

**TÜRKÇENİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİMİNDE
KULLANILAN DERS KİTAPLARINDAKİ OKUMA METİNLERİNİN
FARKLI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ**

Latif İLTAR

**DOKTORA TEZİ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

EKİM, 2018

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren(.....) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı: Latif

Soyadı: İLTAR

Bölümü: Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü

İmza:

Teslim tarihi: 30/10/2018

TEZİN

Türkçe Adı: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarındaki Okuma Metinlerinin Farklı Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi.

İngilizce Adı: The Evaluation Of Reading Texts In The Course Books Used In Turkish Teaching As A Foreign Language On Different Variables.

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Latif İLTAR

İmza:

JÜRİ ONAY SAYFASI

Latif İLTAR tarafından hazırlanan “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarındaki Okuma Metinlerinin Farklı Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Gazi Üniversitesi Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı’nda Doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Fatma AÇIK

Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Başkan: Prof. Dr. Muammer NURLU

Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Üye: Prof. Dr. Funda TOPRAK

Eski Türk Dili Anabilim Dalı, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Üye: Doç. Dr. İhsan KALENDEROĞLU

Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Üye: Dr. Öğretim Üyesi Yağmur Özge UĞURELLİ

Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Yozgat Bozok Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: 01/10/2018

Bu tezin Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı’nda Doktora tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Selma YEL

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

**TÜRKÇENİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİMİNDE
KULLANILAN DERS KİTAPLARINDAKİ OKUMA METİNLERİNİN
FARKLI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ**

(Doktora Tezi)

Latif İLTAR

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Ekim, 2018

ÖZ

Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde ortak bir öğretim programının bulunmaması öğretim merkezlerinin farklı uygulamalarını beraberinde getirmektedir. Genel olarak merkezlerin kullandıkları ders kitapları, öğretim setlerinin ana omurgasını oluşturan ve öğretim sürecini şekillendiren temel materyaldir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarının dört temel dil becerisini esas alarak hazırlanmış olması gerekmektedir. Söz konusu kitaplarda yer alan okuma metinlerinin içerik özelliklerini ve öğretim setleri arasındaki farklılıklarını tespit etmeyi amaçlayan bu çalışmada metinler incelenmiş ve karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir. Görüşme ve doküman analizine dayalı nitel araştırma yöntemi kullanılarak çalışma gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklemini Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti (YİTÖS) ve İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti (İTÖS)'ne ait A1, A2, B1, B2 ve C1 ders kitapları oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında ders kitaplarındaki okuma başlığı altında yer alan okuma metinleri; metin sayıları, oluşturulma amaçlarına göre metin türleri, işlevlerine göre metin türleri, kelime sayıları, dil bilgisi öğretimi, öğretimi gerçekleştirilmeden metin içerisinde kullanılmış dil bilgisi yapıları ve metin işleme süreleri bakımından incelenmiş ve karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir. İlgili okuma metinlerinin metin işleme sürelerinin tespitinde her metin

için üç uzman ve üç uygulayıcı görüşüne başvurulmuştur. Araştırma sonucunda YİTÖS ders kitaplarında okuma başlığı altında 376 metin, İTÖS ders kitaplarında 131 metin tespit edilmiştir. Oluşturulma amacına göre YİTÖS'te metinlerin 306'sının kurgu, 70'inin özgün olduğu; İTÖS'te ise 85'inin kurgu, 46'sının özgün olduğu tespit edilmiştir. İşlevlerine göre YİTÖS'te metinlerin daha çok A1, A2 seviyesinde iletişimsel metinlerden, B1 seviyesinde öğretici metinler (kullanım işlevli)'den, B2 ve C1 seviyesinde öğretici metinler (edebî)'den oluştuğu; İTÖS'te ise A1 seviyesinde öğretici metinler (kullanım işlevli)'den, A2 seviyesinde iletişimsel metinlerden, B1, B2 ve C1 seviyesinde öğretici metinler (edebî)'den oluştuğu tespit edilmiştir. Ayrıca çalışma içerisinde işlevlerine göre metin türleri dilekçe, broşür, otobiyografi, mektup, mâni vb. türler bakımından da ele alınarak incelenmiştir. Bu bakımdan YİTÖS'te 46, İTÖS'te 26 farklı metin türü tespit edilmiştir. İlgili okuma metinlerinde YİTÖS'te toplam 61526, İTÖS'te 32954 kelimenin kullanıldığı tespit edilmiştir. Sezdirme amacı haricinde metinlerde öğretilmeden kullanılan dil bilgisi yapıları ile ilgili olarak YİTÖS'te 53 farklı yapının 819 kez, İTÖS'te 53 farklı yapının 523 kez kullanıldığı tespit edilmiştir. İlgili okuma metinleri metin işleme süreleri bakımından incelendiğinde YİTÖS okuma metinlerinin 154 saat 54 dakikada, İTÖS okuma metinlerinin 87 saat 27 dakikada tamamlandığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın sonunda okuma metinlerinin metin sayısı, metin türü, kelime sayısı, dil bilgisi öğretimi ve metin işleme süresi bakımından nasıl olması gerektiği hususunda önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi, okuma becerisi, metin türleri, metin işleme süresi.

Sayfa Adedi: xxiv+335

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Fatma AÇIK

**THE EVALUATION OF READING TEXTS IN THE COURSE BOOKS
USED IN TURKISH TEACHING AS A FOREIGN LANGUAGE IN
TERMS OF DIFFERENT VARIABLES**

(PhD. Thesis)

Latif İLTAR

GAZİ UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

October, 2018

ABSTRACT

The lack of a common teaching program in the teaching of Turkish as a foreign language leads to different implementations of language teaching centers. The coursebooks used by the centers constitute the main structure of the instruction sets and are the basic material that shapes the language teaching process. The coursebooks used in teaching Turkish as a foreign language should be prepared on the basis of four basic language skills. In this study which aims to determine the content characteristics of the reading texts and the differences between the instruction sets, the texts are analyzed and evaluated comparatively. Qualitative research method based on interview and document analysis was employed in the study. The sample of the research is composed of A1, A2, B1, B2 and C1 coursebooks belonging to the Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti (YİTÖS) prepared by Yunus Emre Institute and İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti (İTÖS) prepared by Istanbul University. Within the scope of the research, reading texts in the coursebooks are examined according to the types of texts in relation to their purposes and functions, number of texts, number of words,

teaching of grammar, use of grammar structures in the texts without teaching them and teaching duration were evaluated and compared. Three experts and three practitioners were consulted for each text in determining the teaching duration of the related reading texts.

As a result of the research, 376 texts were found to be within the scope of reading in the YİTÖS coursebooks and 131 texts were found in the İTÖS coursebooks. According to the purpose of the reading text, 306 of the texts are fiction and 70 texts are original in the YİTÖS. In İTÖS, it is determined that 85 texts are fiction and 46 texts are original. According to their functions, the texts in YİTÖS are mostly composed of communicative texts at A1 and A2 level; instructional texts at B1 level (functional using), and teaching texts at B2 and C1 level (literary). It has been found out that in the İTÖS, instructional texts (functional using) are at A1 level, communicative texts at A2 level, teaching texts at B1, B2 and C1 levels (literary). In addition, text types such as petitions, brochures, autobiographies, letters, songs etc. have been examined according to their functions in the study. In this respect, 46 different types of texts were identified in YİTÖS and 26 different types of texts were identified in İTÖS. In the related reading texts, it was determined that a total of 61526 words were used in YİTÖS and 32954 words were used in İTÖS. With the exception of the intention of adumbration, 53 different structures were used 819 times in YİTÖS, 53 different structures were used 523 times in İTÖS in terms of grammar structure uses in the texts without teaching them. When the related reading texts are examined in terms of teaching duration or text processing time, YİTÖS reading texts are completed in 154 hours and 54 minutes while İTÖS reading texts are completed in 87 hours and 27 minutes. At the end of the research, suggestions are made on how the reading texts should be in terms of number of texts, types of texts, number of words, teaching of grammar and text processing time.

Key Words: Teaching Turkish as a foreign language, reading skill, text types, text processing time.

Number of Page: xxiv+335

Supervisor: Prof. Dr. Fatma AÇIK

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI.....	iii
ÖZ.....	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER.....	viii
TABLolar LİSTESİ	xv
ŞEKİLLER LİSTESİ	xvii
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ.....	xxiii
BÖLÜM 1	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	5
1.3. Araştırmanın Önemi.....	6
1.4. Sayıtlar	7
1.5. Sınırlılıklar	7
1.6. Tanımlar	7
BÖLÜM 2	9
KAVRAMSAL ÇERÇEVE	9
2.1. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Dört Temel Dil Becerisi	9
2.2. Ana Dili Edinimi, İkinci Dil Edinimi ve Yabancı Dil Öğretimi.....	10
2.3. Beyin, Dil ve Okuma İlişkisi	11
2.4. Okuma-Anlama	14
2.5. Yabancı Dil Öğretiminde Yaş Farklılıklarını Dikkate Alma	20

2.6. Okuma Becerisinin Diğer Dil Becerileriyle İlişkisi.....	23
2.6.1. Dinleme-Okuma Becerisi İlişkisi	24
2.6.2. Konuşma-Okuma Becerisi İlişkisi	25
2.6.3. Yazma-Okuma Becerisi İlişkisi.....	27
2.7. Okumanın Unsurları	29
2.7.1. Yazar	30
2.7.2. Metin.....	31
2.7.3. Okuyucu	31
2.8. Okuduğunu Anlayamamanın Nedenleri.....	34
2.9. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Okuma Türleri.....	36
2.9.1. Sesli Okuma	40
2.9.2. Sessiz Okuma	41
2.9.3. Söz Korosu	41
2.9.4. İşaretleyerek Okuma.....	41
2.9.5. Soru Sorarak Okuma.....	42
2.9.6. Güdümlü Okuma	42
2.9.7. Görsel Okuma.....	43
2.9.8. Serbest Okuma	44
2.9.9. Not Alarak Okuma	44
2.9.10. Tahmin Ederek Okuma.....	44
2.9.11. Paylaşarak Okuma	45
2.9.12. Özetleyerek Okuma.....	45
2.9.13. Göz Atarak Okuma	46
2.9.14. Gözden Geçirerek Okuma.....	46
2.9.15. Ezberleyerek Okuma	46
2.9.16. Yoğun Okuma	47
2.9.17. Eleştirel Okuma	47
2.10. Metin.....	47
2.11. Metinsellik Ölçütleri.....	49
2.11.1. Bağdaşıklık.....	50
2.11.2. Tutarlılık.....	52
2.11.3. Amaçlılık.....	53
2.11.4. Kabul Edilebilirlik	54
2.11.5. Bilgisellik.....	55

2.11.6. Durumsallık	55
2.11.7. Metinlerarasılık	56
2.12. Metin Türleri.....	57
2.13. Metin Düzenleme	73
2.14. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Dil Bilgisi Öğretimi	85
BÖLÜM 3	93
YÖNTEM.....	93
3.1. Araştırmanın Modeli.....	93
3.2. Evren ve Örneklem	93
3.3. Verilerin Toplanması	94
3.4. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması	94
BÖLÜM 4	95
BULGU VE YORUMLAR.....	95
4.1. Öğretim Setlerinde Yer Alan Okuma Metinlerinin Metin Sayılarına ve Metin Türlerine İlişkin Bulgular	95
4.1.1. Metinlerin Sayılarına İlişkin Bulgular	95
4.1.1.1. Metinlerin Sayı Bakımından Ünitelere ve Seviyelere Göre Dağılımı	96
4.1.2. Oluşturulma Amacına Göre Metin Türlerine İlişkin Bulgular	100
4.1.2.1. Oluşturulma Amacına Göre Metin Türlerine Ait Seviye Odaklı Sayısal ve Yüzdelik Dağılımlarına İlişkin Bulgular	102
4.1.3. İşlevlerine Göre Metin Türlerine İlişkin Bulgular	104
4.1.3.1. Metinlerin İşlevlerine Göre Seviye ve Genel Toplam Odaklı Sayısal ve Yüzdelik Dağılımlarına İlişkin Bulgular.....	105
4.1.3.2. Metinlerin Kullanım İşlevli Metin ve Edebî Metin Olma Özelliklerine İlişkin Bulgular.....	108
4.1.3.2.1. Metinlerin Kullanım İşlevli Metin ve Edebî Metin Olma Özelliklerine Göre Seviye ve Genel Toplam Odaklı Dağılımlarına İlişkin Bulgular...	110
4.1.3.3. İşlevlerine Göre Metin Türlerine İlişkin Bulgular.....	114
4.1.3.3.1. A1 Seviyesinde Yer Alan İşlevlerine Göre Metin Türlerine İlişkin Bulgular	114
4.1.3.3.2. A2 Seviyesinde Yer Alan İşlevlerine Göre Metin Türlerine İlişkin Bulgular	117
4.1.3.3.3. B1 Seviyesinde Yer Alan İşlevlerine Göre Metin Türlerine İlişkin Bulgular	121
4.1.3.3.4. B2 Seviyesinde Yer Alan İşlevlerine Göre Metin Türlerine İlişkin Bulgular	125

4.1.3.3.5. C1 Seviyesinde Yer Alan İşlevlerine Göre Metin Türlerine İlişkin Bulgular	128
4.1.3.3.6. İşlevlerine Göre Metin Türlerinin Genel Toplamına İlişkin Bulgular	131
4.2. Öğretim Setlerinde Yer Alan Okuma Metinlerinin Kelime Sayılarına İlişkin Bulgular	138
4.2.1. A1 Okuma Metinlerinin Kelime Sayılarına İlişkin Bulgular.....	139
4.2.2. A2 Okuma Metinlerinin Kelime Sayılarına İlişkin Bulgular.....	141
4.2.3. B1 Okuma Metinlerinin Kelime Sayılarına İlişkin Bulgular.....	144
4.2.4. B2 Okuma Metinlerinin Kelime Sayılarına İlişkin Bulgular.....	146
4.2.5. C1 Okuma Metinlerinin Kelime Sayılarına İlişkin Bulgular.....	149
4.2.6. Okuma Metinlerinin Ünitelere Göre Toplam Kelime Sayısına İlişkin Bulgular	151
4.2.7. Okuma Metinlerinin Seviyelere Göre Toplam Kelime Sayısına İlişkin Bulgular	154
4.3. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Dil Bilgisi Yapılarının Sınıflandırılmasına İlişkin Bulgular	157
4.4. Okuma Metinlerinde Öğretilmeden Kullanılan Dil Bilgisi Yapılarına İlişkin Bulgular	167
4.4.1. A1 Seviyesinde Yer Alan Okuma Metinlerinde Öğretilmeden Kullanılan Dil Bilgisi Yapılarına İlişkin Bulgular	168
4.4.2. A2 Seviyesinde Yer Alan Okuma Metinlerinde Öğretilmeden Kullanılan Dil Bilgisi Yapılarına İlişkin Bulgular	171
4.4.3. B1 Seviyesinde Yer Alan Okuma Metinlerinde Öğretilmeden Kullanılan Dil Bilgisi Yapılarına İlişkin Bulgular	175
4.4.4. B2 Seviyesinde Yer Alan Okuma Metinlerinde Öğretilmeden Kullanılan Dil Bilgisi Yapılarına İlişkin Bulgular	178
4.4.5. C1 Seviyesinde Yer Alan Okuma Metinlerinde Öğretilmeden Kullanılan Dil Bilgisi Yapılarına İlişkin Bulgular	180
4.4.6. Okuma Metinlerinde Öğretilmeden Kullanılan Dil Bilgisi Yapılarına Ait Seviye Odaklı Bulgular	182
4.5. Öğretim Setlerinde Yer Alan Okuma Metinlerinin Metin İşleme Sürelerine İlişkin Bulgular	185
4.5.1. A1 Seviyesinde Yer Alan Okuma Metinlerinin Metin İşleme Sürelerine İlişkin Bulgular	186
4.5.2. A2 Seviyesinde Yer Alan Okuma Metinlerinin Metin İşleme Sürelerine İlişkin Bulgular	188
4.5.3. B1 Seviyesinde Yer Alan Okuma Metinlerinin Metin İşleme Sürelerine İlişkin Bulgular	191

4.5.4. B2 Seviyesinde Yer Alan Okuma Metinlerinin Metin İşleme Sürelerine İlişkin Bulgular	193
4.5.5. C1 Seviyesinde Yer Alan Okuma Metinlerinin Metin İşleme Sürelerine İlişkin Bulgular	196
4.5.6. Okuma Metinlerinin Genel Toplamda Ünite Odaklı Metin İşleme Sürelerine İlişkin Bulgular	198
4.5.7. Okuma Metinlerinin Genel Toplamda Seviye Odaklı Metin İşleme Sürelerine İlişkin Bulgular	201
BÖLÜM 5	207
SONUÇ VE ÖNERİLER	207
5.1 Sonuçlar	207
5.1.1. Okuma Metin Sayılarına İlişkin Sonuçlar	207
5.1.2. Oluşturulma Amacına Göre Metin Türlerine İlişkin Sonuçlar	208
5.1.3. İşlevlerine Göre Metin Türlerine İlişkin Sonuçlar	209
5.1.3.1. <i>Metinlerin Kullanım İşlevli Metin ve Edebî Metin Olma Özelliklerine İlişkin Sonuçlar</i>	<i>209</i>
5.1.3.2. <i>Metin Türlerine İlişkin Sonuçlar</i>	<i>210</i>
5.1.4. Okuma Metinlerinde Yer Alan Kelime Sayılarına İlişkin Sonuçlar	212
5.1.5. Dil Bilgisi Yapılarının Sınıflandırılmasına İlişkin Sonuçlar	213
5.1.6. Okuma Metinlerinde Öğretilmeden Kullanılan Dil Bilgisi Yapılarına İlişkin Sonuçlar	214
5.1.7. Okuma Metinlerinin Metin İşleme Sürelerine İlişkin Sonuçlar	215
5.2. Öneriler	216
KAYNAKÇA	221
EKLER	230
Ek 1. YİTÖS A1 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metin Türlerine Ait Tespitler	231
Ek 2. YİTÖS A2 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metin Türlerine Ait Tespitler	233
Ek 3. YİTÖS B1 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metin Türlerine Ait Tespitler	236
Ek 4. YİTÖS B2 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metin Türlerine Ait Tespitler	239
Ek 5. YİTÖS C1 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metin Türlerine Ait Tespitler	242
Ek 6. İTÖS A1 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metin Türlerine Ait Tespitler	244
Ek 7. İTÖS A2 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metin Türlerine Ait Tespitler	245
Ek 8. İTÖS B1 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metin Türlerine Ait Tespitler	246
Ek 9. İTÖS B2 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metin Türlerine Ait Tespitler	247
Ek 10. İTÖS C1 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metin Türlerine Ait Tespitler	248

Ek 11. YİTÖS A1 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metinlerindeki Kelime Sayılarına Ait Tespitler.....	250
Ek 12. YİTÖS A2 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metinlerindeki Kelime Sayılarına Ait Tespitler.....	252
Ek 13. YİTÖS B1 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metinlerindeki Kelime Sayılarına Ait Tespitler.....	254
Ek 14. YİTÖS B2 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metinlerindeki Kelime Sayılarına Ait Tespitler.....	257
Ek 15. YİTÖS C1 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metinlerindeki Kelime Sayılarına Ait Tespitler.....	259
Ek 16. İTÖS A1 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metinlerindeki Kelime Sayılarına Ait Tespitler.....	261
Ek 17. İTÖS A2 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metinlerindeki Kelime Sayılarına Ait Tespitler.....	262
Ek 18. İTÖS B1 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metinlerindeki Kelime Sayılarına Ait Tespitler.....	263
Ek 19. İTÖS B2 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metinlerindeki Kelime Sayılarına Ait Tespitler.....	263
Ek 20. İTÖS C1 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metinlerindeki Kelime Sayılarına Ait Tespitler.....	264
Ek 21. YİTÖS A1 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metinlerinde Öğretilmeden Kullanılan Dil Bilgisi Yapılarına Ait Tespitler	265
Ek 22. YİTÖS A2 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metinlerinde Öğretilmeden Kullanılan Dil Bilgisi Yapılarına Ait Tespitler	269
Ek 23. YİTÖS B1 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metinlerinde Öğretilmeden Kullanılan Dil Bilgisi Yapılarına Ait Tespitler	272
Ek 24. YİTÖS B2 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metinlerinde Öğretilmeden Kullanılan Dil Bilgisi Yapılarına Ait Tespitler	276
Ek 25. İTÖS A1 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metinlerinde Öğretilmeden Kullanılan Dil Bilgisi Yapılarına Ait Tespitler	279
Ek 26. İTÖS A2 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metinlerinde Öğretilmeden Kullanılan Dil Bilgisi Yapılarına Ait Tespitler	280
Ek 27. İTÖS B1 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metinlerinde Öğretilmeden Kullanılan Dil Bilgisi Yapılarına Ait Tespitler	282
Ek 28. İTÖS B2 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metinlerinde Öğretilmeden Kullanılan Dil Bilgisi Yapılarına Ait Tespitler	283
Ek 29. İTÖS C1 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metinlerinde Öğretilmeden Kullanılan Dil Bilgisi Yapılarına Ait Tespitler	284
Ek 30. YİTÖS A1 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metinlerinin Metin İşleme Sürelerine Ait Tespitler	286

Ek 31. YİTÖS A2 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metinlerinin Metin İşleme Sürelerine Ait Tespitler	288
Ek 32. YİTÖS B1 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metinlerinin Metin İşleme Sürelerine Ait Tespitler	291
Ek 33. YİTÖS B2 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metinlerinin Metin İşleme Sürelerine Ait Tespitler	293
Ek 34. YİTÖS C1 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metinlerinin Metin İşleme Sürelerine Ait Tespitler	295
Ek 35. İTÖS A1 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metinlerinin Metin İşleme Sürelerine Ait Tespitler	298
Ek 36. İTÖS A2 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metinlerinin Metin İşleme Sürelerine Ait Tespitler	299
Ek 37. İTÖS B1 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metinlerinin Metin İşleme Sürelerine Ait Tespitler	300
Ek 38. İTÖS B2 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metinlerinin Metin İşleme Sürelerine Ait Tespitler	301
Ek 39. İTÖS C1 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metinlerinin Metin İşleme Sürelerine Ait Tespitler	302
Ek 40. Dil Bilgisi Yapılarının Sınıflandırılmasına İlişkin Öneri	303

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. <i>Müzik Şemalandırması</i>	17
Tablo 2. <i>Spor Şemalandırması</i>	17
Tablo 3. <i>Arapça Tercüme Hatası</i>	19
Tablo 4. <i>Bilişsel Alan Hedeflerini Davranışa Dönüştürmede Kullanılan Eylemsiler</i>	33
Tablo 5. <i>Anlamlandırma Düzeyleri</i>	35
Tablo 6. <i>Basamak Kümeleri; Okuma Anlama, Genel</i>	37
Tablo 7. <i>Basamak Kümeleri; Yazışmaları Okuma Anlama</i>	38
Tablo 8. <i>Basamak Kümeleri; Fikir Sahibi Olmak İçin Okuma</i>	38
Tablo 9. <i>Basamak Kümeleri; Bilgi ve Gerekçeleri Anlama</i>	39
Tablo 10. <i>Basamak Kümeleri; Yazılı Talimatları Anlama</i>	39
Tablo 11. <i>Metinlerle Çalışma</i>	64
Tablo 12. <i>Sınıf Düzeylerine Göre Metin Türlerinin Dağılımı</i>	65
Tablo 13. <i>Günay'a Göre Metin Türlerinin Tasnifi</i>	67
Tablo 14. <i>Dilidüzgün'e Göre Metin Türlerinin Tasnifi</i>	68
Tablo 15. <i>Oluşturulma Amacına Göre Metin Türleri</i>	70
Tablo 16. <i>İşlevlerine Göre Metin Türleri</i>	71
Tablo 17. <i>Ortak Öneri Düzeyleri Genel Basamaklar Kümesi.</i>	76
Tablo 18. <i>Dil Bilgisel Doğruluk Basamaklar Kümesi.</i>	90
Tablo 19. <i>Okuma Metinlerinin Sayılarının Dağılımı</i>	96

Tablo 20. <i>Oluşturulma Amacına Göre Okuma Metin Türlerinin Dağılımı</i>	101
Tablo 21. <i>Okuma Metinlerinin İşlevlerine Göre Dağılımı</i>	105
Tablo 22. <i>Okuma Metinlerinin Kullanım İşlevli Metin ve Edebî Metin Olma Özelliklerine Göre Dağılımı</i>	109
Tablo 23. <i>Okuma Metinlerindeki Kelime Sayılarının Dağılımı</i>	138
Tablo 24. <i>Dil Bilgisi Yapılarının A1 Seviyesinde Sınıflandırılması</i>	158
Tablo 25. <i>Dil Bilgisi Yapılarının A2 Seviyesinde Sınıflandırılması</i>	158
Tablo 26. <i>Dil Bilgisi Yapılarının B1 Seviyesinde Sınıflandırılması</i>	159
Tablo 27. <i>Dil Bilgisi Yapılarının B2 Seviyesinde Sınıflandırılması</i>	160
Tablo 28. <i>Dil Bilgisi Yapılarının C1 Seviyesinde Sınıflandırılması</i>	161
Tablo 29. <i>Metin İşleme Süreleri</i>	185

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1 İnsanın algılama becerisi ve yeteneklerinin beyin bölgelerine dağılımının haritası	13
Şekil 2.Bilgiyi işleme modeli	15
Şekil 3.Okuma unsurları.....	30
Şekil 4.Ortak öneri düzeyleri.....	75
Şekil 5.Sadeleştirme türleri.	83
Şekil 6.YİTÖS okuma metnlerinin seviyelere ve ünitelere göre sayısal dağılımı	96
Şekil 7.İTÖS okuma metnlerinin seviyelere ve ünitelere göre sayısal dağılımı	97
Şekil 8.YİTÖS okuma metnlerinin seviyelere göre yüzdeler dağılımı	97
Şekil 9.İTÖS okuma metnlerinin seviyelere göre yüzdeler dağılımı	97
Şekil 10.YİTÖS okuma metnlerinin ünitelere göre yüzdeler dağılımı	98
Şekil 11.İTÖS okuma metnlerinin ünitelere göre yüzdeler dağılımı	98
Şekil 12.YİTÖS okuma metnlerinin oluşturulma şekillerine göre sayısal dağılımı	102
Şekil 13.İTÖS okuma metnlerinin oluşturulma şekillerine göre sayısal dağılımı	102
Şekil 14.YİTÖS okuma metnlerinin oluşturulma amacına göre yüzdeler dağılımı.....	103
Şekil 15. İTÖS okuma metnlerinin oluşturulma amacına göre yüzdeler dağılımı.....	103
Şekil 16.YİTÖS okuma metnlerinin işlevlerine göre sayısal dağılımı.....	105
Şekil 17.İTÖS okuma metnlerinin işlevlerine göre sayısal dağılımı	106
Şekil 18.YİTÖS okuma metnlerinin işlevlerine göre yüzdeler dağılımı.....	106
Şekil 19.İTÖS okuma metnlerinin işlevlerine göre yüzdeler dağılımı.....	107

Şekil 20.YİTÖS okuma metnlerinin türlere göre sayısal dağılımı.....	110
Şekil 21.İTÖS okuma metnlerinin türlere göre sayısal dağılımı.....	110
Şekil 22.YİTÖS okuma metnlerinin türlere göre yüzdellik dağılımı.....	111
Şekil 23.İTÖS okuma metnlerinin türlere göre yüzdellik dağılımı.....	111
Şekil 24.YİTÖS A1 okuma metni çeşitlerinin sayısal dağılımı	114
Şekil 25.İTÖS A1 okuma metni çeşitlerinin sayısal dağılımı	115
Şekil 26.YİTÖS A1 okuma metni çeşitlerinin yüzdellik dağılımı	115
Şekil 27.İTÖS A1 okuma metni çeşitlerinin yüzdellik dağılımı	116
Şekil 28.YİTÖS A2 okuma metni çeşitlerinin sayısal dağılımı	117
Şekil 29.İTÖS A2 okuma metni çeşitlerinin sayısal dağılımı	118
Şekil 30.YİTÖS A2 okuma metni çeşitlerinin yüzdellik dağılımı	119
Şekil 31.İTÖS A2 okuma metni çeşitlerinin yüzdellik dağılımı	120
Şekil 32.YİTÖS B1 okuma metni çeşitlerinin sayısal dağılımı	121
Şekil 33.İTÖS B1 okuma metni çeşitlerinin sayısal dağılımı	122
Şekil 34.YİTÖS B1 okuma metni çeşitlerinin yüzdellik dağılımı	123
Şekil 35.İTÖS B1 okuma metni çeşitlerinin yüzdellik dağılımı	124
Şekil 36.YİTÖS B2 okuma metni çeşitlerinin sayısal dağılımı	125
Şekil 37.İTÖS B2 okuma metni çeşitlerinin sayısal dağılımı	126
Şekil 38.YİTÖS B2 okuma metni çeşitlerinin yüzdellik dağılımı	126
Şekil 39.İTÖS B2 okuma metni çeşitlerinin yüzdellik dağılımı	127
Şekil 40.YİTÖS C1 okuma metni çeşitlerinin sayısal dağılımı	128
Şekil 41.İTÖS C1 okuma metni çeşitlerinin sayısal dağılımı	128
Şekil 42.YİTÖS C1 okuma metni çeşitlerinin yüzdellik dağılımı	129
Şekil 43.İTÖS C1 okuma metni çeşitlerinin yüzdellik dağılımı	130
Şekil 44.YİTÖS toplam okuma metni çeşitlerinin sayısal dağılımı.....	131

<i>Şekil 45.</i> İTÖS toplam okuma metni çeşitlerinin sayısal dağılımı.....	132
<i>Şekil 46.</i> YİTÖS toplam okuma metni çeşitlerinin yüzdelik dağılımı	133
<i>Şekil 47.</i> İTÖS toplam okuma metni çeşitlerinin yüzdelik dağılımı.....	134
<i>Şekil 48.</i> YİTÖS A1 ünitelere göre kelime sayıları	139
<i>Şekil 49.</i> İTÖS A1 ünitelere göre kelime sayıları	139
<i>Şekil 50.</i> YİTÖS A1 ünitelere göre kelimelerin yüzdesi.....	140
<i>Şekil 51.</i> İTÖS A1 ünitelere göre kelimelerin yüzdesi	140
<i>Şekil 52.</i> YİTÖS A2 ünitelere göre kelime sayıları	141
<i>Şekil 53.</i> İTÖS A2 ünitelere göre kelime sayıları	142
<i>Şekil 54.</i> YİTÖS A2 ünitelere göre kelimelerin yüzdesi.....	142
<i>Şekil 55.</i> İTÖS A2 ünitelere göre kelimelerin yüzdesi	143
<i>Şekil 56.</i> YİTÖS B1 ünitelere göre kelime sayıları.....	144
<i>Şekil 57.</i> İTÖS B1 ünitelere göre kelime sayıları	144
<i>Şekil 58.</i> YİTÖS B1 ünitelere göre kelimelerin yüzdesi.....	145
<i>Şekil 59.</i> İTÖS B1 ünitelere göre kelimelerin yüzdesi.....	145
<i>Şekil 60.</i> YİTÖS B2 ünitelere göre kelime sayıları.....	146
<i>Şekil 61.</i> İTÖS B2 ünitelere göre kelime sayıları	147
<i>Şekil 62.</i> YİTÖS B2 ünitelere göre kelimelerin yüzdesi.....	147
<i>Şekil 63.</i> İTÖS B2 ünitelere göre kelimelerin yüzdesi.....	148
<i>Şekil 64.</i> YİTÖS C1 ünitelere göre kelime sayıları.....	149
<i>Şekil 65.</i> İTÖS C1 ünitelere göre kelime sayıları	149
<i>Şekil 66.</i> YİTÖS C1 ünitelere göre kelimelerin yüzdesi.....	150
<i>Şekil 67.</i> İTÖS C1 ünitelere göre kelimelerin yüzdesi.....	150
<i>Şekil 68.</i> YİTÖS toplam ünitelere göre kelime sayıları	151
<i>Şekil 69.</i> İTÖS toplam ünitelere göre kelime sayıları	152

Şekil 70. YİTÖS toplam ünitelere göre kelimelerin yüzdesi	152
Şekil 71. İTÖS toplam ünitelere göre kelimelerin yüzdesi	153
Şekil 72. YİTÖS seviyelere göre kelime sayıları	154
Şekil 73. İTÖS seviyelere göre kelime sayıları	155
Şekil 74. YİTÖS seviyelere göre kelimelerin yüzdesi	155
Şekil 75. İTÖS seviyelere göre kelimelerin yüzdesi	156
Şekil 76. YİTÖS ders kitabında dil bilgisi öğretimi.....	164
Şekil 77. YİTÖS öğretmen kılavuz kitabında dil bilgisi öğretimi	165
Şekil 78. İTÖS ders kitabında dil bilgisi öğretimi 1.	166
Şekil 79. İTÖS ders kitabında dil bilgisi öğretimi 2.....	166
Şekil 80. YİTÖS A1 öğretilmeden kullanılan dil bilgisi yapılarının sayısı	168
Şekil 81. İTÖS A1 öğretilmeden kullanılan dil bilgisi yapılarının sayısı	168
Şekil 82. YİTÖS A1 öğretilmeden kullanılan dil bilgisi yapılarının yüzdesi	169
Şekil 83. İTÖS A1 öğretilmeden kullanılan dil bilgisi yapılarının yüzdesi	170
Şekil 84. YİTÖS A2 öğretilmeden kullanılan dil bilgisi yapılarının sayısı	171
Şekil 85. İTÖS A2 öğretilmeden kullanılan dil bilgisi yapılarının sayısı	172
Şekil 86. YİTÖS A2 öğretilmeden kullanılan dil bilgisi yapılarının yüzdesi	173
Şekil 87. İTÖS A2 öğretilmeden kullanılan dil bilgisi yapılarının yüzdesi	174
Şekil 88. YİTÖS B1 öğretilmeden kullanılan dil bilgisi yapılarının sayısı.....	175
Şekil 89. İTÖS B1 öğretilmeden kullanılan dil bilgisi yapılarının sayısı	176
Şekil 90. YİTÖS B1 öğretilmeden kullanılan dil bilgisi yapılarının yüzdesi	176
Şekil 91. İTÖS B1 öğretilmeden kullanılan dil bilgisi yapılarının yüzdesi	177
Şekil 92. YİTÖS B2 öğretilmeden kullanılan dil bilgisi yapılarının sayısı.....	178
Şekil 93. İTÖS B2 öğretilmeden kullanılan dil bilgisi yapılarının sayısı	178
Şekil 94. YİTÖS B2 öğretilmeden kullanılan dil bilgisi yapılarının yüzdesi	179

Şekil 95. İTÖS B2 öğretilmeden kullanılan dil bilgisi yapılarının yüzdesi	179
Şekil 96. İTÖS C1 öğretilmeden kullanılan dil bilgisi yapılarının sayısı	180
Şekil 97. İTÖS C1 öğretilmeden kullanılan dil bilgisi yapılarının yüzdesi	181
Şekil 98. YİTÖS öğretilmeden kullanılan dil bilgisi yapılarının seviyelere göre genel sayısı	182
Şekil 99. İTÖS öğretilmeden kullanılan dil bilgisi yapılarının seviyelere göre genel sayısı	182
Şekil 100. YİTÖS öğretilmeden kullanılan dil bilgisi yapılarının seviyelere göre genel yüzdesi	183
Şekil 101. İTÖS öğretilmeden kullanılan dil bilgisi yapılarının seviyelere göre genel yüzdesi	183
Şekil 102. YİTÖS A1 ünitelere göre metin işleme süreleri	186
Şekil 103. İTÖS A1 ünitelere göre metin işleme süreleri	186
Şekil 104. YİTÖS A1 ünitelere göre metin işleme sürelerinin yüzdesi	187
Şekil 105. İTÖS A1 ünitelere göre metin işleme sürelerinin yüzdesi	187
Şekil 106. YİTÖS A2 ünitelere göre metin işleme süreleri	188
Şekil 107. İTÖS A2 ünitelere göre metin işleme süreleri	189
Şekil 108. YİTÖS A2 ünitelere göre metin işleme sürelerinin yüzdesi	189
Şekil 109. İTÖS A2 ünitelere göre metin işleme sürelerinin yüzdesi	190
Şekil 110. YİTÖS B1 ünitelere göre metin işleme süreleri.....	191
Şekil 111. İTÖS B1 ünitelere göre metin işleme süreleri.....	191
Şekil 112. YİTÖS B1 ünitelere göre metin işleme sürelerinin yüzdesi	192
Şekil 113. İTÖS B1 ünitelere göre metin işleme sürelerinin yüzdesi	192
Şekil 114. YİTÖS B2 ünitelere göre metin işleme süreleri.....	193
Şekil 115. İTÖS B2 ünitelere göre metin işleme süreleri.....	194
Şekil 116. YİTÖS B2 ünitelere göre metin işleme sürelerinin yüzdesi	194

<i>Şekil 117.</i> İTÖS B2 ünitelere göre metin işleme sürelerinin yüzdesi	195
<i>Şekil 118.</i> YİTÖS C1 ünitelere göre metin işleme süreleri.....	196
<i>Şekil 119.</i> İTÖS C1 ünitelere göre metin işleme süreleri.....	196
<i>Şekil 120.</i> YİTÖS C1 ünitelere göre metin işleme sürelerinin yüzdesi	197
<i>Şekil 121.</i> İTÖS C1 ünitelere göre metin işleme sürelerinin yüzdesi	197
<i>Şekil 122.</i> YİTÖS toplam ünitelere göre metin işleme süreleri	198
<i>Şekil 123.</i> İTÖS toplam ünitelere göre metin işleme süreleri	199
<i>Şekil 124.</i> YİTÖS toplam ünitelere göre metin işleme sürelerinin yüzdesi.....	199
<i>Şekil 125.</i> İTÖS toplam ünitelere göre metin işleme sürelerinin yüzdesi.....	200
<i>Şekil 126.</i> YİTÖS seviyelere göre metin işleme süreleri	201
<i>Şekil 127.</i> İTÖS seviyelere göre metin işleme süreleri	201
<i>Şekil 128.</i> YİTÖS seviyelere göre metin işleme sürelerinin yüzdesi.....	202
<i>Şekil 129.</i> İTÖS seviyelere göre metin işleme sürelerinin yüzdesi.....	202

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

AK/MDB	: Avrupa Konseyi/Modern Diller Bölümü
DİLMER	: Dil Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi
DÖMER	: Dil Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi
Eİİ:	: Emlak ve İş İlanları
EM:	: Edebî metin
İTÖS	: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti
K	: Kurgu
KİM:	: Kullanım işlevli metin
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
Ö	: Özgün
PBM	: Popüler bilimsel makale
SEM:	: Sürekli Eğitim Merkezi
TÖMER	: Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi
TUAM	: Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi
TÜRMER	: Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi
TÜRKMER	: Türkçe ve Yabancı Diller Uygulama ve Araştırma Merkezi
YİTÖS	: Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti
YTB	: Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Bu bölümde; problem durumu, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, sayıtlar, sınırlılıklar ve tanımlar yer almaktadır.

1.1. Problem Durumu

İletişim ve ulaşım teknolojisinde yaşanan gelişmeler ile birlikte devletler arasındaki ilişkiler çok büyük ölçüde gelişmiştir. Devletler birbirleriyle olan ilişkilerini siyasi, ticari, bilimsel, sanatsal, eğitsel ve kültürel açıdan daha ileri seviyelere çıkarmak için çeşitli çalışmalar yürütmektedir. Bu süreçte devletler arası ilişkilerin sağlıklı ve işlevsel bir şekilde gerçekleşmesi için devletlerin birbirlerinin dilini bilen insanlara ihtiyacı giderek artmaktadır. Devletler arası ilişkilerden kaynaklı dil öğrenme isteklerine ilave olarak bireysel ihtiyaçlara karşılık gelen dil öğrenme talepleri de oldukça yüksek seviyelere ulaşmıştır. Özellikle ulaşım teknolojisinde yaşanan gelişmeler sayesinde kolay ve ucuz bir şekilde seyahatlerin gerçekleşiyor olması bireylerin başka ülkelere eğitim, kültür ve bilim gezileri yapmasını kolaylaştırmıştır. Böylece farklı ülke insanları arasında yaşanan ilişkiler de gelişme göstererek bireylerin birbirlerinin dillerini öğrenme talepleri giderek artmıştır.

Tarih boyunca bir dilin uluslararası bir dil olmasını belirleyen etkenler; ekonomi, teknoloji, bilim, askerlik alanındaki üstünlük ve din olmuştur (Dermircan, 2013, s.6). Türk milletinin tarih boyunca kurduğu farklı devletler aracılığıyla dünya üzerinde sürekli etkin bir güç olarak varlığını sürdürmesi Türk dilinin başka uluslar tarafından öğrenilmesini gerekli kılmıştır. Türk milleti tarihî serüveni boyunca doğuda Çin'in iç kısımlarına, batıda

Avrupa'nın ortalarına, kuzeyde Sibiryaya, güneyde Hindistan ve Afrika kıtasının birçok yerine kadar hâkimiyet alanını genişletmiş ve bu topraklar üzerinde devletler kurmuş bir millettir. Ancak tarih boyunca Türk milletinin dilini öğrenmek isteyen uluslar için gerçekleştirilmiş öğretim çalışmalarının genel manada yetersiz kaldığı görülmektedir. Yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi ile ilgili elimizde bulunan ilk çalışma 11. yüzyılda yazılmış olan Divanü Lugati't-Türk'tür. Kaşgarlı Mahmut tarafından yazılmış bu eserde yazarın günümüz modern dil öğretim anlayışlarının hemen hemen tamamına yer verdiği söylenebilir. Yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi ile alakalı tarihî kaynaklar az olmakla beraber önemli çalışmalar da bulunmaktadır. Özellikle 13. ve 15. yüzyıllar arasında Kıpçak Türkçesinin öğretilmesi gayesiyle yazılmış; Codex Comanicus, Kitâbü'l-İdrak li-Lisâni'l-Etrak, Kitâb-ı Mecmû-ı Tercümân-ı Türkî ve Acemî ve Mongolî, Et-Tuhfetü'z Zekiyye fi'l-Lügati't Türkiyye, Kitâbü'l-Bülgatü'l-Müştâk fi Lügati't-Türk ve'l-Kıfçak, El-Kavânînü'l Külliyye li-Zabtî'l-Lügati't-Türkiyye, Ed-Dürrtü'l-Mudiyye fi'l-Lügâti't-Türkiyye adlı 7 eserin varlığından söz etmek gerekmektedir. Ancak 1984 yılına kadar yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi ile ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında eserlerin genel itibarıyla ya yabancı kaynaklı olduğu ya da yetersiz olduğu görülmektedir. 1984 yılında Ankara Üniversitesi TÖMER'in kurulmasıyla birlikte kurumsal anlamda çalışmalar da hız kazanmıştır. 1991 yılında Sovyetler Birliği'nin dağılması ve akabinde 1992 yılında Türk İş Birliği ve Kalkınma Ajansı tarafından uygulamaya koyulan Büyük Öğrenci Projesi ile birlikte Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ile ilgili çalışmalara önem verilmeye başlanmıştır. Bugün Yükseköğretim Kuruluna bağlı olarak 99 üniversitede yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi üzerine faaliyet yürüten merkez bulunmaktadır. Bu merkezler TÖMER, TÜRKMER, TÜRMER, TUAM, DİLMER, DÖMER, SEM vb. kısaltmalarla farklı merkez çatıları altında faaliyet göstermektedir (Altun, 2018). Yurt içinde üniversitelere bağlı merkezler tarafından yürütülen yabancı dil olarak Türkçe öğretim faaliyetlerine ek olarak 2007 yılında kurulup 2009 yılında faaliyetlerine başlayan ve bugün 40 ülkede 50 merkez ile hizmet vermekte olan Yunus Emre Enstitüsü de dâhil edilmelidir (Yunus Emre Enstitüsü, 2017).

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ile ilgili tüm kurumlar tarafından ortak kabul edilen bir öğretim programının olmaması her kurumun birbirinden farklı öğretim uygulamaları gerçekleştirmesine sebep olmaktadır. Bununla birlikte kurumların öğretim programları genel itibarıyla kullandıkları öğretim setlerinin programlarına yakınlık göstermektedir. Yabancı

dil olarak Türkçenin öğretimi üzerine faaliyet gösteren merkezlerde yaygın olarak kullanılmakta olan öğretim setleri incelendiğinde setlerin birbirinden farklılıklar gösterdiği müşahade edilmektedir. Bugün yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi üzerine faaliyet gösteren merkezler tarafından yaygın olarak kullanılmakta olan Türkçe öğretim setlerinden biri Yunus Emre Enstitüsü tarafından hazırlanmış Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti (YİTÖS) bir diğeri İstanbul Üniversitesi öğretim elemalarının tecrübeleriyle oluşturulmuş İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti (İTÖS)'dir.

Farklı kurumlar tarafından yaygın olarak kullanılmakta olan bu iki öğretim setinden YİTÖS; A1, A2, B1, B2, C1 ve C2 ders kitaplarından oluşurken İTÖS; A1, A2, B1, B2 ve C1/+ ders kitaplarından oluşmaktadır. Kitaplar incelendiğinde birbirinden farklı öğretim programları üzerinden hazırlandıkları görülmektedir. Bu sebeple öğretim setlerinin ana yapısını oluşturan ders kitapları metin türleri, her bir seviyede yer alan metinlerin işlenme süreleri, ünite sayıları, metin sayıları, kelime sayıları ve dil bilgisi yapılarının öğretimi bakımından birbirinden farklılık göstermektedir.

Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı; "Türkiye Bursları" ve "Suriyeliler İçin Üniversiteye Hazırlık İleri Düzey Türkçe Öğretim Programı" kapsamında öğretim merkezlerine gönderdiği öğrencilerin C1 seviyesini tamamlayana kadar 960 ders saati öğrenim görmesini talep etmektedir. Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı 960 ders saatine göre hazırlanmış program içerisinde öğrencilerin A1, A2, B1 ve B2 seviyelerinde 180 ders saati; C1 seviyesinde ise 240 ders saati öğrenim görmesini şart koşmaktadır.

Öğretim merkezleri tarafından kullanılmakta olan öğretim setleri incelendiğinde Yeni Hitit Türkçe Öğretim Seti'nin Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı tarafından şart koşulan ders saati dağılımına uygun olmadığı görülmektedir. Yeni Hitit Türkçe Öğretim Seti'nde B1 seviyesi diğer seviyelerden ünite sayısı ve hacim bakımından daha kapsamlıdır. Bu sebeple Yeni Hitit Türkçe Öğretim Seti'nde B1 seviyesi için daha fazla ders saatinin yapılması gerekmektedir.

Yunus Emre Enstitüsüne bağlı yurt dışı merkezlerde ise öğrenciler A1 seviyesinden C1 seviyesini tamamlayana kadar 720 ders saati öğrenim görmektedir. 720 ders saati tüm seviyelere eşit bir şekilde dağılmakta ve öğrenciler her seviyede 144 ders saati öğrenim görmektedir.

Öğretim saatlerinin bu şekilde olması ders kitaplarının da bu saatlere göre hazırlanması gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Ancak ders kitaplarında yer alan okuma metinlerinin sayıları, metinlerde yer alan kelime sayıları ve metin işleme süreleri farklılık göstermektedir. Öğretim setlerinde yer alan okuma metinlerinin 960 ve 720 ders saatine göre belirlenmiş programlar için yeterli olup olmadığı tartışma konusu oluşturmaktadır. Bu bakımdan öğretim setlerinde yer alan okuma metinlerinin sayısının, bu metinlerde yer alan kelime sayılarının ve metinlerin metin işleme sürelerinin tespiti gerçekleştirilmelidir.

Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi her dilin yapısının birbirinden farklı olduğunu kabul ederek dillerin kendi yapıları içerisinde değerlendirilmesi gerektiğini, bu sebeple de hangi seviyede nelerin öğretilip nelerin öğretilmeyeceğini o dilin kendi yapısına bırakmıştır. Çerçeve metinde hangi seviyede hangi dil yapılarının öğretileceği yazmadığından ve sadece yeterlikler belirtildiğinden bu durum kitap yazarları tarafından farklı şekillerde yorumlanmaktadır. Farklı yorumlamalardan kaynaklı olarak örneğin, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti'nde A1 seviyesinde zaman yapılarının öğretimi bakımından sadece şimdiki zamanın öğretimi gerçekleştirilirken Yunus Emre Enstitüsü tarafından hazırlanmış Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti'nde aynı seviyede şimdiki zaman, gelecek zaman ve duyulan geçmiş zaman yapılarının öğretimi gerçekleştirilmektedir. Bununla beraber ders kitaplarında yer alan metinlerde öğrencilere daha öncesinde öğretilmemiş dil bilgisi yapılarının bulunması büyük bir problem oluşturmaktadır. Öğretilmeyen dil bilgisi yapılarının metinlerde kullanılması dil öğreniminde büyük olumsuzluklara sebebiyet vermektedir.

Bu doğrultuda araştırmanın problem cümlesini “Yabancı dil olarak Türkçe öğretim setlerinde yer alan ders kitaplarındaki okuma metinlerinin içerik özellikleri ve öğretim setleri arasındaki farklılıkları nelerdir?” sorusu oluşturmaktadır. Bu problem cümlesinden yola çıkarak araştırmanın alt problemleri şu şekilde belirlenmiştir.

1. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarının seviyelere ve ünitelere göre içerdiği metin sayılarının dağılımı nasıldır?
2. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarındaki okuma metinlerinin oluşturulma amacına göre seviye ve ünite odaklı dağılımı nasıldır?
3. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarındaki okuma metinlerinin işlevlerine göre seviye ve ünite odaklı dağılımı nasıldır?

4. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarındaki okuma metinlerinde yer alan kelime sayılarının seviye ve ünite odaklı dağılımı nasıldır?
5. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarında dil bilgisi yapılarının öğretiminde izlenen sıralama ve kullanılan yöntem nedir?
6. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarındaki okuma metinlerinde öğretilmeden kullanılan dil bilgisi yapılarının kullanım sıklığı nedir?
7. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarındaki okuma metinlerinin metin işleme süreleri kaç saattir?

1.2. Araştırmanın Amacı

Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde ortak bir programın bulunmaması her kurumun farklı uygulamalar ile öğretim yapmasına sebep olmaktadır. Uygulanan öğretim programına kurumun kullanmakta olduğu öğretim seti yön vermektedir. Öğretim setlerinin niteliği öğretimin kalitesini de belirlemektedir. Bu bakımdan Türkçe öğretim merkezleri tarafından kullanılan öğretim setleri Türkçe öğretimi açısından büyük önem arz etmektedir.

Türkçe öğretim setlerinin ana yapısını ders kitapları oluşturmaktadır. Ders kitapları öğretimin amaçlarını gerçekleştirmek için öğrencilerin öğrenme yaşantılarına kaynaklık eder. Ders kitapları çoğu zaman öğretim sürecinde kullanılan tek materyaldir (Toprak, 2011, s. 132). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi için hazırlanmış ders kitaplarının içeriği okuma becerisi üzerine yoğunlaşmaktadır. 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda tüm sınıf düzeylerinde 8 tema, her temada 4 metin olması gerektiği ve bu 4 metinden 3'ünün okuma 1'inin dinleme/izleme metni olması gerektiği ifade edilmektedir (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2018, s.17). Ana dili eğitiminde görülen bu durum yabancı dil öğretim kitaplarında da benzer şekilde görülmektedir. Ancak yabancı dil öğretiminde dört temel dil becerisine de eşit oranda yer verilmesi dilin iletişimsel boyutu bakımından büyük önem ifade etmektedir. Ana dili eğitimine yeni başlayan öğrenciler dinleme ve konuşma becerilerinde olduğu gibi dilin birtakım yeterliklerine önceden haiz durumdayken yabancı dil öğretiminde bazı özel durumlar haricinde öğrenciler dilin tüm yeterliklerine eşit oranda uzak veya yakındır. Bu bakımdan yabancı dil öğretiminde ana dilinde gerçekleştirilen yaklaşımın izlenmesi doğru

kabul edilemez. Okuma becerisine ne kadar süre ayrılıyorsa dinleme becerisine de eşit oranda bir sürenin ayrılması beklenir.

Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi (AK/MDB, 2013, s.146)'nde yabancı dil öğretiminde kullanılacak metinlerin salt dil öğretimi için hazırlanmış kurgu metinlerden değil; bildirişimsel amaçlar için üretilmiş özgün metinlerden oluşması gerektiği belirtilmektedir. Bu bakımdan mevcut ders kitaplarında yer alan okuma metinlerinin oluşturulma amaçlarına göre özgünlük ve kurgu bakımından ele alınıp karşılaştırılması gerekmektedir. Çalışma kapsamında ele alınacak iki ders kitabında yer alan metinler tüm seviyeler için özgünlük ve kurgu bakımından ele alındığı gibi işlevsel tür özellikleri bakımından da karşılaştırılmıştır.

İlgili ders kitaplarında yer alan okuma metinlerinin seviyelere ve ünitelere göre sayısı tespit edilerek öğretim setleri arasındaki farklılıkları karşılaştırılmıştır.

İlgili ders kitaplarında yer alan okuma metinlerinin metin işleme sürelerinin tespiti amacıyla uygulayıcı ve uzman görüşleri alınmıştır. Her seviyede yer alan metinlerin toplam metin işleme süreleri karşılaştırılarak 960 ve 720 ders saatine göre belirlenmiş programlara uygun olup olmadığı ortaya konmuştur.

İlgili ders kitaplarında yer alan dil bilgisi yapıları kıyaslanarak okuma metinlerinde öğretilmemiş dil bilgisi yapılarının kullanımının tespit edilmesi de bu çalışmanın hedefleri arasındadır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde kullanılan öğretim setlerindeki okuma metinleri hakkında gerçekleştirilen çalışmanın önemini ortaya koyan etmenler şunlardır:

- 1- Mevcut ders kitaplarında yer alan okuma metinlerinin tür bakımından tespit edilmesi ve hangi seviyelerde hangi metin türlerine yer verilmesi gerektiğinin önerilmesi.
- 2- Ders kitaplarında yer alan okuma metinlerinin seviyelere göre toplam metin işleme sürelerinin tespit edilmesi ve ders kitapları için seviyelere uygun toplam metin işleme sürelerinin ne kadar olması gerektiğinin belirlenmesi.

3- Ders kitaplarında yer alan seviyelere göre dil bilgisi yapılarının öğretiminde izlenen sıralamanın ortaya konması, metinlerde öğretilmeyen gramer yapılarının kullanılıp kullanılmadığının tespit edilmesi ve önerilerde bulunulması.

1.4. Sayıtlar

1. Bu araştırmada elde edilen bilgi ve belgeler doküman analizi ve görüşme tekniği kullanılarak elde edilmiştir.
2. Elde edilen bilgiler bilimsel kurallar çerçevesinde yorumlanmıştır.
3. Yazılı dokümanların dışında, araştırma konusuyla ilgili yetkili kişilerle görüşülerek veri toplama yöntemi uygulanmıştır.
4. İlgili ders kitaplarında yer alan okuma metinleri karşılaştırmalı olarak ele alındığında metin türleri bakımından farklılıklar göstermiştir.
5. İlgili kitaplarda seviyelere göre dil bilgisi yapılarının öğretiminde farklılıklar ve metinlerde öğretilmeyen dil bilgisi yapıları bulunmaktadır.
6. İlgili kitaplarda yer alan metinlerin seviyelere göre toplam işleme süreleri birbirinden farklıdır.
7. İlgili kitaplardaki metinlerde yer alan kelime sayıları birbirinden farklıdır.

1.5. Sınırlılıklar

Bu çalışma, yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde kullanılmak üzere Yunus Emre Enstitüsü tarafından hazırlanmış Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti ve İstanbul Üniversitesi öğretim elemanlarının tecrübeleriyle oluşturulmuş İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti'nde yer alan ders kitaplarındaki okuma başlığı altında belirtilen okuma metinleri ile sınırlıdır. Çalışma; İlgili okuma metinlerindeki metin türleri, metin işleme süreleri, metinlerde yer alan kelime sayıları, dil bilgisi yapılarının öğretimine ait sıralama ve öğretilmemiş dil bilgisi yapılarının metinlerdeki kullanımının tespiti ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Metin: Onursal (2003, s. 124)'a göre; "Kendisini oluşturan tümce dizilerinin birbirine bağdaşıklık ve tutarlılık ölçütleriyle bağlanarak bir anlam bütünü oluşturmasıyla meydana

gelen, belli bir amaçla üretilmiş, başı ve sonu kesin çizgilerle sınırlandırılan yazılı ya da sözlü bir dilsel üründür.”

Metin Türü: Günay (2013, s. 124)’a göre; “Belli örnekçelere, uzlaşma ve genel kabul görmüş biçimlere uyan metinleri belirten bir sınıflandırmadır.”

Kurgu Metin: Genç ve Ünver (2012, s. 69)’e göre; “Yabancı dilde sözcük, dilbilgisi öğretimini ya da iletişim becerilerini geliştirmek amacıyla ders kitabı yazarları tarafından kurgulanmış metinlerdir.”

Özgün Metin: Bölükbaş (2015, s. 925)’a göre; “Dil öğretmeye hizmet etme gibi bir amacı olmayan ve öğrenciyi gerçek hayattaki dil yapılarıyla buluşturan orijinal metinlerdir.”

BÖLÜM 2

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Dört Temel Dil Becerisi

Ergin (2004, s.3) dili kendi içerisinde birtakım kuralları olan bir kurum olmakla birlikte en başta ve en temel itibarıyla insanlar arasında iletişimi sağlayan doğal bir vasıta olarak tanımlar. Dilin insanlar arasında iletişimi sağlaması dili insanlar için önemli hâle getiren en temel etkidir. Dil; fiziki, ruhsal ve anlamsal yönleri olan üç boyutlu bir yapı olarak karşımıza çıkar. Konuşurken çıkarılan sesler ve havanın dalgalanmaları dilin fiziki yönünü oluştururken seslerin karşı tarafça algılanmaları, yaşanmaları dilin ruhsal yönünü oluşturur. Dilin bu boyutlarıyla beraber dilin son aşaması ise anlam boyutudur ki bu aşama dilin ruhsal boyutu ile beraber olmakla birlikte ruhsal boyutundan daha ilerisini ifade etmektedir. Ruhsal edimler belli bir zamanda ve belli bir mekânda olup biterken anlam belli bir zamana ve mekâna bağlı olmayıp zamanı ve mekânı aşan akıp giden bir boyuttur (Gökberk, 2011, s.69). Dil bu yönleriyle insanlar için anlamamanın ve anlatmanın temel yolu olarak karşımıza çıkmaktadır. Aksan (2016, s.61)'a göre “ Dilde birer gösterge niteliğiyle yer alan, insanın dünya bilgisine dayalı birtakım belirleyicileri bulunan sözcüklerin belli bir bağlam ve belli bir konu içinde ilettikleri kavram” olarak tanımlanan anlam, iletişim açısından okuma ve dinleme becerilerinden oluşmaktadır. İletişim kurma becerilerinden yoksun olarak dünyaya gelen insanoğlu iletişim kurabilme yetisini kazanabilmek için fiziksel ve zihinsel yönden birtakım gelişmeler katetmelidir. İnsanoğlu dünyaya geldiği andan itibaren iletişim kurabilmek için dili edinmek mecburiyetinde olup zihinsel ve fiziksel gelişim evresinde bu yönde büyük bir çaba sarf etmektedir. İnsanoğlu bir dili edinebilmek için öncelikle etrafından işittiklerini algılamaya ve anlamlandırmaya çalışır. Bunun için yoğun bir şekilde

dinleme becerisini geliştirmek için mücadele eder. Dinleme becerisi belli bir seviyede gelişmiş olan bireyler, sonrasında konuşma becerisini gerçekleştirebilirler. Fiziksel ve zihinsel yönden belli bir yetkinliğe ulaşıldıktan sonra okuma ve yazma becerisini kazanırlar. Dil ğretimi açısından öğrenme ve öğretme faaliyetleri temelde anlama ve anlatma olarak iki beceriye; özelde ise okuma, dinleme, konuşma ve yazma olarak dört temel beceriye ayrılmaktadır.

2.2. Ana Dili Edinimi, İkinci Dil Edinimi ve Yabancı Dil ğretimi

İnsanoğlu ana dili edinim sürecinde dinleme becerisinin ardından, bazı fiziksel ve zihinsel gelişimlere paralel olarak konuşma becerisine haiz olabilmektedir. Eğitim hayatıyla birlikte okuma ve yazma becerilerini öğrenmekte ve bu becerilerini geliştirebilme yönünde çaba sarf etmektedir. Yabancı bir dil öğreniminde durum farklılık göstermektedir. Bu hususla ilgili olarak karışıklıkları ortadan kaldıracılabilmek için ana dili, ikinci dil ve yabancı dil kavramlarına açıklık getirmek gerekmektedir. Ana dili Türk Dil Kurumu (TDK, t.y.)'na göre “Kişinin evinden, çevresinden öğrendiği dil” olarak tanımlanmaktadır. Burada ana dili kelimesinde yer alan ana kelimesi anne manasında kullanılan kelimeyi ifade etmektedir. Bu kelimenin İngilizcede kullanılma şekli de Türkçedeki manasını tam olarak karşılayan “mother language” kelimesidir. Dünyaya geldiği anda iletişim yönünden çok zayıf olan insanoğlunun ilerleyen süreçte çok hızlı bir şekilde iletişim yeteneklerine kavuşması ile ilgili olarak farklı görüşler bulunmaktadır. Bu görüşler temelde üç aşamada toplanmaktadır. Bunlardan birincisi davranışçı görüş olup bu görüşe göre bebekler kendilerini sonuca götüren sesleri taklit ederek dili öğrenirler. İkinci görüş, sosyal öğrenme kuramcıları tarafından ortaya atılmış olup bu görüşe göre insanlar sosyalleşme süreci içerisinde gözlem ve taklit yoluyla dili öğrenirler. nc görüş ise dil öğrenimini psikolojik ve biyolojik etkenlere bağlayan Chomsky'nin öncülük ettiği psikolinguistik görüştür. Psikolinguistik görüşe göre insanlar doğuştan dil edinimi için bir mekanizmaya sahiptirler ve zaman içerisinde çevredeki dili içselleştirerek konuşmaya başlarlar (Küçükkaragöz, 2008, s.102-103). 1960'tan önce davranışılara göre öğrenme olarak nitelenen ana dili, Chomsky'nin öncülük ettiği görüşten sonra edinim olarak nitelenmeye başlanmıştır. Bu görüşe göre ana dili bilinçaltında gerçekleştiği için edinilmekte yabancı dil ise bilinçli olarak geliştiği için öğrenilmektedir (Demircan, 2013, s. 6). Ana dili ve yabancı dil kavramlarına ek olarak çok sık bir şekilde karıştırılan *ikinci dil* kavramını da ele almak gerekmektedir. İkinci dil, iki dillilik kavramı

içerisinde değerlendirilmeli ve bileşik iki dillilik ve sıralı iki dillilik olarak ikiye ayrılmaktadır. Bileşik iki dillilik çocuğun doğduğu andan itibaren iki farklı dile eş güdümlü olarak maruz kalması durumunda gerçekleşmekte, sıralı iki dillilik ise 4-5 yaşından sonra edinilen dili ifade etmektedir (Yağmur, 2013, s. 182).

Ana dili kavramıyla ilgili olarak karıştırılan hususlardan birisi de ana dilinin eğitim kavramıyla mı yoksa öğretim kavramıyla mı ele alınması gerektiği yönündedir. Eğitim kavramı, Eğitim Terimleri Sözlüğü (t.y.)'ne göre "Önceden saptanmış amaçlara göre insanların davranımlarında belli gelişmeler sağlamaya yarayan planlı etkiler dizgesi" olarak tanımlanmaktadır. Öğretim kavramı ise yine Eğitim Terimleri Sözlüğü (TDK, t.y.)'ne göre "Bir eğitim kurumunda bir küme öğrenciye belli dal ya da konularda bilgi verme." olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımlardan hareketle ana dili kavramı için eğitim kavramını kullanmak daha doğru olacaktır. Çünkü ana dili Türkçe derslerinde öğrencilerin bilgilerinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Yabancı dil derslerinde ise öğrencilere bilgi verme amacı olduğu için öğretim kavramını kullanmak daha doğru olacaktır.

Yabancı dil edinimi önce altı, yedi ya da sekiz yaşlarında sonra da ergenlik dönemlerinde kesintiye uğramakta olup bu da ikinci bir edinim yetisini oldukça kısıtlamaktadır (Chomsky, 2014, s. 69). Ortaya konulan kavramsal açıklamalardan çıkarılan sonuca göre ana dili bir bebek için edinim, okul çağına gelmiş bireyler için ise eğitim terimiyle açıklanabilir. Yabancı dil ise 12 yaşına kadar ikinci dil edinimi, 12 yaşından sonra ise öğrenim-öğretim terimleriyle ifade edilebilir.

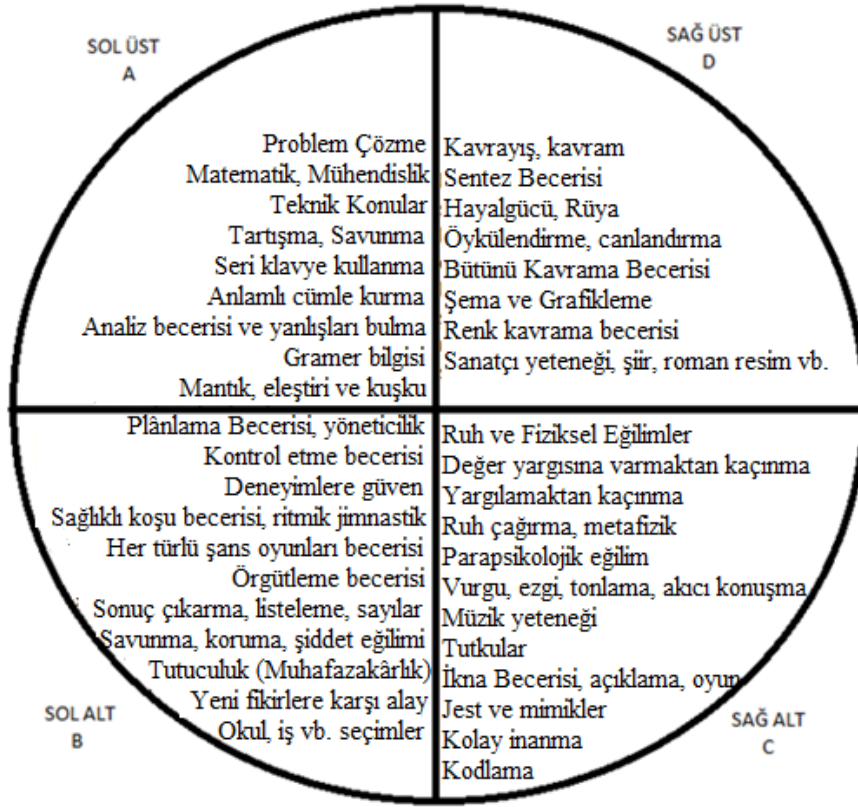
2.3. Beyin, Dil ve Okuma İlişkisi

Beynin dil ile alakalı bölümleri temelde *Wernicke* alanı ve *Broca* alanı olarak adlandırılan iki bölümden oluşmaktadır. 1860'larda Fransız beyin cerrahı Paul Broca bugün beynin *Broca* alanı olarak tanımlanmış kısmının zarar gördüğü durumlarda konuşma becerisini üst düzeyde olumsuz bir şekilde etkilediğini tespit etmiştir. Yine 1870'lerde Alman Doktor Carl Wernicke bugün beynin *Wernicke* alanı olarak bilinen bölümünün zarar görmesi durumunda anlama zorluğunun oluştuğunu ortaya koymuştur (Yule, 2014, s.156).

Yabancı dil öğreniminin insan beyni ile ilişkisini ortaya koyan görüşler temelde nörolingüistik görüş ve nörobiyolojik görüş olarak ikiye ayrılmaktadır. Nörolingüistik görüş insan beyninin farklı kısımlarının bir travma, genetik bozukluk veya doğal yaşlanma

nedeniyle önceden öğrenilmiş yabancı dilin kullanım yeterliklerine etkisini araştırmaktadır. Bu görüşe göre insan beyni konuşma yitimi (aphasia) ve hafıza kaybı (amnesia) olarak iki türlü zarara uğrar ve bu zararlar yukarıda *Wernicke* ve *Broca* alanlarının zarar görmesi sonucunda ortaya çıkan durumlarla aynıdır. Nörobiyolojik yaklaşım bilişsel işlemler ile sinirsel işlemler arasındaki bağlantıyı temel alır. Nörobiyolojik alanlarda çalışma yapan araştırmacılar dil için hafızanın güçlendirilmesi ve biçimlendirilmesiyle alakalı sinirsel devrelerin beyindeki yerlerini göstermeye yönelik çalışmalar yapmışlardır. Bu iki görüş de birbirini tamamlayan yaklaşımlardır. Nörolingüistik çalışmalar içerisinde yer alan Aphasia (konuşma yitimi) Lenneberg ve Chomsky'nin dil ediniminde kritik bir yaş evresinin bulunduğu yönündeki iddialarını desteklemektedir (Ellis, 2008, s. 729-730)

İnsanoğlu beyindeki nöronların neredeyse tamamına sahip bir şekilde dünyaya gelse de beyin gelişimi tam olarak tamamlanmamış bir şekilde dünyaya gelmiş ve bu nöronlar arasındaki bağlantıyı sağlayan dentritler (dallar), yaşadığımız deneyimler ile meydana gelen sinaps (hücreler arasındaki bağlantı) yeterli seviyeye ulaşmamıştır (Keleş & Çepni, 2006, s.67-68). Beynin her iki yarım küresi birbiriyle sürekli iletişim hâlinde bulunduğundan herhangi bir öğrenmeye iki yarım küre de katkıda bulunmaktadır. Dil öğrenimi açısından oldukça önemli olan bu durum için girdiler çeşitli şekillerde öğrenciye verilir ve böylelikle beynin her iki yarım küresinin işlevi arttırılarak birbiri arasındaki bağlantı sürekli kılınır (Altmışdört, 2013, s.58).

Şekil 1 İnsanın algılama becerisi ve yeteneklerinin beyin bölgelerine dağılımının haritası
Yalçın, A. (2012). *Türkçe öğretim yöntemleri*. Ankara: Akçağ.

Okuma, beyinde dört aşamadan geçerek gerçekleşmektedir. Bunlar; görüntü, görüntü tanıma, görüntü yorum alanı ve okuma merkezidir. Gözün ilettiği her şey ilk olarak beyin görme noktasına ulaşır. Görme noktasında birtakım işlemlerden geçerek netleştirilip ayrıştırıldıktan sonra görüntü tanıma merkezine iletilir. Görüntü tanıma merkezinden sonra görüntü yorum alanına gelen bilgiler burada değerlendirilir ve okuma merkezine gönderilir (Yalçın, 2012, s. 24-25).

Okuma becerisi ile beyindeki dört bölge arasında sıkı bir ilişki bulunmaktadır. Beynin sol üst çeyreğinde gerçekleşen tartışma, savunma, analiz becerisi, mantık, eleştiri, kuşku ile okuma arasında önemli bir bağ bulunmaktadır. Tartışma, okunan metnin içselleştirilmesini sağlarken analiz becerisi metni öğelerine ayırmak ve bu öğeler arasında ilişki kurabilmek için önem taşımaktadır. Aynı şekilde mantık, eleştiri ve kuşku da metnin anlaşılmasında büyük önem taşır. Okuyucu metnin unsurları arasındaki mantıksal bağları keşfetmeli, okuduğu metne kuşkulu yaklaşmalı ve eleştirel bir tavır takınmalıdır (Temizkan, 2009, s. 19-20). Gramer bilgisi de okunan metnin anlaşılmasında büyük bir yer kaplamaktadır.

Dilin anlaşılmasındaki en önemli etkenlerden olan gramer bilgisi olmadığı takdirde metindeki kelimelerin yalın hâlleri tamamen bilinse de metnin anlaşılması imkânsızdır. Beynin sağ üst kısmında yer alan kavrayış, kavram, hayal gücü, sentez becerisi, bütünü kavrama becerisi; sağ alt kısmında yer alan değer yargısına varmaktan kaçınma, yargılamaktan kaçınma, vurgu, ezgi, tonlama, akıcı konuşma, ikna becerisi, açıklama; sol alt kısmında yer alan deneyimlere güven, örgütleme becerisi ve sonuç çıkarma ile okuma arasında da yakın bir ilişki bulunmaktadır.

2.4. Okuma-Anlama

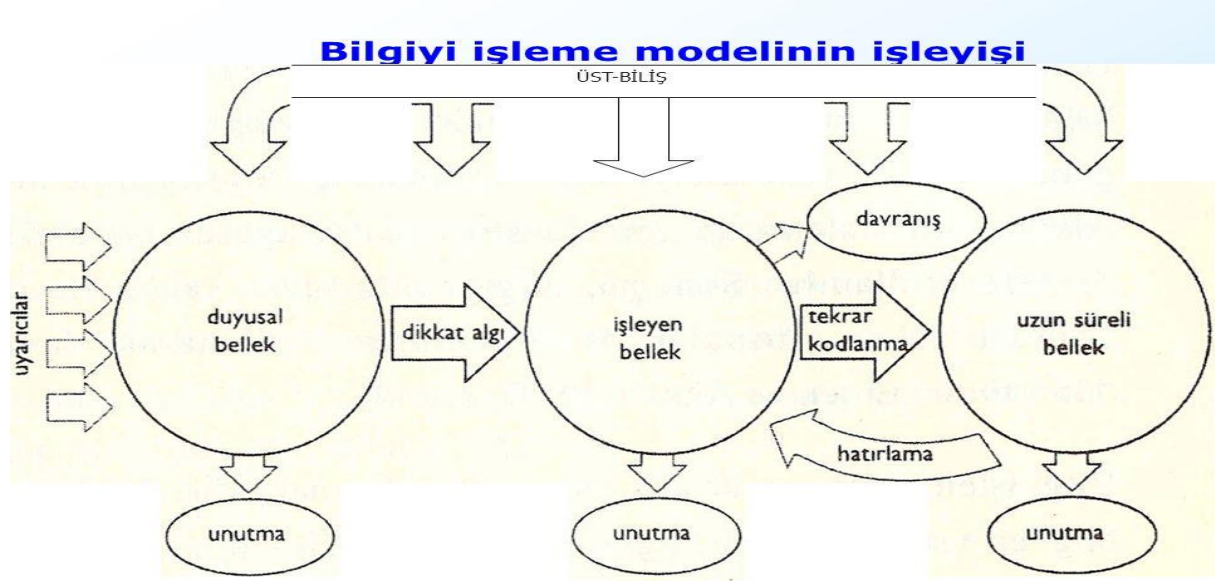
Eğitim-öğretim programlarında ve sürecinde okuma ve okunulan metinden anlam çıkarma yetilerini öğrencilere kazandırmak, insanın hayatını zenginleştirecek ve hayatının anlamlı olmasını sağlayacak en büyük katkı olarak karşımıza çıkmaktadır (Akyol, 2016, s.33). Okuma, ilk okuma evresinde bazı yazı sembollerinin anlamlandırılmasıyla daha sonraları bilgiyi edinmenin ve dili geliştirmenin en temel yolu olarak karşımıza çıkmaktadır. Okuma ile ilgili birçok tanım bulunmaktadır. Bu tanımların genel özelliklerine göre okuma; görme, algılama, seslendirme ve anlama sürecidir (Kavcar, Oğuzkan & Sever, 1998, s. 41; Saraçoğlu, 2008, s. 205; Öz, 2001, s. 193; Güneş, 2007, s. 117; Demirel, 2012, s. 109).

Tanımlarda okumanın öncelikle bazı sembollerin tanınması olduğu belirtilse de asıl olarak zihinsel ve psikomotor alanların okuma üzerinde etkin olduğu ve okumanın bir anlamlandırma süreci olduğu üzerinde durulmaktadır. Bu tanımlara ek olarak okumanın bilişsel ve devinişsel alanlarının yanında ilgi, tutum ve güdü gibi duygusal yönlerini içine alan duyuşsal alanının da olduğunu belirten Ülper (2010, s.3) okumayı şöyle tanımlamıştır:

“Yazılı metnin üretildiği dilin anlamsal ve dil bilgisel özelliklerini tanıyan bireylerin, belirli amaçlar doğrultusunda, hızlı bir biçimde kod çözerek ve birtakım stratejiler kullanarak gerçekleştirdikleri, duyuşsal yönü de olan yinelemeli bir anlamlandırma sürecidir.”

Okuma işlemi sırasında kişi fiziksel olarak göz aracılığı ile gördüğü yazıyı beyne gönderir ve beyne gönderilen yazı orada birtakım zihinsel ve bilişsel işlemlerden geçerek anlamlaştırılır. Bu anlam verme işlemi sırasında daha önceki yaşantıların büyük bir yeri bulunmaktadır. Okunulan metnin anlamlandırılma sürecini ve okunulan bilgilerin öğrenilmesinin nasıl gerçekleştiği ile ilgili olarak ortaya atılan ve günümüzde yaygın bir şekilde kabul gören yaklaşım bilgiyi işleme modelidir. Bilgiyi işleme modelinin öğrenmeye

etkisi, bilginin bir depodan diğerine aktarılmasını sağlayan bilişsel süreçlerle ilişkili olmasıdır. Bilgi işleme basamaklarındaki bilişsel süreçler, ders ortamındaki uygulamalarla sentezlenerek ele alınmalıdır. Bilgiyi işleme süreci; zihinsel yapılar ve bilişsel süreçler olmak üzere iki temel ögeden oluşmaktadır. Duyusal bellek, işleyen (kısa süreli) bellek (KSB) ve uzun süreli bellek (USB) bilgiyi işleme modelinin zihinsel yapılarını muhteva etmektedir (Onan, 2012, s. 98).

Şekil 2. Bilgiyi işleme modeli. Tufan, A., 2016, <https://www.guncelpsikoloji.net/fizyolojik-psikoloji/bilgiyi-isleme-kurami-ve-bellek-turleri-h6049.html> sayfasından erişilmiştir.

Duyusal bellek bilginin işlenebilmesi için oldukça önemlidir. Okuma yaparken öğrenmenin anlamlı olabilmesi için cümlenin tamamının algılanması gerekmektedir. Duyusal bellekte kısa süreli bir depolama gerçekleşmezse cümlenin sonuna gelindiğinde cümlenin başı unutulmuş olur (Eggen & Kauchak'tan aktaran Öztürk & Kısaç, 2008, s.279). Bu bakımdan duyusal belleğe gelen sınırsız sayıdaki uyarıcıların çok kısa bir süre de olsa burada depolanması önemlidir. Duyusal belleğe gelen uyarıcılar dikkat ve algı yoluyla kısa süreli belleğe gönderilmektedir. Bu sebeple uyarıcı, kişinin dikkatini çekmeli ve kişinin uyarıcıya karşı algısının açık olması gerekmektedir. Bu bakımdan yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan okuma metinlerinin öğrencilerin ilgisini ve dikkatini çekebilecek metinlerden oluşturulmuş olması önem arz etmektedir. Öğrencilerin ilgi alanlarına hitap etmeyen metinler kısa süreli belleğe gönderilmeyecektir. Kısa süreli belleğe gönderilmeyen uyarıcılar ise bir daha hatırlanmamak üzere bu süreç içerisindeki yerinden ayrılmış olacaktır.

Kısa süreli belleğe dikkat ve algı yoluyla gelen uyarıcılar bu kısımda kısa bir süre kalabilmekte ve uyarıcılar burada birtakım işlemlerden geçerek kalıcı bir şekilde insan zihninde depolanabilmek için bilgi formuna dönüşmektedir. Kısa süreli bellek sınırlı sayıda düzenli bilgiyi 20 saniye gibi kısa bir süre için depolayabilir ve bu süre içerisinde bilgi işlenmezse unutulmaya başlanır (Babadoğan, 1992, s.39). Kısa süreli belleğin kapasitesi duyuşsal bellek gibi sınırsız değildir. Son zamanlarda yapılan çalışmalarda sınırlı sayıda kısa süreli belleğe gelen bilginin kapasitesi ile ilgili olarak 4 veya 5 birim olduğu yönünde açıklamalar bulunmaktadır (Güngör, 2008, s.34). Ancak bu kapasite sınırlarını artırmak için bazı yollar bulunmaktadır. Telefon numaralarının ezberlenmesinde yapıldığı gibi gruplandırma yapmak kısa süreli bellekteki birim miktarını artırma yollarından birisidir. Diğer bir yol da bilginin işlenmesi için kısa süreli belleğin boş olması yani başka bir işlemlle uğraşmamasının sağlanmasıdır. Bilgisayar beyninin aynı anda birçok işlemleri gerçekleştirmeye çalışırken zorlandığı gibi insan beyni de aynı şekilde birden fazla işlem yapmaya çalıştığı zaman zorlanmakta ve başarısız olmaktadır. Bunun için duyuşsal kayıttan işleyen belleğe gelen bilgilerin işleme süresi içerisinde başka bir işlemlle meşgul olunmaması gerekmektedir. Okuma anlamlandırma sürecinde metinlerin anlamlandırılmasında öğrencilerin çok fazla bilmedikleri ifade ve yapılarla buluşturulmamaları bu bakımdan önemlidir. Metin içerisinde bilinmeyen yeni kelimelerin belli miktarda öğrencilere aktarılmasında sorun bulunmamakla birlikte sezdirme amacı dışında daha önce öğretilmemiş gramer yapılarının metin içerisinde sunulması işleyen bellekteki işlem süresinin uzamasına sebep olmaktadır.

Kısa süreli bellekteki bilgiler tekrarlar yoluyla veya anlamlandırılarak uzun süreli belleğe aktarılmakta ve kalıcı hâle getirilmektedir. Tekrarlar yoluyla bilginin uzun süreli belleğe gönderilmesi ve bilgiye sahip olma şekli yabancı dil öğretiminde uzun yıllar kullanılmış bir yöntemdir. Davranışçı öğrenme yaklaşımından etkilenen Bloomfieldci dil bilimciler İkinci Dünya Savaşı başladığında askerî personellere dil öğretmek için işitsel-dilsel yöntem, ordu yöntemi, yineleme-ezberleme yöntemi, işitme-söyleme yöntemi, örgü alıştırmaları, temel beceriler yöntemi gibi muhtelif isimlerle anılan bu yöntemi kullanmışlardır (Demircan, 2013, s. 210-211).

Kısa süreli bellekteki bilgilerin uzun süreli belleğe gönderilmelerindeki ikinci yol ise anlamlandırmadır. Anlamlandırma yeni öğrenilecek bilginin uzun süreli bellek içerisindeki diğer bilgilerle eşleştirilerek kodlanması yoluyla gerçekleşir. Anlamlandırma bilginin

edinilmesinde tekrar yoluna göre daha etkili bir yoldur. Yabancı dil öğretiminde anlamlandırma, kelime öğretimi açısından oldukça yararlı bir yoldur. Özellikle temel seviyede kullanılacak okuma metinlerinde yer alan kelimeler için kodlama yapmaya uygun kelimelerin kullanılması öğrencileri olumlu yönde etkileyecektir. Örneğin, ders kitapları veya yardımcı okuma kitaplarında yer alan metinlerde ana dili ile Türkçe arasındaki ortak kelimelere yer verilmesi öğrencilerin kelimeleri daha rahat kavramalarına ve kodlama yaparak dili hızlı bir şekilde öğrenmelerine yarar sağlayacaktır. Bu durum dil öğrenmeye yeni başlayanlarda ön yargıların kaldırılmasına yardım edecek ve dilin daha kolay öğrenilebileceği yönünde öğrencileri güdüleyecektir.

Uzun süreli bellek, bilgilerin öğrenilmiş kabul edildiği bellektir. Uzun süreli belleğin süresi ve kapasitesi sınırsız olup buraya gelen bilgiler asla kaybolmaz ancak bilgilerin geri getirilmesi noktasında bazı zorluklar yaşanabilir. Bu zorlukların yaşanmaması için bilgilerin iyi bir şekilde şemalandırılması gerekir. Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde öğretilecek kelimeler için şemalandırma oldukça önemlidir. Öğrenci tek başına şemalandırma yapmada zorlanacağı için öğreticinin veya metnin desteği gerekir. Okuma metinlerinde bu yönde çalışmalara yer verilmesi öğrencinin şemalandırma yapmasına destek olma yollarından biridir. Metinde yer alan kelimelerin öğretiminde kelimeler genelden özele doğru sıralanarak ve şemalar oluşturularak öğrenciyle buluşturulabilir. Bu şekilde oluşturulmuş şemalar öğrencilerin bilgileri anlamlandırmasına yardımcı olur. Örneğin, hobiler ile ilgili bir metinde müzik dinlemekten ve spor yapmaktan bahsediliyorsa aşağıdaki şemalandırma yöntemi kullanılabilir.

Tablo 1.

Müzik Şemalandırması

HOBİLER		
Müzik Dinlemek		
Müzik Türleri	Müzik Çalmak İçin Aletler	Müzik Dinlemek İçin Aletler
Klasik müzik	Piyano	MP3 çalar
Rap müzik	Gitar	Cd çalar
Rock müzik	Keman	Teyp
Pop müzik	Flüt	Hoparlör
Halk müziği	Klarnet	Bilgisayar
Caz müzik	Saz	
	Ud	

Tablo 2.

Spor Şemalandırması

HOBİLER		
Spor Yapmak		
Spor Türü	Spor Malzemeleri	Spor Hareketleri
Futbol	Top	Koşu
Basketbol	Raket	Yürüyüş
Tenis	Koşu bandı	Zıplama
Voleybol	Atlama ipi	İp atlama
Atletizm	Spor ayakkabısı	Barfiks
Karate	Bisiklet	Şınav
Güreş		
Boks		
Binicilik		
Vücut geliştirme		
Yürüyüş		
Yüzme		

Şema teorisinden hareketle öğretmenin metin işleme sırasında dikkat etmesi gereken bazı hususlar bulunmaktadır. Bu hususlar Akyol (2016, s.45) tarafından şu şekilde açıklanmıştır:

- Öğrenciyle buluşturulan materyal, dil yapısı ve içerik bakımından öğrencinin sahip olduğu ön bilgilerle ilişkili olmalıdır.
- Öğretmen, öğrencilerde var olan ön bilgileri harekete geçirmek için öğrencilere yardımcı olmalıdır. Öğretmen öğrencilerin ön bilgilerini harekete geçirmek için tartışmalardan, grafik türü görsellerden, zihin haritalarından, okuma öncesi sorulardan faydalanabilir.
- Metinlerde yer alan yeni bilgilerin öğrenciler tarafından anlamlandırılabilmesi için öğretmen öğrencilere yardım etmelidir. Öğretmen öğrencilere yardım edebilmek için alan gezilerinden, filmlerden, görsellerden (resim, fotoğraf vb.), misafir konuşmacılardan, doğrudan öğretimden faydalanabilir.
- Aktarılan bu strateji ve farklı yöntemlerle öğrencilerin nasıl anlamlandırma yapacaklarını öğretmen öğrencilere anlatmalıdır.

- Anlam kurma süreci öğretmen tarafından iyi takip edilmelidir. Aynı şekilde öğrenci de anlam kurma sürecinde kendisini değerlendirebilmeli, anlam kurma ne zaman doğru bir şekilde gerçekleşmekte, ne zaman anlam kurmada sorun oluşmakta bilmelidir.

- Okuma çalışmalarında önemli bilgilerin neler olduğu iyi tespit edilmeli; önemli olanlar daha az önemli olanlardan ayırt edilmelidir. Bunun için okumaların değerlendirilmesi, yazarın gayesinin ve metnin yapısının bilinmesi gerekir.

- Özetlemeler yapılmalıdır.

- Çıkarımlar yapılmalıdır.

- Sorular kullanılmalıdır.

-Anlama kontrol edilmelidir.

Okuma metinlerinde kullanılan kelimelerle ilgili oluşturulacak şemalandırma tabloları dil öğrencisi için oldukça yararlı olacaktır. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti'nde her ünite sonunda, öğretilen yeni kelimeler verilmekte ancak burada şemalandırma hususuna dikkat edilmemektedir. Yeni kelimeler İngilizce karşılıkları ile öğretilmeye çalışılmaktadır. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti'nin Arapça açıklamalı kitapları içerik yönünden aynı olmakla birlikte kelimelerin İngilizce karşılıkları yerine Arapça karşılıklarına yer verilmektedir. Ancak Arapça tercümelelerde bazı hatalar yer almaktadır. Örneğin, A1 ders kitabında yer alan birinci ünite sonundaki Arapça tercüme hataları şunlardır:

Tablo 3.

Arapça Tercüme Hatası

Kitapta Yer Alan Türkçe Kelime	Kitapta Yer Alan Hatalı Arapça Tercüme	Hatalı Tercümenin Karşılığı	Türkçe
az	اقل	en az	
Çin	جن	cin	
top	الاعلى	en yüksek	
yüzük	عصابة	topluluk	

Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti'nde ise kelime listesi İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti'nde olduğu gibi ünite sonunda değil, ders kitabının en sonunda yer almaktadır. Bu sette de herhangi bir şemalandırma yöntemine gidilmemiş, alfabetik sıralama esas alınmıştır. Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti'nde bulunan kelime listelerinde herhangi bir

tercümeye yer verilmemiş, daha önceki ünitelerin kelime listesinde yer alan kelimeler sürekli olarak diğer ünitelerin kelime listesinde de yer almıştır. Bu tekrarlama öğrencilerin yeni kelimeleri gözden kaçırmalarına neden olmakta ve aynı zamanda uzun kelime listeleri öğrencilerin dikkatini dağıtmaktadır. Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti'ndeki kelime listelerinde özel isimlere de yer verilmesi farklı bir sorun oluşturmaktadır. Öğrenci, sözlükte özel isimlerin anlamlarını arayabilmekte bulamayınca da motivasyon yönünden olumsuz etkilenebilmektedir.

Öğretim setlerinde yer alan kelime listelerinin okuma metinlerinin hemen ardından şemalandırma yoluyla ve ünite sonunda ilgili kelimeler bir arada olacak şekilde verilmesi öğrenilenlerin kalıcı olmasını sağlayacaktır. Okuma metinleri içerisinde tercümeye yer verilmemesi öğrencinin okuduğunu içselleştirmesi ve her gördüğü kelimenin ve yapının tercümesini arar hâle gelip dil bilgisi-çeviri yöntemine başvurmaması açısından önemlidir.

2.5. Yabancı Dil Öğretiminde Yaş Farklılıklarını Dikkate Alma

Yabancı dil öğrenimi veya ediniminde yaşın etkili olup olmadığı ile ilgili olarak daha önceki çalışmaları gözden geçiren Krashen, Long ve Scarcella (aktaran Ellis, 2008, s. 19) yaşın yabancı dil öğrenimi veya edinimindeki etkisi ile ilgili olarak şu sonuçlara ulaşmıştır:

- 1- Yetişkinler söz dizimini ve şekil bilgisini çocuklara göre daha erken öğrenmektedirler.
- 2- Yaşça büyük çocuklar dili, yaşça kendilerinden küçük olanlardan daha hızlı öğrenmektedirler.
- 3- Yabancı dile çocukluk dönemlerinden itibaren maruz kalan bireyler dili üst düzey yeterlilikte kullanım bakımından yetişkinlerden daha başarılıdır.

İngilizceyi doğal yollardan öğrenen 54 Japon çocuk ve 24 Japon yetişkinin öğrenmeleri üzerine yapılan bir araştırma, İngilizceye 193 saat maruz kalan çocukların 245 saat maruz kalan yetişkinlere göre daha başarılı olduğunu göstermiştir (Cochrane'den aktaran Ellis, 2008, s. 21).

Dilin edinimi veya öğrenimi ile ilgili kritik bir yaş döneminin olup olmadığı günümüzde de sıkça tartışılan bir konudur. Çocukların yabancı dil öğrenimi çok erken yaşta dil öğrenenler ve erken yaşta yabancı dil öğrenenler olmak üzere ikiye ayrılarak değerlendirilmektedir. Erken yaşta dil öğrenme yaşı çocuğun okula başlama yaşını temel alarak 5-12 veya 7-12 yaş

olarak gösterilirken çok erken yaşta yabancı dil öğrenenler 5 yaş altı olarak sınıflandırılmaktadır (Bekleyen, 2016, s. 2). Erken yaşta yabancı dil öğrenme yaşının başlangıcı okul çağının başlangıcına göre değişirken sonu 12 olarak gösterilmektedir. Kişi 12 yaşına kadar çevresinde konuşulan bir dili ana dili seviyesinde kazanabilmekteyken 12 yaşından sonra bu yetisini kaybetmektedir (Sezer, 1988, s. 148).

Yabancı dil öğretiminde dili öğrenen hedef kitlenin yaşı ve hazırbulunuşluk seviyesi yabancı dil öğretimini ciddi oranda etkilemektedir. Yabancı dil öğretimi gerçekleştirilirken dikkate alınması gereken en önemli konu hedef kitlenin hangi yaş seviyesinde bulunduğudır. Yabancı dil öğretim faaliyetleri hedef kitlenin yaşına göre şu şekilde gruplandırılabilir:

1- Öğrenime henüz başlamamış 0-6 yaş grubu.

2- Ana dilinde dil becerileri belli miktarda gelişmiş ve dil edinim cihazını henüz kaybetmemiş 6-12 yaş grubu.

3- Dil edinim cihazını kaybetmiş ergenlik çağında bulunan 12-18 yaş grubu.

4- Ergenlik çağını bitirmiş ve yetişkin çağındaki 18 yaş ve üzeri grup.

Öğrenime başlamamış 0-6 yaş grubu için yabancı dil kazanımı farklı şekillerde gerçekleşebilmektedir. Bu kazanım doğal ortamda gerçekleşebildiği gibi özel öğretim faaliyetleri ile de gerçekleşebilmektedir. Ancak bu yaş grubunda yer alanların dili öğrenmek yerine kazandığı yönünde görüşler daha ağır basmaktadır. Bu yaş grubunda ana dili haricinde başka dilleri kullanan bireyler iki dilli olarak kabul edilmektedir. Okul öncesi dönemde gerçekleşen dil edinimi ile ilgili iki görüş bulunmakta olup birincisi beynin dil edinimi için 3 yaşına kadar daha elverişli olduğunu savunan ve her iki dilin doğumdan itibaren aynı anda ve eşit derecede öğrenildiği, ikincisi ise ikinci dilin 3 yaşından sonra sırasıyla öğrenildiği yönündedir (Conboy, Debra, Lee, Burns vd, Genesee, Nicoladis, Macrory, Jhonson, Wilson, Bell vd. Holm, Dodd, Hulk, Linden & Müller'den aktaran Yazıcı ve İltar, 2008, s.50). Okul öncesi dönemde dil edinimi; anne ve babanın farklı bir dili konuşuyor olması yoluyla, çocuğun ailesiyle arkadaşlarının konuştuğu dilin farklı olması yoluyla ve çocuğun özel bir öğretim programına katılması yoluyla gerçekleşebilir. Okul öncesi dönemde gerçekleştirilen yabancı dil öğretiminde bireylerin gelişim özellikleri dikkate alınmalı ve buna uygun yöntemler belirlenmelidir. Belirlenen yöntemler işlevsel olmalı ve ağırlıklı olarak oyun üzerine kurgulanmalıdır (Nurlu, Vargelen, Altunbay, Özdemir & İnan, 2015, s. 73). Günümüzde özellikle erken yaşta yabancı dil öğretimi

reklamlarıyla birçok anaokulu ve dil okulunun bulunduğu görülmektedir. Bu okullara giden öğrenciler dilin henüz okuma ve yazma becerilerine vakıf değildir. Öğretim faaliyetleri oyunlar, görseller, müzikler ve çizgi filmler üzerine kurgulanmış olup çocukların dinleme ve konuşma becerileri üzerinden dil öğretim çalışmaları yapılmaktadır. Dilin 3 yaşından sonra sırasıyla öğrenildiği ve ana dilinin daha baskın olduğu yönündeki görüş bizi yarım dillilik (semilingualism) sorunuyla karşı karşıya bırakabilmektedir. İki dilli bireyin ana dilini ve diğer dili tam olarak öğrenememesi yarım dilliliği oluşturmaktadır ve yarım dilli bireylerin diğer bireylere göre kelime hazineleri zayıftır (Grosjean'dan aktaran Kara & Ağırman, 2015, s.898).

Okul çağına başlamış çocuklar ana dilinde ilk okuma ve yazma öğrenimini tamamlamalı sonra yabancı dil öğrenimine geçiş yapmalıdır. Millî Eğitim Bakanlığı (2018) İngilizce dersi öğretim programına göre İngilizce dersleri ikinci sınıftan itibaren başlamaktadır. Bu yaş aralıklarında benzer özellikleri taşıyan çocuklar için hazırlanmış özel kitapların oluşturulması yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde önemli bir etkeni oluşturur. Yurt dışındaki Maarif Vakfına bağlı okullarda ve Yunus Emre Enstitüsüne bağlı kültür merkezlerinde 6-7 yaş aralığında Türkçe öğrenmek isteyen çocuklara yönelik öğretim programlarının oluşturulması öğretimi olumlu yönde etkileyecektir. Yunus Emre Enstitüsü tarafından hazırlanmış ÇİT ve Türkçe Öğreniyoruz setleri bu açığı az da olsa kapatmaktadır.

Bireyler yabancı dil edinimi açısından Chomsky'nin kuramına göre belirli bir yaşa kadar dil edinim cihazlarına sahiptirler ancak bu cihaz belli bir yaştan sonra ergenlikle beraber işlevsiz hâle gelir (Uçak, 2016, s.6). Ergenlik çağı kızlarda 11-18, erkeklerde 13-20 yaşları arasındadır (Aydın, 2008, s.42). Bu dönem çocukluktan yetişkinliğe geçiş evresidir. Bu evrede bireylerin hazırbulunuşluk düzeyleri çocuklardan daha yüksek olmakla birlikte yetişkinlerin hazırbulunuşlukları kadar yüksek seviyelerde değildir. Chomsky'nin kuramına göre 12-18 yaş aralığı içerisinde bulunan bireylerde dil edinim cihazı işlevselliğini yitirmiştir. Bu dönem içerisinde yer alan bireylerin daha önceki yaş gruplarındaki bireyler gibi bir dil öğretim programına maruz kalmaları beklenmez ve bu yaş gruplarına yönelik farklı bir öğretim programı oluşturulur. Söz konusu dönemde yer alan bireylere daha çok yetişkinlere yönelik hazırlanmış öğretim programlarına benzer bir öğretim programının uygulanması yerinde olmakla birlikte oluşturulan ders materyalleri ve özellikle metinler bakımından ilgileri dikkate alındığında farklı olması gerekir. Bu sebeple bu yaş aralıklarındaki öğrencilerin ilgilerine uygun bir öğretim programı oluşturulmalıdır. Bu yaş

aralıklarındaki dil öğrencilerinin ilgi alanlarına hitap etmeyen ders materyalleri öğrencilerin derse karşı olumsuz yargı geliştirmelerine sebep olabilir.

18 yaş ve üzeri olan bireyler tüm dünyada yetişkin olarak tanımlanmaktadır. Üniversite veya iş hayatına atılmış veya atılmak üzere olan bu bireylerin hazırbulunuşluk düzeyleri diğer yaş gruplarına göre çok daha yüksek seviyelerde olup ilgi ve ihtiyaçlarında da büyük farklılıklar mevcuttur. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi üzerine hazırlanmış dil öğretim setleri genel itibarıyla bu yaş gruplarına göre hazırlanmıştır. Setlerde yer alan metin türlerinin seviyelere göre farklılık göstermesi gerekmektedir. Seviyelere göre hangi metin türlerine yer verilmesi gerektiği hususu ilgili bölümlerde daha detaylı tartışılmıştır.

Yabancılar için hazırlanacak ders materyallerinde öğrencilerin yaş, cinsiyet ve geldikleri sosyo-kültürel çevre göz önünde bulundurulmalıdır (Açık, 2008). Yetişkin gruplara yönelik hazırlanan öğretim materyallerinin hedef kitlenin bölgesel ayrımlarına yönelik öğretimi kolaylaştırabilecek boyutlarda ele alınıp yeniden düzenlenmesi gerekir. Bu maksatla hedef kitlenin belirli bir millî kimlikten oluşması durumunda ortak kültürel unsurlar kullanılabilir. Ortak kültür, hedef kültür ile kaynak kültürün etkileşimi sonucunda ortaya çıkmaktadır (Demir&Açık, 2011, s. 58). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde ortak kültürün kullanılması doğrultusunda ana dili Arapça olanlar için hazırlanacak öğretim setlerinde yer alacak metinlerde ortak kültürel unsurlara ve ortak kelimelere yer verilmesi ve buna uygun çalışmalar yapılması öğretimi daha verimli hâle getirecektir. Yine benzer şekilde Slav dilliler için hazırlanacak öğretim setlerinde aynı hususlara özen gösterilmesi büyük önem taşımaktadır.

2.6. Okuma Becerisinin Diğer Dil Becerileriyle İlişkisi

Ana dili ve yabancı dil eğitim-öğretim faaliyetleri içerisinde dört temel dil becerisine eşit oranda yer verilmesi gerekiyor olsa da ders materyalleri incelendiğinde içerik olarak okuma becerisine ait ders materyallerinin diğer dil becerilerine ait ders materyallerinden daha fazla yer kapladığı görülür. Bebeklikten okul çağına kadar geçen süre içerisinde ana dillerine ilişkin olarak dinleme ve konuşma becerisinde ilerlemeler katetmiş olanlar için okuma ve yazma becerisi ilk aşamada ilk okuma ve yazma öğretimi ile başlamaktadır. Sonrasında da öğrenciler ağırlıklı olarak okuma ve yazma becerilerini geliştirebilme yolunda eğitime devam eder. Ana dilinde dil becerilerini geliştirmek hayat boyunca devam eden bir süreçtir.

Yabancı dil öğreniminde veya ikinci dil ediniminde dil becerilerinin kazanılması ve geliştirilmesi ana dilinde olduğundan çok daha farklıdır. Burada dili edinen veya öğrenen hedef kitlenin yaşı belirleyicidir. Yabancı dil öğrenimi veya ikinci dil edinimi sırasında okuma becerisinin geliştirilmesi, ana dilinde okuma bilen öğrenim çağındaki bireyler için aynı süreci ifade ederken yetişkin gruplar ve daha küçük yaş grupları için uygulanacak öğretim faaliyetleri ve kullanılacak öğretim malzemeleri farklılık gösterir. Yabancı dil öğretim setleri incelendiği zaman ders kitaplarında yer alan metinlerin büyük çoğunluğunun okuma metinlerinden oluştuğu görülür. Diğer dil becerileriyle ilgili etkinliklerin ise büyük çoğunluğunun okuma metinleriyle ilişkili olduğu ve bu okuma metinlerinden yararlanılarak etkinliklerin oluşturulduğu gözlenir.

2.6.1. Dinleme-Okuma Becerisi İlişkisi

Dinleme becerisi okuma becerisi gibi dilin anlama becerileri içerisinde yer almaktadır. Okuma, günlük yaşam içerisinde dinleme kadar etkili olmamakla birlikte okuma materyallerine ulaşma imkânı dinleme materyallerine ulaşmaktan daha kolay olduğu için kişisel gelişim açısından okuma dinlemeden daha etkilidir (Arıcı, 2012, s.11). Dil eğitimi ve öğretimi içerisinde bireye kazandırılması planlanan birçok özellik okuma çalışmalarıyla kişiye kazandırılmaktadır. Yabancı dil öğretimi çalışmalarında okuma metinleri üzerinden de dinleme becerisini geliştirmeye yönelik çalışmalar yürütülmektedir. Ders içi dinleme etkinlikleri gerçekleştirilirken öğrencilerin dinlediklerini anlayıp anlamadıklarını ölçmek oldukça önemlidir. Bu sebeple dinleme metni öğrencilere dinletilmeden önce dinleme metnini anlamaya yönelik soruların öğrenciler tarafından okunması istenir. Öğrencilerin burada okuduklarını anlaması gerekmektedir. Okuduğu soruları anlayamayan bir öğrencinin dinlediği metni anlayıp anlayamadığını ölçmek imkânsızdır. Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde ders içi faaliyetler içerisinde okuma metinleri işlenirken okuma metni öncelikle öğretmen tarafından sesli bir şekilde okunur ve öğrencilerin metni dinleyerek takip etmesi sağlanır. Bu şekilde öğrencilerin metinde yer alan kelimelerin telaffuzunu da öğrenmeleri sağlanır. Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi'ne göre dinleme becerisine ait ortak öneri düzeyleri şu şekilde tanımlanmıştır:

A1: Benimle ya da ailemle ilgili veya benim çevremde dolaşan somut şeyleri bildiğim sözcüklerle çok basit tümcelerle ve ancak yavaş yavaş ve tane tane konuşulduğunda anlayabilirim.

A2: Tek tek tümceleri ve günlük yaşamda en çok kullanılan sözcükleri, eğer benim için, örneğin, kişi ve aile, alışveriş yapma, iş, yakın çevre üzerine ve benzeri gibi önemli şeylerle ilgili ise anlayabilirim. Kısa, açık ve basit mesajları ve duyuruları anlayabilirim.

B1: Anlaşılır ve ölçünlü dil kullanıldığında ve iş, okul, boş zaman etkinlikleri ve benzeri gibi bilinen şeyler söz konusu olduğunda, konuşmanın ana noktasını anlayabilirim. Eğer oldukça yavaş ve açık konuşulursa güncel olaylar, benim mesleğim ve ilgi alanlarımla ilintili radyo ve televizyon yayınlarından temel bilgileri anlayabilirim.

B2: Bildiğim bir konuda uzun konuşma metinlerini ve sunumları, hatta işlenen konudaki karmaşık gerekçelendirmeleri anlayabilirim. Televizyonda çoğu haber yayınlarını ve güncel söyleşileri anlayabilirim. Ölçünlü dil konuşulduğunda çoğu filmi anlayabilirim.

C1: Uzun konuşmaları, açıkça yapılandırılmamış ve ilişkiler açıkça belirtilmemiş olsa bile takip edebilirim. Televizyon yayınlarını ve filmleri fazla zorluk çekmeden anlayabilirim.

C2: İster canlı ister medyada konuşulan dili, hatta hızlı konuşulsa bile, anlamakta hiçbir zorluk çekmem. Sadece farklı konuşma türüne/aksana alışabilmem için biraz zamana ihtiyacım olabilir (Avrupa Konseyi/Modern Diller Bölümü, 2013, s.32)

Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi'nde yer alan dil kazanımları öğrenim çağına başlamamış bireyler için ancak dinleme becerisinin doğrudan kullanımı ile kazandırılacak beceriler iken öğrenim çağına başlamış ve özellikle dil edinim cihazının işlevselliğini kaybetmiş bireyler için daha çok okuma metinlerinin takip edilmesi aracılığıyla kazandırılabilir. A1 seviyesinde ilk derslerde gerçekleştirilecek olan tanışma diyaloglarında karşıdaki kişi kendini tanıtırken konuşmacının dinleyici tarafından anlaşılabilmesi için tanışma diyaloglarının yer aldığı okuma metinleri önceden tüm öğrencilere verilir. Tanışma sırasında dinleyici bu metinler sayesinde dinlediğini anlama yönünden hazır bulunur ve konuşmacıyı daha rahat anlar. Bu metinler öncelikle öğretmen tarafından seslendirilip öğrenciler tarafından dinlenir ve daha sonrasında öğretmen ve öğrencilerin tanışması sağlanır. Bu bakımdan diğer tüm seviyeler için de geçerli olmak üzere okuma metinlerinin takibi üzerinden dinleme becerisinin geliştirilmesi, sonrasında öğrencinin kendi seviyesine uygun, daha önce okuma metinlerinde karşılaştığı metinler veya yakın metinler ile karşılaşması hâlinde dinlediğini anlaması sağlanır.

2.6.2. Konuşma-Okuma Becerisi İlişkisi

Konuşma becerisi dilin anlatma becerileri içerisinde yer almakta olup okuma becerisinin gelişmişliğiyle arasında sıkı bir ilişki bulunmaktadır. Gramer terimleri sözlüğünde konuşma, “Düşüncüyü sözle ifade etme işi. Aynı dili konuşan bireyler arasında sözle anlaşma biçimi” (TDK, 2003) olarak tanımlanmaktadır. Konuşma becerisi tanımında da belirtildiği üzere düşüncüyü kelimeler aracılığıyla karşı tarafa aktarmaktır. Konuşmanın bu tanımına göre kişilerin konuşma becerisindeki kabiliyetleri bildikleri ve kullandıkları kelimelerin

varlığıyla doğrudan ilişkilidir. Kelime hazinesi varlığının yeterli olmaması, konuyla ilgili bilginin yeterli olmaması, seslerin ve kelimelerin telaffuzunun bilinmemesi veya doğru olarak kullanılmaması konuşmayı olumsuz yönde etkilemektedir (Göçer, 2015, s. 24). Kelime hazinesinin gelişmişliği okul çağına kadar dinleme becerisine, okul çağından sonra ise daha çok okuma becerisine bağlıdır. Konuşma yönünden başarılı kişiler kelime hazinesi geniş olan kişilerdir. Bu bakımdan okuma yoluyla geliştirilen kelime hazinesi, konuşma yoluyla sözlü olarak başka kişilere aktarılmaktadır. Kişi sahip olduğu kelime hazinesinin gelişmişliğine göre kendisini daha rahat ve daha iyi bir şekilde anlatabilir.

Öğrenilen dilin içinde bulunduğu kültür yapısının öğrenilmesi de konuşma becerisini oldukça etkilemektedir. Türk kültürüne ait öğelerin öğretim unsurları içerisinde verilmesi, dil öğrenme sürecini hızlandırarak hedef kitlenin kültürlerarası iletişimi sağlama ve hedef kültüre alışma sürecini olumlu yönde geliştirir (Kalenderoğlu, 2015, s.82). Özellikle kültüre ait konulardaki bilgilerin yetersiz olması ve kültürden kültüre farklılık gösteren vücut dilinin bilinmemesi tüm becerileri olumsuz etkileyecek ve o dildeki iletişimi sorunlu hâle getirecektir. Kültüre ait unsurların öğrenilerek konuşma becerisinin daha etkin bir şekilde kullanımının sağlanması için o kültüre ait okuma metinlerine yer verilmesi büyük önem ifade etmektedir. Yine telaffuz eğitiminin verilmesinde okuma metinlerinin öncelikle öğretmen tarafından seslendirilmesi, ardından öğrenciler tarafından seslendirilmesi yoluyla doğru telaffuz becerisinin geliştirilmesi büyük önem ifade etmektedir. Diller için Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi'ne göre konuşma becerisi, bir konuşmaya katılım (karşılıklı konuşma) ve bağlantılı konuşma (sözlü anlatım) olarak ikiye ayrılmış olup ortak öneri düzeyleri ayrı olarak şu şekilde tanımlanmıştır:

Bir konuşmaya katılım:

A1: Konuşma arkadaşım biraz yavaş ve yineleyerek konuşursa veya başka bir deyişle söylese ve demek istediklerimde bana bu sırada dile getirmem için yardımda bulunursa kendimi basit bir biçimde ifade edebilirim. Doğrudan doğruya gerekli şeylerle ve çok iyi bildiğim konularla ilgili konularda basit soruları sorabilir ve soruları yanıtlayabilirim.

A2: Kendimi basit, doğrudan bilgi alışverişini, bildiğim konuları ve etkinlikleri ilgilendiren basit alışlagelmiş durumlarda ifade edebilirim. Karşılıklı kısa bir konuşmaya katılabilsem de; genelde konuşmayı sürdürebilecek derecede anlayamıyorum.

B1: Özellikle dilin konuşulduğu ülkelere yapılan yolculuklarda karşılaşılan çoğu durumların üstesinden gelebilirim. Kendi ilgi alanımda; kişisel ya da günlük yaşamla ilgili alışlagelmiş, aile, hobi, meslek, yolculuk ve güncel olaylar gibi alışık olduğum konularda hazırlıksız konuşmalara katılabilirim.

B2: Anadilde konuşan biriyle bir konuşurken, anında ve akıcı şekilde kendimi ifade edebilirim. Alışık olduğum durumlarda tartışmaya girebilir, görüşlerimi gerekçelendirebilir ve savunabilirim.

C1: Kullanacağım sözcükleri belirgin bir şekilde çok fazla aramaksızın, kendimi akıcı ve doğal bir biçimde ifade edebilirim. Dili, toplumsal ve mesleki yaşamda esnek ve etkin şekilde kullanabilirim. Düşünce ve fikirlerimi açık ve tam olarak anlatabilir ve bunları başarılı bir şekilde başkalarının konuşmalarıyla ilişkilendirebilirim.

C2 Hiç zorlanmadan her türlü konuşma ve tartışmaya katılabilir; deyimleri günlük konuşma dilindekiler de dahil anlayabilirim. Akıcı bir şekilde konuşabilir ve ince anlam ayrıntılarını doğru olarak ifade edebilirim. Anlatım zorluklarında sorunsuz ve fark edilemeyecek şekilde tekrar alır ve yeniden ifade getirebilirim.

Bağlantılı konuşma:

A1: Tanıdığım kişileri ve oturduğum yeri betimlemek için basit ve kalıplaşmış ifadeleri ve tümceleri kullanabilirim.

A2: Kendimi bir dizi tümceyle ve basit araçlarla; örneğin, ailem, başkaları, evim, eğitim ve meslek hayatımla ilgili konularda ifade edebilirim.

B1: Deneyimleri, olayları ya da düşlerimi, umutlarımı, amaçlarımı betimleyebilir, basit, birbiriyle bağlantılı tümcelere konuşabilirim. Düşüncelerimi ve planlarımı kısaca açıklayıp gerekçelendirebilirim. Bir öykü anlatabilir ya da bir kitabın veya filmin konusunu (içeriğini) anlatabilir ve kendi tepkilerimi betimleyebilirim.

B2: Kendi ilgi alanımdan çoğu konularda açık ve ayrıntılı bir sunuşta bulunabilirim. Güncel bir soruyla ilgili bir görüşü açıklayabilir ve değişik olanakların yararlarını ve zararlarını belirtebilirim.

C1: Karmaşık durumları, alt konularını birbirleriyle bağlayarak, açık ve ayrıntılı bir biçimde anlatabilir, belirli bakış açılarını özellikle göstererek konuşmamı uygun bir şekilde sonuçlandırabilirim.

C2: Konuları açık, akıcı ve bir üslup içinde her duruma uygun anlatabilir ve açıklayabilirim. Dinleyenlerin önemli noktaları ayırt etmelerini ve bunları algılamalarını kolaylaştıracak şekilde konuşmamı mantıklı yapılandırabilirim (Avrupa Konseyi/Modern Diller Bölümü, 2013, s.32).

2.6.3. Yazma-Okuma Becerisi İlişkisi

Dilin anlatma becerilerinden olan yazma becerisi, konuşma becerisi gibi kişinin kendi kendine doğal yollardan kazanabileceği bir beceri değil, bireyin sonradan öğrenim yoluyla kazanabileceği bir beceridir. Konuşma becerisine göre hataları düzeltme imkânı yüksek olan yazma becerisinde kişinin kendisini başarılı bir şekilde ifade etmek için ihtiyaç duyduğu kelime hazinesi ve bilgi birikimi daha yüksek seviyededir (Genç, 2017, s.34). Ana dilinde yazarken kelime ve dil bilgisi yönünden fazla zorlanılmamakla birlikte konuya ilişkin fikrin geliştirilememesi yönünde zorlanmalar yaşanabilmektedir. Yabancı dilde ise kişinin yazılacak konu hakkında fikri olsa bile düşüncesini aktarabilecek sözcük, dil bilgisi, plan, yazım ve noktalama yönünden zayıf olması metin üretme hususunda engel teşkil etmektedir (Yıldırım & Nurlu, 2016, s. 832). Ana dili eğitimi ve yabancı dil öğretimi için dil bilgisi öğretiminin sezdirme yöntemi ile gerçekleşmesi gerektiği kabul gören bir yaklaşımdır. Dil bilgisi dilin tüm becerileri için gerekli olan yardımcı bir beceridir. Dil bilgisi öğretiminde gramer yapılarının öncelikle okuma metinleri içerisinde sezdirilmesi gerekir. Gramer

yapıları bir okuma metni ile öğrenciye sunulurken öğrencinin öncelikle bu yapıyı sezmesi ve kavramaya çalışması istenir. Ardından dil bilgisi yapısı daha detaylı bir şekilde anlatılıp etkinlikler uygulanarak konunun öğretimi sağlanır. Etkinliklerin daha çok yazma becerisi ile birlikte sunulması öğrencinin konuyu daha iyi bir şekilde kavramasına olanak sağlar. Okuma metinlerinde metni anlamaya yönelik açık uçlu sorulara sıkça yer verilmesi yazma becerisinin geliştirilmesinde önemli bir yere sahiptir. Açık uçlu soruların cevaplarının yazılı olması, yazma becerisinin geliştirilmesinde sözlü cevaplara göre daha işlevseldir. Ancak kur atlama sınavlarında ve Türkçe yeterlik sınavlarında okuma becerisinin ölçülmesinde açık uçlu sorulara yer vermek ölçme ve değerlendirme açısından doğru değildir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde ölçme ve değerlendirme sınavları dört temel beceriyi ayrı ölçen sorulardan oluşmalıdır. Okuma becerisinde açık uçlu soruların değerlendirilmesinde öğrencinin yazma tutukluluğu yaşayabileceği veya gramer yönünden hatalar yapabileceği dikkate alındığında okuma becerisinin tam ve doğru bir şekilde ölçülmesine engel teşkil edebileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Yazma becerisini geliştirmeye yönelik uygulanan serbest yazma çalışmalarından hikâye tamamlama, bir okuma metninin devam ettirilmesi şeklinde gerçekleştirilirken güdümlü yazma çalışmalarından dikte, okuma metinlerinin öğrencilere yazdırılması yoluyla gerçekleştirilmektedir. Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi'ne göre yazma becerisine ait öneri düzeyleri şu şekilde tanımlanmıştır:

A1: Örneğin, tatil selamları göndermek için kısa ve basit bir posta kartı yazabilirim; otellerde, adları, adresleri, ulusal kimliği ve benzerlerini formlara işleyebilirim.

A2: Kısa, basit notlar, haberler yazabilirim. Örneğin, bir şeye teşekkür etmek için çok basit kişisel bir mektup yazabilirim.

B1: İlgi alanımdaki konular üstüne ya da beni kişisel olarak ilgilendiren konularda basit, kendi içinde bağlantılı metin yazabilirim. Deneyim ve izlenimlerimi içeren mektup yazabilirim.

B2: Beni ilgilendiren çok sayıda konu üzerine açık ve ayrıntılı metinler yazabilirim. Bir yazıda ya da raporda bilgiler verebilir ya da belli bir görüşe yandaş veya karşıt olarak gerekçeler ve karşı gerekçeler ortaya koyabilirim. Olayların ve deneyimlerin kişisel önemlerini vurgulayarak mektup yazabilirim.

C1: Kendimi yazılı olarak açık ve iyi yapılandırılmış bir şekilde ifade edebilir ve görüşümü ayrıntılı biçimde anlatabilirim. Karmaşık konularda mektup, kompozisyon ya da rapor yazabilir ve bu esnada benim için önemli olduğumu düşündüğüm konuları ön plana çıkarabilirim. Yazdığım metinlerde belirlediğim okuyucu kitlesine uygun bir üslup seçebilirim.

C2: Açık, akıcı bir üslupla seçtiğim amaca uygun metinler yazabilirim. Bir durumu iyi yapılandırılmış bir şekilde anlatan ve böylece okuyucunun önemli noktaları ayırt edip algılamasına yardımcı olacak etkili mektuplar, karmaşık raporlar ya da makaleler yazabilirim. Meslekî metinler ve yazınsal yapıtlar hakkında özet ve eleştiriler yazabilirim (Avrupa Konseyi/Modern Diller Bölümü, 2013, s.32).

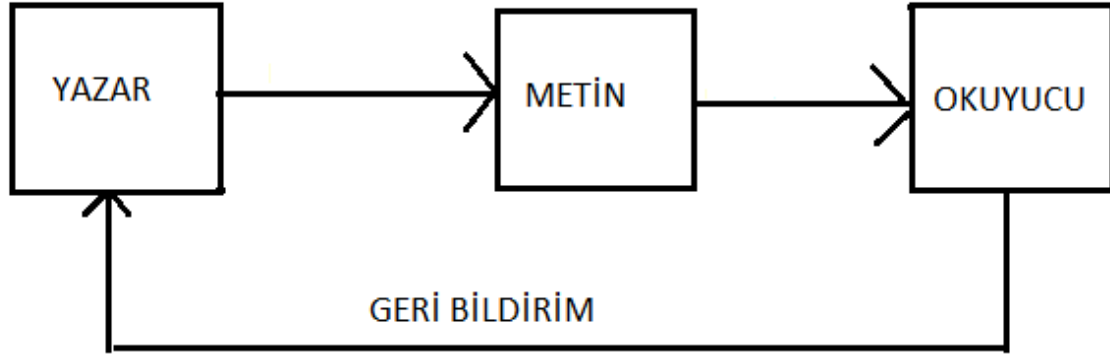
2.7. Okumanın Unsurları

Yaratılış itibarıyla anlamak ve anlatmak ihtiyaçları yüksek seviyede olan insanoğlu bu ihtiyacını giderebilmek için diğer insanlarla etkileşim hâlinde bulunmak durumundadır. Diğer insanlara meramını anlatmak ve onların anlatmak istediklerinin ne olduğunu tam olarak anlayabilmek için iletişim kurmak zorundadır. Türk Dil Kurumu (t.y)'na göre iletişim, “Duygu, düşünce veya bilgilerin akla gelebilecek her türlü yolla başkalarına aktarılması, bildirişim, haberleşme, komünikasyon” olarak tanımlanmaktadır. İletişim ve iletişimin içerisinde yer alan kavram, kapsam ve anlamlar birbirini tamamladıkları için genellikle anlam karmaşası ortaya çıkabilmektedir. İletişim ve haberleşme (komünikasyon) kavramlarının birbirinin yerine kullanılması buna bir örnek olarak gösterilebilir ve aslında komünikasyon iletişimin sadece bir kısmını oluşturmaktadır (Büyükbaykal, 2012, s. 186-187). İletişim içerisinde kaynak (verici) tarafından alıcıya gönderilen sözlü veya yazılı iletinin alıcı tarafından anlamlandırılabilmesi için ortak bir yaşantı alanının olması gerekmektedir. Ortak yaşantıların artması iletişimin daha sağlıklı bir şekilde yürümesini sağlar (Sever, 1998, s.52). İnsanların birbirleriyle iletişim kurmalarını sağlayacak en önemli etken dildir. Aynı dili bilmeyen kişilerin birbirleriyle iletişim kurabilmeleri imkânsızdır. Kültürün en temel unsuru olan dilin bütün alanlarında kültürün öğelerini görmek mümkündür.

Yabancı dil öğreniminde hedef kitlenin amaçları çok farklı değişkenler içerebilir. Günlük kullanım, iş, seyahat, akademik çalışmalar gibi nedenlerle bireyler yabancı dil öğreniyor olabilir. Bununla birlikte her ne olursa olsun yabancı dil öğrenmenin temel amacı iletişim kurmaktır. Bir yabancı dil öğreniminde iletişim kurmak, genellikle dört temel beceriyi kapsasa da bazı özel durumlarda sadece belli başlı becerilerin öğrenilmesini de amaçlayabilir. Latince ölü bir dil olup daha çok İncil ve yazılı eski eserlerin okunup anlaşılması için öğrenilen bir dildir. Latince vb. dillerin öğretilmesinde izlenen yol, okuma becerisinin kazandırılması yönündedir. Bu amaçla gerçekleştirilen bir dil öğretim faaliyetinde yöntem olarak konuşma ve dinleme becerilerine yer vermeyen, daha çok okuduğunu anlamayı sağlayan ve kendi dilinde yazıya aktarmaya yönelik amaçları kapsayan dil bilgisi-çeviri yöntemine yer verilmektedir.

İletişim kurmak genelde konuşmak, haberleşmek olarak anlaşılrsa da iletişim çok daha kapsamlı bir anlamı ifade etmektedir. İletişim, kaynak (konuşmacı, yazar) tarafından herhangi bir kanal aracılığıyla iletilen mesajın alıcı (okuyucu, dinleyici) tarafından elde

edilmesi, yorumlanması ve kaynağa geri dönüt verilmesi sürecidir. Okuma temelde bir iletişim amacı taşımaktadır ve iletişim sürecinde gerçekleşen aşamalar ve unsurlar okumada da yer almaktadır. Okuma sürecinde yer alan unsurları; yazar, metin, okuyucu ve geri dönütler oluşturmaktadır.

Şekil 3.Okuma unsurları

2.7.1. Yazar

İletişim, temelde sözlü ve yazılı olarak ikiye ayrılır. Sözlü iletişimde kaynağı konuşmacı, alıcıyı ise dinleyici oluşturur. Yazılı iletişimde kaynağı yazar, alıcıyı ise okuyucu oluşturur. Bir yazılı iletişim süreci içerisinde iletişimi başlatan iletişimin kaynağı olan yazardır. Yazarın ortaya koyduğu iletiler ile iletişim başlamış olur. Yazılı iletişimi başlatan ve iletişim süreci içerisinde iletinin niteliğini ortaya koyan yazar, iletişim süreci içerisinde çok önemli bir rol oynamaktadır. İletinin gönderileceği hedef kitlenin kim olduğu ve iletinin ne amaçla kaleme alındığı yazar için oldukça önemlidir.

Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde hedef kitlenin yaşı, dil seviyesi, dil öğrenim amaçları kitap yazarları tarafından muhakkak dikkate alınması gereken hususlardır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde ders kitaplarında veya yardımcı okuma kitaplarında kullanılacak metinleri oluşturacak yazarların yabancı dil öğretimi ve metinler konusunda kapsamlı bilgi sahibi olması gerekmektedir. Yazarın metinde kullanacağı kelimeler ve gramer yapıları okuyucunun seviyesinin üzerinde olmamalı ve yazar okuyucunun ilgisini çekecek metinler kullanılmalıdır. Yabancı dil öğretiminde okuyucu, kurgu metinlerle buluşturulabileceği gibi özgün bir metnin seviyelere göre sadeleştirilmiş şekliyle de

buluşturulabilir. Kurgu metinler yerine özgün metinlerin kullanılması dil öğrencisinin hedef dilin günlük kullanımını ve kültürünü öğrenmesi açısından oldukça önemlidir. Özgün metinlerin dil seviyelerinin özelliklerine göre uyarlanması gerekebilir. Yazar metni uyarlarken metin uyarlama tekniklerine dikkat etmeli, metni özünden uzaklaştırmadan okuyucunun anlayabileceği bir şekle dönüştürmelidir.

2.7.2. Metin

Metin, okuma süreci içerisinde esas unsurdur. Metin; bir yazıyı oluşturan seslerin, kelimelerin, cümlelerin, paragrafların yazar tarafından bilinçli olarak bir araya getirilerek oluşturulduğu dil düzenlemeleridir (Erkul, 2004, s. 80). Metinde yazar tarafından okuyucuya verilmek istenen bir mesaj bulunmaktadır. Bununla beraber metin içerisinde metin ötesi özellikler de bulunmaktadır. Metin ötesi özellikler Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi (AK/MDB, 2003, s. 91)'nde şu şekilde ifade edilmiştir:

- Resim (fotoğraf, çizim vb.)
- Çizelge, tablo, diyagram vb.
- Dizgisel özellikler (yazı karakteri, punto ve genişlik, alt çizgi, dizgi.)

2.7.3. Okuyucu

Okuyucu yazarın kendisine gönderdiği mesajları okumak, anlamlandırmak ve geri dönüt vermekle yükümlüdür. Yazarın metin aracılığıyla aktardığı bilgilerin okur tarafından anlamlandırılmasında yazarın metni nasıl kaleme aldığı ve metnin içerdiği özellikler gibi birçok etken mevcuttur.

Okuyucuyu etkileyen birey temelli ve birey dışı başlıca etkenler şunlardır:

- Okurun giderek artan bilgisi
- Okurun bilişsel yeterliği
- Okurun okuma kaygısı
- Okurun özyeterlik algısı
- Okurun konuya hazırlıklı olup olmaması
- Okurun okuduğu metinden herhangi bir hedefinin olması

- Okurun konuya karşı ilgisi
- Okurun açlık, güvenlik vb. hususlarda bir probleminin olmaması
- Konunun öneminin okur açısından hangi düzeyde olduğu
- Metnin okurun düzeyine uygun olup olmadığı
- Sınıf ortamı
- Arkadaş çevresi
- Ekonomik koşullar
- Anne-baba tutumu
- Öğretmen tutumu (Ülper, 2010 s.97).

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde okuma becerisini geliştirmeye yönelik olarak yapılan sesli okuma çalışmalarında kelimelerin doğru bir şekilde telaffuz edilmesi gerekir. Okur ses seviyesini dinleyicilerin duyabileceği şekilde ayarlamalıdır. Sesli okuma yapan okuyucu vurgu, tonlama ve metin içerisinde yer alan noktalama işaretlerine dikkat ederek okumayı gerçekleştirmelidir. Sesli okuma çalışmalarında metin öncelikle öğretmen tarafından okunur ve okuma öncesinde öğrencilerin kelimelerin telaffuzuna dikkat etmeleri gerektiği yönünde bilgilendirme yapılır. Daha sonra öğrencilerin tamamının okuma metninin belli bölümlerini seslendirmeleri sağlanır. Öğrencilerin telaffuz hataları anında düzeltilir. Sesli okuma çalışmaları A1 seviyesinden C1 seviyesine kadar tüm seviyelerde yapılması gereken bir okuma türüdür.

Bir okuma süreci içerisinde okur, okuduklarını anlamlandırır daha sonra geri bildirim yapar. Okuma sürecinde geri bildirim; okunulan metinle ilgili hazırlanmış metni anlamaya yönelik sorulara verilen cevaplar, metnin özetlenmesi, metindeki bazı bölümlerin tartışılması ve yeni bir ürün ortaya koyma olabilir. Okuma süreci *Bloom Taksonomisi*'nde yer alan bilgi, kavrama, uygulama, analiz, sentez, değerlendirme basamaklarının tamamını içerir. Okur bilgi, kavrama, uygulama ve analiz basamaklarında metni anlamlandırır, sentez ve değerlendirme basamaklarında okuduğu metinle ilgili geri dönütler verir. *Bloom Taksonomisi*'nde yer alan bilgi, kavrama, uygulama, analiz, sentez ve değerlendirme basamaklarının hangi hedef davranış ve fiilleri kapsadığı aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 4.

Bilişsel Alan Hedeflerini Davranışa Dönüştürmede Kullanılan Eylemsiler

HEDEF	HEDEF DAVRANIŞ	EYLEMLER
BİLGİ	HATIRLAMA/TANIMA	tanımlama/ hatırlama/ tanıma söyleme/yazma/ seçme/ isimlendirme/eşleştirme/ sıraya koyma/listeleme/ gösterme / işaret etme/altını çizme
	BİR BAŞKA FORMA ÇEVİREBİLME	çevirme/ yorumlama / kestirme söyleme/yazma/ana hattını bulma / özetleme/örnek verme / /tablolaştırma/grafikle /şemayla/simgeyle/gösterme
KAVRAMA	AÇIKLAYABİLME / YORUMLAYABİLME	İlişkileri/nedenleri yazma/ söyleme/değiştirerek yazma / yeniden sıraya koyma
	TAHMİN ETME / KESTİRME YORDAMA	Tahmin etme/sonucu kestirme/ sonucu bulma/ ayırt etme / yeniden düzenleme / değiştirme / öteleme/ ulama
UYGULAMA	UYGULAYABİLME	yapma/çalıştırma/ilişki kurma/ kullanma hazırlama/ hesaplama/ ilkeyi uygulama/ problem çözme
ANALİZ	ÖGELERE AYIRABİLME İLİŞKİLERİ BELİRLEYEBİLME	analiz etme/ karşılaştırma/ şematik olarak gösterme/ saptama /ayırdetme/ parçalara ayırma/ anahtarlarını gösterme/ bölümlere ayırma
SENTEZ	ORJİNAL / ÖZGÜN BİR BÜTÜN MEYDANA GETİRME	birleştirme/ yaratma/ üretme/ tasarlama/ planlama/ özetleme/ sınıflama yapma/derleme / organize etme/geliştirme/ yeniden düzenleme/ örgütleme/ karar verme/ formüle etme
DEĞERLENDİRME	BİR ÖLÇÜTE DAYALI YARGIDA BULUNABİLME	yargılama/ değerlendirme/ açıklama/ karşılaştırma / irdeleme/ ispat etme/ karar verme/ standardize etme

Demirel, Ö. (2014). *Eğitimde program geliştirme kuramdan uygulamaya*. s. 101-102. Ankara:Pegem.

Bloom Taksonomisi'nden hareketle yabancı dil olarak Türkçe öğrenen bir kişinin iyi bir okur olmasının özellikleri şunlardır:

- Metnin içinde yer alan kelime ve kelime gruplarının anlamını bilmek.
- Metnin içinde yer alan kelimelerin eş anlamlısını, zıt anlamlısını bilmek.

- Metnin içinde yer alan kelimeleri doğru telaffuzla seslendirebilmek.
- Metni okurken metinde yer alan önemli kişilerin, yerlerin ve zamanların altını çizmek.
- Metinde yer alan bilinmeyen kelimelerin altını çizmek ve bu kelimelerin anlamlarını cümle içerisindeki kullanımından sezebilmek.
- Gramer öğretimi amaçlı olan metinlerdeki sezdirilmeye çalışılan yapıları fark edebilmek ve altı çizili değilse altını çizmek.
- Metni kendi diline çevirebilmek.
- Metinde yer alan kültürel öğeleri bilmek.
- Metinde yer alan kelimelerin temel, yan ve mecaz anlamlarını bilmek.
- Metinde yer alan konularla ilgili günlük hayattan örnekler verebilmek.
- Metnin özetini çıkarabilmek.
- Metinde anlatılan konuyu sınıftaki diğer kişilerle tartışabilmek.
- Metinde gerçekleşen olaylarla ilgili neden-sonuç ilişkisi kurabilmek.
- Metinde yer alan ifadeleri farklı şekillerde de ifade edebilmek.
- Metnin belli bir yerinden sonrasını veya anlatılan olayın sonunu tahmin edebilmek.
- Metni günlük hayatla ilişkilendirebilmek ve metinden öğrenilenleri günlük hayatta tatbik edebilmek.
- Metni bölümlere ayırabilmek ve bu bölümler arasındaki bağları görebilmek.
- Metnin anahtar kelimelerini belirleyebilmek.
- Metinden hareketle metindeki olaylardan yeni yazılı ve sözlü metinler oluşturabilmek.
- Metinde öğretilmek istenen yeni kelimelerle yeni cümleler kurabilmek.
- Metinde öğretilmek istenen yeni gramer yapıları ile yeni cümleler kurabilmek.
- Metne kuşkuyla eleştirel bir şekilde yaklaşmak.
- Metinde anlatılanları eleştirip değerlendirebilmek.

2.8. Okuduğunu Anlayamamanın Nedenleri

Okunulan herhangi bir metnin okurlar tarafından anlaşılma düzeyleri birbirinden farklılık göstermektedir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde okuma dersleri içerisinde; sözcük öğretimi, sözcük gruplarının öğretimi, kültür öğretimi, gramer öğretimi, telaffuz öğretimi

vb. birçok dil yeterliliği öğrenciye kazandırılmaya çalışılmaktadır. Kazandırılmaya çalışılan bu yeterlilikler seviyeye göre artan bir şekilde ilerlemektedir. Okuma becerisi içerisinde kullanılan metinlerde öğrencinin ilerleyen her ders saatinde seviyesinin giderek arttığı düşünülerek ilerleyen süreçler içerisinde öğrenciye bir derece daha kapsamlı metinler verilir. Öğrencinin verilen metinlerde kendisine kazandırılmak istenen yeterlikleri elde ettiği düşünülür.

Bir metnin okur tarafından ne kadar anlaşıldığını belirlemek okuma süreci içerisinde önemli bir unsur olan geri bildirim ifade etmektedir. Bir metnin okur tarafından hangi düzeyde anlaşıldığını belirlemek için aşağıdaki tablodaki düzeyler kullanılabilir.

Tablo 5.

Anlamlandırma Düzeyleri

Anlamlandırma Düzeyi	Açıklamalar	Davranışlar	Soru Örnekleri
Yüzeysel Anlamlandırma	Sözcük, sözcük öbeği, tümce ya da tümce dizisi biçiminde metinde doğrudan geçen bilgilere ulaşmayı gerektirir. Burada daha çok okurun dikkati önemlidir. Metnin yüzeysel ile ilgili olmak koşuluyla yandaki soruların yanıtlanması bu düzey anlamlandırmaya işaret eder.	<ul style="list-style-type: none"> Tümceler arası dilbilgisel ve anlamsal ilişkileri söyleme Yüzeysel metindeki bilgilerle ilgili soruları yanıtlayabilme 	<ul style="list-style-type: none"> Tümceler arasındaki ilişkiyi sağlayan dilbilgisel öğeler nelerdir? Tümceler arasındaki ilişkiyi sağlayan sözcüksel öğeler nelerdir? Kahraman kim? Kim yapmış? Kim ile yapmış? Ne zaman yapmış? Ne yapmış? Ne ile yapmış? Nerede yapmış? Nasıl yapmış? vb.
Dönüştürme	Okurun, bu düzeyde yüzeysel metinde yer alan kavramları ve bilgileri kavraması ve bunları kullanarak aynı anlama gelecek bir başka bilgiye ulaşması gerekir. Yandaki soruların yanıtlanması bu düzey bir anlamlandırmaya işaret eder.	<ul style="list-style-type: none"> Yüzeysel metindeki kavramları ve bilgileri anlama Yüzeysel metindeki kavramları ve bilgileri birleştirerek yeniden yapılandırabilme 	<ul style="list-style-type: none"> Kahraman amacına ulaştı mı? A, yardımcı mı, engel mi? Öyküdeki en yaşlı kişi kim?
Çıkarım	Sözcük, sözcük öbeği, tümce ya da tümce dizisi biçiminde metinde doğrudan geçmeyen bilgilere ulaşmayı gerektirir. Burada daha çok okurun söylenenden söylenmeyeni	<ul style="list-style-type: none"> Metnin ana düşüncesini söyleme Metnin yardımcı düşüncelerini söyleme Derin metindeki bilgilerle ilgili 	<ul style="list-style-type: none"> Metnin ana düşüncesi nedir? Metnin yardımcı düşünceleri nelerdir? Şöyle olsaydı nasıl olurdu? Kim yapmış? Kim ile yapmış?

	<p>çıkarsayabilmesi önemlidir. Metnin derin yapısıyla ilgili olmak koşuluyla yandaki soruların yanıtlanması bu düzey anlamlandırmaya işaret eder.</p>	<p>soruları yanıtlayabilme</p> <ul style="list-style-type: none"> • Metnin yazılış amacını çıkarma • Metinde yapılacak küçük değişiklikten sonra metnin anlamını yapılandırma • Metne uygun başka bir başlık bulma • Metinde boş bırakılan bölümü metnin anlamsal çerçevesinden çıkmadan tamamlama • Metni özetleme 	<ul style="list-style-type: none"> • Kahramanın ruh hali nasıl? • Ne zaman yapmış? • Ne yapmış? • Ne ile yapmış? • Nerede yapmış? • Nasıl yapmış?. • Metnin yazılış amacını nedir? • Metnin başlığı başka ne olabilir? vb.
Tahmin	<p>Okur, bu düzeyde, metnin okunan kesiminden hareketle sonrasında neler olabileceğini doğru bir biçimde tahmin edebilir. Yandaki soruların yanıtlanması bu düzey anlamlandırmaya işaret eder.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Metnin sonrasına ilişkin kişi, olay, durum ya da gelişmeler hakkında doğru tahminlerde bulunma 	<ul style="list-style-type: none"> • Kahraman amacına ulaşabilecek mi? • Kahramana kim yardımcı olacak? • Kahramana kim engel olacak? • Olaylar nasıl gelişecek? • Boş bırakılan bölümü nasıl doldurursunuz? vb. • Öykünün sonunda neler olacak?
Değerlendirme	<p>Bir okurun metindeki bilgileri yorumlayıp mantıklı bir biçimde değerlendirmesi beklenir. Bu değerlendirmenin gerekçelendirilebilmesi de son derece önemlidir. Yanda verilen soruların yanıtlanması bu düzey anlamlandırmaya işaret eder.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Metni yorumlama • Metni değerlendirme • Metindeki kavramlar ya da gelişmelerle ilgili yargıda bulunma 	<ul style="list-style-type: none"> • Olanlar doğru mu? Neden? • Siz olsaydınız nasıl yapardınız? Neden? • Bu yol geçerli bir yol mu? Neden? • Bu kişi güvenilir mi? Neden? • Olayların etkisi ne? • Ne işe yarar? • vb.
Eleştiri	<p>Metnin konusu ve içeriği ile ilgili okurun kişisel duygu ve düşüncelerini metni temel alarak açıklaması gerekir. Yanda verilen soruların yanıtlanması bu düzey anlamlandırmaya işaret eder.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Metni temel alarak metinle ilgili olumlu ve olumsuz duygu ve düşünceleri açıklama 	<ul style="list-style-type: none"> • Metinle ilgili düşünceleriniz nelerdir? • Bu konuda siz neler düşünüyorsunuz? • Kahraman nasıl bir insan?

Ülper, H. (2010). *Okuma ve anlamlandırma becerilerinin kazandırılması*. s.51-52. Ankara: Nobel

2.9. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Okuma Türleri

Yabancı dil öğretiminde ve öğreniminde ders içi faaliyetler ve ders dışı faaliyetlerde öğrencilerin dil öğrenimleri büyük oranda okuma sayesinde olmaktadır. Özellikle Türkçenin doğal ortamda konuşulmadığı, yurt dışında öğrenildiği yerlerde birey ders dışı zamanlarda dil öğrenimini büyük oranda okuyarak geliştirmektedir. Dil öğreniminde okumanın bu derece önemli olması okumadan elde edilecek verimin dil öğreniminden elde edilecek verimle eş değer olmasına sebebiyet vermektedir. Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi (AK/MDB, 2013, s. 72)'nde okuma;

- Okuma anlama, genel
- Yazışmaları okuma
- Fikir sahibi olmak için okuma
- Bilgi ve gerekçeleri anlama
- Yazılı talimatları anlama

başlıkları altında beş farklı şekilde ele alınmış ve basamak kümelerine ayrılmıştır. Bu basamak kümeleri şu şekildedir:

Tablo 6.

Basamak Kümeleri; Okuma Anlama, Genel

Okuma Anlama, Genel	
C2	Yazılı tüm metinlerin çoğunu (soyut, yapısal olarak karmaşık ya da günlük konuşma dilini kapsayan edebî olan ya da olmayan metinler de dâhil) anlayabilir ve eleştirip yorumlayabilir. İnce üslup farklılıkları ve örtük anlamlar dâhil, geniş kapsamlı, uzun ve karmaşık metinleri anlayabilir
C1	Kendi uzmanlık alanı dışında olsa da, uzun ve karmaşık metinleri, zor bölümleri birkaç kere okuduğunda ayrıntılarıyla anlayabilir.
B2	Kendi kendine okuyabilir, okuduğu amaca yönelik ve metne uygun olarak okuma tarzını ve hızını ayarlayabilir, uygun başvuru kitaplarını seçerek kullanabilir. Okuma anlama için yeterli geniş bir sözcük dağarcığına sahip olsa da, nadir kullanılan deyimleri anlamakta zorluk çekebilir.
B1	Kendi ilgi ve uzmanlık alanlarıyla ilgili konular üzerine okuduğu karmaşık olmayan teknik metinleri yeterli seviyede anlayabilir.
A2	Günlük ya da mesleki dilde yaygın olan sözcükler kullanıldığında, alışlagelmiş somut konuları içeren kısa ve basit metinleri anlayabilir.
A1	Çok sık kullanılan sözcüklerden oluşan ve belli bölümleri bilinen uluslararası sözcükleri içeren kısa ve basit metinleri okuyup anlayabilir.
A1	Tanıdığı isimleri, sözcükleri ve basit deyimleri seçerek ve metni gerektiğinde tekrar tekrar okuyarak çok kısa ve basit metinleri yavaş yavaş okuyup anlayabilir.

Avrupa Konseyi/Modern Diller Bölümü. (2013). *Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi Öğretim, Öğretim ve Değerlendirme*. https://www.telc.net/fileadmin/user_upload/Publikationen/Diller_iain_Avrupa_Ortak_öneriler_AEeraevesi.pdf sayfasından erişilmiştir.

Tablo 7.

Basamak Kümeleri; Yazışmaları Okuma Anlama

Yazışmaları Okuma Anlama	
C2	C1'deki gibi.
C1	Arada bir sözlük kullanarak her tür yazışmayı anlayabilir
B2	Kendi ilgi alanını kapsayan yazışmaları okuyabilir ve ana bildirim kolaylıkla anlayabilir.
B1	Bir mektup arkadaşıyla devamlı yazışabilmek için, özel mektuplardaki olay, duygu ve istekler hakkında yapılan betimlemeleri yeterince anlayabilir.
A2	Alışılmış konuları içeren, standart ve sıradan mektup türlerini ve faksları (başvuru, sipariş ve sipariş teyitleri gibi) anlayabilir. Kısa ve basit özel mektupları anlayabilir.
A1	Kartpostallardaki kısa ve basit iletileri anlayabilir.

Avrupa Konseyi/Modern Diller Bölümü. (2013). *Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi Öğretim, Öğretim ve Değerlendirme*.
https://www.telc.net/fileadmin/user_upload/Publikationen/Diller_iain_Avrupa_Ortak_öneriler_AEeraevesi.pdf sayfasından erişilmiştir.

Tablo 8.

Basamak Kümeleri; Fikir Sahibi Olmak İçin Okuma

Fikir Sahibi Olmak İçin Okuma	
C2	B2'deki gibi.
C1	B2'deki gibi.
B2	Uzun ve karmaşık metinleri çabukça gözden geçirip önemli bilgileri bulabilir. Meslekle ilgili geniş kapsamlı konular hakkında haberlerin, makalelerin ve raporların içeriğini ve önemini çabukça kavrayabilir ve daha ince okunmasının gerekip gerekmediğine karar verebilir
B1	Belirli bir görevle ilgili olarak istenilen bilgileri alabilmek amacıyla uzun metinleri gözden geçirebilir ve çeşitli metinlerden veya metin bölümlerinden çıkardığı bilgileri birleştirebilir Mektup, bilgilendirme broşürü ve kısa resmî belgeler gibi basit günlük metinlerden önemli bilgileri bulabilir ve anlayabilir.
A2	Reklam, broşür yemek listesi, kaynakça ve saat tarifi gibi basit günlük metinlerde somut, tahmin edilebilir bilgileri bulabilir. Şehir planı veya izin gibi listelerde belli başlı bilgileri bulabilir ve telefon rehberinden bir usta aramak gibi istenen bilgileri çıkarabilir. Sokak, lokantada tren istasyonu veya iş yeri gibi kamuya açık yerlerde yol göstergeleri, tanzim işaretleri, tehlike işaretleri gibi gerekli işaret ve tabelaları anlayabilir
A1	Çok olagelen günlük durumlarla ilgili alışılmış isim, sözcük ve çok temel deyimleri basit iletilerde tanıyabilir.

Avrupa Konseyi/Modern Diller Bölümü. (2013). *Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi Öğretim, Öğretim ve Değerlendirme*.
https://www.telc.net/fileadmin/user_upload/Publikationen/Diller_iain_Avrupa_Ortak_öneriler_AEeraevesi.pdf sayfasından erişilmiştir.

Tablo 9.

Basamak Kümeleri; Bilgi ve Gerekçeleri Anlama

Bilgi ve Gerekçeleri Anlama	
C2	C1'deki gibi.
C1	Toplumsal hayat, iş hayatı ya da eğitim hayatında karşılaşılan geniş çapta, uzun, karmaşık metinleri anlayabilir ve doğrudan ya da örtük ifade edilen yaklaşım ve görüşlerin ince anlam farklılıklarını da kavrayabilir
B2	Kendi uzmanlık alanına ilişkin, uzmanlara yönelik üst düzey kaynaklardan bilgi, düşünce ve görüşleri alabilir. Kullanılan terimleri iyi anlayıp anlamadığını kontrol etmek için arada bir sozlük kullansa bile, kendi uzmanlık alanının dışındaki teknik makaleleri okuyup anlayabilir. Yazarların belirli bir tutumu ya da görüş noktasını savunduğu, günlük soruları ele alan makale ve raporları okuyup anlayabilir.
B1	Anlaşılır şekilde yazılmış, gerekçelerle donatılmış metinlerin en önemli sonuçlarını algılayabilir. Ayrıntılarıyla olmasa bile, işlediği konudaki görüş açısını kavrayabilir Alışlagelmiş konuları içeren karmaşık olmayan gazete makalelerini ana noktalarıyla kavrayabilir.
A2	Olayların yazıldığı mektup, broşür ya da gazete makalesi gibi basit yazılı materyallerden belli başlı bilgileri bulabilir
A1	Özellikle görsel destek içeren, basit bilgi kaynaklarının ve kısa, basit betimlemelerin içeriği hakkında fikir sahibi olabilir.

Avrupa Konseyi/Modern Diller Bölümü. (2013). *Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi Öğretim, Öğretim ve Değerlendirme*.
https://www.telc.net/fileadmin/user_upload/Publikationen/Diller_iain_Avrupa_Ortak_öneriler_AEeraevesi.pdf sayfasından erişilmiştir.

Tablo 10.

Basamak Kümeleri; Yazılı Talimatları Anlama

Yazılı Talimatları Anlama	
C2	C1'deki gibi.
C1	Zor kısımlarını birkaç kere okuma imkânına sahipse, kendi uzmanlık alanının dışında olsa da yeni cihazlara ya da yeni işlemlere ait uzun ve karmaşık talimatları ayrıntılarıyla anlayabilir.
B2	Kendi uzmanlık alanından uzun ve karmaşık kullanım kılavuzlarını ve ayrıntılı kural ya da tehlike uyarılarının zor bölümlerini birkaç kere okuma imkanına sahip olduğunda anlayabilir.
B1	Bir cihazı kullanmak için gerekli karmaşık olmayan, anlaşılır bir anlatımla yazılmış kullanım kılavuzlarını anlayabilir
A2	Tehlike kuralları gibi basit bir dille yazılmış kuralları anlayabilir Halka açık telefonlar gibi, günlük yaşamda kullanılan cihazlara ait basit kullanım kurallarını anlayabilir.
A1	Kısa ve basit yazılı yol tariflerini anlayabilir.

Avrupa Konseyi/Modern Diller Bölümü. (2013). *Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi Öğretim, Öğretim ve Değerlendirme*.
https://www.telc.net/fileadmin/user_upload/Publikationen/Diller_iain_Avrupa_Ortak_öneriler_AEeraevesi.pdf sayfasından erişilmiştir.

Dil öğreniminde okuma becerisinden elde edilecek kazanımları artırabilmek için okumanın bilinçli ve dil öğrenim kurallarına uygun bir şekilde gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Yabancı dil öğretmenlerinin ve öğrencilerinin okumanın nasıl yapılması gerektiğini bilmeleri okuma becerisinden elde edilecek verimi artıracaktır. Okumanın hangi sebeple

gerçekleştiriliyor olması, okumanın gayesini ve nasıl gerçekleştirilmesi gerektiğini ortaya koyan temel faktördür. Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi (AK/MDB, 2013, s. 71-72)'nde okuma etkinlikleri ve tarzları şu şekilde ifade edilmiştir:

Okuma etkinlikleri şunlardır:

- Fikir edinme amacıyla okuma
- Başvuru eserleri kullanma gibi, bilgi edinme amacıyla okuma
- Yönergeleri okuma ve yerine getirme
- Okuma tadını almak amacıyla okuma

Bir metni okurken aşağıdaki okuma tarzlarından biri söz konusu olabilir:

- Genel anlama (ana fikri anlama)
- Seçmeli anlama (belirli bilgiyi alma)
- Ayrıntılı anlama (yazılanı tüm ayrıntılarıyla anlama)
- Sonuç çıkarabilme vb.

Okuma türleri; okumanın amacına, metnin türüne, öğrencinin dil seviyesine göre değişiklik göstermektedir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan başlıca okuma türleri şunlardır: Sesli okuma, sessiz okuma, söz korosu, işaretleyerek okuma, soru sorarak okuma, güdümlü okuma, görsel okuma, serbest okuma, not alarak okuma, tahmin ederek okuma, paylaşarak okuma, özetleyerek okuma, göz atarak okuma, gözden geçirerek okuma, ezberleyerek okuma, yoğun okuma, eleştirel okuma.

2.9.1. Sesli Okuma

Sesli okuma, yabancı dil öğretiminde temel seviyeden ileri seviyeye kadar tüm seviyelerde kullanılması gereken bir okuma türüdür. Sesli okuma çalışmaları ders içi faaliyetlerde ve ders dışı faaliyetlerde gerçekleştirilmesi gereken bir okuma türü olup öğrenciyi telaffuz becerisi konusunda geliştirmeyi amaçlamaktadır. Sınıf içi sesli okuma çalışmalarında yapılan telaffuz hataları anında düzeltilir. Sesli okuma çalışmalarında dikkat edilmesi gereken en önemli unsur öğrencilerin okuma kaygılarının çok yüksek seviyelere ulaşabilmesidir. Kaygı düzeyinin istenmeyen seviyelere çıkmasını engellemek için dersin öğretmeninin uygun iletişim yollarını tercih etmesi gerekmektedir. Sınıf içi sesli okuma çalışmalarında hangi öğrencinin nereyi okuyacağını bilmesi sınıf içinde olumsuz durumlar oluşturmaktadır. Nereyi okuyacağını bilen öğrenci okumayı gerçekleştiren kişiyi takip etmek yerine okuma kaygısı sebebiyle kendi okuyacağı kısma odaklanmaktadır. Bu sebeple okuma çalışmalarında belirli bir sıraya göre sesli okuma yaptırılması yerine rastgele seçimler ile sesli okuma yaptırılmalıdır.

2.9.2. Sessiz Okuma

Sesli okuma çalışmaları daha çok sınıf içi okuma faaliyetleri esnasında gerçekleştirilirken sessiz okuma hayatın her alanında gerçekleştirilebilecek bir okuma türüdür. Sessiz okumada okur daha az çaba harcadığı için daha hızlı okur ve okuduğunu anlama miktarı sesli okumaya göre daha yüksektir. Sesli okuma çalışmalarında genellikle yüksek seviyelerde olan kaygı, sessiz okuma faaliyetlerinde oldukça düşük seviyelerdedir ve bu durum okuduğunu anlamaya olumlu yönde katkı sağlamaktadır.

Sessiz okumalarda okuma hızının seviyelere göre artması beklenmektedir. Burada metnin türü önemli bir belirleyici olup bilgi verici metinlerdeki okuma hızıyla hikâye edici metinlerdeki okuma hızı birbirini tutmamaktadır. Öğrencilerin boş zamanlarında çokça yaptıkları bir okuma türü olan serbest okuma çalışmaları için dzeyele uygun bir şekilde oluşturulmuş yardımcı okuma kitaplarının varlığına ihtiyaç duyulmaktadır. Yardımcı okuma kitaplarının öğrencinin dil öğrenim sürecinde takip ettiği ğretim setinde yer alan dil düzeylerindeki yapı ve kelime hazinelerine uygun olarak hazırlanmış olması gerekmektedir. Fakat ğretim setlerinin seviyeler özelinde birbirinden farklı dil yapıları içermesi oluşturulacak yardımcı okuma materyallerinin her ğretim seti için farklı olmasını gerektirmektedir.

2.9.3. Söz Korosu

Söz korusu A1 seviyesinde ilk derslerde yaygın şekilde gerçekleştirilen bir okuma türüdür. İlerleyen seviyelerde pek başvurulmamakla birlikte yabancı dil olarak Türkçe ğrenenler için ilk derslerde gerçekleştirilmesi oldukça önem arz eden bir okuma türüdür. İlk derslerde alfabe ğretiminde ve temel kelimelerin ğretiminde telaffuz becerisini geliştirmek için söz korosuna sıkça başvurulur. Burada amaç, öğrencilerin kelime veya harfin telaffuzunu tüm öğrencilerle beraber seslendirerek kaygı düzeyini azaltmak ve telaffuz hatalarını düşük seviyelere indirmektir.

2.9.4. İşaretleyerek Okuma

Yabancı dil öğreniminde oldukça yararlı bir okuma türü olan işaretleyerek okumada öğrenciler sessiz okuma çalışmaları yaparken bilmedikleri kelimelerin ve gramer yapılarının

altını çizerler. Öğrencilerin bilmedikleri her kelime ve gramer yapısından sonra okumayı kesintiye uğratmaları veya sözlüğe bakmaları okumayı aksatacak bir problem durumu olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğrencinin bilmediği kelime ve yapılardan sonra okumayı kesintiye uğratmalarının önüne geçmek için işaretleyerek okuma yapılabilir. İşaretleyerek okumada öğrenciler bilmedikleri kelimelerin anlamını öncelikle cümlenin bağlamından çıkarmaya çalışır daha sonra metin tamamlanır veya belli bir bölüm okunduktan sonra sözlük kullanılır.

2.9.5. Soru Sorarak Okuma

Okuma öncesinde ve sırasında uygulanan bu yöntem iki şekilde gerçekleştirilir.

-Metin sesli veya sessiz okunduktan sonra öğrenciler okuma esnasında akıllarına takılan yerleri yazarlar. Gruplara ayrılarak bu soruları cevaplamaya çalışırlar.

-Metin okunmadan önce veya metnin okunması esnasında metnin başlığı ve görsel öğeleriyle ilgili sorular cevaplandırılır (Temizkan, 2009, s.101).

Keşfetme isteğini ortaya çıkarabilmek için öğrencinin belirsiz bir durumla karşı karşıya kalması ve bu belirsizliğe karşı merak duyması gerekir. Öğrencinin öğrenme sürecinde karşılaşacağı durumlar çok kolay olmamalıdır. Çok kolay durumlarla karşılaşan öğrenci çabucak sıkılır ve öğrenme sürecinden uzaklaşır (Yeşilyaprak & Uçar, 2008, s. 320). Soru sorarak okumada amaç öğrencilerin soruların cevabını kendilerinin bulmasını sağlamaktır. Soruların cevabını öğrencilerin kendi aralarında bulması öğrenmeyi kolaylaştıracak, daha verimli ve kalıcı bir hâle getirecektir.

2.9.6. Gülümlü Okuma

Bu tür okumalarda öğretmen yönlendiricidir ve okumalar aynı seviyede olan ya da birbirine yakın okuma becerilerine sahip öğrencilerden oluşturulmuş küçük gruplardan müteşekkil olarak gerçekleştirilir. Öğrenciler genellikle sessiz okuma gerçekleştirirler. Bu tür okumalarda küçük grupların oluşturulması öğretmene; okuma stratejilerini daha iyi uygulayabilme, okuma sırasında gerçekleşen yanlış kavramaları düzeltebilme, öğrenci bireyselliklerini gözlemleyebilme, okuma süreçlerini değerlendirebilme fırsatı tanır. Öğrencilerin okudukları metin zor ise paylaşarak okumaya, kolay ise serbest okumaya geçiş

yapılabilir (Tompkins, 1998, s. 97-98). Güdümlü okuma gerçekleştirilirken dikkat edilmesi gereken adımlar şunlardır:

1- Kitabın veya metnin seçimi:

Kitap veya metin seçilirken öğrencilerin dil düzeylerine, okuma strateji ve becerilerini kullanabilme yeterliklerine dikkat edilir.

2- Seçilen metnin veya kitabın tanıtımı:

Öğretmen ğrencilerin geçmiş bilgilerini canlandırmak ve bir okuma amacı oluşturabilmek için kısaca kitap veya metin hakkında bilgi verir.

3- Okuma gerçekleştirilirken öğrencileri gözleme:

Öğretmen ğrencilerin uyguladıkları strateji ve becerileri gözlemleyerek onlara bildirir.

4- Öğrencilere yardım etme:

Öğretmen ğrencilerin anlamadıkları kelimeler ve diğerk sorularına cevaplar üretilip yardımcı olur ancak öğrencinin sorusu yoksa öğrencilerin okumasını bölmez.

5- Kitap veya metin hakkında konuşma:

Öğretmen ğrencilerin okunan kitap ya da metin hakkındaki görüşlerini paylaşmaları için cesaretlendirir.

6- Kitap veya metinden öğretimler gerçekleştirme:

Öğretmen ğrencilerin gözlemlenen ihtiyaçlarını karşılamak için ya da seviyelerini ilerletmek için kk ders başlıkları oluşturur. Bu konularda ğretmen öğrencilerin anlama beceri ve stratejilerini ya da kelimelerin tanımlarını kullanabilmeleri için metne metin bağlamında sorular sorar (Fountas & Pinnel'den aktaran Tompskin, 1998, s. 98).

2.9.7. Görsel Okuma

Okuma çalışmalarında metin okunmaya başlanmadan evvel metinle ilgili görsellerin okunmasıdır. Öğrencilerin okunacak metinle ilgili hazırbulunuşluk düzeylerini oluşturmak, ilgi ve dikkatlerini metne çekmek açısından oldukça yararlıdır. Görsel okumada dikkat edilmesi gereken husus görsellerin metne uygun olarak seçilmesidir. Metinle ilgili olmayan, metni yansıtmayan görseller metnin analaşılmasını olumsuz yönde etkileyebilmektedir.

2.9.8. Serbest Okuma

Serbest okuma veya bağımsız okuma adıyla bilinen bu okuma türünde öğrencilerin ilgilerini çeken konularda daha fazla dil öğrenimi gerçekleştirmelerini sağlamak amaçlanmakta olup bu okuma türü sayesinde öğrencilerin kendisine güvenmeyi, okuma becerilerini geliştirmeyi, okumada akıcılığı sağlamayı, kelimeleri ve anlamları hatırlamayı ve daha iyi anlamayı gerçekleştirmesi beklenir (Güneş, 2016, s. 153). Öğrencilerin boş zamanlarında gerçekleştirdiği okuma türü olan serbest okuma çalışmaları için öğretmen tarafından okuma materyalleri konusunda tavsiyelerde bulunulması gerekmektedir.

2.9.9. Not Alarak Okuma

Sesli ve sessiz okumalarda öğrencilerin okuma amaçlarına göre metinden ne beklediklerini, neleri anladıklarını ve neleri anlayamadıklarını not almaları istenir. Bu okuma türünde amaç öğrencilerin okuma faaliyetine aktif bir şekilde katılmalarını sağlamaktır. Sesli okuma çalışmalarında metnin türü ve konusu hakkında tahminler yapıldıktan sonra metin okunurken dikkat edilmesi gereken noktalara değinilir ve öğrencilerden bunlarla ilgili okuma esnasında notlar almaları istenir. Metni anlamaya yönelik sorulara cevap aranırken öğrencilerin bu notlardan yararlanmaları istenir. Bu yolla öğrencilerin metindeki önemli noktaları fark etmeleri, kendilerine has bir şekilde not almaları, notları belli bir düzene koyarak tekrar kullanmalarına bir ihtiyaç duyulduğunda hatırlayabilecekleri bir şekilde arşivleme, kaydetme, saklama ve kodlama becerilerinin geliştirilmesi sağlanır (Karatay, 2014, s. 61).

2.9.10. Tahmin Ederek Okuma

Tahmin ederek okuma yabancı dil öğretiminde sıkça başvurulan bir öğretim yolu olup bu okuma aracılığıyla öğrencileri okuma faaliyetinin içine daha etkin bir şekilde almak ve öğrencilerin diğer dil becerilerini de harekete geçirmek amaçlanır. Metin okunmaya başlamadan evvel okuma öncesi çalışmalardan metinle ilgili görsellerin veya başlığın okunarak bu görseller ve başlık hakkında konuşma veya yazma çalışmalarının yapılması tahmin ederek okumaya bir örnektir. Metin okunurken metnin belli bir bölümünde metni kestikten sonra öğrencilere metnin geri kalan kısmını tahmin ettirmek de bu okuma türü

içerisinde yer almaktadır. Metin içi tahminler, metnin geri kalanının tamamının tahmini şeklinde olabileceği gibi önemli görülen ve merak uyandıran kısa bir bölümünün tahmini de olabilir. Metnin geri kalanının tamamı için yapılacak tahmin sadece bir öğrenci tarafından yapılabileceği gibi her öğrencinin söylediği bir cümlenin ardından bu cümleye göre biçim olarak devam edecek şekilde de gerçekleştirilebilir.

2.9.11. Paylaşarak Okuma

Metnin farklı kısımlarının öğretmen ve öğrenciler tarafından sesli bir şekilde okunmasıdır. Paylaşarak okuma öğrencilerin okumaya karşı güdülerinin artmasına, cesaretlenmelerine ve okuma becerilerinin gelişmesine katkılar sağlar. Paylaşarak okuma güdümlü okumaya geçiş için bir aşama olarak kabul edilir (Güneş, 2016, s. 153). Paylaşarak okuma üç tiptir. Bunlardan birincisi öğrencilerin gruplara bölünerek grup üyelerinin birlikte sesli bir şekilde şiir okumaları şeklindedir. İkincisi bir senaryoyu sesli bir şekilde okuyarak canlandırma şeklindedir. Üçüncüsü ise dinleme merkezli olup okunan bir metnin öğrenciler tarafından dinlenerek takip edilmesi şeklindedir (Tompson, 1998, s. 97).

2.9.12. Özetleyerek Okuma

Özetleyerek okumada metin okunmaya başlanmadan evvel metnin daha iyi bir şekilde kavranmasını sağlayacak olan eleştirel düşünmenin ve bilgiyi sorgulamanın temel ilkeleri olan “5N 1K” soruları tahtaya, deftere veya metnin herhangi bir yerine yazılır ve metnin bu sorular bağlamında okunması öğrencilerden istenir. Okumaya metnin anlamsal bütünlüğü bozulmayacak şekilde ara verilerek öğrencilerden okunan kısmın özeti istenir. Metin tamamen okunduktan sonra metnin bölümlerinden çıkarılan özetler birkaç cümleye indirgenerek birleştirilir. Bu birleştirme işleminden sonra metin tekrar okunur ve özetleme işlemi tekrar gözden geçirilerek gerekli düzenlemeler yapılır. Bu yolla öğrencilere ders çalışırken okudukları metinleri hatırlama, öğrendiklerine tekrar ulaşmak istediklerinde bütün metni okuma gereğinden kurtulma fırsatı verilmiş olur (Karatay, 2014, s. 60-61).

2.9.13. Göz Atarak Okuma

Göz atarak okuma herhangi bir kitap, metin veya ünite hakkında bilgi sahibi olmak için gerçekleştirilen okuma türüdür. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde ders kitaplarında yer alan ünitelerin başlangıcında bu tür okumaların yapılması öğretim açısından gereklidir. Öğrenciler bu okuma sayesinde işlenecek ünite, metinde veya kitapta nelerin öğrenileceği hakkında bilgi edinmiş olur. Ders içinde gerçekleştirilen göz atarak okuma çalışmalarında öğretmenin okumanın gerçekleştirileceği kısım ile ilgili açıklamalarda bulunması anlamayı artıracaktır.

Makale, deneme, köşe yazısı vb. metinlerin göz atarak okuma türünde gerçekleştirilmesinde yazının ilk ve son paragrafları okunarak metin hakkında bilgi sahibi olunur (Temizkan,2009, s. 99). Göz atarak okuma yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde ileri seviyelerde C1 ve C2 seviyelerinde metin üzerinde gerçekleştirilmesi yararlı bir okuma türüdür. Bu okuma türü ileri seviyelerde okuma hızının artırılmasında ve akademik Türkçe derslerinin işlendiği sınıflarda akademik okumalar yapılırken kullanılır.

2.9.14. Gözden Geçirerek Okuma

Gözden geçirerek okuma, bilgi edinilmek istenen belli bir hususa odaklanarak yapılan okuma türüdür. Bu okuma türü yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde daha önceden öğretilen bir ifadenin veya yapının hatırlanmasını sağlamak amacıyla daha önceden gerçekleştirilmiş okuma bölümlerinin tekrar bu ifade veya yapıya odaklanarak okunmasıdır.

2.9.15. Ezberleyerek Okuma

Ezberleyerek okuma, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin ilk aşamalarında yoğun şekilde gerçekleştirilen bir okuma türüdür. Yabancı dil öğretiminin ilk derslerinde tanışma diyaloglarının yer aldığı metinlerde sıkça başvurulan bir öğretim yoludur. İlk derslerde tanışma diyaloglarında yer alan ifadelerin anlamlarının derin yapısı üzerinde durulmaz. Öğrencilerin yüzeysel yapıda metni anlamaları sağlanarak tanışma diyaloglarında yer alan ifadeler öğrenciler tarafından ezberlenir.

2.9.16. Yoğun Okuma

Yabancı dil öğretiminde ders içi okuma çalışmalarında en çok başvurulan okuma türlerinden biridir. Yoğun okumalarda öğrenciye ana fikri belirleme, metnin ve cümlenin bağlamından kelimenin anlamını çıkarma, metinde yer alan görüşle kendi fikrini mukayese etme gibi birçok beceri kazandırılmış olur. Yoğun okuma çalışmalarında belirli kelimelerin veya dil bilgisi yapılarının öğretimi amaçlanmakta olup öğrencilerin dikkati en üst seviyelere ulaşmaktadır.

2.9.17. Eleştirel Okuma

Eleştirel okuma, okuma esnasında okuyucunun metinde aktarılan düşüncelerin tutarlığını, çelişkilerini, niçin yazılmış olabileceğini, verilen örneklerin uygun olup olmadığını, metnin yeterliğini kendine sorular sorarak okumasıdır (MEB, 2012, s.354). Eleştirel okuma yabancı dil öğretiminde orta ve ileri düzeylerde gerçekleştirilmesi gereken bir okuma türüdür. Öğrenciler eleştirel okuma hakkında bilgi sahibi değillerse eleştirel okumanın nasıl gerçekleştirilmesi gerektiği hususunda öğrenciler bilgilendirilmelidir. Öğrencilerin okuma çalışmalarını bu hususlara dikkat ederek gerçekleştirmeleri okumanın daha verimli bir şekilde gerçekleşmesini sağlayacak ve öğrenmeyi daha kalıcı bir hâle getirecektir.

Orta ve ileri düzey okuma metinleri işlenirken metinde belirtilen konuya öğrencilerin katılıp katılmadıkları ve bu konu hakkında ne düşündükleri sorularak tüm öğrencilerin bu konu hakkındaki görüşlerini ileri sürmeleri istenir. Bu sayede metinde öğrencilere aktarılmak istenenler hakkında öğrencilerin düşünmesi sağlanır ve bu metin aracılığıyla öğrencilere kazandırılmak istenen kelime ve gramer yapıları daha etkili bir şekilde öğrencilere kazandırılmış olur. Eğer öğrencilerin konu hakkındaki bilgileri yeterli değilse bu konuya başka kaynaklardan da bakmaları istenebilir veya ilgili konu hakkında öğrencilere başka materyaller de sunularak öğrencilerin konu hakkındaki bilgileri arttırılır.

2.10. Metin

Belli bir bildirişim bağlamında bir veya daha fazla kişi tarafından sözlü veya yazılı olarak ortaya konulan bir dil dizgesi bütününe metin denmektedir (Günay, 2013 s. 45). Metin kavramını dilimizde inşa etme, kurma, bina etme müştakları bulunan münşeat kavramı ile

birlikte ele almak daha doğru olacaktır. Metin, şekil ve noktalama kurallarına dikkat edilerek oluşturulmuş kelimeler bütünüyken münşeat, metin yazma kurallarına uyularak oluşturulan düz yazılara verilen genel addır (Karatay, 2014, s.70). Tanımlardan da anlaşılacağı üzere metin bir bildirişim amacı taşımali ve birbiriyle anlamlı yapılardan oluşmalıdır.

Ders kitaplarında yer alan metinlerin hedeflemesi gereken amaçlar ve cevap vermesi gereken ihtiyaçlar şunlardır:

- Bilgi aktarma: Öğrenciye gerçek yaşam tecrübeleri sunacak duygu ve düşünceleri aktarmalıdır.
- Denetleme: Öğrencinin kendini kontrol etmesini sağlamalı ve eksik yanlarını görmesine olanak tanmalıdır.
- İletişim kurma: Öğrencinin kendini anlatmasını veya karşı tarafa aktarmak istediği bir mesajı anlatmasını sağlamalıdır.
- Davranış geliştirme: Öğrencinin var olan kanılarını değiştirebilmeli ve onu etkilemelidir.
- Bir düşüncüyü savunma/bir düşünceye karşı çıkma: Öğrencinin bazı düşünceleri savunmasını, bazı düşünceleri de eleştirmesini sağlamalıdır.
- Estetik yaşam oluşturma: Öğrencinin ilgisini çekecek ve ona zevk verecek şekilde olmalıdır (Okur, 2014, s. 116).

Hymes (aktaran Demircan, 2013, s. 95)'e göre bir iletişim olayının çözümlenebilmesi için iletişim olayı içerisinde yer alması ve bilinmesi gereken bileşenler şunlardır:

- 1- Olayın fıkra, hikâye, anı, görüşme, selamlaşma, davet vb. hangi türe ait olduğu
- 2- Olayın konusu ve göndermesel odağı
- 3- Olayın amacı ve işlevi
- 4- Olayın gerçekleştiği ülke, şehir, mekân, yıl, ay, gün, saat ve bunların özellikleri
- 5- Olayın içerisinde bulunanların yaşları, milliyetleri, cinsiyetleri, karşılıklı ilişkileri vb.
- 6- Sözel kanallar veya sözel olmayan kanallar, dil ve dil türü gibi bildiri biçiminin ne olduğu
- 7- Olay içerisinde söylenenler, söylenmeyenler, varsayılanlar gibi bildiri içeriklerinin ne olduğu
- 8- Konuşma esnası ve örtüşmelerle birlikte iletişimsel dizilişin yani edim sırasının ne olduğu

9- Etkileşim kuralları: Uyulması gereken adetler

10- Yorum biçimleri

Yabancı dil öğretiminde kullanılacak metinlerin genel metin özelliklerine bağlı kalmakla birlikte ana dili okurlarına yönelik hazırlanmış metinlerden farklı olarak dil seviyelerine göre hazırlanmış veya uyarlanmış olması dil öğretimini kolaylaştırır.

Dil öğretiminde kullanılmakta olan metinler dil öğretiminin nasıl gerçekleştiği yönünde felsefi temellerde görüş ortaya koyan dil öğretim yaklaşımlarına göre farklılıklar göstermektedir. Geleneksel dil öğretim yaklaşımında dil bilgisi, atasözleri, deyimler ve edebiyat öğretimi ağırlıkta olduğu için edebî metinlerin kullanımına ağırlık verilmiştir. Davranışçı dil öğretim yaklaşımında öğrenimin etki-tepki bağlamında gerçekleşeceği düşünülerek tekrarlar ve ezberler yoluyla dilin öğrenilebileceği ileri sürülmüş ve üretilmiş metinlere yer verilmiştir. Bilişsel öğrenme yaklaşımında ise dilin bir iletişim aracı olduğu görüşü ortaya çıkmış, iletişim kurma ve dilin günlük hayatta kullanılmasına yönelik çalışmalar yapılarak özgün metinler tercih edilmeye başlanmıştır (Güneş, 2013, s. 3).

Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde kullanılacak metin türlerinin neler olması gerektiği konusuna girmeden önce bir metnin nasıl olması gerektiğini ortaya koyan metinsellik ölçütlerine değinilmesi gerekmektedir.

2.11. Metinsellik Ölçütleri

Kelimelerin ve cümlelerin metin olarak kabul edilebilmesi için birtakım özelliklere sahip olması gerekmektedir. Bir yazıyı metin hâline getiren özellikler yedi tane olup şunlardır:

-Bağdaşıklık

-Tutarlılık

-Amaçlılık

-Kabul edilebilirlik

-Bilgisellik

-Durumsallık

-Metinlerarası ilişki (Beaugrande & Dressler'den aktaran Karatay, 2014, s.73).

Yeni oluşturulacak ders kitapları veya yardımcı okuma kitapları için yeni kurgulanan metinlerde ya da özgün metinlerin sadeleştirilmesinde bu özellikler göz önünde bulundurularak çalışmaların yapılması yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde büyük öneme sahiptir.

2.11.1. Bağdaşıklık

Kelimelerin kendilerinden daha büyük bir yapı olan cümleleri, cümlelerin de daha büyük bir birim olan metni meydana getirmek için birbirlerine hangi dil bilgisi kurallarıyla bağlandıklarını konu edinen, metindeki dilsel uyumu yani metindeki bütünlüğü ele alan metinsellik ölçütüne bağdaşıklık adı verilmektedir (Akbayır, 2004, s. 13).

Metnin bağdaşıklık yapısını ortaya koymak için göz önünde bulundurulması gereken yapılar şunlardır.

- Yinelemeler
- Artgönderimler
- Öngönderimler
- Eksilteli anlatımlar
- Aynı durumu, şahsı ya da gerçekleşen olayı çağrıştıran yinelemeli anlatımlar
- İzleğin metnin başından sonuna kadar genel metin bağlamında oluşması
- Adıl kullanımları
- Başka adlarla betimlemeler ya da belirtmeler
- Eylem zamanları
- Cümleler arasında yer alan bağıntı unsurları
- İlişki sözcükleri
- Temel mantıksal yapıyı açık bir şekilde gösteren her türlü metin düzenleyicileri
- Cümleler arasındaki ilişkileri belirten kelime ya da kelime grupları
- Metinde yer alan bilgilerden, kültürel bilgilerden ya da ansiklopedik bilgilerden yararlanarak öğrenebilecek çıkarsamalar (Günay, 2013, s. 106).

Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde temel seviyede metnin bağdaşıklık unsurları içerisinde yer alan yinelemelerin metin içerisinde çok sık bir şekilde, hemen hemen tüm cümlelerde, kullanılması hem metnin bağdaşıklığını artıracak hem de metnin o dili yeni öğrenmeye başlayanlar tarafından daha rahat bir şekilde anlaşılmasını sağlayacaktır. Yinelemelerin temel seviyedeki metinlerde daha çok aynı adla yinelenmesi metnin okur tarafından daha rahat anlaşılmasını sağlayacaktır. Orta ve ileri düzey metinlerde ise aynı anlama gelebilecek başka bir adla yinelemeleri gerçekleştirmek kelime öğretimine katkı sağlayacaktır. Örneğin, cümlelerden birinde kullanılan “deniz kenarı” kelimesinin başka bir cümledeki yinelenmesinde “sahil” kelimesinin kullanılması kelime öğretimi açısından olumlu olacaktır.

Artgönderimlerin metin içerisinde kullanımının temel seviyeden itibaren yapılmasında bir mahsur bulunmazken öngönderimlerin temel seviyede kullanımına dikkat etmek gerekmektedir. Artgönderim ve öngönderimler yapılırken cümle aralıklarına dikkat etmek gerekir. Özellikle öngönderimlerde cümle aralıklarının fazla olması okuyucunun metni anlamasını zorlaştıracaktır. Aşağıda yer alan metin uzak öngönderime örnektir.

“Türkiye’ye beş gün önce bir pazar akşamı geldi. Hafta içi her gün üniversiteye gitti. Akşamları yurttan ödev yaptı ve ders çalıştı. Genç adam her gün sadece üniversiteden yurda gitti, geldi. Bugün Türkiye’de ilk hafta sonuydu. Cumartesi günü tatildi ve okul yoktu. Hasan bugün Kızılay’a gitmek ve şehri görmek istedi.”

Temel seviye için hazırlanmış bu metinde yer alan “Hasan” ismi metin içerisinde adıl, fiil ve yineleme şeklinde birçok defa öngönderimsel olarak kullanılmıştır. Bu tür kullanımlar metnin okuyucu tarafından ilk bakışta anlaşılmasını zorlaştırabilmektedir. Bu sebeple öngönderimlerin kullanımındaki cümle aralıklarının az olması ve özellikle temel seviyede öngönderimler yerine artgönderimlerin tercih edilmesi metnin anlaşılmasını kolaylaştıracaktır.

Çıkarsamalar ve sezdirme usta yazarlar tarafından çok sık kullanılan ve okuyucuyu metnin içerisine çeken bağdaşıklık unsurlarıdır. Ancak yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan çıkarsamaların metin içerisindeki kullanımında kültürel bilgilerden faydalanılarak yapılanlarına dikkat etmek gerekmektedir. Öğrencilerin ilgili kültürel bilgiye sahip olmamaları metnin anlaşılmasını zorlaştıracaktır. Aşağıda kültürel bilgi varlığı doğrultusunda çıkarsama yapılabilecek bir metin örneği verilmiştir.

“Mert sabah erkenden uyandı. Bugün çok mutlu ve heyecanlıydı. Yeni elbiselerini giydi ve babasıyla birlikte namaza gitti. Namazdan sonra babasının ve annesinin elini öptü. Babası ve annesi ona harçlık verdi.”

Bu metnin bir bayram gününe ait olduğunu anlayabilmek için daha önceden Türklerdeki bayram kültürünün bilinmesi gerekmektedir. Bayram ile ilgili herhangi bir kültürel bilgisi olmayan okurların bu metinde bir bayram gününden bahsedildiğini çıkarsayabilmesi mümkün değildir.

2.11.2. Tutarlılık

Metinsellik ölçütlerinden bağdaşıklık ve tutarlık metin içerisinde birbirlerini destekler ancak bağdaşıklık metnin yüzeyinde yer alan dilsel öğeler aracılığıyla görülebilirken tutarlılık derin yapıda oluşan anlamlar arasındaki bağıntıdır ve tutarlılığı gösteren herhangi belirli bir dilsel unsur bulunmamaktadır (Onursal, 2003, s. 129). Bir metnin tutarlı olması için şu özelliklere sahip olması gerekir:

- Öğelerin çizgisel gelişimi içerisinde izlek, şahıs, mekân veya olay bakımından yinelenmesi ve temel bir izlek etrafında ilerlemesi gerekmektedir.
- Metin içerisinde aktarılan her yeni bilginin önceki anlatılanlarla bağıntılı olması ve önceki anlatılan bilgilere yeni katkılar sağlaması gerekmektedir.
- Metinde verilen bilgiler yerli yerinde olmalı, bilgiler belirli bir aktarma ve düzenleme biçimiyle okura sunulmalıdır.
- Metinde söylenmek istenilenlerin aktarılmasında alıcının anlayabileceği şekilde söylenilmesi gerekenler söylenmeli, eksiltile cümleler kurulurken okuyucunun anlayıp anlayamayacağına dikkat edilmelidir.
- Metin içerisinde söylenenlerin başından sonuna kadar anlamsal olarak birbirini desteklemesi gerekmektedir. Metnin başında söylenenin farklı sonunda söylenenin farklı olması metnin tutarlılığına gölge düşürür (Günay, 2013, s. 120-123).

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılacak metinlerde şahıs, mekân, zaman ve olayların cümleler içerisinde yinelenmesi hem metnin tutarlılığını artırır hem de metnin okur tarafından anlaşılmasını kolaylaştırır.

Metin içerisinde aktarılmakta olan cümlelerin kendisinden önceki cümleye bir katkı sağlaması beklenir.

“Ali her gün saat 17.00’de eve gelir ve saat 08.00’de işe gider. O, akşamları saat 17.00-08.00 arasında daima evde geçirir. Ali her gün saat 20.00’de evdedir.”

Bu metinde yer alan üçüncü cümle hiçbir şekilde kendinden önceki cümlelere katkı sağlamamaktadır ve gereksiz yere söylenmiş bir cümledir. Bu tür cümleler okuyucuyu yorar ve okuyucunun metinden kopmasına sebebiyet verir.

Metin tutarlılığı açısından anlaşılmayan eksiltili cümleler yabancı dil öğrencisinin metni anlamasını zorlaştırabilmektedir. Bu bakımdan okuyucunun metni anlamasını sağlayacak tüm unsurların metinde yer alması gerekmektedir.

2.11.3. Amaçlılık

Bir metinde yazarın okura aktarmak istediği iletiyi açık bir biçimde ortaya koyabilmesi durumuna amaçlılık denmektedir (Güven, Halat & Bal, 2014, s.209). Metinlerin amaçlılık doğrultusunda sınıflandırılması şu maddelere bağlıdır:

1- Düz sözleri önceleyen metinler:

Bu metinler okurların tamamının aynı anlamı çıkarabileceği gazete yazısı, makale, ansiklopedi gibi bilgilendirici metinlerden oluşmaktadır. Bu tür metinlerde yazar metinden farklı anlamların çıkmamasına özen göstermeli ve kelimelerin ilk anlamlarını kullanmalıdır.

- Edim sözleri önceleyen metinler:

Bu tür metinlere gösterilebilecek örneklerden biri denemelerdir. Yazar bu tür metinler aracılığıyla okuyucuya farklı bakış açıları kazandırmayı, okuyucunun olaylara farklı bir şekilde bakabilmesini sağlamayı amaçlar.

- Etki sözleri önceleyen metinler:

Bu tür metinlerde estetik bir etki uyandırmak amaçlanmaktadır. Şiir, bu tür metinlere gösterilebilecek bir örnek olup bu tür metinler her okunduğunda farklı etkiler ortaya çıkar (İşeri, 2014, s. 104).

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan metinlerin tamamında öğrencilere belirli dil bilgisel yapıların, sözcüklerin ve kültürel unsurların öğretilmesi amaçlanır ve hazırlanan metinler

buna göre oluşturulur. Metinler ister kurgu metinler ister sadeleştirilmiş özgün metinler olsun bu ilke göz önünde bulundurulur. Temel seviye için oluşturulan metinler düz sözleri önceleyen metinlerdir. Böyle metinleri okuyan tüm öğrenciler aynı anlamı çıkarır. Farklı anlamların çıkarılmasına yazar izin vermez. Orta düzeyde edim sözleri önceleyen metinlere yer verilerek öğrencilerin metin üzerinde düşünmeleri ve tartışmaları sağlanır. Etki sözleri önceleyen metinlere orta düzeylerde yer verilebileceği gibi ileri düzeylerde de yer verilebilir. Ancak belirli gramer yapılarının ve kelimelerin öğretiminde öğrencilerin metnin tamamını anlamaları istenmeksizin şarkı sözleri gibi metinler öğrencilere temel seviyeden itibaren verilir.

2.11.4. Kabul Edilebilirlik

Metnin kabul edilebilirliği bireysel bir düzlemde ele alınmakta olup metnin içinde bulunduğu bağlam ile alıcının içinde bulunduğu bağlam örtüşmeyebilir ve bu sebeple metnin kabul edilebilirliği, metnin hedef kitlesi tarafından metnin amacını paylaşma süreci ile paralellik gösterir (Ögeyik, 2008, s. 19). Teknoloji ile birlikte iletişimde ve ulaşımda yaşanan gelişmeler neticesinde insanlar arasındaki ortaklıklar artmıştır. İnsanlar arasındaki ortak noktaların artması herkes tarafından bilinen ve anlaşılabilir konuların ortaya çıkmasına ve bu konulardaki sayıların artmasına neden olmuştur. Günümüz dünyasında yazarlar yazdıklarının hedef kitle tarafından ne kadar anlaşılabilirliğini kestirebilmekte ve buna göre eserlerini kaleme alabilmektedir.

Yabancı dil öğretiminde metinler, hedef kitle tespit edilerek kaleme alınır. Hedef kitle; dinleri ve dilleri aynı olan bir gruptan oluşuyorsa ortak kültüre vurgu yapan okuma metinlerinin oluşturulması yerinde olacakken farklı dinlerden, kültürlerden ve dillerden oluşan grup için evrenselden yerele doğru metinlerin hazırlanması kabul edilebilirlik düzeyini artıracaktır. Örneğin, Araplara yönelik olarak hazırlanan okuma metinlerinde dinî bayramlar ve bu kavramın etrafında şekillenen diğer kavramların öğretilmesi anlaşılabilirliği ve kabul edilebilirliği artırırken Uzak Doğulu bir gruba kabul edilebilirlik açısından doğum günü/yılbaşı gibi konuları içeren metinler hazırlanması daha etkili bir öğretim ortamı yaratacaktır.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan metinlerin temel seviyede daha çok evrensel nitelikte olması, yazar ve alıcının ortak noktalarını temel alan konulardan oluşması, metinlerin kabul edilebilirlik ölçütünü artırır. Öğretim sürecinde seviye ilerledikçe Türk kültürüyle ilgili kültürel unsurların aktarıldığı metinlerin yer alması dil öğretimini daha verimli ve etkin bir hâle

getirir. Ancak aktarılmakta olan kültürel unsurların ne olduğu ve nasıl olduğu konusunda metin içerisinde veya daha öncesinde öğrencilerin bilgilendirilmesi gerekir.

2.11.5. Bilgisellik

Bir bakıma alıcının öznel tutumuyla belirlenen bilgisellik, metinde yer alan bilginin alıcı tarafından ihtiyaç duyulan bilgiyi karşılayıp karşılamadığı ile ölçülür. Metinde yer alan bilgi, alıcı tarafından tam olarak anlaşılıyorsa ya alıcı başka kaynaklara başvurur ya da metin bilgisellik ölçütlerine uygun değildir (Ögeyik, 2008, s.19).

İşeri (2014, s. 105)'ye göre bir metnin bilgi değeri taşıyıp taşımadığı metnin bütünlüğü içinde yer alan ve iletinin hareket noktası olarak görev yapan konunun dağılımına bağlı olup konu şu üç boyutta değerlendirilmektedir:

1- Tümce düzeyinde konu:

Tümcede bilinen bilgi bölümüne tümcenin konusu denir ve tümcenin konusu olacak bölüm önde yer alıp tümcenin öznesi sadece devrik tümcede özne konumunu kaybeder.

2- Dizi düzeyinde konu:

Birbiriyle bağlantılı tümceler bütünü olan dizi, mikro metin olarak da adlandırılır. Dizide konu bütünlüğü olur ve bu da alıcıya metnin paragraf yapısı hakkında bilgi verir. Metnin paragraf düzeni iyi bir şekilde hazırlanmamışsa metnin anlaşılması zordur.

3- Metin düzeyinde konu:

Alt konuların küçük, orta, büyük düzeydeki ilişkilerinden ortaya çıkan ana konuya metinsellik açısından bakılırsa ana konu metinde bir çatı oluşturur. Metindeki ana konunun belirleyicisi ise başlıktır. Alt konular ve ayrıntılar başlığa göre şekil alır.

2.11.6. Durumsallık

Bir metni anlamak için gerçek durum ile metin arasındaki ilişkiyi bilmek gerekir. Bir metnin anlaşılmasında özne, yer ve zaman belirleyici rol oynar (Günay, 2013, s. 134). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan metinlerde okuyucu “kim, nerede ve ne zaman” sorularına kolaylıkla cevap verebilmelidir. Bu soruların cevaplanamadığı metinlerin anlaşılması oldukça zor

olacaktır. Örneğin: “Sabah vakti daha güneş doğmadan uyandı ve çok üşüyordu. Yerinden doğrulup saate baktı ve yavaşça yataktan kalktı.”

Yukarıdaki cümlelerde okur bazı hususları tam olarak anlamayabilir. Metnin tam olarak anlaşılabilmesi için devam eden cümlelerde öznenin kim olduğu, yerin neresi olduğu ve tam olarak ne zaman olduğu hususları okuyucuya verilmelidir. Aksi takdirde okuyucunun metni tam olarak anlaması mümkün değildir. Çünkü kişinin hasta olduğu için mi, bulunduğu yerden dolayı mı veya mevsimden kaynaklı olarak mı üşüdüğü anlaşılmamaktadır.

2.11.7. Metinlerarasılık

Metinlerarasılık kavramı bir metnin veya metinler grubunun başka metinlerle olan ilişkilerini ifade eder. Metinler oluşturulurken çok geniş bağlamlarda kaleme alınır ve her metin kendinden önceki metinlerle içerik, biçim veya başka bir açıdan az ya da çok, doğrudan veya dolaylı bir etkileşim içerisindedir. Bazı söylensel izlekler değişik yazarlar tarafından yeniden oluşturulabilir ve bu farklı anlatımlar ile özgün anlatım arasında da metinlerarasılıktan söz edilebilir (Günay, 2013, s. 215-217). Bir bilimsel yazıdan yapılmış alıntılar, bir köşe yazısındaki göndermeler, bir diyalogda yer alan önceki sözlere yönelik hatırlatmalar metinlerarası ilişkiye gösterilebilecek örneklerdir (Akbayır, 2004, s. 15).

Bir metnin başka metinlerle kurmuş olduğu ilişki metni metin yapan ölçütlerden biri olup yazmak ve okumak başka metinlerle ilişki kurabilmektir. Okur ve yazar üretim ve alımlama sürecinde doğrudan veya dolaylı olarak önceki bilgi ve deneyimlerine başvurarak okuma veya yazma sürecini tamamlar (Ögeyik, 2008, s. 21).

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde okuma ve yazma süreci sürekli bir metinlerarasılığı gerektirir. Oluşturulan metinlerin önceki öğretilenlerle ilişkili olmasına özen gösterilmesi gerekir. Bu amaçla yabancı dil öğretiminde sarmal programlama yaklaşımının kullanılmasına önem verilir. Sarmal programlama yaklaşımında öğretim süreci doğrusal bir sıra izlemez. Bu programda daha önceden öğrenilmiş olan bilgiler sık bir şekilde tekrar edilir ve tekrar edilen bilgiler sadece hatırlatma yapmaz aynı zamanda konunun kapsamını da genişletir. Özellikle dil öğretimlerinde kullanılan sarmal programlama yaklaşımında her konunun kendi içindeki konuları ile bir ardışıklığı vardır (Demirel, 2014, s.127).

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan metinlerin sürekli olarak önceki metinlerle arasında bir ilişki bulunur. Her yeni metin kendi içerisinde yenilikler barındırdığı gibi kendinden önceki metinlerde öğretilmiş olan kelimeleri ve gramer yapılarını içerir. Yeni metinler daha önce öğrenilmiş bilgileri sadece hatırlatmakla yetinmez aynı zamanda öğrenilmiş olanların kapsamını da genişletir. Örneğin, önceki metinlerde öğretilmiş olan isim yapısındaki bir kelimenin yeni metinde fiil, zarf ve sıfat şekilleri verilerek hem önceden öğretilmiş kelime hatırlatılmış olur hem de öğretilmiş olan bilginin kapsamı genişletilmiş olur.

2.12. Metin Türleri

Bir metnin doğru ve kolay bir şekilde anlamlandırılması, metnin türünün doğru belirlenmiş olmasıyla doğrudan ilişkilidir. Metnin yazılma amacı metnin türünü ortaya koyar ve yazar ele alacağı olayı, duyguyu, düşünceyi metnin türünü belirleyerek ifade eder (Erkul, 2004, s.178). Her yazar eserini üretirken farklı bir amaç taşır bu sebeple metnin türü metnin yazılma amacına göre belirlenir. Metinler hedef kitlenin ihtiyaçları göz önünde bulundurularak belirlenir ve genel kabul görmüş kurallara uygun olarak oluşturulur (Ögeyik, 2008, s.11).

Yabancı dil öğretiminde kullanılmakta olan metinler en temel yapıda yapay (kurgu) metinler ve özgün metinler olmak üzere ikiye ayrılır (Bölükbaş, 2015, s.925). Dil öğrenim sürecinde öğrencilerin hedef dilde karşılaştığı metinlerden ana dili olarak konuşanların doğal iletişim ortamlarında üretilmiş olanlarına özgün (authentic) metin denir (Durmuş, 2013, s. 1291). Gerçek yaşam ile arasında farklar bulunan, gerçek yaşamı yansıtmayı amaçlamayan ve günlük yaşam içerisinde doğrudan uygulamaya geçirilemeyecek konuları ele alan metinlere ise kurmaca metin denir (Demircan, 2013, s.101). Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi (AK/MDB, 2013, s. 146)'nde yapay metinler dört farklı şekilde ele alınmaktadır. Yabancı dil öğretimi içerisinde öğrencilere sunulmak üzere geliştirilen yapay metinler şunlardır:

- Özgün metinlere yakın olan ve özel olarak dil öğretimi için hazırlanmış metinler,
- Öğretilmesi planlanan kelime ve yapıların yerleştirilerek oluşturulduğu metinler,
- Öğretilmesi planlanan yapıların yer aldığı birbirinden ayrı cümlelerden oluşan alıştırma örnekleri,
- Ders kitaplarında yer alan yönlendirmeler, açıklamalar vb.

Özgün olmayan metinlerdeki dil, çoğunlukla bir dizi yanlış metin göstergesi içeren ve öğretilmesi hedeflenen şeyler üzerine odaklanan suni bir dildir. Kullanılan dilin yapay olması metni öğrencinin

gerçek dünyada karşılaşacağı her şeyden çok farklı kılar ve bu metinler çoğu zaman dilin gerçekten nasıl kullanıldığını yansıtmazlar. Bu metinler yapıları öğretmek için kullanışlı olabilir ancak okuma becerilerini geliştirmek için yararlı değildir. Yapay metinlerde şu özelliklere rastlanır:

- Her daim mükemmel şekillendirilmiş cümlelerdir.
- Bir dil bilgisi yapısını kullanan bir soru tam bir cevap alır.
- Yapılar tekrar eder.
- Çoğu zaman “iyi” okunmaz (Berardo, 2006, s. 61-62).

Yabancı dil öğretimindeki “yapısalcı yaklaşım”a göre bir dildeki temel yapıların ve sözcüklerin öğrenilmesinin o dilde iletişim kurabilmek için yeterli olduğu düşünülmektedir. Ancak yapısal yaklaşımın bu iddiasındaki iletişim yeterliliğine bir türlü ulaşamamıştır. İncelemeler sonucunda bir dili konuşanların salt dil bilgisi ve cümle üretebilme yeterliliğine sahip olmadıkları anlaşılmıştır (Demircan, 2013, s. 292).

Yapısal yaklaşımın iddia ettiği görüşleri eleştiren ve cümle üretme becerisinin dil öğretiminin her şeyi olamayacağını savunan görüşler artmış ve dilin yapısı ile dilin işlevlerinin beraber ele alınması gerektiği yönünde fikirler ortaya atılmıştır. Yabancı dil öğretiminde yapılardan ziyade anlamı, etkileşimi ve iletişim öğelerini öne çıkaran bu yaklaşım, iletişimsel yaklaşım veya işlevsel-kavrayışsal yaklaşım adını almıştır. Bu yaklaşımda dilin öğretimi ile alakalı her türlü faaliyette (sınıf içi etkinlikler, araç-gereç seçimi, öğrenci-öğretmen ilişkileri vb.) dilin iletişim kurmaya yönelik işlevleri ve nosyonları dikkate alınır (Köksal & Varışoğlu, 2014, s. 87).

Temel ilkesi öğrencilerin iletişim kurmak için gerçek hayat durumlarında dili yaratıcı bir şekilde kullanmalarını sağlamak olan iletişimsel yaklaşımın esasları şunlardır:

- 1- Dil toplumsal bağlam içerisinde kullanılmalıdır.
- 2- Kullanılan dil öğrencilerin ilgilerini çekmeli, konuya ve ortama uygun olmalıdır.
- 3- Öğrenenler başkalarının da anlaşılmalıdır.
- 4- Öğrenenler kendilerini anlatabilmeli, iletişimi iletişim aracılığıyla öğrenmelidir.
- 5- İletişim yolu olarak ön planda dile odaklanılmalıdır.
- 6- İletişim işlev izgelerini ve kavramlarını içermelidir.
- 7- Yeni müfredat iletişim becerilerini erken devreye sokmalıdır.

- 8- Dil bilgisinden ziyade anlam vurgulanmalıdır.
- 9- Sınıfta hedef dil kullanılmalıdır.
- 10- İletişimsel yaklaşım daha öğrenci merkezlidir.
- 11- Sınıfta gerçek hayattan uygulamalar yapılmalıdır.
- 12- Aktif öğrenmeye önem verilmelidir.
- 13- Hatalar sürekli olarak düzeltilmemelidir.
- 14- Dil bilgisi göz ardı edilmemeli ancak sistematik yaklaşılmalıdır.
- 15- Öğrenenlerin iletişimi sırasında özgün dil kullanılmalıdır.
- 16- Öğretmenlerin öğrencilerin ana dillerinden tanıdık oldukları konulara değinmesi öğrencilerin motivasyonunu artıracaktır.
- 17- Metinler öğrencilerin yaşamlarıyla ilgili olmalı, güncel ve gerçek bir konuda olmalıdır.
- 18- Özgün metinler kullanılmalıdır.
- 19- İlgi çekici ve motive edici olması sebebiyle görsel kaynaklara yer verilmelidir.
- 20- Öğretmen tavsiye edici ve yardımcı-iletişimci görevini üstlenmelidir (Sarıçoban, Kavaklı, Arslan & Özer, 2015, s. 389-391).

İletişimsel yaklaşımda amaç, öğrencinin iletişimsel yeterliklerini sağlamak ve onun toplum içerisinde iletişim kurmasını kolaylaştırmaktır. Bu sebeple öğrencinin öğrenme sürecinde karşılaşacağı metinlerin öğrencinin iletişimine katkı sağlayacak türden metinlerden oluşması gerekmektedir. Yabancı dil öğretiminde benzetim tekniği olarak adlandırılan ve öğrencinin sınıf ortamında gerçek hayatla karşılaşmasını sağlayan öğretim yollarının gerçekleştirilmesi için metinlerin gerçek hayattan alınması iletişim kurma noktasında öğrencileri destekler. Bu nedenle özgün materyaller benzetim tekniğinin uygulanmasında da kullanımı kolay ve yararlı materyaller olarak gösterilebilir. Özgün metinler öğrencinin iletişimine doğrudan katkı sağlayacağı için öğrencinin ilgisini çeker ve motivasyonunu artırır.

Okuma materyalleri içerisinde özgün metinlerin kullanılmasının avantajları şunlardır:

- Özgün metinler dilin çeşitliliğini ortaya koyan gerçek dili yansıtır.
- Öğrenciler dünyada neler olup bittiği hakkında bilgilendirilir.

- Özgün metinler modası çok hızlı bir şekilde geçen konuları barındırmaz ve dil açısından uygun olmayan şeyleri içermeye eğilimli değildir.
- Özgün metinler küçük ölçekli becerilerin öğretilmesi ve uygulanması için idealdir.
- Geleneksel öğretim materyallerinde bulunmayan çok çeşitli metin türlerini ve dil stillerini içerir.
- Özgün metinler ilgi çekici konuları içerdiği için öğrencileri okumaya teşvik eder (Berardo 2006, s. 65).

Özgün metinler kendi içerisinde gruplandırıldığında kullanmalık özgün metinler ve yazınsal özgün metinler olarak ikiye ayrılır (Bölükbaş, 2015, s.925).

Tapan, (aktaran Tapan, 1995, s.9) kullanmalık özgün metinleri kullanım işlevli metinler olarak ifade ederek gündelik yaşamda ana dili kullananlara yönelik olarak oluşturulmuş ve dil öğretim amacı taşımayan hem sözlü hem de yazılı düzlemde gerçekleştirilecek durumları aktaran ilanlar, taşıt tarifeleri, ilaç prospektüsleri, haritalar, yemek tarifleri, kullanım kılavuzları, trafik işaretleri vb. metinler olarak tanımlar.

Kullanmalık özgün metinler, iletişimsel yaklaşımla dil öğrenen öğrenciler için oldukça yararlı ve motive edici öğretim materyalleridir. Bu materyaller doğrudan gündelik dille ilişkilendirilmiş ve öğrencilerin gündelik hayatta iletişim kurabilmelerini sağlamak amacıyla öğretim kitaplarında yer alan materyallerdir. Öğrenci bu materyallerle bulduğunda ya daha önce karşılaşmış olduğu durumları anımsayacak ya da ilerleyen süreçlerde bu materyallerden edindiği bilgileri gündelik hayat içerisinde görebilecektir. Öğrenilen dil ile yaşanan yerin farklı olması durumunda öğrencilerin kullanmalık özgün metinlerin gündelik hayat içerisinde nerelerde gerçekleştiği hususunda film kesiti ve videolarla desteklenmeleri ya da canlandırma yapmalarının sağlanması öğretimi daha etkili kılacak ve öğrencileri motive edecektir. Bu tür metinlerin öğretim materyalleri içerisinde yer alması öğrencilerin iletişim kurabilme becerilerini artırmada ve hedefe daha hızlı ulaşabilmede etkili olacaktır. Bununla birlikte kullanmalık özgün metinler, içerisinde barındırdığı karmaşık yapılar ve sözcükler itibarıyla okunabilirlik bakımından zorluklar taşıyabilir. Bu bakımdan kullanmalık özgün metinlerin ders kitaplarına yerleştirilmesi öğretim seviyelerine uygunluğu dikkate alınarak gerçekleştirilmelidir. Aksi takdirde öğrenciler anlamlı girdilerle buluşmaz ve okuduklarını anlamlandırmada zorluklar yaşayarak öğretimden sıkılmaya başlayabilirler.

Yazınsal özgün metinler dış dünyayı anlamlandırabilmek için dil derslerinde işlenmesi amaçlanan değişik türlerdeki özgün metinler içinde değerlendirilmesi gereken bir metin türüdür. Yazınsal özgün metinler kullanmalık özgün metinlerde olduğu gibi doğrudan gündelik dilde kullanılabilecek iletişim ihtiyaçlarına cevap vermez. Yazınsal metinler her ne kadar gündelik dil ihtiyaçlarına cevap veremese de gündelik hayatı daha iyi anlamaya yardımcı olur ve dili daha etkili kullanabilmeyi sağlar. Yazınsal özgün metinlerin gerçek yaşamla ilişkileri değerlendirildiğinde gerçek yaşamın yazarın iç dünyasında yeniden kurgulanarak anlatıldığı görülmektedir. Bu bakımdan yazınsal metinlerin insanı ve toplumu anlamadaki dil öğretimine katkısı görmezlikten gelinemez(Polat, 1993, s. 184-185).

Kullanmalık özgün metinler karmaşık dil yapılarını içermesi sebebiyle her seviyede öğrencinin anlamlandırabileceği girdilerden oluşan metinler değildir. Aynı zamanda karmaşık dil yapıları bazı metinlerde metin değiştiriminin uygulanmasına da müsaade etmemektedir. Bu tür metinlerde yapılan değişikliklerde metnin anlam bütünlüğü bozulabilmekte ve metnin özelliği kaybolabilmektedir. Bu sebeple yabancı dil öğretimi ders kitaplarında yer alan metinlerin büyük kısmını yazınsal özgün metinler oluşturmaktadır. Yazınsal özgün metinler metin değiştirimine daha uygundur. Bu metinler öğrencilere öğrenilen dilin yaşam düzenini, kültürünü aktarmakta ve dil öğretimi için gerekli yapıların seviyelere uygun bir şekilde aktarımına olanak tanımaktadır.

Ders kitaplarında kullanmalık özgün metin ve yazınsal özgün metin dağılımına dikkat etmek gerekmektedir. Berardo (2006, s. 63)'ya göre özgün metin seçiminde dikkat edilmesi gereken dört temel etken vardır. Bu etmenler şunlar:

1- İçeriğin uygunluğu:

Metnin öğrencilerin ilgisini çekip çekmediği, öğrencilerin ihtiyaçlarıyla ilgili olup olmadığı, öğrencinin sınıf dışında kullanabileceği bir materyal türünü temsil edip etmediği ile ilgilidir.

2- Faydalanılabilirlik:

Metinden öğretim amaçlı faydalanılıp faydalanılmadığı, metinden hangi amaca yönelik faydalandığı, metinden yararlanılarak hangi becerilerin geliştirilebileceği ile ilgilidir.

3- Okunabilirlik:

Metnin öğrenci için çok kolay ya da çok zor olup olmadığı, yapısal olarak çok fazla şey talep edip etmediği, yapısal olarak çok karmaşık olup olmadığı, ne kadar yeni kelime içerdiği ile ilgilidir.

4- Sunum:

Metnin özgün görünüp görünmediği, çekici olup olmadığı, öğrencinin dikkatini çekip çekmediği, öğrenciye daha fazla okuma isteği sağlayıp sağlayamadığı ile ilgilidir.

Özgün metinler öğretmenler ve öğrenciler tarafından dilsel girdilerin öğrenme süreciyle uyumlu olmadığı ve okuma anlamlandırmada zorluk çıkardığı gerekçesiyle eleştirilmektedir. Özgün metinler sözcük bakımından ve sentaks bakımından zorluklar çıkardığı gibi kavramsal ve kültürel açıdan da anlamlandırma sürecinde birtakım sorunlara sebebiyet vermekte ve okuyucuların okuma sürecini sık sık keserek sözlük gibi dış kaynaklardan yardım almalarına neden olmaktadır. (Crossley, Mccarty, Louwerse & Mcnamara, 2007, s. 18).

Özgün materyallerin öğrenciler tarafından anlamlandırılacak şekilde kullanılması dil öğretimi açısından önem arz etmektedir. Bu bakımdan son yıllarda özgün materyallerin düzeyleri ile ilgili birtakım çalışmalar yapılmıştır. Özgün materyallerin düzeylerinin belirlenmesiyle ilgili olarak 0'dan 5'e kadar gerçekleştirilebilecek bir seviye sınıflandırması yapmak mümkündür (Lowe & Child'den aktaran Lülecı, 2011, s.545). Özgün metinlerdeki seviye sınıflandırmaları şu şekildedir:

0: Bu düzeyde bağımsız sözcük ve sözcük grupları yer almaktadır. Örneğin; banknotlar, madenî paralar, haritalar, menüler, faturalar, fişler, nüfus cüzdanı, pasaport, kimlik, ulaşım araçlarına ait biletler, birkaç sözcükten oluşan listeler, selamlaşma/tanışma sözleri vb.

1: Bu düzeyde basit cümle yapıları bulunmaktadır. ATM ve GPS gibi elektronik makinelerdeki yönlendirmeler, havaalanı, otobüs terminali, tren istasyonu gibi halka açık alanlardaki anonslar, hava durumu bültenleri, konser, maç, sergi gibi sosyal faaliyetlere ait sesli ilanlar bu düzeyde yer alabilecek özgün malzemelerdir.

2: Bu düzeydeki metinler paragraf düzeyindeki metinsel birimlerden oluşmaktadır. Gazete ve dergilerde yer alan “ne, nerede, ne zaman, kim” sorularına cevap veren haber metinleri bu düzeyde yer almaktadır.

3: Bu düzeydeki metinlerde sosyal, siyasal, ekonomik, kültürel konular soyut bir dille ele alınır ve yazar bu metinlerde görüşlerini ortaya koyarak kendini hissettirir.

4: Bu düzeydeki metinlerde yazar ele aldığı konu hakkında okurun önceden bilgi sahibi olduğunu düşünür. Gazete ve dergilerin ilk sayfalarında yer alan başyazılar/başmakaleler bu düzeyde yer alan özgün malzemelere örnektir.

5: Bu düzeydeki metinlerde oldukça yüksek seviyede bir dil kullanılmaktadır. Bu düzeydeki metinleri anlamlandırabilmek için soyut ve mecazlı kullanımları bilmek yeterli değildir. Tarihe,

kültüre, toplumsal hayata ait bilgilere hâkim olmak gerekir (Lowe & Child'den aktaran Lüleci, 2011, 545-549).

Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi (AK/MDB, 2013, s. 146)'nde özgün metinler iki şekilde ele alınmaktadır:

- Dil öğrencilerinin günlük hayatta karşılaştığı ve herhangi bir seviye uyarlanmasına gidilmemiş özgün metinler (kullanım kılavuzu, gazete, dergi vb.).
- Dil öğrencilerinin ihtiyaçlarına göre seçilmiş ve öğrencilerin günlük hayatta karşılaştığı metinlerin seviyelere göre uyarlanmasıyla oluşturulmuş özgün metinler.

Yabancı dil öğretimindeki metin türlerinin ayrımında kullanılan özgün (otantik) ve yapay (kurgu) metin başlıkları dışında metin türleri Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi'nde 21 türe ayrılmaktadır. Bu metin türleriyle ilgili olarak yazılı ve sözlü girdiye yanıt olacak etkinlikler içeren basamak kümelerini içermektedir.

Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi (AK/MDB, 2013)'nde yer alan sözlü ve yazılı metin türleri şunlardır:

Sözlü Metinler:

- Kamu duyuruları ve yönergeler
- Topluluk önünde yapılan konuşmalar, üniversite dersleri, sunumlar, vaazlar
- Geleneksel töreler (törenler gibi)
- Eğlence (dram, şov, okumalar ve şarkılar)
- Spor yorumları (futbol, boks ve at yarışları gibi)
- Haber programları
- Halka açık tartışma ve konuşmalar
- Elemanlar arası ikili konuşma ve sohbetler
- Telefon görüşmesi
- Başvuru görüşmesi

Yazılı Metinler:

- Kitaplar (edebiyat kitapları, teknik kitaplar, edebi dergiler vb.)
- Dergiler
- Kullanım kılavuzları (el işleri ve kendi kendine yap kitapları, yemek tarifi kitapları)
- Gazeteler
- Ders kitapları
- Çizgi romanlar
- Broşürler
- El ilanları

- Reklam malzemeleri
- Resmi tabela ve levhalar
- Süpermarket, dükkân ve pazaryerlerinde yer alan tabela ve levhalar
- Ürün etiketleri ve paketleri üzerinde yazılanlar
- Biletler
- Formlar
- Sözlük (tercümeli veya açıklamalı sözlükler)
- Resmi mektuplar (ticari ve mesleki mektuplar), faksılar
- Resmi olmayan mektuplar (özel mektuplar)
- Denemeler, makaleler, alıştırmalar
- Muhtıralar, belgeler, raporlar
- Notlar, mesajlar vb.
- Edebiyat, haber ve genel bilgiler gibi bilgi içeren yazılar (s. 96-97).

Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi'nde metin türleriyle ilgili olarak metinlerle çalışmada yazılı ve sözlü girdiye yanıt olacak etkinlikler içeren basamak kümeleri tablo hâlinde sunulmuştur.

Tablo 11.

Metinlerle Çalışma

METİNLERLE ÇALIŞMA	
C2	Değişik kaynaklardan bilgileri özetleyebilir, gerekçeleri ve iletilen konuyla ilgili olguları tutarlı bir anlatım oluşturacak şekilde kaleme alabilir.
C1	Uzun ve iddialı metinleri özetleyebilir
B2	Ana konuları ve farklı görüşleri yorumlayarak geniş bir alanı kapsayan teknik ve hayali metinleri özetleyebilir. Görüş, açıklama ve tartışma içeren haber, söyleşi ve röportajlardan aldığı bölümlerden bir metin oluşturabilir. Bir film ya da tiyatro oyunundaki olayları ya da onların akışını özetleyebilir
B1	Birçok kaynaktan kısa bilgileri birleştirip başka birisi için özetini çıkarabilir. Bir metnin bazı kısa bölümlerini, asıl metindeki sözcük ve sıralandırmayı kullanarak basit şekilde özetleyebilir
A2	Kendi deneyim ve kısıtlı yeterliklerine dayanarak kısa bir metinden anahtar sözcükleri, deyimleri ve kısa cümleleri çıkarıp yazabilir. Kitap harfleri ya da okunaklı el yazısıyla yazılmış metinleri bakarak yazabilir.
A1	Basılı tek tük sözcükleri ve kısa metinleri bakarak yazabilir.

Avrupa Konseyi/Modern Diller Bölümü. (2013). *Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi Öğretim, Öğretim ve Değerlendirme*.
https://www.telc.net/fileadmin/user_upload/Publikationen/Diller_iain_Avrupa_Ortak_oneriler_AEeraevesi.pdf sayfasından erişilmiştir.

2017 Türkçe Dersi Öğretim Programı 1-8. Sınıflar (MEB, 2017, s. 20)'da metinler; bilgilendirici metinler, hikâye edici metinler ve şiir olmak üzere üç ana başlık altında toplanmış ve 27 türe ayrılmıştır. Programda hangi metin türlerinin hangi sınıf düzeyinde kullanılıp kullanılmaması gerektiği belirtilmiştir.

Tablo 12.

Sınıf Düzeylerine Göre Metin Türlerinin Dağılımı

TÜRLER	1	2	3	4	5	6	7	8
BİLGİLENDİRİCİ METİNLER								
Anı		+	+	+	+	+	+	+
Biyografiler, otobiyografiler							+	+
Blok						+	+	+
Dilekçe							+	+
Efemera ve broşür (liste, diyagram, tablo, grafik, kroki, harita, afiş vb. karma içerikli metinler)	+	+	+	+	+	+	+	+
e-posta			+	+	+	+	+	+
Günlük		+	+	+				
Haber metni, reklam		+	+	+	+	+	+	+
Kartpostal		+	+	+				
Kılavuzlar (kullanım kılavuzları, tarifname, talimatnameler vb.)		+	+	+	+	+	+	+
Makale/fıkra/söyleşi/deneme					+	+	+	+
Mektup					+	+	+	+
Özlü sözler (atasözü, deyim, duvar yazıları, döviz vb.)	+	+	+	+				
Özlü sözler (vecize, atasözü, deyim, aforizma, duvar yazıları, motto, döviz vb.)					+	+	+	+
Sosyal medya mesajları				+	+	+	+	+
HİKÂYE EDİCİ METİNLER								
Çizgi roman	+	+	+	+	+	+	+	+
Fabl	+	+	+	+	+	+	+	+
Hikaye	+	+	+	+	+	+	+	+
Karikatür	+	+	+	+	+	+	+	+
Masal/efsane/destan	+	+	+	+	+	+	+	+
Mizahi fıkra	+	+	+	+	+	+	+	+
Roman				+	+	+	+	+
Tiyatro	+	+	+	+	+	+	+	+
ŞİİR								
Mâni/ninni	+	+	+	+				
Şarkı/türkü	+	+	+	+	+	+	+	+
Şiir	+	+	+	+	+	+	+	+
Tekerleme/sayısmaca/bilmece	+	+	+	+				

Millî Eğitim Bakanlığı. (2017). *1.-8. Türkçe dersi öğretim programı*. Ankara.

Tabloda yer alan metin türlerinin ana dili öğrencileri için hangi seviyede kullanılması gerektiği belirtilmiştir. Ana dili eğitiminde kullanılan bu sınıflamayı benzer bir şekilde yabancı dil öğretiminde tüm yaş gruplarına uygulamak mümkün değildir. İkinci dil edinim aşamasında olan küçük yaşlardaki çocuklar üzerinde tablodaki uygulamaya benzer bir şekilde öğretim gerçekleştirmek belirli ölçülerde doğru kabul edilebilir. Ancak ana dili üzerinde okuma becerisi gelişmiş kişilerin tabloda belirtildiği şekilde metin türleriyle karşılaştırılmaları doğru bir öğretim olmaz. 2017 yılı Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda hangi metin türünün hangi sınıfta bulunması gerektiği belirtilmiş olsa da sınıflara göre metin türünün sayılarının ne olması gerektiği belirtilmemiştir. Sınıflara göre hangi metin türünün

ilgili sınıf düzeyinde ne kadar kullanılabilceği kitap yazarlarına bırakılmıştır. Ancak metin turlerinin sayısının dengeli bir şekilde dağıtılması gerektiği ifade edilmiştir.

Günay (2013, s. 219-391) metinlerin sınıflandırılmasını ton, tip ve tür olarak 3 başlık altında ele almıştır. Metnin tonu; yazarın okuyucuda üzüntü, heyecan, sevinç, coşku gibi ruhsal etkiler oluşturmak için kullandığı özellikler olup metinler ton bakımından öğretici, esenlikli, içsel, dokunaklı, dramatik, ağlatısal, trajik, destansı, düşlemsel, kalem kavgasına yatkın ve gülmece olarak 10 alt başlığa ayrılmaktadır. Metnin genel özelliğini, daha genel metin ulamlarını belirten metnin tipi; yazarın niyetine (metnin işlevine) ve yazarın metni düzenleyişine bağlıdır. Metnin tipi; anlatısal, betimleyici, açıklayıcı, önceden haber verici, kanıtlayıcı, söyleşimsel, buyurucu ve sözbilimsel olmak üzere 8 alt başlığa ayrılmaktadır. Metnin türü ise özyaşamöyküsel, öğretici, içsel, mektup, aytamlık, polemik, olağanüstü düşlemsel, destansı, romanesk, ağlatısal, gülmece ve dramatik olmak üzere 12 farklı türe ayrılmaktadır.

Günay (2013, s. 220-221)'a göre insanların günlük yaşam içerisinde karşılaşabileceği metinler şu şekilde sıralanabilir:

- Anlatı türü metinler: Roman, kısa öykü, anı, yaşanımlarla ilgili belgesel anlatımlar.
- şiirsel metinler: Mâni, koşuk, manzume, düzyazı şiir, serbest şiir, şarkı, destan.
- Söyleşimsel metinler: Tiyatro anlatımı, fotoroman, çizgi film, altyazılı filmler.
- Basın metinleri: Röportaj, bildirge, görüşme, haber yorumu, köşe yazısı, gazete, dergi gibi yazılı basın tarafından yapılan açıklamalar.
- Özel bilgilendirici metinler: Bilimsel dergi makaleleri, bilimsel kitaplar.
- İşlevsel metinler: Kullanma kılavuzu, uyarıcı notlar, resmî matbu belgeler.
- Öğretici metinler: Ders kitapları, ders fotokopileri.
- Çözümleme ile ilgili metinler: İncelemeler, denemeler, araştırma metinleri.
- Mesleki metinler: Rapor, tanıtım yazısı, mahkeme tutanağı, polis kaydı, bilgilendirici yazılar, kurum içi, yazışmalar, imza sirküleri, bilgilendirici notlar.
- Haberleşme metinleri: Aile bireyleri arasındaki mektuplar, resmî yazışmalar, arkadaş mektupları, meslekî yazışmalar.
- Uyarıcı yazılar, panolar, pankartlar.
- Afişler, el ilanları.

Bir metin grubu olarak belli örnekçelere, uzlaşma ve genel kabul görmüş biçemlere uyan metinleri belirten metin türü Günay (2013) tarafından genel hatlarıyla şu şekilde tablolştırılmıştır:

Tablo 13.

Günay'a Göre Metin Türlerinin Tasnifi

Metin Türü	Bu Türün Olabileceği Metin Tipleri	Bu Türdeki Baskın Dilin İşlevi	Tür Örnekleri
Aytamlıkla ilgili	Kanıtlayıcı, sözbilimsel	Anlatımsal, çağrı, sanat işlevleri	Övgü, ağıt söylevi, davet, sorgulama
Destansı	Şiirsel, anlatısal ve betimleyici metin tipi	Sanat işlevi ve gönderge işlevi	Destan, kahramanlık destanı, roman, tarihsel anlatılar vb.
Dramatik	Söyleşimsel, Sözbilimsel	Anlatımsal ve çağrı işlevleri	Dram, romantik dramlar, günümüzdeki dram örnekleri
Güldürücü	Anlatısal, söyleşimsel	Anlatımsal, çağrı, sanat işlevleri	Töre güldürüleri, dolantı güldürüleri, karakter güldürüleri, benzek, gülünç kahraman romanları, renkleme romanlar, skeç, parodi, din adamlarını ele alan güldürüler, kısa oyunlar,
İçsel	Sözbilimsel, betimleyici, anlatısal	Anlatımsallık işlevi	İçsel şiirler, düşlemler, şarkılar
Mektup	Anlatısal betimleyici, kanıtlayıcı	Anlatımsal ve çağrı işlevi	Mektup roman, açık mektup, koşuklu mektup
Olağanüstü ve düşlemsel	Anlatısal, betimleyici, sözbilimsel, söyleşimsel	Çağrı ve sanat işlevleri	Peri masalı, düşlemsel roman, bilim kurgu anlatıları
Öğretici	Açıklayıcı, kanıtlayıcı, anlatısal, betimleyici, sözbilimsel	Gönderge, çağrı ve anlatımsallık işlevleri	Deneme, tarih yazarlığı, özyaşamöyküsü, yazımsal bir bildirge, sağısöz, özlü söz, ulusöz, atalar sözü, öykünce, öğütük, betimce, yazın eleştirisi
Özyaşamöyküsel	Anlatısal, betimleyici	Anlatımsallık ve çağrı işlevleri	İtiraf, anı, özbetimce, günce, günlük
Polemik	Kanıtlayıcı, sözbilimsel	Çağrı, anlatımsal, sanat işlevleri	Taşlama, iğneleme, yergilik
Romanesk	Anlatısal, betimleyici	Sanat işlevi	Masal, kısa öykü, roman
Ağlatısal	Söyleşimsel	Anlatımsal, çağrı, sanat işlevleri	Gülünç ağlatılar, ağlatısal anlatımlar

Günay, D. (2013). *Metin bilgisi*. s. 393-394. İstanbul:Papatya.

Metinleri kullandıkları iletişimsel amaç ve sosyal bağlam paralelinde belirli yapısal ve söylemsel özellikler çerçevesinde sınıflandıran Dilidüzgün (2017, s. 109) metin türlerini şu şekilde tablolamıştır:

Tablo 14.

Dilidüzgün'e Göre Metin Türlerinin Tasnifi

Betimsel metin	Anlatısal metin	Yapı ve işlevleri bağlamında metin türleri			
		Açıklayıcı metin		Kanıtlayıcı metin	Çağrı işlevli metin
		Bilgi İleten	Öğretici		
Turist rehberi	Roman	Resmî belgeler	Bilimsel yazılar	Açık oturum	Duyurular
Hava durumu raporu	Öykü	Tanıtlar	Resmî belgeler	Panel	Duvar yazıları
Reçete	Masal/Destan	Haber metinleri	Ders kitapları	Münazara	Talimatlar
Kılavuz	Şiir	İş mektupları	Dinsel metinler/vaaz	Eleştiri yazıları	Reklamlar
Düşünce yazısı	Fıkra	Başvuru formları	Eğitim kitapları	Deneme	Propaganda
Ansiklopedi maddesi	Bilim-kurgu	Özgeçmiş	Alan kitapları	Makale	Döviz
Emlak ve iş ilanları	Mizah	Fıkra	Ek materyaller	Röportaj	Pankart
Anlaşmalar	Sinema	Deneme	Tahtaya yazılan bilgiler	Düşünce ve felsefe yazıları	Çağrılar
Dilekçeler	Çizgi filmler	Eleştiri	Popüler-bilimsel metinler	Raporlar	Broşür
Kataloglar	Maç anlatımı	Gezi yazıları	Hobi kitapları	İş mektupları	İlan
Sözlükler	Günlük	Röportajlar	Yemek tarifleri	Bilimsel yazılar	Hitaplar
Bulmacalar	Haber metinleri	Ansiklopedi maddeleri		Bilimsel değerlendirme/yorum	Programlar
Reklamlar	Raporlar	Dergi yazıları		Magazin	Sloganlar
Tarih kitapları	Yaşam öyküsü	El ilanları		Kurum içi	Konum
Savunma tutanakları	Hazırlanmış konuşma	Raporlar		bilgilendirici/yönlendirici yazılar	“Neredesiniz?” metinleri
Eşya döküm listeleri	Başyazılar	Bilimsel metinler			Yemek tarifleri
Bilim/teknik inceleme yazıları	Kişisel mektup	Felsefi metinler			Kullanma kılavuzları
Roman özetleri	Tanıklık bilgileri	Otobüs tarifeleri			Yönetmelik
Reklam metinleri	Belgesel	Sözlük maddeleri			Yönerge
	E-posta	Programlar			Dinsel metinler
	Telgraf	Duyurular			Politik konuşmalar
		Menüler			Karar metinleri
		Kişisel ve iş mektupları			Planlama metinleri
		Garanti belgesi			Kişisel ve iş mektupları
		Yüz yüze ve telefonla konuşma			

Dilidüzgün, Ş. (2017). *Metindilbilim ve Türkçe öğretimi*. Ankara: Anı.

Cemiloğlu (2015) *Bloom Taksonomisi*'nden hareketle eğitim bilimlerinde üç öğrenme alanı olarak bilinen bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alanlardan hareketle metin türlerini

düşünceye dayalı, duyguya dayalı ve olaya dayalı türler olarak üç farklı gruba ayırmıştır. Bu üç ana başlık altında ele alınan türler şu şekilde tasnif edilmiştir:

Düşünceye dayalı türler: Makale, deneme, söyleşi, fıkra, eleştiri, inceleme

Duyguya dayalı türler: Şiir

Olaya dayalı türler: Hikâye, roman, tiyatro, masal, efsane, destan, fabl, anı, gezi yazısı (29-60).

Metinlerin öğretim süreci içerisinde yoğun bir şekilde kullanılmaya başlanması metin yapılarına özen gösterilmesini gerektirmektedir. Metinlerin yapılarının karmaşık olması nedeniyle belirli bir tür ve tip tasnifine gitmek zordur. Hatta sınıflanan bir metin yapısı içerisinde farklı tür metinlerin izleri görülebilir (Balcı, 2013, s.93).

Metin türleriyle ilgili tasniflere bakıldığında tasniflerin genel olarak araştırmacıların akademik çalışma alanları doğrultusunda oluşturulduğu görülmektedir. Her bir metin tasnifi kendi içerisinde tutarlı ve anlamlı olmakla beraber bakış açılarındaki farklılıklar sebebiyle birçok metin türü tasnifi ortaya çıkmıştır. Araştırmacılar metinleri kendi bakış açılarından ele almışlar böylelikle edebiyat bilimi, dil bilim, eğitim bilimi ve programları vb. alanlarına hitap eden metin türü tasnifleri oluşturmuşlardır. Ancak dil öğretimi açısından metin ve metin türü kavramları söz konusu tasniflerden bazı farklılıklar taşımaktadır. Çünkü dil öğretiminde kullanılacak metin bir materyal niteliğindedir. Böylelikle amaç ve kazanımları gerçekleştirebilecek her metnin okuma ve dinleme metni olarak kabul edilmesi mümkündür.

İster ana dili eğitiminde ister Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılacak okuma ve dinleme metinleri en başta öğretim aracı ve materyali olarak görülmelidir. Türkçe öğretimi sürecinde basit düzeydeki metinlerden derin anlamlar içeren edebî metinlere kadar her metnin kullanım alanı vardır. Örneğin, yabancılara Türkçe öğretiminde lokantada sipariş veren bir müşteri ile garson arasındaki bir metin yahut ana dili eğitiminde bir gazetede haber yazısı okuma metni özelliğindedir. Aynı şekilde mecazlar ve sanatlı ifadeler içeren bir şiir metni de ders kitabındaki bilgi aktaran metin de okuma-dinleme metni özelliği taşımaktadır. Yani dil öğretimi açısından okunabilecek ya da dinlenebilecek her anlam unsuru metin niteliği taşımaktadır. Bu açıdan bakıldığında yukarıda yer verilen tasniflerin, dil öğretimi için kullanılan metinleri tasnif etmede yer yer eksiklikler içerdiği görülmektedir. Söz konusu eksiklikleri de göz önüne alarak dil öğretimi bakış açısı ile yeni bir metin türü tasnifi önerisi ortaya koymak mümkündür.

Yabancı dil öğretiminde metinlerin tasnifini yaparken metinleri oluşturulma amacına göre metinler ve işlevlerine göre metinler olarak ikiye ayırmak mümkündür. Oluşturulma amacına göre metinler doğrudan dil öğretme amacına yönelik hazırlanmış kurgu metinler ve ana dili kullanıcılarının günlük hayat kullanımlarına yönelik hazırlanmış ve dolaylı olarak yabancı dil öğretiminde kullanılan özgün metinler olarak ikiye ayrılabilir. İşlevlerine göre metinler ise yazılış amacı ve dil kullanımı açısından ele alınarak kullanım işlevli metinler ve edebî metinler olarak iki ana başlık altında toplanabilir.

Oluşturulma amacına göre metinler arasında yer alan özgün metinler de kendi içerisinde gündelik metinler ve yazınsal metinler olmak üzere ikiye ayrılabilir. Gündelik metinler herhangi bir estetik kaygı güdülmezsizin hazırlanmış ve hedef kitlesi ana dili okurları olan menü, bilet, afiş, garanti belgesi, duvar yazısı vb. metinlerdir. Yazınsal metinler ise estetik bir kaygı ile kaleme alınan ve hedef kitlesi ana dili okurları olan roman, hikâye, masal, efsane vb. metinlerdir.

Oluşturulma amacına göre metinler şu şekilde sınıflandırılabilir:

Tablo 15.

Oluşturulma Amacına Göre Metin Türleri

Oluşturulma Amacına Göre Metinler	
Kurgu Metinler	Özgün (Otantik) Metinler
	1- Gündelik metinler
	2- Yazınsal metinler

İşlevlerine göre metinlerden kullanım işlevli metinler; yazılış amacı, dil kullanımı vb. bakımından edebî bir özellik taşımayan, herhangi bir estetik kaygı güdülmezsizin günlük hayat içerisinde karşılaşılabilecek her türlü okuma materyalini karşılamaktadır. Kullanım işlevli metinler kendi içerisinde resmî yazılar, öğretici metinler ve iletişimsel metinler olmak üzere 3 başlık altında toplanabilir.

Edebî metinler yazılış amacı ve dil kullanımı itibarıyla estetik bir kaygı ile kaleme alınmış metinlerdir. Edebî metinler de kendi içerisinde bilgi verici metinler, anlatmaya/göstermeye dayalı metinler ve nazım olmak üzere 3 başlıkta toplanabilir.

Tablo 16.

İşlevlerine Göre Metin Türleri

Kullanım işlevli metinler			Edebî metinler			Diğer
Resmî yazılar	Öğretici metinler	İletişimsel metinler	Öğretici metinler	Anlatmaya/ Göstermeye dayalı metinler	Nazım	Herhangi bir sınıflandırmaya içerisinde yer verilemeyen ve birden fazla türün özelliğini taşıyan metinler
Dilekçe	Ders notu	Söylev	Hatıra	Söyleşi	Mânî	
Garanti belgesi	Bulmaca	Blog	Biyografi	Deneme	Ninni	
Özgeçmiş	Harita	Broşür	Otobiyografi	Mektup	Şarkı	
Sözleşme/Anlaşma	Kroki	Afiş	Bilimsel makale	Çizgi roman	Türkü	
Hukukî metinler (Yasa, yönetmelik,yönerge vb.)	Haber metni	E-posta	Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)	Fabl	Şiir	
Rapor	Kullanım kılavuzu	Reklam	Karikatür	Hikâye	Tekerleme	
Tebliğat	Talimatname	Kartpostal	Atasözü	Masal	Sayısmaca	
Reçete	Turizm rehberi	Mektup	Deyim	Efsane	Bilmece	
Belge/Diploma/Sertifika	Hava durumu	Duvar yazısı	Özdeyiş	Mizahî Fıkra		
	Ansiklopedi/Sözlük maddesi	Döviz	Eleştiri	Destan		
	Katalog	Slogan (Motto)	Gezi yazısı	Roman		
	Yemek tarifi	Sosyal medya mesajları	Dinî metin			
	Çizelge/Grafik	İlan (Emlâk Günlük ve iş ilanları, duyuru, el ilanları)				
	Program (Schedule)	Form	Anekdöt			
	Tanıtım yazısı	Röportaj				
	İbare	Menü				
		Davetiye				
		Maç anlatımı				
		Diyalog				
		Günlük				
		Yer/yön tarifi				

Bilimsel çalışmalarda sınıflandırma yapmak esas sayılan ilkelerin başında gelmektedir. Bilim tasnifle başlar. Her metin pedagojik ilkeler ve öğretim ilkeleri düşünülüğünde bir başlık altında yer alabilir. Ancak metin türlerinin tasnifinde kesin çizgiler çekmek oldukça zordur.

Metin türlerinin tasnifinde çalışmanın özelliğine bağlı olarak her metin bir sınıflandırmanın içerisinde ele alınmaktadır. Ancak bazı metinler bir veya en fazla iki cümleden oluşturularak bir beceriyi geliştirmeye veya özellikle dil bilgisi temelli yeni bir kavramı öğretmeye yönelik olarak kullanılmaktadır. Bu tür yapılar dil öğretimi üzerine oluşturulan hemen hemen her kaynakta bulunmaktadır. İlgili yapıların sınıflandırılması ile alakalı yapılan çalışmalar sonucunda bir kavram olarak *ibare* bu çalışmada bir tür olarak yer almaktadır. İbare kavramı kelime anlamı olarak ele alındığında Arapça bir kelime olup: “Bir düşünceyi anlatan bir veya birkaç cümlelik söz” şeklinde açıklanmaktadır (TDK, 2005).

İbare kavramı ile ilgili alanyazında yapılan taramalar sonucunda ibare kavramına eski Türk edebiyatı bilim dalının bir çalışma konusu olarak klasik Türk edebiyatı ve divân edebiyatı metin tahlillerinde rastlanmaktadır. Metnin her yönden incelendiği metin tahlili yöntemlerinin bir parçası olarak metnin ve metni oluşturan unsurların tanımlanmasında metin tanımı şöyle ifade edilmektedir: “Herhangi bir konu veya olayı anlatmakla görevli kelimeler, ibareler, deyimler, cümlecikler, cümleler ve paragraflardan oluşan söz bütününe metin denir” (Çetişli, 2011, s. 322). Tanımda da ifade edildiği gibi ibare bir metin olarak değerlendirilmelidir. Metin çeşitli konuları anlatabilir, yani belirli ve sınırlı bir alanda değil her konuda olabilir. Bir metin İstanbul’un fethini anlatabileceği gibi, kurbağaların dolaşım sistemini anlatan bir biyoloji metni, yıldız kümelerini anlatan bir astronomi metni veya konusu cinayet olan bir polis raporu olabilir. Art arda sıralanan kelime, ibare, deyim, cümleleri metne dönüştüren sıır; aralarındaki söz dizimi, anlam veya üslûptan kaynaklanan *birlik ve bütünlük*tür (Çetişli, 2011, s. 322).

Kuramsal bilgiler ışığında *ibare* kavramının bir metin türü olduğunu kabul etmek gerekir. İbare kavramını ilgili sözlük açıklamasına sadık kalarak: *Bir düşünceyi anlatan bir veya birkaç cümlelik söz* olarak tanımlamak gerekir. Çalışmanın konusu ve incelenen kitaplardaki metinler düşünülüğünde ise metin türleri sınıflandırmasında *kullanım işlevli metin türleri* başlığı altında yer verilmesi uygun görülmektedir.

Ancak metin türleri ölçütleri tanımlamalarının tamamına uymayan veya birden fazla birbirine benzeyen tür ölçütlerine sahip olan metinler olabilmektedir. Bu bağlamda bakıldığında ise birden fazla metin türünün farklı özelliklerini taşıyan ve herhangi bir sınıflandırma içerisinde yer verilemeyen metin türleri çalışma içerisinde “*diğer*” başlığı altında sınıflandırılmıştır.

2.13. Metin Düzenleme

Okuyucu hedef kitlenin okuduklarını anlamlandırmasını zorlaştırdığına inanılan metin içerisindeki sözcüksel, söz dizimsel ve anlamsal unsurların çeşitli dilbilimsel işlemler yoluyla daha kolay okunabilir ve daha kolay anlaşılabilir hâle getirilmesi işlemine metin değiştirimi denilmektedir. Metin değiştirimi işlemi metindeki okumayı zorlaştırdığına inanılan sözcüksel, sözdizimsel ve anlamsal yapıların çıkarılması veya bu yapıların anlamlandırılmasının kolaylaştırılması için birtakım eklemelerin yapılması yoluyla gerçekleştirilir (Durmuş, 2013, s. 392).

Bir metni sadeleştirerek materyal hazırlayan veya yöntem geliştiren uzmanlar ana dili gelişmekte olan çocukların veya ikinci bir dili öğrenen kişilerin daha sade dil formlarına sahip olduklarını gözlemleyerek bu kişilerin bir takım dil sınırlamalarına maruz kalmalarını haklı görmektedirler. Örneğin, yazmaya başlayan çocuklar bir harfi, bir kelimeyi veya bir heceyi kullanırlar. Aynı şekilde bir dili yeni kullanmaya başlayan kişiler yapısal sözcükleri atlayarak isimler ve fiillere odaklanırlar (Goodman & Freeman, 1993, s. 69). Metnin okuyucu düzeylerine uygunluğu okumayı olumlu yönde etkileyen bir faktördür. Bir metnin seviyeye uygunluğunu tespit etmek için okuyucu üzerinde gerçekleşmesi beklenen durumlar şunlardır:

- Öğrenci okuduğu metinden zevk alır.
- Öğrenci metnin tamamını okumak için okumaya devam eder.
- Öğrenci sınıfta tartışma yapabilmek için okuduklarından bir şeyler öğrenir.
- Öğrenci metni anlamaya yönelik sorulara cevap verir.
- Öğrenci metni kendi kelime ve cümleleriyle özetler.
- Öğrenci metinden elde ettiği bilgileri daha önce öğrendiği tecrübelerle ilişkilendirir (Akyol, Yıldırım, Ateş, Çetinkaya & Rasinski, 2014, s. 5).

Yabancı dil öğretiminde kullanılan metinler ana dili eğitimi için kullanılan metinlerden büyük farklılıklar gösterir. Ana dili eğitiminde kullanılan metinler okuyucuların kelime hazinelerine, düşünce dünyalarına ve yaş seviyelerine göre ya yeni oluşturulmuş kurgu metinlerdir ya da özgün metinlerin düzenlenmesi yoluyla oluşturulan metinlerdir. Ana dili eğitiminde kullanılan metinler genellikle ilk ve ortaöğretim çağındaki öğrenciler için sınıflara ve yaş seviyelerine bağlı olarak düzenlenmektedir. Ana dili eğitiminde okurların o dille ilgili iletişim seviyesinde kelime hazinesine ve gramer bilgisine sahip oldukları varsayılarak metinler hazırlanır.

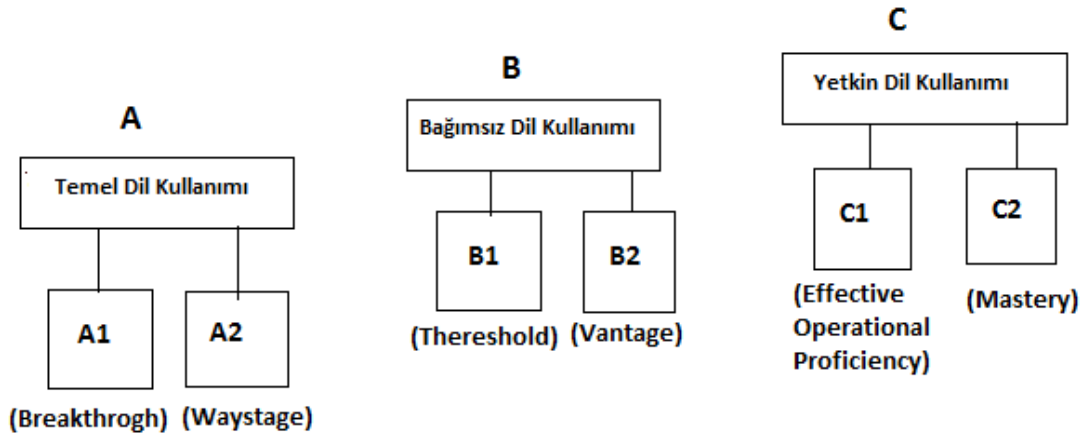
Ana dili eğitiminde okuma becerisini geliştirmeye yönelik olarak kullanılan ve küçük yaş seviyelerinin hayal dünyalarına hitap eden, çocukların seyerek okudukları en sade ve basit olduğu düşünülen metinler masal türündeki metinlerdir. Bu metinlerin ana dili eğitimine yeni başlayanlar için kullanıldığını ve yabancı dil öğretimi için de kullanılabilir olduğunu düşünmek oldukça yanlıştır. Çünkü bu metinler bir yabancı dil öğrencisinin çok uzun sürede öğrenebileceği yapı ve kelimeleri barındırabilir. Örneğin, masal türündeki metinler “Bir varmış, bir yokmuş.” ifadeleriyle başlamaktadır. Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde bu ifadedeki fiillerde yer alan duyulan geçmiş zaman yapısının öğretimi Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti’nde ve İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti’nde A2 seviyesinde gerçekleştirilmektedir. Ana dili okurları için en basit seviyede olduğu düşünülen bir metnin yabancı dil okurları tarafından ilk cümlelerinin anlaşılabilmesi için öğrencilerin yaklaşık olarak 144 saat ile 180 saat arasında bir ders almaları gerekmektedir.

Dil öğreniminde anlamlı girdiler oldukça büyük önem taşımaktadır. Dilin öğrenilmesi için dilin konuşulduğu doğal çevrede yaşama zorunluluğundan bahsedilmektedir. Dilin doğal ortamında konuşulduğu yerlerde anlamlı girdilere maruz kalmanın dil öğrenimini daha kolay hâle getirdiği doğrudur. Yetişkinlerin ve çocukların dil öğrenme şekilleri farklıdır ve yetişkinlerin dünyaları çocuklarınkinden daha karmaşıktır. Dil öğrenmeye yeni başlayan yetişkinlerin sınıf ortamında anlamlı girdilerle karşılaşmaları dilin doğal ortamında karşılaşacakları anlamsız girdilere göre daha yararlıdır (Krashen, 1987, s. 58). Öğrencilerin kendilerine ulaşan girdileri anlamlandırabilmesi ve bu anlamlandırmalardan hareketle birtakım çıktılar üretebilmesi, yabancı dilde öğrenim sürecini ifade etmektedir. Öğrencilerin işitsel-dilsel yöntemde olduğu gibi dinleme becerisi yoluyla birtakım girdilere maruz kalarak sahip oldukları yüzeysel manadaki anlamlandırmalarla çıktılar üretmesi özgün çıktılar üretebilmeye engel teşkil etmektedir. Girdilerin anlamlandırılması ve yüzeysel anlamının

ötesinde derin yapılarının kavranması özgün çıktılar üretebilmeyi sağlamaktadır. Girdilerin yüzeysel yapıda kazanılması farklı ve benzer yapıdaki girdilerin anlamlandırılmasını zorlaştıracak ve dilin doğal ortamında iletişim kurulmasını belirli miktarda kısıtlayacaktır. Girdilerin alıcı tarafından anlamlandırılabilmesi ancak alıcının dil düzeyine uygun girdilerle karşılaşması yoluyla gerçekleşebilir.

Dil öğrencilerinin anlamlı yapılarla karşılaşmalarını sağlamak için metinlerin birtakım düzenlemelerden geçmesi gerekmektedir. Söz konusu düzenlemeler sadeleştirme ve genişletme olmak üzere iki şekilde gerçekleştirilebilir. Hâlihazırda sıklıkla tercih edilen sadeleştirmeler; cümlelerin daha kısa ve karmaşık olmayan yapılarda kurulması, metindeki bazı anlamsal içeriklerin atılması ve kelime sıklığı yüksek olan kelimelerin kullanımı yoluyla gerçekleştirilmektedir. Sadeleştirmeye alternatif olarak kullanılan bir diğer yöntem metin içerisindeki bilinmeyen yapı ve kelimeler atılmaksızın metnin daha anlaşılabilir bir hâle getirilmesi için genişletilmesi yoludur (Chung, 1995, s.29).

Yabancı dil öğrencilerinin ne zaman hangi girdileri anlayabileceği ve hangi çıktıları üretebileceği ile ilgili olarak Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi üç üst seviye sınıflandırma yapmıştır. Bu üst seviye sınıflandırmalar kendi içerisinde ikiye ayrılarak toplamda altı dil seviyesi oluşturulmuştur. Bu seviyeler şunlardır:

Şekil 4. Ortak öneri düzeyleri. Avrupa Konseyi/Modern Diller Bölümü. (2013). *Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi Öğretim, Öğretim ve Değerlendirme*. https://www.telc.net/fileadmin/user_upload/Publikationen/Diller_iain_Avrupa_Ortak_oneriler_AEeraevesi.pdf sayfasından erişilmiştir.

Avrupa Konseyi Modern Diller Bölümü tarafından oluşturulan bu seviyeler bireylerin iletişim becerilerini ortaya koymaya yönelik olarak genel basamaklar kümesine sahiptir ve bu basamaklarda dil öğrencilerinin hangi dil becerilerine sahip olması gerektiği açıkça belirtilmiştir. Dil düzeylerine ait iletişim becerileri aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 17.

Ortak Öneri Düzeyleri Genel Basamaklar Kümesi.

Yetkin Dil Kullanımı	C2	Okuduğu ve duyduğu her şeyi zorluk çekmeden anlayabilir. Farklı yazılı ve sözlü kaynaklardan edindiği bilgileri özetleyebilir; gerekçe ve açıklamaları bağlantılı bir anlatımla dile getirebilir. Kendini anında, çok akıcı ve açıkça ifade edebilir. Çözümü güç olan konularda da ince anlam farklılıklarını vurgulayabilir
	C1	Geniş çapta, iddialı, uzun metinleri anlayabilir ve ima edilen anlamları da kavrayabilir. Sık sık sözcük arama zorunluluğu duymadan kendini anında ve akıcı bir dille ifade edebilir. Dili, toplumsal ve meslek yaşamında, eğitim ve öğretimde etkin ve esnek bir şekilde kullanabilir. Karmaşık konularda görüşlerini açık, düzenli ve ayrıntılı biçimde belirtebilir. Bu sırada çeşitli dilsel araçları uygun şekilde kullanarak metinleri birbirine bağlayabilir.
Bağımsız Dil Kullanımı	B2	Soyut ve somut konular içeren metinlerin içeriğini ana hatlarıyla kavrayabilir; kendi uzmanlık alanındaki tartışmaları da anlayabilir. Kendini o denli akıcı ve anında ifade edebilir ki, ana dili konuşurlarıyla az çaba göstererek anlaşabilmesi mümkündür. Kendini geniş bir konu alanında belirgin ve ayrıntılı bir şekilde ifade edebilir, güncel bir konuda görüşünü belirtebilir ve çeşitli olanakların olumlu ve olumsuz yönlerine değinebilir.
	B1	Anlaşılır ve ölçünlü bir dille konuşulduğunda, iş, okul, boş zaman etkinlikleri vb. gibi bilinen şeyler söz konusu olduğunda, konuşmanın ana hatlarını anlayabilir. Öğrenmekte olduğu dilin konuşulduğu ülkeye yaptığı yolculuklarda karşılaştığı çoğu zorlukların üstesinden gelebilir. Bilinen konularda ve ilgi duyduğu alanlarda kendini basit ve bağlantılı olarak ifade edebilir. Deneyim ve olaylar hakkında bilgi verebilir; hayal, beklenti, amaç ve hedeflerini anlatabilir, tasarımı ve görüşlerinin kısa gerekçelerini gösterir ya da bunlara açıklamalar getirebilir.
Temel Dil Kullanımı	A2	İlgi alanıyla ilgili cümleleri ve sıkça kullanılan anlatımları (örneğin, kişi ve aileyle ilgili bilgileri, alışveriş, iş, yakın çevre) anlayabilir. Bilinen alışılmış konularda, doğrudan doğruya bilgi alışverişi söz konusu olduğunda, alışılmış, basit durumlarda kendini ifade edebilir. Geçmiş, eğitimi, çevresi ve doğrudan gereksinimleriyle bağlantılı şeyleri basit dilsel araçlar yardımıyla anlatabilir
	A1	Somut ihtiyaçların karşılanmasını amaçlayan, bilinen günlük ifadeleri ve oldukça basit cümleleri anlayıp kullanabilir. Kendini tanıtabilir, başkalarını tanıtırabilir. Başkalarına, kendileri hakkında (örneğin, nerede oturdukları, kimleri tanıdıkları ve nelere sahip oldukları) sorular yöneltebilir ve sorulan benzeri soruları yanıtlayabilir. Karşısındaki kişiler yavaş ve anlaşılır bir biçimde konuşuyorlar ve de yardımcı oluyorsa, onlarla basit yollardan anlaşabilir.

Avrupa Konseyi/Modern Diller Bölümü. (2013). *Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi Öğretim, Öğretim ve Değerlendirme.* https://www.telc.net/fileadmin/user_upload/Publikationen/Diller_iain_Avrupa_Ortak_öneriler_AEeraevesi.pdf sayfasından erişilmiştir.

Tablo, Avrupa Konseyinin dil düzeylerine ait ortaya koyduğu dil öğrencilerinin sahip olması gereken genel iletişim becerilerini ifade etmektedir. Öğrenilmesi gereken kelimeler, gramer yapıları her dil için farklı yorumlanabilmektedir. Bu nedenle dil öğrencilerinin hangi seviyede hangi kelime ve gramer yapılarını öğrenmesi gerektiği yönünde farklı uygulamalar yer alabilmektedir.

Yabancı dil öğretiminde kullanılacak girdilerin Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi'nde belirtilen dil düzeylerindeki tanımlamalara uygun olması dil öğretiminin düzenli ve programlı bir şekilde ilerlemesini sağlayacaktır. Yabancı dil öğretiminin programlı ve düzenli olarak ilerleyebilmesi, dil düzeylerinde belirtilen tanımlarda nelerin öğretilmesi gerektiğinin belirlenmesiyle başlayacaktır. Dil düzeyi tanımlamalarına ilişkin öğrencilere öğretilmesi gerekenlerin neler olduğunun belirlenmesi, girdilerin şekillenmesinde temel odak noktasıdır. Hangi seviyede hangi kelimelerin öğrencilere öğretilmesi gerektiği ve hangi gramer yapılarının öğretilmesi gerektiği belirlendikten sonra yeni girdiler kurgulanabilmekte veya özgün metinler sadeleştirilebilmektedir. Anlamli girdilerin öğrenciye ulaşması, öğrencinin dili derinlemesine kavramasına olanak tanıyacak böylece de öğrenci dili hem daha kolay öğrenebilecek hem de öğrendiklerinden yeni özgün çıktılar üretebilecektir.

Ancak öğrencilere sunulacak girdilerin tamamının anlamlı girdilerden oluşmasını beklemek de yanlış olacaktır. Kalıplaşmış ifadelerin anlamlı girdiler hâlinde öğrencilere sunulmaya çalışılması dilin iletişim işlevini imkânsız hâle getirecektir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde ilk derslerde tanışma diyaloglarında yer alan ifadelerin anlamlı olmasını beklemek ya da bu ifadelerde yer alan yapıların dil düzeylerine uygun olarak sırası gelince verilmesini beklemek dilin iletişimsel işlevini geri planda bırakacaktır. Bununla birlikte metinlerde yer alan dil bilgisi yapılarının ve kelimelerin tamamının öğrenciler tarafından bilinenlerden oluşması öğrencilerin yeni bir şey öğrenmelerinin de önüne geçecektir. Dil bilgisi yapılarının sezdirme yoluyla öğretiminde ve yeni kelime öğretiminde metinlerde öğrenciler tarafından bilinmeyen dil bilgisi yapıları ve kelimeler kullanılabilir. Ancak öğrenciler tarafından bilinmeyen dil bilgisi yapılarının kullanımı sezdirme amacı dışında olmamalıdır. Yine metin içerisinde yer alan bilinmeyen kelimelerin oranının da çok iyi ayarlanması gerekmektedir.

Günümüzde özgün metinlerin orijinal şekilleriyle kullanımı popüler bir hâl olsa da ikinci dil öğretiminde kullanılmakta olan metinlerin çoğu sadeleştirilmiş metinlerden oluşmaktadır ve

çoğu metin yazarı ile yabancı dil uzmanı sadeleştirilmiş metinlerin başlangıç ve orta seviyede kullanımını vurgulamaya devam etmektedir (Crossley, Mccarty, Louwerse & Mcnamara, 2007, s. 15). Sokakta arkadaşlar arasında gerçekleşen konuşma diyaloglarının, bilimsel deneylerin, politik konuşmaların, sosyal bilimlerdeki çalışmaların, topluma mal olmuş edebî eserlerin bir ana dili konuşuru veya yazarı tarafından metin içerisinde yer alan deyimsel ifadelerin ve karmaşık yapıların kaldırılması, kelimelerin belirli bir sayıya indirilmesi, cümlelerin basitleştirilmesi ve kısaltılması yoluyla daha okunaklı bir hâle dönüştürülmesi işlemine sadeleştirme denmektedir. Metin sadeleştirme okuma-anlamaya ve dil öğrenimine katkıları ile ilgili şüpheler bulunmakla birlikte sadeleştirme işlemleri yabancı dil öğretimi içerisinde önemli bir konuma sahiptir (Long & Ross, 1993, s. 29).

Herhangi bir düzenleme işlemine tabi tutulmamış okuma materyallerinin yabancı dil öğretimi üzerindeki olumsuz etkileri şunlardır:

- 1- Özgün metinlerde kültürel ifadeler çok sık yer almaktadır. Bu sebeple metni, dilin konuşulduğu ortam dışında anlamlandırmak zordur.
- 2- Özgün metinlerde yer alan kelimeler öğrencinin acil ihtiyaçları ile ilgili olmayabilir.
- 3- Özgün metinlerdeki yapılar çok karmaşık olabilir ve düşük seviyelerdeki öğrencilerin metinleri anlamlandırmasında problemler oluşturabilir.
- 4- Özgün metinler özel hazırlık gerektirir ve zaman alabilir.
- 5- Özgün metinler kolayca modası geçmiş metinler hâline dönüşebilir (Berardo, 2006, s. 65).

“İkinci Dilde Okuma-Anlama ve Kelime Öğreniminde Genişletilmiş Metinlerin Etkisi” adlı çalışmada Chung (1995) 7-9. sınıf öğrencilerinden oluşan 500 Koreli öğrenciyi beş gruba ayırmıştır. Kontrol grubuna metnin orijinal şekli sunulmuştur. İkinci gruba sadeleştirilmiş metinler, üçüncü gruba sözcüksel olarak genişletilmiş metinler, dördüncü gruba yapısal olarak genişletilmiş metinler ve beşinci gruba hem yapısal hem de sözcüksel olarak genişletilmiş metinler sunulmuştur. Araştırma sonucuna göre okuduğunu anlama seviyesi bakımından sadeleştirilmiş metinleri okuyan öğrencilerin düzenlenmemiş metinleri okuyan öğrencilerden çok daha iyi olduğu ortaya çıkmıştır. Genişletilmiş metinleri okuyan öğrencilerin okuduğunu anlama düzeyleri düzenlenmemiş metinleri okuyan öğrencilerin okuduğunu anlama düzeylerinden yüksek olmasına rağmen istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Yano, Long & Ross (aktaran Urano, 2000, s.7) “Yabancı Dilde Okuduğunu Anlama Üzerinde Sadeleştirmelerin ve Genişletmelerin Etkisi” adlı çalışmalarında 483 Japon lise öğrencisi üzerinde sadeleştirilmiş, genişletilmiş ve düzenlenmemiş metinlerin okuduğunu anlamaya etkisini karşılaştırmalı olarak araştırmıştır. Sadeleştirilmiş metinler cümle uzunlukları muhafaza edilerek, hece uzunluğu kısa olan kelimeler kullanılarak ve fiilimsiler kullanılmayarak oluşturulmuştur. Genişletilmiş metinler orijinal metinde yer alan kelime içeriklerinin tanımlanması ve parantez içerisinde açıklanması yoluyla oluşturulmuştur. Sadeleştirilmiş metinlerin okuduğunu anlamada düzenlenmemiş metinlerden anlamlı bir şekilde daha etkili olduğu tespit edilmiş fakat genişletilmiş metinler ile düzenlenmemiş metinler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmemiştir. Çalışmada daha sonra alt kategorileri ölçen 3 soru tipi oluşturulmuş ve çıkarım yapmada genişletilmiş metinlerin diğer iki metinden daha üstün olduğu tespit edilmiştir. Ancak bu sonuçlar çıkarım yapılan başlıkların küçük ve az sayıda olmasından dolayı dikkatli bir şekilde yorumlanmalıdır.

Urano (2000) “Sözcüksel Sadeleştirmelerin ve Genişletmelerin Cümleleri Anlamaya ve Tesadüfi Kelime Edinimi Üzerindeki Etkisi” adlı yüksek lisans çalışmasında yabancı dil olarak İngilizce öğrenen 40 Japon öğrenci üzerinde her öğrenciye 10 sözcüksel olarak sadeleştirilmiş, 10 sözcüksel olarak genişletilmiş, 10 düzenleme yapılmamış ve 10 çeldirici cümle sunmuş ve tesadüfi kelime edinimi ile okuduğunu anlama üzerindeki etkisini ölçmüştür. Çalışma sonuçları üç şekilde açıklanmıştır.

- 1- Sadeleştirme ve genişletme yapılmış cümleler diğer cümlelere göre okuduğunu anlama üzerinde daha olumlu etkiye sahiptir.
- 2- Tesadüfi kelime edinimi açısından genişletilmiş cümleler sadeleştirilmiş cümlelerden daha olumlu etkiye sahiptir.
- 3- Daha yüksek seviyelerdeki dil öğrencileri kelimelerin anlamlarının edinilmesinde genişletilmiş metinlerden daha çok yararlanmaktadır.

Brown (1985) “Düzenlenmiş ve Düzenlenmemiş Okuma Materyallerinin Anlaşılabilirliğinin Karşılaştırılması” adlı yüksek lisans tez çalışmasında Tayvan’da yer alan Amerikan okulundaki 7 Güney Çinli, 9 Japon, 4 Endonezyalı, 7 Koreli, 2 Mandarinli, 1 Tayvanlı olmak üzere 30 öğrenciyi 3 farklı gruba bölerek birinci gruba metnin orijinal, ikinci gruba sadeleştirilmiş ve üçüncü gruba da genişletilmiş hâlini vermiş ve öğrencilerin

okuduklarını ne ölçüde anladıklarını test etmiştir. Test sonuçlarına göre düzenleme yapılmış metinleri okuyan öğrenciler daha yüksek puan almışlardır. Düzenlenmiş metinler kendi içinde değerlendirildiğinde genişletilmiş metnin sadeleştirilmiş metne göre daha iyi sonuçlar verdiğini ancak anlamlı bir fark olmadığını tespit etmiştir.

Tsang (aktaran Urano, 2000, s.7) “İkinci Dilde Okuduğunu Anlamada Metin Sadeleştirme” adlı yüksek lisans tez çalışmasında Brown’un kullandığı metinlerin aynısını kullanarak Hong Kong’lu 401 öğrenciye uygulamıştır. Sonuçlar Brown’un sonuçlarından farklıdır. Sonuçlara göre öğrencilerin sadeleştirilmiş metinlerde okuduklarını anlama seviyeleri genişletilmiş ve düzenlenmemiş metinlere göre daha yüksektir.

Alan yazında metin düzenleme ile ilgili olarak yapılmış yukarıdaki 5 çalışma metin düzenlemelerin okuduğunu anlamaya etki edip etmediğini ortaya koymaktadır. Bu 5 çalışmada metin düzenlemenin iki türü, metin sadeleştirme ve metin genişletme ele alınarak okuduğunu anlamaya etkileri karşılaştırılmıştır. Ortaya çıkan sonuç, metin düzenlemenin anlama düzeyini artırmış olduğudur.

Düşük seviyedeki dil öğrencileri için özgün metinleri orijinal hâllerleriyle kullanmak iyi bir fikir değildir. Sadeleştirme veya genişletme işlemlerinden geçirilmemiş metinler öğrencilerin gerçek dil seviyelerinin ötesindedir. Bu durum sözcük karmaşıklığı oluşmasına sebebiyet vermekte ve okunulan metni anlamlandırmaya engeldir. Dil öğrencilerinin seviye ihtiyaçlarına göre düzenlenmiş metinler yabancı dil öğretiminde daha yararlı ve değerli metinlerdir (Negari & Rouhi, 2012, s. 96). Özellikle başlangıç ve orta düzey dil öğrencilerine yönelik olarak kullanılacak metinlerin doğal ortamda üretilmiş metinler içerisinden bulunmasının oldukça zor olması sebebiyle birçok akademisyen ve uzman değişim yoluna başvurabilmektedir (Durmuş, 2013, s.1297). Ele aldığımız çalışmalardan çıkan sonuçlara göre dil öğrencilerinin öğrenme düzeylerini anlaşılabilir girdiler aracılığıyla sağlayabilmek için metin düzenlemelerinin yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bakımdan okur seviyelerine göre uyarlanmış metinlerin sunulması bir tercih değil, ihtiyaçtan kaynaklı bir çözüm yöntemidir (Kaya & Nurlu, 2017, s. 334). Düzenlenmemiş özgün metinlerle çalışıldığında zorluklarla karşılaşılabilir ve motivasyon açısından büyük problemler yaşanabilir. Motivasyonun öğretim sürecinde oldukça etkili bir faktör olduğu gerçeği yadsınamaz. Güdüyü öğrenmenin ön şartı olarak belirten ve başarı ile güdülenme arasında pozitif bir ilişki olduğuna değinen Akbaba (2006, s. 348) üst düzey motivasyon için gerekli faktörleri şu şekilde sıralar:

1- Öğrenciden istenen ödevler öğrencinin yaşına ve seviyesine uygun olmalı üstesinden gelebileceği düzeyde olmalıdır. Kolay olursa öğrenci çabuk sıkılacak ve motivasyonu olumsuz yönde etkilenecektir. Yapabileceğinden daha zor olursa da istenilenleri terk etmeye başlayacaktır.

2- Ödevler anlamlı ve öğrenciyle ilgili olmalıdır.

3- Öğrenciye anlaşılır talimatlar verilmelidir.

4- Çevre öğrenciyi destekleyici nitelikte olmalıdır.

5- Öğrencinin üzerinde baskı ortamı bulunmamalıdır.

6- Öğrencinin çabası ve ilerlemesi için öğrenciye ödül verilmelidir.

7- Öğretmen her şeyi kontrol etme peşinde olmamalıdır.

Genişletme işlemlerine yüksek seviyelerde (B2, C1 ve C2) başvurmak okuduğunu anlamaya ve tesadüfi kelime ediniminin gerçekleşmesine yarar sağlar. Genişletilmiş metinlerin okuma süresi sadeleştirilmiş metinlere ve düzenlenmemiş orijinal metinlere göre daha fazladır. Bu sebeple genişletilmiş metinlerin kullanımının belirli saat dilimlerine göre programlanmış öğretim merkezlerinde sınıf içi uygulamalarda kullanılması oldukça zordur. Temel seviyedeki metinlerde özellikle, A1 seviyesindeki metinlerde, öğrencilerin sahip olabileceği anlaşılabilir girdiler oldukça azdır. Özgün metinlerde yer alan kelimelerin metin içinde açıklanması veya parantez içerisinde tanımlanmasının anlaşılabilir girdiler aracılığıyla yapılabilmesi çok da olanaklı değildir. Ders kitaplarının sadeleştirilmiş metinler yerine genişletilmiş metinlerden oluşturulması öğretim programının süresinin oldukça uzamasına sebep olacak ve öğrencilerin karşılaşılabileceği farklı metin türlerinin sayısını azaltacaktır.

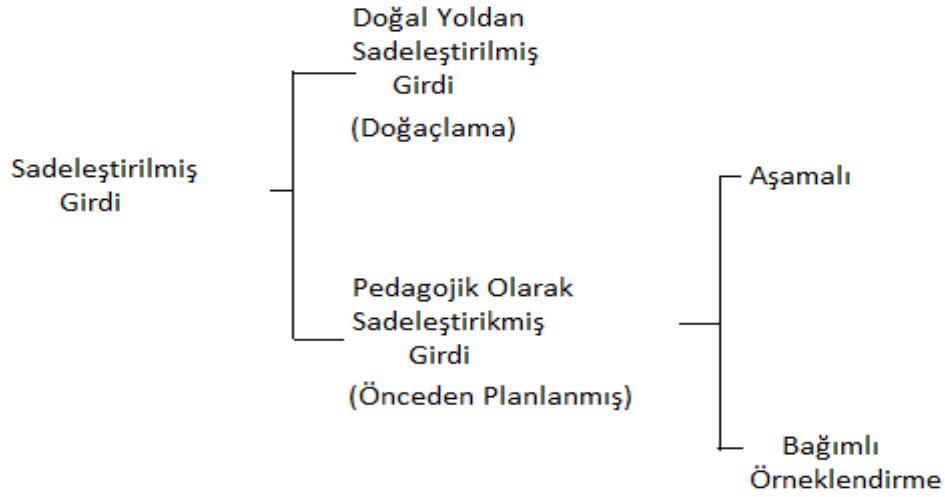
Dil öğretiminde başlangıç düzeyinde ve orta düzeyde sadeleştirilmiş metinlerin kullanılması özgün metinlere ve genişletilmiş metinlere göre uygulanabilirlik açısından daha gerçekçidir. Ancak metnin asıl yapısının bozularak anlamlandırmanın daha zor bir hâle gelmesi durumunu ortadan kaldırmak için metin sadeleştirme işlemlerine dair esasların iyi bilinmesi ve sadeleştirme işlemlerinin bu esaslar etrafında gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Yabancı dil öğreniminde sadeleştirmenin etkisi ve rolü üzerine yapılan çalışmalar 1930'lu yıllara kadar uzanmaktadır. Sadeleştirme üzerine yapılan deneysel çalışmalar sadeleştirilmiş girdilerin fonoloji (durak uzunlukları, sayıları ve konuşma uzunlukları daha kısa), sözcük (sıklık oranı yüksek kelimeler; daha az zamir, deyim ve eş asıllı sözcük), söz dizimi (kısa ve

daha basit edatlı söz dizimleri, tekrar ve yinelemeli ifade), söylem (hata doğrulama) gibi ayırt edici özellikleri üzerine odaklanmıştır (Leow, 1997, s.291). Sadeleştirilmiş metinleri kullanmak yerine özgün metinlerin orijinal şekilleriyle kullanılması gerektiğini savunanlar metin sadeleştirme esnasında bazı bozulmaların yaşanacağını iddia etmektedirler. Sadeleştirilen metinlerin çoğu, cümle uzunluklarının kısaltılması ve kelimelerin atılması yoluyla oluşturulur. Ancak bu durum cümleler arasındaki iletişimin ihmal edilmesine ve özgün metnin kendi içindeki uyumuna zarar verir. Bunun sonucunda sadeleştirilmiş metinlerin anlamlandırılması özgün metinlerden daha zor bir hâle dönüşebilir (Crossley et al., 2007, s. 17).

Sadeleştirme işlemine az sayıda kelime içeren cümleler veya az sayıda deyim içeren metinler oluşturmak gibi niceliksel özellikleri ön plana çıkaran bir anlayışla yaklaşmak yanlış bir görüştür. Yabancı dil öğretiminde sadeleştirme nitelik ve nicelik arasındaki ilişkinin iyi kurulabilmesidir. Metin içerisinde söylenilmesi gerekenlerin neler olduğuna sadece nicelik değil, nitelik açısından da karar vermek gerekmektedir. Metin içerisinde en belirgin şekilde ön plana çıkan unsurlar söylem içerisinde genelleştirilerek azaltılır. Aksi takdirde metin içerisinde yapısal ve söylemsel açıdan tutarsızlıklar meydana gelir. Sadeleştirme işlemi metin içerisinde önemli görülenlerin söylenmesi, ilgisiz ve önemsiz görülenlerin de göz ardı edilmesi sürecidir (Brumfit, 1993, s. 3-4). Metin içerisinde önem ifade eden yapıların niceliği düşürmek adına göz ardı edilmesi metnin asıl anlatmak istediklerinin göz ardı edilmesine neden olabilir. Bu nedenle sadeleştirme işlemlerinde belirgin şekilde ön plana çıkan ifade ve tekrarlar genelleştirilebilir.

Sadeleştirme işlemi Ellis (1993)'e göre ikiye ayrılmaktadır:

Şekil 5. Sadeleştirme türleri. Ellis, E. (1993). Simplification: theory and application. M. L. Tickoo (Ed.). *Naturally simplified input, comprehension and second language acquisition in*. (53-68). SEAMEO: Regional Language Centre.

Doğal düzenlemenin söz konusu olması durumunda girdiler kasıtlı bir biçimde sadeleştirilmez. Doğal düzenlemelerde yabancı dil öğrencilerinin iletişim sürecindeki yetkinliklerinin bir parçası olarak yanlış anlaşılmalara neden olan boşluklar bulunmaktadır. Pedagojik olarak sadeleştirilmiş girdilere maruz kalan öğrenciler iki türlü sadeleştirme ile karşılaşılır. Birincisi aşamalı sadeleştirmedir. Aşamalı sadeleştirmede girdi için neyin basit, neyin karmaşık olduğunu belirten açık kriterler bulunur ve metinler buna göre hazırlanır. Bu durumda girdi pedagojik olarak sadeleştirilmiştir fakat yine de öğrenci anlamı aramak zorunda bırakılmıştır. Pedagojik sadeleştirmenin ikinci türü olan bağımlı örneklendirmede metinler öğrencilerin hedef dilin özelliklerine odaklanacağı şekilde hazırlanır. Bağımlı örneklendirme şeklindeki sadeleştirmelerde girdiler öğrenciyi anlam arayışına sokmaz. Doğal yoldan sadeleştirilmiş girdi ile pedagojik olarak sadeleştirilmiş girdi arasındaki fark; doğal yoldan sadeleştirilmiş girdinin sınıfta kendiliğinden etkileşim esnasında meydana gelmesi, pedagojik olarak sadeleştirilmiş girdinin ise planlanmış olmasıdır (Ellis, 1993, s. 53).

Allen (2009, s. 586)'e göre yapısal sadeleştirme ve sezgisel sadeleştirme olmak üzere temelde iki tür sadeleştirme yaklaşımı bulunmaktadır. Yapısal yaklaşımda kelime listeleri ve farklı düzeyler için karmaşık yapılara göre sınıflandırılan yapı listeleri metin yazarına özgün metni sadeleştirmesi için yardımcı olur. Bu nedenle yapısal yaklaşım, yazarları müfredatta belirlenen sınırlarla kısıtlar. Ancak her ne kadar yapısal bir kısıtlama olsa da

sadeleştirme sürecini yönlendirmek için yazarlar sezgilerine güvenirlir. Bununla birlikte birçok materyal hazırlayıcısı ve yabancı dil öğretmeni yapısal yaklaşımdan habersizdir. Yazarlar ve öğretmenler yapısal yaklaşımla sadeleştirilmiş materyal üretmek için kendilerini baskı altında hissedirler ve bu katılıktan rahatsızdırlar. Sezgisel sadeleştirme yaklaşımı, dersin öğretmeni veya metin yazarını daha serbest bırakmaktadır. Sınıf ortamında gerçekleştirilen öğretmen konuşmaları genelde bu yaklaşım içerisinde yer almaktadır. Ellis (1993)'in belirttiği doğal yoldan sadeleştirilmiş girdi tanımını bu yaklaşımı ifade etmektedir. Metin yazarı veya dersin öğretmeni tarafından öğrencilerin neyi bilip neyi bilmediği sezgisel olarak tahmin edilmekte ve hazırlanan metinler bu sezgisel tahminlere göre gerçekleştirilmektedir.

Yapısal yaklaşımda sadeleştirmenin gerçekleştirilme yollarından birisi de geleneksel okunabilirlik formülleridir. Bu formüle göre bir metnin okunabilirliği cümlelerdeki sözcük sayıları ve sözcüklerdeki harf sayıları ile belirlenmektedir. Ana dili için yoğun bir şekilde kullanılmakta olan okunabilirlik formülünü yabancı dil üzerinde kullanmanın doğru sonuçlar verip vermediği tartışma konusudur. Çünkü yabancı dilde bir metnin anlaşılabilirliğini belirleyen kelime ve cümlelerin uzunluğu değil; sözcüklerin ve konunun bilinirliğidir. Yapısal sadeleştirme nesnel özellikler gösterirken sezgisel sadeleştirme öznel özellikler göstermekte ve hangi seviyede neyin öğretilip öğretilmeyeceği ile ilgili olarak kişilerce farklı yorumlanmaktadır. Aynı dil seviyeleri için farklı kişi veya kurumlar tarafından hazırlanmış okuma materyallerinde kullanılan sözcük ve gramer yapılarının değişkenlik arz etmesi sezgisel sadeleştirmelere daha fazla başvurulduğunu göstermektedir (Bölükbaş, 2015, s. 927-928).

Zor okunan veya anlamlandırılan bir metni daha kolay okunabilir veya anlamlandırılabilir bir hâle dönüştürmek için neler yapılabileceği ile ilgili olarak Chall (aktaran Davies, 1993, s. 101,102) şunları ifade etmektedir:

Okunabilirlik araştırmaları; kelimeler, cümleler, fikirler, kavramlar, metin organizasyonu, içerik, soyutluk, biçim gibi zorlukla ilgili olan yüzlerce faktörün bulunduğunu ortaya çıkarmıştır. Bu faktörlerin içerisinde kelime zorluğu ve cümle uzunluğu güçlü bir şekilde anlamlandırma ile ilişkilidir. Şu anda kullanılmakta olan okunabilirlik formüllerinin çoğunda bu iki faktörün çeşitli biçimleri bulunur. Bu iki faktörden kelime zorluğu okuma-anlamlandırmada daha güçlü bir konuma sahiptir. Bilinmeyen kelimelerin sayısı, düşük sıklıktaki kelimelerin sayısı, üç veya daha fazla heceli sözcüklerin sayısı ya da 7 veya daha

fazla harfli sözcüklerin sayısı kelime zorluğunu ortaya koymaktadır. Ortalama cümle uzunluğu ise okunabilirlik formülleri içerisinde kullanılan en güçlü ve en yaygın ikinci faktördür. Ayrıca kelime zorluğu ile büyük ölçüde ilişkilidir ve kelime ile cümle faktörü birlikte ele alındığında yazılmış metinlerin anlama zorluğunu büyük ölçüde ortaya koyar.

Keskin ve Okur (2013, s. 302-303) tarafından değiştirme tekniği adı altında yer verilen sadeleştirme işlemleri şu şekillerde yapılmaktadır:

1- Sözcüksel değiştirme: Kullanım sıklığı düşük olan bir kelimenin yerine kullanım sıklığı yüksek olan bir kelimenin koyulması yoluyla gerçekleştirilir.

2- Söz dizimsel değiştirme: Yeniden düzenleme ve ayırma şeklinde iki yolla gerçekleştirilir. Yeniden düzenleme, bir yapının veya gramerin seviyeye uygun bir şekle dönüştürülmesidir. Ayırma, birleşik yapıdaki cümlelerin ayrılarak iki farklı cümle hâline getirilmesidir.

3- Sözcüksel ve söz dizimsel değiştirme: Küçültme ve yeniden kurma şeklinde iki yolla gerçekleştirilir. Küçültme; kelimelerin ve ifadelerin tekrarının azaltılması, cümlelerin farklı ifadelerle anlatılmasıdır. Yeniden kurma, yapı veya anlam bakımından karmaşık olan cümlelerin yeniden düzenlenmesidir.

4-Biçimsel değiştirme: Paragraf bağlayıcı yapıların daha az kullanılması yoluyla paragrafların azaltılması şeklinde gerçekleştirilir.

2.14. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Dil Bilgisi Öğretimi

Yabancı dil öğretiminde en tartışmalı konulardan biri dil bilgisi öğretiminin gerekli olup olmadığı ve bu öğretimin nasıl olması gerektiğidir. Ergin (2004, s.28) gramer kelimesinin dar tanımıyla dil bilgisinin fonetik ve sentaks bölümleri dışında kalan bahisleri için kullanıldığını ifade eder. Geniş manasını ise dil bilgisi terimi ile ele alarak dil bilgisini dilin seslerini inceleyen ses bilgisi, kelimelerin ve şekillerin yapısını inceleyen şekil bilgisi, kelime ve şekillerin kökenini araştıran türeme bilgisi, kelime ve şekillerin anlamlarını inceleyen mana bilgisi, kelimelerle şekiller arasındaki ilişkiyi ve cümleleri inceleyen cümle bilgisi olarak tanımlar ve bunların ayrı olarak ele alınamayacağını bir bütün olarak ele alınması gerektiğini belirtir.

Yabancı dil öğretimi ile ilgili tarihî kaynaklara bakıldığında yabancı dil öğretiminin dil bilgisi-çeviri yöntemi üzerine inşa edilmiş olduğu görülmektedir. Geçmişte dil öğrenmek isteyenler için en önemli unsur dilin kurallarını öğrenmektir. Çağdaş dil öğretim yaklaşımlarına göre ise dil bilgisi; dilin dört temel becerisi olan okuma, dinleme, konuşma ve yazma becerilerinin geliştirilmesine yardımcı olmaktadır.

Dil bilgisi öğretiminin, yabancı dil öğretiminin temeline alınması ve yabancı dil öğretiminin dil bilgisi üzerine konumlandırılması dilin iletişimsel işlevinin geri planda kalmasına neden olmaktadır. Sürekli dil bilgisi üzerinden gerçekleştirilen yabancı dil öğretimleri dilin mekanikleşmesine sebebiyet vermekte ve dil öğrencilerinin dinleme ve konuşma becerilerinde geri kalmalarına neden olmaktadır.

Tüm bunlara rağmen dil-bilgisi çeviri yönteminin işlevini tamamıyla kaybettiğini söylemek veya bu yöntemin kullanılmasının yanlış olduğunu dile getirmek de doğru değildir. Dil öğretiminde başarıya ulaşmanın temel etkenini hedef kitlenin ihtiyaç analizlerinin iyi tespit edilmesi oluşturmaktadır. Özellikle Latince veya Hititçe gibi ölü bir dil öğreniliyorsa dil bilgisi-çeviri yöntemi alternatif olmayan bir yöntemdir. Ancak hedef kitle iletişim amaçlı bir dil öğrenim ihtiyacına sahipse dil bilgisi-çeviri yönteminin kullanılması uygun değildir.

Dil öğretimi iletişimsel amaçlı da olsa dil bilgisi öğretimi yok sayılamaz. Dil bilgisi öğretimi gerçekleştirilmeksizin yabancı dil öğretiminin gerçekleşmesi de mümkün değildir. Burada önemli olan dil bilgisi öğretiminin nasıl gerçekleştirileceği hususudur.

Dil bilgisi öğretimi her ne kadar öğrenciler ve öğretmenler için oldukça fazla önemsense de dilin dört temel dil becerisinin önüne geçen bir alan olmamalıdır. Swain (aktaran Dilber, 2015, s. 372-373) dil bilgisi öğretiminin öğretmenler ve öğrenciler tarafından gerektiğinden fazla önemsenmesini yedi kötü nedene bağlamaktadır. Bu nedenler şunlardır:

- 1- Birçok ders kitabında dil bilgisi bölümlerinin yer alması ve bunun öğretilmesi gerektiğinin düşünülmesi.
- 2- Dil bilgisi öğretiminin dilin iletişimsel boyutuyla ele alınıp öğretilmesinden çok daha kolay ve sistematik olması.
- 3- Test edilme sürecinde dil bilgisi sınavlarının hazırlanmasının ve uygulanmasının en kolay sınavlar olması.

4- Formüller hâline getirilmiş yapıların öğrenilmesinin ve kullanılmasının o dili öğrenenlere o dile hâkim olma hissi veriyor olması.

5- Öğretmenin kendi dil deneyimlerinde dil bilgisinin ağırlık oluşturmuş olması.

6- Dil bilgisi yapılarının birbiriyle ayrılmaz bir bütünlük içerisinde olduğunun düşünülmesi.

7- Öğretmenin sınıf içerisinde tek otorite olma isteği.

Dil bilgisi öğretiminin dil öğretiminde dört temel dil becerisinin önüne geçmesi veya dil bilgisi öğretiminin gereğinden fazla önemsenmesi birçok olumsuzluğu beraberinde getirmektedir. Ancak dil öğretimi içerisinde dil bilgisi öğretimini yok saymak da oldukça yanlış bir davranıştır.

Swain (aktaran Dilber, 2015, s.373-374) dil bilgisi öğretiminin dil öğretimi içerisinde gerekliliğini iki nedene bağlamaktadır. Bu nedenler şunlardır:

1- Anlaşılabilirlik: Dil bilgisi yapılarına hâkim olmak daha iyi bir iletişim kurulabilmesine ve anlatılmak istenenlerin daha hızlı ve kolay bir şekilde anlatılabilmesine olanak sağlar.

2- Kabul edilebilirlik: Dil bilgisi kurallarına riayet etmeyen bir kişi sosyal ortamlarda hoş karşılanmayabilir veya ciddiye alınmayabilir.

Dil bilgisi öğretimi diğer dil becerileriyle birlikte yürütülmezse öğretilmek istenen gramer yapısı ezberlenmiş ve konu uygulamadan yoksun kalmış olur. Dil bilgisi öğretiminde öğrencilere kural kazandırma ön planda olmamalı, öğrencilerin dili bir anlama ve anlatma aracı olarak algılamaları sağlanmalıdır. Öğrencilerinin dört temel dil becerisini geliştirecek dil bilgisi; uygulamalı, cümle ve metin odaklı olmalıdır. Dil bilgisi öğretiminde öğretimi gerçekleştirilen konuların öğrencinin seviyesine uygun olması gerekir (Erdem, 2008, s. 88-89). Yabancılara Türkçe öğretmek amacıyla hazırlanan kitaplarda uyulması gereken en temel kurallardan biri basitten karmaşığa, kolaydan zora ilkesini göz önünde bulundurmamak ve günlük konuşma dilinin sınırları içerisinde kalabilmektir. Türkçe dil bilgisinde günlük hayatta nadiren kullanılan ya da hiç kullanılmayan yapılara zorlama bir şekilde ders kitaplarında yer verilmesi doğru değildir (Toprak, 2011, s. 14). Yabancı dil öğreniminde öğrencilerin öğrendiklerini beceriye dönüştürebilme ihtiyaçları vardır. Bu sebeple yabancı dil öğreniminde sınıf içi uygulamalar büyük öneme sahiptir. Yabancı dil öğretiminde önemli olan gereksinimdir ve dil öğrencisinin öğrendiği kuralın ne işine yarayacağını ve bu kuralı nerede kullanacağını bilmesi gerekir. Öğrencilerin dil öğrenimindeki güdülerinin artması

için dil bilgisi kurallarında hayatın bir yansıması ile karşılaşması gerekir (Göçen & Okur, 2013, s. 335).

Yıldız, Okur, Arı ve Yılmaz (2013, s. 314-318) dil bilgisi öğretiminin nasıl olması gerektiği ile ilgili olarak dil bilgisi öğretim yöntem ve tekniklerini şu şekilde ifade etmiştir:

1- Çözümleme (Tümden gelim) yöntemi: Bu yöntem genel kurallardan özele doğru, ayrıntılara doğru gitmek gerektiğinde kullanılan yöntemdir.

2- Birleşim (Tüme varım) yöntemi: Ayrıntılardan genele doğru gitmenin amaçlandığı yöntemdir. Çözümleme yönteminin tersidir.

3- Karma Yöntem: Belli bir birikimle eğitime başlayan öğrenciler için kullanılabilir. Ana dili Türkçe olan çocuklar okula başladıklarında belli bir birikime sahiptir. Bu öğrenciler için doğrudan hece, kelime, cümle kavratmaya yönelik öğretime geçilebilir.

4- Açıklama yöntemi: Verilecek bilgi veya kazanımın açık bir şekilde tam olarak sunulduğu yöntemdir.

5- Yazdırma yöntemi: Bilgi ve kazanımın öğrencilere yazdırılarak sunulduğu yöntemdir.

6- Buluş ve sezdirme yöntemi: Yapararak ve yaşayarak öğrenme ilkesine dayanır. Ana öğretim yöntemi olarak kullanılması zaman kaybına neden olabilecek bir yöntemdir.

7- Tartışma yöntemi: Bir konuya farklı noktalardan bakarak konunun daha iyi anlaşılması için kullanılan yöntemdir.

8- Örnek olay yöntemi (Benzetim): Öğrencilerin konuyla ilgili öğrendikleri bilgileri uygulamaya dökabilmelerini sağlayan yöntemdir.

9- Rol yapma: Yaşandığı varsayılan hayattan bir kesitin hazır ilişkiler ağı şeklinde öğrencilere sunulması öğrencilerin bu hayatın içerisine sokulduğu yöntemdir.

10- Oyunlaştırma (Dramatizasyon): Problem çözme ve iletişim kurma yeteneğini geliştirmek amacıyla öğrencilerin hangi durumlarda ne yapmaları gerektiğini yaşayarak öğreten yöntemdir.

11- Gösterip yaptırma (Demonstrasyon) yöntemi: Öğretilmiş olan kuralın seçkin metin ve yazarlardan alınmış biraz farklı örnekleriyle öğrencilere çözümlenmesidir.

12- Soru-cevap yöntemi: Bazen öğretmen ve öğrencilerin bazen de öğrencilerin kendi arasında kullandıkları yöntemdir.

13- Anlatma (Takrir) yöntemi: Öğretmen merkezli olması itibarıyla eleştirilen ancak az zamanda çok konu anlatmaya imkân veren bir yöntemdir.

Yabancı dil öğretimi ölçme ve değerlendirme açısından ele alındığında dil bilgisi başlı başına bir ölçme ve değerlendirme alanı olarak karşımıza çıkmaz. Öğrencilerin dil bilgisi yeterliği dört temel dil becerisinin içerisinde değerlendirilir ve öğrencilerin sahip oldukları dil bilgisi yeterlikleri dört temel dil becerisinin ölçülmesi ve değerlendirilmesinde etkin bir şekilde kullanılır. Öğrencilerin sahip oldukları dil bilgisi alanına ilişkin yeterlikler onların okuma, dinleme, yazma ve konuşma becerilerine doğrudan yansır.

Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi'nde dil bilgisi yeterliği, ilgili kurallara uygun bir biçimde kurulmuş ifadeler ve cümleler ortaya koyabilme ve tanıyabilme yeteneği olarak tanımlanmaktadır (AK/MDB, 2013, s.114). Söz konusu metinde dilin dört temel becerisi için verilmiş olan dil yeterlik tanımları dil bilgisi için yoktur.

Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi (AK/MDB, 2013, s. 114-115) dil bilgisi yapılarının düzenlenmesinde aşağıdaki betimlemeye yoğunlaşabileceğini ifade etmektedir:

- Öğeler, örneğin:
 - anlam birim,
 - anlam birim – kökler ve ekler,
 - sözcükler.
- Kategoriler, örneğin:
 - sayı (tekil-çoğul), hal, cins,
 - somut/soyut, sayılabilir/sayılamaz,
 - geçişli/geçişsiz, etken/edilgen çatı,
 - zaman,
 - fiillerde görünüş (Aspekt).
- Sınıflar, örneğin:
 - fiil çekimi,
 - ad çekimi,
 - açık sözcük çeşitleri: isimler, fiiller, sıfatlar, zarflar,
 - kapalı sözcük çeşitleri
- Yapılar, örneğin:
 - bileşik sözcükler ve karmaşık ifadeler,
 - cümleler: ad cümleleri, eylem cümleleri vb.,
 - cümlecikler: temel cümle, yan cümle, bağımsız cümlecik,
 - cümleler: basit cümle, bileşik cümle, sıralı cümle.

- Süreçler (betimleyici), örneğin:
 - adlaştırma,
 - ekletirme,
 - değişme/değişik biçimlenme,
 - ses değişimi,
 - aktarım,
 - dönüşüm,
 - İlişkiler, örneğin:
 - yönetme,
 - uyum,
 - değer.

Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi'nde bütün dillerde kullanıma uygun dil bilgisi yapısına ilişkin bir basamaklandırmanın imkansız olduğu ifade edilmekle birlikte dil bilimsel doğrulukların gösterildiği bir basamak kümesi oluşturulmuştur.

Tablo 18.

Dil Bilimsel Doğruluk Basamaklar Kümesi.

Dilbilimsel Doğruluk	
C2	Dikkatini konuşmanın önceden planlaması ya da dinleyicilerin tepkilerine yoğunlaşmak gibi başka alanlara vermek zorunda olsa bile, karmaşık dilsel araçları kullanırken dilbilgisi hâkimiyetini korur.
C1	Büyük ölçüde dilbilgisi kurallarına sadık kalabilir; nadir olarak pek farkına varılmayan hatalar yapar.
B2	Dilbilgisi kurallarına iyice hakimdir; nadir olarak, sonradan düzeltilebilecek dil sürçmeleri ya da hatalar ve cümle yapısında eksiklikler olabilir Dilbilgisi kurallarına iyice hâkimdir; yanlış anlaşılmaya neden olacak hatalar yapmaz.
B1	Alışlagelmiş durumlarda yeterli derecede doğru konuşarak anlaşılabilir; ana dilinin etkisi belirgin olsa da genelde dilbilgisi yapısına iyice hâkimdir. Genelde önceden tahmin edilebilecek durumlarda sık kullanılan basmakalıp sözleri ve deyimleri içeren bir dağarcığı, yeterli derecede doğru olarak kullanabilir.
A2	Bazı basit yapıları doğru olarak kullanabilir; ama eylemlerde zamanları karıştırırsa ya da unutsa, özne eylem bağlantısını kurarken sistematik temel yanlışlar yapsa da genelde ne demek istediği anlaşılır
A1	Birkaç basit dilbilgisi yapısını ve kalıp cümleleri kapsayan kısıtlı ezberlenmiş bir dağarcığa sahiptir

Avrupa Konseyi/Modern Diller Bölümü. (2013). *Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi Öğretim, Öğretim ve Değerlendirme*.
https://www.telc.net/fileadmin/user_upload/Publikationen/Diller_iain_Avrupa_Ortak_öneriler_AEeraevesi.pdf sayfasından erişilmiştir.

Çerçeve metinde yer alan dil bilgisel doğruluğa ilişkin basamak kümesi incelendiğinde hangi dil bilgisi yapısının hangi seviyede ya da hangi sırayla verileceği ile ilgili bir öneri bulunmamaktadır. Her dilin kendine özgü bir yapısının bulunması dil bilgisi yapılarının her dilde farklı bir sıralama ile verilmesine neden olmaktadır. İngilizce öğreniminde geniş zaman yapısı ile başlanırken Türkçede şimdiki zaman ile başlanması gibi. Bu sebeple çerçeve metinde belirtilmekte olan dil bilgisel doğruluk ile ilgili kısımlar bütün diller için geçerli sayılabilecek genel hatlar ortaya koymaktadır.

BÖLÜM 3

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Yabancı dil olarak Türkçe Öğretim setlerindeki okuma metnlerinin içerdiği özellikleri ve birbirinden farkını ortaya koymayı amaçlayan bu çalışmanın araştırma modeli nitel olarak belirlenmiştir. Nitel araştırma; “gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma” olarak tanımlanır (Yıldırım & Şimşek, 20018 s. 41). Çalışmada verilerin tespiti için doküman analizi ve görüşme yöntemine başvurulmuştur.

3.2. Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde kullanılan ders kitapları oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemini ise Yunus Emre Enstitüsü tarafından hazırlanmış Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti ve İstanbul Üniversitesi öğretim elemanlarının tecrübeleriyle oluşturulmuş İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti’ne ait A1, A2, B1, B2 ve C1 ders kitaplarında yer alan okuma başlığı altındaki okuma metinleri oluşturmaktadır.

3.3. Verilerin Toplanması

Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti ve İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti'nde yer alan dil bilgisi öğretimi, okuma metnindeki metin sayıları, oluşturulma amacına göre metin türleri, işlevlerine göre metin türleri, metinlerde kullanılan kelime sayıları, metinlerde öğretilmeden kullanılmış dil bilgisi yapıları doküman analizi tekniği kullanılarak tespit edilmiştir. Metin işleme sürelerinin belirlenmesinde 3 uygulayıcı öğretim elemanından ve 3 alan uzmanından görüş alınmıştır. İlgili okuma metninin metin işleme süreleri; okuma öncesi, okuma sırası ve okuma sonrası okuma stratejilerine uygun olarak ve sınıf mevcutları 15-20 kişi varsayılarak 3 uygulayıcı ve 3 uzman görüşü alınarak dakika cinsinden tespit edilmiştir. Uygulayıcılar ve uzmanlar görüşlerini öğrencilerin Türkiye'de öğrenim gördüklerini varsayarak belirtmiştir. Her bir metin için uygulayıcıların ve uzmanların tamamından görüş alınmıştır. Uygulayıcı ve uzman görüşlerinden alınan metin işleme sürelerinin ortalaması dakika cinsinden çalışma içerisinde verilmiştir.

3.4. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Metin sayıları, metin türleri, metinlerde kullanılan kelime sayıları, öğretim setlerindeki dil bilgisi yapılarına ait sınıflandırma ve öğretilmeyen dil bilgisi yapılarının metinlerdeki kullanımına ait bulgular, çözümlenmeler ve yorumlamalar doküman analizi yoluyla süreç boyunca oluşturulmuştur. Metinlerin işleme sürelerinin belirlenmesi akademik bir yıl boyunca uygulayıcı öğretim elemanlarının ve alan uzmanlarının görüşlerinden yararlanılarak elde edilmiştir.

BÖLÜM 4

BULGU VE YORUMLAR

4.1. Öğretim Setlerinde Yer Alan Okuma Metinlerinin Metin Sayılarına ve Metin Türlerine İlişkin Bulgular

4.1.1. Metinlerin Sayılarına İlişkin Bulgular

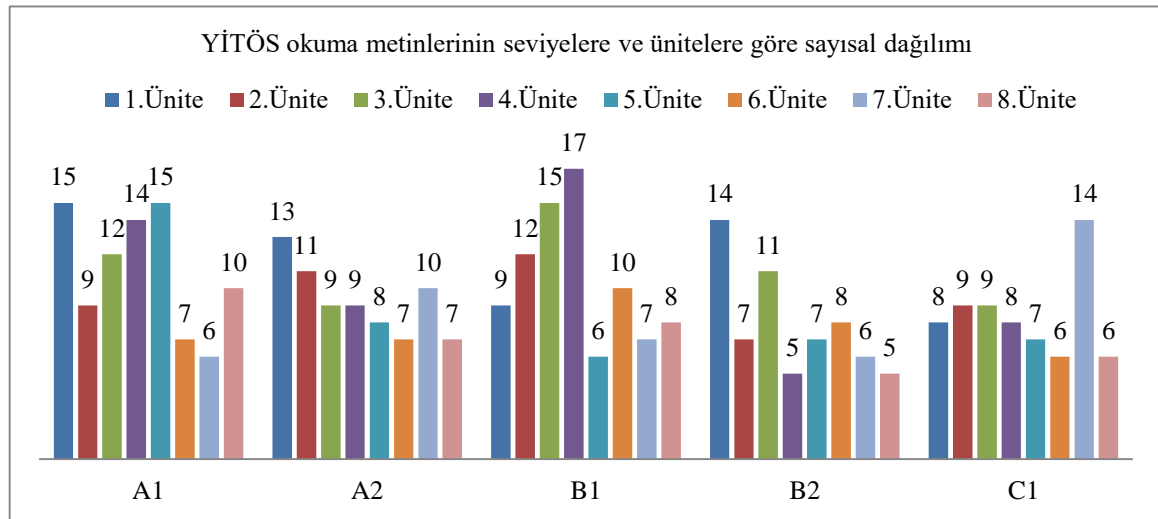
A1 seviyesinden başlayarak C1 seviyesi de dâhil olmak üzere YİTÖS ve İTÖS ders kitapları okuma başlığı altındaki okuma metinleri açısından incelenmiştir. İnceleme sonucunda YİTÖS ders kitaplarında okuma başlığı altında A1 seviyesinden C1 seviyesi sonuna kadar 376 okuma metninin olduğu, İTÖS ders kitaplarında ise 131 okuma metninin olduğu tespit edilmiştir.

Okuma metin sayıları ile ilgili yapılan inceleme sonucunda metin sayılarının seviye ve ünite odaklı dağılımlarının yer aldığı tablo ve grafikler aşağıda yer almaktadır:

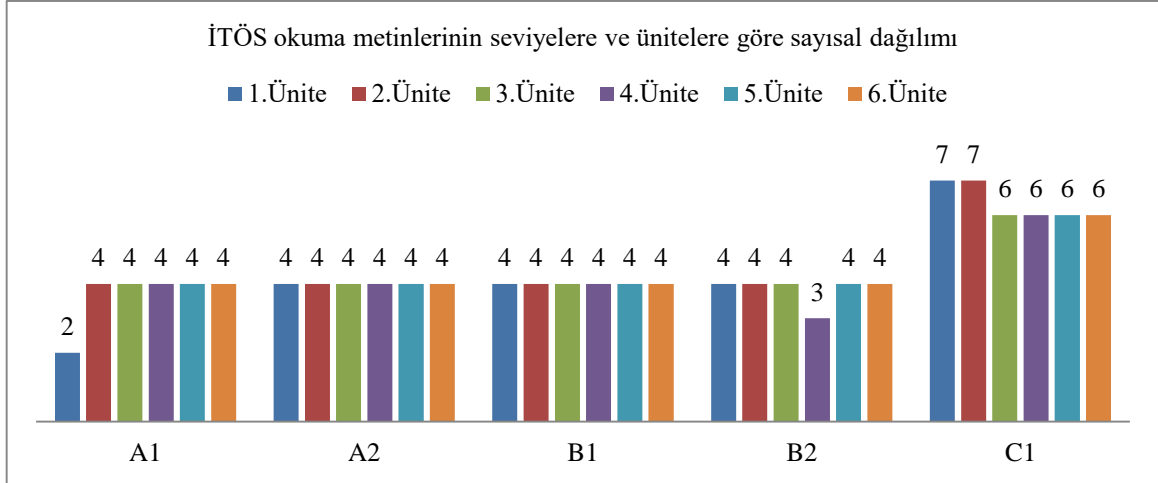
Tablo 19.

Okuma Metinlerinin Sayılarının Dağılımı

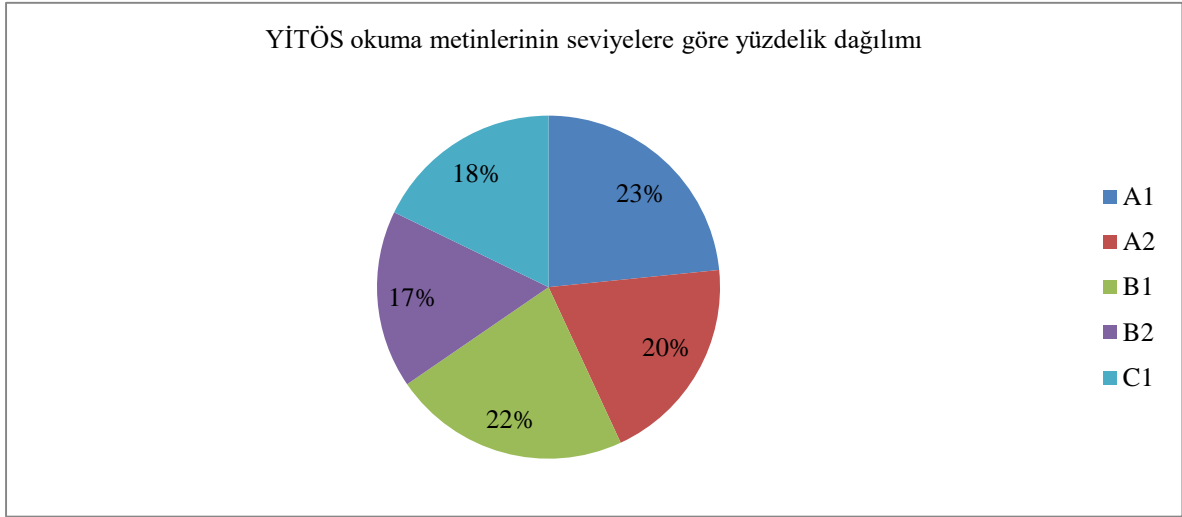
A1									
	1. Ünite	2. Ünite	3. Ünite	4. Ünite	5. Ünite	6. Ünite	7. Ünite	8. Ünite	Toplam
YİTÖS	15	9	12	14	15	7	6	10	88
İTÖS	2	4	4	4	4	4			22
A2									
	1. Ünite	2. Ünite	3. Ünite	4. Ünite	5. Ünite	6. Ünite	7. Ünite	8. Ünite	Toplam
YİTÖS	13	11	9	9	8	7	10	7	74
İTÖS	4	4	4	4	4	4			24
B1									
	1. Ünite	2. Ünite	3. Ünite	4. Ünite	5. Ünite	6. Ünite	7. Ünite	8. Ünite	Toplam
YİTÖS	9	12	15	17	6	10	7	8	84
İTÖS	4	4	4	4	4	4			24
B2									
	1. Ünite	2. Ünite	3. Ünite	4. Ünite	5. Ünite	6. Ünite	7. Ünite	8. Ünite	Toplam
YİTÖS	14	7	11	5	7	8	6	5	63
İTÖS	4	4	4	3	4	4			23
C1									
	1. Ünite	2. Ünite	3. Ünite	4. Ünite	5. Ünite	6. Ünite	7. Ünite	8. Ünite	Toplam
YİTÖS	8	9	9	8	7	6	14	6	67
İTÖS	7	7	6	6	6	6			38
Toplam									
	1. Ünite	2. Ünite	3. Ünite	4. Ünite	5. Ünite	6. Ünite	7. Ünite	8. Ünite	Toplam
YİTÖS	59	48	56	53	43	38	43	36	376
İTÖS	21	23	22	21	22	22			131

4.1.1.1. Metinlerin Sayı Bakımından Ünitelere ve Seviyelere Göre Dağılımı

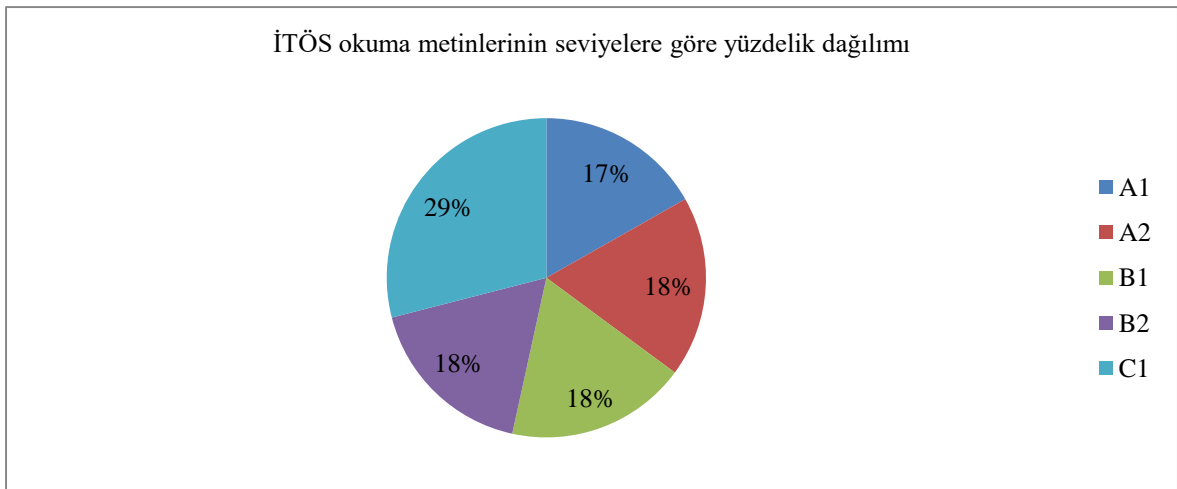
Şekil 6. YİTÖS okuma metinlerinin seviyelere ve ünitelere göre sayısal dağılımı

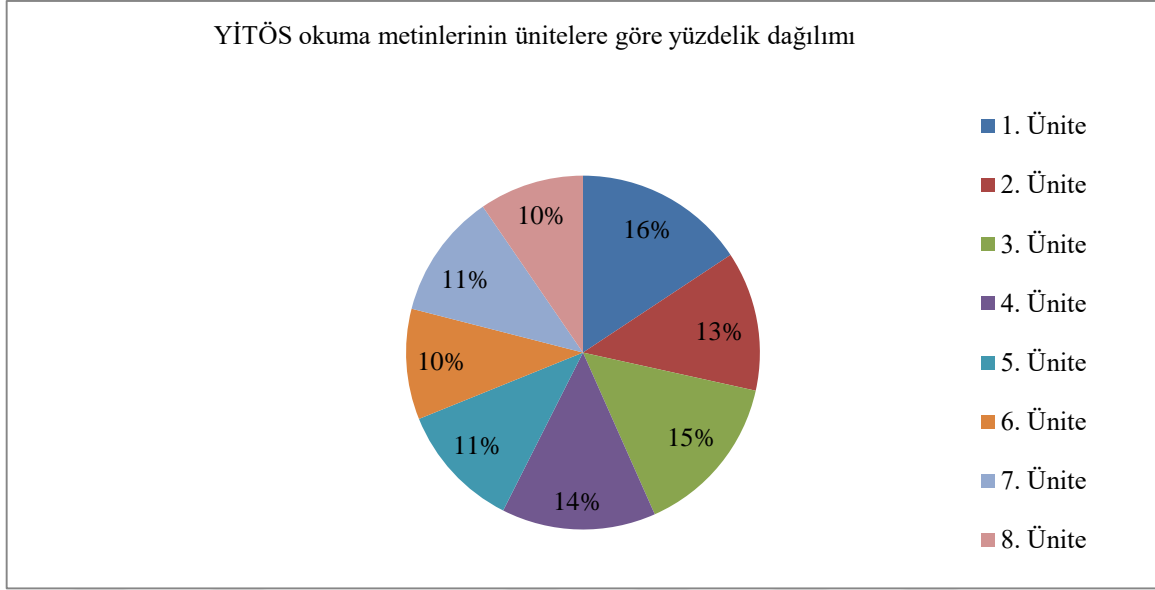
Şekil 7.İTÖS okuma metnlerinin seviyelere ve ünitelere göre sayısal dağılımı

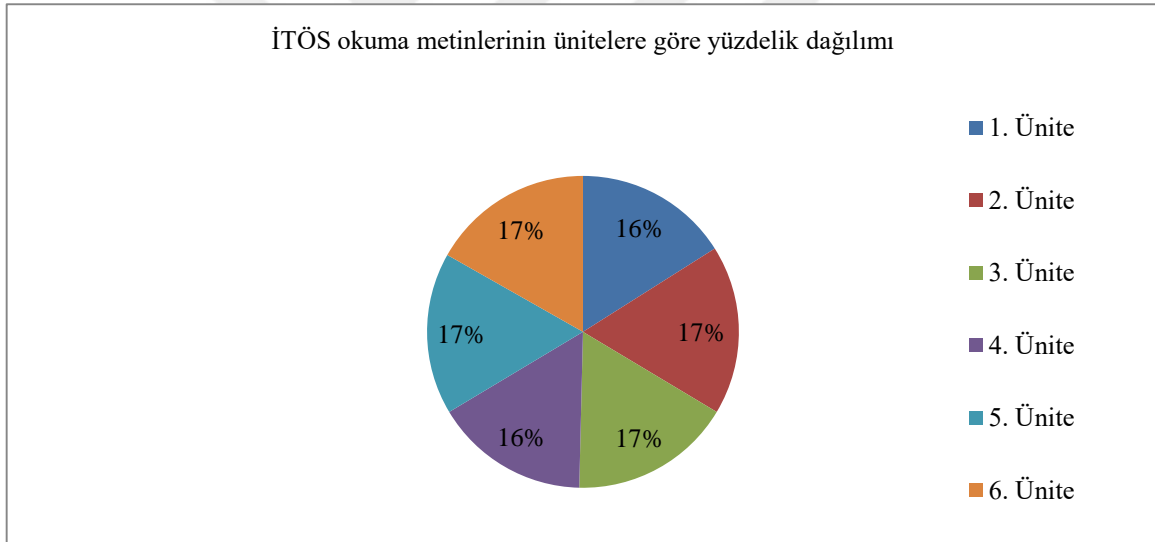
Şekil 8.YİTÖS okuma metnlerinin seviyelere göre yüzdeler dağılımı

Şekil 9.İTÖS okuma metnlerinin seviyelere göre yüzdeler dağılımı

Şekil 10. YİTÖS okuma metnlerinin ünitelere göre yüzdeler dağılımı

Şekil 11. İTÖS okuma metnlerinin ünitelere göre yüzdeler dağılımı

YİTÖS ders kitaplarının içindekiler kısmında yer alan ünite tanıtım bölümlerinde okuma bölümü başlığı altında her ünite için sadece 3 okuma metninin yer aldığı belirtilse de inceleme sonucunda bu sayının belirtilenden fazla olduğu görülmüş ve metin sayılarının her üniteye farklılık gösterdiği müşahade edilmiştir.

İTÖS ders kitaplarının içindekiler kısmında yer alan ünite tanıtım bölümlerinde okuma bölümü başlığı altında A1 seviyesi birinci ünite hariç her ünite için 3 okuma metninin yer

aldığı belirtilmekte; A1 seviyesi birinci ünite için 2 okuma metninin yer aldığı belirtilmektedir.

İnceleme içerisine ders kitabında okuma başlığı altında değerlendirilen kısımlara ek olarak her üniteye yer alan ve okuma etkinliği niteliği taşıyan “Kültürden Kültüre” kısımları da dâhil edilmiştir. Ancak A1 seviyesi birinci üniteye yer alan “Kültürden Kültüre” bölümü yazma etkinliği niteliği taşımakta; B2 seviyesi dördüncü üniteye yer alan “Kültürden Kültüre” bölümü de konuşma etkinliği niteliği taşımaktadır. Bu sebeple söz konusu kısımlar okuma metni içerisinde değerlendirilmemiştir. C1 seviyesinde “Kültürden Kültüre” kısımlarına ek olarak her üniteye yer alan “Medeniyetimize Yön Verenler” bölümleri de okuma metni olarak çalışma içerisinde değerlendirilmiştir.

İTÖS ders kitaplarında yer alan okuma metnlerinin ünitelere ve seviyelere göre kendi içerisinde sistematik bir düzene sahip olduğu görülmektedir.

YİTÖS ders kitaplarında ise metnlerin ünitelere ve seviyelere göre dağılımında sistematik bir düzenin bulunmadığı tespit edilmiştir. Ünite odaklı yapılan incelemede metin sayılarının sürekli olarak azalıp arttığı tüm seviyelerde açık bir şekilde görülebilmektedir. Örneğin, A1 seviyesi beşinci üniteye 15 okuma metni varken altıncı üniteye bu sayı birdenbire 7'ye düşmüştür. Yine aynı şekilde B1 seviyesi dördüncü üniteye 17 okuma metni varken beşinci üniteye bu sayı 6'ya düşmüştür. Seviyelere göre yapılan incelemede de okuma metnlerine ait sayıların belirli bir düzende olmadığı görülmektedir. A1 seviyesinde 88, A2 seviyesinde 74, B1 seviyesinde 84, B2 seviyesinde 63 ve C1 seviyesinde 67 okuma metni yer almaktadır. Seviyelere göre okuma metni sayılarının seviyeler arası geçişlerde sürekli azalıp arttığı görülmektedir.

YİTÖS ders kitaplarında okuma metni sayılarının fazlalığı okuma becerisi açısından olumlu bir durum olarak değerlendirilebilir. Ancak diğer dil becerilerine ayrılacak süre açısından ders planı dikkatli bir şekilde ayarlanmazsa olumsuz sonuçlar doğurabilir.

YİTÖS ders kitaplarındaki okuma metin sayıları İTÖS ders kitabındaki metin sayılarının oldukça üzerindedir. A1 seviyesinde YİTÖS ders kitabında yer alan okuma metin sayıları İTÖS ders kitabındaki okuma metin sayılarının 4 katıdır. Genel toplamda ise YİTÖS ders kitaplarında yer alan okuma metnlerinin sayısı İTÖS ders kitaplarında yer alan okuma metin sayılarının 2,87 katıdır. Okuma metin sayılarının fazlalığı ve azlığı kendi içerisinde birtakım olumlu ve olumsuz durumları ortaya çıkarabilmektedir. Metin sayılarının çokluğu

öğrencilerin çok daha çeşitli metin türleri ve günlük yaşam şekillerinin yansımaları ile karşılaşmalarına olanak sağlarken metin işleme sürelerinin artmasına da neden olabilmektedir.

YİTÖS ders kitaplarındaki metin sayılarının İTÖS ders kitaplarındaki metin sayılarından fazla olmasının nedenlerinden biri YİTÖS ders kitaplarında her seviyede fazladan iki ünitenin daha olmasıdır. Ancak İTÖS ders kitaplarında bulunmayan ve YİTÖS ders kitaplarında bulunan yedinci ve sekizinci ünitedeki metin sayılarının toplamı 79'dur. Bu metinler toplam metin sayısından çıkarıldığı takdirde dahi YİTÖS ders kitaplarındaki metin sayısı İTÖS ders kitaplarındaki metin sayısının iki katında fazladır. Başka bir deyişle YİTÖS ders kitaplarındaki yedinci ve sekizinci ünite yok sayılıp her iki sete ait ders kitaplarındaki ünite sayıları eşit olarak değerlendirildiğinde YİTÖS ders kitaplarındaki toplam metin sayısı İTÖS ders kitaplarındaki toplam metin sayısının 2,26 katıdır.

4.1.2. Oluşturulma Amacına Göre Metin Türlerine İlişkin Bulgular

Metinler, oluşturulma amacına göre *kurgu* ve *özgün* olmak üzere iki grupta değerlendirilmektedir. Metinlerin oluşturulma amacına göre değerlendirilmesinde bir metnin özgün metin olarak kabul edilebilmesi için dikkat edilen hususlar şunlardır:

1- Yazınsal özgün metinlerde kaynak gösterilip gösterilmediğine bakılmıştır. Ancak yazınsal özgün metinler içerisinde yer alan efsane, masal, mizahi fıkra, mâni gibi anonim türler kaynak gösterilmesine bakılmaksızın özgün metinler içerisinde değerlendirilmiştir.

2- Gündelik özgün metinler kaynak gösterilip gösterilmemesine bakılmaksızın özgün metin olarak kabul edilmiştir.

Örneğin, gündelik özgün metinlerden YİTÖS B1 ders kitabı 85. sayfada yer alan “Altınkanat Buzdolabı İçin Garanti Belgesi” adlı okuma metni herhangi bir kaynak gösterilmemesine ve gerçekte böyle bir marka bulunmamasına rağmen orijinal bir garanti belgesi formatında üretilmiş bir metin olması sebebiyle özgün metin olarak değerlendirilmiştir. Yazınsal özgün metinlerden YİTÖS B1 ders kitabında 155. sayfada yer alan ve anonim bir tür olan “mâni” özgün metin olarak değerlendirilmiştir.

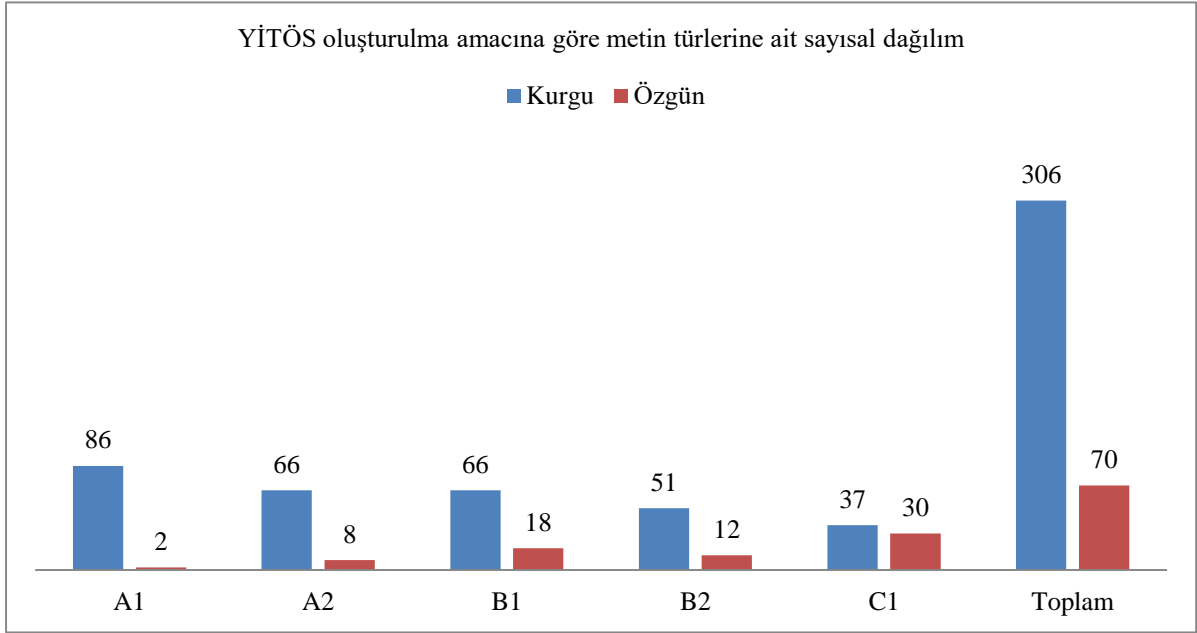
Oluşturulma amacına göre metin türlerine ait bulgularla ilgili veriler seviyelere ve ünitelere göre şu şekildedir:

Tablo 20.

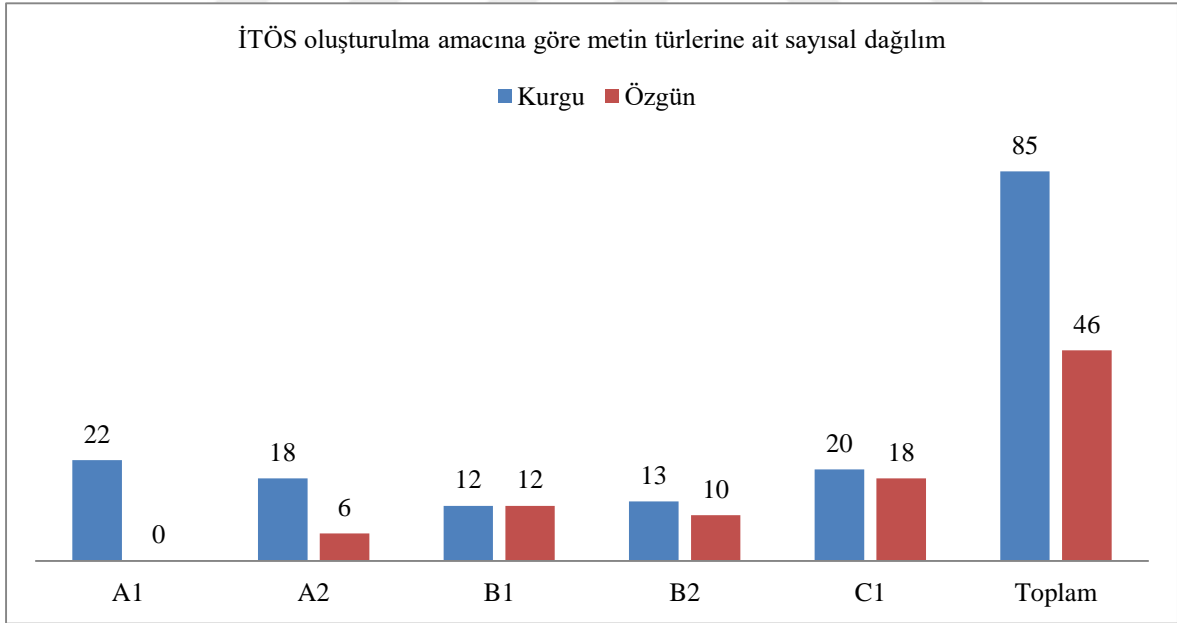
Oluşturulma Amacına Göre Okuma Metin Türlerinin Dağılımı

A1																		
	1. Ünite		2. Ünite		3. Ünite		4. Ünite		5. Ünite		6. Ünite		7. Ünite		8. Ünite		Toplam	
	K	Ö	K	Ö	K	Ö	K	Ö	K	Ö	K	Ö	K	Ö	K	Ö	K	Ö
YİTÖS	15	9			12		13	1	15		7		6		9	1	86	2
İTÖS	2		4		4		4		4		4							22
A2																		
	1. Ünite		2. Ünite		3. Ünite		4. Ünite		5. Ünite		6. Ünite		7. Ünite		8. Ünite		Toplam	
	K	Ö	K	Ö	K	Ö	K	Ö	K	Ö	K	Ö	K	Ö	K	Ö	K	Ö
YİTÖS	11	2	10	1	9		5	4	8		7		10		6	1	66	8
İTÖS	3	1	3	1	4		1	3	3	1	4							18
B1																		
	1. Ünite		2. Ünite		3. Ünite		4. Ünite		5. Ünite		6. Ünite		7. Ünite		8. Ünite		Toplam	
	K	Ö	K	Ö	K	Ö	K	Ö	K	Ö	K	Ö	K	Ö	K	Ö	K	Ö
YİTÖS	9		9	3	12	3	12	5	6		8	2	7		3	5	66	18
İTÖS	3	1	1	3		4	2	2	3	1	3	1						12
B2																		
	1. Ünite		2. Ünite		3. Ünite		4. Ünite		5. Ünite		6. Ünite		7. Ünite		8. Ünite		Toplam	
	K	Ö	K	Ö	K	Ö	K	Ö	K	Ö	K	Ö	K	Ö	K	Ö	K	Ö
YİTÖS	13	1	5	2	8	3	3	2	4	3	8		6		4	1	51	12
İTÖS	2	2	3	1	2	2	2	1	1	3	3	1						13
C1																		
	1. Ünite		2. Ünite		3. Ünite		4. Ünite		5. Ünite		6. Ünite		7. Ünite		8. Ünite		Toplam	
	K	Ö	K	Ö	K	Ö	K	Ö	K	Ö	K	Ö	K	Ö	K	Ö	K	Ö
YİTÖS	6	2	5	4	4	5	8		7		3	3	3	11	1	5	37	30
İTÖS	3	4	4	3	2	4	3	3	4	2	4	2						20
TOPLAM																		
	1. Ünite		2. Ünite		3. Ünite		4. Ünite		5. Ünite		6. Ünite		7. Ünite		8. Ünite		Toplam	
	K	Ö	K	Ö	K	Ö	K	Ö	K	Ö	K	Ö	K	Ö	K	Ö	K	Ö
YİTÖS	54	5	38	10	45	11	41	12	40	3	33	5	32	11	23	13	306	70
İTÖS	13	8	15	8	12	10	12	9	15	7	18	4						85

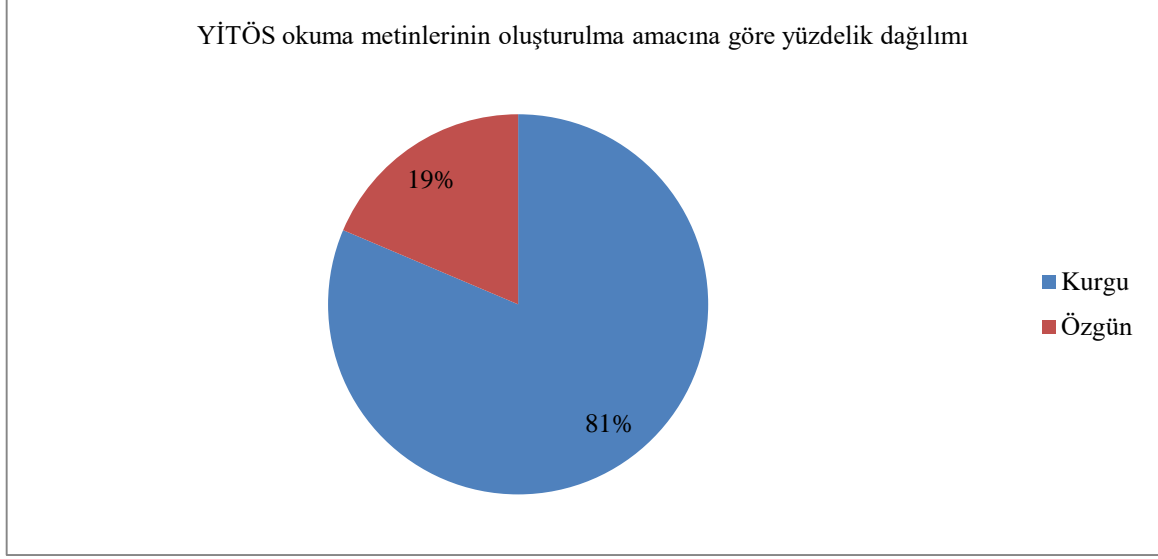
4.1.2.1. Oluşturulma Amacına Göre Metin Türlerine Ait Seviye Odaklı Sayısal ve Yüzdelerik Dağılımlarına İlişkin Bulgular

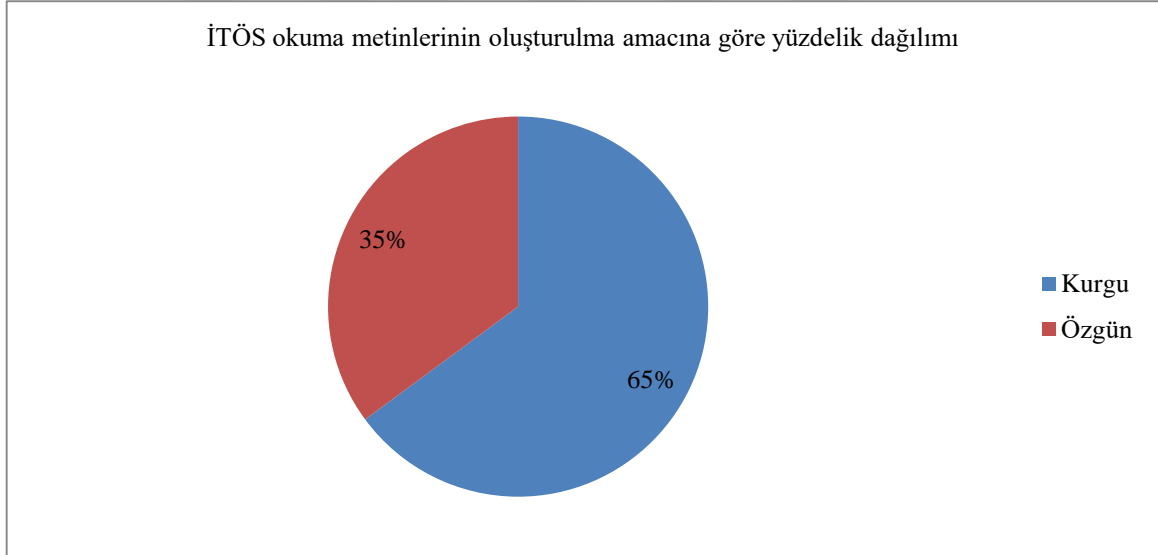
Şekil 12. YİTÖS oluşturulma amacına göre metin türlerine ait sayısal dağılım

Şekil 13. İTÖS oluşturulma amacına göre metin türlerine ait sayısal dağılım

Şekil 14. YİTÖS okuma metnlerinin oluşturulma amacına göre yüzdeler dağılımı

Şekil 15. İTÖS okuma metnlerinin oluşturulma amacına göre yüzdeler dağılımı

Oluşturulma amacına göre metin türlerine ait veriler incelendiğinde her iki set için de kurgu metinlerin özgün metinlerden çok daha fazla yer kapladığı görülmektedir. YİTÖS ders kitaplarında yer alan kurgu metinlerin toplam metin sayısına oranı %81 iken İTÖS ders kitaplarındaki kurgu metinlerin toplam metin sayısına oranı %65'tir. Bu bakımdan İTÖS ders kitaplarında oransal olarak özgün metinlere daha çok yer verildiği görülebilmektedir.

YİTÖS ders kitaplarında tüm seviyelerde özgün metinler yer almaktayken İTÖS A1 ders kitabında hiç özgün metin bulunmamaktadır.

YİTÖS ve İTÖS ders kitaplarında özgün metinlerin seviye odaklı kullanımı ile ilgili herhangi sistematik bir düzen bulunmamaktadır.

Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi (AK/MDB, 2013, s. 146)'nde yabancı dil öğretiminde kullanılacak metinlerin salt dil öğretimi için hazırlanmış metinlerden değil; bildirişimsel amaçlar doğrultusunda üretilmiş özgün metinlerden oluşması gerektiği açık bir şekilde belirtilmektedir. Her iki sette yer alan metinlerin ağırlıklı olarak salt dil öğretimi için hazırlanmış kurgu metinlerden oluştuğu görülmektedir. Her iki sette de özellikle temel seviyede çok az sayıda özgün metnin yer aldığı müşahade edilmektedir. Özgün metinlerin temel seviyelerde orijinal şekilleriyle kullanıma uygun olmamasının ve özgün metinlerin temel seviyelere göre uyarlanmasının zor olmasının temel seviyelerde özgün metinlerin az kullanılmasına neden olduğu düşünülmektedir.

Yabancı dil öğretiminde seviye yükseldikçe özgün metinlerin orijinal hâlleriyle kullanımları mümkün olmaya başlamakta ve metinlerin seviyelere göre uyarlanması da kolaylaşmaktadır. İTÖS B1 ders kitabında özgün ve kurgu metinlerin sayısının birbirine eşit olması bu duruma örnek teşkil etmektedir. Ancak her iki sette de özgün metinler C1 seviyesi de dâhil olmak üzere kurgu metinlerin sayısını geçememiştir. Bu durum her iki set içinde büyük bir eksiklik olarak karşımıza çıkmaktadır. Özgün metinlerin ileri seviyelerde oransal olarak kurgu metinlerden daha az olması, kitap yazarlarının özgün metin kullanmaya özen göstermemiş olmalarına dayandırılmaktadır.

4.1.3. İşlevlerine Göre Metin Türlerine İlişkin Bulgular

Metin türleri işlevleri açısından ele alındığında *kullanım işlevli metinler*, *edebî metinler* ve *diğer* olmak üzere üç başlıkta tasnif edilmektedir.

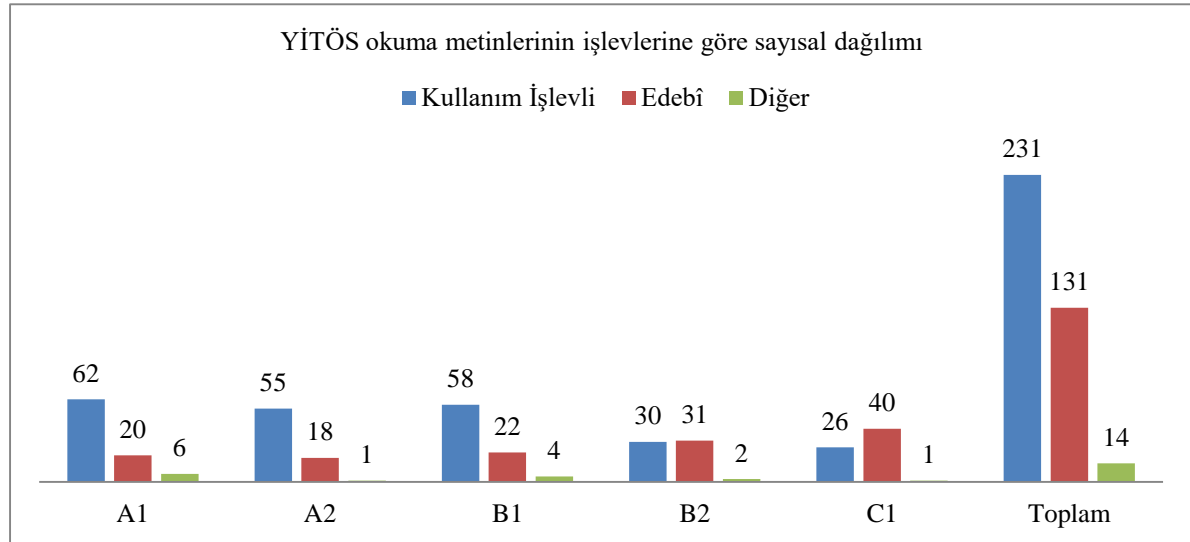
Bundan sonraki incelemelerde metin türlerinin tasnifindeki ölçütler özelleştiği için ünite odaklı bir değerlendirme yapılmamıştır. Çünkü sınıflandırma daraldıkça metnin hangi üniteye olduğu değil; hangi seviyede olduğu önem kazanmaktadır. İşlevlerine göre metinler ile ilgili seviye odaklı veriler aşağıda yer almaktadır:

Tablo 21.

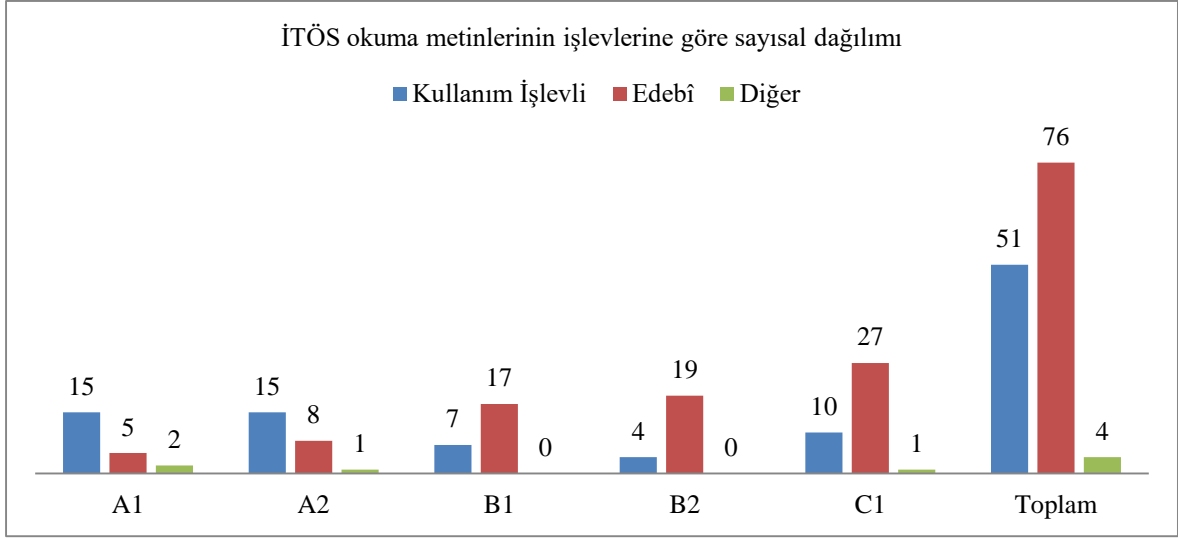
Okuma Metinlerinin İşlevlerine Göre Dağılımı

İşlevlerine Göre Metinler					
Seviye	Öğretim Seti	Kullanım İşlevli	Edebî	Diğer	Toplam
A1 Seviyesi	YİTÖS	62	20	6	88
	İTÖS	15	5	2	22
A2 Seviyesi	YİTÖS	55	18	1	74
	İTÖS	15	8	1	24
B1 Seviyesi	YİTÖS	58	22	4	84
	İTÖS	7	17	0	24
B2 Seviyesi	YİTÖS	30	31	2	63
	İTÖS	4	19	0	23
C1 Seviyesi	YİTÖS	26	40	1	67
	İTÖS	10	27	1	38
Toplam	YİTÖS	231	131	14	376
	İTÖS	51	76	4	131

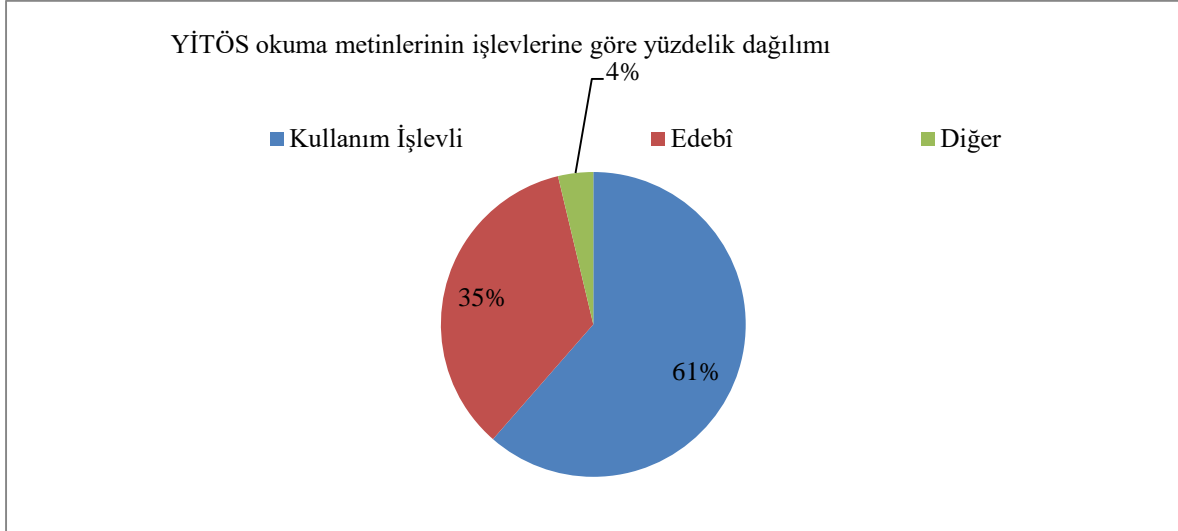
4.1.3.1. Metinlerin İşlevlerine Göre Seviye ve Genel Toplam Odaklı Sayısal ve Yüzdelerik Dağılımlarına İlişkin Bulgular

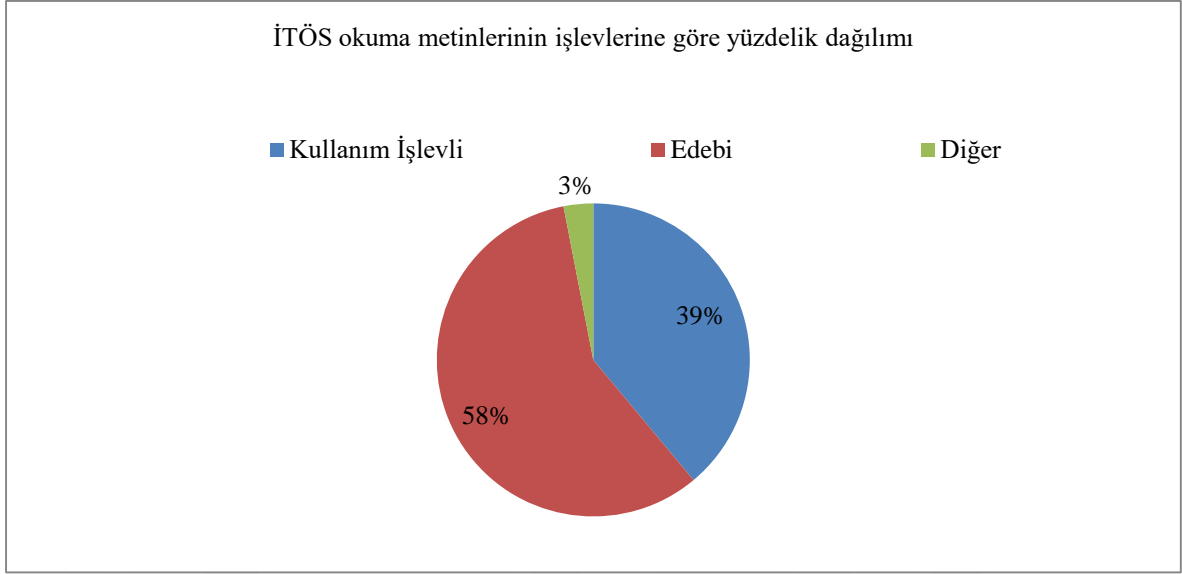
Şekil 16. YİTÖS okuma metinlerinin işlevlerine göre sayısal dağılımı

Şekil 17.İTÖS okuma metnlerinin işlevlerine göre sayısal dağılımı

Şekil 18.YİTÖS okuma metnlerinin işlevlerine göre yüzdelerik dağılımı

Şekil 19.İTÖS okuma metnlerinin işlevlerine göre yüzdeler dağılımı

Tablo ve grafikler incelendiğinde YİTÖS ders kitaplarında yer alan okuma metnlerinin 231'inin kullanım işlevli, 131'inin edebî, 14'ünün de diğer metin türleri tasnifi içerisinde yer aldığı görülmektedir. İTÖS ders kitaplarında yer alan metinlerin ise 51'i kullanım işlevli, 76'sı edebî, 4'ü ise diğer metin türleri tasnifi içerisinde yer almaktadır. YİTÖS ders kitaplarında kullanım işlevli metinlerin sayısı edebî metinlerin sayısından daha fazla iken İTÖS ders kitaplarında edebî metinlerin sayısı kullanım işlevli metinlerin sayısından daha fazladır. Diğer metin türleri tasnifi içerisindeki metinler için ise YİTÖS'te 14, İTÖS'te 4 metin bulunmaktadır.

İşlevlerine göre metin türleri oransal olarak ele alındığında sayısal verilerdeki fazlalık ve azlıklar oransal olarak da benzer biçimde yansımaktadır. YİTÖS ders kitaplarında kullanım işlevli metinlerin oranı daha fazla iken İTÖS ders kitaplarında edebî metinlerin oranı daha fazladır. YİTÖS ders kitaplarında kullanım işlevli metin sayısının toplam metin sayısına oranı %61,4; edebî metin sayısının toplam metin sayısına oranı %34,8 iken İTÖS'te kullanım işlevli metinlerin oranı %38,9, edebî metinlerin oranı %58'dir.

YİTÖS ders kitaplarında seviye yükseldikçe edebî metinlerin kullanımındaki oran da yükselmektedir. YİTÖS ders kitaplarında edebî metinler; A1 seviyesinde %22,7; A2 seviyesinde %24,3; B1 seviyesinde %26,1; B2 seviyesinde %49,2; C1 seviyesinde %59,7 oranındadır.

İTÖS ders kitaplarında edebî metinlerin kullanım oranı A1 seviyesinden itibaren B2 seviyesi de dâhil olmak üzere artmakta ancak C1 seviyesinde B2 seviyesine göre oransal olarak azalmaktadır. İTÖS ders kitaplarında edebî metinler; A1 seviyesinde %22,7; A2 seviyesinde %33,3; B1 seviyesinde %70,8; B2 seviyesinde %82,6; C1 seviyesinde %71 oranındadır.

Edebî metinlerin oranı İTÖS ders kitaplarında B1, B2 ve C1 seviyelerinde kullanım işlevli metinlerin oranından daha fazladır. YİTÖS'te ise edebî metinler B2 ve C1 seviyesinde kullanım işlevli metinlerden oransal olarak daha fazladır.

Kullanım işlevli metinlerin temel seviyelerde edebî metinlerden daha fazla kullanılmasının sebebi söz konusu metinlerin günlük hayat kullanımlarına daha uygun olmasından ve öğrencilerin iletişimsel beceri geliştirmelerine daha kolay olanak sağlamasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

“Diğer” metin türü tasnifi içerisinde yer alan metinler ise herhangi bir metin türü tasnifi içerisine girmemiş metinlerdir. YİTÖS ders kitaplarındaki “diğer” metin türlerinin oranı %3,7 iken İTÖS ders kitaplarındaki “diğer” metin türlerinin oranı %3'tür.

4.1.3.2. Metinlerin Kullanım İşlevli Metin ve Edebî Metin Olma Özelliklerine İlişkin Bulgular

Metin türleri sınıflandırmasında kullanım işlevli metinler kendi içerisinde resmî yazılar, öğretici metinler ve iletişimsel metinler olarak 3'e; edebî metinler kendi içerisinde öğretici metinler, anlatmaya/göstermeye dayalı metinler ve nazım olmak üzere yine 3'e ayrılmaktadır. Bu iki sınıflandırma içerisinde de yer almayan metinler diğer başlığı altında toplanmıştır.

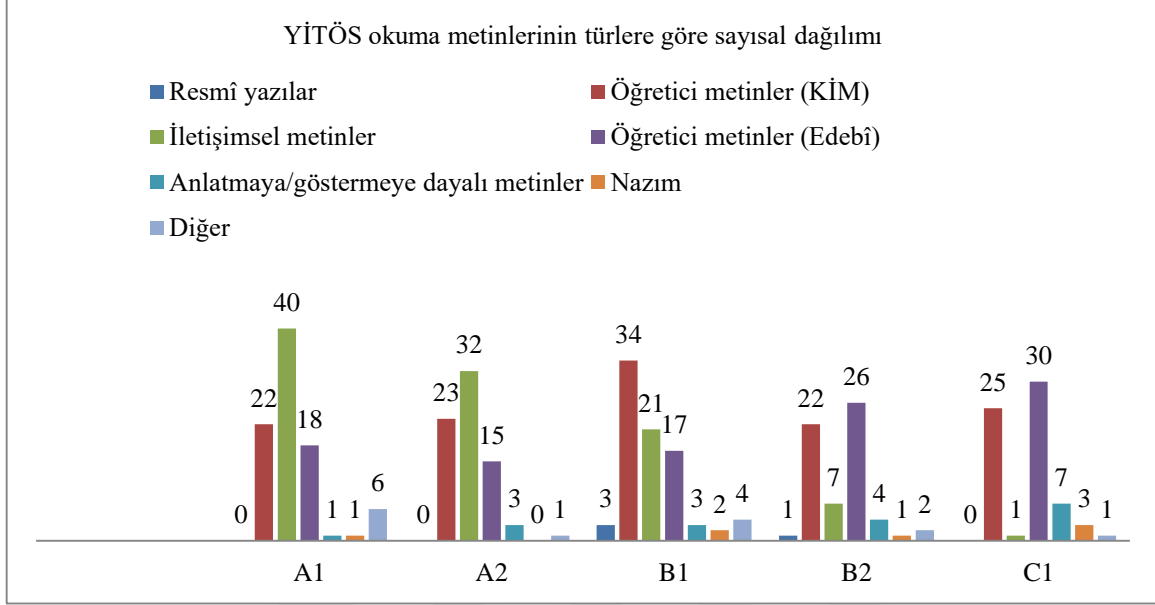
Yukarıda adı geçen metin türleri ile ilgili veriler, seviye odaklı olarak aşağıda yer almaktadır:

Tablo 22.

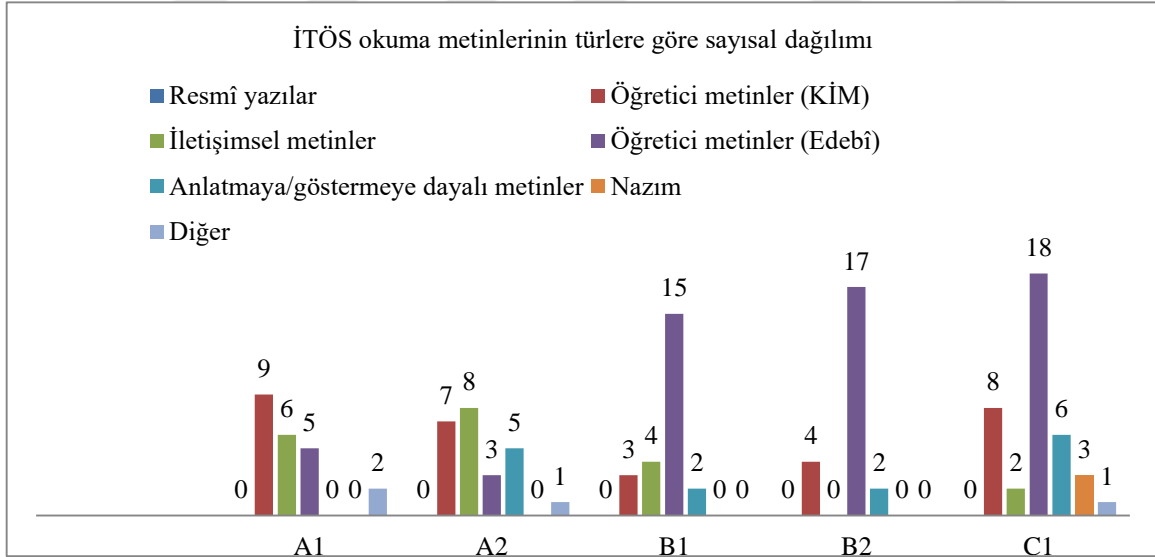
Okuma Metinlerinin Kullanım İşlevli Metin ve Edebî Metin Olma Özelliklerine Göre Dağılımı

Kullanım İşlevli ve Edebî Metin Türleri									
	Seviye	Resmî yazılar	Öğretici metinler (KİM)	İletişimsel metinler	Öğretici metinler (Edebî)	Anlatmaya/ Göstermeye dayalı metinler	Nazım	Diğer	Toplam
A1 Seviyesi	YİTÖS		22	40	18	1	1	6	88
	İTÖS		9	6	5			2	22
A2 Seviyesi	YİTÖS		23	32	15	3		1	74
	İTÖS		7	8	3	5		1	24
B1 Seviyesi	YİTÖS	3	34	21	17	3	2	4	84
	İTÖS		3	4	15	2			24
B2 Seviyesi	YİTÖS	1	22	7	26	4	1	2	63
	İTÖS		4		17	2			23
C1 Seviyesi	YİTÖS		25	1	30	7	3	1	67
	İTÖS		8	2	18	6	3	1	38
Toplam	YİTÖS	4	126	101	106	18	7	14	376
	İTÖS		31	20	58	15	3	4	131

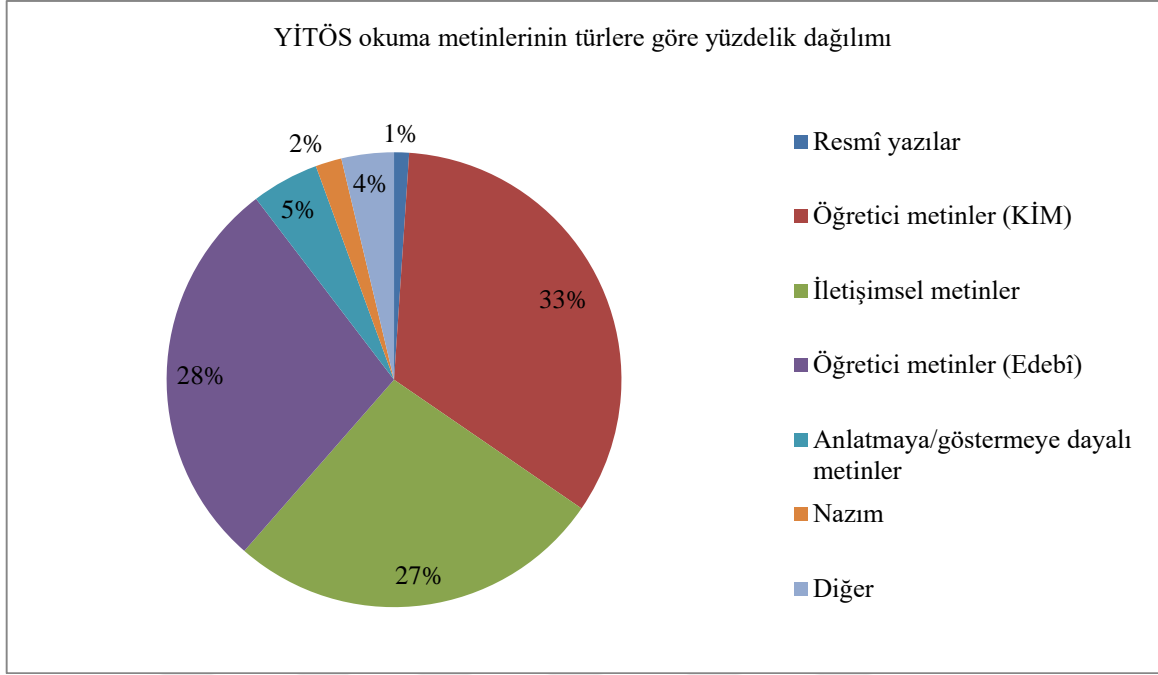
4.1.3.2.1. Metinlerin Kullanım İşlevli Metin ve Edebî Metin Olma Özelliklerine Göre Seviye ve Genel Toplam Odaklı Dağılımlarına İlişkin Bulgular

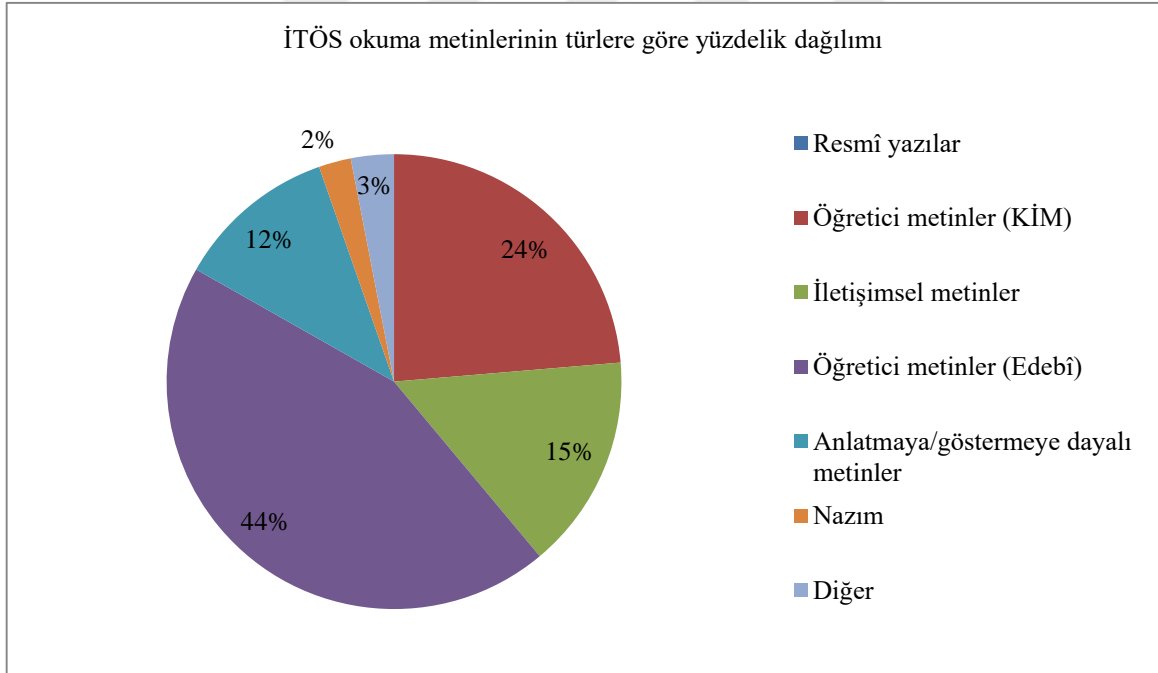
Şekil 20. YİTÖS okuma metinlerinin türlere göre sayısal dağılımı

Şekil 21. İTÖS okuma metinlerinin türlere göre sayısal dağılımı

Şekil 22. YİTÖS okuma metinlerinin türlere göre yüzdeler dağılımı

Şekil 23. İTÖS okuma metinlerinin türlere göre yüzdeler dağılımı

Tablo ve grafikler incelendiğinde YİTÖS ders kitaplarında kullanım işlevli metin türlerinin daha fazla kullanıldığı, İTÖS ders kitaplarında edebî metin türlerinin daha fazla kullanıldığı görülmektedir.

YİTÖS ders kitaplarında oransal olarak en yaygın kullanım alanına sahip metin türünü %33 ile öğretici metinler (KİM) oluşturmaktadır. Öğretici metinleri sırasıyla %28 ile öğretici metinler (edebî), %27 ile iletişimsel metinler, %5 ile anlatmaya/göstermeye dayalı metinler, %4 ile diğer, %2 ile nazım, %1 ile resmî yazılar takip etmektedir.

İTÖS ders kitaplarında oransal olarak en yaygın kullanım alanına sahip metin türünü %44'lük bir oran ile öğretici metinler (edebî) oluşturmaktadır. Öğretici metinler (edebî)'i sırasıyla %24 ile öğretici metinler (KİM), %15 ile iletişimsel metinler, %12 ile anlatmaya/göstermeye dayalı metinler, %3 ile diğer, %2 ile nazım takip etmektedir.

Resmî yazıların İTÖS ders kitaplarında hiç kullanılmadığı görülürken YİTÖS ders kitaplarında B1 seviyesinde 3 defa, B2 seviyesinde ise 1 defa kullanıldığı görülmektedir. Resmî yazıların İTÖS ders kitaplarında hiç kullanılmaması, YİTÖS ders kitaplarında ise ilk kullanımının B1 seviyesinde olması ve toplamda çok az sayıda kullanılması olumsuz karşılanabilecek bir durumdur. Çünkü Türkiye'ye gelmek isteyen veya Türkiye'de bulunan yabancılar doğal olarak resmî yazılarla karşılaşmaktadır. Resmî yazıların dilinin ağır olması ve seviyelere göre uyarlanmaya elverişli olmaması bu tür metinlere öğretim setlerinde çok az rastlanılmasına sebebiyet vermektedir. Ancak yabancı dil öğrenenler için elzem metin türlerinden birini oluşturan resmî yazıların YİTÖS ders kitaplarında temel seviyede sade ve basit olanlarının kullanılmaması; İTÖS ders kitaplarında ise hiç kullanılmaması olumsuz karşılanabilecek bir durumdur.

Metin türlerinin hangi seviyelerde hangi oranlarda kullanıldığı da önem arz eden bir diğer konudur.

YİTÖS A1 seviyesinde iletişimsel metinler %45,4; öğretici metinler (KİM) %25, öğretici metinler (edebî) %20,4; diğer %6,8; anlatmaya/göstermeye dayalı metinler %1,1; nazım %1,1 oranında kullanılmış, resmî yazılar hiç kullanılmamıştır. İTÖS A1 seviyesinde ise öğretici metinler (KİM) %40,9; iletişimsel metinler %27,2; öğretici metinler (edebî) %22,7; diğer %9 oranında kullanılmış, resmî yazılar, anlatmaya göstermeye dayalı metinler ve nazım ise hiç kullanılmamıştır.

YİTÖS A2 seviyesinde iletişimsel metinler %43,2; öğretici metinler (KİM) %31, öğretici metinler (edebî) %20,2; anlatmaya/göstermeye dayalı metinler %4, diğer %1,3 oranında kullanılmış, resmî yazılar ve nazım hiç kullanılmamıştır. İTÖS A2 seviyesinde ise iletişimsel metinler %33,3; öğretici metinler (KİM) %29,1; anlatmaya/göstermeye dayalı metinler

%20,8; öğretici metinler (edebî) %12,5; diğer %4,1 oranında kullanılmış, nazım ve resmî yazılar ise hiç kullanılmamıştır.

YİTÖS B1 seviyesinde öğretici metinler (KİM) %40,4; iletişimsel metinler %25, öğretici metinler (edebî) %20,2; anlatmaya/göstermeye dayalı metinler %3,5; diğer %4,7; resmî yazılar %3,5; nazım %2,3 oranında kullanılmıştır. İTÖS B1 seviyesinde ise öğretici metinler (edebî) %62,5; iletişimsel metinler %16,6; öğretici metinler (KİM) %12,5; anlatmaya göstermeye dayalı metinler %8,3 oranında kullanılmış, resmî yazılar, diğer ve nazım hiç kullanılmamıştır.

YİTÖS B2 seviyesinde öğretici metinler (edebî) %41,2; öğretici metinler (KİM) %34,9; iletişimsel metinler %11,1; anlatmaya/göstermeye dayalı metinler %6,3; diğer %3,1; nazım %1,5, resmî yazılar %1,5 oranında kullanılmıştır. İTÖS B2 seviyesinde ise öğretici metinler (edebî) %73,9; öğretici metinler (KİM) %17,3; anlatmaya göstermeye dayalı metinler %8,6; oranında kullanılmış, resmî yazılar, diğer, iletişimsel metinler ve nazım hiç kullanılmamıştır.

YİTÖS C1 seviyesinde öğretici metinler (edebî) %44,7; öğretici metinler (KİM) %37,3; anlatmaya/göstermeye dayalı metinler %10,4; nazım %4,4; diğer %1,4 iletişimsel metinler %1,4 oranında kullanılmış, resmî yazılar hiç kullanılmamıştır. İTÖS C1 seviyesinde ise öğretici metinler (edebî) %47,3; öğretici metinler (KİM) %21, anlatmaya/göstermeye dayalı metinler %15,7 nazım %7,8; iletişimsel metinler %5,2; diğer %2,6 oranında kullanılmış, resmî yazılar hiç kullanılmamıştır.

Seviyelere göre dağılım incelendiğinde YİTÖS ders kitaplarında A1 ve A2 seviyelerinde iletişimsel metinlerin oran bakımından ilk sırayı aldığı görülürken B1 seviyesinde öğretici metinler (KİM)'in, B2 ve C1 seviyelerinde öğretici metinler (edebî)'in oran bakımından ilk sırayı aldığı görülmektedir. İTÖS ders kitaplarında ise A1 seviyesinde öğretici metinler (KİM), A2 seviyesinde iletişimsel metinler, B1, B2 ve C1 seviyesinde öğretici metinler (edebî)'in oran bakımından ilk sırayı aldığı tespit edilmiştir.

Öğrencilerin iletişim ihtiyaçlarının karşılanmasının temel seviyelerde önem taşıması sebebiyle temel seviyelerde iletişimsel metinlerin kullanılmasının daha doğru olacağı düşünülmektedir. Dilin inceliklerinin öğrenilmeye başlandığı orta ve ileri seviyelerde ise edebî metinlerin kullanılmasına ağırlık verilmeye başlanması daha doğru olacaktır. Bu bakımdan YİTÖS belirtilen gereklilikleri karşılamaktadır. İTÖS ders kitaplarında ise iletişimsel metinler sadece A2 seviyesinde oran bakımından ilk sırayı almaktadır. İTÖS A1

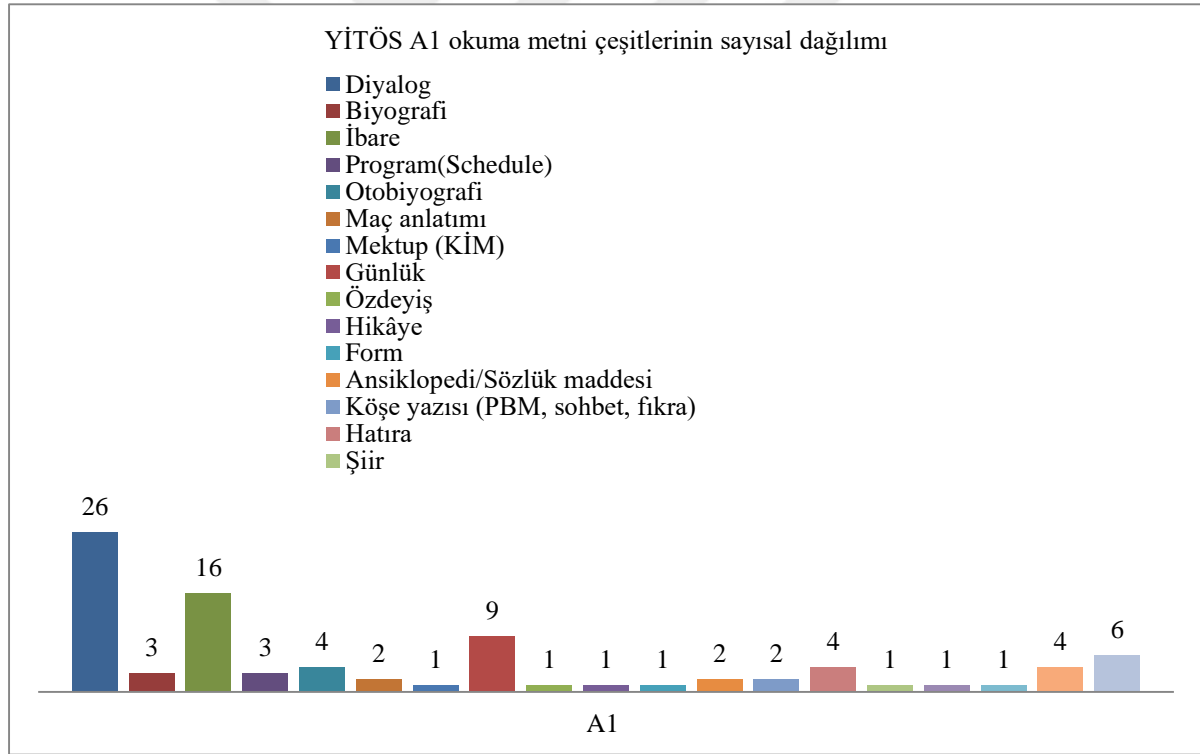
ders kitabında iletişimsel metinlerin ilk sırada yer almaması öğrencilerin dil ihtiyaçlarındaki önceliklerine karşılık verilmediğini düşündürmektedir.

YİTÖS ders kitaplarında metin türlerine daha fazla yer verilmesi metin sayılarının İTÖS'e göre oldukça fazla olmasından kaynaklanmaktadır.

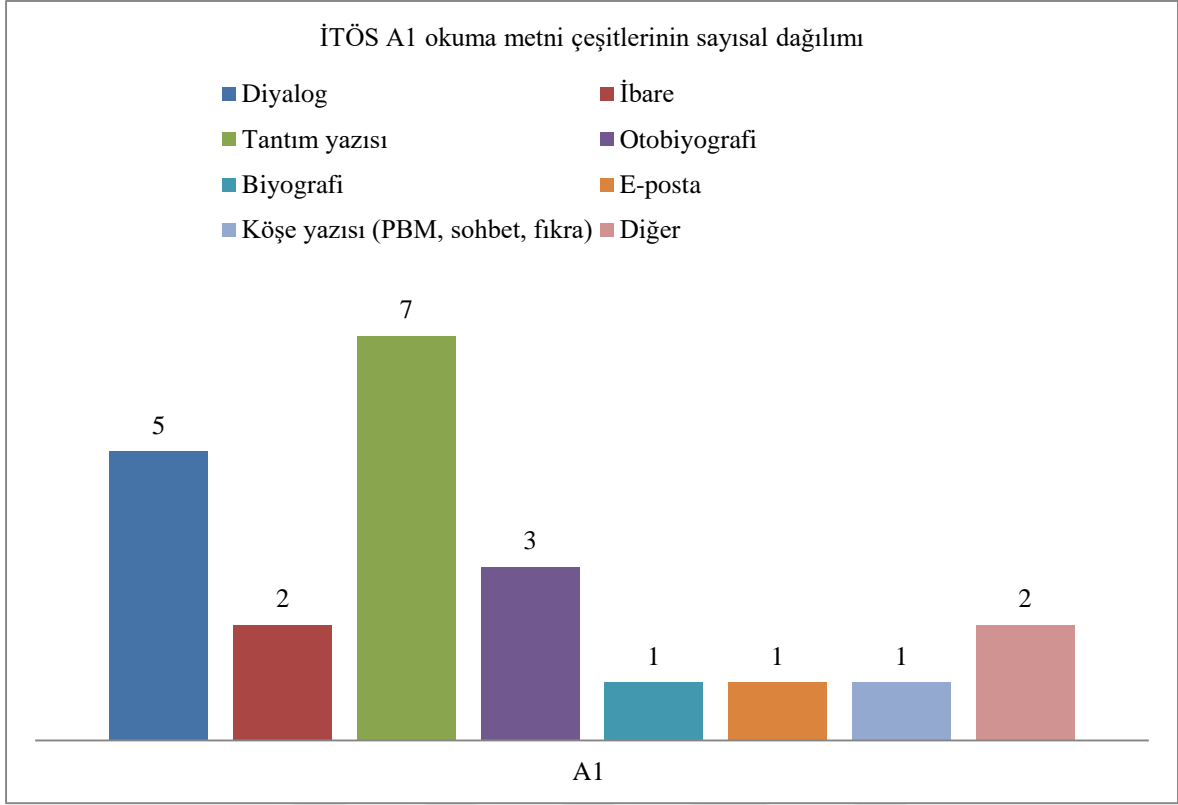
4.1.3.3. İşlevlerine Göre Metin Türlerine İlişkin Bulgular

Bu bölümde öğretim setlerindeki metinler seviyelere göre sayısal ve yüzdelik değerler bakımından incelenmektedir.

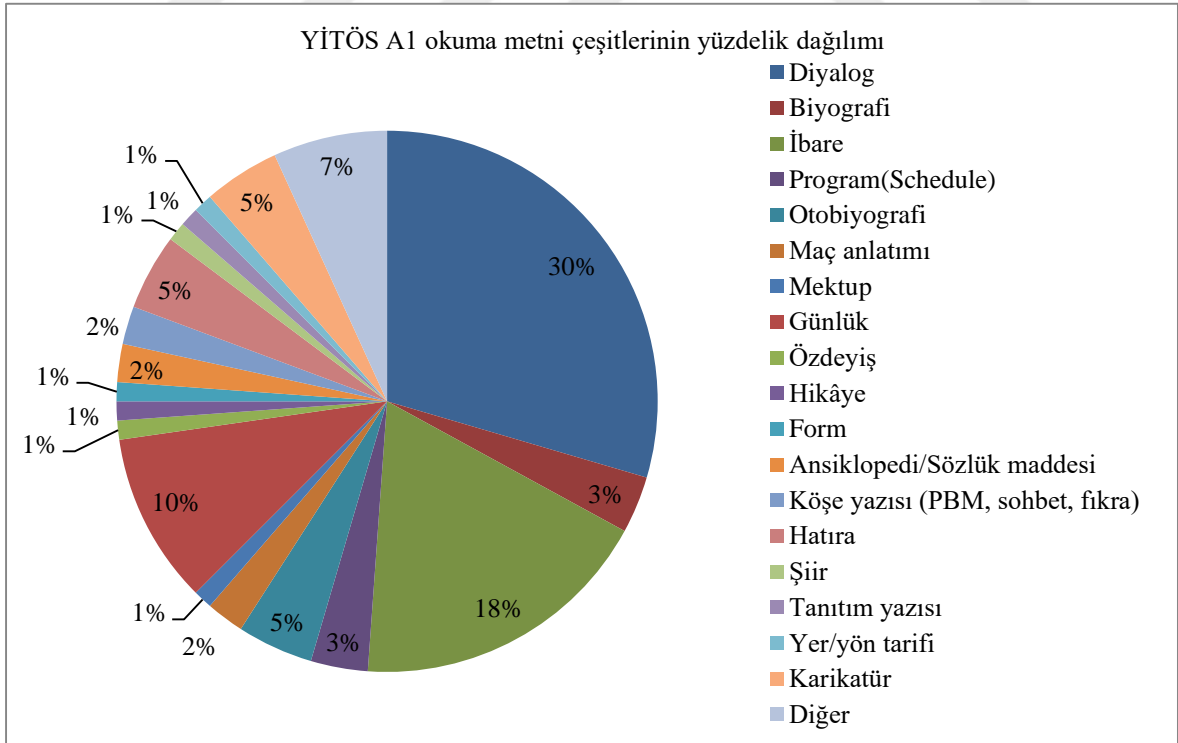
4.1.3.3.1. A1 Seviyesinde Yer Alan İşlevlerine Göre Metin Türlerine İlişkin Bulgular

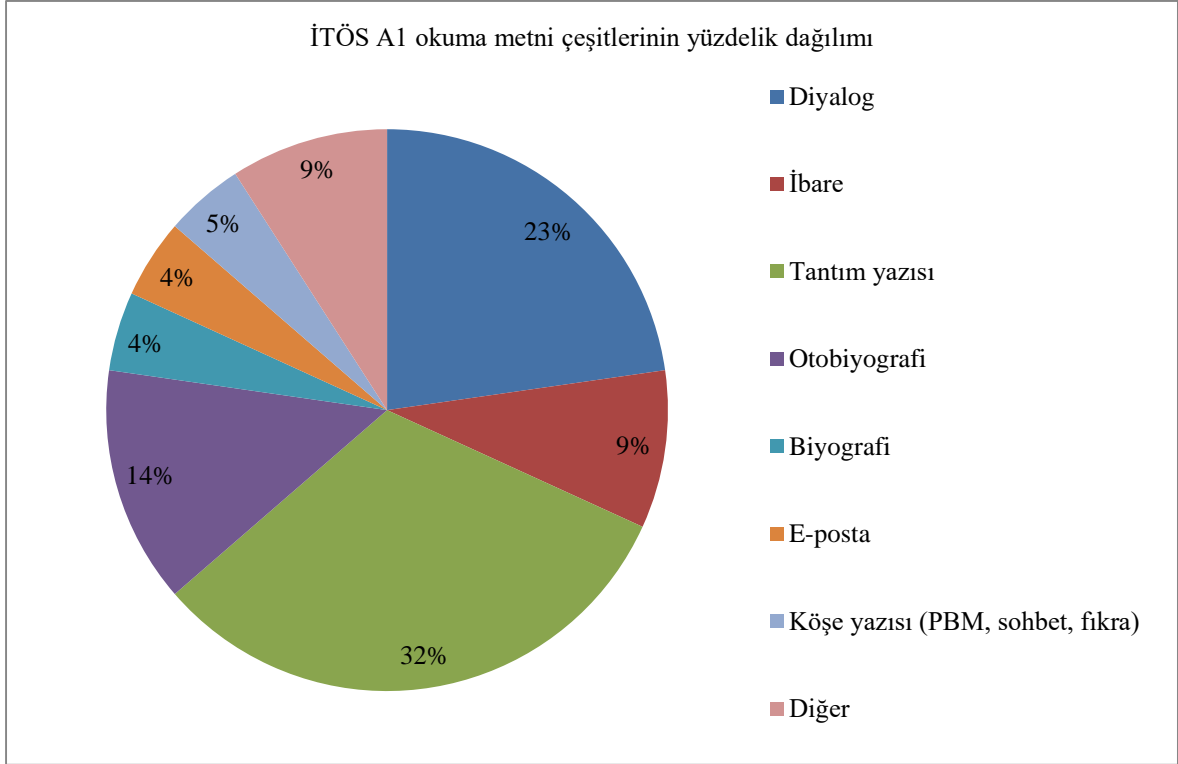
Şekil 24. YİTÖS A1 okuma metni çeşitlerinin sayısal dağılımı

Şekil 25.İTÖS A1 okuma metni çeşitlerinin sayısal dağılımı

Şekil 26.YİTÖS A1 okuma metni çeşitlerinin yüzdeler dağılımı

Şekil 27.İTÖS A1 okuma metni çeşitlerinin yüzdeler dağılımı

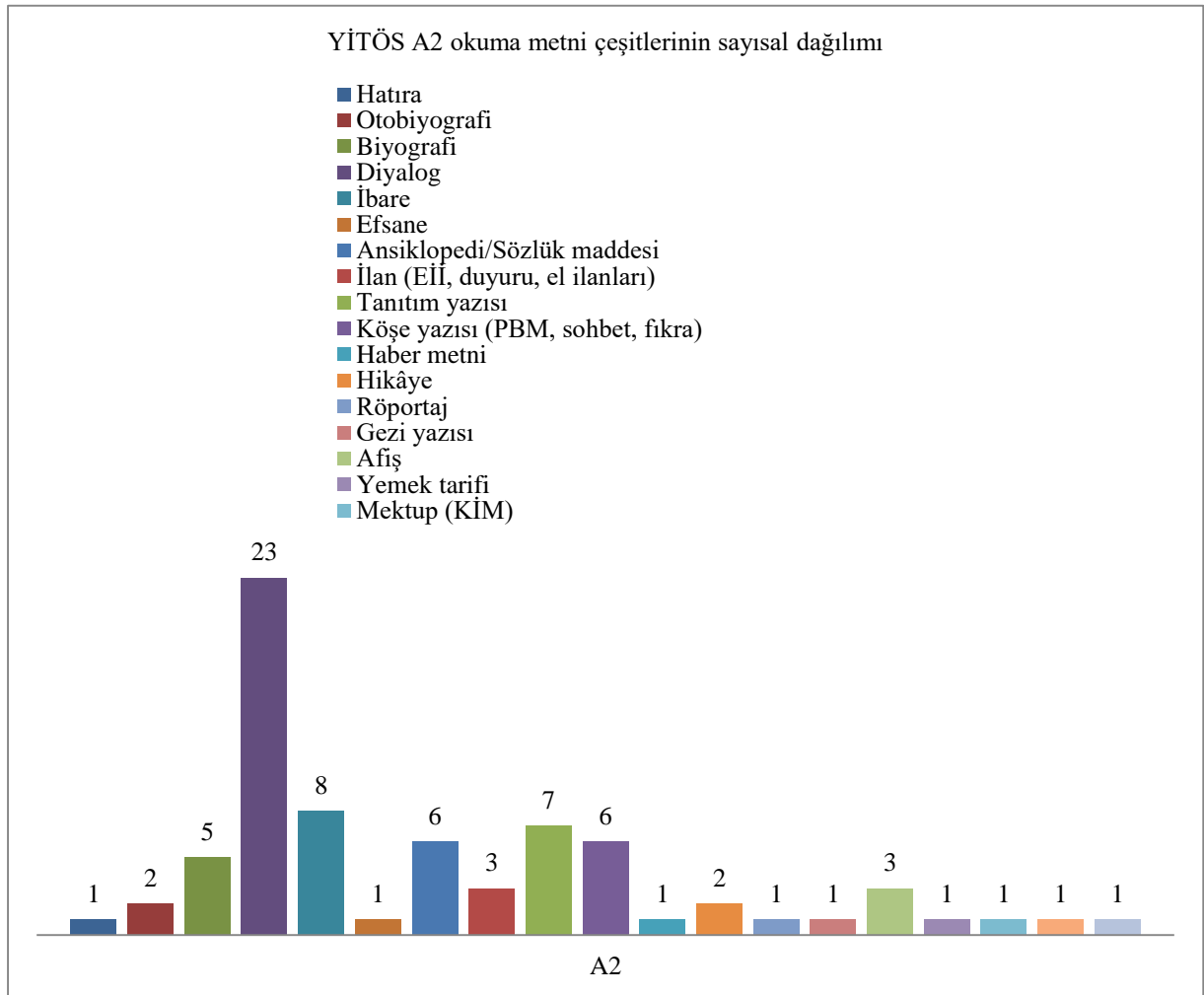
YİTÖS A1 seviyesinde toplam 88 okuma metni yer almakta ve 19 farklı metin türü bulunmaktadır. İTÖS A1 seviyesinde ise toplam 22 okuma metni yer almakta ve 8 farklı metin türü bulunmaktadır. YİTÖS metin türü çeşitliliği bakımından İTÖS'e göre oldukça zengindir. Ancak metin türü çeşitliliğinin toplam metin sayısına oranı ele alındığında İTÖS'ün metin çeşitliliği %36,3 iken YİTÖS'ün %21,5'tir. Bu bakımdan kullanılan metin türü çeşitliliğinin toplam metin sayısına oranı İTÖS'te daha yüksektir.

YİTÖS'te en çok kullanılan metin türü %30 ile diyalogdur. Diyalogdan sonra %18 ile ibare, %10 ile günlük, %7 ile diğer gelmektedir. İTÖS'te ise en çok kullanılan metin türü %32 ile tanıtım yazısıdır. Tanıtım yazısından sonra %23 ile diyalog, %14 ile otobiyografi ve %9 ile diğer ve ibare gelmektedir.

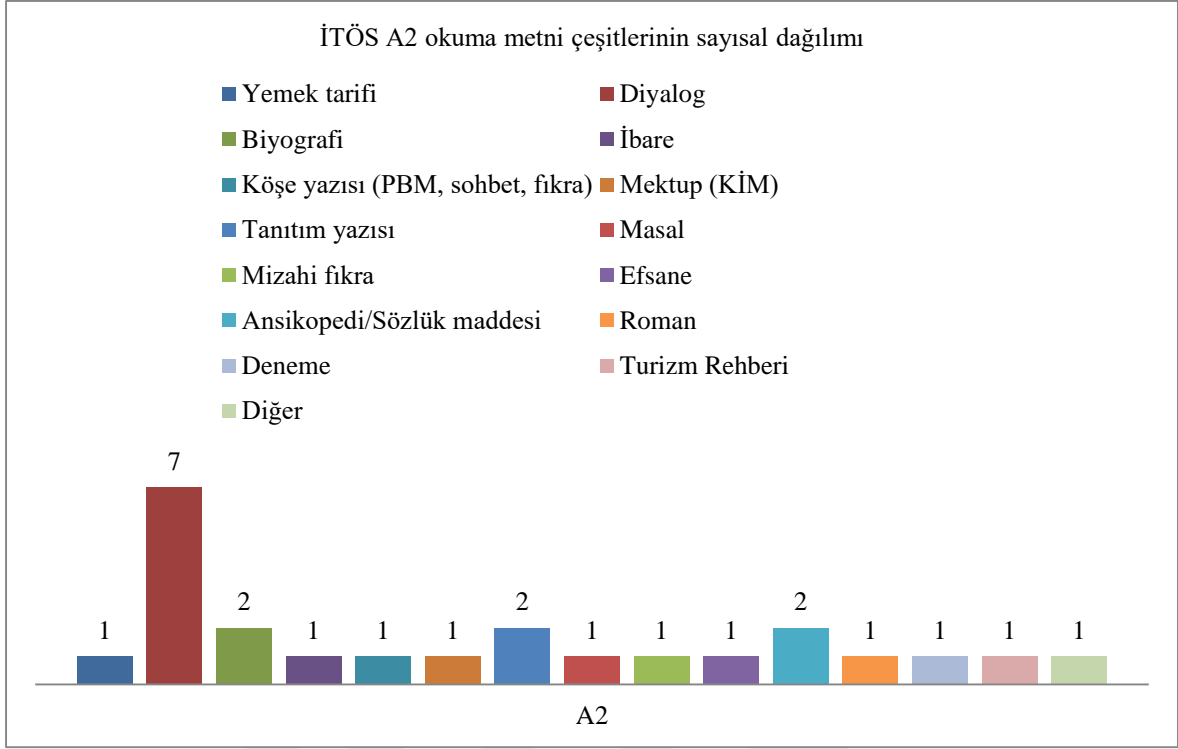
A1 seviyesinde öğrencilerin gündelik iletişim ihtiyaçlarının karşılanmasında YİTÖS ders kitabında olduğu gibi diyaloglara ağırlık verilmesinin yerinde olduğu düşünülmektedir. Ancak ibarelerin okuma etkinliği içerisindeki metinlerde kullanımlarının çok sayıda olması dil öğretiminde doğru değildir. Çünkü ibareler daha çok dil bilgisi yapılarının öğretimi veya kısa bilgi verme amaçlı bir veya iki cümleden oluşan metinlerdir. İbareler dil öğrencilerinin günlük pratik iletişim ihtiyaçlarını sağlayacak bir bağlam içermemektedir.

İTÖS ders kitabında kullanım sıklığı bakımından tanıtım yazılarının ilk sırada yer alması ve diyalog metinlerinin önüne geçmesi A1 seviyesi açısından doğru karşılanmamaktadır. Çünkü A1 seviyesinde dil öğrencilerinin öncelikli ihtiyaçları hayata tutunabilecek iletişimsel bağlamları kavrayabilmektir. Bu sebeple diyalogların A1 seviyesinde öncelikli kullanıma sahip olması gerektiği düşünülmektedir.

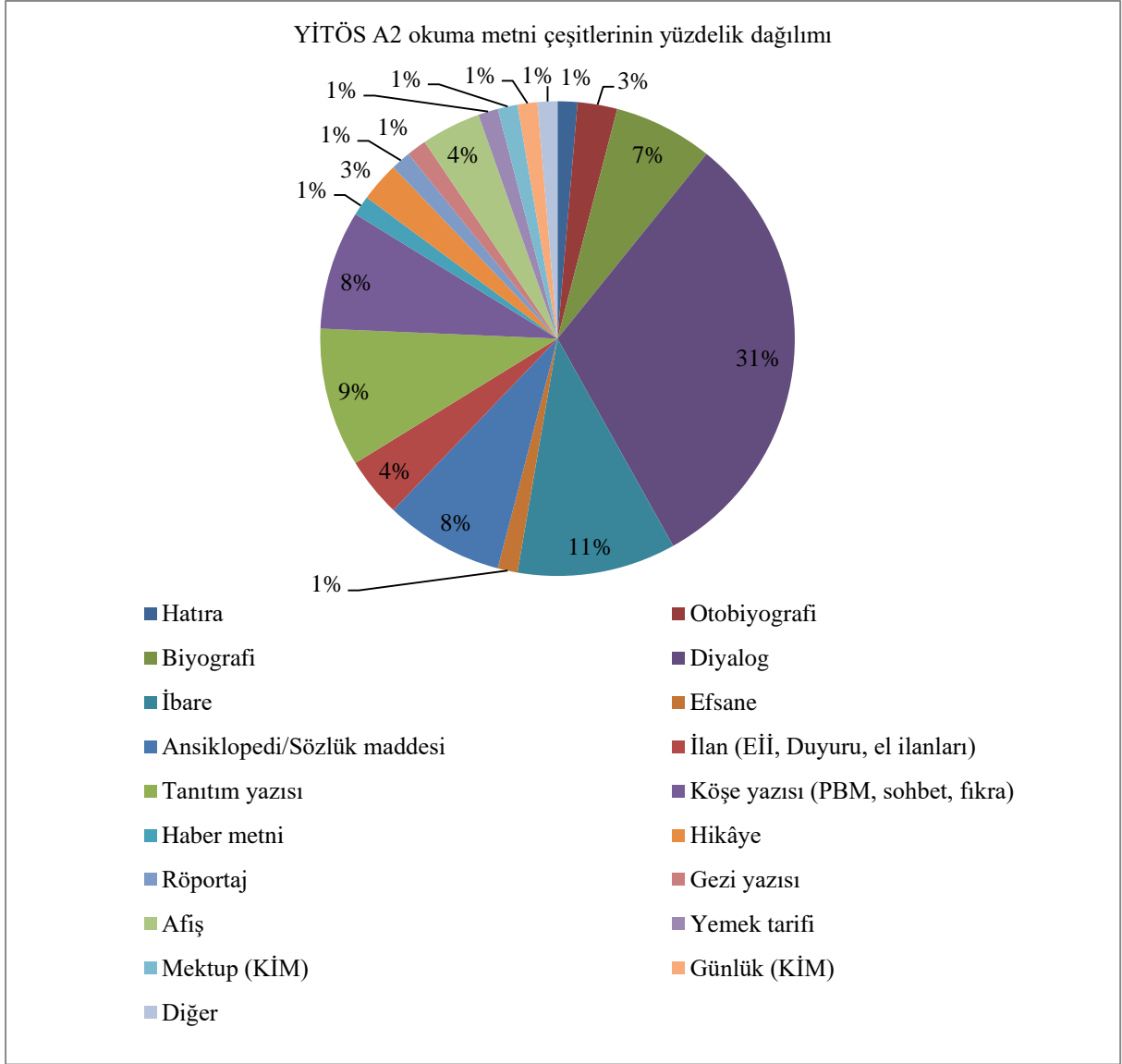
4.1.3.3.2. A2 Seviyesinde Yer Alan İşlevlerine Göre Metin Türlerine İlişkin Bulgular

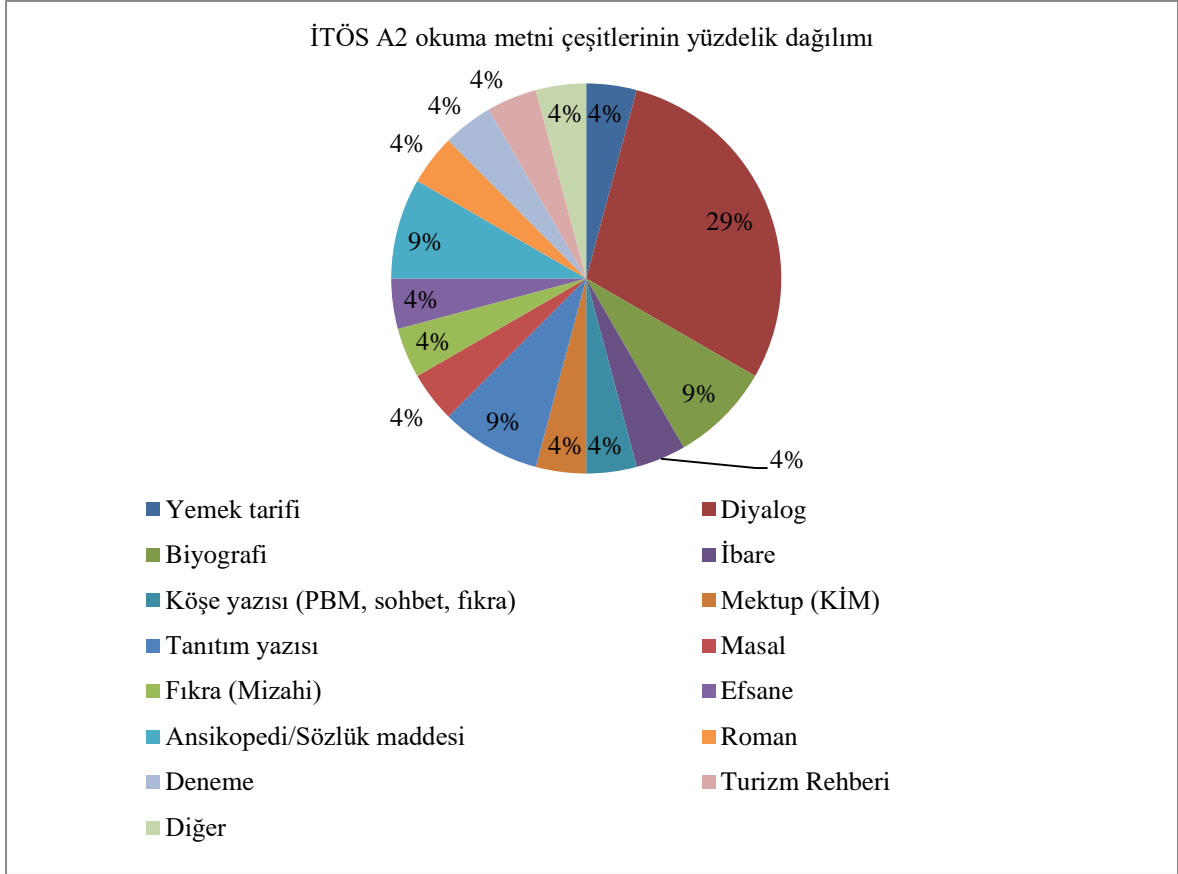
Şekil 28. YİTÖS A2 okuma metni çeşitlerinin sayısal dağılımı

Şekil 29.İTÖS A2 okuma metni çeşitlerinin sayısal dağılımı

Şekil 30. YİTÖS A2 okuma metni çeşitlerinin yüzdeler dağılımı

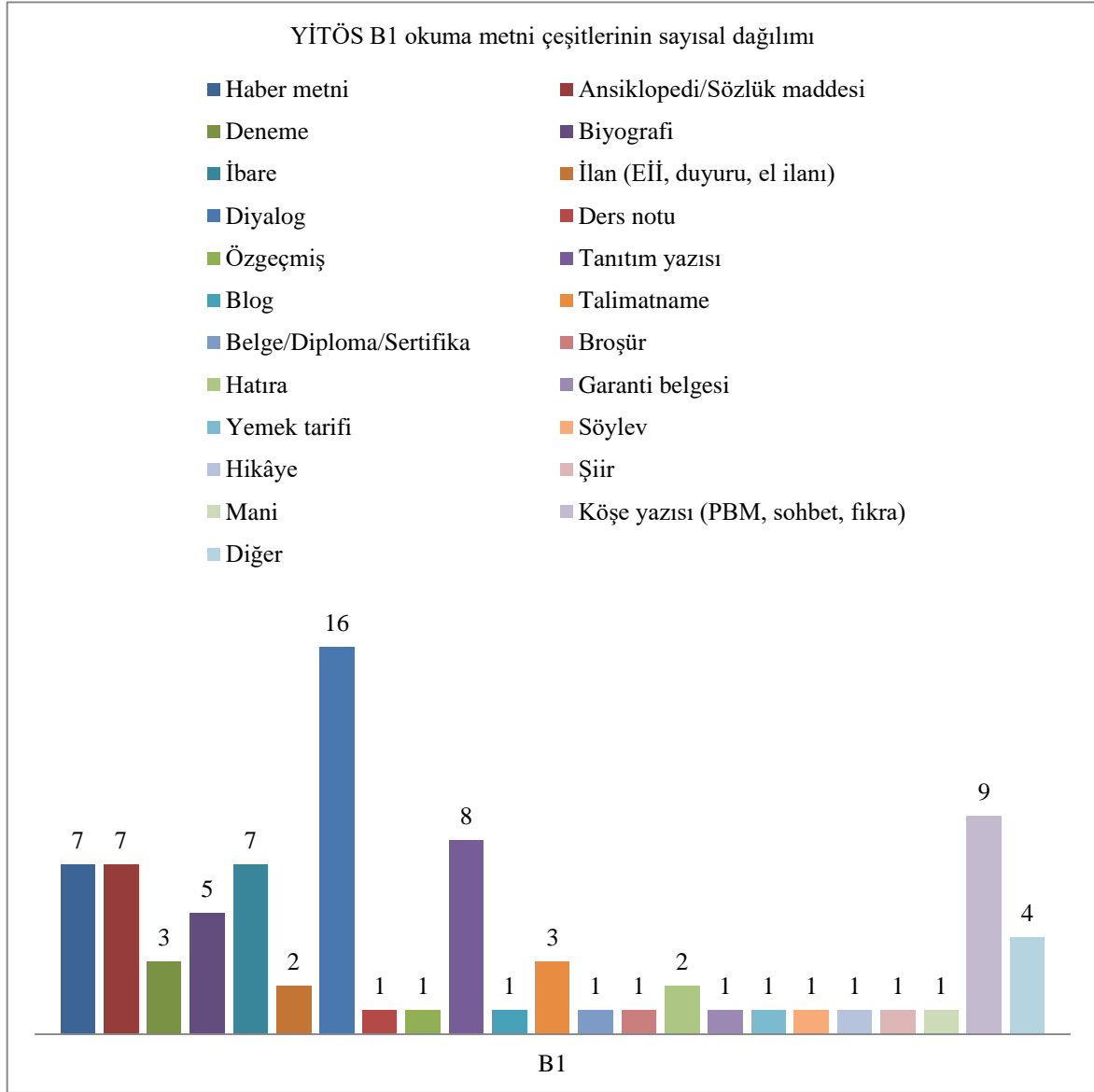
Şekil 31.İTÖS A2 okuma metni çeşitlerinin yüzdeler dağılımı

YİTÖS A2 seviyesinde toplam 74 okuma metni yer almakta ve 19 farklı metin türü bulunmaktadır. İTÖS A2 seviyesinde ise toplam 24 okuma metni yer almakta ve 15 farklı metin türü bulunmaktadır. Metin türü çeşitliliğinin toplam metin sayısına oranı ele alındığında İTÖS'ün metin çeşitliliği %62,5 iken YİTÖS'ün %25,6'dır. Bu bakımdan kullanılan metin türü çeşitliliğinin toplam metin sayısına oranı İTÖS'te YİTÖS'e göre oldukça yüksektir.

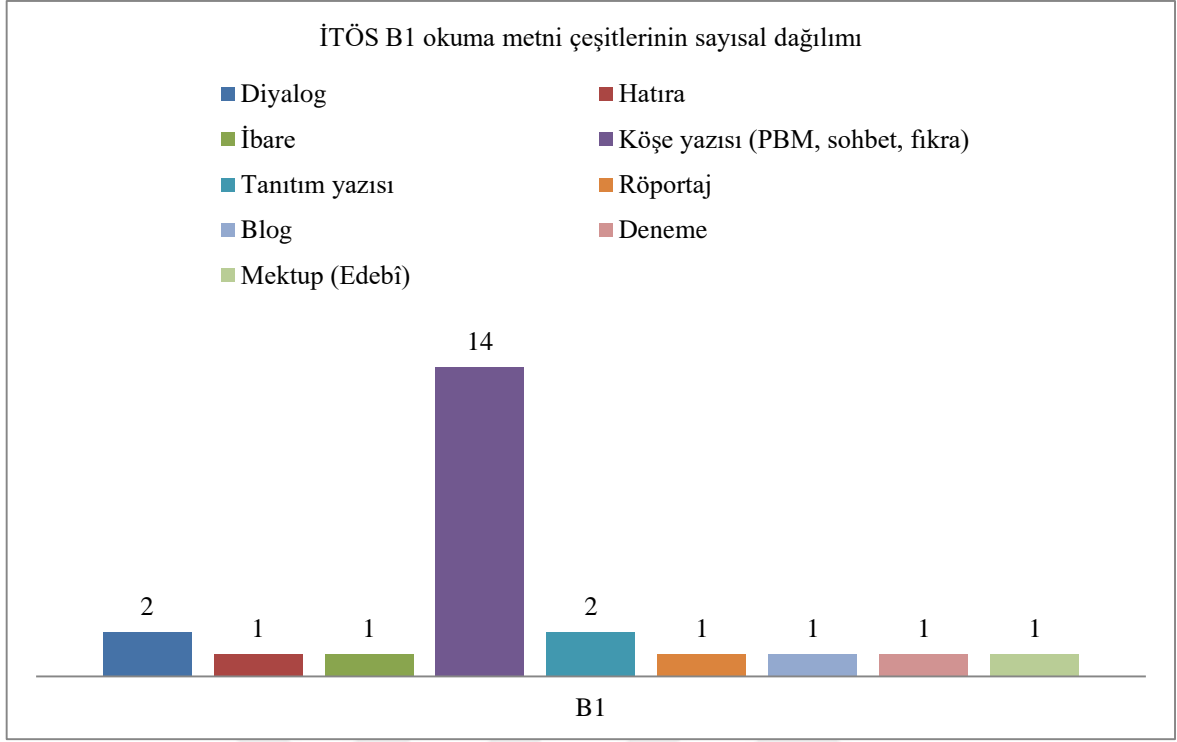
YİTÖS'te en çok kullanılan metin türü %31 ile diyalogdur. Diyalogdan sonra %11 ile ibare, %9 ile tanıtım yazısı, %8 ile ansiklopedi/sözlük maddesi ve köşe yazısı gelmektedir. İTÖS'te ise en çok kullanılan metin türü %29 ile diyalogdur. Diyalogdan sonra %9 ile tanıtım yazısı, biyografi, ansiklopedi/sözlük maddesi gelmektedir.

A2 seviyesinde öğrencilerin gündelik pratik iletişim ihtiyaçlarının karşılanması için her iki öğretim setinde de diyaloglar kullanım alanı bakımından öncelikli bir yer kaplamaktadır.

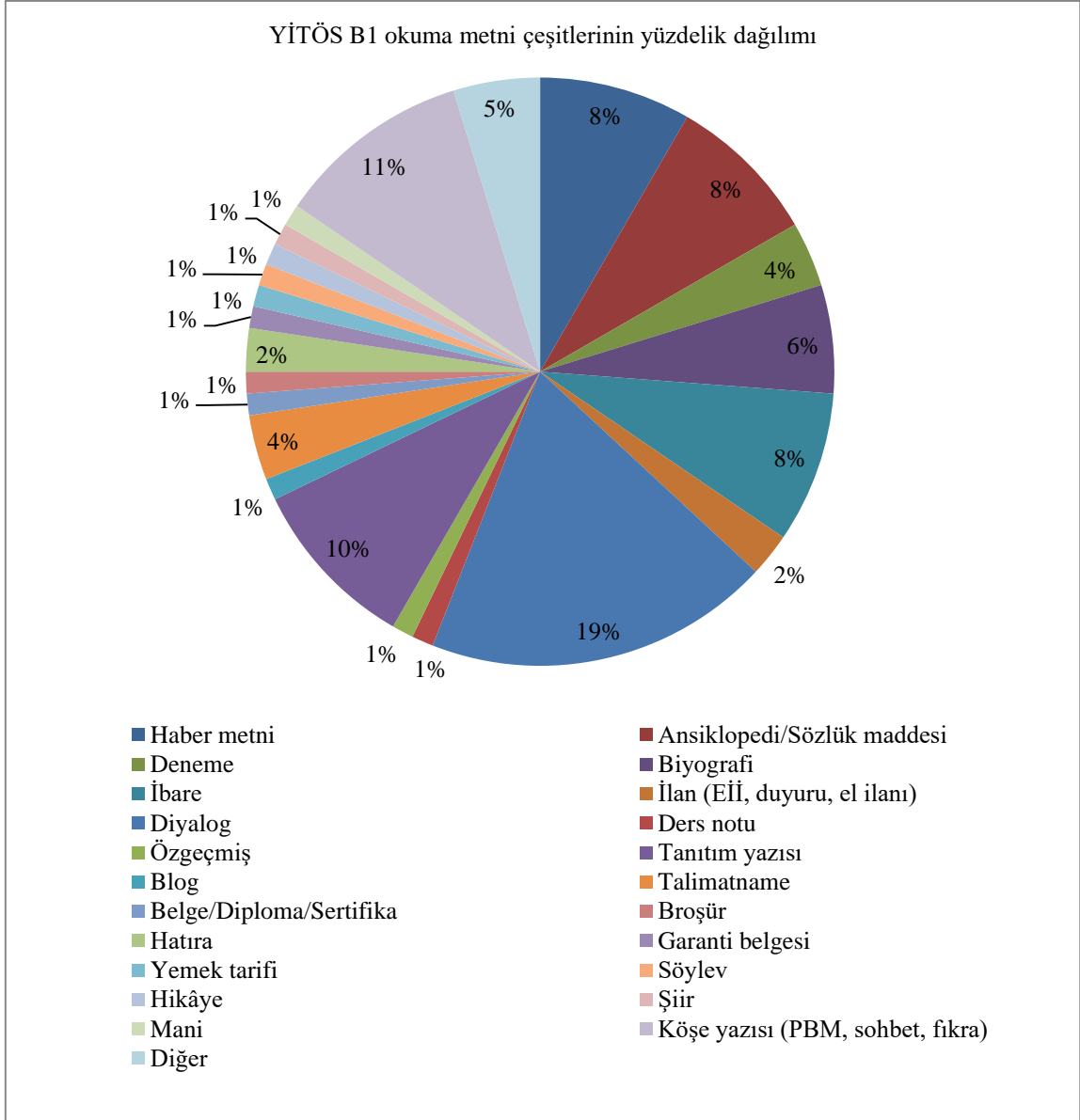
4.1.3.3.3. B1 Seviyesinde Yer Alan İşlevlerine Göre Metin Türlerine İlişkin Bulgular

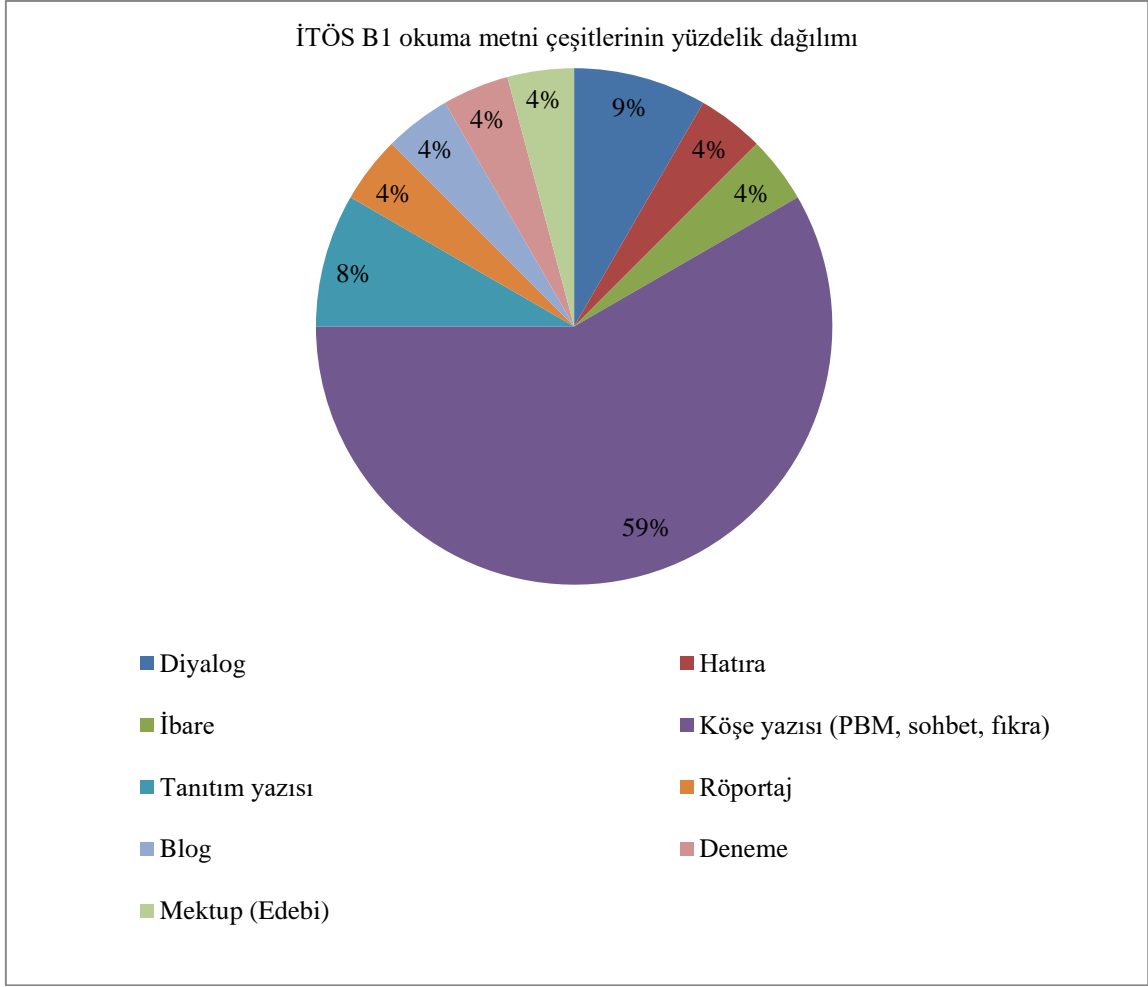
Şekil 32. YİTÖS B1 okuma metni çeşitlerinin sayısal dağılımı

Şekil 33.İTÖS B1 okuma metni çeşitlerinin sayısal dağılımı

Şekil 34. YİTÖS B1 okuma metni çeşitlerinin yüzdeler dağılımı

Şekil 35.İTÖS B1 okuma metni çeşitlerinin yüzdeler dağılımı

YİTÖS B1 seviyesinde toplam 84 okuma metni yer almakta ve 23 farklı metin türü bulunmaktadır. İTÖS B1 seviyesinde ise toplam 24 okuma metni yer almakta ve 9 farklı metin türü mevcuttur. Metin türü çeşitliliğinin toplam metin sayısına oranı ele alınacak olursa İTÖS'ün metin çeşitliliği %37,5 iken YİTÖS'ün %27,3'tür. Bu bakımdan kullanılan metin türü çeşitliliğinin toplam metin sayısına oranı İTÖS'te daha yüksektir.

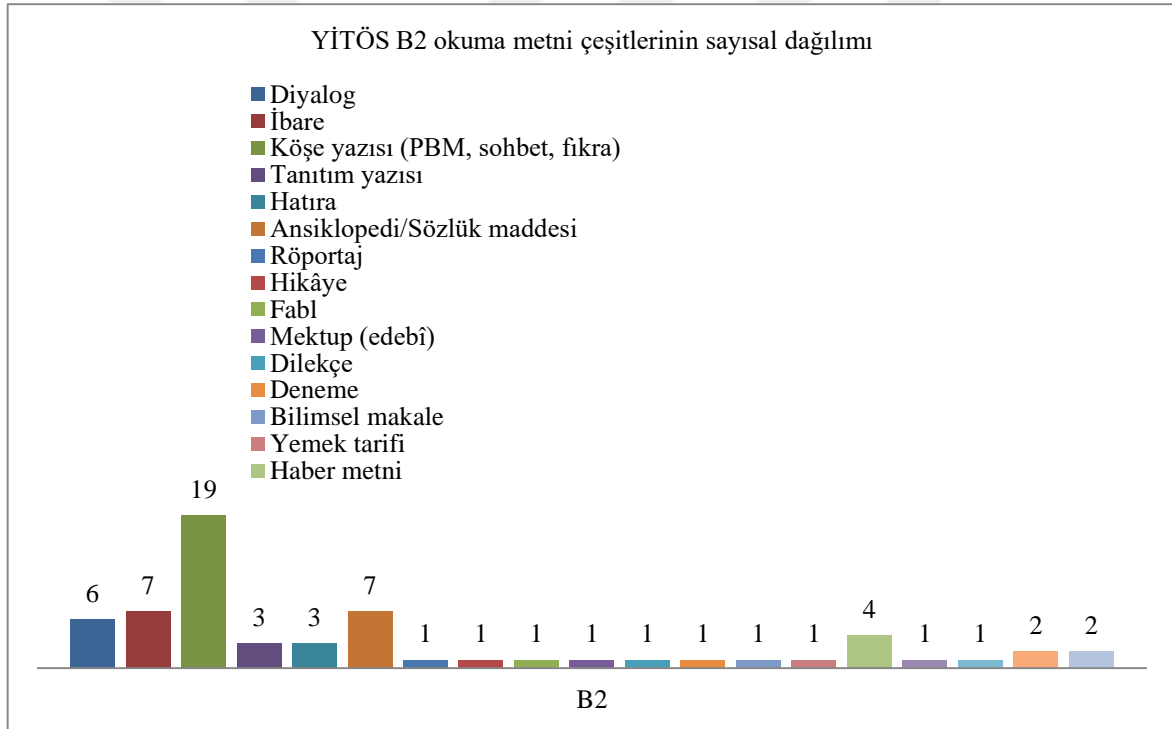
YİTÖS'te en çok kullanılan metin türü %19 ile diyalogdur. Diyalogdan sonra %11 ile köşe yazısı %10 ile tanıtım yazısı, %8 ile ansiklopedi/sözlük maddesi, haber metni ve ibare gelmektedir. İTÖS'te ise en çok kullanılan metin türü %59 ile köşe yazısıdır. Köşe yazısından sonra %9 ile diyalog, %8 ile tanıtım yazısı gelmektedir.

YİTÖS B1 ders kitabında kullanım alanı en yaygın türü temel seviyede olduğu gibi yine diyalog oluşturmaktadır. Orta seviyenin ilk safhası olan B1 seviyesinde öğrencilerin iletişim ihtiyaçlarını doğrudan gidermeye yönelik olan iletişimsel metinlerin kullanımında bir

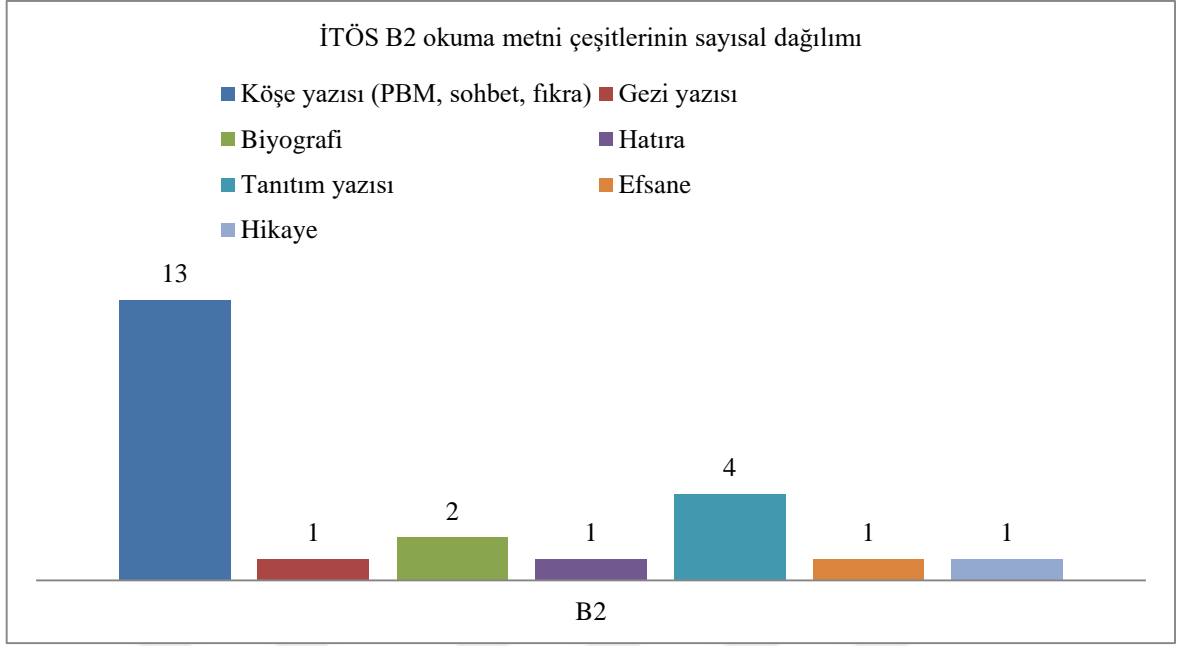
mahsur olmadığı düşünülmele birlikte diğer metin türlerine de ağırlık verilmeye başlanabileceği düşünülmektedir. Nitekim YİTÖS B1 seviyesi ders kitabında diyalogdan sonra en çok kullanılan metin türleri köşe yazısı ve tanıtım yazısıdır.

İTÖS B1 ders kitabında ise en çok kullanılan metin türünün köşe yazısı olduğu görülmektedir. Köşe yazısı içerisinde yer alan özellikle popüler bilimsel makaleler okuyucu ilgisini üzerine çekmede oldukça etkili bir türdür. Orta ve ileri seviyelerde köşe yazısının kullanımına ağırlık verilmesinin doğru olduğu düşünülmektedir.

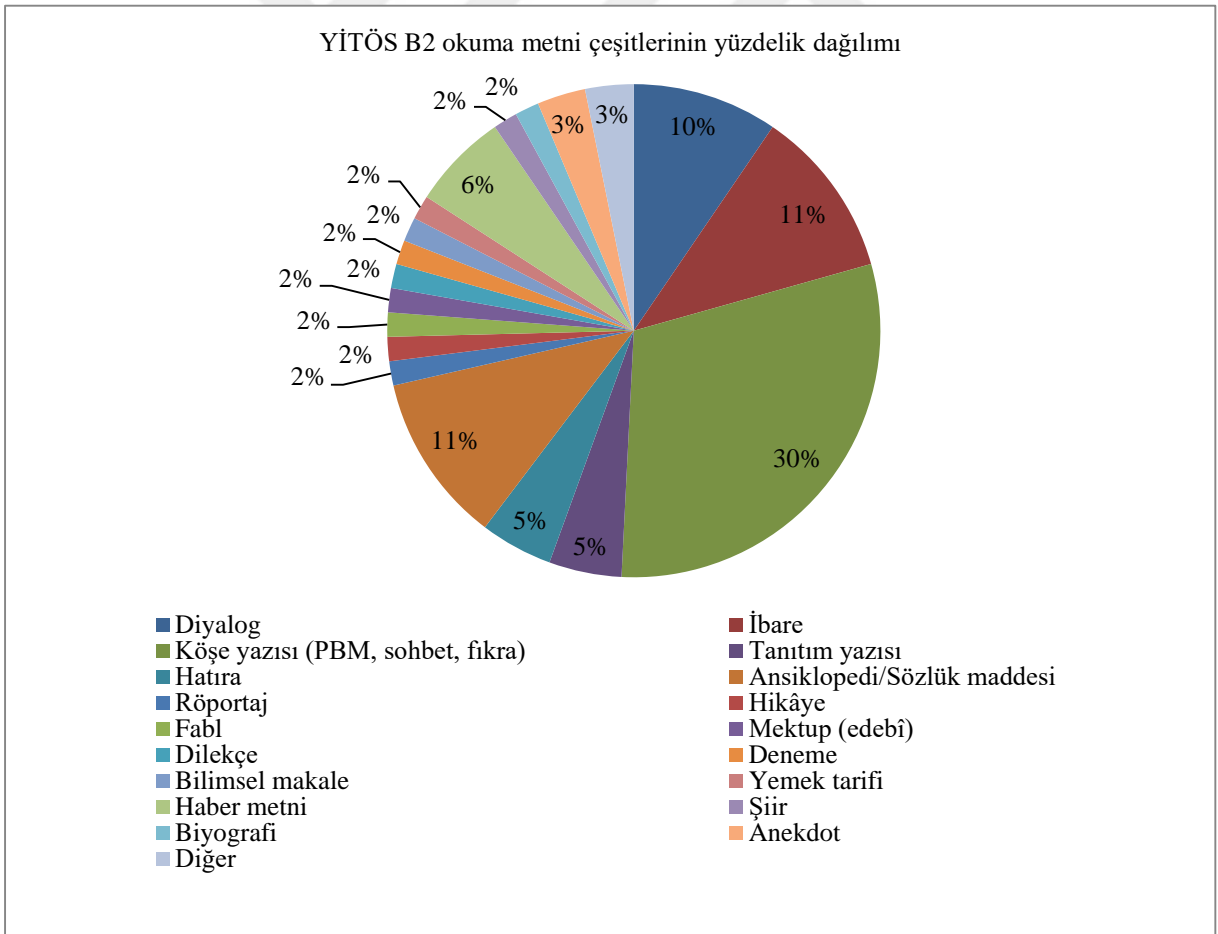
4.1.3.3.4. B2 Seviyesinde Yer Alan İşlevlerine Göre Metin Türlerine İlişkin Bulgular

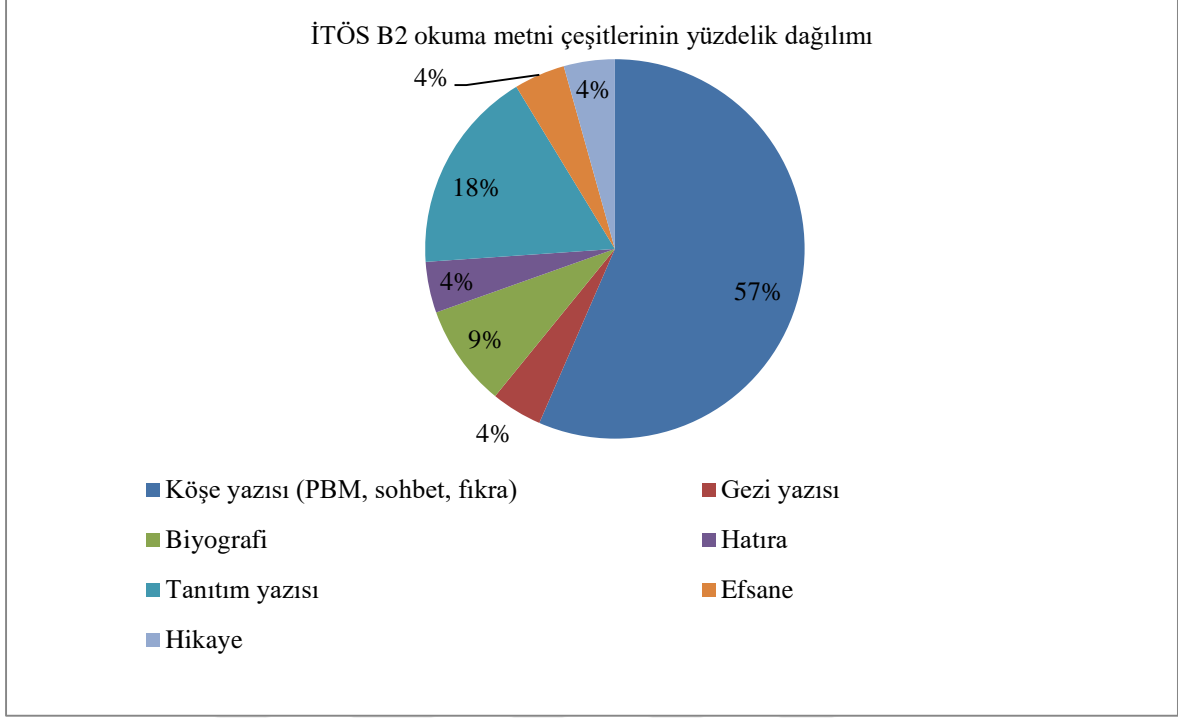
Şekil 36. YİTÖS B2 okuma metni çeşitlerinin sayısal dağılımı

Şekil 37.İTÖS B2 okuma metni çeşitlerinin sayısal dağılımı

Şekil 38.YİTÖS B2 okuma metni çeşitlerinin yüzdeler dağılımı

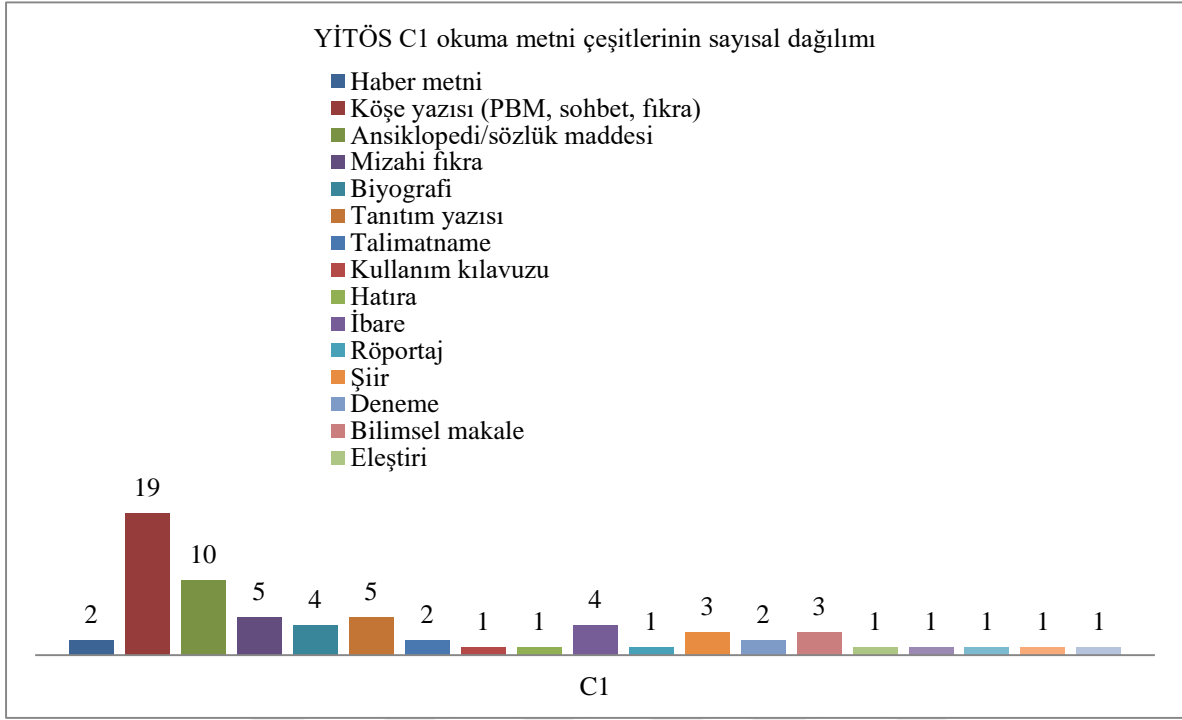
Şekil 39.İTÖS B2 okuma metni çeşitlerinin yüzdeler dağılımı

YİTÖS B2 seviyesinde 63 okuma metni yer almakta ve 19 farklı metin türü bulunmaktadır. İTÖS B1 seviyesinde ise toplam 23 okuma metni yer almakta ve 7 farklı metin türü bulunmaktadır. Metin türü çeşitliliğinin toplam metin sayısına oranı ele alınacak olunursa İTÖS'ün metin çeşitliliği %30,4 iken YİTÖS'ün %30,1'dir. Bu bakımdan kullanılan metin türü çeşitliliğinin toplam metin sayısına oranı İTÖS'te daha yüksektir.

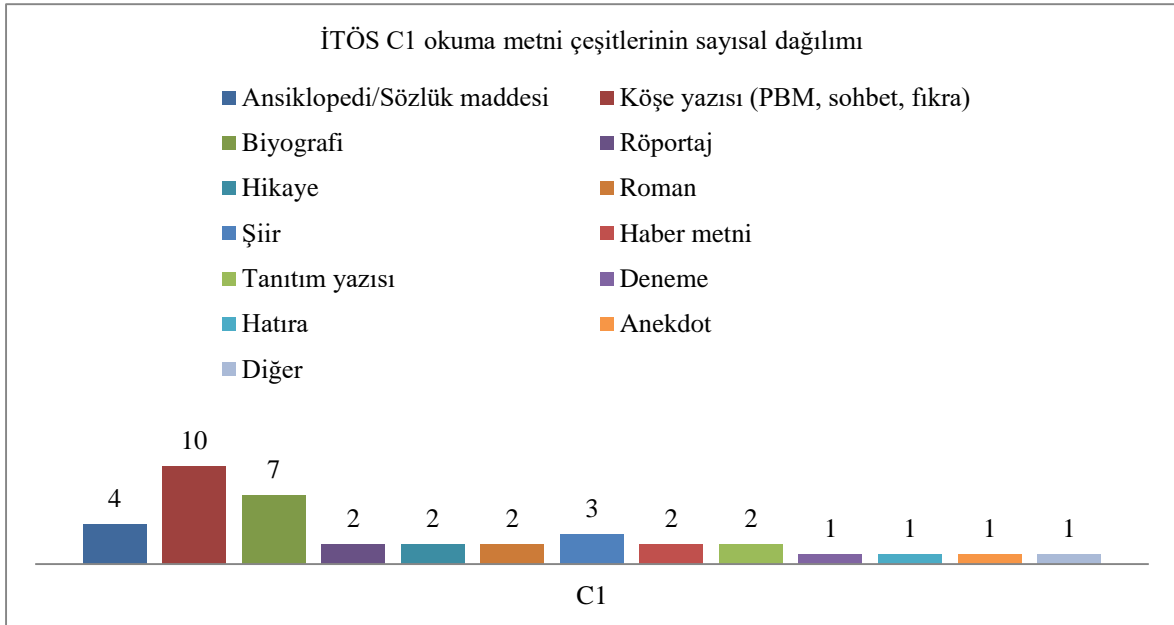
YİTÖS'te en çok kullanılan metin türü %30 ile köşe yazısıdır. Köşe yazısından sonra %11 ile ibare ve ansiklopedi/sözlük maddesi, %10 ile diyalog gelmektedir. İTÖS'te ise en çok kullanılan metin türü %57 ile köşe yazısıdır. Köşe yazısından sonra %18 ile tanıtım yazısı, %9 ile biyografi gelmektedir.

YİTÖS B2 ders kitabında kullanım alanının genişliği bakımından ilk sırayı %30 ile köşe yazısı olarak iletişimsel metinler geri plana kaymıştır ki olması gereken de budur. Ancak köşe yazısından sonra kullanım alanı en yaygın ikinci tür olan ibarenin B2 seviyesinde okuma etkinlikleri içerisinde bu kadar yaygın kullanılması ibarelerin bağlam bakımından zayıf olması sebebiyle doğru değildir.

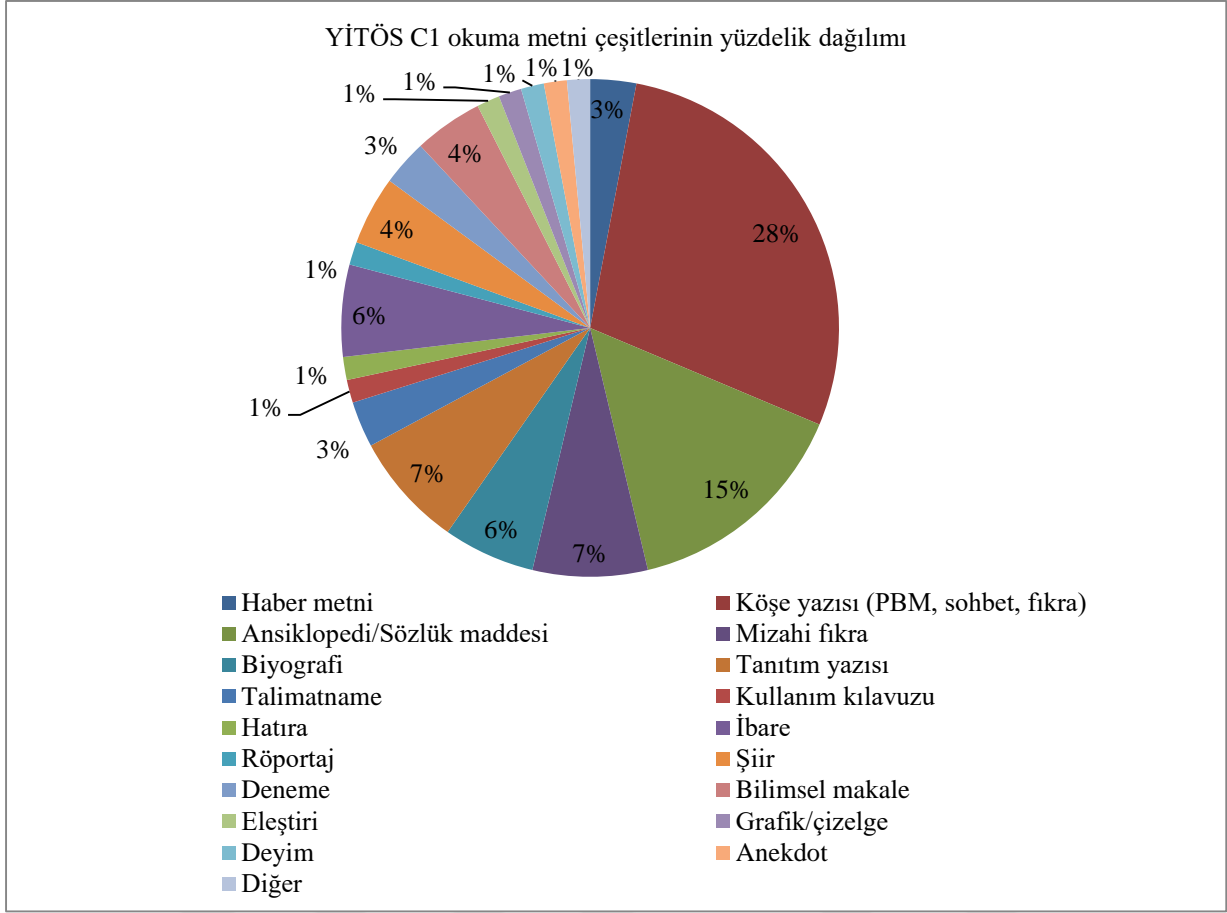
4.1.3.3.5. C1 Seviyesinde Yer Alan İşlevlerine Göre Metin Türlerine İlişkin Bulgular

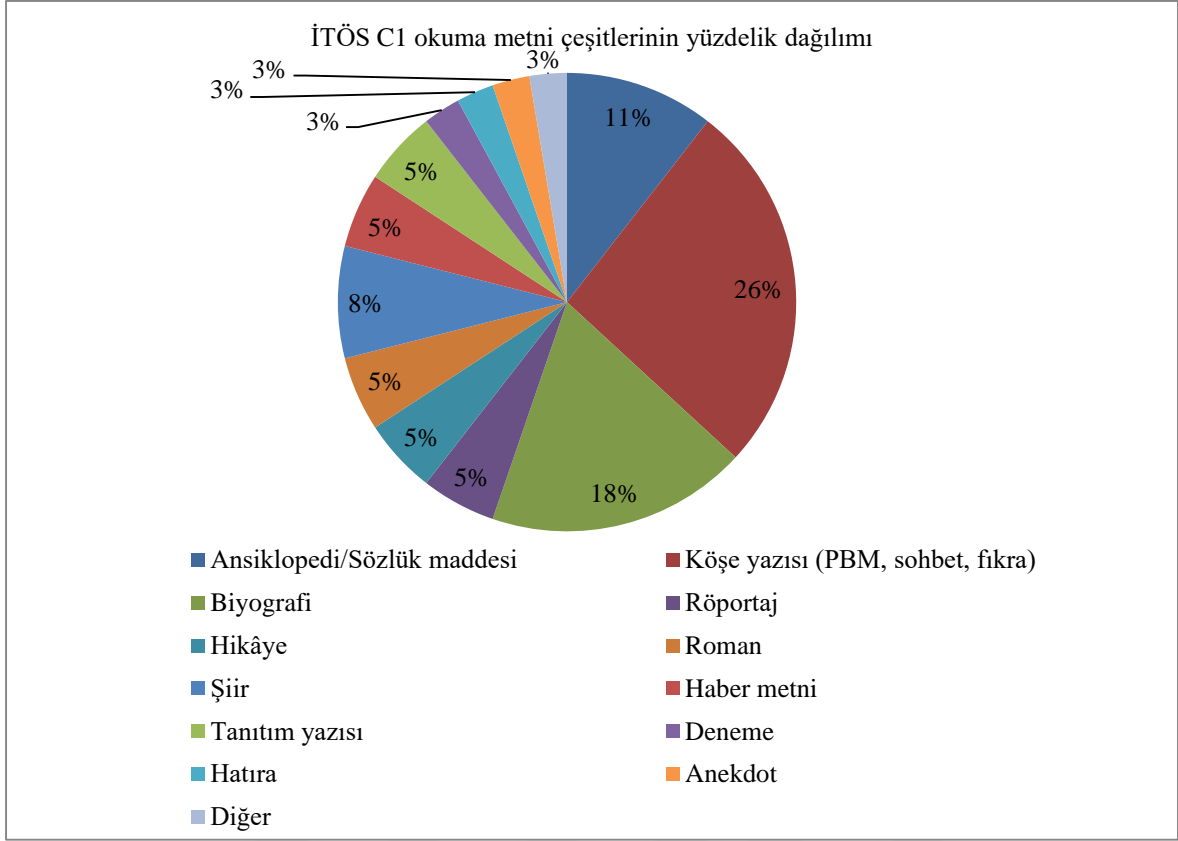
Şekil 40. YİTÖS C1 okuma metni çeşitlerinin sayısal dağılımı

Şekil 41. İTÖS C1 okuma metni çeşitlerinin sayısal dağılımı

Şekil 42.YİTÖS C1 okuma metni çeşitlerinin yüzdeler dağılımı

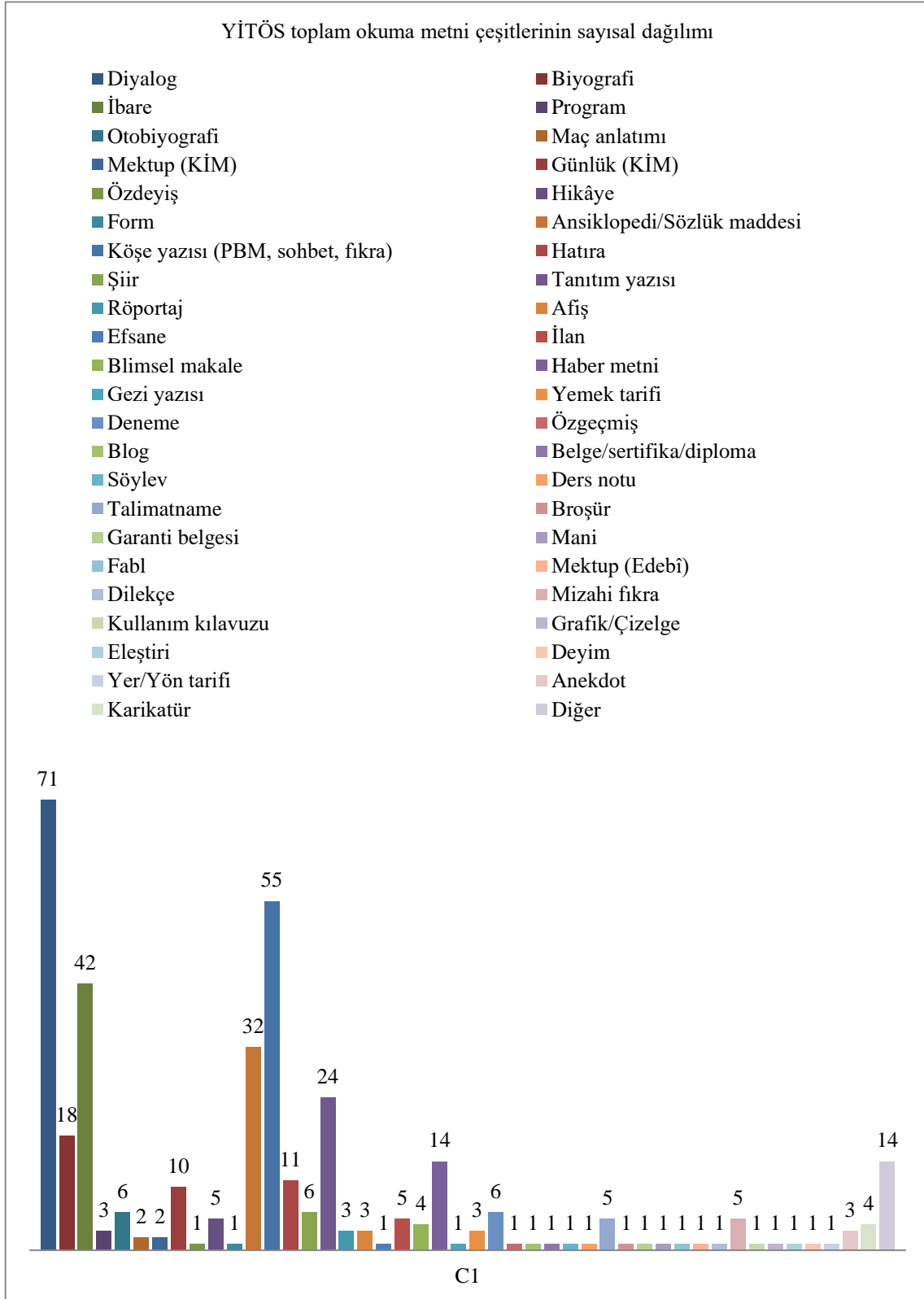
Şekil 43.İTÖS C1 okuma metni çeşitlerinin yüzdeler dağılımı

YİTÖS C1 seviyesinde 67 okuma metni yer almakta ve 19 farklı metin türü bulunmaktadır. İTÖS B1 seviyesinde ise toplam 38 okuma metni yer almakta ve 13 farklı metin türü bulunmaktadır. Metin türü çeşitliliğinin toplam metin sayısına oranı ele alınacak olursa İTÖS'ün metin çeşitliliği %34,2 iken YİTÖS'ün %28,3'tür. Bu bakımdan kullanılan metin türü çeşitliliğinin toplam metin sayısına oranı İTÖS'te daha yüksektir.

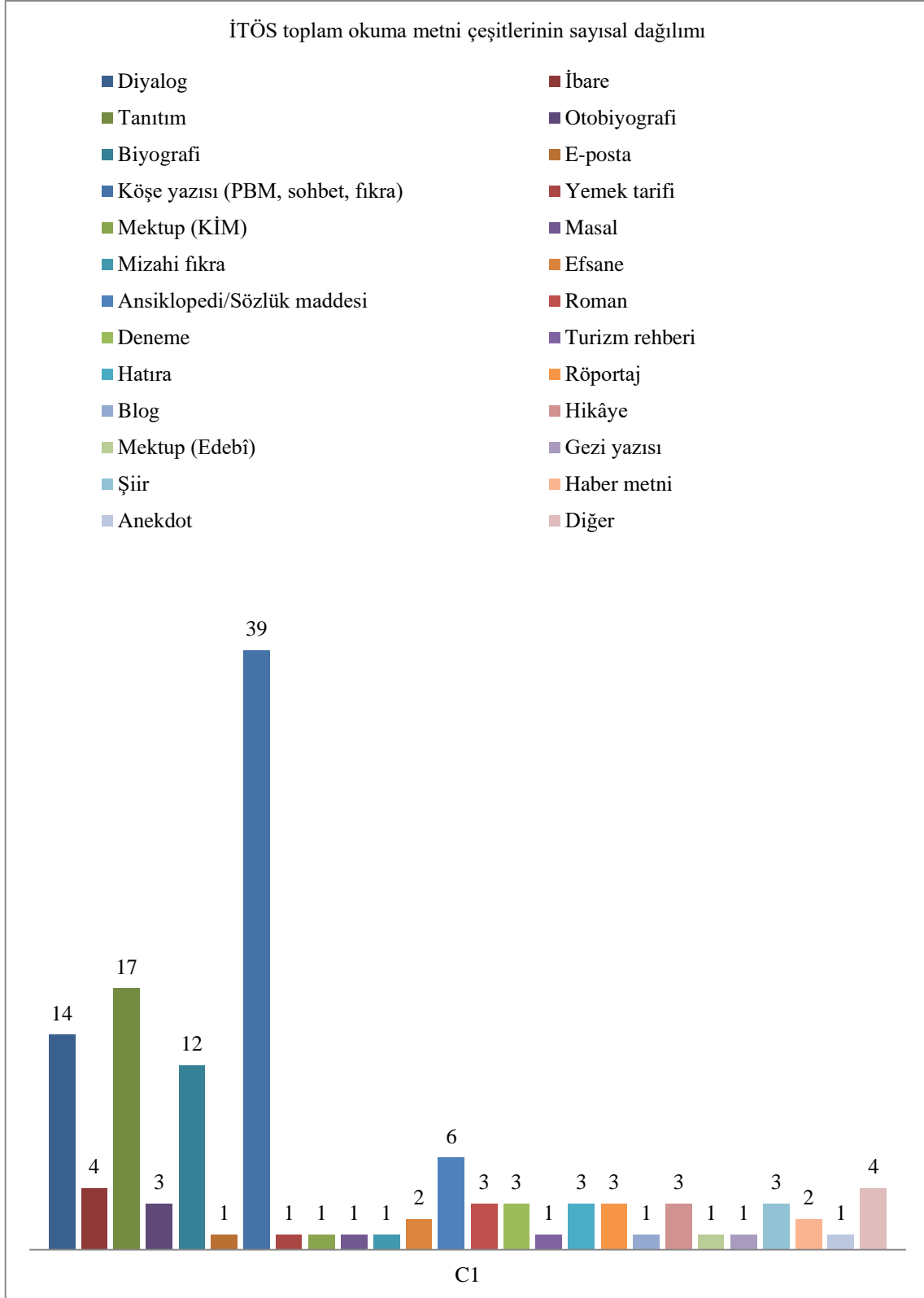
YİTÖS'te en çok kullanılan metin türü %28 ile köşe yazısıdır. Köşe yazısından sonra %15 ile ansiklopedi/sözlük maddesi, %7 ile tanıtım yazısı ve mizahi fıkra gelmektedir. İTÖS'te ise en çok kullanılan metin türü %26 ile köşe yazısıdır. Köşe yazısından sonra %18 ile biyografi, %11 ile ansiklopedi/sözlük maddesi gelmektedir.

C1 seviyesinde her iki set için de kullanım alanı en yaygın metin türleri köşe yazısıdır. Köşe yazılarına ait oranın belirgin bir artış gösterdiği görülmektedir. YİTÖS C1 ders kitabında ibarenin kullanım oranı ise %6 ile yine yüksek bir orandadır.

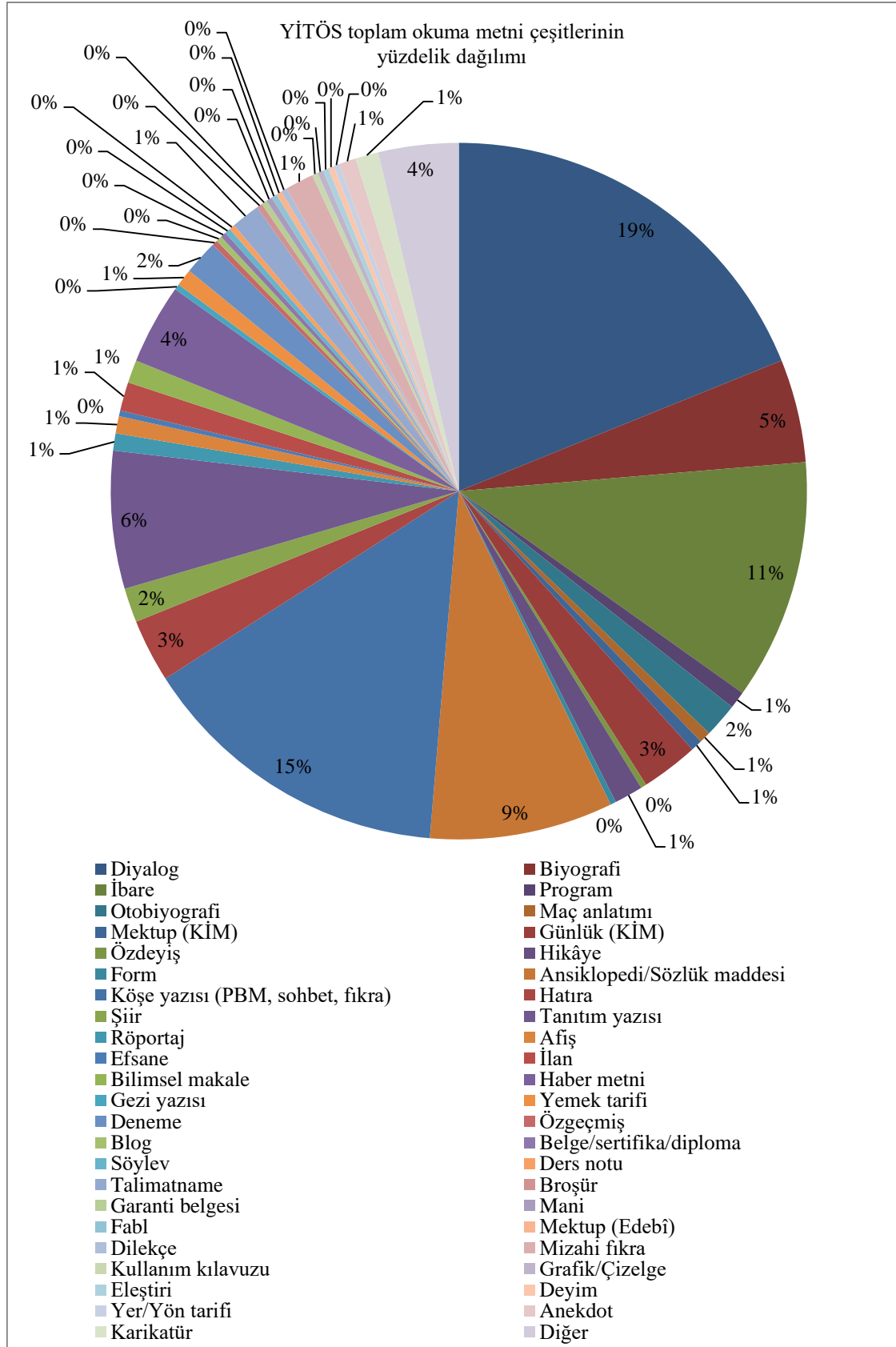
4.1.3.3.6. İşlevlerine Göre Metin Türlerinin Genel Toplamına İlişkin Bulgular

Şekil 44. YİTÖS toplam okuma metni çeşitlerinin sayısal dağılımı

Şekil 45. İTÖS toplam okuma metni çeşitlerinin sayısal dağılımı

Şekil 46. YİTÖS toplam okuma metni çeşitlerinin genel dağılım yüzdesi

YİTÖS ders kitaplarında A1 seviyesinden C1 seviyesi tamamlana kadar toplamda 376 okuma metni yer almakta ve 46 farklı metin türü bulunmaktadır. İTÖS ders kitaplarında toplamda 131 okuma metni yer almakta ve 26 farklı metin türü bulunmaktadır. Metin türü çeşitliliğinin toplam metin sayısına oranı ele alınacak olursa İTÖS'ün metin çeşitliliği %19,8 iken YİTÖS'ün %12,2'dir. Bu bakımdan kullanılan metin türü çeşitliliğinin toplam metin sayısına oranı İTÖS'te daha yüksektir.

YİTÖS'te en çok kullanılan metin türü %18,8 ile diyalogdur. Diyalogdan sonra %14,6 ile köşe yazısı, %11,1 ile ibare gelmektedir. İTÖS'te ise en çok kullanılan metin türü %29,7 ile köşe yazısıdır. Köşe yazısından sonra %12,9 ile tanıtım yazısı, %10,6 ile diyalog yer almaktadır.

İbare, her iki sette de yer almakla birlikte YİTÖS'te %11,1 ile en yaygın kullanım alanına sahip üçüncü metin türüdür. İTÖS'teki kullanım alanı ise %3 ile altıncı sıradadır.

Her iki öğretim setinde de okuma etkinlikleri içerisinde hiç kullanımına yer verilmemiş metinler de yer almaktadır. YİTÖS ders kitaplarında hiç kullanılmamış metin türleri şunlardır:

Resmî yazılar: Sözleşme/anlaşma, hukukî metinler (yasa, yönetmelik,yönerge vb.), rapor, tebligat, reçete.

Öğretici metinler (KİM): Bulmaca, harita, kroki, turizm rehberi, hava durumu, katalog.

İletişimsel metinler: E-posta, reklam, kartpostal, duvar yazısı, döviz, slogan/motto, sosyal medya mesajları, menü, davetiye.

Öğretici metinler (Edebî): Atasözü, dinî metin, günlük.

Anlatmaya/göstermeye dayalı metinler: Söyleşi, çizgi roman, masal, destan, roman.

Nazım: Ninni, şarkı, türkü, tekerleme, sayısmaca, bilmece.

İTÖS ders kitaplarında hiç kullanılmamış metin türleri ise şu şekildedir:

Resmî yazılar: Dilekçe, garanti belgesi, özgeçmiş, sözleşme/anlaşma, hukukî metinler (yasa, yönetmelik, yönerge vb.), rapor, tebligat, reçete, belge/diploma/sertifika.

Öğretici metinler (KİM): Ders notu, bulmaca, harita, kroki, kullanım kılavuzu, talimatname, hava durumu, katalog, çizelge/grafik, program (schedule).

İletişimsel metinler: Söylev, broşür, afiş, reklam, kartpostal, duvar yazısı, döviz, slogan (motto), ilan (emlak ve iş ilanları, duyuru), sosyal medya mesajları, form, menü, davetiye, maç anlatımı, günlük, yer/yön tarifi.

Öğretici metinler (edebî): Bilimsel makale, karikatür, atasözü, deyim, özdeyiş, eleştiri, dinî metin, günlük.

Anlatmaya/göstermeye dayalı metinler: Söyleşi, çizgi roman, fabl, destan.

Nazım: Mâni, ninni, şarkı, türkü, tekerleme, sayısmaca, bilmece.

YİTÖS ders kitaplarında kullanılmayan metin türlerinin sayısı 34, İTÖS ders kitaplarında ise 54'tür.

Resmî yazılardan YİTÖS'te sözleşme/anlaşma, hukukî metinler (yasa, yönetmelik, yönerge vb.), rapor, tebligat ve reçete, kullanılmamışken İTÖS'te dilekçe, garanti belgesi, özgeçmiş, sözleşme/anlaşma, hukukî metinler (yasa, yönetmelik, yönerge vb.), rapor, tebligat, reçete, belge/diploma/sertifika hiç kullanılmamıştır.

Metin türleri tasnifinde resmî yazılar başlığı altında 9 metin türü bulunmaktadır. İTÖS'te resmî yazılardan hiçbiri kullanılmamışken YİTÖS'te 4 metin türü kullanılmıştır.

Hukukî metinler, rapor ve tebligat dil öğrencileri tarafından günlük hayatta görülme olasılığı düşük metin türleri iken diğerleri Türkçe dil öğrencileri tarafından günlük hayatta görülme olasılığı yüksek metin türleridir. Türkiye'de ev kiralamak isteyen bir kişi sözleşme ile karşılaşırken, herhangi bir belge talep etmek isteyen bir öğrenci dilekçeyle karşılaşabilmektedir. Herhangi bir ürün satın alan kişi garanti belgesiyle karşılaşırken bir iş başvurusu yapmak isteyen veya bir şahıs hakkında bilgi almak isteyen kişi özgeçmiş ile karşılaşır. Dil öğrencisi doktora gittiğinde reçeteyle karşılaşırken birçok kurum ve kuruluşta belge, diploma veya sertifikayla karşılaşabilir. Ancak resmî yazılardan bu metin türlerinin okuma etkinlikleri içerisinde kullanılmamış olması bu metinlerin ders kitaplarında hiç yer almadığı anlamına da gelmemektedir. Örneğin, dilekçe okuma etkinliği içerisinde değil; yazma etkinliği içerisinde ders kitaplarında yer alabilir ve bu şekilde olması daha doğru olur. Fakat garanti belgesinin, reçetenin, belge/diploma/sertifika gibi metin türlerinin okuma becerisi dışında başka bir beceri etkinliği içerisinde yer alması düşünülemez.

Öğretici metinler (KİM)'den YİTÖS'te bulmaca, harita, kroki, turizm rehberi, hava durumu, katalog kullanılmamışken İTÖS'te ders notu, bulmaca, harita, kroki, kullanım kılavuzu, talimatname, hava durumu, katalog, çizelge/grafik, program (schedule) kullanılmamıştır.

Metin türleri tasnifinde öğretici metinler (KİM) başlığı altında 16 farklı metin türü bulunmaktadır. YİTÖS'te toplamda 10 metin türü varken İTÖS'te 6 metin türü mevcuttur

İletişimsel metinlerden YİTÖS'te e-posta, reklam, kartpostal, duvar yazısı, döviz, slogan/motto, sosyal medya mesajları, menü, davetiye; İTÖS'te söylev, broşür, afiş, reklam, kartpostal, duvar yazısı, döviz, slogan (motto), ilan (emlak ve iş ilanları, duyuru), sosyal medya mesajları, form, menü, davetiye, maç anlatımı, günlük, yer/yön tarifi hiç kullanılmamıştır.

Metin türleri tasnifinde iletişimsel metinler başlığı altında 21 metin türü yer almaktadır. YİTÖS'te 12 metin türü; İTÖS'te 5 metin türü kullanılmıştır.

Öğretici metinler (edebî)'den YİTÖS'te atasözü, günlük ve dinî metin; İTÖS'te ise bilimsel makale, karikatür, atasözü, deyim, özdeyiş, eleştiri, dinî metin, günlük hiç kullanılmamıştır.

Metin türleri tasnifinde öğretici metinler (edebî) başlığı altında toplam 14 metin türü bulunmaktadır. YİTÖS'te 11 metin türü; İTÖS'te ise 6 metin türü kullanılmıştır.

Anlatmaya/göstermeye dayalı metinlerden YİTÖS'te söyleşi, çizgi roman, destan, masal, roman; İTÖS'te ise söyleşi, çizgi roman, fabl, destan hiç kullanılmamıştır.

Metin türleri tasnifi içerisinde anlatmaya göstermeye dayalı metinler başlığı altında toplam 11 metin türü bulunmaktadır. YİTÖS'te 6 metin türü; İTÖS'te 7 metin türü kullanılmıştır.

Nazım başlığı altında yer alan metin türlerinden YİTÖS'te ninni, şarkı, türkü, tekerleme, sayısmaca, bilmece; İTÖS'te ise mâni, ninni, şarkı, türkü, tekerleme, sayısmaca, bilmece hiç kullanılmamıştır.

Metin türleri tasnifinde nazım başlığı altında 8 farklı metin türü bulunmaktadır. Bu metin türlerinden YİTÖS'te 2; İTÖS'te 1 tanesi kullanılmıştır.

4.2. Öğretim Setlerinde Yer Alan Okuma Metinlerinin Kelime Sayılarına İlişkin Bulgular

A1 seviyesinden başlayarak C1 seviyesi de dâhil olmak üzere YİTÖS ve İTÖS ders kitapları okuma başlığı altındaki okuma metinlerinde yer alan kelime sayıları bakımından incelenmiştir. İnceleme sonucunda YİTÖS ders kitaplarında okuma başlığı altında A1 setinden C1 seviyesi sonuna kadar 61526 kelimenin olduğu, İTÖS ders kitaplarında ise 32954 kelimenin olduğu tespit edilmiştir.

Okuma metinlerindeki kelime sayıları ile ilgili yapılan inceleme sonucunda metin sayılarının seviye ve ünite odaklı dağılımlarının yer aldığı tablo ve grafikler aşağıda yer almaktadır:

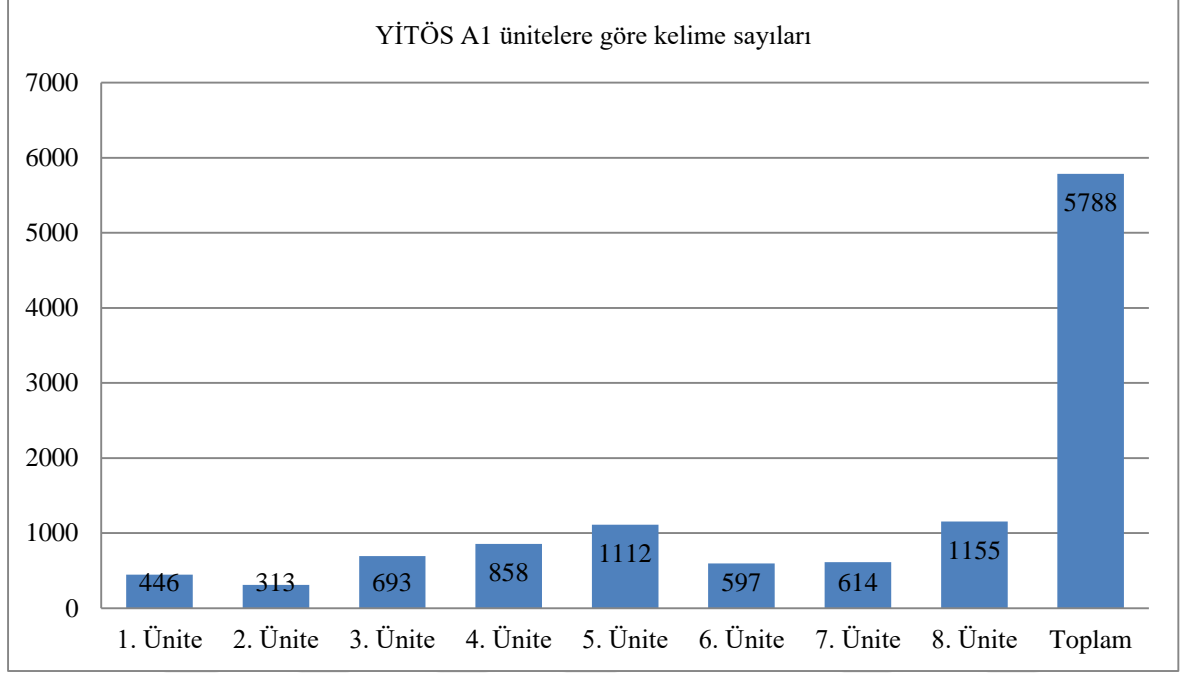
Tablo 23.

Okuma Metinlerindeki Kelime Sayılarının Dağılımı

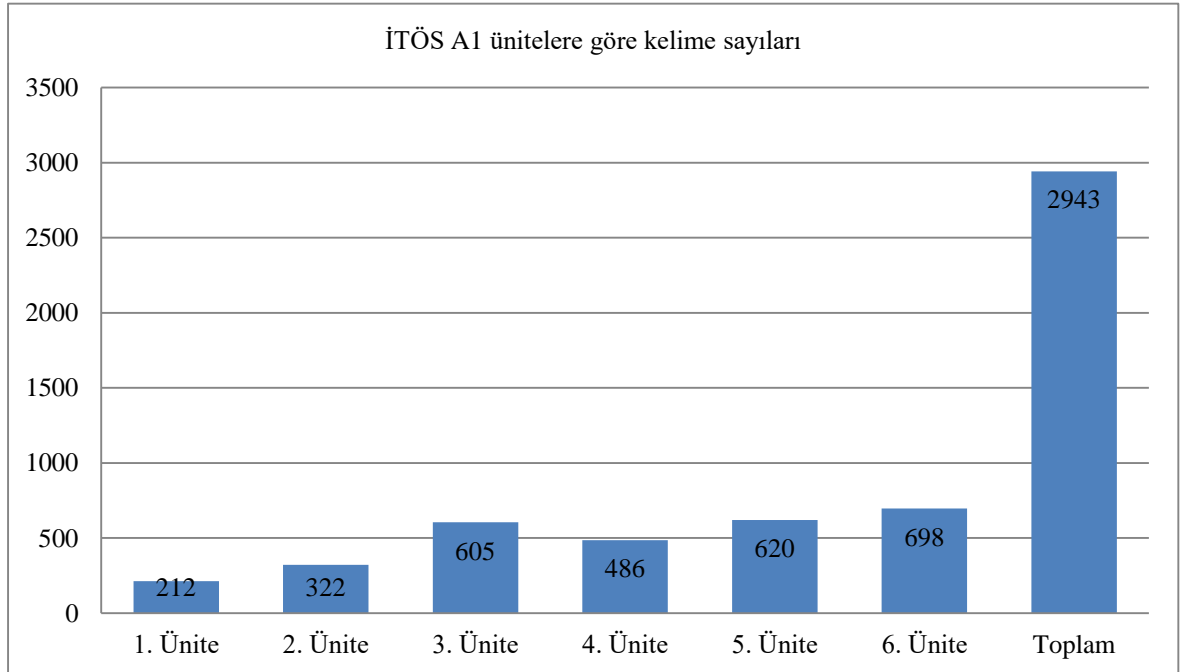
A1									
	1. Ünite	2. Ünite	3. Ünite	4. Ünite	5. Ünite	6. Ünite	7. Ünite	8. Ünite	Toplam
YİTÖS	446	313	693	858	1112	597	614	1155	5788
İTÖS	212	322	605	486	620	698			2943
A2									
	1. Ünite	2. Ünite	3. Ünite	4. Ünite	5. Ünite	6. Ünite	7. Ünite	8. Ünite	Toplam
YİTÖS	1479	992	1201	1175	1102	1178	1263	936	9326
İTÖS	280	358	592	796	735	783			3544
B1									
	1. Ünite	2. Ünite	3. Ünite	4. Ünite	5. Ünite	6. Ünite	7. Ünite	8. Ünite	Toplam
YİTÖS	1325	1511	2252	2452	883	1614	1223	1339	12599
İTÖS	832	921	979	944	912	1107			5695
B2									
	1. Ünite	2. Ünite	3. Ünite	4. Ünite	5. Ünite	6. Ünite	7. Ünite	8. Ünite	Toplam
YİTÖS	2810	1580	2057	1951	1474	1707	1274	1230	14083
İTÖS	1289	1154	1281	852	956	860			6392
C1									
	1. Ünite	2. Ünite	3. Ünite	4. Ünite	5. Ünite	6. Ünite	7. Ünite	8. Ünite	Toplam
YİTÖS	3004	2516	2059	2053	2034	1838	3652	2574	19730
İTÖS	2734	2517	2543	1807	2464	2315			14380
Toplam									
	1. Ünite	2. Ünite	3. Ünite	4. Ünite	5. Ünite	6. Ünite	7. Ünite	8. Ünite	Toplam

YİTÖS	9064	6912	8262	8489	6605	6934	8026	7234	61526
İTÖS	5347	5272	6000	4885	5687	5763			32954

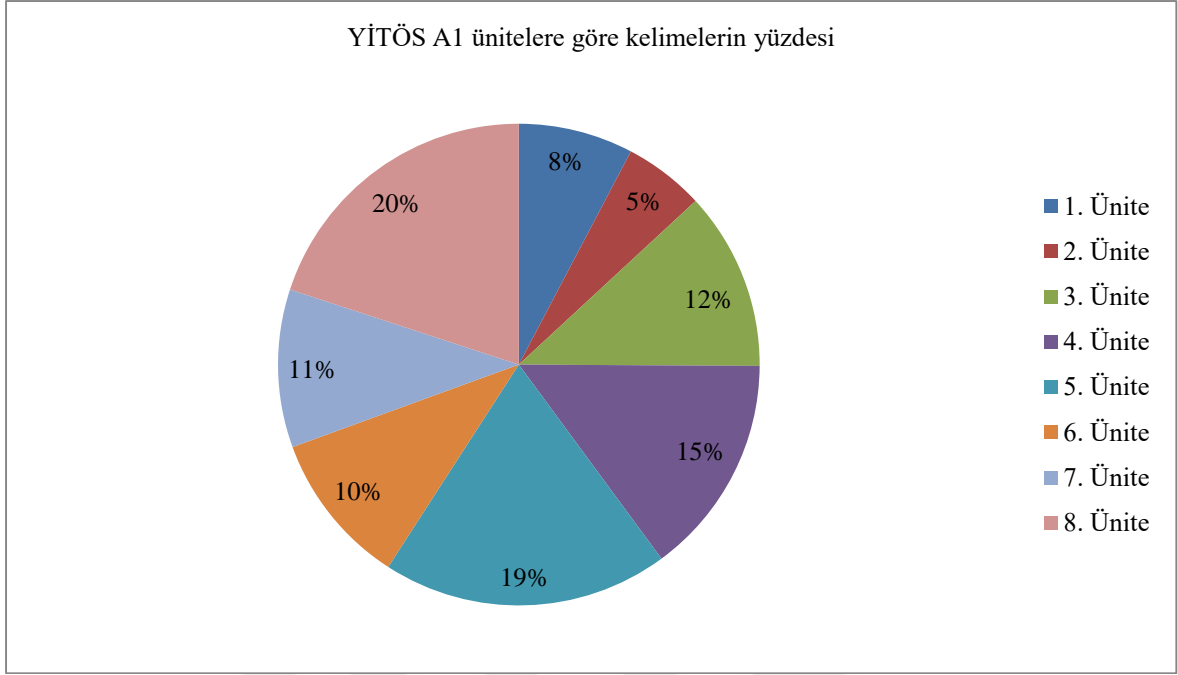
4.2.1. A1 Okuma Metinlerinin Kelime Sayılarına İlişkin Bulgular

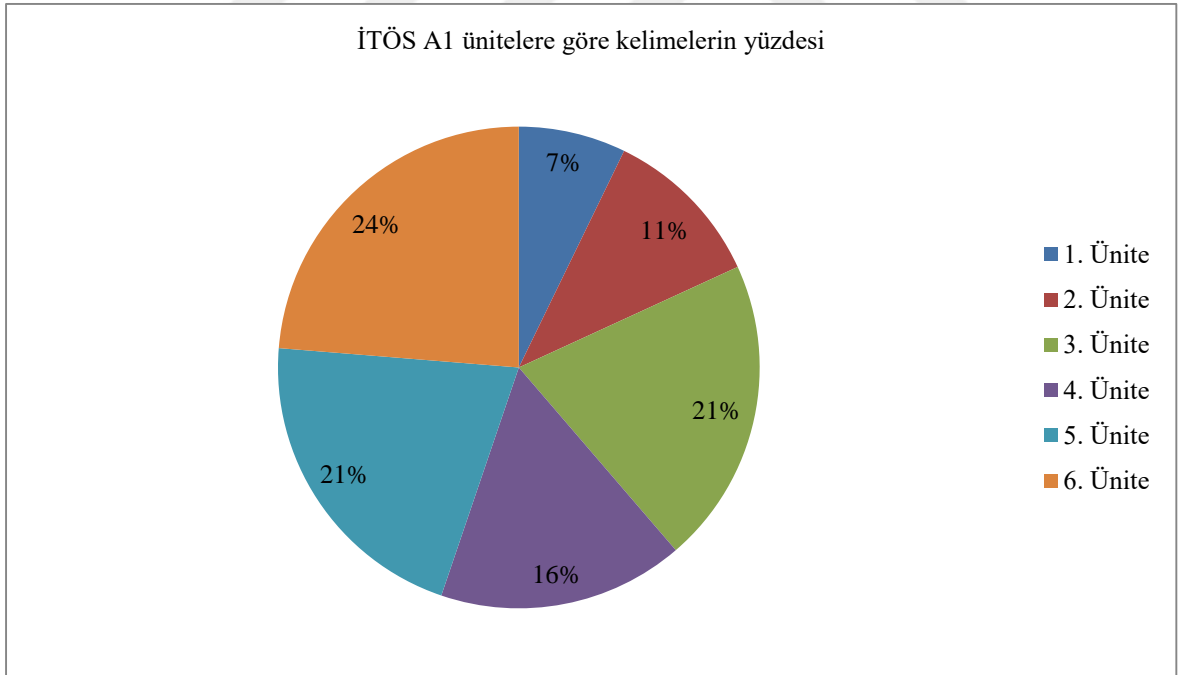
Şekil 48.YİTÖS A1 ünitelere göre kelime sayıları

Şekil 49.İTÖS A1 ünitelere göre kelime sayıları

Şekil 50. YİTÖS A1 ünitelere göre kelimelerin yüzdesi

Şekil 51. İTÖS A1 ünitelere göre kelimelerin yüzdesi

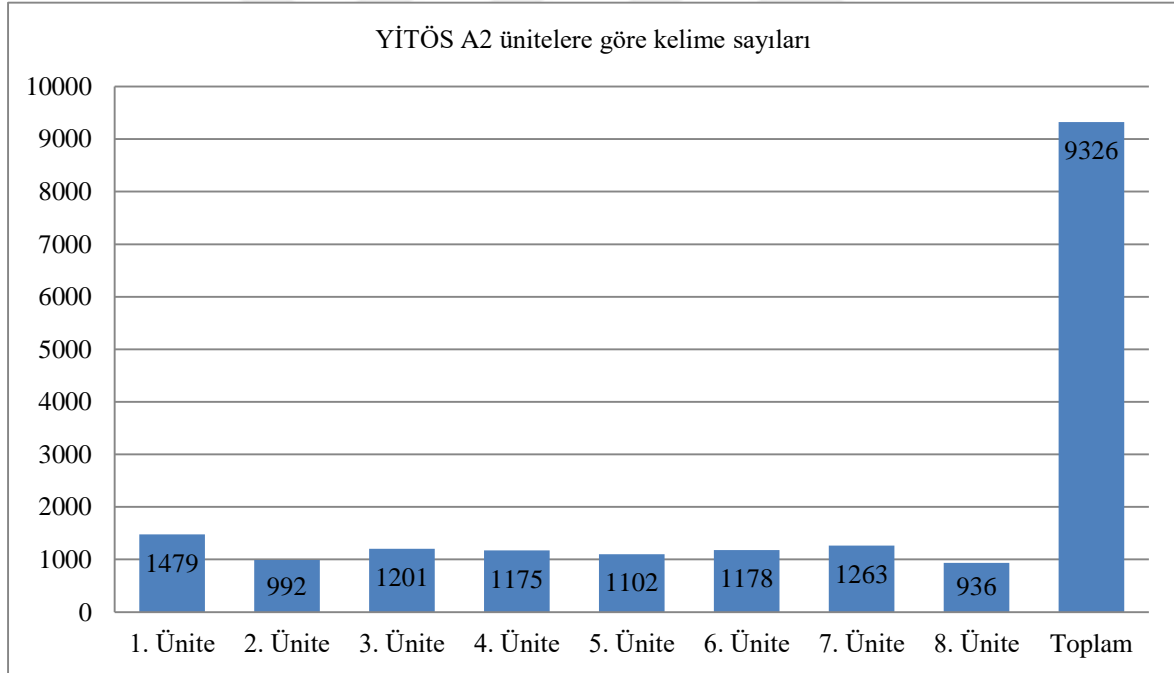
Grafikler incelendiğinde YİTÖS ve İTÖS A1 ders kitaplarında üniteler arası kelime sayılarında herhangi bir düzenin olmadığı görülmektedir. YİTÖS'te toplam 5788 kelime,

İTÖS'te 2943 kelime bulunmaktadır. Her iki sette de en fazla kelime son ünitelerde yer almaktadır.

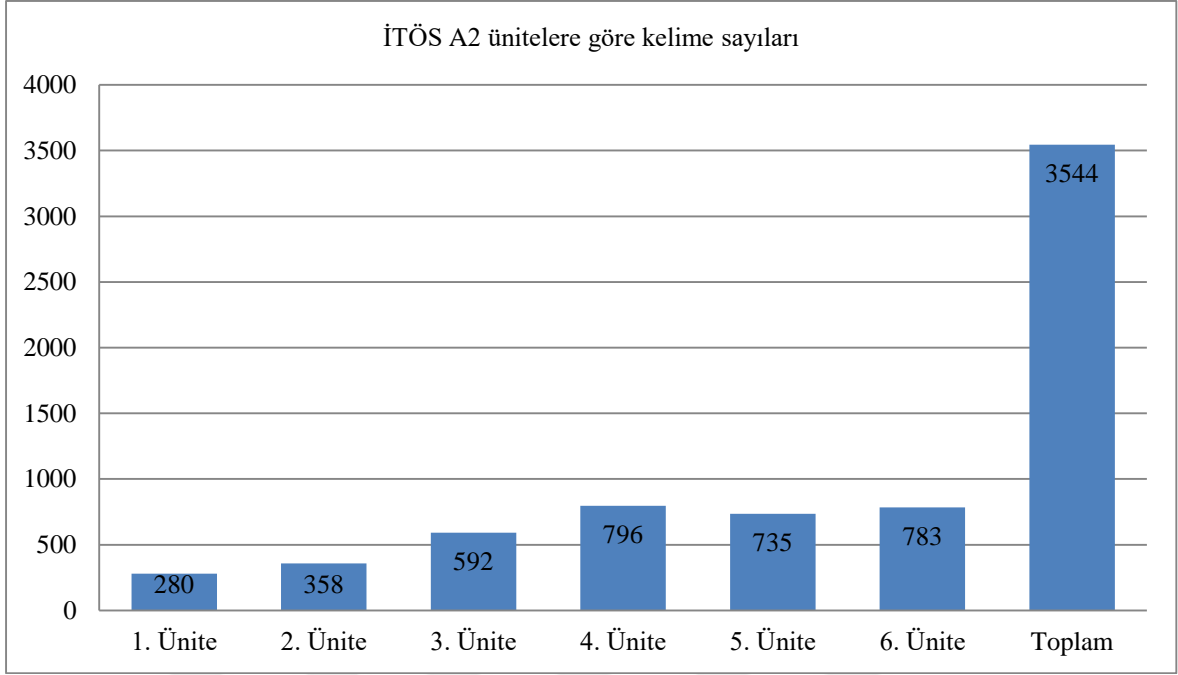
YİTÖS A1 ders kitabında 88 metin, İTÖS A1 ders kitabında 22 metin bulunmaktadır. YİTÖS A1 ders kitabında bir metindeki ortalama kelime sayısı 65,7, İTÖS'te 133,7'dir. YİTÖS A1 ders kitabında bir metinde yer alan en fazla kelime sayısı 231, en az kelime sayısı ise 11'dir. İTÖS A1 ders kitabında bir metinde yer alan en fazla kelime sayısı 283, en az kelime sayısı ise 42'dir.

YİTÖS ve İTÖS A1 ders kitaplarında yer alan metinlerdeki en fazla kelime sayısı ile en az kelime sayısı arasındaki farkın çok yüksek olmasının sebebi ibarelerin yaygın kullanımından kaynaklanmaktadır.

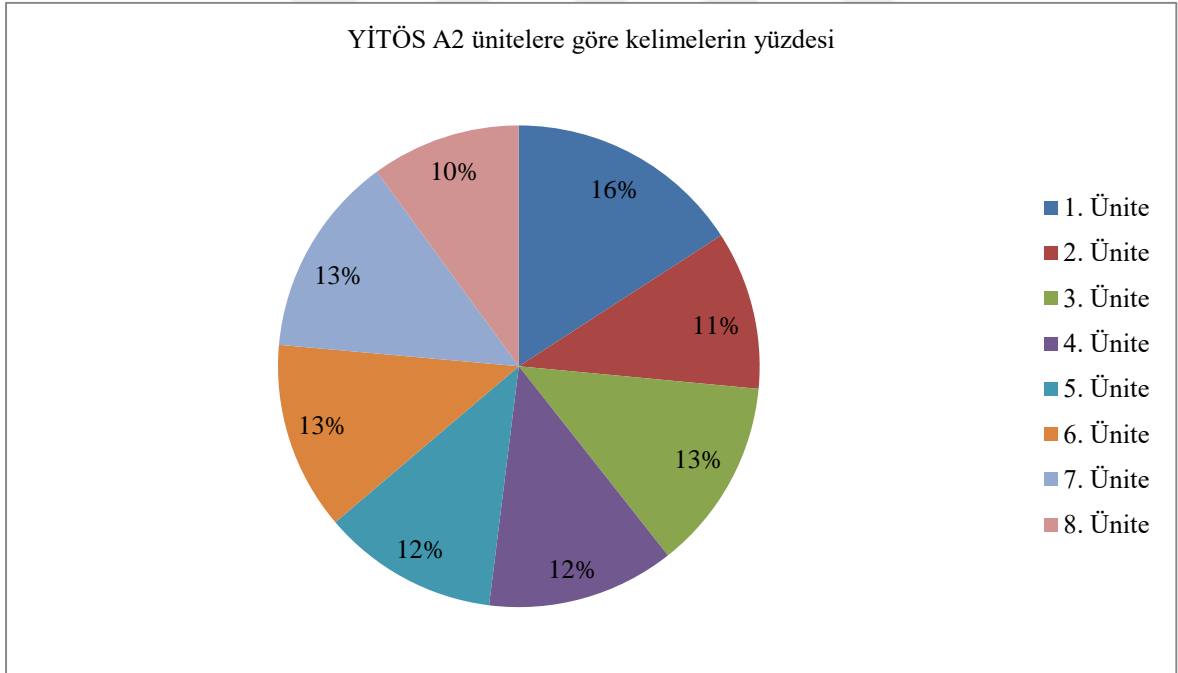
4.2.2. A2 Okuma Metinlerinin Kelime Sayılarına İlişkin Bulgular

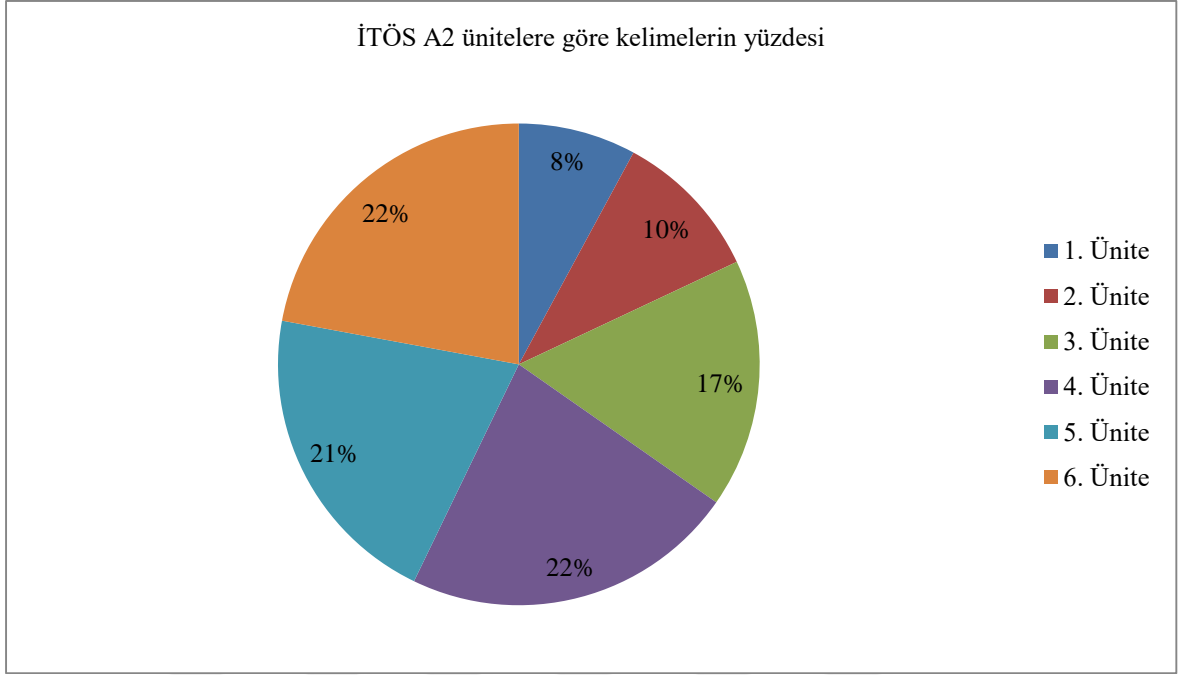
Şekil 52. YİTÖS A2 ünitelere göre kelime sayıları

Şekil 53.İTÖS A2 ünitelere göre kelime sayıları

Şekil 54.YİTÖS A2 ünitelere göre kelimelerin yüzdesi

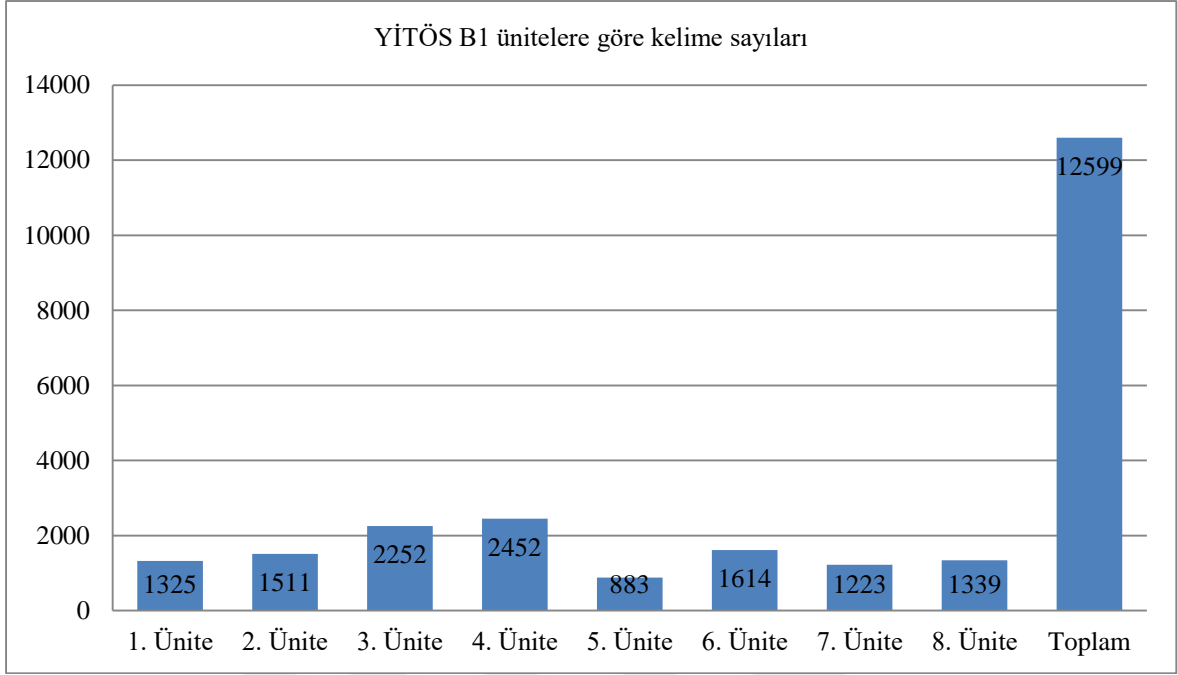
Şekil 55.İTÖS A2 ünitelere göre kelimelerin yüzdesi

Grafikler incelendiğinde YİTÖS ve İTÖS A2 ders kitaplarında üniteler arası kelime sayılarında herhangi bir sistematik düzenin olmadığı görülmektedir. YİTÖS'te toplam 9326 kelime, İTÖS'te 3544 kelime bulunmaktadır. YİTÖS ders kitabında en fazla kelime sayısı birinci ünite, İTÖS ders kitabında ise dördüncü ünite yer almaktadır.

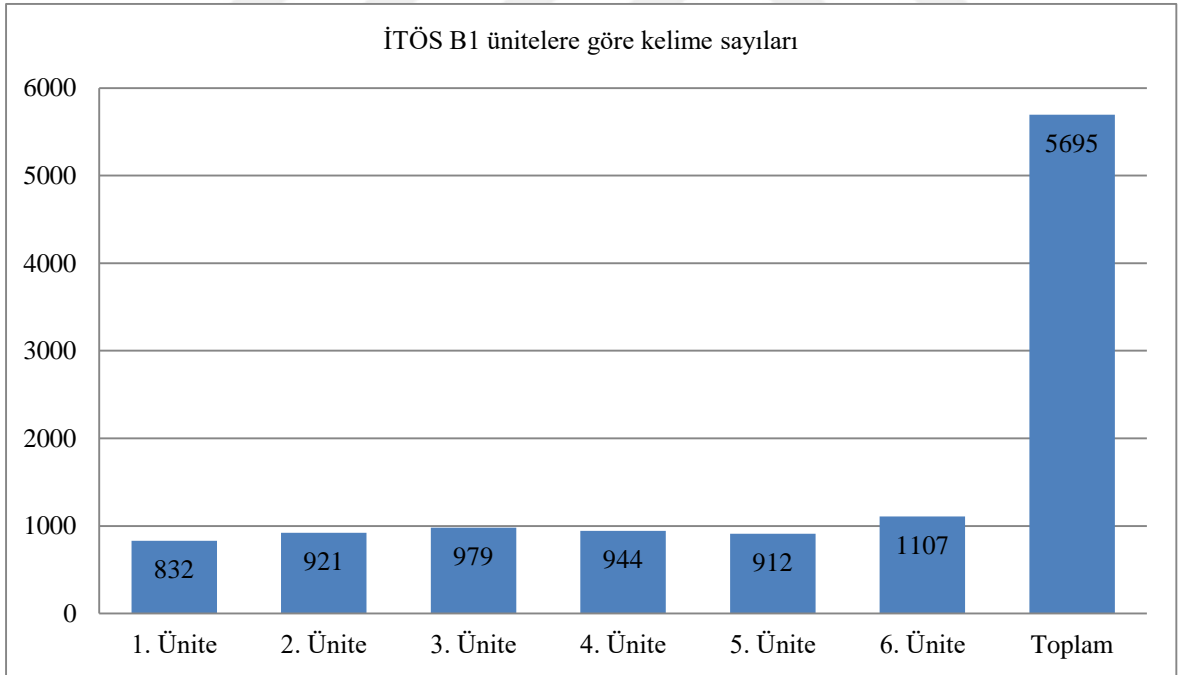
YİTÖS A2 ders kitabında 74 metin, İTÖS A2 ders kitabında 24 metin bulunmaktadır. YİTÖS A2 ders kitabında bir metindeki ortalama kelime sayısı 126, İTÖS'te 147,6'dır. YİTÖS A2 ders kitabında bir metinde yer alan en fazla kelime sayısı 262, en az kelime sayısı ise 8. İTÖS A2 ders kitabında bir metinde yer alan en fazla kelime sayısı 261, en az kelime sayısı ise 56'dır.

YİTÖS A2 ders kitabında yer alan metinlerdeki en fazla kelime sayısı ile en az kelime sayısı arasındaki farkın İTÖS'ten fazla olmasının sebebi söz konusu kitapta ibarelere daha fazla yer verilmesinden kaynaklanmaktadır.

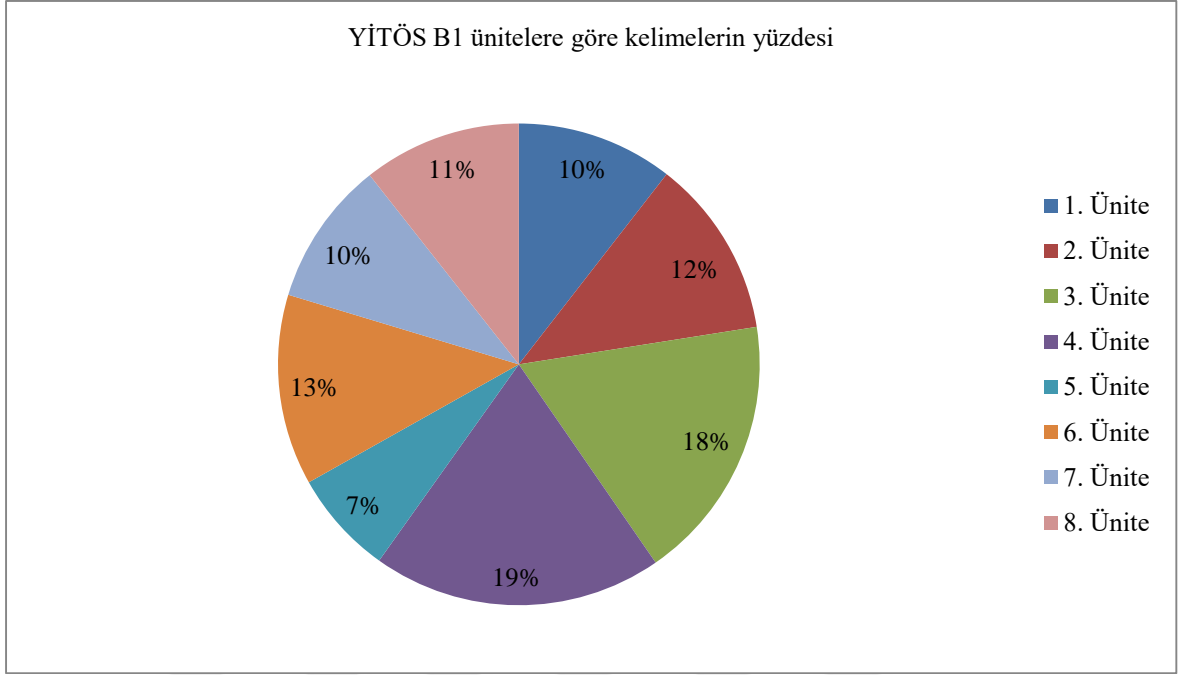
4.2.3. B1 Okuma Metinlerinin Kelime Sayılarına İlişkin Bulgular

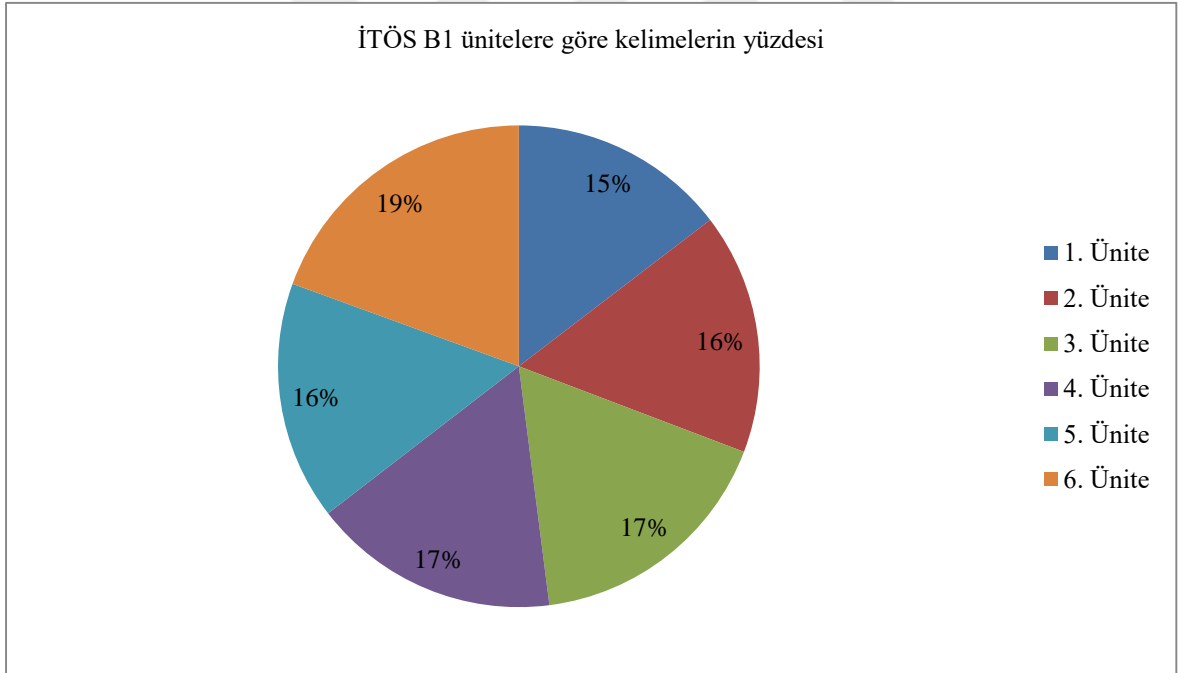
Şekil 56.YİTÖS B1 ünitelere göre kelime sayıları

Şekil 57.İTÖS B1 ünitelere göre kelime sayıları

Şekil 58.YİTÖS B1 ünitelere göre kelimelerin yüzdesi

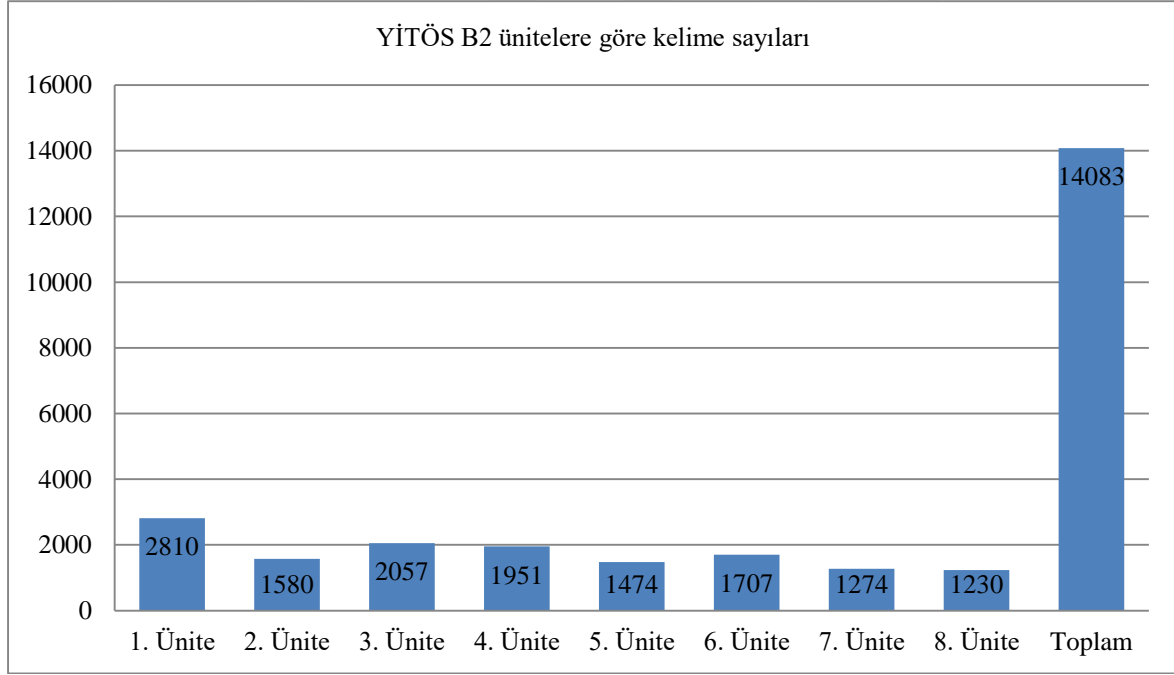
Şekil 59.İTÖS B1 ünitelere göre kelimelerin yüzdesi

Grafikler incelendiğinde YİTÖS ve İTÖS B1 ders kitaplarında üniteler arası kelime sayılarında herhangi bir sistematik düzenin olmadığı görülmektedir. YİTÖS'te toplam 12599 kelime, İTÖS'te 5695 kelime bulunmaktadır. YİTÖS ders kitabında en fazla kelime sayısı dördüncü ünite, İTÖS ders kitabında ise altıncı ünite yer almaktadır.

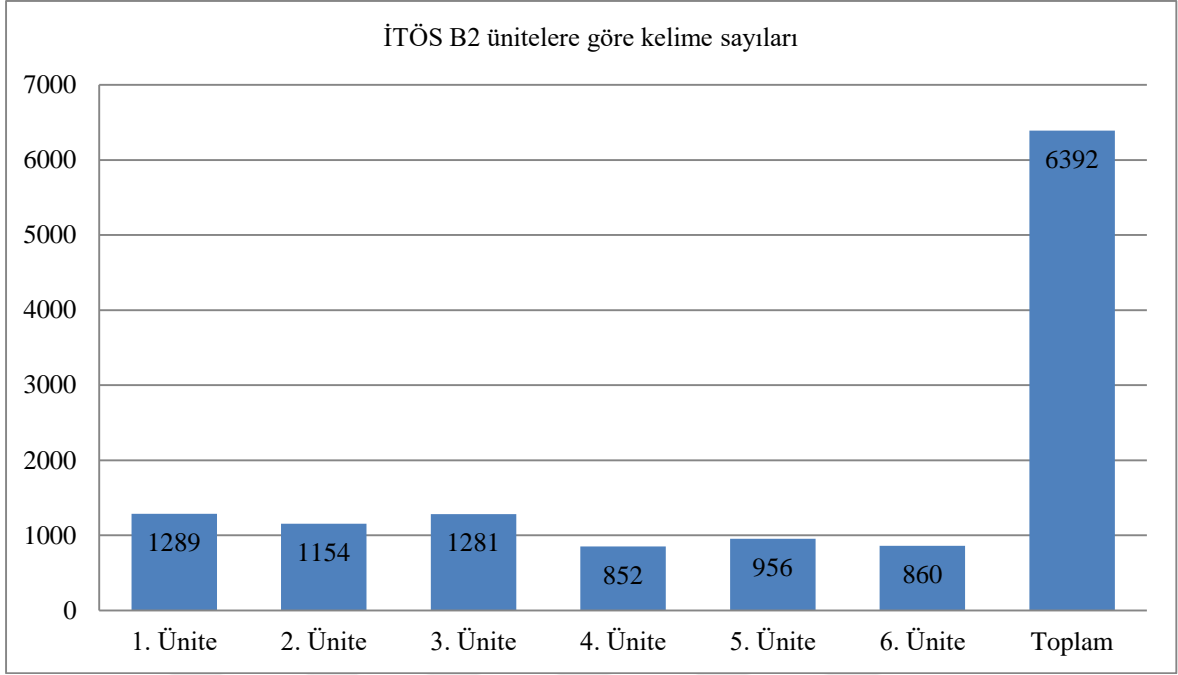
YİTÖS B1 ders kitabında 84 metin, İTÖS B1 ders kitabında 24 metin bulunmaktadır. YİTÖS B1 ders kitabında bir metindeki ortalama kelime sayısı 149,9; İTÖS'te 237,2'dir. YİTÖS B1 ders kitabında bir metinde yer alan en fazla kelime sayısı 392, en az kelime sayısı ise 19'dur. İTÖS B1 ders kitabında bir metinde yer alan en fazla kelime sayısı 376, en az kelime sayısı ise 82'dir.

YİTÖS B1 ders kitabında yer alan metinlerdeki en fazla kelime sayısı ile en az kelime sayısı arasındaki farkın İTÖS'ten fazla olmasının sebebi YİTÖS'te ibarelere daha fazla yer verilmesinden kaynaklanmaktadır.

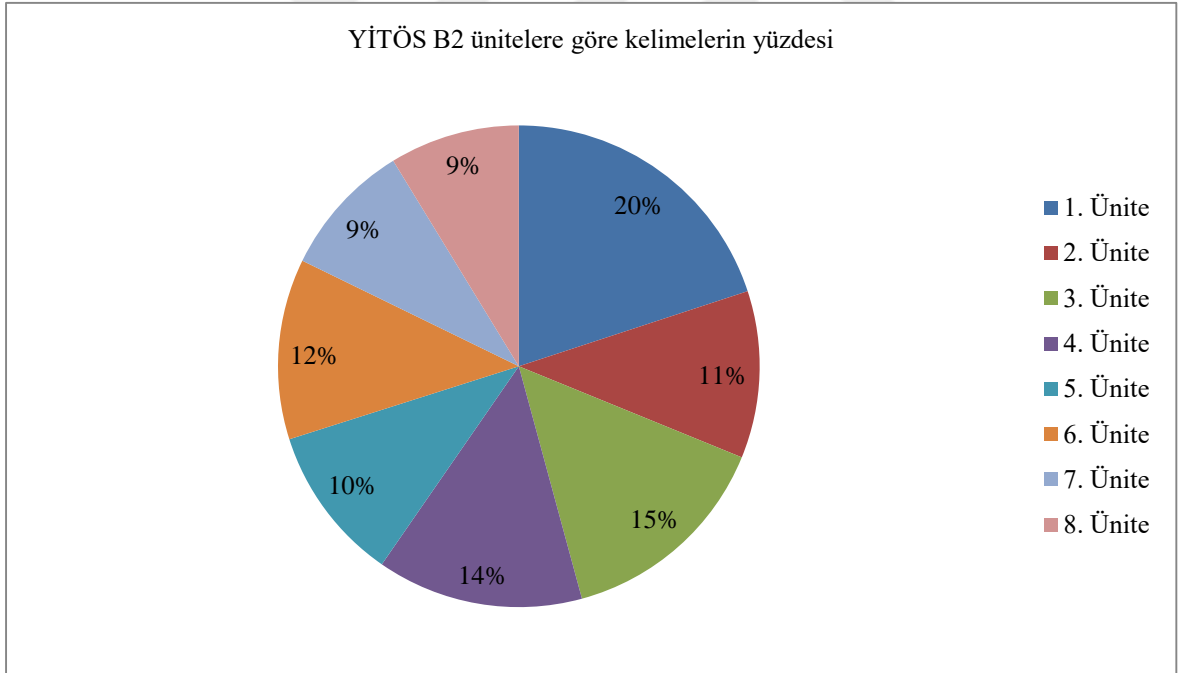
4.2.4. B2 Okuma Metinlerinin Kelime Sayılarına İlişkin Bulgular

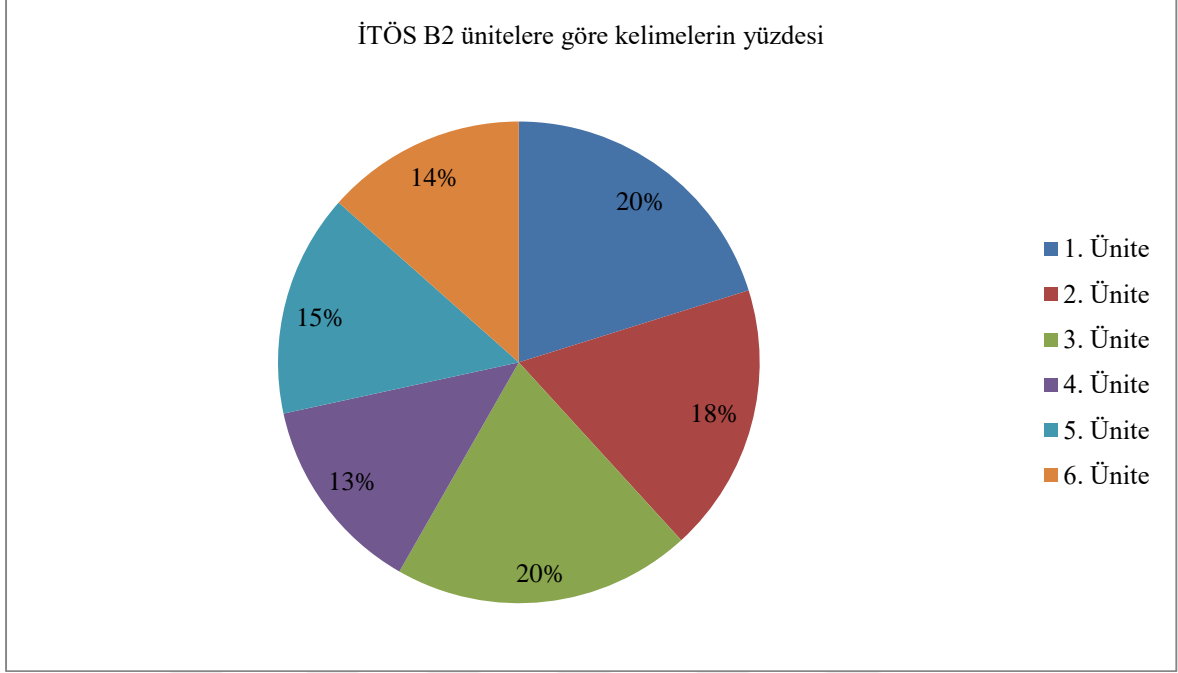
Şekil 60. YİTÖS B2 ünitelere göre kelime sayıları

Şekil 61.İTÖS B2 ünitelere göre kelime sayıları

Şekil 62.YİTÖS B2 ünitelere göre kelimelerin yüzdesi

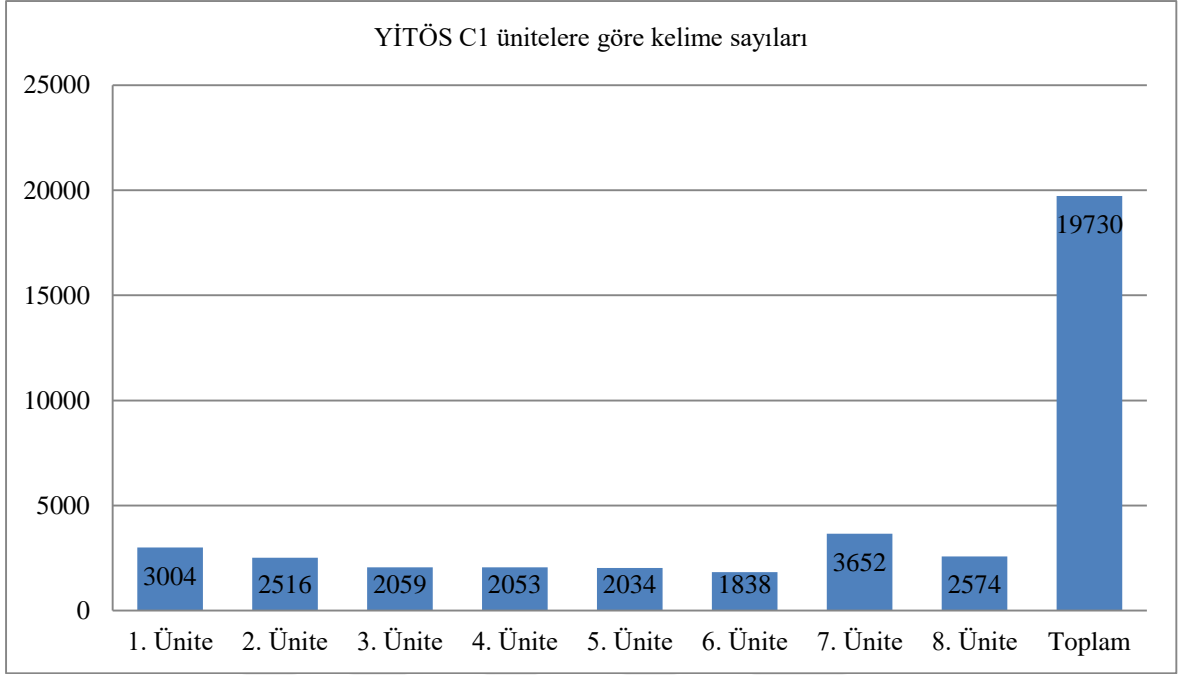
Şekil 63.İTÖS B2 ünitelere göre kelimelerin yüzdesi

Grafikler incelendiğinde YİTÖS ve İTÖS B2 ders kitaplarında üniteler arası kelime sayılarında herhangi bir sistematik düzenin olmadığı görülmektedir. YİTÖS'te toplam 14083 kelime, İTÖS'te 6392 kelime bulunmaktadır. YİTÖS ve İTÖS ders kitaplarında en fazla kelime sayısı birinci üniteye yer almaktadır.

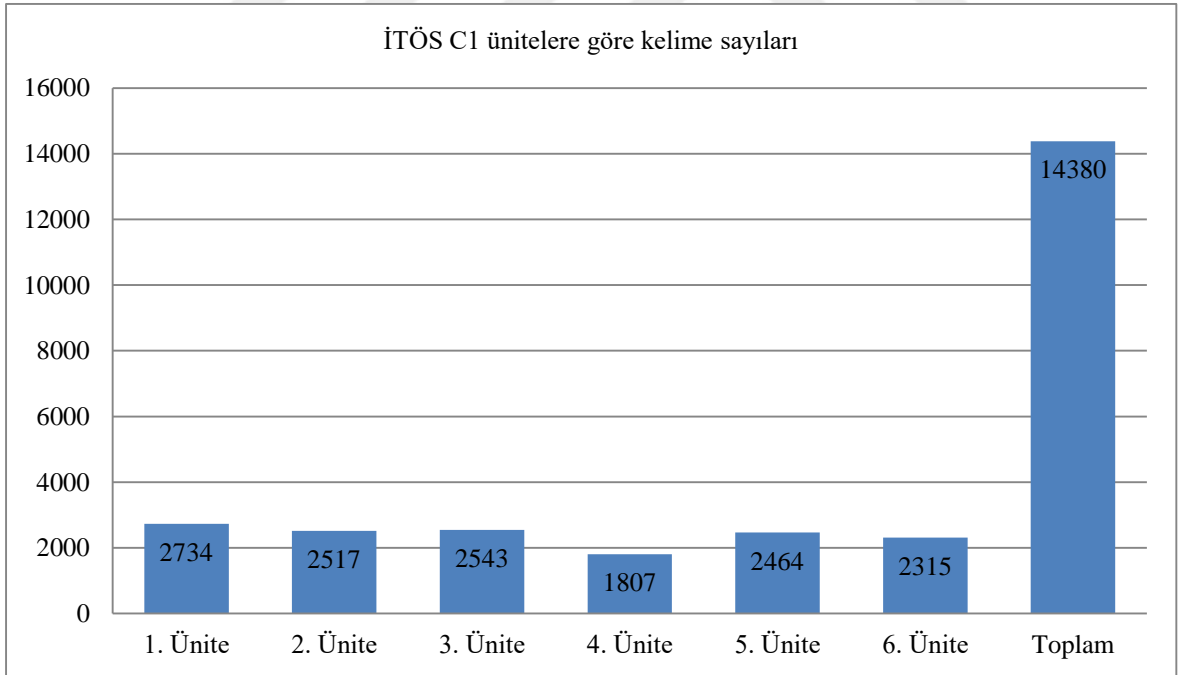
YİTÖS B2 ders kitabında 63 metin, İTÖS B2 ders kitabında 23 metin bulunmaktadır. YİTÖS B2 ders kitabında bir metindeki ortalama kelime sayısı 223,5, İTÖS'te 277,9. YİTÖS B2 ders kitabında bir metinde yer alan en fazla kelime sayısı 761, en az kelime sayısı ise 24'tür. İTÖS B2 ders kitabında bir metinde yer alan en fazla kelime sayısı 439, en az kelime sayısı ise 72'dir.

YİTÖS B2 ders kitabında yer alan metinlerdeki en fazla kelime sayısı ile en az kelime sayısı arasındaki farkın İTÖS'ten fazla olmasının sebebi YİTÖS'te ibarelere yer verilmesinden kaynaklanmaktadır.

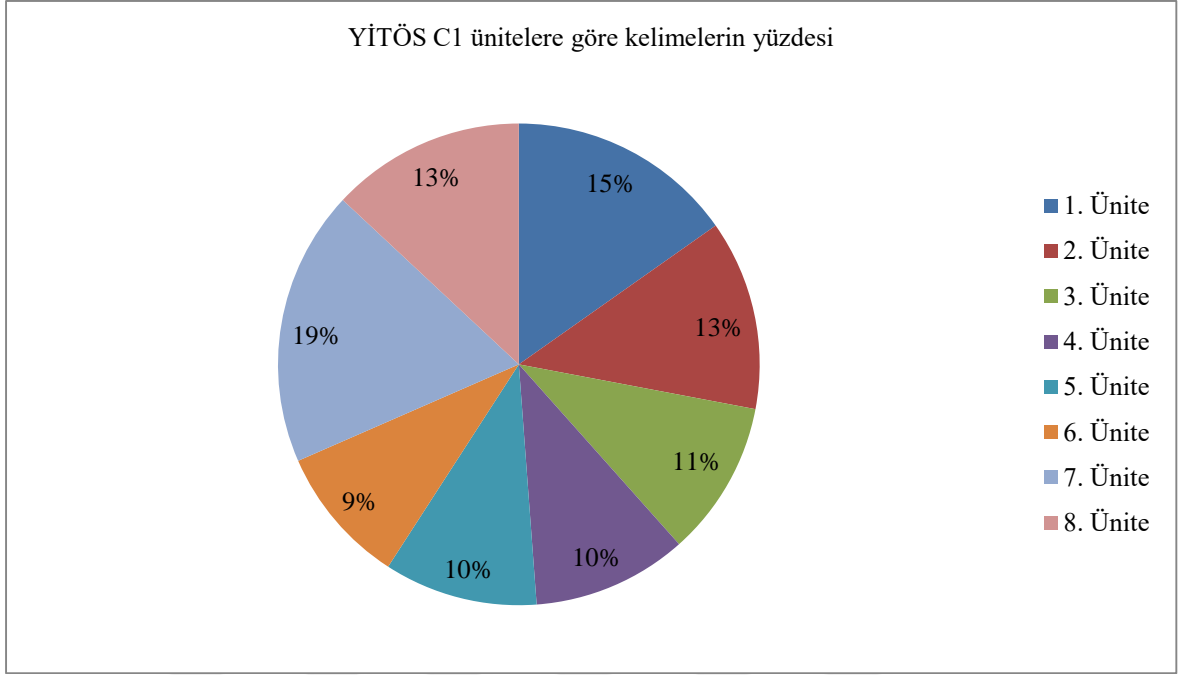
4.2.5. C1 Okuma Metinlerinin Kelime Sayılarına İlişkin Bulgular

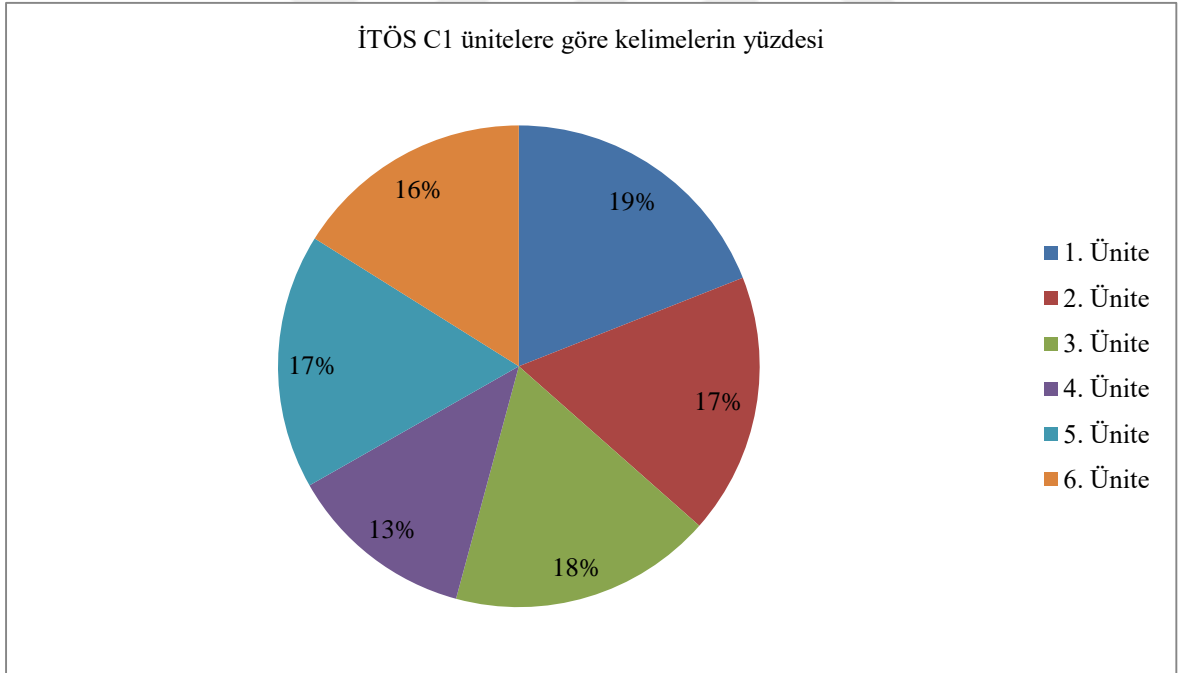
Şekil 64. YİTÖS C1 ünitelere göre kelime sayıları

Şekil 65. İTÖS C1 ünitelere göre kelime sayıları

Şekil 66.YİTÖS C1 ünitelere göre kelimelerin yüzdesi

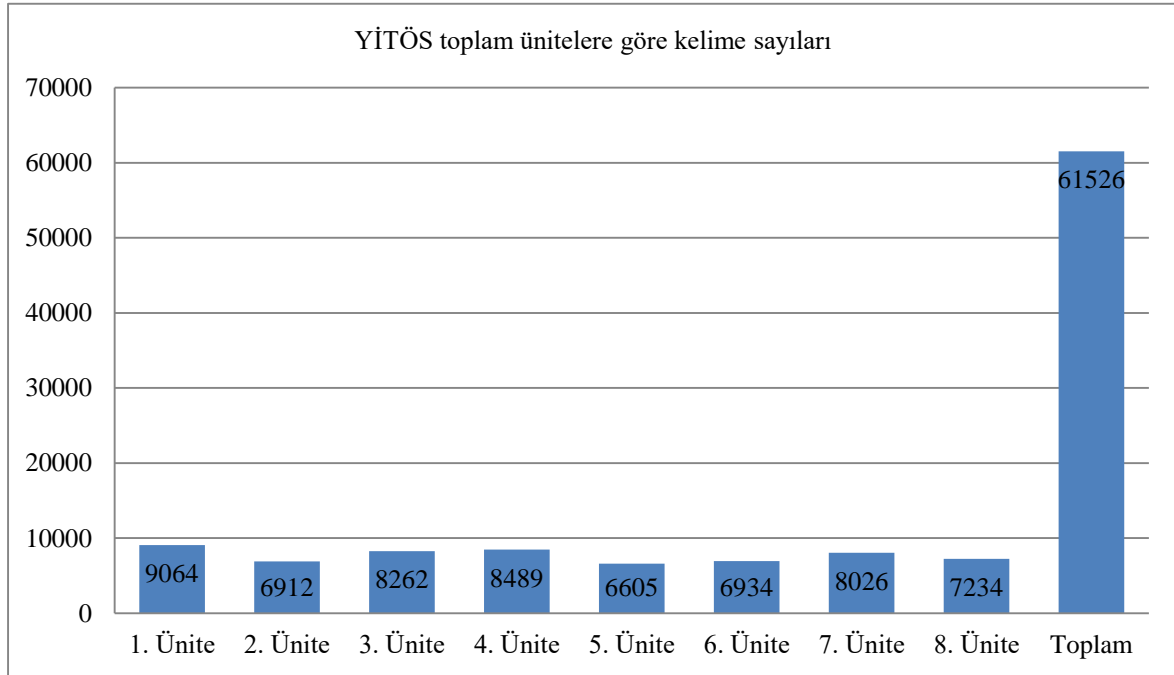

Şekil 67.İTÖS C1 ünitelere göre kelimelerin yüzdesi

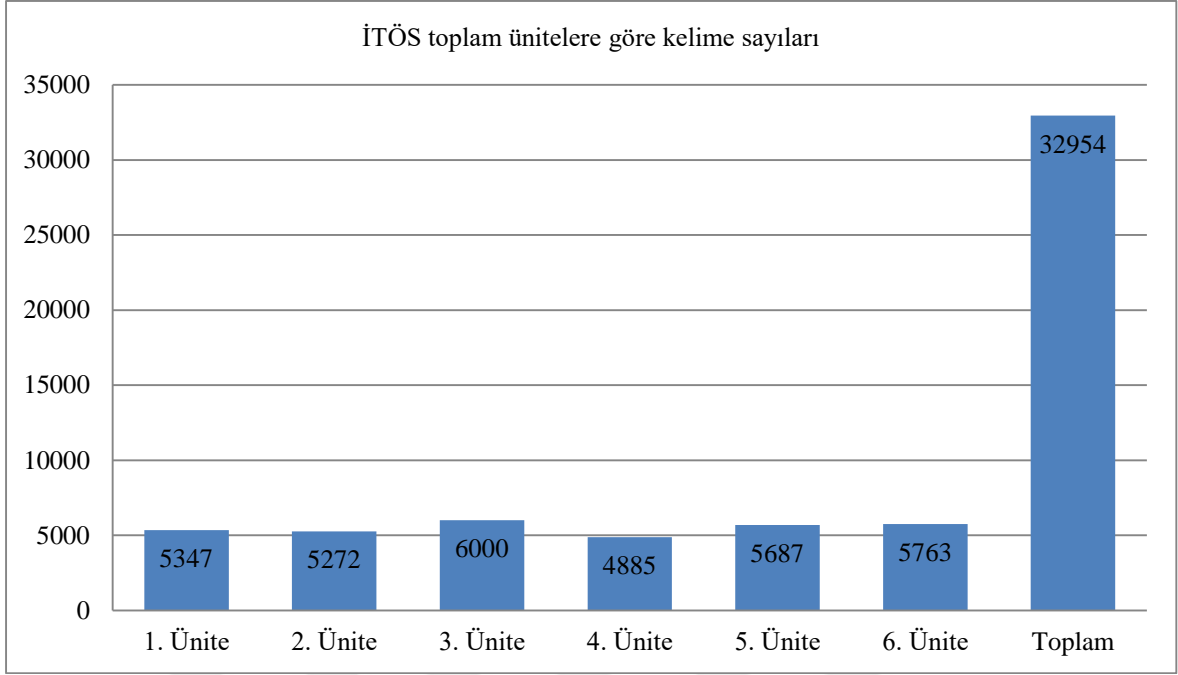
Grafikler incelendiğinde YİTÖS ve İTÖS C1 ders kitaplarında üniteler arası kelime sayılarında herhangi bir sistematik düzenin olmadığı görülmektedir. YİTÖS'te toplam 19730 kelime, İTÖS'te 14380 kelime bulunmaktadır. YİTÖS ders kitabında en fazla kelime sayısı yedinci ünite, İTÖS ders kitabında ise birinci ünite yer almaktadır.

YİTÖS C1 ders kitabında 67 metin, İTÖS C1 ders kitabında 38 metin bulunmaktadır. YİTÖS C1 ders kitabında bir metindeki ortalama kelime sayısı 294,4, İTÖS'te 378,4'tür. YİTÖS C1 ders kitabında bir metinde yer alan en fazla kelime sayısı 1185, en az kelime sayısı ise 15'tir. İTÖS C1 ders kitabında bir metinde yer alan en fazla kelime sayısı 1002, en az kelime sayısı ise 105'tir.

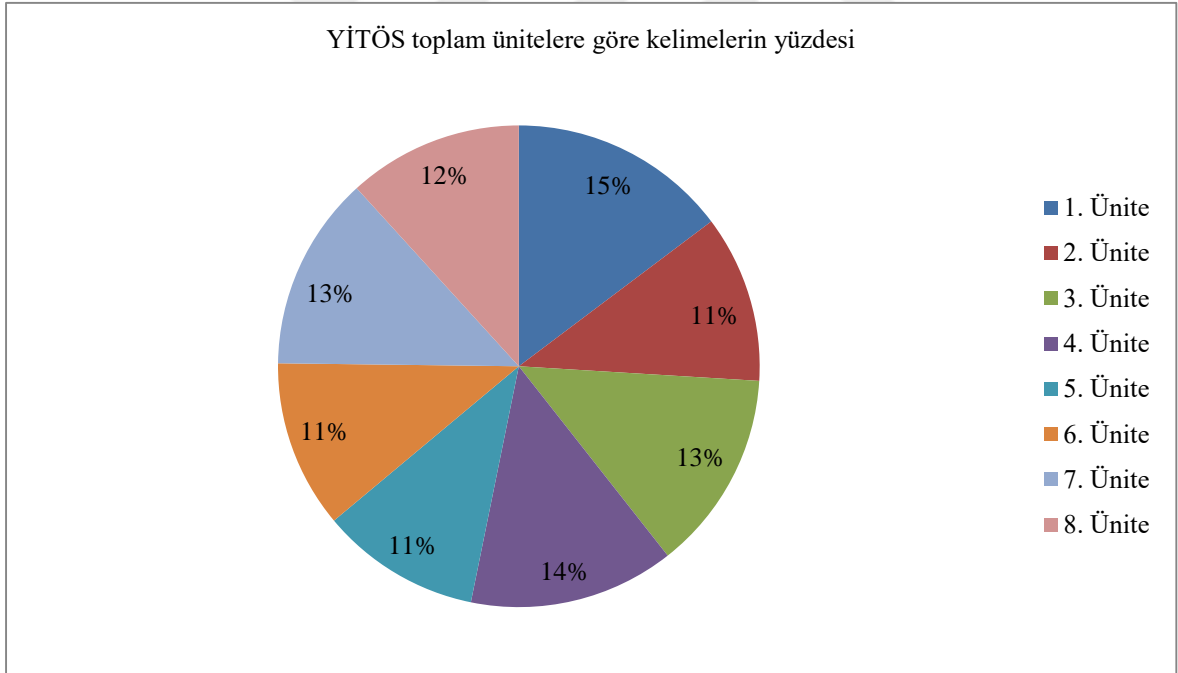
4.2.6. Okuma Metinlerinin Ünitelere Göre Toplam Kelime Sayısına İlişkin Bulgular

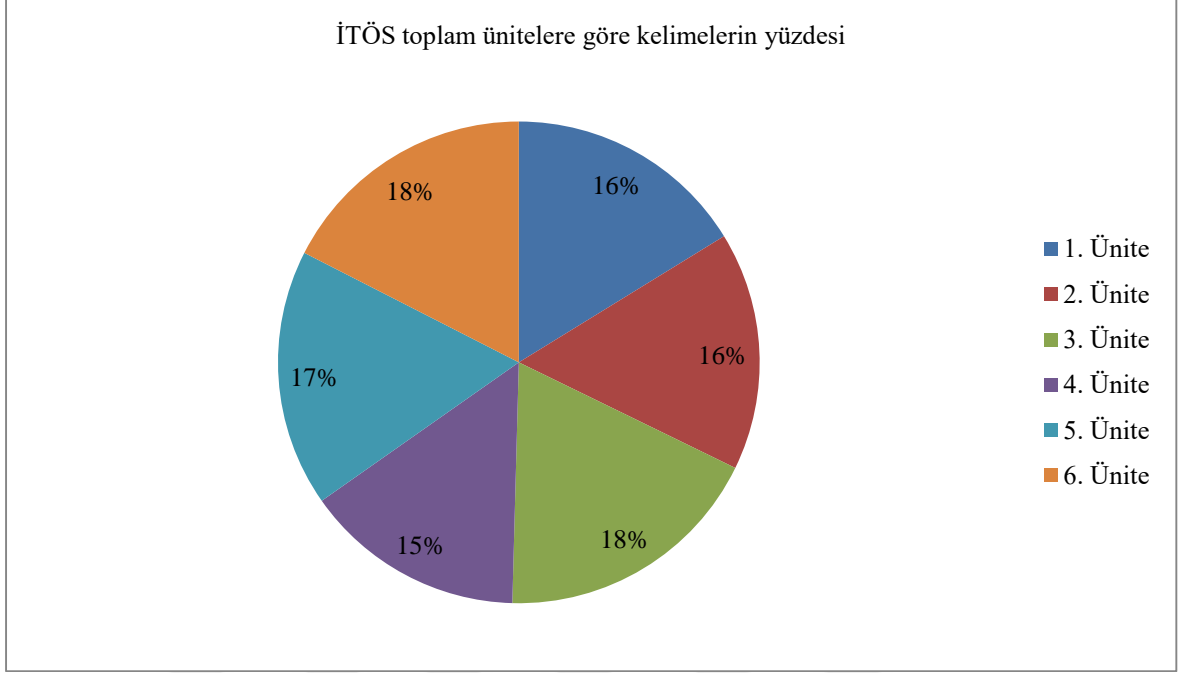
Şekil 68. YİTÖS toplam ünitelere göre kelime sayıları

Şekil 69. İTÖS toplam ünitelere göre kelime sayıları

Şekil 70. YİTÖS toplam ünitelere göre kelimelerin yüzdesi

Şekil 71. İTÖS toplam ünitelere göre kelimelerin yüzdesi

YİTÖS ve İTÖS ders kitaplarında ünitelere göre kelime sayılarının dağılımında herhangi bir sistematik düzenin olmadığı, ünitelerin tüm seviyelerdeki toplam kelime sayılarına ait grafiklerden görülmektedir.

YİTÖS'te en fazla kelime sayısı birinci ünite, en az kelime sayısı beşinci ünite yer almaktadır. İTÖS'te ise en fazla kelime sayısı üçüncü ünite, en az kelime sayısı ise dördüncü ünite.

YİTÖS ders kitaplarında toplamda 376 metin İTÖS ders kitaplarında ise toplamda 131 metin vardır. YİTÖS ders kitaplarında bir metinde kullanılan ortalama kelime sayısı 163,6; İTÖS ders kitaplarında 251,5'tir.

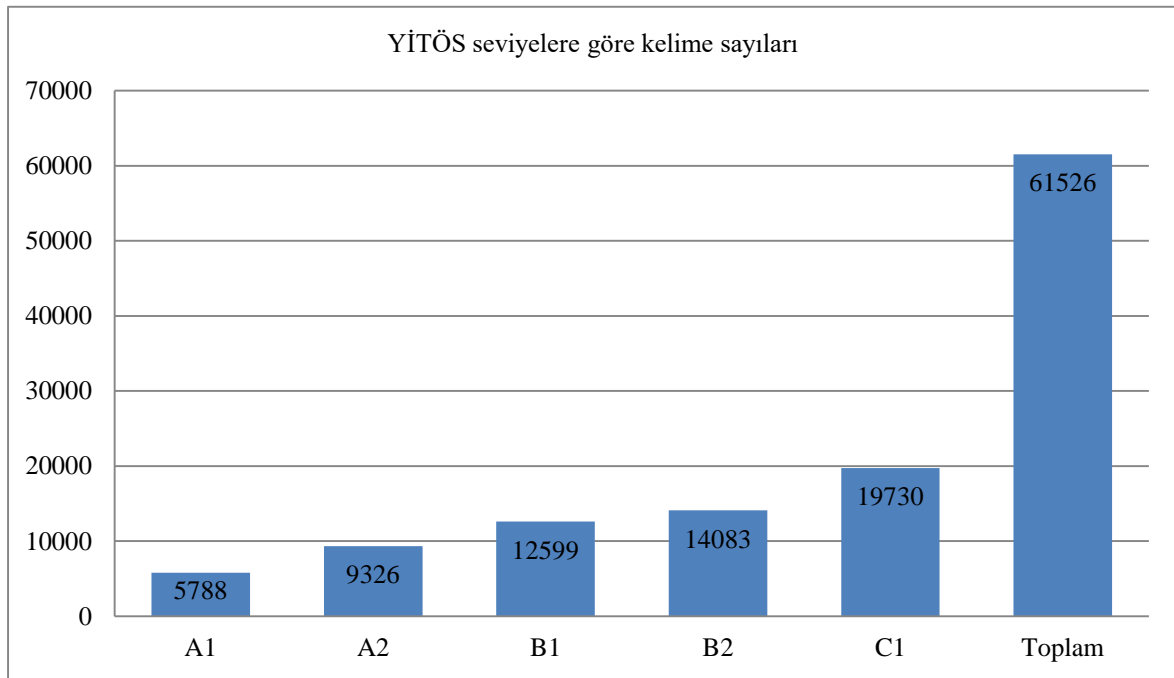
YİTÖS ders kitaplarında üniteler arası kelime sayıları arasında bir tutarlık olmamasının sebebinin üniteler arasında kullanılan metin sayılarının çok farklı olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Örneğin, YİTÖS B1 ders kitabında dördüncü ünite 17 metin varken beşinci ünite 6 metin vardır.

İTÖS'te ise genel itibarıyla üniteler arasında kullanılan metin sayılarında belirli bir düzen bulunmaktadır. Örneğin, YİTÖS A2 ve B1 ders kitaplarında her ünite dörder okuma metni yer almaktadır. İTÖS ders kitaplarında üniteler arası kelime sayılarında herhangi bir tutarlığın bulunmamasının sebebinin üniteler arasındaki metin türlerindeki farklılıktan veya

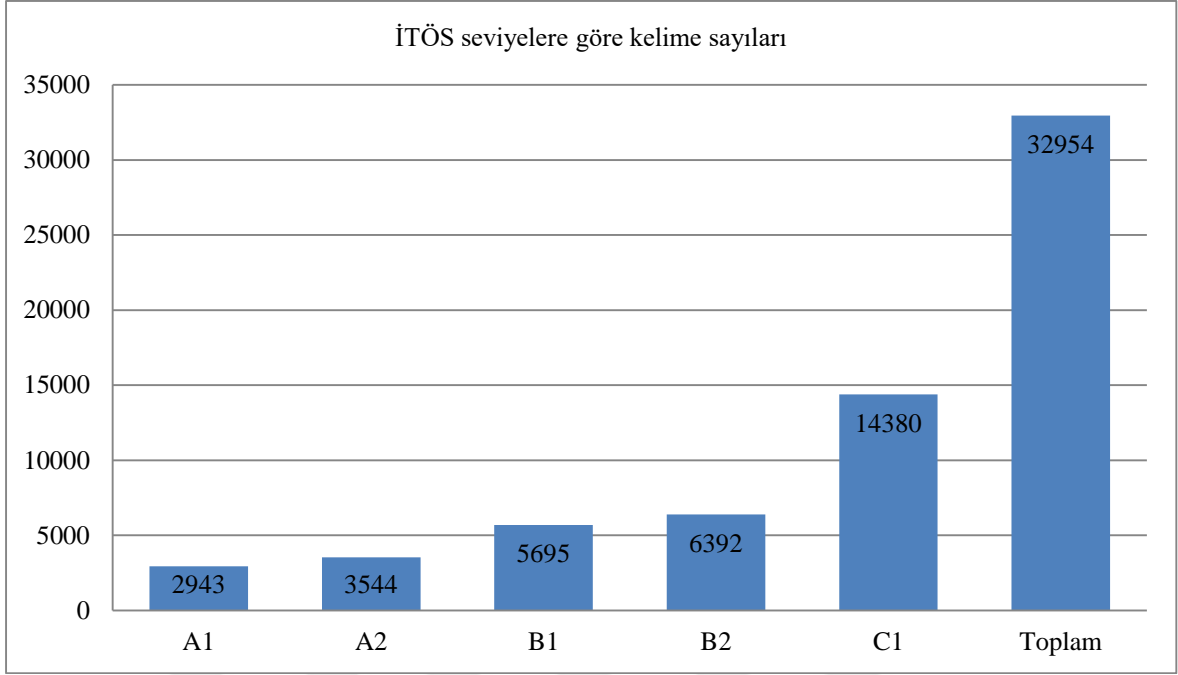
üniteler arasındaki okuma becerisine verilen ağırlığın fazlalığından veya azlığından kaynaklandığı düşünülmektedir.

YİTÖS ders kitaplarında bir metinde kullanılan ortalama kelime sayısının İTÖS'ten daha düşük olmasının sebebi, YİTÖS'te çok daha fazla okuma metninin yer almasından ve ibarelerin İTÖS'ten daha fazla bulunmasından kaynaklanmaktadır.

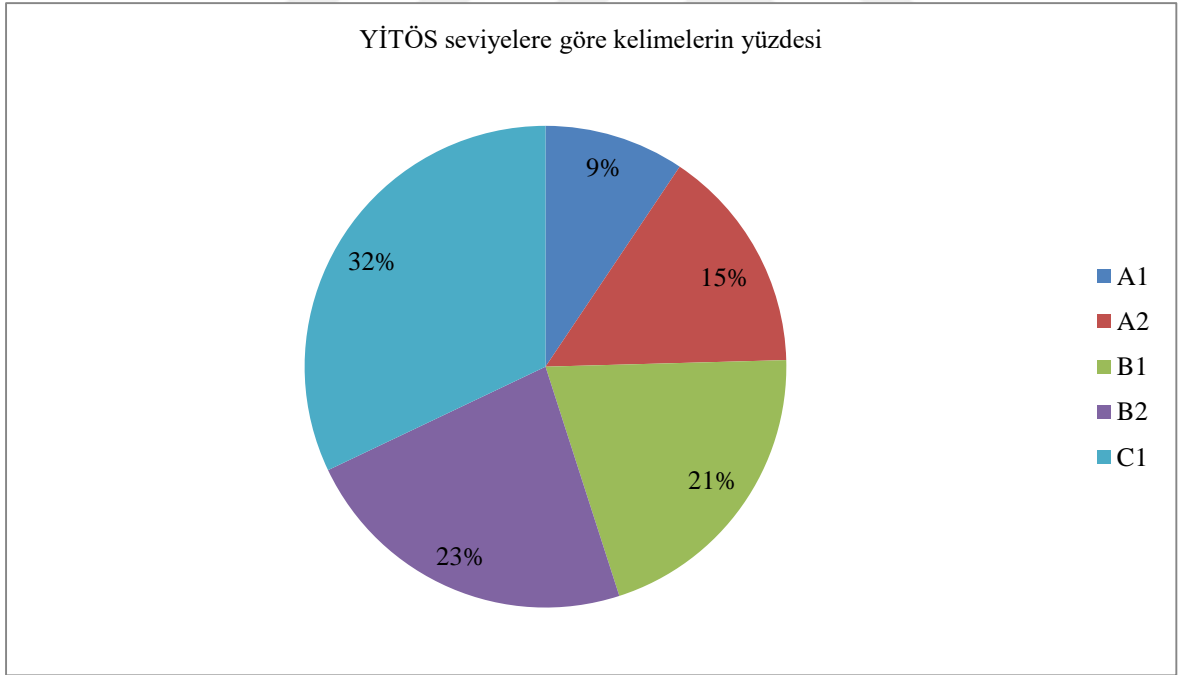
4.2.7. Okuma Metinlerinin Seviyelere Göre Toplam Kelime Sayısına İlişkin Bulgular

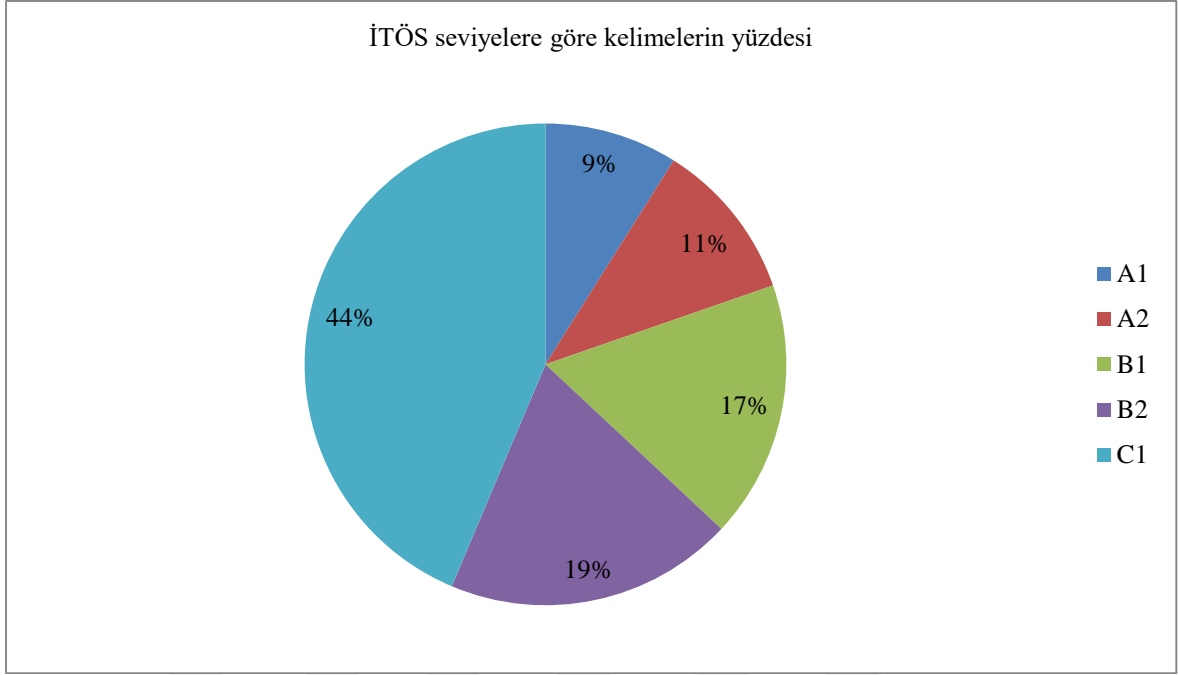
Şekil 72. YİTÖS seviyelere göre kelime sayıları

Şekil 73. İTÖS seviyelere göre kelime sayıları

Şekil 74. YİTÖS seviyelere göre kelimelerin yüzdesi

Şekil 75. İTÖS seviyelere göre kelimelerin yüzdesi

Tablo ve grafikler incelendiğinde ilk göze çarpan husus her iki öğretim setinde de kelime sayılarının her seviyede giderek arttığı ve YİTÖS'ün İTÖS'ten çok daha fazla sayıda kelime içerdiği.

Kelime sayılarındaki artışların bir önceki seviyeye miktarı incelenecek olursa YİTÖS'te A2 seviyesindeki kelime sayısı A1 seviyesinden 3538 fazla, B1 seviyesindeki kelime sayısı A2 seviyesinden 3273 fazla, B2 seviyesindeki kelime sayısı B1 seviyesinden 1484 fazla, C1 seviyesindeki kelime sayısı B2 seviyesinden 5642 fazladır. İTÖS'te A2 seviyesindeki kelime sayısı A1 seviyesinden 601 fazla, B1 seviyesindeki kelime sayısı A2 seviyesinden 2151 fazla, B2 seviyesindeki kelime sayısı B1 seviyesinden 697 fazla, C1 seviyesindeki kelime sayısı B2 seviyesinden 7988 fazladır.

Seviyeler arası geçişlerdeki kelime sayılarının artış oranları incelenecek olursa YİTÖS'te kelime sayıları A2 seviyesinde %61,1 oranında, B1 seviyesinde %35 oranında, B2 seviyesinde %11,7 oranında ve C1 seviyesinde %40 oranında artış göstermiştir. İTÖS'te ise A2 seviyesinde %20,4 oranında B1 seviyesinde %60,6 oranında, B2 seviyesinde %12,2 oranında ve C1 seviyesinde %124,9 oranında artış göstermiştir.

Artış oranları incelendiğinde metinler arası geçişlerdeki kelime sayılarının artışında her iki set için de herhangi bir sistematik düzenden bahsetmek mümkün değildir. YİTÖS ders

kitaplarındaki okuma metinlerinde yer alan kelimelerin seviyeler arası artış oranı incelendiğinde C1 seviyesindeki kelimelerin artış oranı B2 seviyesindeki artış oranından daha yüksek, B2 ve B1 seviyelerindeki artış oranı ise kendilerinden bir önceki seviyedeki artış oranından daha düşüktür. İTÖS ders kitaplarındaki okuma metinlerinde yer alan kelime sayısındaki seviyeler arası artış oranı ise B1’de yükselmiş, B2’de sert bir düşüşe uğramış ve C1’de tekrardan çok yüksek bir oranda artış göstermiştir.

YİTÖS toplamda 61526 kelime içerirken İTÖS 32954 kelime içermektedir. İki set arasındaki kelime sayısı farkı 28572’dir. YİTÖS’ün kelime sayısı bakımından daha yüksek bir seviyede olması YİTÖS’ün daha fazla metin içermesinden ve İTÖS’e göre fazladan iki üniteye sahip olmasından kaynaklanmaktadır. İTÖS her seviye için 6 üniteden oluşurken YİTÖS 8 üniteden oluşmaktadır. YİTÖS ders kitabı yedinci üniteye toplam 8026 kelime, sekizinci üniteye 7234 kelime bulunmaktadır. YİTÖS’ün İTÖS’e göre fazladan içerdiği kelime sayısının 15260’ı fazladan içerdiği iki üniteden kaynaklanmaktadır.

4.3. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Dil Bilgisi Yapılarının Sınıflandırılmasına İlişkin Bulgular

Yabancı dil olarak Türkçe öğretim setlerinden Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti ve İstanbul Türkçe Öğretim Seti ders kitaplarında yer alan dil bilgisi yapılarının seviyelere göre öğretimi, öğretilme sırasına göre aşağıdaki tabloda verilmiştir. Her iki ders kitabında seviyelere göre dil bilgisi yapılarının öğretimi ders kitaplarının giriş bölümünde ve ünite başlarında okuyucuların bilgisine sunulmuştur. Bununla birlikte YİTÖS ders kitaplarında ünite başında veya ders kitabının giriş bölümünde belirtilmemiş ancak kitap içerisinde öğretimi gerçekleştirilen dil bilgisi yapıları da bulunmaktadır. Bu dil bilgisi yapılarına tablolarda diğer yapılarla birlikte yer verilmiştir.

Yapıların öğretim sırası hangi dil bilgisi yapılarının hangi dil bilgisi yapıları ile birlikte öğretilmesi gerektiğinin önemi açısından ve öğretilmemiş yapıların tespitinde kullanımı açısından büyük önem taşımaktadır. Bu sebeple öğretim setlerinde yer alan dil bilgisi yapılarının tablolara yerleştirilmesinde ünite odaklı dağılıma yer verilerek yapıların öğretim sırasına riayet edilmiştir.

Tablo 24.

Dil Bilgisi Yapılarının A1 Seviyesinde Sınıflandırılması

A1 Seviyesi	
1. Ünite	
YİTÖS	1. Alfabe 2. İşaret sıfatı (bu, şu, o), soru zamiri (ne) 3. İşaret zamiri (burada, şurada, orada), soru zamiri (nerede) 4. Soru zamiri (kim) 5. İşaret zamiri (burası, şurası, orası), Soru Zamiri (neresi) 6. Yapım eki (-II) 7. Var, yok 8. Soru Edatı 9. Ek fiilin olumsuzu (değil) 10. Sayılar 11. Yapım eki (-Incl) 12. Çokluk eki
İTÖS	1. Alfabe 2. İşaret sıfatı(bu, şu, o), soru zamiri (kim, ne) 3. Çokluk eki 4. Soru edatı 5. Ek fiilin olumsuzu (değil) 6. İşaret zamiri (burası, şurası, orası), soru zamiri (neresi)
2. Ünite	
YİTÖS	1. Emir kipi 2. Bulunma hâli eki 3. Ses olayları (ünsüz benzeşmesi) 4. Şimdiki zaman 5. Belirtme hâli eki 6. Ayrılma hâli eki 7. Yönelme hâli eki
İTÖS	1. Bulunma hâli eki 2. Ses olayları (Ünsüz benzeşmesi) 3. Var, yok 4. Sayılar 5. Yapım eki (-Incl) 6. Şahıs eki
3. Ünite	
YİTÖS	1. Saatler 2. Belirli geçmiş zaman 3. Edat grubu (-DAn önce, -DAn sonra) 4. Edat, bağlaç (ile) 5. Yapım eki (-II, -sIz, -IIk)
İTÖS	1. Şimdiki Zaman 2.Yönelme hâli eki 3. Ayrılma hâli eki 4. Birleşik fiil (-mAk istemek) 5. Yeterlik fiili (rica, izin -Abilmek)
4. Ünite	
YİTÖS	1. İyelik Eki 2. Edat grubu (-DAn / -A kadar) 3. Gelecek zaman
İTÖS	1. İyelik Eki 2.Ses olayları (ünlü düşmesi) 3. Zamir “n”si 4. Dönüşlü zamir 5. Belirtme hâli eki
5. Ünite	
YİTÖS	1. İsim tamlaması 2. Ses olayları (Ünlü düşmesi) 3. İstek kipi
İTÖS	1. Saatler 2. Edat grubu (-DAn / -A kadar) 3.Edat grubu (-DAn önce, -DAn sonra) 4. Zarf fiil (-mAdAn önce, -DIktan sonra) 5. Edat grubu (-DAn beri)
6. Ünite	
YİTÖS	1. Sıfat yapan “-ki” 2. Zamir yapan “-ki”
İTÖS	1. İsim Tamlaması 2. Sıfat yapan “-ki” 3. Zamir yapan “-ki” 4. Karşılaştırma derecesi (Zarf: daha) 5. Karşılaştırma derecesi (Zarf: en)
7. Ünite	
YİTÖS	1. Karşılaştırma derecesi (Zarf: daha) 2. Karşılaştırma derecesi (Zarf: en) 3. Edat (-A göre) 4. Görelilik eki (-cA) 5. -Edat gubu (-DAn beri), zarf (-dır)
8. Ünite	
YİTÖS	

Tablo 25.

Dil Bilgisi Yapılarının A2 Seviyesinde Sınıflandırılması

A2 Seviyesi	
1. Ünite	
YİTÖS	1. Zarf fiil (-mAdAn önce, -DIktAn sonra) 2. Belirsiz geçmiş zaman 3. Ek fiilin belirli geçmiş zamanı 4. Ek fiilin belirsiz geçmiş zamanı
İTÖS	1. Emir Kipi 2. İstek Kipi 3. Yapım eki (-II, -sIz, -IIk)
2. Ünite	
YİTÖS	1. Pekiştirme 2. İkileme 3. Edat (İçin) 4. Bağlaç (çünkü) 5. Edat (kadar, gibi)
İTÖS	1. Belirli geçmiş zaman 2. Ek fiilin belirli geçmiş zamanı 3. Bağlaç (çünkü) 4. Edat (için) 5. Edat grubu (bu yüzden, bu sebeple, bu nedenle) 6. Bağlaç, Edat (ile)
3. Ünite	
YİTÖS	1. Geniş Zaman 2. Edat grubu (Bu yüzden, bu sebeple) 3. Eşitlik-görelilik eki (-cA) 4. Tekrarlı bağlaç (belki...belki 5. hem... hem) 6. Tekrarlı bağlaç (ya...ya) 7. Tekrarlı bağlaç (ister...ister) 8. Tekrarlı bağlaç (ne...ne)
İTÖS	1. Gelecek Zaman 2. Edat (kadar, gibi)
4. Ünite	
YİTÖS	1. İsim Fiiller 2. Dolaylı Anlatım (emir cümlelerinde)
İTÖS	1. Belirsiz geçmiş zaman 2. Ek fiilin belirsiz geçmiş zamanı 3. Pekiştirme 4. Eşitlik-görelilik eki (-cA) 5. Edat (diye) 6. Tekrarlı bağlaç (hem...hem) 7. Tekrarlı bağlaç (ne...ne) 8. Tekrarlı bağlaç (ya...ya)
5. Ünite	
YİTÖS	1. Zarf fiil (-Ip) 2. Zarf fiil (-mAdAn) 3. Zarf fiil (-ArAk) 4. Zarf fiil (-A...-A)
İTÖS	1. Geniş Zaman 2. Ek fiilin geniş zamanı
6. Ünite	
YİTÖS	1. Yeterlik Fiili
İTÖS	1. Yeterlik Fiili 2. Zarf fiil (-Ip) 3. Zarf fiil (-mAdAn)
7. Ünite	
YİTÖS	1. Edat grubu (-mAk için) 2. Edat: (diye) 3. Edat grubu (-mAk üzere)
8. Ünite	
YİTÖS	1. Sıfat fiil (-An)

Tablo 26.

Dil Bilgisi Yapılarının B1 Seviyesinde Sınıflandırılması

B1 Seviyesi	
1. Ünite	
YİTÖS	1. Zarf fiil, ek fiilin zarfı (-ken) 2. Ek fiilin geniş zamanı 3. Şimdiki zamanın hikâyesi
İTÖS	1. Zarf fiil (-ArAk) 2. Zarf fiil (-A...-A) 3. Şimdiki Zamanın Hikâyesi 4. Zarf fiil, ek fiilin zarfı (-ken)
2. Ünite	
YİTÖS	1. İsteş çatı
İTÖS	1. İsim fiiller 2. Dolaylı anlatım (emir cümlelerinde)
3. Ünite	
YİTÖS	1. Dilek kipi 2. Dilek kipinin hikâyesi 3. Şart kipi 4. Şart kipinin birleşik kullanımları
İTÖS	1. Gereklilik Kipi 2. Gereklilik kipi (gerek, lazım, mecbur, zorunda) 3. Gereklilik kipinin hikâyesi
4. Ünite	
YİTÖS	1. Edat grubu (-DIğIndan beri) 2. Zar fiil (-All) 3. Ettirgen çatı 4. Gereklilik kipi (-mAll)
İTÖS	1 Edat grubu: (-mAk için) 2. Edat grubu (-mAsİ için) 3. Edat grubu (-mAk üzere) 4. Zarf fiil (-mAktAnsA) 5. Edat grubu -mAsInA rağmen 6. Edat grubu (-A rağmen) 7. Edat grubu (-sA bile)
5. Ünite	
YİTÖS	1. Dönüşlü çatı 2. Dönüşlü zamir 3. Gereklilik kipi (lazım, gerek, zorunda kal-)
İTÖS	1. Dilek kipi 2. Dilek kipinin hikâyesi 3. Şart kipi 4. Şart kipi birleşik kullanımları
6. Ünite	
YİTÖS	1. Edilgen çatı
İTÖS	1. İsteş çatı 2. Zarf fiil (-IncA) 3. Zarf fiil (-Ir...-mAz) 4. Edat grubu: (-DIğIndAn beri) 5. Zarf fiil (-All) 6. Zarf fiil (-DI...-All)
7. Ünite	
YİTÖS	1. Sıfat fiil (-An) 2. Sıfat fiil (-AcAk) 3. Sıfat fiil (-Dİk) 4. Zarf fiil (-DIğIndA) 5. Zarf fiil (-DIğI zaman)
8. Ünite	
YİTÖS	

Tablo 27.

Dil Bilgisi Yapılarının B2 Seviyesinde Sınıflandırılması

B2 Seviyesi	
1. Ünite	
YİTÖS	1. Hikâye birleşik zamanları 2. Edat grubu (-IncAyA kadar) 3. Edat grubu (-AnA kadar) 4. Zarf fiil (-mAkSIZIn) 5. Sıfat fiil (-Ar) 6. Sıfat fiil (-mAz) 7. Sıfat fiil (-AsI)
İTÖS	1. Dönüşlü çatı 2. Zarf fiil (-DIkÇA) 3. Zarf fiil (-DIğI sürece) 4. Edat grubu (-IncAyA kadar, -IncAyA dek, -IncAyA değin, -AnA kadar, -AnA dek, -AnA değin)
2. Ünite	
YİTÖS	1. Sıfat fiil (-mİş) 2. Zarf fiil (-DIğI sırada) 3. Zarf fiil (-AcAğI zaman, -AcAğI sırada) 4. Rivayet birleşik zamanları
İTÖS	1. Edilgen çatı 2. Zarf fiil (-DIğI zaman, -DIğI sırada, -DIğIndA) 3. Zarf fiil (-AcAğI zaman, -AcAğI sırada, -AcAğIndA)
3. Ünite	
YİTÖS	1. Dolaylı anlatım (İsim cümlesi, fiil cümlesi, istek kipi, soru cümlesi, emir kipi)
İTÖS	1. Ettirgen çatı 2. Edat grubu (-DIğI için, -DIğIndAn dolay), Zarf fiil (-DIğIndAn)
4. Ünite	
YİTÖS	1. Edat (boyunca, süresince) 2. Zarf fiil (-DIğI sürece, -DIğI zaman) 3. Zarf fiil (-DIkÇA) 4. Zarf fiil (-IncA) 5. Zarf fiil (-Ar...-mAz)
İTÖS	1. Sıfat fiil (-An) 2. Sıfat fiil (-DIk) 3. Sıfat fiil (-AcAk) 4. Sıfat fiil (-Ar) 5. Sıfat fiil (-mAz) 6. Sıfat fiil (-AsI) 7. Sıfat fiil (-mİş)
5. Ünite	
YİTÖS	1. Dolaylı anlatım (gereklilik kipi) 2. Edat grubu (-DIğI için, -DIğIndAn) 3. Edat grubu (-AcAğIndAn), Edat grubu (-AcAğI için)
İTÖS	1. Dolaylı anlatım (fiil cümlesi, isim cümlesi, soru cümlesi)
6. Ünite	
YİTÖS	1. Edat grubu (-A rağmen, -mAsInA rağmen) 2. Edat grubu (-DIğI hâlde) 3. Edat grubu (-AcAğI hâlde)
İTÖS	1. Bağlaçlar (oysaki, hâlbuki, meğerse, mademki, ne var ki, ne yazık ki, neyse ki, da, üstelik, hatta, ayrıca, bununla birlikte, bununla beraber)
7. Ünite	
YİTÖS	1. Zar fiil (-mAk yerine, -mAktAnsA) 2. Zarf fiil (-AcAğınA, -AcAğI yerde) 3. Edat grubu (-DIğI takdirde, -mAsI hâlinde), Zarf fiil (-mAsI durumunda)
8. Ünite	
YİTÖS	1. Kurallı Bileşik Fiiller

Tablo 28.

Dil Bilgisi Yapılarının C1 Seviyesinde Sınıflandırılması

C1 Seviyesi	
1. Ünite	
İTÖS	1. Hikâye birleşik zamanları
2. Ünite	
İTÖS	1. Rivayet birleşik zamanları
3. Ünite	
İTÖS	1. Şart birleşik zamanları 2. Zarf (-mAsI şartıyla, mAsI koşuluyla)
4. Ünite	
İTÖS	1. Edat grubu (-AcAğI kadar, DIğI kadar) 2. Edat grubu (-AcAk gibi, -DIğI gibi) 3. Bağlaçlar (zira, aksi hâlde, açıkçası)
5. Ünite	
İTÖS	1. “ki” bağlacı 2. Kurallı birleşik fiiller
6. Ünite	
İTÖS	1. Edat grubu (-DIğInA göre, -AcAğInA göre) 2. Edat grubu (-DIğI takdirde) 3. Zarf fiil (-mAsI durumunda)

YİTÖS ders kitaplarının ünite başlarında bazı dil bilgisi yapılarının öğretiminin gerçekleştirileceği belirtilmekte ancak ünite içerisinde ilgili dil bilgisi yapısı ile alakalı herhangi bir öğretime rastlanmamaktadır. Aynı şekilde bazı dil bilgisi öğretileri tekrarı gerektirecek nitelikte olmamasına rağmen daha önce öğretilmiş olmakla birlikte birkaç defa tekrar etmektedir.

YİTÖS A1 seviyesi birinci ünite giriş bölümünde bulunma hâli ekinin öğretiminin gerçekleştirildiği belirtilmekte ancak bu dil bilgisi yapısının öğretimi ile ilgili kitapta herhangi bir etkinlik yer almamakta; sadece öğretmen kılavuz kitabında bulunma hâli eki ile ilgili birkaç örneğin öğrencilerle buluşturulabileceği belirtilmektedir. Bulunma hâli eki ile birlikte öğretilmesi gereken ünsüz benzeşmesi ise birinci ünite içerisinde ders kitabında veya öğretmen kılavuz kitabında bulunmamaktadır. Nitekim bulunma hâli eki ikinci ünite de yer almakta ve ünite içerisinde dil öğretimi ile ilgili etkinlikler bulunmaktadır. Bu sebeple bulunma hâli ekine birinci ünite içerisinde yer verilmemiştir.

YİTÖS A1 seviyesi ikinci ünite giriş bölümünde “-DAn önce / -DAn sonra” yapısının öğretiminin gerçekleştirildiği belirtilmekte ancak bu dil bilgisi yapısının öğretimi ile ilgili kitapta herhangi bir etkinlik yer almamaktadır. Nitekim aynı dil bilgisi yapısı üçüncü ünite de

ve A2 seviyesinde tekrar olarak yer almakta ve her iki ünite içerisinde dil bilgisi öğretimi ile ilgili etkinlikler bulunmaktadır. Bu sebeple söz konusu yapıya A1 seviyesinde ikinci ünite içerisinde yer verilmemiştir.

YİTÖS A1 ders kitabı altıncı ünite de “-IncI” yapım eki öğretilmektedir. Bu ekin öğretimi daha önce birinci ünite de gerçekleştirildiği için altıncı ünite de tekrar belirtilmemiştir.

Dil yapılarının öğretiminin seviyelere ve ünitelere göre dağılımını gösteren tablo incelendiğinde YİTÖS’te 111, İTÖS’te 112 başlık altında dil bilgisi yapılarına ait öğretimin gerçekleştirildiği görülmektedir. Genel toplamda her iki sette de hedeflenen dil bilgisi yapısı birbirine çok yakındır. Ancak İTÖS’ün A1 seviyesinden C1 seviyesi sonuna kadar bütün seviyelerinde dil bilgisi öğretimi gerçekleştirilirken YİTÖS’ün C1 seviyesinde herhangi bir dil bilgisi öğretiminin gerçekleştirilmemesi YİTÖS’ün diğer seviyelerde daha yoğun bir dil bilgisi öğretime sahip olmasına yol açmaktadır.

YİTÖS A1 seviyesi ders kitabında 37, İTÖS’te 32; YİTÖS A2 seviyesi ders kitabında 27, İTÖS’te 24; YİTÖS B1 seviyesi ders kitabında 21, İTÖS’te 26; YİTÖS B2 seviyesi ders kitabında 26, İTÖS’te 18 başlık altında dil bilgisi yapılarının öğretimi gerçekleştirilmektedir. YİTÖS C1 seviyesi ders kitabında dil bilgisi yapılarına dair herhangi bir öğretim yokken İTÖS’te 12 başlık altında dil bilgisi yapılarının öğretimi gerçekleştirilmiştir.

YİTÖS ders kitapları dil bilgisi yapılarının öğretimi bakımından A1, A2, B2 seviyelerinde İTÖS’ten daha hacimli iken İTÖS B1 ders kitabı dil bilgisi yapılarının öğretimi bakımından İTÖS’ten daha hacimlidir. C1 seviyesinde ise YİTÖS herhangi bir dil bilgisi yapısına ait öğretim içermemektedir.

YİTÖS ders kitaplarında her bir seviyede 8 ünite bulunmakta olup sekizinci ünite tekrar ünitesi olarak adlandırılmaktadır. A1 ve B1 seviyelerinde yer alan sekizinci ünitelerde yeni bir dil bilgisi öğretimi verilmezken A2 ve B2 seviyesinde yer alan sekizinci ünitelerde yeni dil bilgisi yapılarına ait öğretimler gerçekleştirilmektedir.

Ders kitaplarında dil bilgisi öğretimlerinin nasıl gerçekleştirildiği incelendiğinde her iki sette de kurallar verilmeden önce dil bilgisi yapısının sezdirilmesi amacıyla bir dinleme veya okuma metni yer almaktadır. Bu metin içerisinde dil bilgisi yapısı öğrencilere sezdirilmekte ve ardından kurallarla ilgili etkinliklere geçilmektedir.

YİTÖS'te dil bilgisi öğretim kısımlarında açıklamaların bulunmadığı ya da yetersiz olduğu görülürken İTÖS'te öğretilecek konuyla ilgili açıklamaların detaylı bir şekilde yer aldığı görülmektedir. Açıklamaların İngilizce veya Arapça olarak da verildiği görülmüştür. İTÖS ders kitaplarında dil bilgisi ile ilgili açıklamaların olması dil öğrencisinin ve öğretmenin işini kolaylaştıran bir durum iken İngilizce veya Arapça tercüme dil bilgisi-çeviri yöntemini çağrıştırmakta ve dilin mekanikleşmesine sebebiyet verebilmektedir.

YİTÖS ders kitaplarında veya öğretmen kılavuz kitaplarında dil bilgisi açıklamalarına yer vermemek öğrencilerin ve öğretmenin işini oldukça zorlaştırmaktadır. İlgili dil bilgisi yapısının öğretimi tamamen öğretmenin bilgi, beceri ve tecrübesine bırakılmıştır.

4. Okuyalım, tamamlayalım.
Haydi Öğrenelim

Kalemi alıyorum.

Ayran içiyorum. → **Ayran + ı** .. içiyorum.
 Defter satıyorum. → satıyorum.
 Bavul taşıyor. → taşıyor.
 Gül kokluyorum. → kokluyorum.

a, ı	→	ı
e, i	→	i
o, u	→	u
ö, ü	→	ü

Ağacı sev.

Kitap oku. → Kitabı oku.
 Simit yiyor. → Simidi yiyor.
 Çiçek suluyorum. → Çiçeği suluyorum.
 Havuç ye. → Havucu ye.

p-ç-t-k -ı, -i

p	→	b
ç	→	c
t	→	d
k	→	ğ, g

Pencereyi aç.

Tahta + ı siliyor. → **Tahtayı**.. siliyor.
 Çizme + giyiyorsun. → giyiyorsun.
 Şeftali + yıka. → yıka.
 Su + içme. → içme.

a, ı	→	(y) ı
e, i	→	(y) i
o, u	→	(y) u
ö, ü	→	(y) ü

Şekil 76. YİTÖS ders kitabında dil bilgisi öğretimi. Barın, E., Çobanoğlu, Ş., Ateş, Ş., Balcı, M. & Özdemir C. (Eds). (2015). *Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretim Seti Ders Kitabı*. Ankara: Merdiven Reklam Tanıtım

Dil Bilgisi

- Belirtme hâli eki -(y)l
Kapıyı açıyorum.

3. Yazalım.

1. Altındaki resimleri kullanarak önce -de, -da alan örnekleri sonra -te, -ta alan örnekleri sınıf düzeyine uygun olarak çoğaltınız.

3. Yazalım. Kim Nerede? Ne Nerede?

Öğretmen **sınıfta**.....

Şoför **arabada**.....

Yaşlı çift **parkta**.....

Kedi **sandalyede**.....

Fincan **masada**.....

Çiçek **sepette**.....

4. Okuyalım, tamamlayalım. Haydi öğrenelim

Kalemli alıyorum.

- Ayran içiyorum. → **Ayran + ı** içiyorum.
Defter satıyorum. → **Defteri** satıyorum.
Bavul taşıyor. → **Bavulu** taşıyor.
Gül kokluyorum. → **Gülü** kokluyorum.

a, ı	→	i
e, i	→	ı
o, u	→	ü
ö, ü	→	ü

Ağacı sev.

- Kitap oku. → **Kitabı** oku.
Simit yiyor. → **Simidi** yiyor.
Çiçek suluyorum. → **Çiçeği** suluyorum.
Havuç ye. → **Havucu** ye.

p-ç-t-k	-ı, -i
p	→ b
ç	→ c
t	→ d
k	→ ğ, g

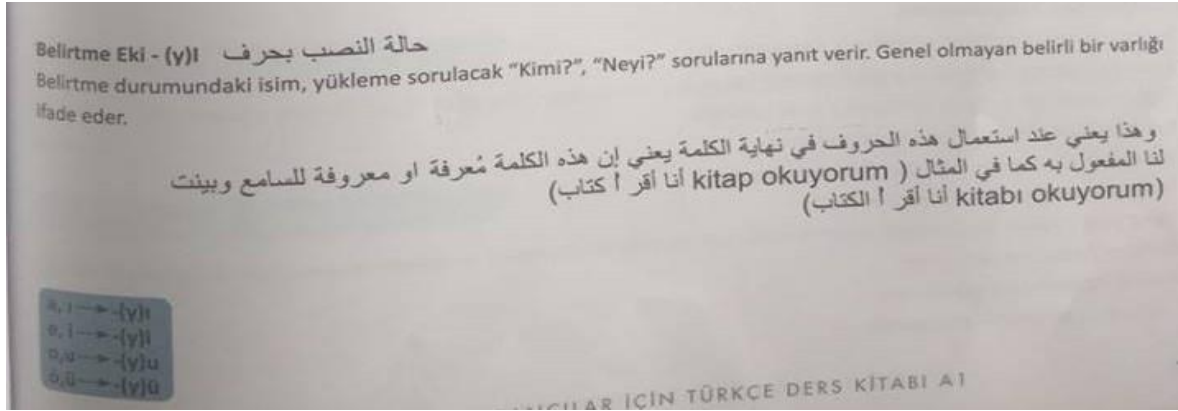

Pencereyi aç.

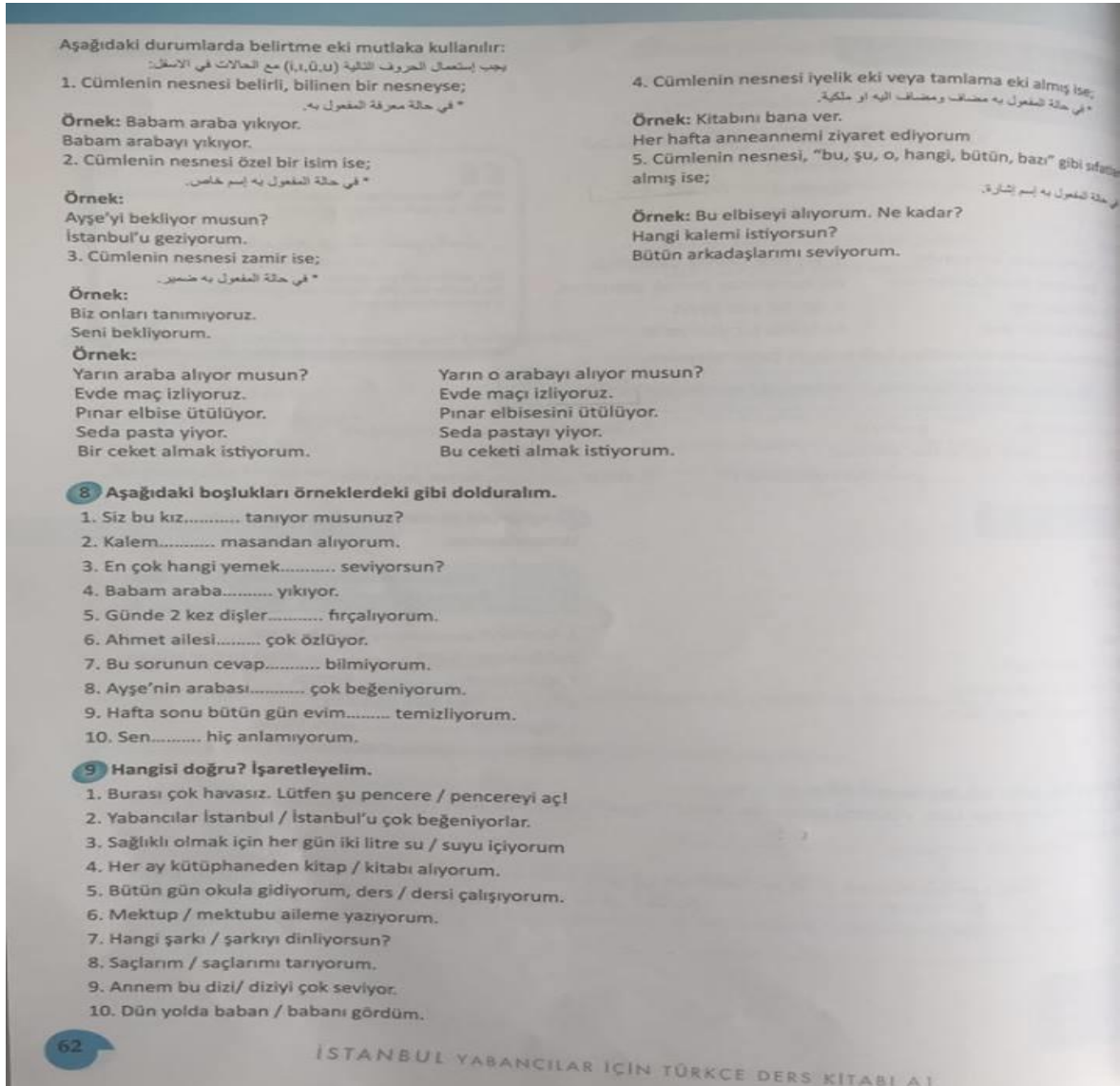
- Tahta + ı siliyor. → **Tahtayı** siliyor.
Çizme + giyiyorsun. → **Çizmeyi** giyiyorsun.
Şeftali + yıka. → **Şeftalini** yıka.
Su + içme. → **Suyu** içme.

a, ı	→ (y) i
e, i	→ (y) i
o, u	→ (y) u
ö, ü	→ (y) ü

Şekil 77. YİTÖS öğretmen kılavuz kitabında dil bilgisi öğretimi. Barın, E., Çobanoğlu, Ş., Ateş, Ş., Balcı, M. & Özdemir C. (Eds). (2015). *Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretim Seti Öğretmen Kılavuz Kitabı*. Ankara: Merdiven Reklam Tanıtım

Şekil 78. İTÖS ders kitabında dil bilgisi öğretimi 1. Bölükbaş, F., Yılmaz, M., Y. (Ed) (2014). *İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabı*. Kültür Sanat

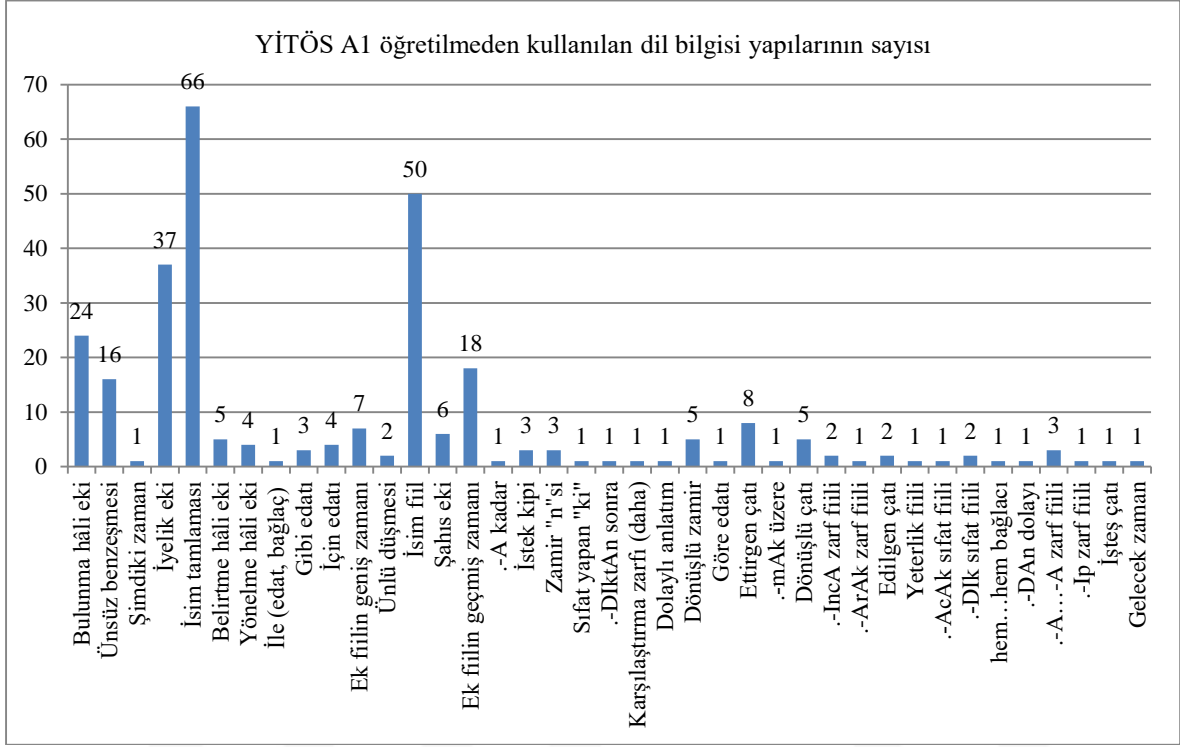
Şekil 79. İTÖS ders kitabında dil bilgisi öğretimi 2. Aslan, F. (Ed) (2014). *İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabı*. Kültür Sanat

YİTÖS'te A1 seviyesinde yer alan dil bilgisi yapıları İTÖS'e göre daha yoğundur. Örneğin, YİTÖS A1 seviyesinde şimdiki, belirli geçmiş ve gelecek zaman yapıları verilirken İTÖS'te sadece şimdiki zaman yapısının öğretiminin gerçekleştirildiği görülmektedir. A1 seviyesinde dil bilgisi yapılarının yoğun olması öğrencileri zorlayabilmektedir. Dil öğrencileri bir dili öğrenmeye başlamadan önce, dili öğrenme zorluğu ile ilgili birtakım olumsuz yargılara sahip olabilmektedir. Bu tür olumsuz yargılara sahip olan bir dil öğrencisine başlangıç düzeyinde yoğun bir şekilde dil bilgisi öğretilmeye çalışılması dil öğrencisinin dili öğrenmekten vazgeçmesine sebebiyet verebilecektir. Bu bakımdan YİTÖS'te dil bilgisi yapılarının öğretimine C1 seviyesi de dâhil edilerek A1 seviyesinde azalmaya gidilmelidir.

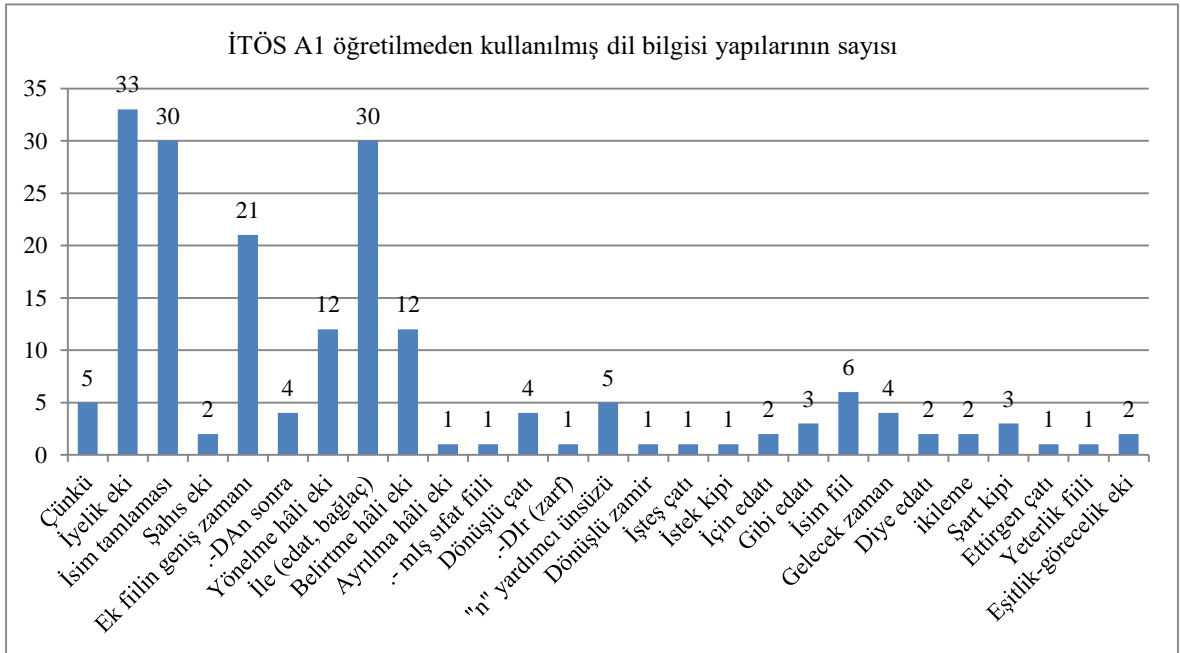
4.4. Okuma Metinlerinde Öğretilmeden Kullanılan Dil Bilgisi Yapılarına İlişkin Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti ve İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti ders kitaplarındaki okuma bölümlerinde yer alan dil bilgisi yapıları incelenmiştir. Metinlerde önceden verilmeyen dil bilgisi yapıları tespit edilmeye çalışılmıştır. Tespitlerde metin içerisinde sezdirme yöntemi ile öğretilmesi amacıyla kullanılmış dil bilgisi yapılarına yer verilmemiştir. Bununla birlikte A1 seviyesinin ilk ünitesinde yer alan ve daha çok kalıp ifadelerden oluşan tanışma metinleri de inceleme içerisinde değerlendirilmemiştir. Bu metinler YİTÖS'te "*Tanışalım*", "*Adınız Ne?*", "*Sizi Tanıştırıyorum*", "*Tanıştığımıza Memnun Oldum*", "*Bu Kim?*" ve "*Öğrenci Hayatı*"; İTÖS'te ise "*Tanışma*" ve "*Sınıf*" adlı metinlerdir.

4.4.1. A1 Seviyesinde Yer Alan Okuma Metinlerinde Öğretilmeden Kullanılan Dil Bilgisi Yapılarına İlişkin Bulgular

Şekil 80. YİTÖS A1 öğretilmeden kullanılan dil bilgisi yapılarının sayısı

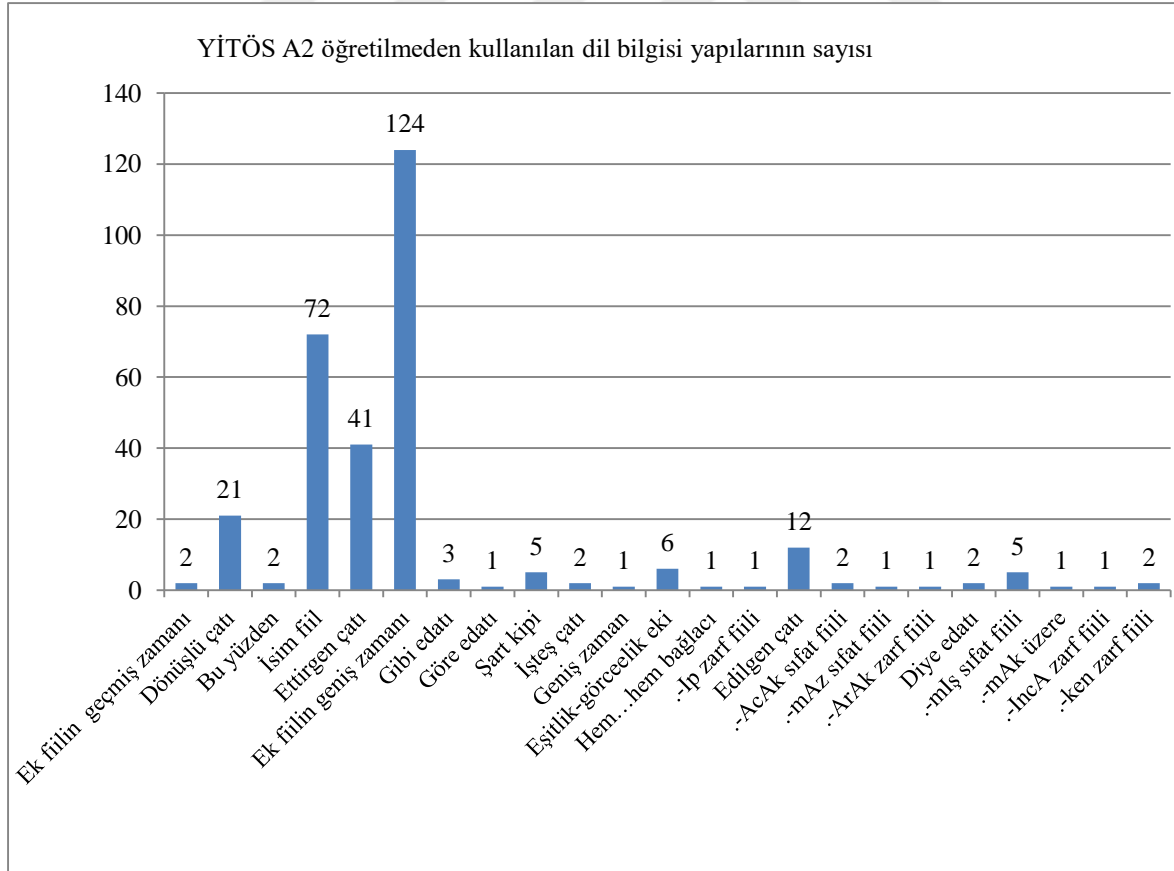

Şekil 81. İTÖS A1 öğretilmeden kullanılan dil bilgisi yapılarının sayısı

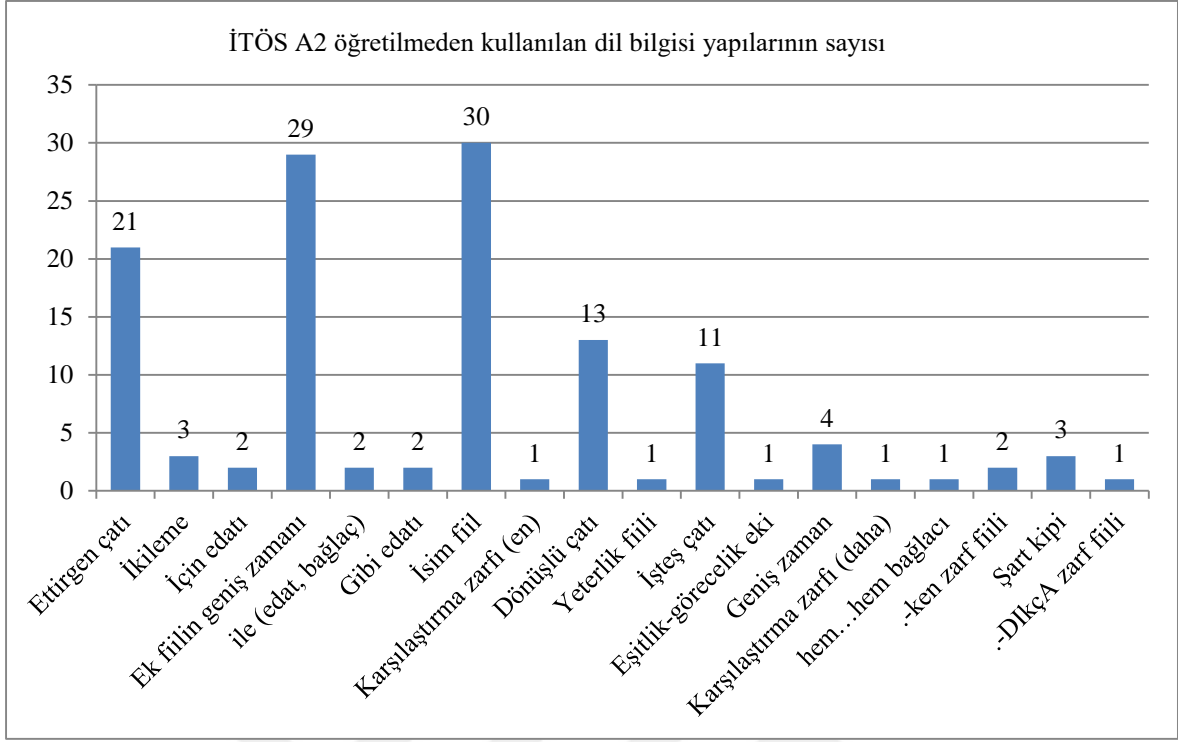
YİTÖS A1 ders kitabında metinler içerisinde öğretimi gerçekleştirilmeden en fazla kullanılan yapılardan birincisi %23 ile isim tamlaması, ikincisi %17 ile isim fiil, üçüncüsü ise %13 ile iyelik ekidir. YİTÖS ders kitaplarında isim tamlamasının öğretimi A1 seviyesinde beşinci ünite, isim fiillerin öğretimi A2 seviyesinde dördüncü ünite, iyelik ekinin öğretimi ise A1 seviyesinde dördüncü ünite gerçekleştirilmektedir.

İTÖS A1 ders kitabında metinler içerisinde öğretimi gerçekleştirilmeden en fazla kullanılan yapılardan birincisi % 17 ile iyelik eki, ikincisi %16 ile isim tamlaması ve “ile” edatı, üçüncüsü ise %11 ile ek fiilin geniş zamanıdır. İTÖS ders kitaplarında iyelik ekinin öğretimi A1 seviyesinde dördüncü ünite, isim tamlamasının öğretimi A1 seviyesinde altıncı ünite “ile” edatının öğretimi A2 seviyesinde ikinci ünite, ek fiilin geniş zamanının öğretimi ise A2 seviyesinde beşinci ünite gerçekleştirilmektedir.

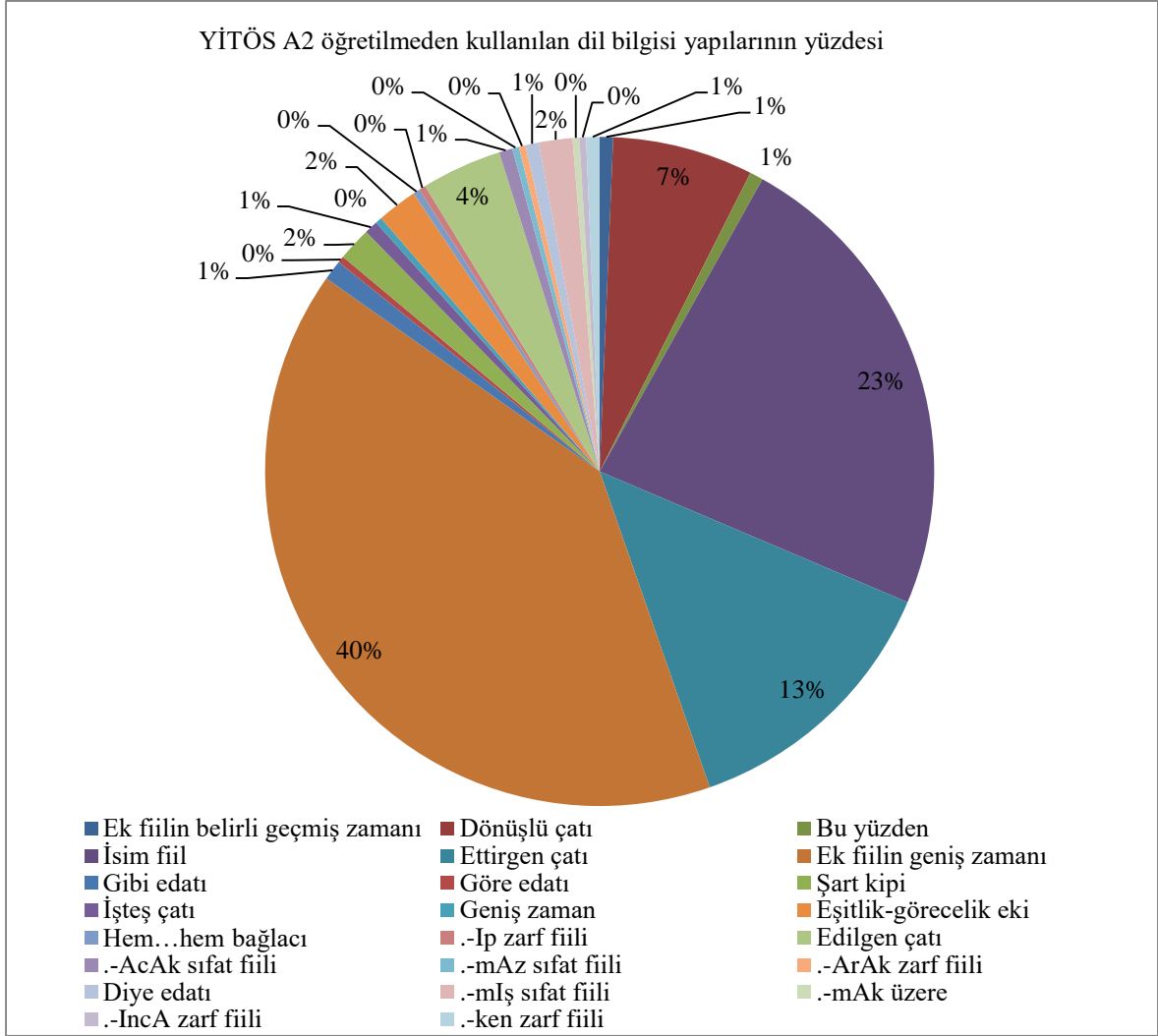
4.4.2. A2 Seviyesinde Yer Alan Okuma Metinlerinde Öğretilmeden Kullanılan Dil Bilgisi Yapılarına İlişkin Bulgular

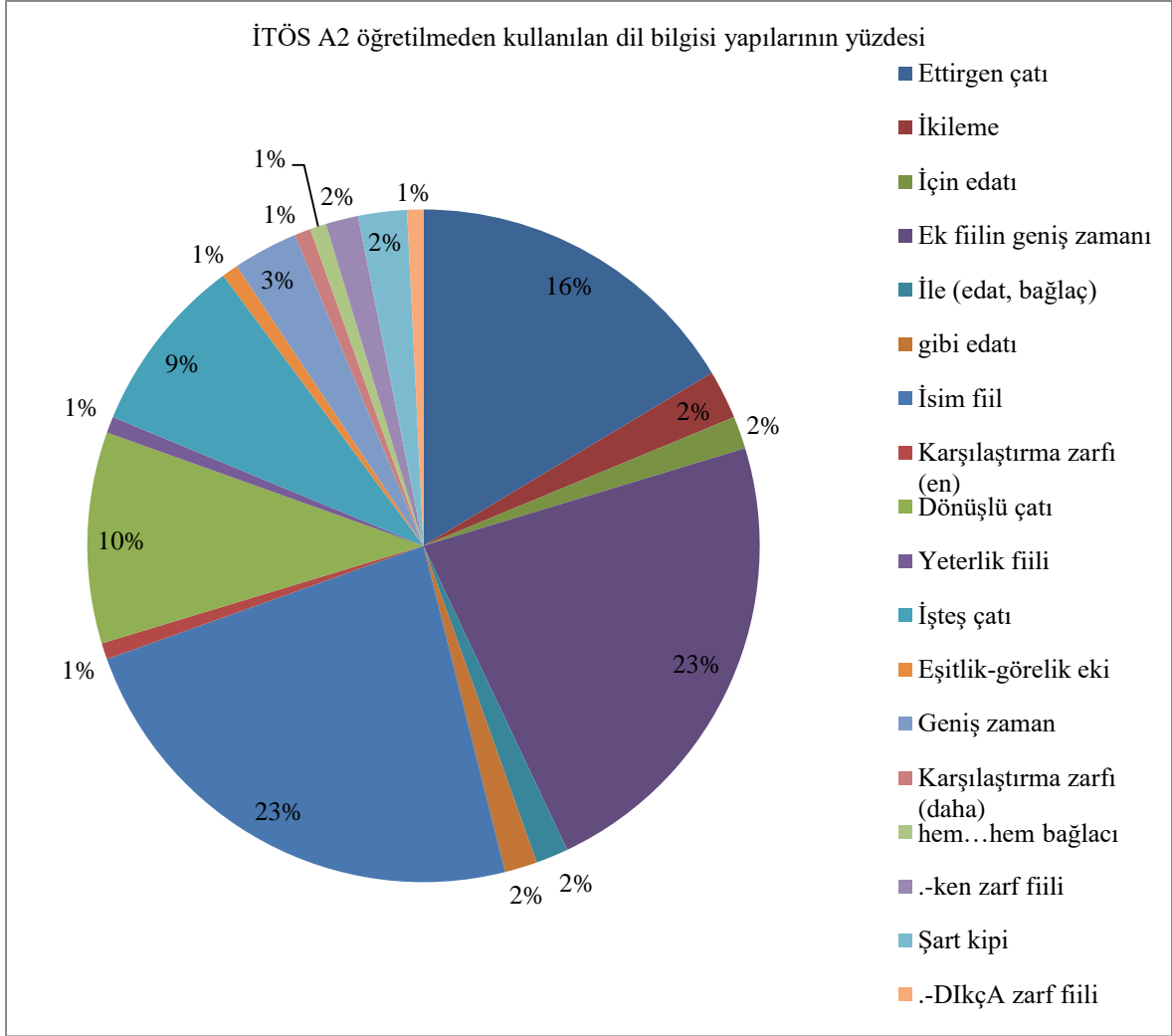
Şekil 84. YİTÖS A2 öğretilmeden kullanılan dil bilgisi yapılarının sayısı

Şekil 85. İTÖS A2 öğretilmeden kullanılan dil bilgisi yapılarının sayısı

Şekil 86. YİTÖS A2 öğretilmeden kullanılan dil bilgisi yapılarının yüzdesi

Şekil 87. İTÖS A2 öğretilmeden kullanılan dil bilgisi yapılarının yüzdesi

YİTÖS A2 ders kitabında öğretimi gerçekleştirilmeden okuma metinleri içerisinde kullanılan toplam 23 farklı yapı bulunmakta olup bu yapılar 309 kez tekrar etmiştir. İTÖS A2 ders kitabında ise 18 farklı yapı 128 kez tekrar etmiştir.

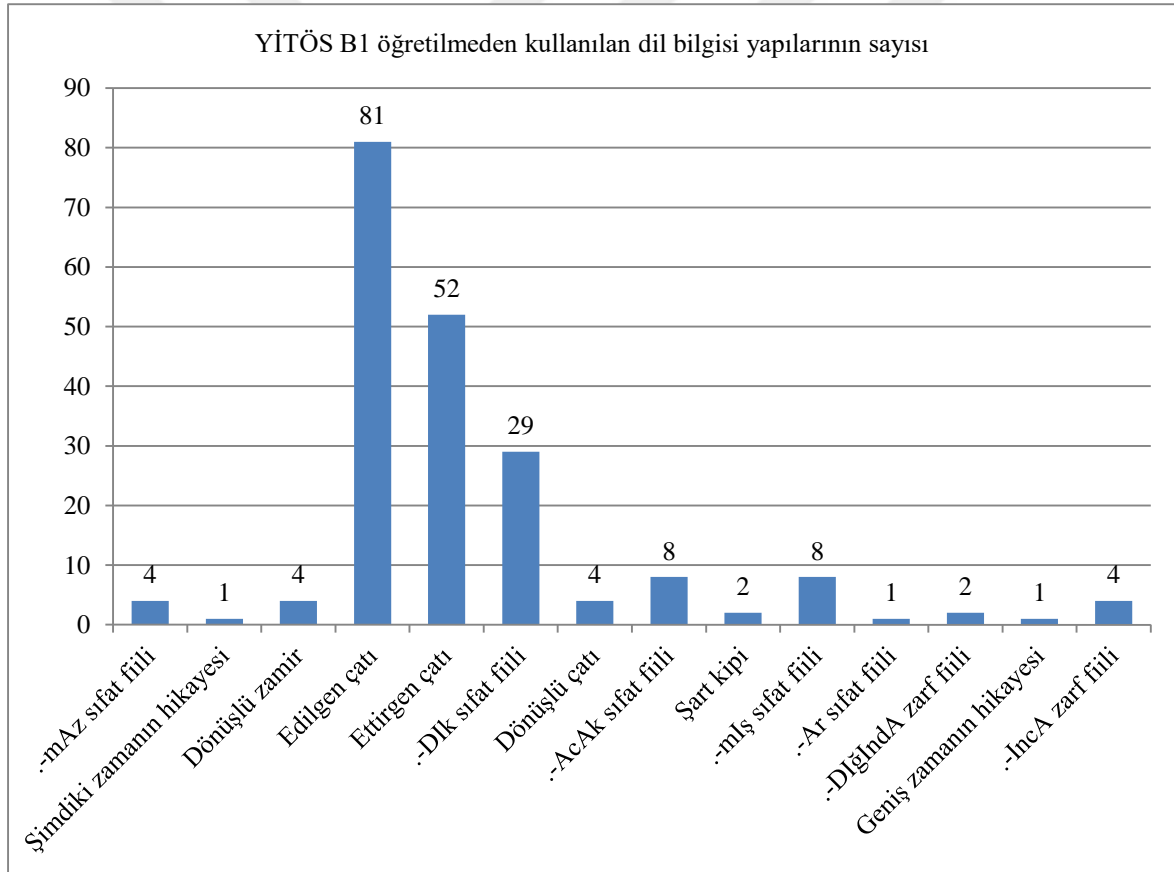
YİTÖS A2 ders kitabında 9326 kelime yer alırken İTÖS A1 ders kitabında 3544 kelime yer almaktadır. A2 ders kitaplarında yer alan okuma metinlerindeki öğretilmemiş gramer yapılarının kelime sayılarına oranı YİTÖS'te %3,3 iken İTÖS'te %3,6'dır. Oransal değerler bakımından İTÖS'te öğretilmemiş gramer yapılarının kullanımı YİTÖS'ten daha fazladır.

YİTÖS A2 ders kitabında metinler içerisinde öğretimi gerçekleştirilmeden en fazla kullanılan yapılardan birincisi %40 ile ek fiilin geniş zamanı, ikincisi %23 ile isim fiil, üçüncüsü ise %13 ile ettirgen çatıdır. YİTÖS ders kitaplarında ek fiilin geniş zamanının öğretimi B1 seviyesinde birinci ünite, isim fiillerin öğretimi A2 seviyesinde dördüncü

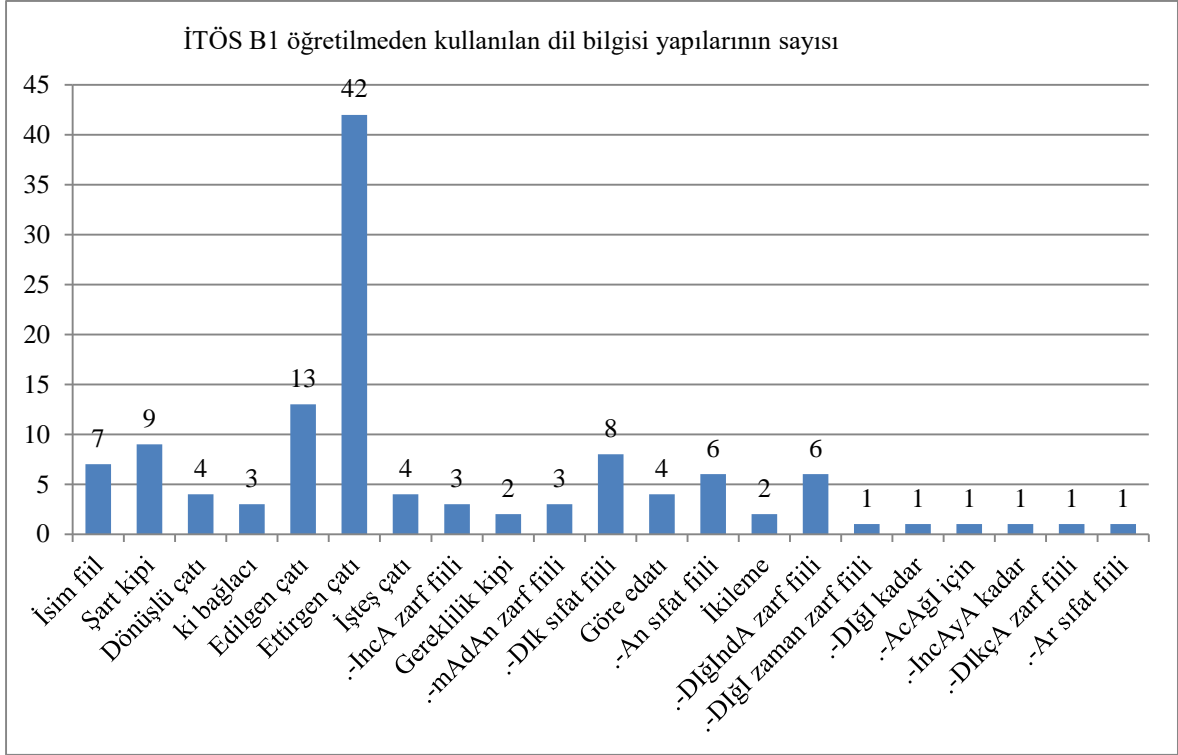
ünitede, ettirgen çatının öğretimi ise B1 seviyesinde dördüncü üniteye gerçekleştirilmektedir.

İTÖS A2 ders kitabında metinler içerisinde öğretimi gerçekleştirilmeden en fazla kullanılan yapılardan birincisi %23,4 ile isim fiil, ikincisi %22,6 ile ek fiilin geniş zamanı, üçüncüsü ise %16 ile ettirgen çatıdır. İTÖS ders kitaplarında isim fiillerin öğretimi B1 seviyesinde ikinci üniteye, ek fiilin geniş zamanının öğretimi A2 seviyesinde beşinci üniteye, ettirgen çatının öğretimi ise B2 seviyesinde üçüncü üniteye gerçekleştirilmektedir.

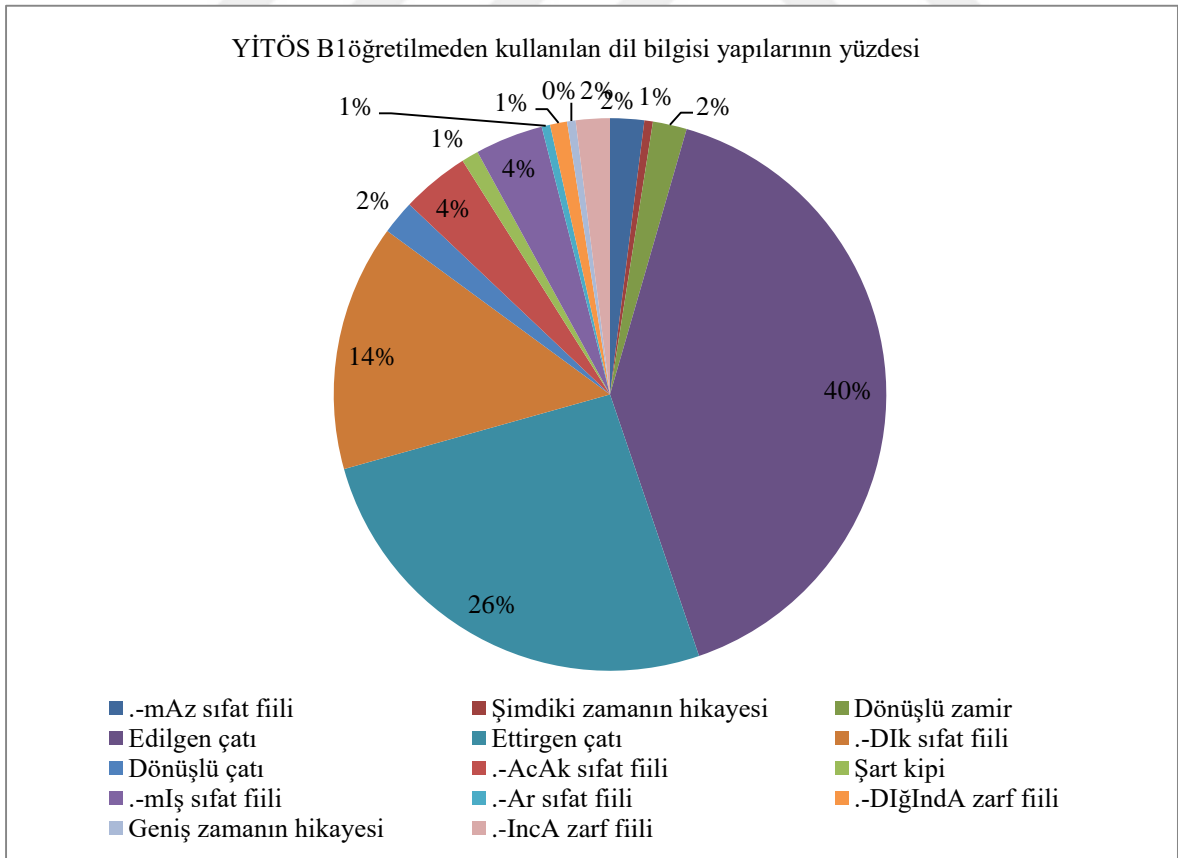
4.4.3. B1 Seviyesinde Yer Alan Okuma Metinlerinde Öğretilmeden Kullanılan Dil Bilgisi Yapılarına İlişkin Bulgular

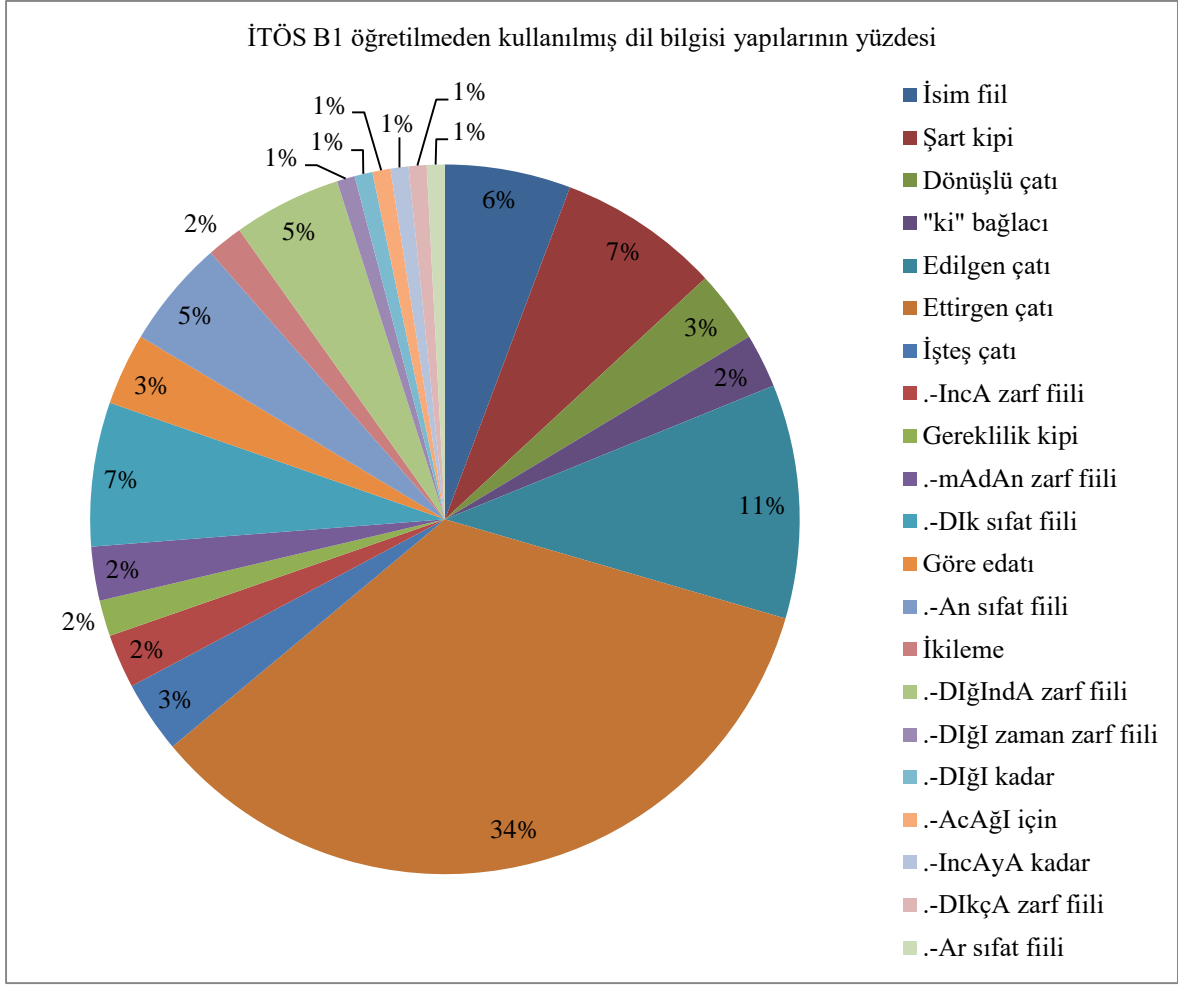
Şekil 88. YİTÖS B1 öğretilmeden kullanılan dil bilgisi yapılarının sayısı

Şekil 89. İTÖS B1 öğretilmeden kullanılan dil bilgisi yapılarının sayısı

Şekil 90. YİTÖS B1 öğretilmeden kullanılan dil bilgisi yapılarının yüzdesi

Şekil 91. İTÖS B1 öğretilmeden kullanılan dil bilgisi yapılarının yüzdesi

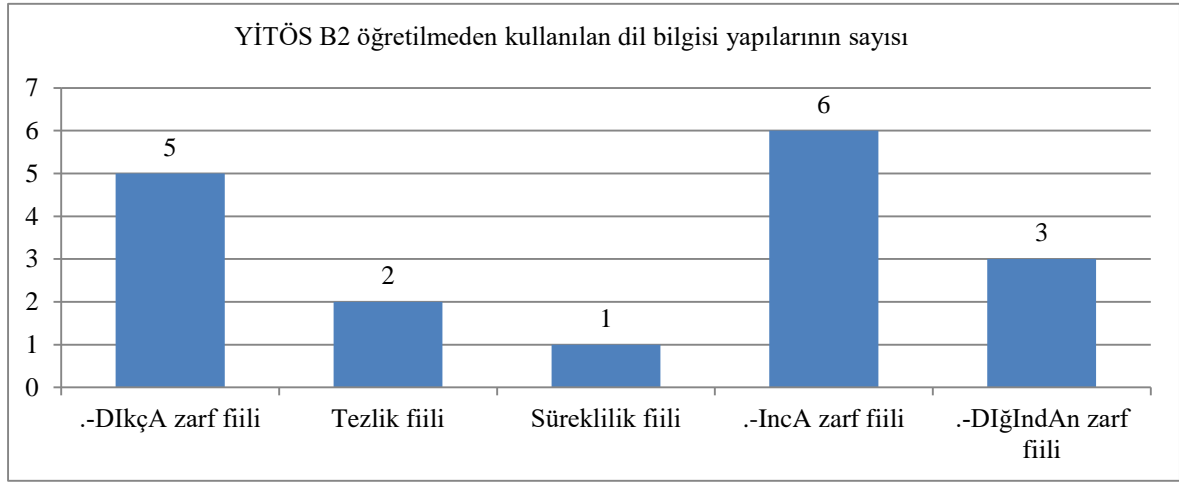
YİTÖS B1 ders kitabında öğretimi gerçekleştirilmeden okuma metinleri içerisinde kullanılan toplam 14 farklı yapı bulunmakta olup bu yapılar 201 kez tekrar etmiştir. İTÖS B1 ders kitaplarında ise 21 farklı yapı 122 kez tekrar etmiştir.

YİTÖS B1 ders kitabında 12599 kelime yer alırken İTÖS B1 ders kitabında 5695 kelime yer almaktadır. B1 ders kitaplarında yer alan okuma metinlerindeki öğretilmemiş gramer yapılarının kelime sayılarına oranı YİTÖS'te %1,5 iken İTÖS'te %2,1'dir. Oransal değerler bakımından İTÖS'te öğretilmemiş gramer yapılarının kullanımı YİTÖS'ten daha fazladır.

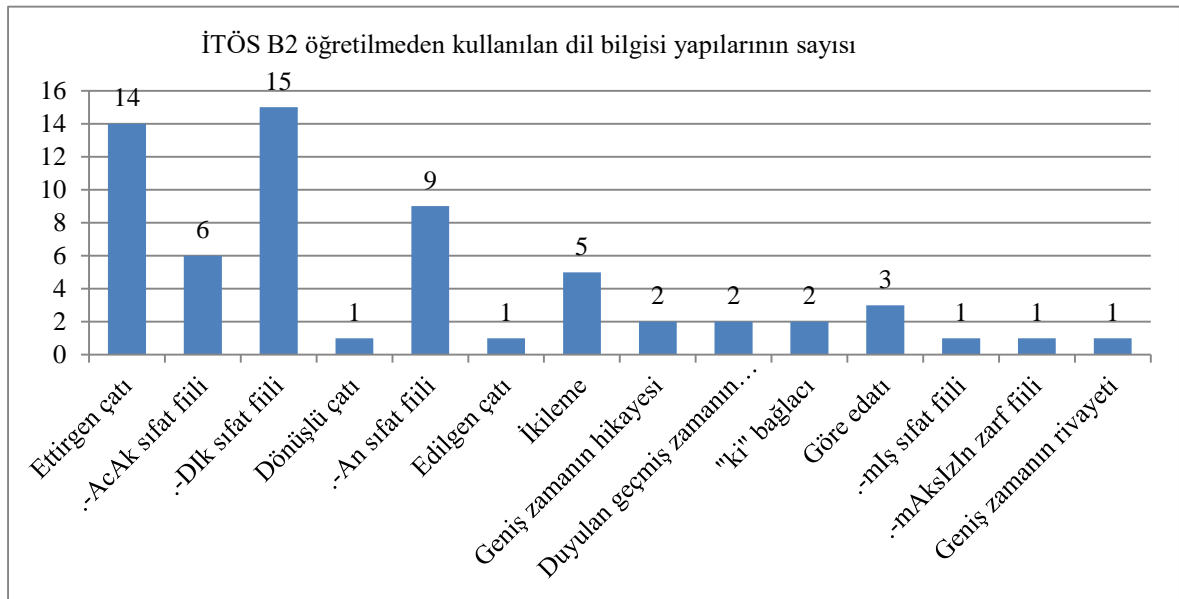
YİTÖS B1 ders kitabında metinler içerisinde öğretimi gerçekleştirilmeden en fazla kullanılan yapılardan birincisi %40 ile edilgen çatı, ikincisi %26 ile ettirgen çatı, üçüncüsü ise %14 ile -DİK sıfat fiilidir. YİTÖS ders kitaplarında edilgen çatının öğretimi B1 seviyesinde altıncı ünite, ettirgen çatının öğretimi B1 seviyesinde dördüncü ünite, -DİK sıfat fiilinin öğretimi ise B1 seviyesinde yedinci ünite gerçekleştirilmektedir.

İTÖS A1 ders kitabında metinler içerisinde öğretimi gerçekleştirilmeden en fazla kullanılan yapılardan birincisi %34 ile ettirgen çatı, ikincisi %11 ile edilgen çatı, üçüncüsü ise %7 ile şart kipi ve Dlk” sıfat fiilidir. İTÖS ders kitaplarında ettirgen çatının öğretimi B2 seviyesinde üçüncü ünite, edilgen çatının öğretimi B2 seviyesinde ikinci ünite, şart kipinin öğretimi B1 seviyesinde beşinci ünite ve “Dlk” sıfat fiilinin öğretimi B2 seviyesinde dördüncü ünite gerçekleştirilmektedir.

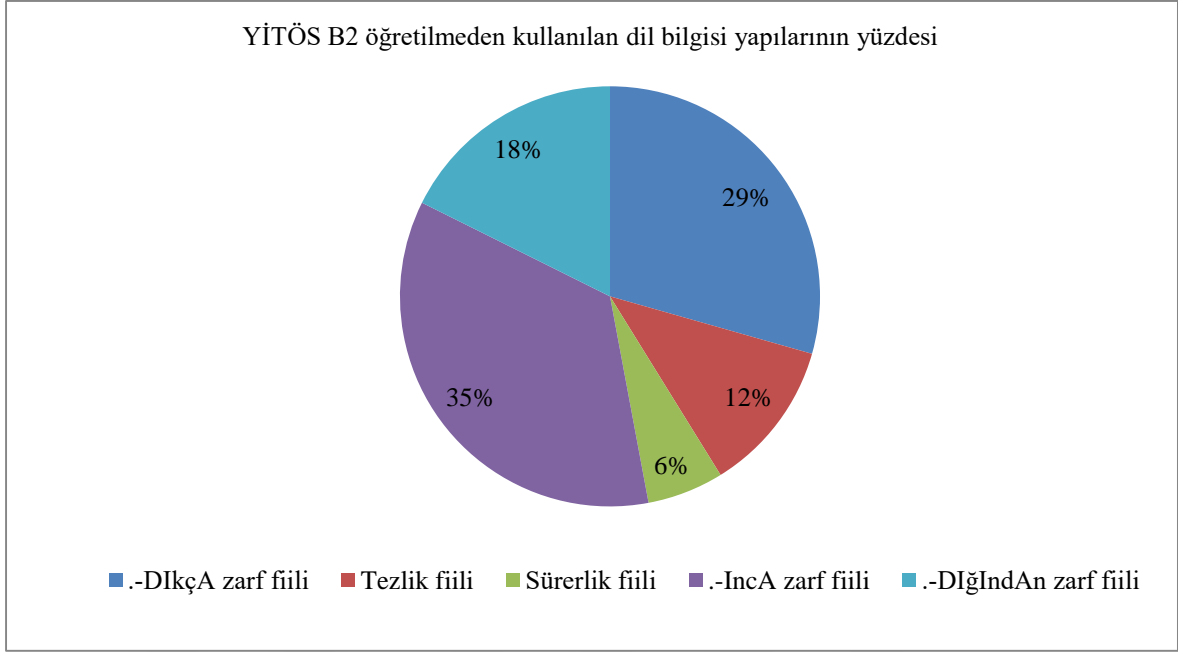
4.4.4. B2 Seviyesinde Yer Alan Okuma Metinlerinde Öğretilmeden Kullanılan Dil Bilgisi Yapılarına İlişkin Bulgular

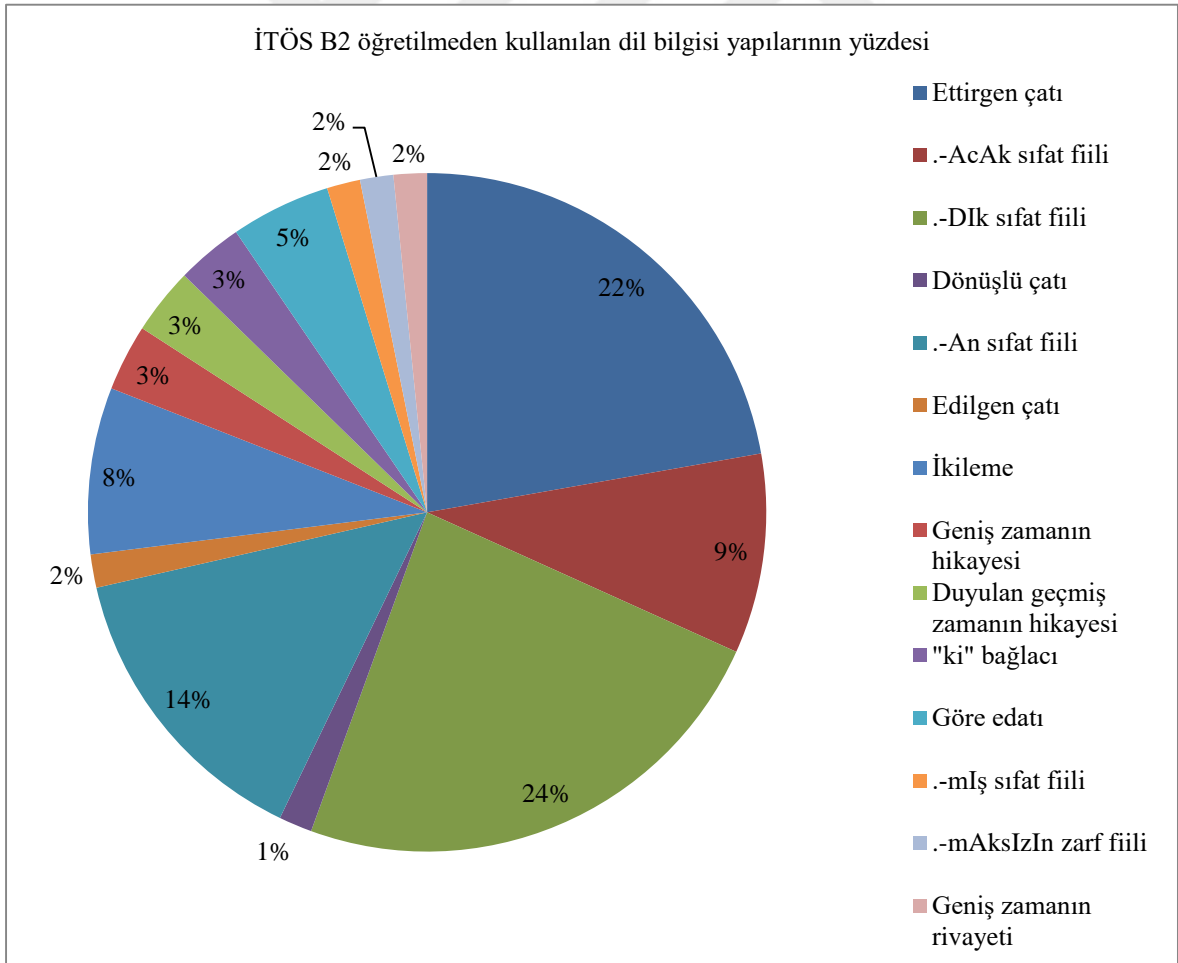
Şekil 92. YİTÖS B2 öğretilmeden kullanılan dil bilgisi yapılarının sayısı

Şekil 93. İTÖS B2 öğretilmeden kullanılan dil bilgisi yapılarının sayısı

Şekil 94. YİTÖS B2 öğretilmeden kullanılan dil bilgisi yapılarının yüzdesi

Şekil 95. İTÖS B2 öğretilmeden kullanılan dil bilgisi yapılarının yüzdesi

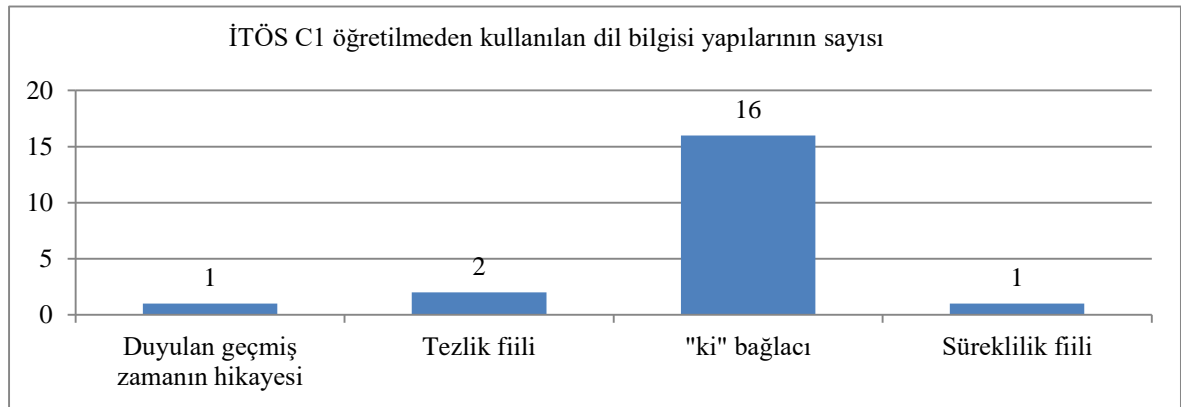
YİTÖS B2 ders kitabında öğretimi gerçekleştirilmeden okuma metinleri içerisinde kullanılan toplam 5 farklı yapı bulunmakta olup bu yapılar 17 kez tekrar etmiştir. İTÖS B2 ders kitabında ise 14 farklı yapı 63 kez tekrar etmiştir.

YİTÖS B2 ders kitabında 14083 kelime yer alırken İTÖS B2 ders kitabında 6392 kelime yer almaktadır. B1 ders kitaplarında yer alan okuma metinlerindeki öğretilmemiş gramer yapılarının kelime sayılarına oranı YİTÖS'te % 0,1 iken İTÖS'te %0,9'dur. Oransal değerler bakımından İTÖS'te öğretilmemiş gramer yapılarının kullanımı YİTÖS'ten daha fazladır.

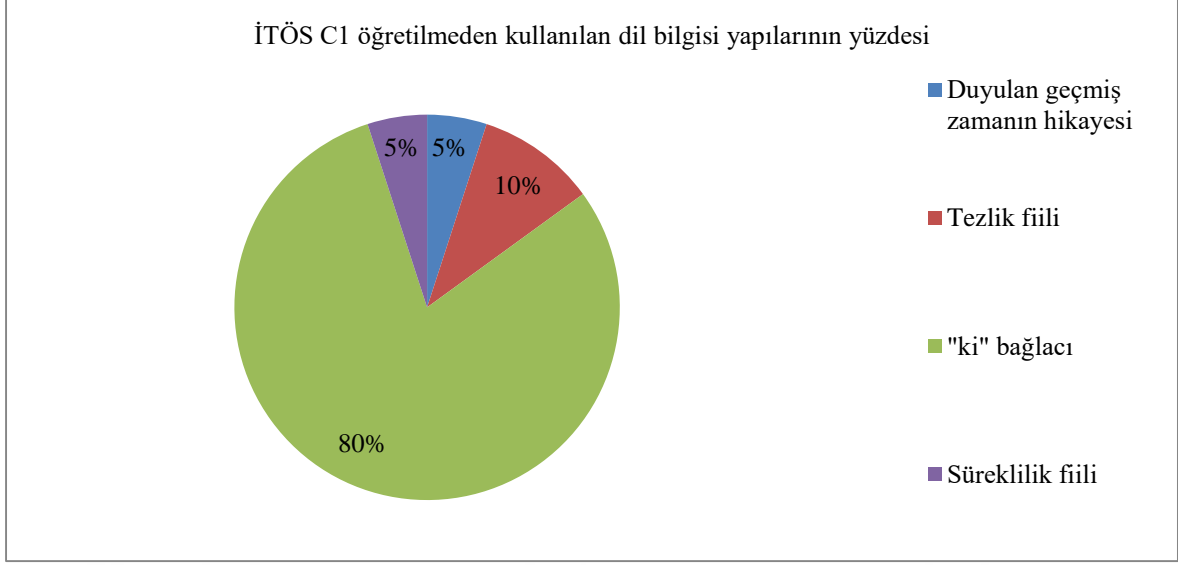
YİTÖS B2 ders kitabında metinler içerisinde öğretimi gerçekleştirilmeden en fazla kullanılan yapılardan birincisi %35 ile –IncA zarf fiili, ikincisi %29 ile –DİkçA zarf fiili, üçüncüsü ise %18 ile –DİğIndAn zarf fiilidir. YİTÖS ders kitaplarında –IncA zarf fiilinin öğretimi B2 seviyesinde dördüncü ünite, –DİkçA zarf fiilinin öğretimi B2 seviyesinde dördüncü ünite, –DİğIndAn zarf fiilinin öğretimi ise B2 seviyesinde beşinci ünite gerçekleştirilmektedir.

İTÖS B2 ders kitabında metinler içerisinde öğretimi gerçekleştirilmeden en fazla kullanılan yapılardan birincisi %24 ile –Dİk sıfat fiil, ikincisi %22 ile ettirgen çatı, üçüncüsü ise %14 ile –An sıfat fiildir. İTÖS ders kitaplarında –Dİk sıfat fiilinin öğretimi B2 seviyesinde dördüncü ünite, ettirgen çatının öğretimi B2 seviyesinde üçüncü ünite, –An sıfat fiilinin öğretimi ise B2 seviyesinde dördüncü ünite gerçekleştirilmektedir.

4.4.5. C1 Seviyesinde Yer Alan Okuma Metinlerinde Öğretilmeden Kullanılan Dil Bilgisi Yapılarına İlişkin Bulgular

Şekil 96. İTÖS C1 öğretilmeden kullanılan dil bilgisi yapılarının sayısı

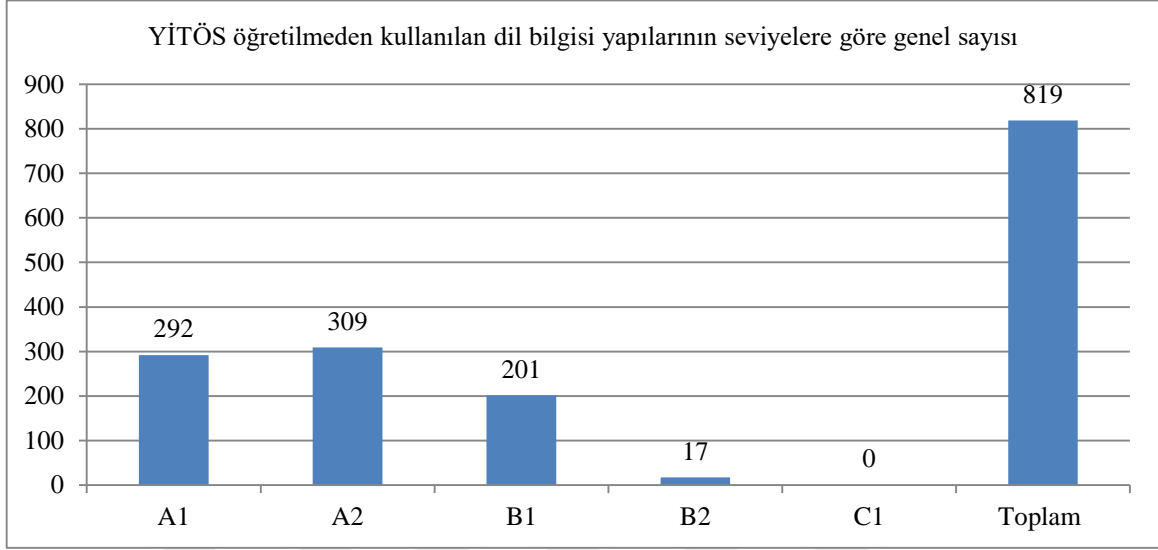
Şekil 97. İTÖS C1 öğretilmeden kullanılan dil bilgisi yapılarının yüzdesi

YİTÖS ders kitaplarında dil bilgisi öğretimlerinin gerçekleştirilmesi B2 seviyesi sonunda tamamlanmış olup C1 seviyesinde öğretilmemiş herhangi bir dil bilgisi yapısı bulunmamaktadır. İTÖS C1 ders kitabında öğretimi henüz gerçekleştirilmeden okuma metinleri içerisinde kullanılan toplam 4 farklı yapı bulunmakta olup bu yapılar 20 kez tekrar etmiştir.

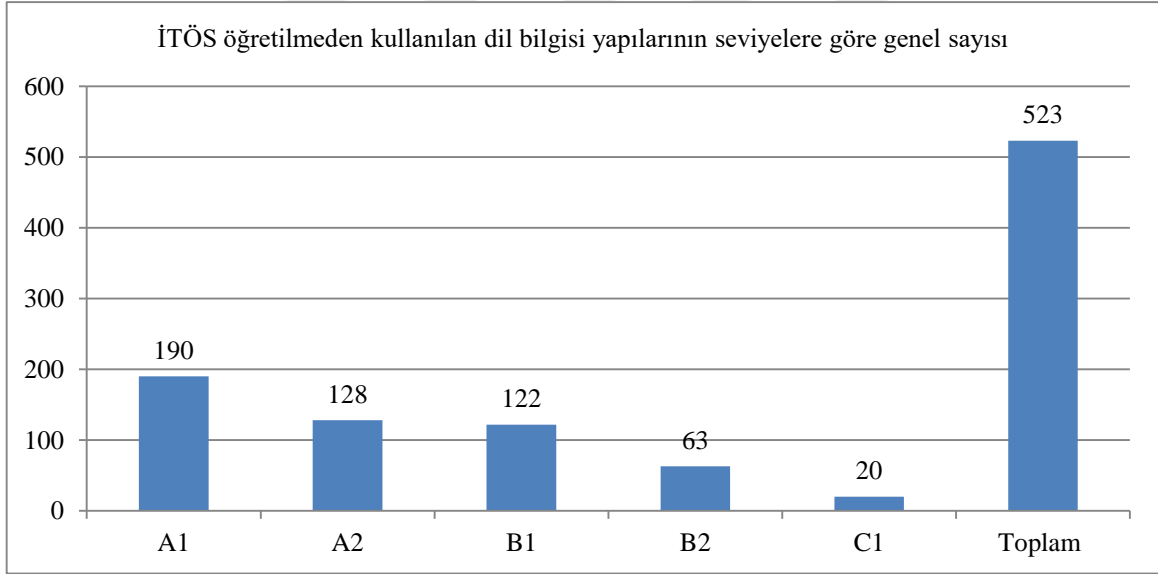
İTÖS C1 ders kitabında 14380 kelime yer almaktadır. İTÖS C1 ders kitabında yer alan okuma metinlerindeki öğretilmemiş gramer yapılarının kelime sayılarına oranı %0,1'dir.

İTÖS C1 ders kitabında metinler içerisinde öğretimi gerçekleştirilmeden en fazla kullanılan yapılardan birincisi %80 ile "ki" bağlacıdır, ikincisi %10 ile tezlik fiili, üçüncüsü ise %5 ile süreklilik fiili ile duyulan geçmiş zamanın hikâyesidir. İTÖS ders kitaplarında "ki" bağlacının öğretimi C1 seviyesinde beşinci ünite, tezlik fiilinin öğretimi C1 seviyesinde beşinci ünite, süreklilik fiilinin öğretimi C1 seviyesinde beşinci ünite, duyulan geçmiş zamanın hikâyesinin öğretimi ise C1 seviyesinde ikinci ünite gerçekleştirilmektedir.

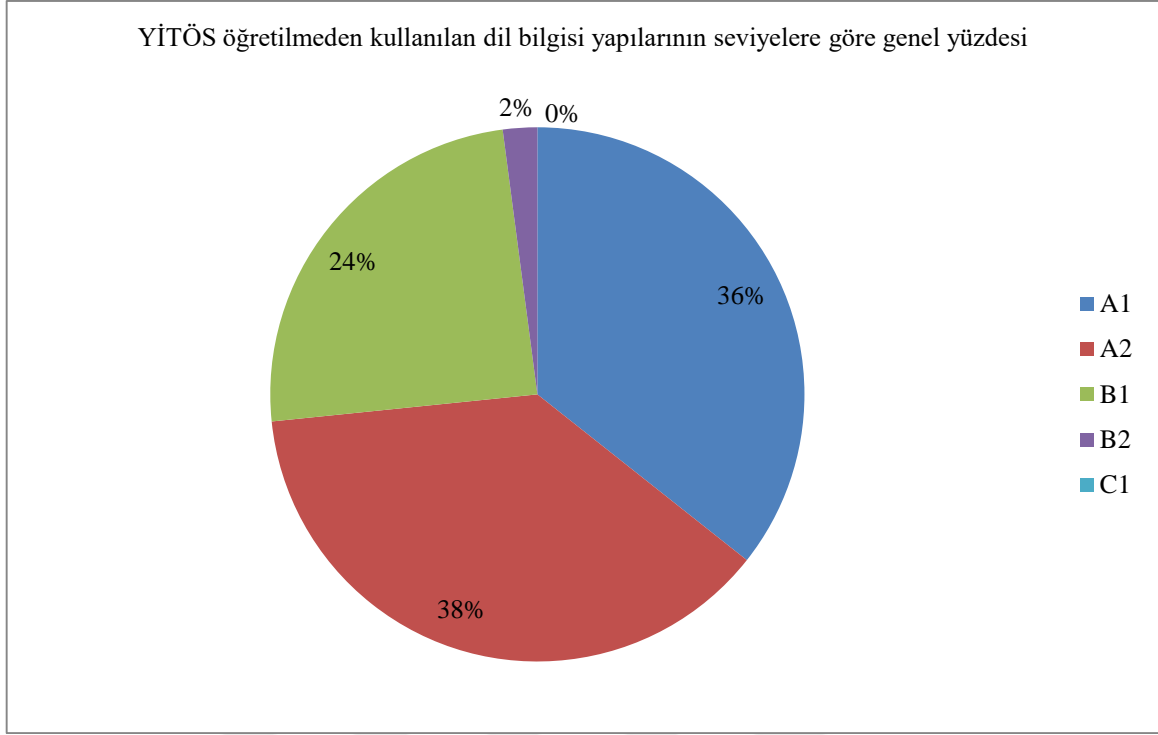
4.4.6. Okuma Metinlerinde Öğretilmeden Kullanılan Dil Bilgisi Yapılarına Ait Seviye Odaklı Bulgular

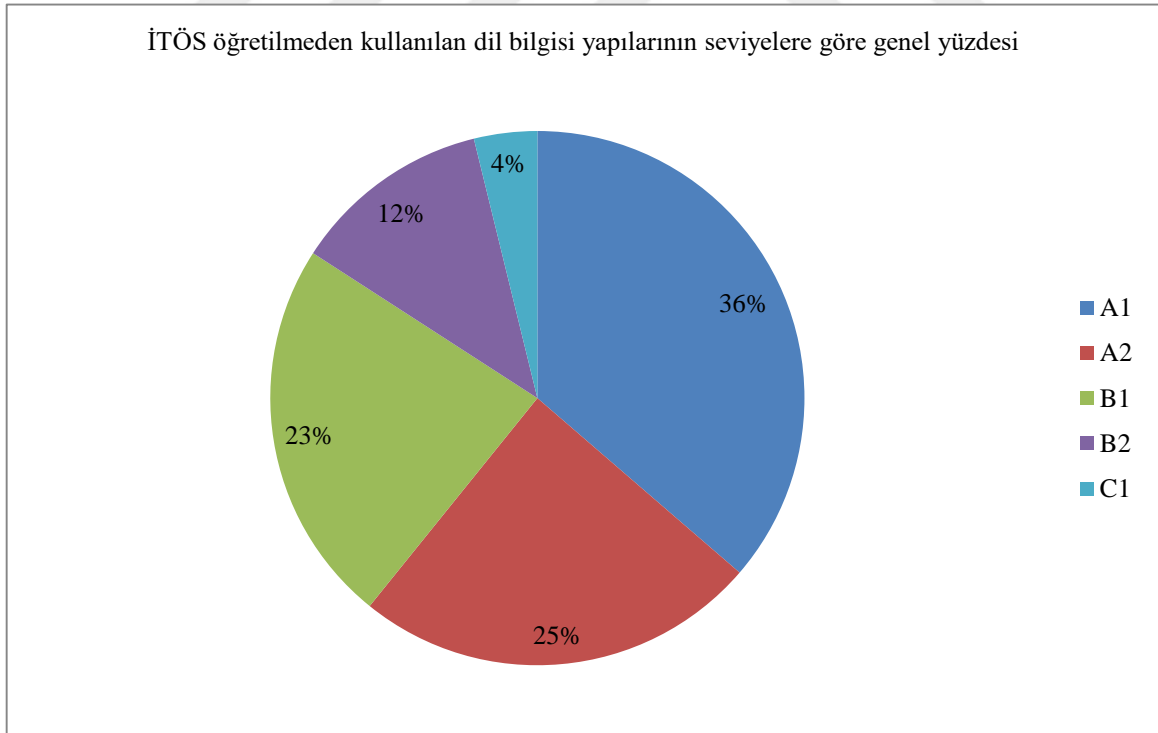
Şekil 98. YİTÖS öğretilmeden kullanılan dil bilgisi yapılarının seviyelere göre genel sayısı

Şekil 99. İTÖS öğretilmeden kullanılan dil bilgisi yapılarının seviyelere göre genel sayısı

Şekil 100. YİTÖS öğretilmeden kullanılan dil bilgisi yapılarının seviyelere göre genel yüzdesi

Şekil 101. İTÖS öğretilmeden kullanılan dil bilgisi yapılarının seviyelere göre genel yüzdesi

Seviyelere göre genel dağılım grafikleri incelendiğinde YİTÖS A2 ders kitabında öğretilmeden kullanılmış dil bilgisi yapılarının sayısında A1 seviyesine göre sayısal olarak bir artış olduğu gözlenmiş olmakla birlikte daha sonraki aşamalarda seviye yükseldikçe düzenli bir azalma olduğu müşahade edilmiştir. İTÖS ders kitaplarında öğretilmeden kullanılmış dil bilgisi yapılarının seviye artışı ile birlikte düzenli bir azalma gösterdiği tespit edilmiştir.

Seviyelere göre genel dağılım grafikleri incelendiğinde öğretilmeden kullanılmış dil bilgisi yapılarının kelime sayılarına oranının seviye ilerledikçe düzenli bir şekilde azaldığı görülmektedir. YİTÖS ders kitaplarında öğretilmeden kullanılmış dil bilgisi yapılarının kelime sayılarına oranı A1 seviyesinde %5; A2 seviyesinde %3,3; B1 seviyesinde %1,5; B2 seviyesinde %0,1; C1 seviyesinde %0'dır. İTÖS ders kitaplarında öğretilmeden kullanılmış dil bilgisi yapılarının oranı A1 seviyesinde %6,4; A2 seviyesinde %3,6; B1 seviyesinde %2,1; B2 seviyesinde %0,9; C1 seviyesinde %0,1'dir

YİTÖS ders kitaplarında toplam 61526 kelime, İTÖS ders kitaplarında ise toplam 32954 kelime yer almaktadır. YİTÖS ve İTÖS ders kitaplarında yer alan okuma metnindeki öğretilmemiş gramer yapılarının toplam kelime sayılarına oranı YİTÖS'te % 1,3 iken İTÖS'te %1,5'tir. Oransal değerler bakımından İTÖS'te öğretilmemiş gramer yapılarının kullanımı YİTÖS'ten daha fazladır.

YİTÖS ders kitaplarında öğretilmeden kullanılmış dil bilgisi yapılarının seviyeler arası artış ve azalış oranları A2 seviyesinde %5,8 artmış, B1 seviyesinde %34,9 azalmış, B2 seviyesinde %91,5 azalmış, C1 seviyesinde %100 azalmıştır.

İTÖS ders kitaplarında öğretilmeden kullanılmış dil bilgisi yapılarının seviyeler arası artış ve azalış oranları A2 seviyesinde %32,6 azalmış, B1 seviyesinde 4,6 azalmış, B2 seviyesinde 48,3 azalmış, C1 seviyesinde %68,2 azalmıştır.

Öğretilmemiş dil bilgisi yapılarının metinlerde yer alması öğrencilerin metni anlamasını güçleştirdiği gibi öğretim elemanının da işini zorlaştırmaktadır. Öğretilmemiş dil bilgisi yapılarının metinlerde yer almasının sebebinin öncelikli seviyelerde öğrenciler tarafından bilinen dil bilgisi yapılarının az olmasından, öğrenciler tarafından bilinen dil bilgisi yapılarıyla metin oluşturmanın oldukça zor olmasından ve metin yazarlarının bu hususa özen göstermemelerinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

4.5.Öğretim Setlerinde Yer Alan Okuma Metinlerinin Metin İşleme Sürelerine İlişkin Bulgular

Bu bölümde A1 seviyesinden başlayarak C1 seviyesi de dâhil olmak üzere YİTÖS ve İTÖS ders kitaplarındaki okuma metinleri metin işleme süreleri bakımından incelenmiştir. İnceleme sonucunda YİTÖS ders kitaplarında okuma başlığı altında A1 seviyesinden C1 seviyesi sonuna kadar metin işleme sürelerinin 9295 dakika, İTÖS ders kitaplarında ise 5248 dakika olduğu tespit edilmiştir.

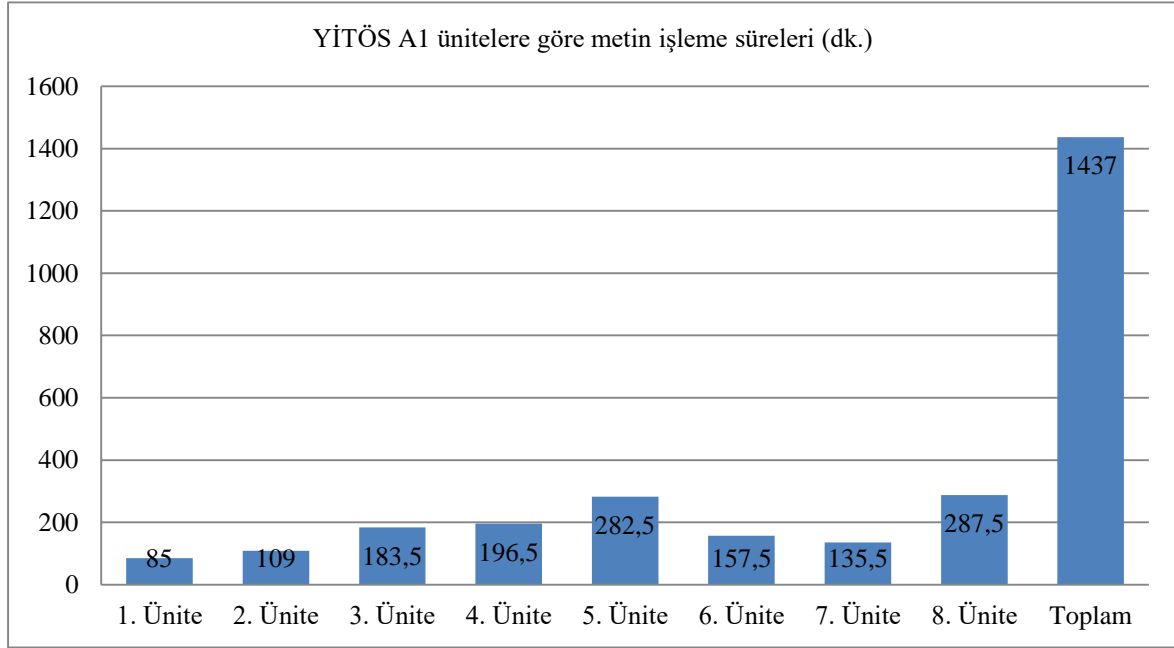
Okuma metinlerinin metin işleme sürelerine ait yapılan inceleme sonucunda metin işleme sürelerinin seviye ve ünite odaklı dağılımlarının dakika cinsinden yer aldığı tablo ve grafikler aşağıda yer almaktadır:

Tablo 29.

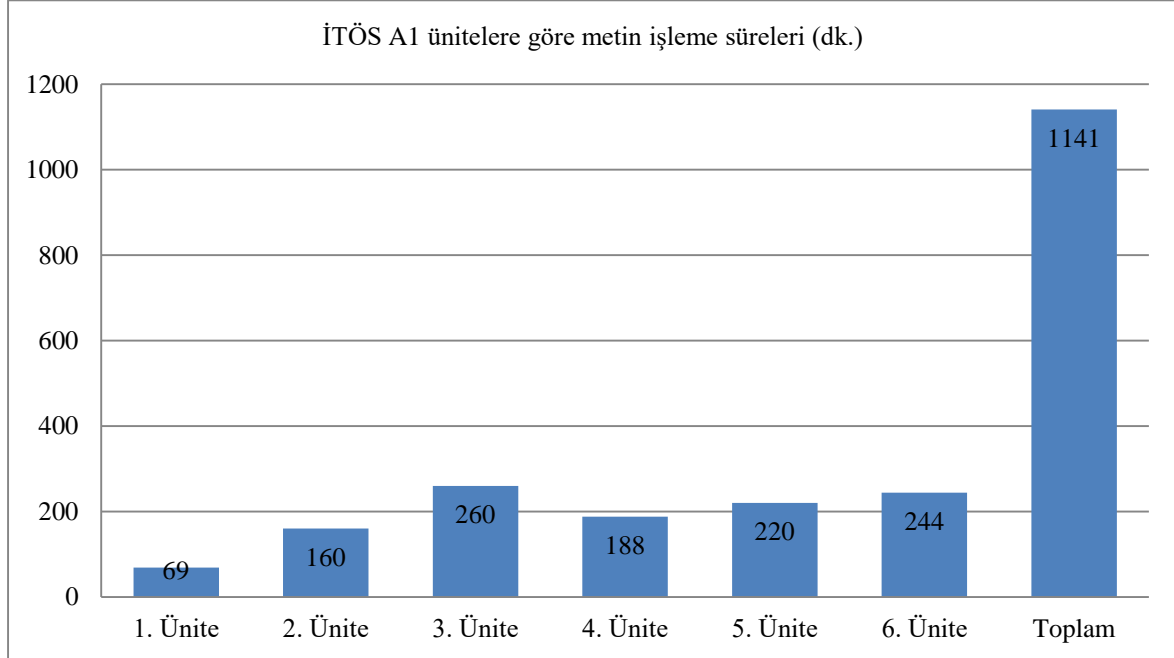
Metin İşleme Süreleri

A1									
	1. Ünite	2. Ünite	3. Ünite	4. Ünite	5. Ünite	6. Ünite	7. Ünite	8. Ünite	Toplam
YİTÖS	85	109	183,5	196,5	282,5	157,5	135,5	287,5	1437
İTÖS	69	160	260	188	220	244			1141
A2									
	1. Ünite	2. Ünite	3. Ünite	4. Ünite	5. Ünite	6. Ünite	7. Ünite	8. Ünite	Toplam
YİTÖS	323,5	241,5	217,5	222	219,5	195	210	184	1813
İTÖS	100	139	134	145,5	124,5	113			756
B1									
	1. Ünite	2. Ünite	3. Ünite	4. Ünite	5. Ünite	6. Ünite	7. Ünite	8. Ünite	Toplam
YİTÖS	258,5	263,5	416	324	133,5	251,5	191	219	2057
İTÖS	133,5	166,5	177	175,5	178	172,5			1003
B2									
	1. Ünite	2. Ünite	3. Ünite	4. Ünite	5. Ünite	6. Ünite	7. Ünite	8. Ünite	Toplam
YİTÖS	343	210	305,5	172	211	219	187	142,5	1790
İTÖS	148,5	174,5	224,5	149	171,5	161			1029
C1									
	1. Ünite	2. Ünite	3. Ünite	4. Ünite	5. Ünite	6. Ünite	7. Ünite	8. Ünite	Toplam
YİTÖS	355	319	293,5	276	226,5	189	360,5	178,5	2198
İTÖS	241	245	202,5	224	191,5	215			1319
Toplam									
	1. Ünite	2. Ünite	3. Ünite	4. Ünite	5. Ünite	6. Ünite	7. Ünite	8. Ünite	Toplam
YİTÖS	1365	1143	1416	1190,5	1073	1012	1084	1011,5	9295
İTÖS	692	885	998	882	885,5	905,5			5248

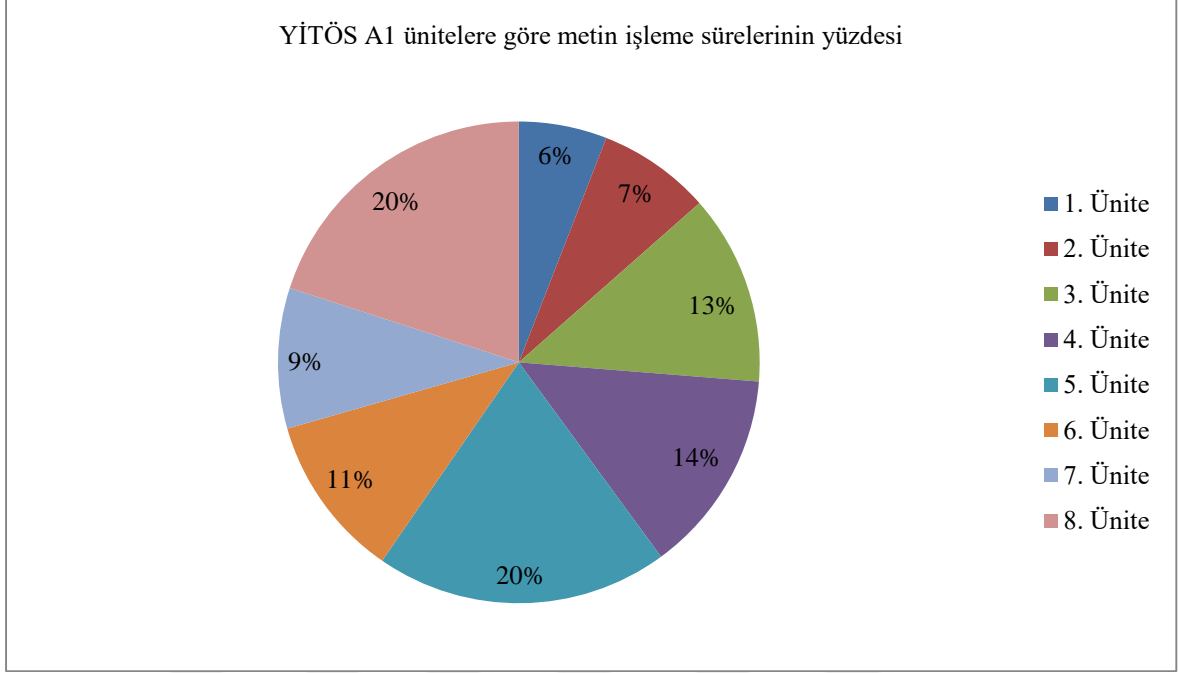
4.5.1. A1 Seviyesinde Yer Alan Okuma Metinlerinin Metin İşleme Sürelerine İlişkin Bulgular

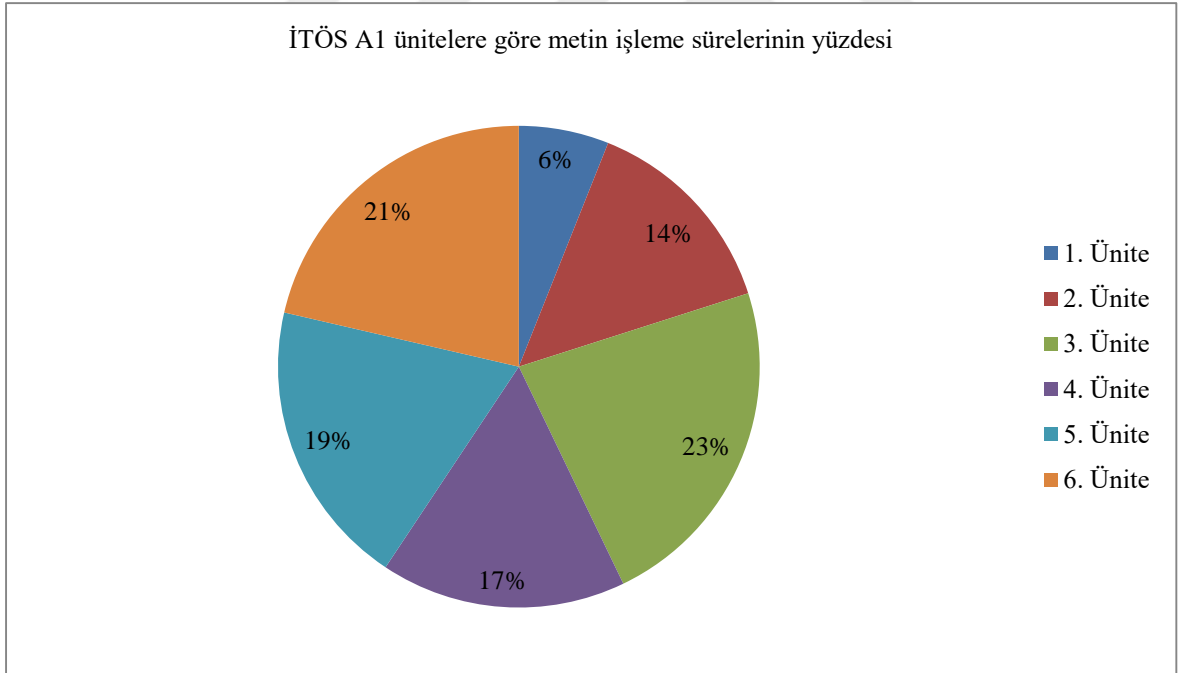
Şekil 102. YİTÖS A1 ünitelere göre metin işleme süreleri

Şekil 103. İTÖS A1 ünitelere göre metin işleme süreleri

Şekil 104. YİTÖS A1 ünitelere göre metin işleme sürelerinin yüzdesi

Şekil 105. İTÖS A1 ünitelere göre metin işleme sürelerinin yüzdesi

YİTÖS ve İTÖS A1 ders kitaplarında yer alan okuma metinlerinin metin işleme süreleri incelendiğinde her iki sette de üniteler arası sistematik bir düzenin bulunmadığı görülmektedir. Toplam metin işleme süresi bakımından YİTÖS A1 ders kitabında yer alan

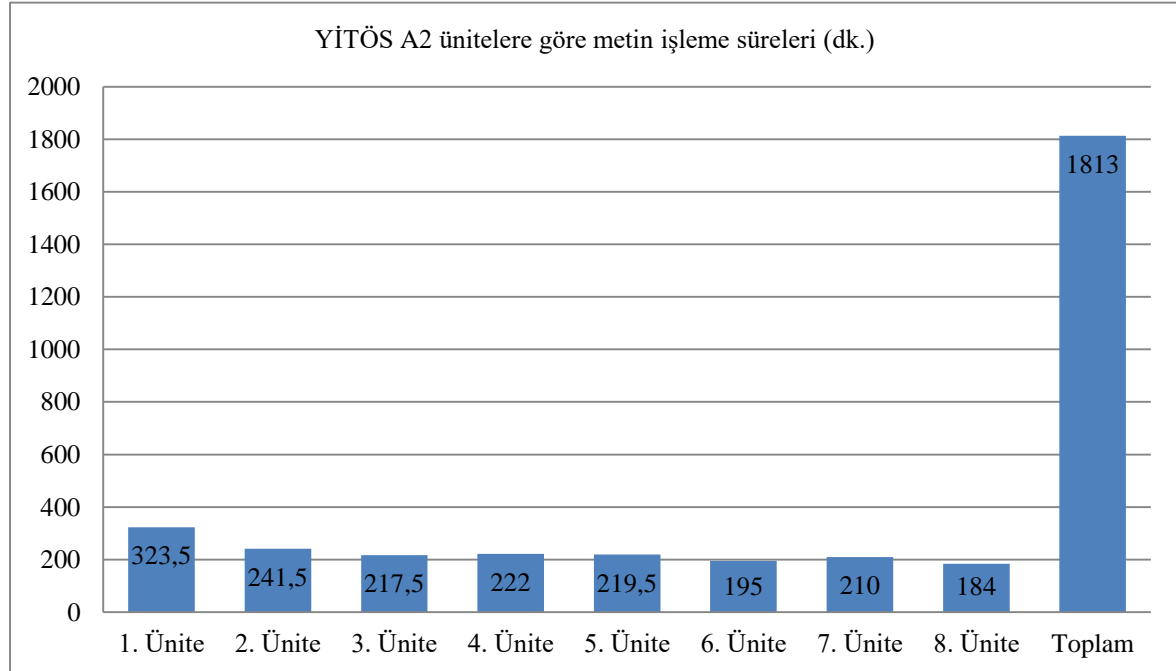
metinlerin metin işleme süresi İTÖS'ten 296 dakika daha fazladır. YİTÖS İTÖS'e göre fazladan iki ünite içermektedir. Bu iki ünite yani yedinci ve sekizinci ünitelerdeki okuma metinlerinin toplam metin işleme süresi 423 dakikadır.

YİTÖS'te metin işleme süresinin en uzun olduğu ünite beşinci, en az olduğu ise birinci ünitelerdir. İTÖS'te metin işleme süresinin en uzun olduğu üçüncü ünite, en az olduğu ise birinci ünitelerdir.

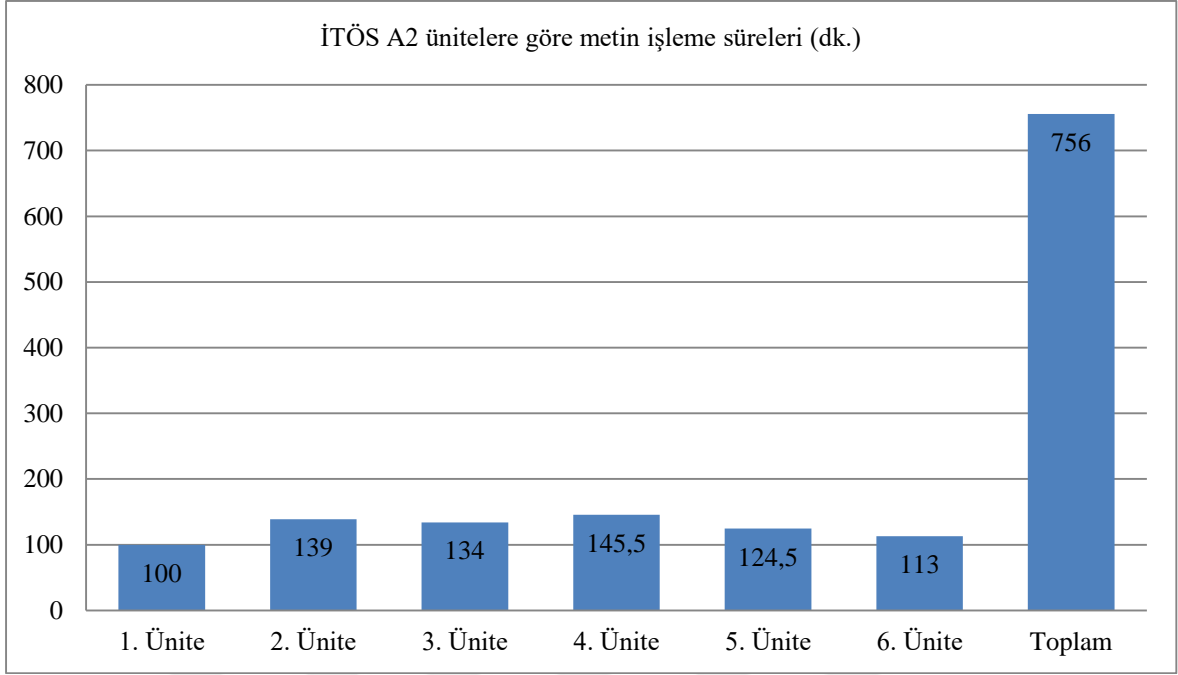
YİTÖS A1 ders kitabında 88, İTÖS A1 ders kitabında ise 22 okuma metni yer almaktadır. YİTÖS A1 ders kitabında bir okuma metni için harcanan ortalama süre 16,3 dakika, İTÖS'te ise 51,8 dakikadır. YİTÖS A1 ders kitabında bir metin için harcanan asgari süre 2,5 dakika, azami süre 50 dakikadır. İTÖS A1 ders kitabında ise asgari süre 25 dakika, azami süre 84 dakikadır.

YİTÖS A1 ders kitabında yer alan metinlerin ortalama metin işleme sürelerinin İTÖS A1 ders kitabından daha kısa olduğu görülmektedir. YİTÖS A1 ders kitabında yer alan okuma metinlerinin asgari ve azami ders metin süreleri arasındaki fark İTÖS'ten daha azdır.

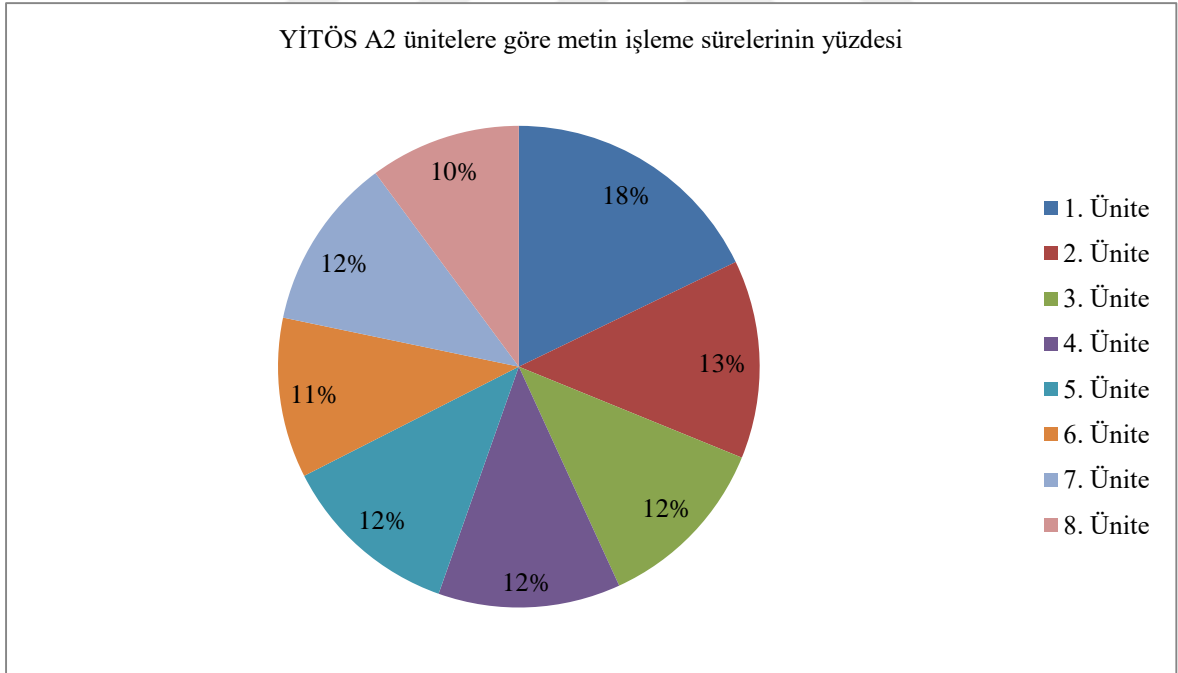
4.5.2. A2 Seviyesinde Yer Alan Okuma Metinlerinin Metin İşleme Sürelerine İlişkin Bulgular

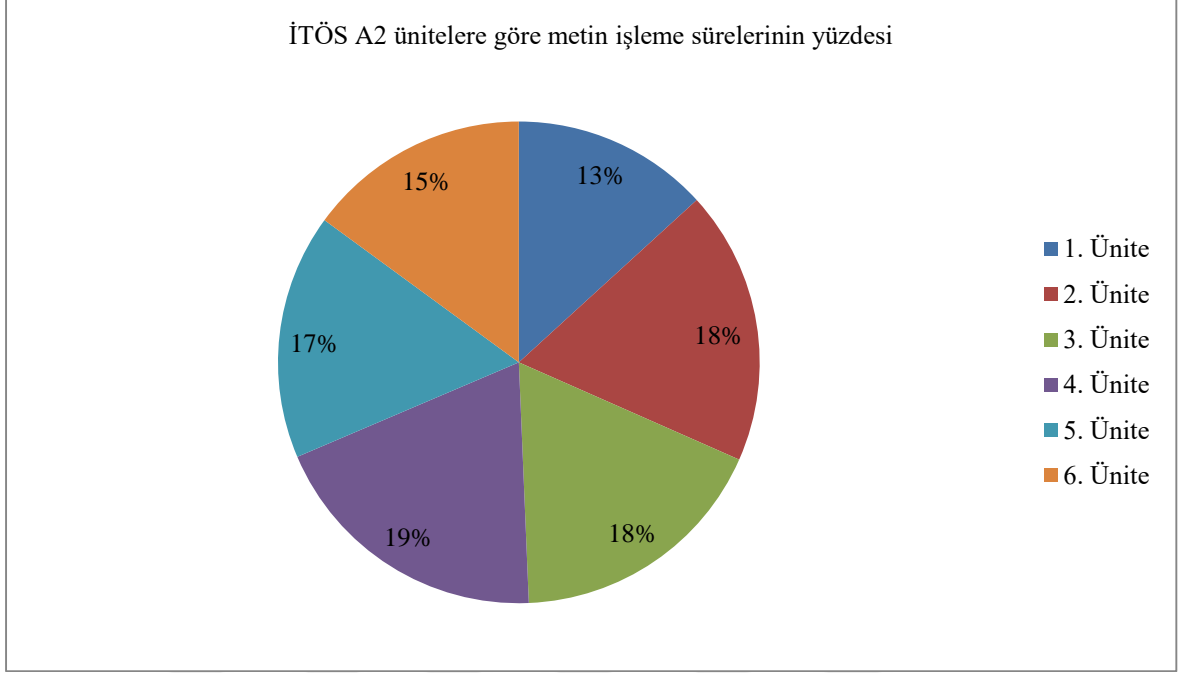
Şekil 106. YİTÖS A2 ünitelere göre metin işleme süreleri

Şekil 107. İTÖS A2 ünitelere göre metin işleme süreleri

Şekil 108. YİTÖS A2 ünitelere göre metin işleme sürelerinin yüzdesi

Şekil 109. İTÖS A2 ünitelere göre metin işleme sürelerinin yüzdesi

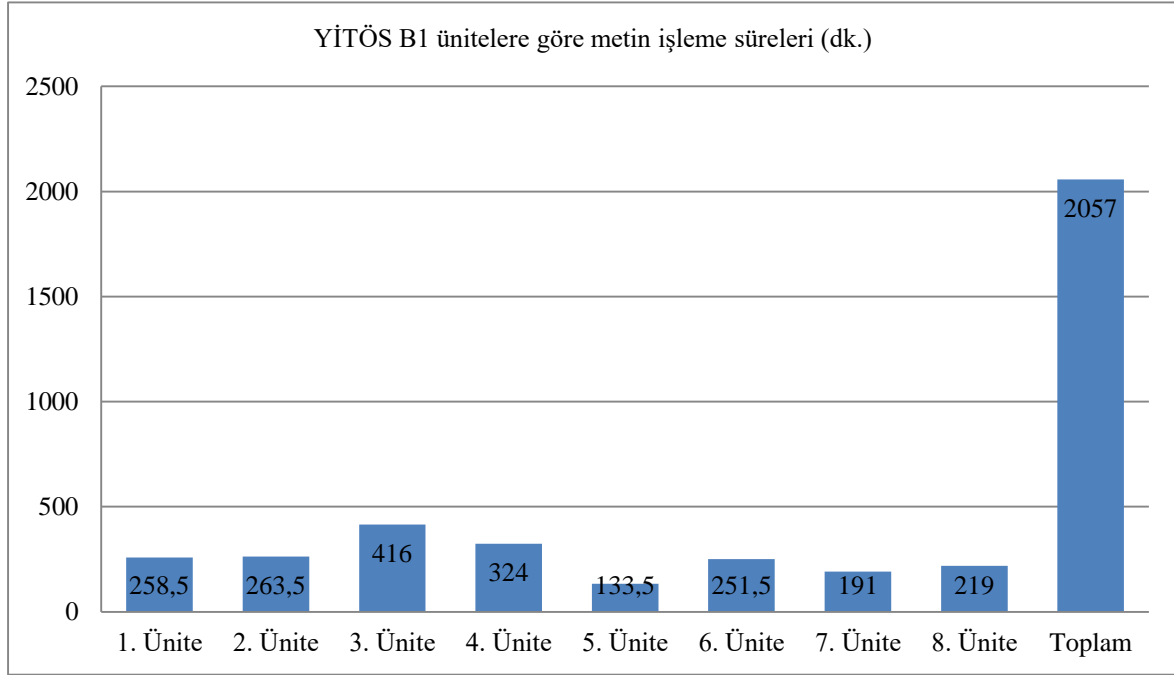
YİTÖS ve İTÖS A2 ders kitaplarında yer alan okuma metnlerinin metin işleme süreleri incelendiğinde her iki sette de üniteler arası sistematik bir düzenin bulunmadığı görülmektedir. Toplam metin işleme süresi bakımından YİTÖS A2 ders kitabında yer alan metinlerin metin işleme süresi İTÖS'ten 1057 dakika daha fazladır. YİTÖS İTÖS'e göre fazladan iki ünite içermektedir ve YİTÖS'ün diğer tüm ünitelerindeki metin işleme süresi İTÖS'ten daha fazladır.

YİTÖS'te metin işleme süresinin en uzun olduğu ünite birinci, en kısa olduğu sekizinci ünedir. İTÖS'te metin işleme süresinin en uzun olduğu ünite dördüncü, en kısa olduğu ünite birinci ünedir.

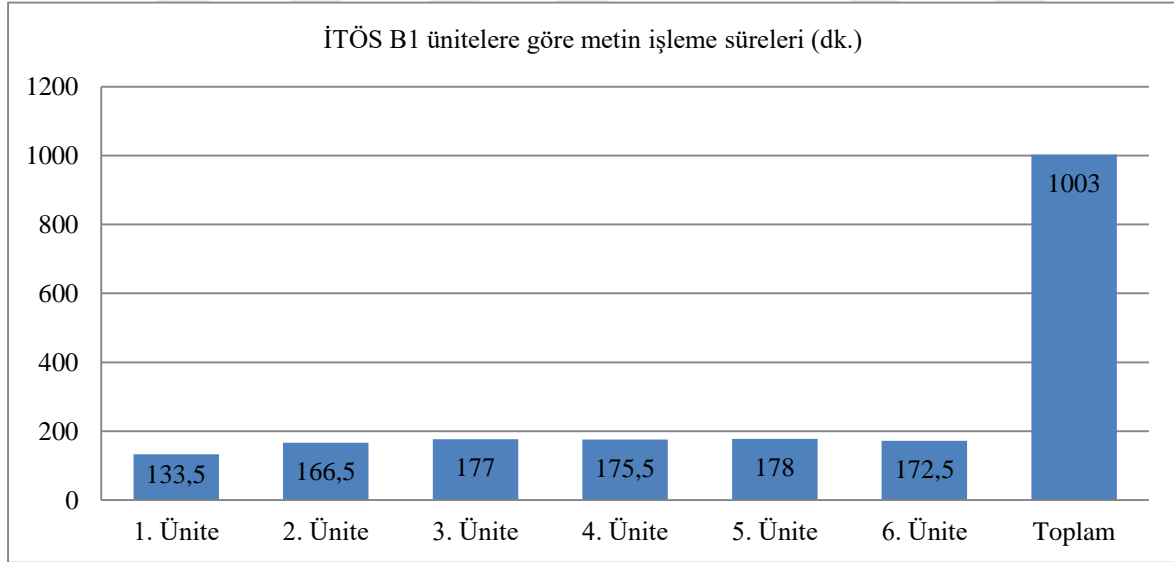
YİTÖS A2 ders kitabında 74 okuma metni, İTÖS A2 ders kitabında ise 24 okuma metni yer almaktadır. YİTÖS A2 ders kitabında bir okuma metni için harcanan ortalama süre 24,5 dakika, İTÖS'te ise 31.5 dakikadır. YİTÖS A2 ders kitabında bir metin için harcanan asgari süre 3 dakika, azami süre 56 dakikadır. İTÖS A2 ders kitabında ise asgari süre 16 dakika, azami süre 50 dakikadır.

YİTÖS A2 ders kitabında bir metin için ayrılan ortalama sürenin İTÖS A2 ders kitabından daha kısa olduğu görülmektedir. YİTÖS A2 ders kitabında yer alan okuma metnlerinin asgari ve azami metin işleme süreleri arasındaki fark İTÖS'ten daha fazladır.

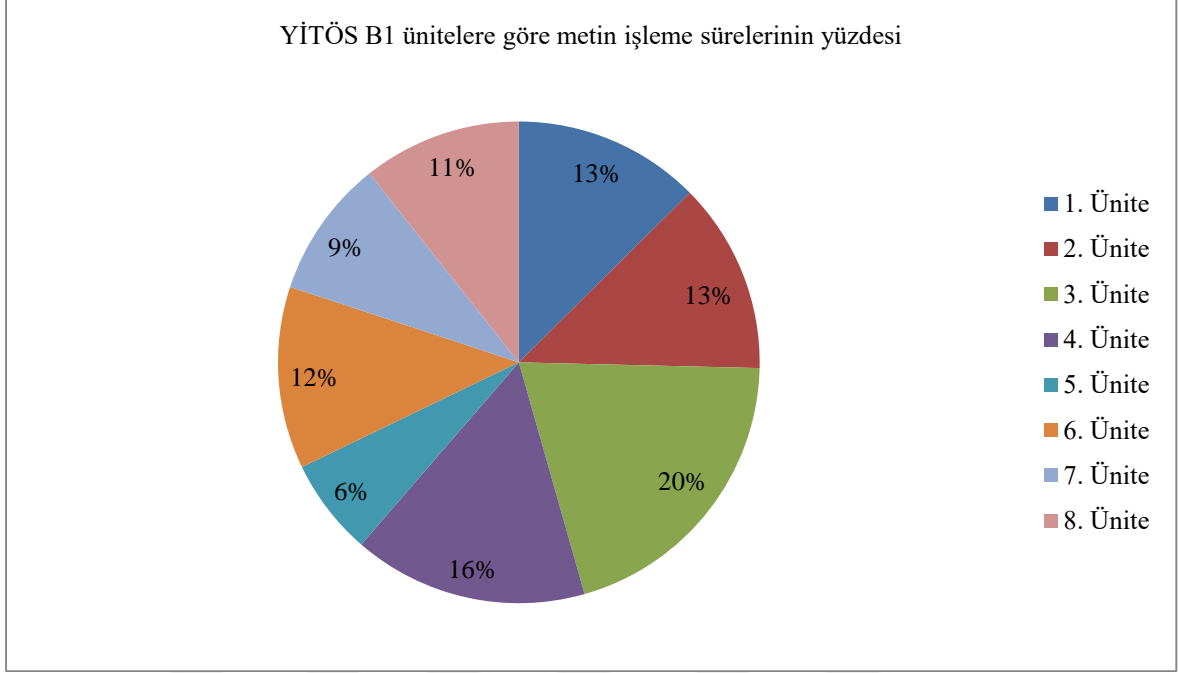
4.5.3. B1 Seviyesinde Yer Alan Okuma Metinlerinin Metin İşleme Sürelerine İlişkin Bulgular

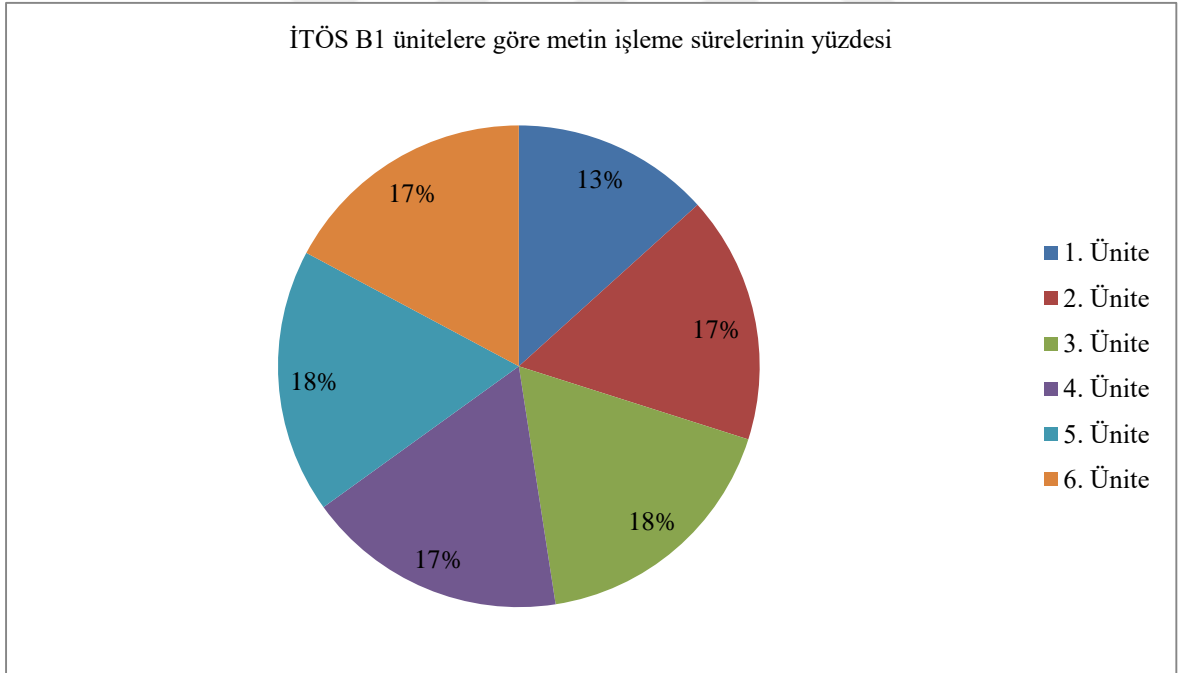
Şekil 110. YİTÖS B1 ünitelere göre metin işleme süreleri

Şekil 111. İTÖS B1 ünitelere göre metin işleme süreleri

Şekil 112. YİTÖS B1 ünitelere göre metin işleme sürelerinin yüzdesi

Şekil 113. İTÖS B1 ünitelere göre metin işleme sürelerinin yüzdesi

YİTÖS ve İTÖS B1 ders kitaplarında yer alan okuma metinlerinin metin işleme süreleri incelendiğinde her iki sette de üniteler arası sistematik bir düzenin bulunmadığı görülmektedir. Toplam metin işleme süresi bakımından YİTÖS B1 ders kitabında yer alan metinlerin metin işleme süresi İTÖS'ten 1054 dakika daha fazladır. YİTÖS İTÖS'e göre

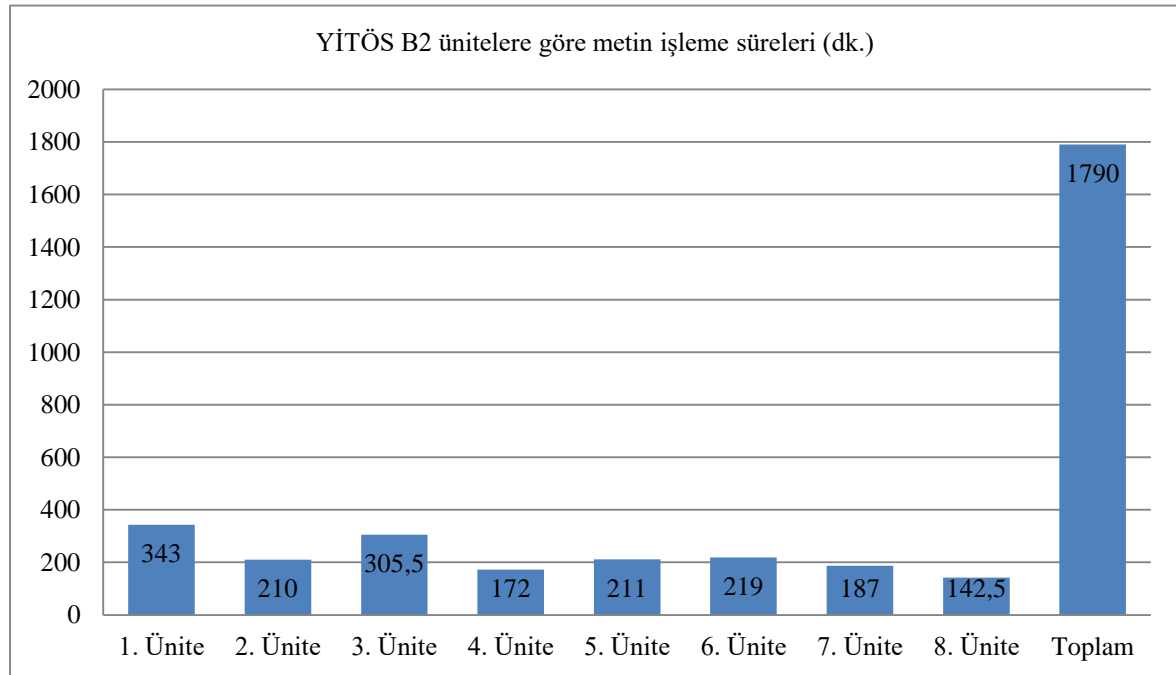
fazladan iki ünite içermektedir ve YİTÖS beşinci ünite hariç diğer tüm ünitelerde metin işleme süresi bakımından İTÖS'ten daha fazladır.

YİTÖS'te metin işleme süresinin en uzun olduğu üçüncü ünite, en kısa olduğu ise beşinci ünite. İTÖS'te metin işleme süresinin en uzun olduğu beşinci ünite, en kısa olduğu birinci ünite.

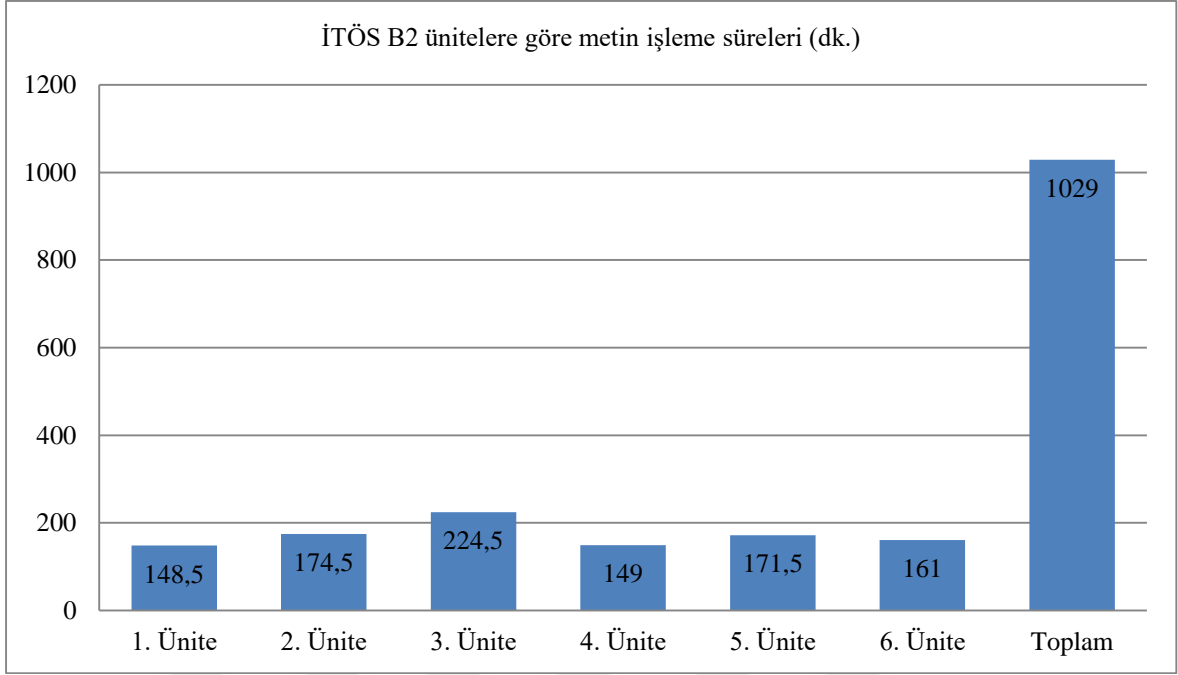
YİTÖS B1 ders kitabında 84 okuma metni, İTÖS B1 ders kitabında ise 24 okuma metni yer almaktadır. YİTÖS B1 ders kitabında bir okuma metni için harcanan ortalama süre 24,4 dakika İTÖS'te ise 41,7 dakikadır. YİTÖS B1 ders kitabında bir metin için harcanan asgari süre 4,5 dakika, azami süre 51 dakikadır. İTÖS B1 ders kitabında ise asgari süre 22,5 dakika, azami süre 68,5 dakikadır.

YİTÖS B1 ders kitabında bir metin için ayrılan ortalama sürenin İTÖS B1 ders kitabından daha düşük olduğu görülmektedir. YİTÖS B1 ders kitabında yer alan okuma metninin asgari ve azami metin işleme süreleri arasındaki fark İTÖS'ten daha fazladır.

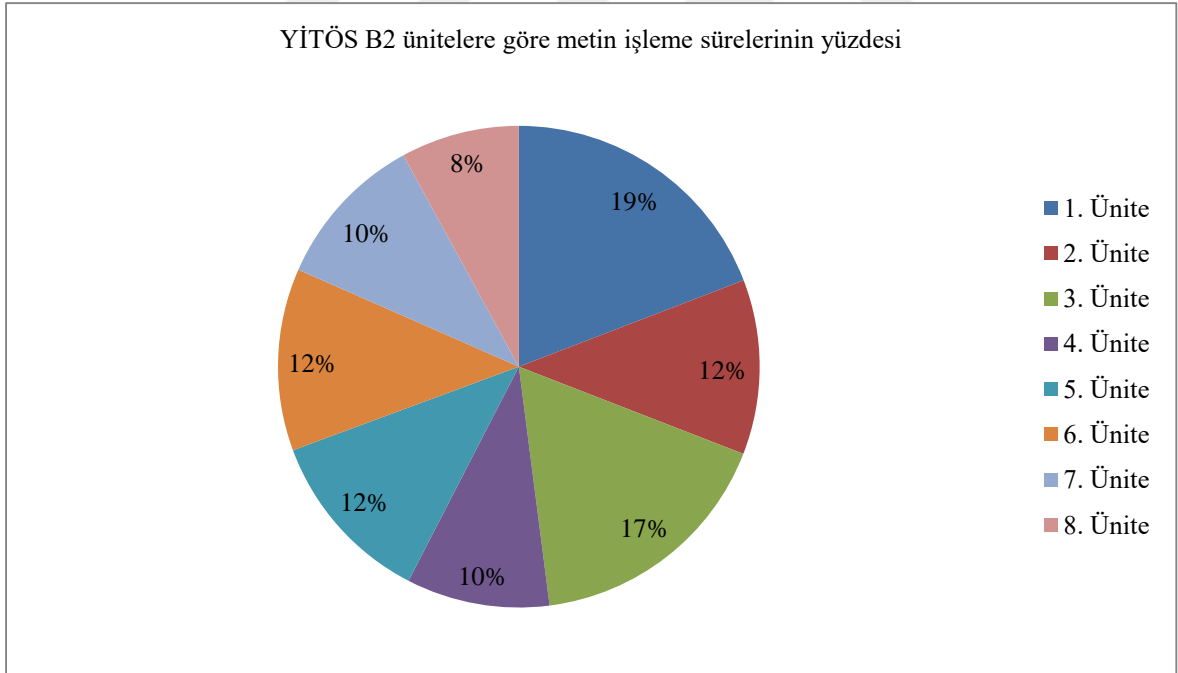
4.5.4. B2 Seviyesinde Yer Alan Okuma Metninin Metin İşleme Sürelerine İlişkin Bulgular

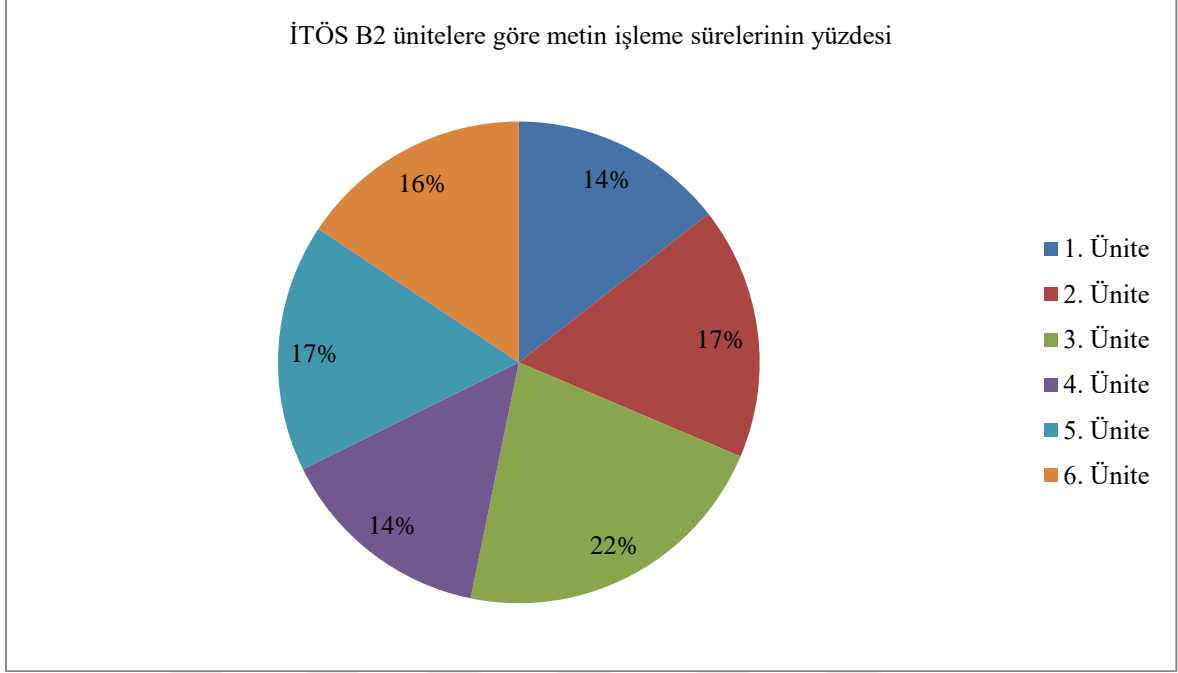
Şekil 114. YİTÖS B2 ünitelere göre metin işleme süreleri

Şekil 115. İTÖS B2 ünitelere göre metin işleme süreleri

Şekil 116. YİTÖS B2 ünitelere göre metin işleme sürelerinin yüzdesi

Şekil 117. İTÖS B2 ünitelere göre metin işleme sürelerinin yüzdesi

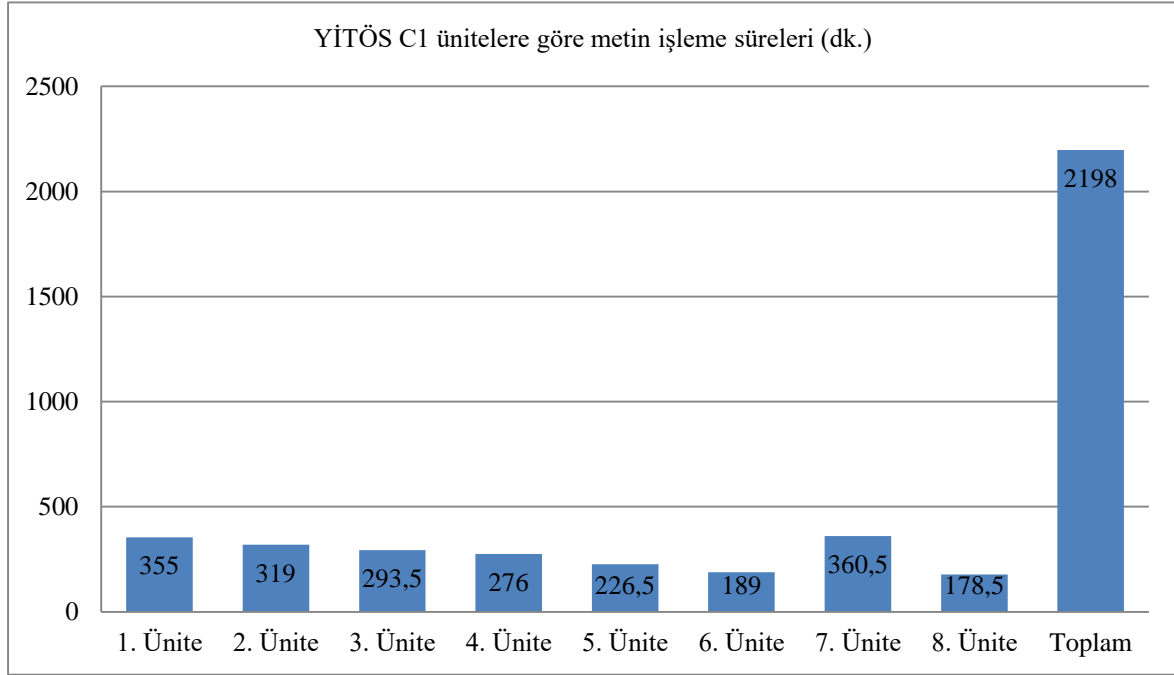
YİTÖS ve İTÖS B2 ders kitaplarında yer alan okuma metinlerinin metin işleme süreleri incelendiğinde her iki sette de üniteler arası sistematik bir düzenin bulunmadığı görülmektedir. Toplam metin işleme süresi bakımından YİTÖS B2 ders kitabında yer alan metinlerin metin işleme süresi İTÖS'ten 761 dakika daha fazladır. Bunda YİTÖS'ün fazladan iki ünite içermesi rol oynamaktadır. YİTÖS'ün diğer tüm üniteleri metin işleme süresi bakımından İTÖS'ten daha fazladır.

YİTÖS'te metin işleme süresi bakımından birinci ünite en uzun; sekizinci ünite en kısa olanıdır. İTÖS'te ise üçüncü ünite en uzun; birinci ünite ise en kısa olanıdır.

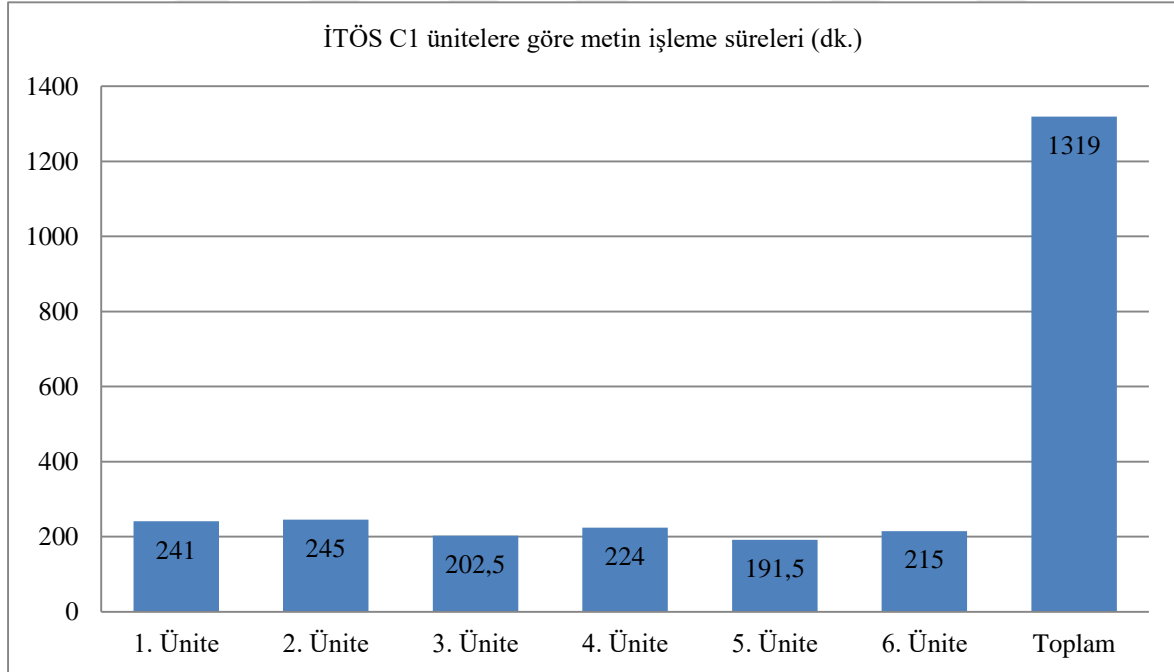
YİTÖS B2 ders kitabında 63, İTÖS B2 ders kitabında ise 23 okuma metni yer almaktadır. YİTÖS B2 ders kitabında bir okuma metni için harcanan ortalama süre 28,4 dakika İTÖS'te ise 44,7 dakikadır. YİTÖS B2 ders kitabında bir metin için harcanan asgari süre 15 dakika, azami süre 50 dakikadır. İTÖS B2 ders kitabında ise asgari süre 20 dakika, azami süre 65 dakikadır.

YİTÖS B1 ders kitabında bir metin için ayrılan ortalama sürenin İTÖS B2 ders kitabından daha kısa olduğu görülmektedir. YİTÖS B2 ders kitabında yer alan okuma metinlerinin asgari ve azami metin işleme süreleri arasındaki fark İTÖS'ten daha azdır.

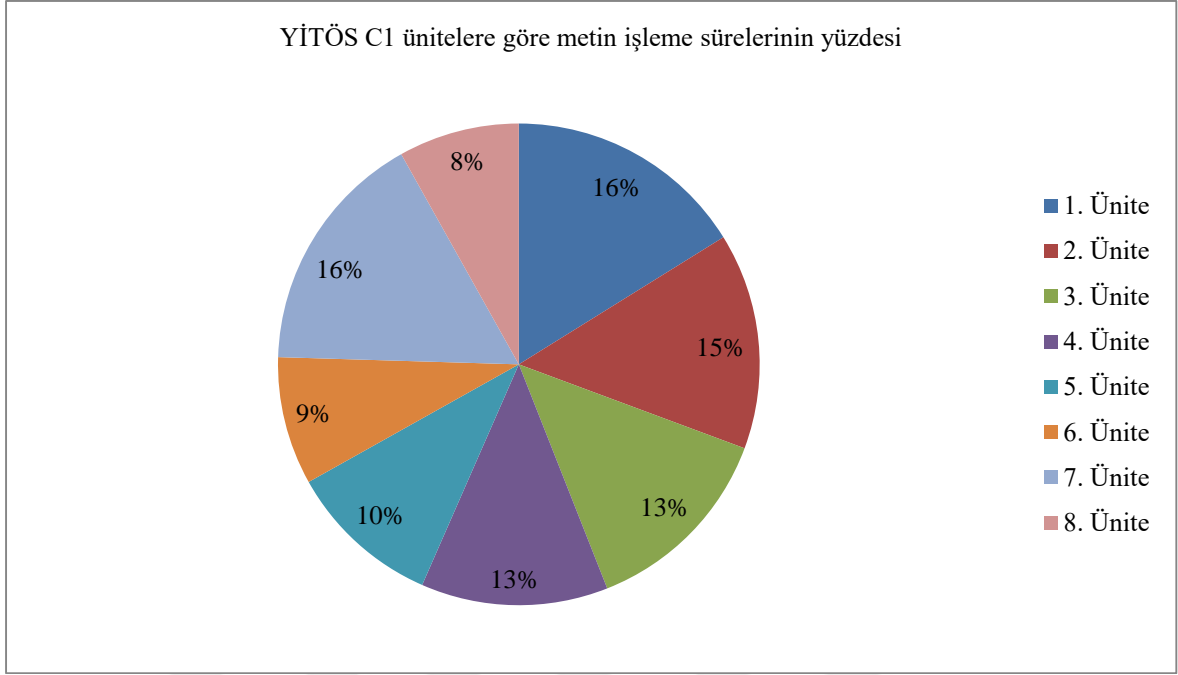
4.5.5. C1 Seviyesinde Yer Alan Okuma Metinlerinin Metin İşleme Sürelerine İlişkin Bulgular

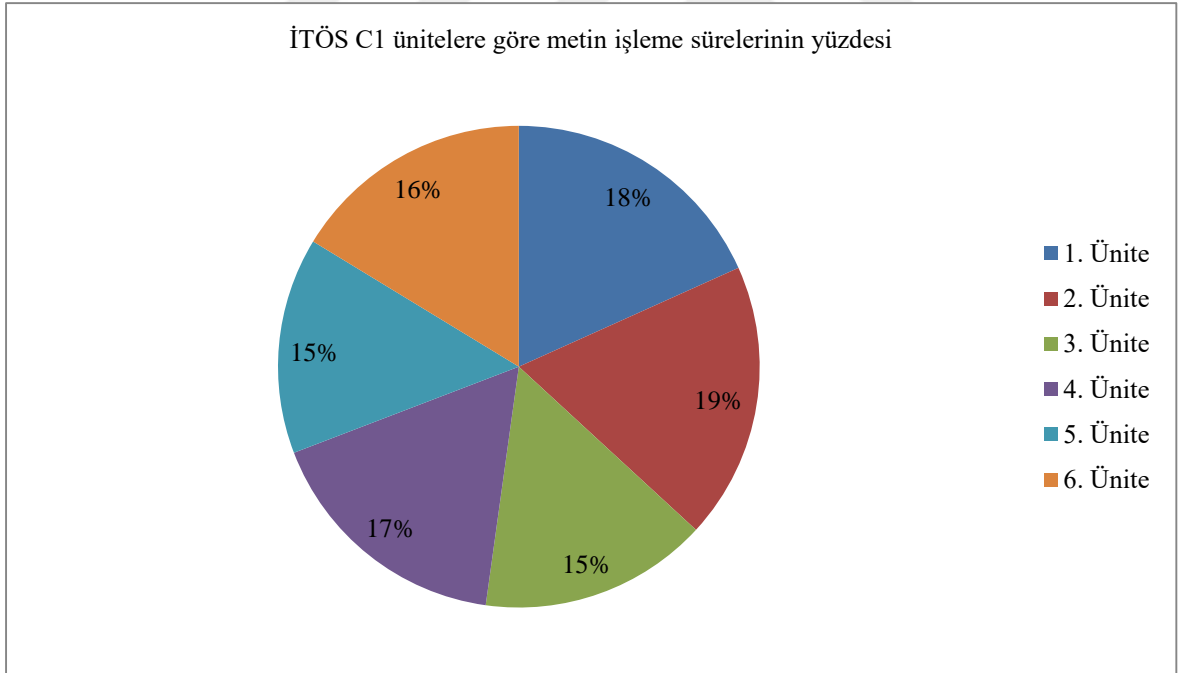
Şekil 118. YİTÖS C1 ünitelere göre metin işleme süreleri

Şekil 119. İTÖS C1 ünitelere göre metin işleme süreleri

Şekil 120. YİTÖS C1 ünitelere göre metin işleme sürelerinin yüzdesi

Şekil 121. İTÖS C1 ünitelere göre metin işleme sürelerinin yüzdesi

YİTÖS ve İTÖS C1 ders kitaplarında yer alan okuma metinlerinin metin işleme süreleri incelendiğinde her iki sette de üniteler arası sistematik bir düzenin bulunmadığı görülmektedir. Toplam metin işleme süresi bakımından YİTÖS C1 ders kitabı İTÖS'ten 879

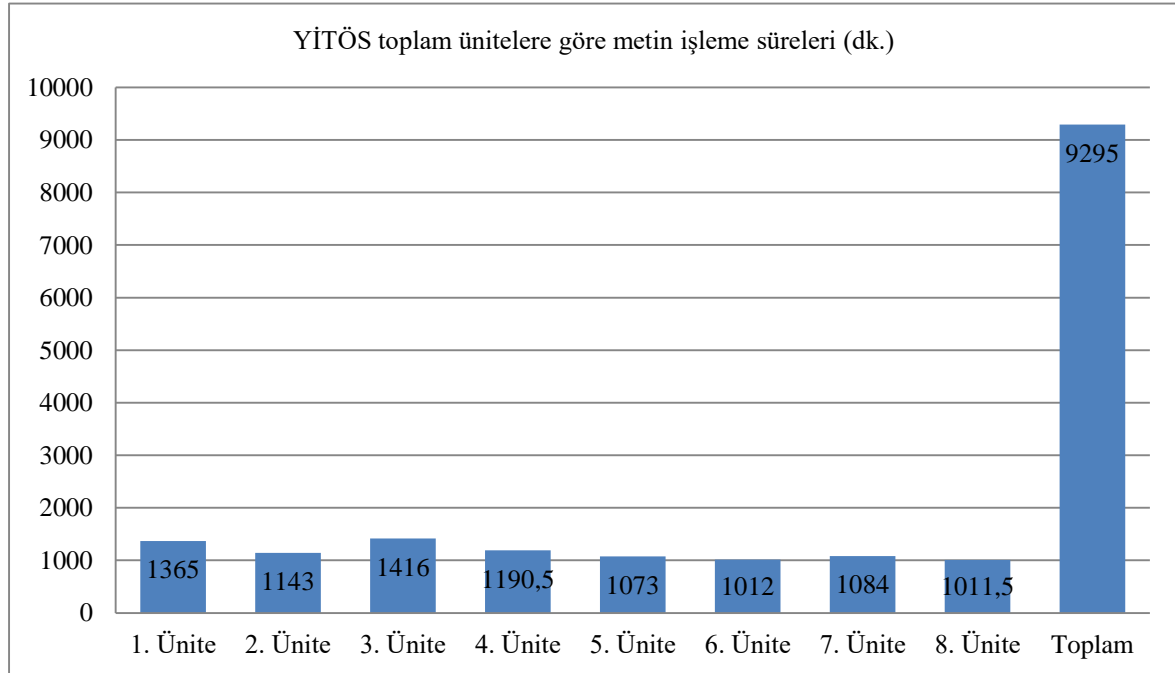
dakika daha fazladır. YİTÖS İTÖS'e göre fazladan iki ünite içermektedir ve YİTÖS'ün altıncı ünitesi hariç diğer tüm üniteleri metin işleme süresi bakımından İTÖS'ten daha uzundur.

YİTÖS'te metin işleme süresi en uzun yedinci ünite, en kısa sekizinci ünite, İTÖS'te ise ikinci ünite en uzun, beşinci ünite kısadır.

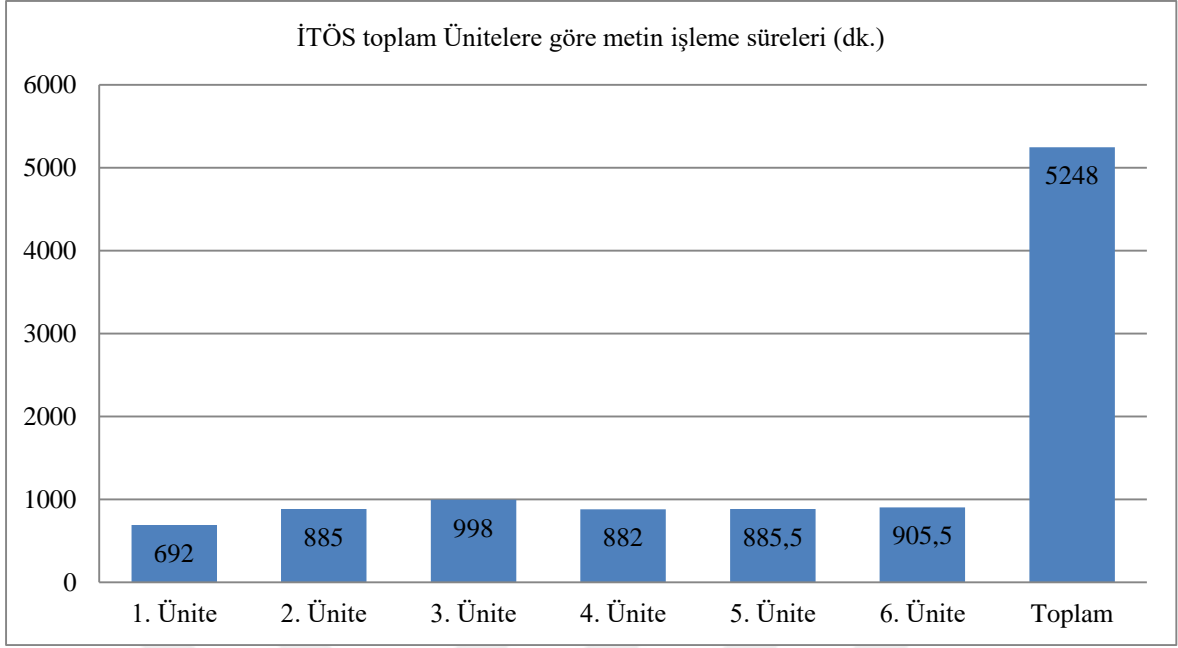
YİTÖS C1 ders kitabında 67 okuma metni, İTÖS C1 ders kitabında ise 38 okuma metni yer almaktadır. YİTÖS C1 ders kitabında bir okuma metni için harcanan ortalama süre 32,8 dakika İTÖS'te ise 34,7 dakikadır. YİTÖS C1 ders kitabında bir metin için harcanan asgari süre 8 dakika, azami süre 74 dakikadır. İTÖS C1 ders kitabında ise asgari süre 5,5 dakika, azami süre 77 dakikadır.

YİTÖS C1 ders kitabında bir metin için ayrılan ortalama sürenin İTÖS C1 ders kitabından daha kısa olduğu görülmektedir. YİTÖS C1 ders kitabında yer alan okuma metinlerinin asgari ve azami metin işleme süreleri arasındaki fark İTÖS'ten daha azdır.

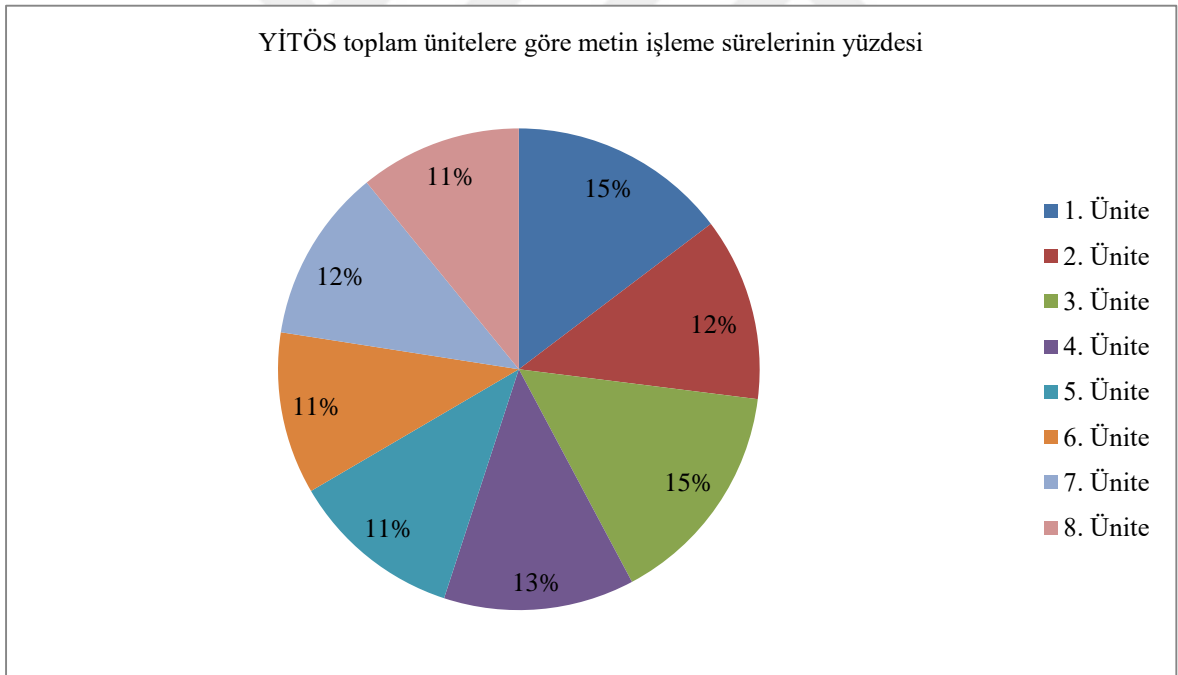
4.5.6. Okuma Metinlerinin Genel Toplamda Ünite Odaklı Metin İşleme Sürelerine İlişkin Bulgular

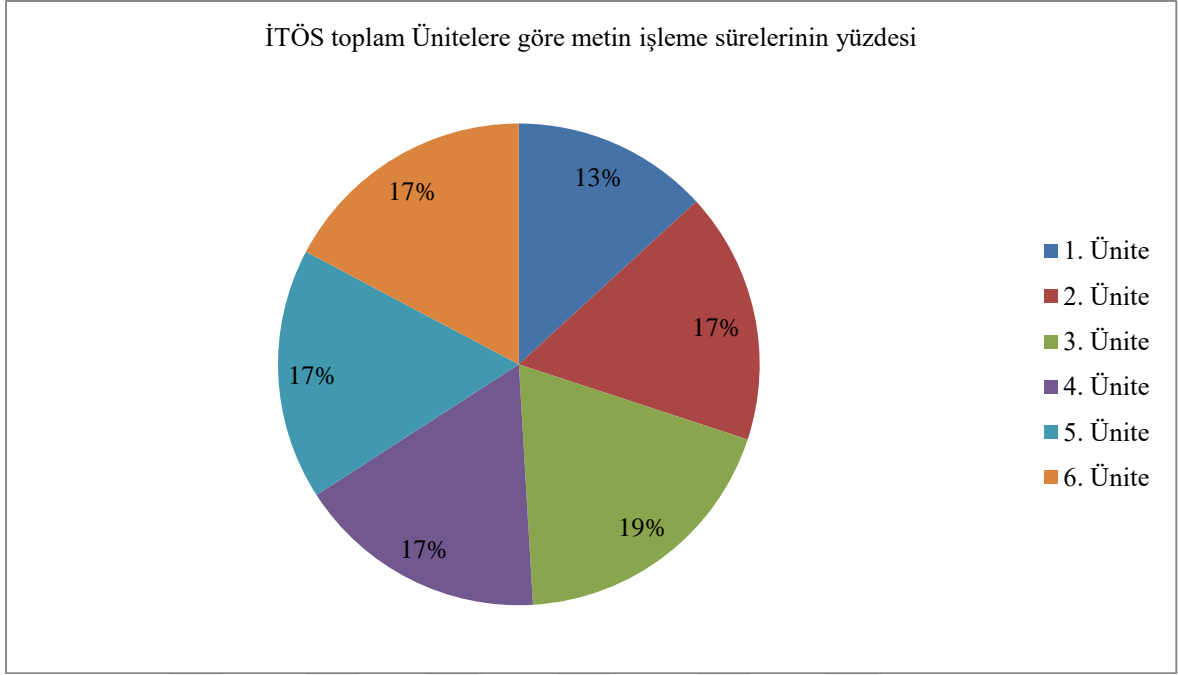
Şekil 122. YİTÖS toplam ünitelere göre metin işleme süreleri

Şekil 123. İTÖS toplam ünitelere göre metin işleme süreleri

Şekil 124. YİTÖS toplam ünitelere göre metin işleme sürelerinin yüzdesi

Şekil 125. İTÖS toplam ünitelere göre metin işleme sürelerinin yüzdesi

YİTÖS ve İTÖS ders kitaplarında ünitelere göre kelime sayılarının dağılımında herhangi bir sistematik düzenin olmadığı tüm seviyelerdeki toplam metin işleme sürelerine ait grafiklerden anlaşılmaktadır.

YİTÖS'te metin işleme süresinin en fazla üçüncü ünite, en az sekizinci ünite olduğu görülmektedir. İTÖS'te ise en fazla üçüncü ünite, en az birinci ünite dedir.

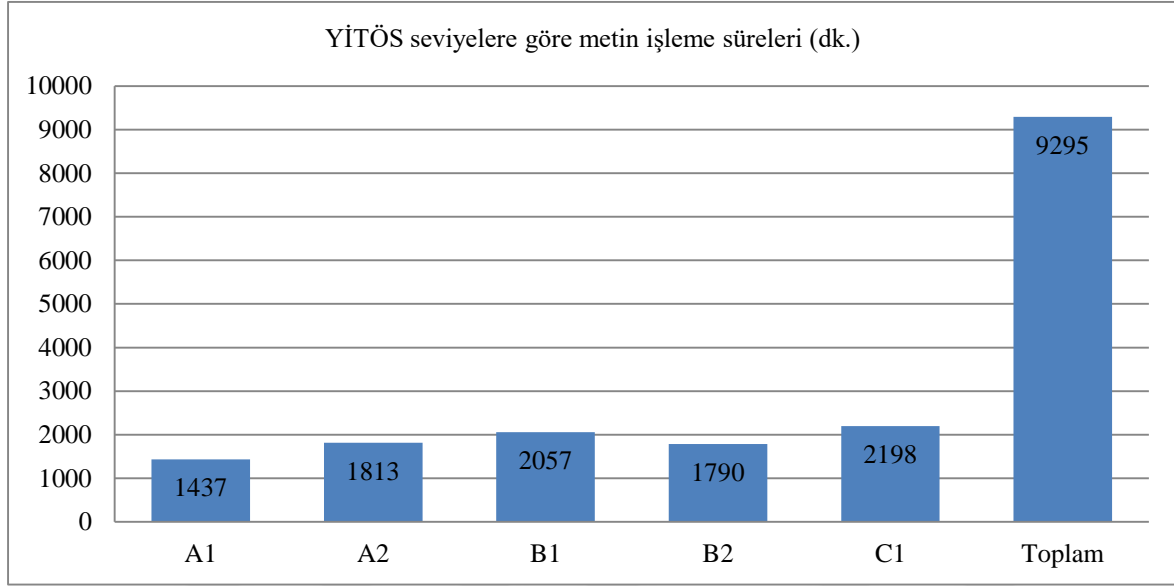
YİTÖS ders kitaplarında bir ünite ortalama metin işleme süresi 1161 dakika, İTÖS'te 874 dakikadır.

YİTÖS ders kitaplarında üniteler arası metin işleme süreleri arasında bir tutarlık olmamasının sebebi üniteler arasında kullanılan metin sayısının ve kelime sayısının çok farklı olmasından kaynaklanmaktadır. Örneğin, YİTÖS B1 ders kitabında dördüncü ünite 17 metin ve 2452 kelime varken aynı ders kitabında beşinci ünite 6 metin 883 kelime vardır. Bu durum metin işleme sürelerini oldukça etkilemektedir.

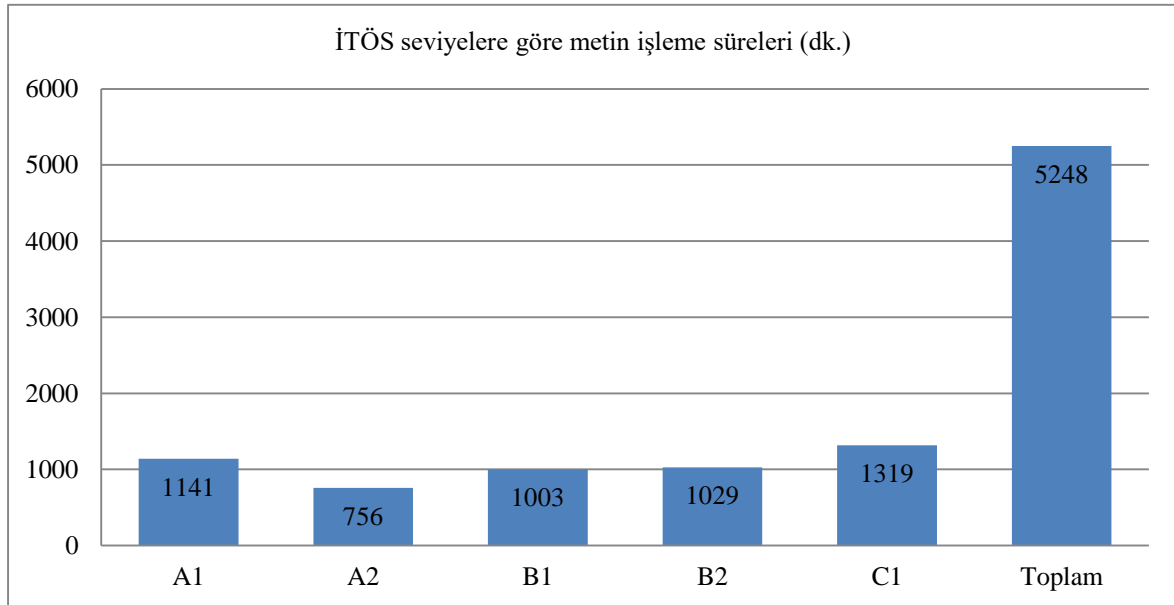
İTÖS'te ise genel itibarıyla üniteler arasında kullanılan metin sayılarında belirli bir düzen bulunmaktadır. Örneğin, YİTÖS A2 ve B1 ders kitaplarında her ünite dörder okuma metni yer almaktadır. İTÖS ders kitaplarında üniteler arası metin işleme sürelerinde herhangi bir tutarlığın bulunmamasının sebebi üniteler arası metin türlerindeki farklılıktan veya üniteler

arası okuma becerisine verilen ağırlığın fazlalığından veya azlığından kaynaklandığı düşünülmektedir.

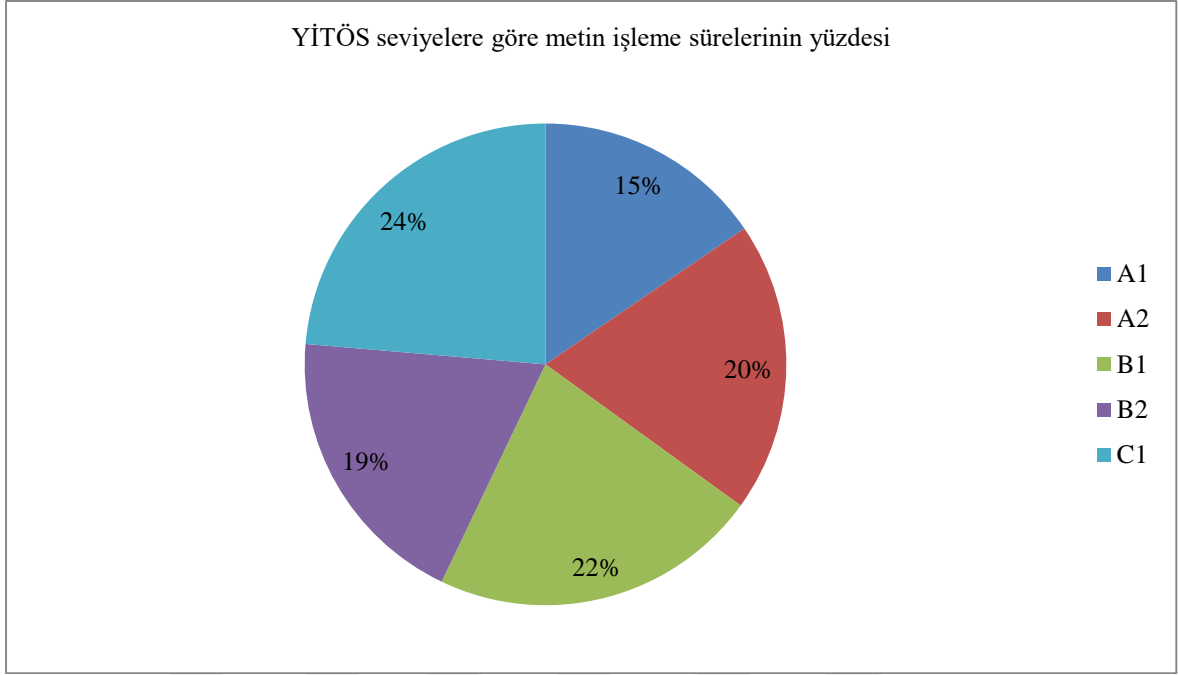
4.5.7. Okuma Metinlerinin Genel Toplamda Seviye Odaklı Metin İşleme Sürelerine İlişkin Bulgular

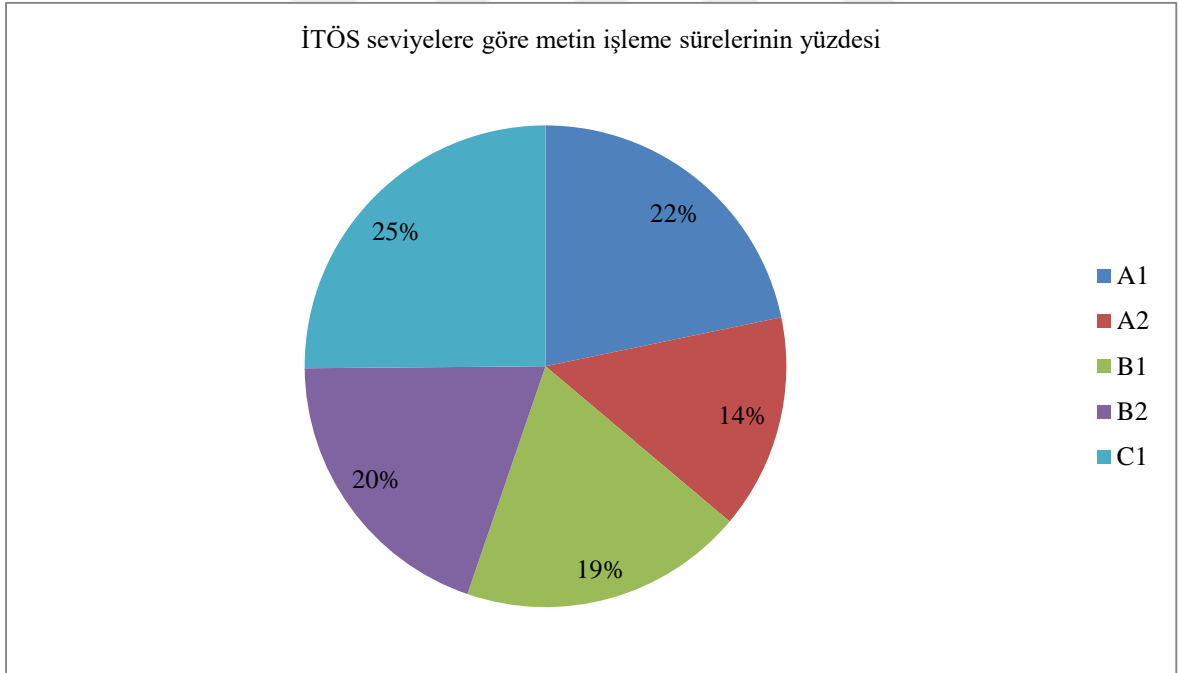
Şekil 126. YİTÖS seviyelere göre metin işleme süreleri

Şekil 127. İTÖS seviyelere göre metin işleme süreleri

Şekil 128. YİTÖS seviyelere göre metin işleme sürelerinin yüzdesi

Şekil 129. İTÖS seviyelere göre metin işleme sürelerinin yüzdesi

Seviyelere göre metin işleme sürelerini gösteren grafikler incelendiğinde YİTÖS ve İTÖS ders kitaplarında genel itibarıyla düzey arttıkça metin işleme sürelerinde de artışın olduğu gözlenmektedir. Ancak YİTÖS B2 ders kitabının metin işleme süresi ile İTÖS A2 ders kitabının metin işleme süresi bir önceki seviyeye göre azalmıştır.

YİTÖS ders kitaplarında metin işleme sürelerindeki seviyelere göre artış ve azalış miktarları incelenecek olursa A2 seviyesinde 376 dakika artma, B1 seviyesinde 244 dakika artma, B2 seviyesinde 267 dakika azalma ve C1 seviyesinde 408 dakika artma olmuştur.

İTÖS ders kitaplarında metin işleme sürelerindeki seviyelere göre artış ve azalış miktarları incelenecek olunursa A2 seviyesinde 385 dakika azalma, B1 seviyesinde 247 dakika artma, B2 seviyesinde 26 dakika artma ve C1 seviyesinde 290 dakika artma olmuştur.

YİTÖS ders kitaplarında metin işleme sürelerindeki seviyelere göre artış ve azalış oranları incelenecek olursa A2 seviyesinde %26,1 oranında artma, B1 %13,4 oranında artma, B2 seviyesinde %12,9 oranında azalma ve C1 seviyesinde %22,7 oranında artma görülmektedir.

İTÖS ders kitaplarında metin işleme sürelerindeki seviyelere göre artış ve azalış oranları incelenecek olunursa A2 seviyesinde %33,7 oranında azalma, B1 %32,6 oranında artma, B2 seviyesinde %2,5 oranında artma ve C1 seviyesinde %28,1 oranında artma görülmektedir.

Artış oranları karşılaştırılacak olursa İTÖS B1, B2 ve C1 seviyelerinde YİTÖS'ten daha fazla artış oranına sahiptir. YİTÖS de A2 seviyesinde İTÖS'ten daha fazla artış oranına sahiptir.

Seviyeler arası geçişlerdeki kelime sayılarının artış oranları ile metin işleme süreleri arasında bir ilişki olup olmadığına bakılacak olursa YİTÖS'te kelime sayıları A2 seviyesinde %61,1 oranında, B1 seviyesinde %35 oranında, B2 seviyesinde %11,7 oranında ve C1 seviyesinde %40 oranında artış göstermiştir. İTÖS'te ise A2 seviyesinde %20,4 oranında B1 seviyesinde %60,6 oranında, B2 seviyesinde %12,2 oranında ve C1 seviyesinde %124,9 oranında artış göstermiştir.

İlgili verilerden hareketle kelime sayılarındaki artış oranı ile metin işleme süreleri arasında herhangi bir ilişkinin olmadığı görülmektedir. Bu durum seviye ilerledikçe öğrencilerin ön bilgilerindeki artışla açıklanabilir.

YTB tarafından belirlenen ders programında öğrencilerin C1 seviyesi hariç her seviyede 180 ders saati, C1 seviyesinde ise 240 ders saati öğrenim görmeleri planlanmaktadır. Yunus Emre Enstitüsü tarafından belirlenen programlara göre ise öğrencilerin her seviyede 144 ders saati öğrenim görmeleri planlanmaktadır. Yunus Emre Enstitüsünün uygulamakta olduğu programa göre ders saatlerinde seviyelere göre herhangi bir değişiklik yokken YTB'nin uygulamakta ve uygulatmakta olduğu programa göre A1, A2, B1 ve B2 seviyelerinde ders saatleri eşit, C1 seviyesinde ise diğer seviyelerden 60 saat fazladır.

Saat odaklı olarak okuma metinlerinin metin işleme süreleri YİTÖS için A1 seviyesinde 23 saat 57 dakika, A2 seviyesinde 30 saat 12 dakika, B1 seviyesinde 34 saat 16 dakika, B2 seviyesinde 29 saat 49 dakika, C1 seviyesinde 36 saat 37 dakikadır. İTÖS için ise A1 seviyesinde 19 saat, A2 seviyesinde 12 saat 36 dakika, B1 seviyesinde 16 saat 42 dakika, B2 seviyesinde 17 saat 9 dakika, C1 seviyesinde 21 saat 58 dakikadır.

Tüm seviyeler için YİTÖS ders kitabında yer alan okuma metinlerinin toplam metin işleme süresi 154 saat 54 dakika, İTÖS ders kitabında yer alan okuma metinlerinin metin işleme süreleri ise 87 saat 27 dakikadır.

YTB ve Yunus Emre Enstitüsünün her seviye için planladığı ders saati YTB'nin programına göre toplamda 960 ders saatine, Yunus Emre Enstitüsünün programına göre ise 720 ders saatine denk gelmektedir. Yabancı dil öğretiminde dört temel dil becerisine eşit oranda önem verilmesi gerektiğinden yola çıkarak dört temel dil becerisi için harcanan sürenin de eşit olması gerekmektedir. Bu bakımdan her bir beceriye ayrılması gereken süre 960 ders saati üzerinden gerçekleşen bir programda 240 ders saati, 720 ders saati üzerinden gerçekleşen programda ise 180 ders saatidir.

Bir ders saatinin süresi 40 dakika olarak ele alındığında; 240 ders saati, 9600 dakikaya yani 160 saate denk düşmektedir. 180 ders saati ise 7200 dakikaya yani 120 saate denk düşmektedir.

YİTÖS ders kitaplarındaki okuma metinlerinin metin işleme sürelerinin toplamı 154 saat 54 dakikadır. Bu süre ders saati olarak 232,3'tür. Yani YİTÖS ders kitaplarındaki okuma metinlerinin tamamlanabilmesi için en az 232,3 ders saati gerekmektedir. Her beceriye ayrılan sürenin eşit olduğu varsayılarak YİTÖS ders kitaplarının tamamlanabilmesi için gerekli süre 929,2 ders saatidir.

İTÖS ders kitaplarındaki okuma metinlerinin metin işleme sürelerinin toplamı 87 saat 27 dakikadır. Bu süre ders saati olarak 131,1'dir. Yani İTÖS ders kitaplarındaki okuma metinlerinin tamamlanabilmesi için en az 131,1 ders saati gerekmektedir. Her beceriye ayrılan sürenin eşit olduğu varsayılarak İTÖS ders kitaplarının tamamlanabilmesi için gerekli süre 524,4 ders saatidir.

YİTÖS ders kitaplarının tamamlanabilmesi için gerekli ders saatinin 929,2 olduğu sonucu; 960 ders saatine göre belirlenmiş programın 30,8 ders saati fazla, 720 ders saatine göre belirlenmiş programın ise 209,2 ders saati eksik olduğunu göstermektedir.

İTÖS ders kitaplarının tamamlanabilmesi için gerekli ders saatinin 524,4 olduğu sonucu; 960 ders saatine göre belirlenmiş programın 435,6 ders saati fazla, 720 ders saatine göre belirlenmiş programın ise 195,6 ders saati fazla olduğunu göstermektedir.

Okuma metinlerinin işlenme süreleri her seviye için ders saatine dönüştürülürse YİTÖS ders kitaplarındaki okuma metinlerinin tamamlanabilmesi için A1 seviyesinde 35,9; A2 seviyesinde 45,3; B1 seviyesinde 51,4; B2 seviyesinde 44,7; C1 seviyesinde 54,9 ders saati gerekmektedir. İTÖS ders kitaplarındaki okuma metinlerinin tamamlanabilmesi için A1 seviyesinde 28,5; A2 seviyesinde 18,9; B1 seviyesinde 25; B2 seviyesinde 25,7; C1 seviyesinde 32,9 ders saati gerekmektedir.

Dört temel dil becerisine ayrılan sürenin eşi olduğu varsayılırsa YİTÖS ders kitabının tamamlanabilmesi için A1 seviyesinde 143,6; A2 seviyesinde 181,2; B1 seviyesinde 205,6; B2 seviyesinde 178,8; C1 seviyesinde 219,6 ders saati gerekmektedir. İTÖS ders kitabının tamamlanabilmesi için A1 seviyesinde 114; A2 seviyesinde 75,6; B1 seviyesinde 100; B2 seviyesinde 102,8; C1 seviyesinde 131,6 ders saati gerekmektedir.

Elde edilen verilere göre YİTÖS ve İTÖS ders kitaplarının tamamlanabilmesi için gereken süre her seviyede farklılık göstermektedir. Ders kitaplarının tamamlanabilmesi için gerekli süre ile YTB ve Yunus Emre Enstitüsü tarafından belirlenen 960 ve 720 saatlik program örtüşmemektedir.

BÖLÜM 5

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde YİTÖS ve İTÖS ders kitaplarında okuma başlığı altında yer alan okuma metinleri ile ilgili bulgulara dayanılarak ulaşılan sonuçlar ve bu sonuçlardan hareketle getirilen öneriler yer almaktadır.

5.1 Sonuçlar

5.1.1. Okuma Metin Sayılarına İlişkin Sonuçlar

1. YİTÖS ve İTÖS ders kitapları incelendiğinde YİTÖS ders kitaplarının İTÖS ders kitaplarından daha hacimli olduğu görülmektedir. YİTÖS ders kitapları 8; İTÖS ders kitapları 6 üniteden oluşmaktadır.
2. YİTÖS ve İTÖS ders kitaplarında yer alan okuma metinleri incelendiğinde YİTÖS'ün İTÖS'ten çok daha fazla sayıda okuma metni içerdiği görülmektedir. YİTÖS ders kitaplarında 376; İTÖS ders kitaplarında 131 okuma metni yer almaktadır. YİTÖS ders kitaplarında İTÖS ders kitaplarına göre fazladan yer alan yedinci ve sekizinci ünitelerde toplamda 79 metin bulunmaktadır ki bu sayı İTÖS'ün toplamda içerdiği metin sayısının yarısından fazladır.
3. YİTÖS ders kitaplarında yer alan okuma metinlerine ait sayıların İTÖS ders kitaplarındaki okuma metin sayılarından fazla olması, YİTÖS ders kitaplarındaki metin türü çeşitliliğinin daha fazla olmasına ve dolayısıyla öğrencilerin çok daha farklı günlük yaşam biçimleriyle ve Türkçenin farklı kullanım şekilleriyle karşılaşmalarına olanak sağlamaktadır.

4. Seviyelere göre metin sayılarının dağılımı incelendiğinde YİTÖS ders kitaplarında sistematik bir düzenin bulunmadığı ve metin sayıları için seviyeler arası geçişlerde azalma ve artmaların olduğu tespit edilmiştir. İTÖS ders kitaplarında ise C1 seviyesi hariç diğer seviyelerde okuma metin sayıları birbirine eşit ya da çok yakındır. C1 seviyesinde yer alan okuma metinlerinin sayısı ise diğer seviyelerden oldukça yüksektir.
5. Ünitelere göre metin sayılarının dağılımı incelendiğinde YİTÖS ders kitaplarında ciddi oranda farklılıkların olduğu görülmektedir. İTÖS ders kitaplarında ise her üniteye yer alan metin sayısı birbirine eşit ya da yakındır.
6. Okuma metin sayılarının her seviyede ya da üniteye farklılık göstermesi metin işleme sürelerinin ünitelerde ve seviyelerde birbirinden farklılık göstermesine neden olmaktadır.

5.1.2. Oluşturulma Amacına Göre Metin Türlerine İlişkin Sonuçlar

1. YİTÖS ve İTÖS ders kitapları incelendiğinde her iki ders kitabında da kurgu metinlerin özgün metinlerden daha fazla yer aldığı tespit edilmiştir. YİTÖS ders kitaplarında 306 kurgu, 70 özgün metin varken İTÖS ders kitaplarında 85 kurgu, 46 özgün metin bulunmaktadır.
2. Her iki ders kitabında da seviye ilerledikçe özgün metinlerin sayısında genel itibarıyla bir artış mevcuttur. Ancak B2 seviyesinde her iki ders kitabında da özgün metinlerin sayısında bir azalma olduğu görülmüştür.
3. YİTÖS ve İTÖS ders kitapları karşılaştırıldığında YİTÖS'te kullanılan özgün metinlerin toplam metin sayısına oranı %18,6 iken İTÖS'te bu oran %35,1'dir. İTÖS ders kitaplarındaki özgün metinlerin kullanım oranı YİTÖS'ten daha fazladır.
4. Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi (AK/MDB, 2013, s. 146)'nde metinlerin özel olarak dil öğretimi için hazırlanmış metinlerden değil; günlük hayattan alınmış iletişimsel amaçlı metinlerden oluşması gerektiği ifade edilmektedir. Öğretim setlerine ait ders kitapları bu bakımdan incelendiğinde her iki ders kitabının da yetersiz olduğu görülmektedir. Her iki öğretim setine ait temel seviyedeki ders kitaplarında özgün metinlerin kullanım oranı oldukça düşüktür. Bu durum özgün metinlerin temel seviyede orijinal şekilleriyle kullanıma çok uygun olmamasından ve metin uyarlama işlemleri açısından zorluklar taşımasından kaynaklanmaktadır. Öğretim setlerine ait ders kitaplarında orta ve ileri seviyelerde özgün metinlerin kullanım oranının temel seviyeye göre arttığı ancak kurgu metinlerin oranını

geçmediği görülmektedir. Orta ve ileri seviyelerde özgün metinlerin kullanım oranının kurgu metinlerin kullanım oranından az olması kitap yazarlarının konuya gereken özeni göstermemesinden kaynaklanmaktadır. Her iki öğretim setinde de B1 seviyesindeki özgün metin oranının B2 seviyesinden daha yüksek olması ve İTÖS ders kitapları içerisinde özgün metinlerin kullanım oranının en yüksek olduğu seviyenin B1 seviyesi olması buna kanıt olarak gösterilebilir.

5.1.3. İşlevlerine Göre Metin Türlerine İlişkin Sonuçlar

1. YİTÖS ders kitaplarında yer alan okuma metinlerinin 231'inin kullanım işlevli, 131'inin edebî, 14'ünün de diğer metin türleri tasnifi içerisinde yer aldığı görülmektedir. İTÖS ders kitaplarında yer alan metinlerin ise 51'inin kullanım işlevli, 76'sının edebî, 4'ünün ise diğer metin türleri tasnifi içerisinde yer aldığı görülmektedir. Bu bakımdan YİTÖS ders kitaplarında yer alan okuma metinlerinin çoğunluğunun %61,4 ile kullanım işlevli metin olduğu; İTÖS ders kitabında ise okuma metinlerinin çoğunluğunun %58 ile edebî metin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

2. Her iki öğretim setinde A1 ve A2 seviyesinde kullanım işlevli metinlerin oranı daha yüksektir. Edebî metinlerin kullanım oranı İTÖS'te B1, B2 ve C1 seviyesinde daha fazla iken YİTÖS'te B2 ve C1 seviyesinde daha fazladır.

3. Dil öğrencilerinin temel seviyedeki dil ihtiyaçları daha çok pratik dil kullanımları etrafında toplanmaktadır. Kullanım işlevli metinler dil öğrencilerinin gündelik ihtiyaçlarını gidermeye yönelik metinlerden oluşmaktadır. Bu bakımdan her iki öğretim seti temel seviyede dil öğrencilerinin öncelikli ihtiyaçlarını gidermeye odaklanmıştır. Edebî metinler dil öğrencilerinin daha çok dilin inceliklerini öğrenmelerine yardımcı olabilecek türden metinlerdir. Bu bakımdan orta seviyeden itibaren her iki öğretim seti de edebî metinlerin kullanımlarına ağırlık vermeye başlamıştır.

5.1.3.1. Metinlerin Kullanım İşlevli Metin ve Edebî Metin Olma Özelliklerine İlişkin Sonuçlar

1. Metin türleri; kullanım işlevli metin olma özelliklerine göre resmî yazılar, öğretici metinler ve iletişimsel metinler olmak üzere 3'e; edebî metin olma özelliklerine göre de

öğretici metinler, anlatmaya/göstermeye dayalı metinler ve nazım olmak üzere 3'e ayrılmaktadır. YİTÖS ve İTÖS ders kitapları incelendiğinde YİTÖS ders kitaplarında genel kullanım bakımından ilk sırada % 33,5 ile öğretici metinler (KİM) gelirken İTÖS ders kitaplarında %44,2 ile öğretici metinler (edebî) gelmektedir.

2. YİTÖS ders kitaplarında kullanım oranı bakımından A1 ve A2 seviyesinde iletişimsel metinler, B1 seviyesinde öğretici metinler (KİM), B2 ve C1 seviyesinde öğretici metinler (edebî) ilk sırada yer almaktadır. İTÖS ders kitaplarında ise A1 seviyesinde öğretici metinler (KİM), A2 seviyesinde iletişimsel metinler, B1, B2 ve C1 seviyesinde öğretici metinler (edebî) ilk sırada yer almaktadır.

3. YİTÖS ve İTÖS ders kitaplarında A2, B2 ve C1 seviyelerinde kullanım oranı bakımından ilk sırada aynı metin türlerine yer verilmiştir. YİTÖS ve İTÖS öğretim setlerine ait A1 ve A2 ders kitaplarının her ikisinde de kullanım işlevli metinler ilk sırada yer almaktadır. YİTÖS A1 ve A2 seviyesinde kullanım oranı bakımından ilk sırada iletişimsel metinler yer alırken İTÖS'te A1 seviyesinde öğretici metinler (KİM), A2 seviyesinde iletişimsel metinler yer almaktadır. İletişimsel metinler dil öğrencilerine günlük hayat içerisinde doğrudan iletişimsel becerileri kazandırmayı amaçlayan metinlerdir. Bu bakımdan YİTÖS A1 ve A2 seviyesinde oransal olarak bu tür metinlere daha çok yer vermişken İTÖS A1 seviyesinde iletişimsel metinler ikinci sırada yer almıştır. B1 seviyesinde YİTÖS kullanım işlevli metin türleri içerisinde yer alan öğretici metinlere daha çok yer vermişken İTÖS edebî metin türlerinden öğretici metinlere daha çok yer vermiştir.

5.1.3.2. Metin Türlerine İlişkin Sonuçlar

1. YİTÖS ders kitaplarında toplamda 376 okuma metni yer almakta olup 46 farklı metin türü bulunmaktadır. İTÖS ders kitaplarında ise toplamda 131 okuma metni yer almakta olup 26 farklı metin türü bulunmaktadır. İTÖS'te metin türü çeşitliliğinin toplam metin sayısına oranı %19,8 iken YİTÖS'te %12,2'dir. Bu bakımdan kullanılan metin türü çeşitliliği sayısal olarak ele alındığında YİTÖS'te, oransal olarak ele alındığında ise İTÖS'te daha yüksektir.

2. YİTÖS'te en çok kullanılan metin türü %18,8 ile diyalogdur. Diyalogdan sonra %14,6 ile köşe yazısı, %11,1 ile ibare gelmektedir. İTÖS'te ise en çok kullanılan metin türü %29,7 ile köşe yazısıdır. Köşe yazısından sonra %12,9 ile tanıtım yazısı, %10,6 ile diyalog yer almaktadır.

3. YİTÖS ders kitaplarında okuma etkinlikleri içerisinde yer alan okuma metinlerinde hiç kullanılmayan metin türlerinin sayısı 34, İTÖS ders kitaplarında ise 54'tür.

YİTÖS ders kitaplarında hiç kullanılmayan metin türleri şunlardır: Sözleşme/anlaşma, hukukî metinler (yasa, yönetmelik,yönerge vb.), rapor, tebligat, reçete, bulmaca, harita, kroki, turizm rehberi, hava durumu, katalog, e-posta, reklam, kartpostal, duvar yazısı, döviz, slogan/motto, sosyal medya mesajları, menü, davetiye, atasözü, dinî metin, günlük, söyleşi, çizgi roman, masal, destan, roman, ninni, şarkı, türkü, tekerleme, sayısmaca, bilmece.

İTÖS ders kitaplarında hiç kullanılmayan metin türleri ise şunlardır: Dilekçe, garanti belgesi, özgeçmiş, sözleşme/anlaşma, hukukî metinler (yasa, yönetmelik, yönerge vb.), rapor, tebligat, reçete, belge/diploma/sertifika, ders notu, bulmaca, harita, kroki, kullanım kılavuzu, talimatname, hava durumu, katalog, çizelge/grafik, program (schedule), söylev, broşür, afiş, reklam, kartpostal, duvar yazısı, döviz, slogan (motto), ilan (emlak ve iş ilanları, duyuru), sosyal medya mesajları, form, menü, davetiye, maç anlatımı, günlük, yer/yön tarifi, bilimsel makale, karikatür, atasözü, deyim, özdeyiş, eleştiri, dinî metin, günlük, söyleşi, çizgi roman, fabl, destan, mâni, ninni, şarkı, türkü, tekerleme, sayısmaca, bilmece.

4. YİTÖS ve İTÖS ders kitapları incelendiğinde A1 seviyesinde YİTÖS'te en fazla kullanım oranına sahip metin türü diyalog iken İTÖS'te tanıtım yazısıdır. A2 seviyesinde her iki sette de en fazla kullanım alanına sahip metin türü diyalogdur. B1 seviyesinde YİTÖS'te en fazla kullanım alanına sahip metin türü diyalog iken İTÖS'te köşe yazısıdır. B2 ve C1 seviyesinde her iki sette de en fazla kullanım alanına sahip metin türü köşe yazısıdır. YİTÖS ve İTÖS'ün A2, B2 ve C1 ders kitaplarında en fazla kullanım alanına sahip metin türleri aynıdır. A1 seviyesi YİTÖS ders kitabında en fazla kullanım alanına sahip metin türü; dil öğrencilerinin doğrudan hayata tutunabilmelerine olanak sağlayarak iletişimsel beceri geliştirmelerini amaçlayan diyaloglardır. İTÖS'te ise diyaloglar ikinci sırada yer alırken ilk sırayı tanıtım yazısı almıştır. B1 seviyesinde YİTÖS'te A1 ve A2 seviyelerinde olduğu gibi diyaloglar ilk sırayı alırken İTÖS'te B2 ve C1 seviyelerinde olduğu gibi ilk sırayı köşe yazıları almıştır. Köşe yazıları; popüler bilimsel makale, sohbet ve fıkrayı içerisine alan öğretici metin (edebî) türüdür.

5. İletişimsel bağlamları itibarıyla zayıf özellikler gösteren ibareler, her iki sette de sıklıkla yer almaktadır. İbareler YİTÖS'te %11 ile en yaygın kullanım alanına sahip üçüncü metin türü iken İTÖS'te %3 ile en yaygın kullanım alanına sahip altıncı metin türüdür. *Cümlecik*

terimi ile de kullanılan ibareler ders kitaplarında daha çok okuma başlığı altında yer alan dil bilgisi öğretimlerinin gerçekleştirildiği yerlerde ve kısa açıklama gerektiren durumlarda kullanılmıştır.

5.1.4. Okuma Metinlerinde Yer Alan Kelime Sayılarına İlişkin Sonuçlar

1. YİTÖS ders kitaplarındaki okuma metinleri toplamda 61526 kelime içerirken İTÖS ders kitaplarındaki okuma metinleri toplamda 32954 kelime içermektedir. İki öğretim seti arasındaki kelime sayısı farkı 28572'dir. YİTÖS'ün İTÖS'ten daha fazla sayıda kelime içermesi YİTÖS'ün her seviyede İTÖS'e göre fazladan 2 ünite bulundurmasından ve İTÖS'ten daha fazla kelime içermesinden kaynaklanmaktadır.

2. Her iki sete ait ders kitaplarındaki okuma metinlerinde seviye ilerledikçe kelime sayıları da artmaktadır. Ancak artış oranı incelendiğinde herhangi bir sistematik düzenin bulunmadığı görülmektedir. Seviyeler arası geçişlerdeki kelime sayılarının artış oranları incelenecek olursa YİTÖS'te kelime sayıları A2 seviyesinde %61,1 oranında, B1 seviyesinde %35 oranında, B2 seviyesinde %11,7 oranında ve C1 seviyesinde %40 oranında artış göstermiştir. İTÖS'te ise A2 seviyesinde %20,4 oranında B1 seviyesinde %60,6 oranında, B2 seviyesinde %12,2 oranında ve C1 seviyesinde %124,9 oranında artış göstermiştir.

3. Kelime sayılarının seviye ilerledikçe artış göstermesi öğrencilerin sahip oldukları ön bilgilerinin de artış gösterdiği varsayılarak normal karşılanmaktadır. Ancak seviye ilerledikçe artan kelime sayılarının oranında herhangi bir dengenin gözlemlenmediği tespit edilmiştir. Bu bakımdan her iki setin de seviyeler arası geçişlerdeki kelime sayılarındaki artış oranları birbirinden farklılık göstermektedir.

4. Ders kitapları, okuma metinlerinde kullanılan bir metindeki ortalama kelime sayısı bakımından incelendiğinde; YİTÖS ders kitaplarında bir metinde ortalama olarak A1 seviyesinde 65,7; A2 seviyesinde 126, B1 seviyesinde 149,9; B2 seviyesinde 223,5; C1 seviyesinde 294,4 kelime yer almaktadır. İTÖS ders kitapları incelendiğinde ise ortalama olarak bir metinde A1 seviyesinde 133,7; A2 seviyesinde 147,6; B1 seviyesinde 237,2; B2 seviyesinde 277,9; C1 seviyesinde 378,4 kelimenin kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu bakımdan İTÖS ders kitaplarında bir metinde kullanılan ortalama kelime sayısı tüm seviyeler için YİTÖS'ten daha fazladır. Genel toplamda bir metinde kullanılan ortalama

kelime sayısı incelendiğinde YİTÖS ders kitaplarında ortalama olarak bir metinde kullanılan kelime sayısı 163,6 iken İTÖS ders kitaplarında 251,5'tir.

5. Ders kitapları, okuma metinlerinde kullanılan bir metindeki en fazla kelime sayısı bakımından incelendiğinde; YİTÖS ders kitaplarında bir metinde kullanılan en fazla kelime sayısı A1 seviyesinde 231, A2 seviyesinde 262, B1 seviyesinde 392, B2 seviyesinde 761, C1 seviyesinde 1185'tir. İTÖS ders kitaplarında ise A1 seviyesinde 283, A2 seviyesinde 261, B1 seviyesinde 376, B2 seviyesinde 439, C1 seviyesinde 1002'dir. Bu bakımdan incelendiğinde A1 seviyesinde bir metinde kullanılan en fazla kelime sayısı bakımından İTÖS YİTÖS'ten daha fazla kelime içermektedir. Bir metinde kullanılan en fazla kelime sayısı bakımından A2, B1, B2 ve C1 seviyelerinde ise YİTÖS, İTÖS'ten daha ileridedir.

6. Seviyelere göre ders kitaplarında en fazla kelime içeren metin ile en az kelime içeren metin arasındaki fark incelenecek olursa; YİTÖS A1 seviyesinde 220, A2 seviyesinde 254, B1 seviyesinde 373, B2 seviyesinde 737, C1 seviyesinde 1170 kelime fark olduğu görülecektir. İTÖS'te ise A1 seviyesinde 241, A2 seviyesinde 205, B1 seviyesinde 294, B2 seviyesinde 367, C1 seviyesinde 897 kelime fark vardır.

5.1.5. Dil Bilgisi Yapılarının Sınıflandırılmasına İlişkin Sonuçlar

1. Ders kitapları dil bilgisi yapılarının öğretimi bakımından incelendiğinde YİTÖS'te dil bilgisi yapılarının öğretimi 111, İTÖS'te 112 başlık altında gerçekleştirilmektedir.

2. Dil bilgisi öğretimi YİTÖS'te B2 seviyesinde tamamlanırken İTÖS'te C1 seviyesinde de devam etmektedir.

3. Ders kitaplarında öğretilmekte olan dil bilgisi yapıları birbirinden çok farklı özellikler içermektedir. Örneğin; A1 seviyesinde zaman yapılarının öğretimi incelendiğinde YİTÖS A1 seviyesinde şimdiki zaman, bilinen geçmiş zaman ve gelecek zaman yapılarının öğretimi gerçekleştirilirken İTÖS A1 seviyesinde sadece şimdiki zaman yapısının öğretimi gerçekleştirilmektedir. Dolayısıyla farklı öğretim setlerini kullanan merkezlerden A1 seviyesinde mezun olan öğrenciler geçerliliği aynı olan dil sertifikalarını alırken dil yeterlilikleri bakımından farklı özellikler göstermektedir.

4. Her iki öğretim setine ait ders kitaplarında dil bilgisi öğretimleri öncelikle bir dinleme veya okuma metninde sezdirilmekte daha sonra ilgili dil bilgisi yapısı ile ilgili açıklamalar

ve etkinlikler gerçekleştirilmektedir. YİTÖS öğretmen kılavuz kitaplarında veya ders kitaplarında dil bilgisi yapıları ile ilgili öğretmene veya öğrenciye yol gösterici açıklamaların yetersiz olduğu ya da hiç bulunmadığı tespit edilmiştir. İTÖS ders kitaplarında ise dil bilgisi açıklamaları öğretmen ve öğrenciyi yönlendirecek şekilde detaylı olarak yer almaktadır. Ayrıca İTÖS ders kitaplarında dil bilgisi yapılarının İngilizce veya Arapça karşılıkları da bulunmaktadır.

5. YİTÖS ders kitapları dil bilgisi yapılarının öğretimi bakımından A1, A2 ve B2 seviyelerinde İTÖS'ten daha yoğun iken İTÖS B1 seviyesi ders kitabı dil bilgisi yapılarının öğretimi bakımından YİTÖS'ten daha yoğundur. C1 seviyesinde ise YİTÖS'te herhangi bir dil bilgisi yapısına dair öğretim gerçekleştirilmemektedir.

6. YİTÖS C1 ders kitabında dil bilgisi öğretiminin gerçekleştirilmemesi, diğer seviyelerde daha yoğun bir dil bilgisi öğretimine neden olmaktadır.

5.1.6. Okuma Metinlerinde Öğretilmeden Kullanılan Dil Bilgisi Yapılarına İlişkin Sonuçlar

1. Ders kitaplarında yer alan okuma metinleri incelendiğinde YİTÖS'te 53 farklı yapının 819 kez, İTÖS'te 53 farklı yapının 523 kez kullanıldığı tespit edilmiştir. YİTÖS ders kitaplarında A1 seviyesinde 39 farklı yapı 292 kez, A2 seviyesinde 23 farklı yapı 309 kez, B1 seviyesinde 14 farklı yapı 201 kez, B2 seviyesinde 5 farklı yapı 17 kez tekrar etmiştir. İTÖS ders kitaplarında ise A1 seviyesinde 27 farklı yapı 190 kez, A2 seviyesinde 18 farklı yapı 128 kez, B1 seviyesinde 21 farklı yapı 122 kez, B2 seviyesinde 14 farklı yapı 63 kez, C1 seviyesinde 4 farklı yapı 20 kez tekrar etmiştir.

2. Öğretilmeden kullanılan dil bilgisi yapılarının kelime sayılarına oranı YİTÖS'te A1 seviyesinde %5; A2 seviyesinde %3,3; B1 seviyesinde %1,5; B2 seviyesinde %0,1; C1 seviyesinde %0'dır. İTÖS'te A1 seviyesinde %6,4; A2 seviyesinde %3,6; B1 seviyesinde %2,1; B2 seviyesinde %0,9; C1 seviyesinde %0,1'dir

3. Ders kitaplarındaki okuma metinlerinde öğretilmeden kullanılan dil bilgisi yapılarının sayısı YİTÖS'te 819, İTÖS'te 523'tür. Sayısal olarak incelendiğinde; öğretilmeden kullanılan dil bilgisi yapılarının sayısı YİTÖS'te daha fazladır. Ancak YİTÖS ders kitaplarında toplam 61526 kelime varken İTÖS'te 32954 kelime vardır. Bu bakımdan

öğretilmeden kullanılan dil bilgisi yapılarının kelime sayılarına oranı YİTÖS'te %1,3; İTÖS'te ise %1,5'tir. Öğretilmeden kullanılan dil bilgisi yapılarının kelime sayılarına oranı genel toplamda olduğu gibi tüm seviyeler için de İTÖS'te daha fazladır.

4. Öğretilmeden kullanılan dil bilgisi yapıları seviye ilerledikçe her iki sette de oransal olarak azalma göstermektedir.

5.1.7. Okuma Metinlerinin Metin İşleme Sürelerine İlişkin Sonuçlar

1. YİTÖS ders kitabında yer alan okuma metinlerinin metin işleme süreleri A1 seviyesinde 1437 dakika, A2 seviyesinde 1813 dakika, B1 seviyesinde 2057 dakika, B2 seviyesinde 1790 dakika ve C1 seviyesinde 2198 dakikadır.

2. İTÖS ders kitaplarında yer alan okuma metinlerinin metin işleme süreleri A1 seviyesinde 1141 dakika, A2 seviyesinde 756 dakika, B1 seviyesinde 1003 dakika, B2 seviyesinde 1029 dakika ve C1 seviyesinde 1319 dakikadır.

3. Her iki öğretim setinde yer alan ders kitaplarındaki okuma metinlerinin metin işleme sürelerinin ne kadar olması gerektiği ile ilgili uygulayıcıları yönlendirebilecek herhangi bir yönerge bulunmamaktadır.

4. Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı; “Türkiye Bursları” ve “Suriyeliler İçin Üniversiteye Hazırlık İleri Düzey Türkçe Öğretim Programı” kapsamında öğretim merkezlerinde öğrencilerin A1 seviyesinden C1 seviyesi sonuna kadar 960 ders saati Türkçe öğrenimi görmesini istemektedir. 960 ders saatine göre hazırlanmış programda ders saatleri A1, A2, B1 ve B2 seviyelerinde 180 ders saati, C1 seviyesinde 240 ders saati olarak belirlenmiştir. YTB merkezlerin bu programa uymasını şart koşmaktadır. Yunus Emre Enstitüsünde ise öğrenciler her seviyede 144 ders saati öğrenim görerek toplamda A1 seviyesinden C1 seviyesi sonuna kadar 720 ders saati öğrenim görmektedir.

5. Yabancı dil öğretiminde dört temel dil becerisine eşit oranda önem verilmesi gerekmektedir. Bu sebeple dört temel dil becerisi için harcanan sürenin eşit olması beklenir. Her beceriye ayrılması gereken sürenin eşit olması gerektiğinden yola çıkarak 960 ders saatine göre belirlenmiş bir programda her beceriye ayrılması gereken ders saati 240, 720 ders saatine göre belirlenmiş bir programda ise 180'dir

6. YİTÖS ders kitaplarındaki okuma metinlerinin metin işleme sürelerinin toplamı 154 saat 54 dakikadır. Bu süre ders saati olarak 232,3'tür. Her beceriye ayrılan sürenin eşit olduğu varsayılarak YİTÖS ders kitaplarının tamamlanabilmesi için gerekli süre 929,2 ders saatidir.

7. İTÖS ders kitaplarındaki okuma metinlerinin metin işleme sürelerinin toplamı 87 saat 27 dakikadır. Bu süre ders saati olarak 131,1'dir. Her beceriye ayrılan sürenin eşit olduğu varsayılarak İTÖS ders kitaplarının tamamlanabilmesi için gerekli süre 524,4 ders saatidir.

8. YİTÖS ders kitaplarının tamamlanabilmesi için gerekli ders saatinin 929,2 olduğu sonucu; 960 ders saatine göre belirlenmiş programın 30,8 ders saati fazla, 720 ders saatine göre belirlenmiş programın ise 209,2 ders saati eksik olduğunu göstermektedir.

9. İTÖS ders kitaplarının tamamlanabilmesi için gerekli ders saatinin 524,4 olduğu sonucu; 960 ders saatine göre belirlenmiş programın 435,6 ders saati fazla, 720 ders saatine göre belirlenmiş programın ise 195,6 ders saati fazla olduğunu göstermektedir.

5.2. Öneriler

1. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında hizmet vermekte olan merkezler tarafından farklı öğretim setleri kullanılmaktadır. Bu öğretim setlerinde yer alan ders kitapları ders içi öğretim sürecinin başarılı bir şekilde yerine getirilmesinde önemli role sahip materyallerdir. Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi dil öğrencilerinin hangi seviyede hangi yeterliklere sahip olması gerektiği yönünde bir öneride bulunurken dil öğrencilerinin hangi kazanımlara sahip olması gerektiği yönünde bir öneride bulunmamaktadır. Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi bütün diller için geçerli sayılabilecek genel yeterlikler ile sınırlı olup her dil için farklı yorumlamalara açık bir kılavuzdur. Her dil kendi içerisinde sahip olduğu özelliklere göre farklı şekillerde yorumlanabilmektedir. Örneğin, İngilizcenin öğretiminde öğretilmesi gereken ilk zaman, geniş zamanken Türkçenin öğretiminde ilk zaman, şimdiki zaman olabilmektedir. Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi'nin yorumlamalara açık olması aynı dil içerisinde de neyin ne zaman öğretilbileceği hususunda farklı yorumlamalara sebebiyet vermektedir. YİTÖS ve İTÖS ders kitapları incelendiğinde ders kitaplarının birçok yönden birbirinden farklı özelliklere sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu farklılıklar öğretim programının sürecine, işleyişine ve niteliğine etki edebilecek özelliktedir. Bu bakımdan öğretim setlerinin sahip olduğu nitelikler yönünden temelde benzer özellikler içermesi gerekmektedir. Bunun için bir denklik kurumu oluşturularak ders

kitaplarının bu kurumun ortaya koymuş olduğu programa göre hazırlanması ve birliktelik oluşturulması büyük önem ifade etmektedir.

2. YİTÖS ve İTÖS ders kitaplarında ünite sayılarının ve metin sayılarının birbirinden oldukça farklı olduğu tespit edilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığı (2018, s.17) Türkçe Öğretim Programı'nda ders kitaplarının kaç ünite ve kaç metinden oluşması gerektiği yönünde bir açıklamada bulunmakta ve kitap yazarları bu doğrultuda hareket etmektedir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında ise her seviyede her metin türüne ait kullanımın mümkün olmaması ve bazı metin türlerinin içerebilecekleri kelime sayılarının az olması itibarıyla hangi seviyede kaç ünitenin ve kaç metnin kullanılacağına kitap yazarlarına bildirilmesi doğru olmayacaktır. Kitap yazarlarına ilgili seviyedeki ders işleme süresi belirtilerek ders kitaplarında yer alacak ünite ve metin sayılarını buna göre belirlemeleri istenmelidir.

3. Ders kitaplarında yer alan oluşturulma amacına göre metinler, Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi(AK/MDB, 2013, s. 146)'nde de belirtildiği üzere ağırlıklı olarak özgün metinlerden oluşturulmalıdır. Özgün metinler doğrudan bildirişimsel amaçlar içermekte ve öğrencinin günlük hayatta karşılaşılabileceği durumlara karşılık gelmektedir. Ancak özgün metinlerin temel seviyede orijinal şekilleriyle kullanımlarında doğacak sıkıntılar ya da metin uyarlama işlemleri açısından zorluklar içermesi temel seviyede kurgu metinlerin kullanımına sebebiyet vermektedir. Ders kitabı yazarları orta ve ileri seviyelerde özgün metinleri kullanmalı, temel seviyede ise özgün metinlerin oranını geçmemek üzere kurgu metinlere de yer vermelidir.

4. İşlevlerine göre metin türlerinden kullanım işlevli metinler, dil öğrencilerinin doğrudan gündelik hayat kullanımlarına yönelik metinler olduğu için temel seviyede edebî metinlerden daha fazla olmalıdır. Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi (AK/MDB, 2013, s. 32)'nde B1 seviyesi okuma becerisi “İçlerinde her şeyden önce güncel yaşam ya da meslek dili geçen metinleri anlayabilirim. İçlerinde olaylardan, duygulardan, isteklerden söz edilen özel mektupları anlayabilirim.” şeklinde tanımlanırken B2 seviyesi ise “Yazarların belirli bir tutum ve belirli bir konum izledikleri günümüz sorunlarıyla ilgili makale ve raporları okuyabilir ve anlayabilirim. Çağdaş yazınsal düzyazı metinlerini anlayabilirim.” şeklinde tanımlanmaktadır. Bu bakımdan orta seviye içerisinde B1 seviyesinde kullanım işlevli metinler, B2 seviyesinde edebî metinler daha çok yer almalıdır.

5. Ders kitaplarında yer alan metinlerde, metin türlerine ait çeşitliliğin fazla olması, öğrencilerin hedef dilde karşılaşma olasılığı bulunan durumlar hakkında önceden bilgi sahibi olmasını sağlar. Bu bakımdan ders kitaplarında yer alan metinlerin farklı tür metinlerden oluşmasına özen gösterilmelidir. Ancak her seviyenin öğrenciye kazandırması gereken dil yeterliliklerinin farklı olması kullanılacak metin türlerini de etkilemektedir. A1 seviyesinde öğrencilerin hedef dilde hayata tutunmalarına olanak sağlayacak iletişimsel metinlere daha çok yer verilmesi gerekir. İletişimsel metinler içerisinde yer alan diyalog, sosyal medya mesajları, yer/yön tarifi, menü, e-posta, ilan (Emlak ve iş ilanları, duyuru, el ilanları), reklam gibi metin türleri dil öğrencilerinin gündelik yaşam içerisinde sürekli karşılaşabilecekleri durumları gösterir. A2 seviyesinde A1 seviyesinde olduğu gibi iletişimsel metinlere ağırlık verilmeli, bunun yanında öğretici metinler (KİM)'e de yer verilmelidir. Öğretici metinler (KİM) içerisinde yer alan haber metni, hava durumu, program, tanıtım yazısı, harita, kroki, yemek tarifi, turizm rehberi gibi metin türleri öğrencilerin gündelik yaşamlarına yardımcı olabilecek durumları içerir. B1 seviyesi, öğrencilerin gündelik yaşam ihtiyaçlarını karşılayabilecek dil yeterliliklerinin tamamlandığı seviye olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bakımdan kullanım işlevli metinlere bu seviye içerisinde edebî metinlerden daha çok yer verilmelidir. B2 seviyesi dil öğrencilerinin hedef dildeki gündelik yaşam biçimlerini karşılayabilecek dil yeterliliklerine sahip oldukları ve artık hedef dilin inceliklerini öğrenmeye başladıkları bir düzeydir. Bu seviyede bütün metin türlerine yer verilebileceği gibi daha çok edebî metinlere yer verilmelidir. Edebî metinler içerisinde anlatmaya/göstermeye dayalı metinlere ve öğretici metin (edebî)'lerden köşe yazısı (popüler bilimsel makale, sohbet, fıkra)'na ağırlık verilebilir. C1 seviyesi dil öğrencilerinin hedef dilde üst düzey yeterliklere sahip oldukları düzey olarak kabul edilmektedir. Bu seviyede dil öğrencilerinin kendi uzmanlık alanında bulunmayan uzun ve karmaşık metinleri dahi anlayabildikleri kabul edilir (Avrupa Konseyi/Modern Diller Bölümü, 2013, s. 32). Bu bakımdan C1 seviyesinde bütün metin türlerine yer verilmesi gerekir ancak ağırlıklı olarak edebî metinlere yer verilmesi daha doğru olur.

6. Okuma metinlerinde yer alan kelime sayıları öğretim programının süresine ve metnin türüne göre belirlenmelidir. Kelime sayıları, seviye ilerledikçe öğrencilerin ön bilgilerinin artmış olduğu varsayılarak düzenli bir biçimde artış göstermelidir. Seviyeler arası kelime sayılarındaki artışlar oransal olarak bir önceki seviyenin artış oranının altına düşmemelidir. Kelime sayılarının artış oranlarında daha önceki metinlerde yer almayan kelimelerin oranı

da dikkate alınmalıdır. Bir seviyede kaç metnin kullanılması gerektiğinin kitap yazarlarına belirtilmesinin doğru olmadığı düşünölmekle birlikte bir metinde en fazla kaç kelimenin kullanılması gerektiğı ve bu kelimelerden en fazla kaç tanesinin daha önceki metinlerde geçmeyen kelimelerden oluşması gerektiğı kitap yazarlarına bildirilmelidir. Bu hususun ortaya konulabilmesi için öncelikli olarak yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde kullanılacak kelime sıklığı çalışmalarının yapılması ve oluşturulacak bir denklik kurumu aracılığıyla seviye odaklı ders işleme sürelerinin belirlenmesi gerekmektedir. Kelime sıklığı çalışmaları yapıldıktan ve seviye odaklı ders işleme süreleri belirlendikten sonra deneysel ve yarı deneysel çalışmalarla bir metinde en fazla kaç kelimenin kullanılabileceğı tespit edilmelidir. Buradaki tespitler karma uluslu sınıflarda, müstakil uluslu sınıflarda ve Türk soylu sınıflarda ayrı uygulamalarla gerçekleştirilmelidir. Türkçenin sondan eklemeli bir dil olması, Farsça ve Arapça gibi dillerle çok sayıda ortak kelime barındırması bir metinde en fazla kullanılabilecek kelime sayılarını doğrudan etkileyecektir.

7. Dil bilgisi yapıları bir dili kullanabilmenin temel kuralları olup bu temel kuralların bilinmemesi dilin doğru kullanılmasının önündeki en büyük engellerden birini oluşturur. Dil bilgisi yapılarının öğretiminde sezdirme yolunun kullanılması tercih edilmeli, dil bilgisi yapısına ait açıklamalara yer verilmeden önce bir okuma veya dinleme metninde dil bilgisi yapısı öğrencilere sezdirilmelidir. Hedef dildeki dil bilgisi yapısı ana diline tercüme edilerek öğretilmemelidir. Öğretim seti içerisinde dil bilgisi yapılarının öğretimine ilişkin öğretmeni ve öğrenciyi yönlendirici hedef dilde açıklamaların bulunması yerinde olacaktır. Dil bilgisi yapılarının öğretimi ile ilgili öğretmeni yönlendirecek açıklamaların öğretmen kılavuz kitabında bulunması daha doğru olacaktır. Dil bilgisi yapılarının öğretimi A1 seviyesinden C1 seviyesi sonuna kadar yer almalıdır. Dil bilgisi yapılarının öğretimi Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi'ne uygun bir şekilde belirlenmeli ve ders kitabı yazarlarına kılavuzluk edecek bir program oluşturularak öğretim setleri arasındaki dil bilgisi yapılarının öğretimindeki seviye farkları ortadan kaldırılmalıdır. Dil öğrencilerinin bir dili öğrenmeye başladıkları anda önlerinde bulunan zorlayıcı engellerin ortadan kaldırılması adına A1 seviyesinde yoğun bir dil bilgisi öğretimine gidilmemelidir. Bununla birlikte öğrencilerin Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi'nde belirtilen A1 seviyesindeki dil yeterliklerini kazanmaları da ihmal edilmemelidir. Dil bilgisi yapılarının öğretiminde birbiriyle ilişkili yapıların öğretiminin birlikte veya sıralı olarak verilmesine özen gösterilmelidir. Örneğın, bulunma hâli ekinin öğretimi, ünsüz benzeşmesi ses olayının öğretimiyle birlikte

gerçekleştirilmelidir. Bu doğrultuda dil bilgisi öğretiminin seviyelere ve ünitelere göre sınıflandırılmasına ve bu sınıflandırılmanın gerekçelendirilmesine dair önerilere “Ek 40” ve “Ek 41”de yer verilmiştir.

8. Okuma metinlerinde yer alan öğretilmemiş dil bilgisi yapıları öğrencilerin metni anlamlandırmasına olumsuz etki yapacağından okuma metinleri içerisinde sezdirme amacı olmayan öğretilmemiş dil bilgisi yapılarının kullanılmasına özen gösterilmelidir.

9. Bir öğretim süreci içerisinde herhangi bir öğretim setinde yer alan ders kitaplarının ders öğretim programına uygun olması ve öğrencilere kazandırılmak istenen yeterliklere haiz olması gerekmektedir. Öğretim süreçlerinin planlanmasında ders kitapları büyük önem arz etmektedir. Ders kitaplarında yer alan uygulamaların öğretim programının süresine göre düzenlenmesi gerekir ve her uygulamanın süresinin ne kadar olması gerektiği öğretim sürecinin başarıyla yerine getirilebilmesi için dersin uygulayıcılarına bildirilir. Bu bakımdan her bir metnin ne kadar sürede uygulanması gerektiği 15-20 kişilik sınıf mevcutlarına göre belirlenerek öğretmen kılavuz kitaplarında belirtilmelidir. Öğretim programlarının süresi ders kitaplarına göre oluşturulmamalı; ders kitapları uygulanacak programların süresine göre oluşturulmalıdır. Bunun için A1 seviyesinden C1 seviyesi sonuna kadar öğretim programına ait sürenin ne kadar olması gerektiği oluşturulacak bir denklik kurumu tarafından belirlenmelidir. Böylece tüm ders kitapları bu programa göre hazırlanmalı ve ders kitapları arasındaki öğretim sürelerine ait farklar ortadan kaldırılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Açık, F. (2008). *Türkiye 'de yabancılara Türkçe öğretilirken karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri*. Uluslararası Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri, Doğu Akdeniz Üniversitesi, Gazimağusa.
- Akbaba, S. (2006). Eğitimde motivasyon. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*. 13. 343-361.
- Akbayır, S. (2004). *Metin bilgisi*. Samsun: Deniz Kültür.
- Aksan, D. (2016). *Anlambilim*. Ankara: Bilgi.
- Akyol, H., Yıldırım, K., Ateş, S., Çetinkaya Ç. Ve Rasinski, T., V. (2014), *Okumayı değerlendirme*. Ankara.Pegem.
- Akyol, H. (2016). *Türkçe öğretim yöntemleri*. Ankara: Pegem.
- Allen, D. (2009). A study of the role of relative clauses in the simplification of news texts for learners of English. *System* 37. 585–599.
- Altmışdört, G. (2013). Dil edinimi ve dil öğrenimi olgusuna beyin ve dil gelişimi açısından bir bakış. *Ege Eğitim Dergisi*. 14(2). 41-62.
- Altun, M. (2018). *TÖMER ve dil merkezleri*. http://www.dilbilimi.net/tomer_ve_dil_merkezleri.html sayfasından erişilmiştir.
- Ana dili. (t.y.). *Türk Dil Kurumu* içinde. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GT.S.59d22ab62d7cd6.47676045 sayfasından erişilmiştir.
- Arıcı, A., F. (2012). *Okuma eğitimi*. Ankara. Pegem.

- Avrupa Konseyi/Modern Diller Bölümü. (2013). *Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi Öğrenim, Öğretim ve Değerlendirme*. [https://www.telc.net/fileadmin/user_upload/Publikationen/Diller iain Avrupa Orta k öneriler AEeraevesi.pdf](https://www.telc.net/fileadmin/user_upload/Publikationen/Diller_iain_Avrupa_Ortak_öneriler_AEeraevesi.pdf) sayfasından erişilmiştir.
- Aydın, B. (2008). Gelişimin doğası. B. Yeşilyaprak. (Ed.), *Gelişimin doğası içinde* (s. 30-54). Ankara: Pegem.
- Babadoğan, C. (1992). Bellek ve öğrenme. *Eğitim ve Bilim Dergisi*. 16 (86). 37-44.
- Balcı, A. (2013). *Okuma ve anlama eğitimi*. Ankara: Pegem.
- Bekleyen, N. (2016). *Çocuklara yabancı dil öğretimi*. Ankara: Anı.
- Barın, E., Çobanoğlu, Ş., Ateş, Ş., Balcı, M. & Özdemir C. (Eds). (2015). *Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretim Seti A1 Ders Kitabı*. Ankara: Merdiven Reklam Tanıtım.
- Barın, E., Çobanoğlu, Ş., Ateş, Ş., Balcı, M. & Özdemir C. (Eds). (2015). *Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretim Seti A2 Ders Kitabı*. Ankara: Merdiven Reklam Tanıtım.
- Barın, E., Çobanoğlu, Ş., Ateş, Ş., Balcı, M. & Özdemir C. (Eds). (2015). *Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretim Seti B1 Ders Kitabı*. Ankara: Merdiven Reklam Tanıtım.
- Barın, E., Çobanoğlu, Ş., Ateş, Ş., Balcı, M. & Özdemir C. (Eds). (2015). *Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretim Seti B2 Ders Kitabı*. Ankara: Merdiven Reklam Tanıtım.
- Barın, E., Çobanoğlu, Ş., Ateş, Ş., Balcı, M. & Özdemir C. (Eds). (2015). *Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretim Seti C1 Ders Kitabı*. Ankara: Merdiven Reklam Tanıtım.
- Berardo, S., A. (2006). The use of authentic materials in the teaching of reading. *The Reading Matrix*. 6(2). 60-69.
- Biyografi. (t.y.). *Türk Dil Kurumu* içinde. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GT.S.59fdb6492285c8.37594169 sayfasından erişilmiştir.
- Bölükbaş, F. (2015). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde okuma metinlerinin dil düzeylerine göre sadeleştirilmesi. *International Journal of Languages' Education and Teaching*. 924-935. https://www.turkcede.org/images/makaleler_pdf/YTO2/yabanci-dil-olarak-turkce-ogretiminde-okuma-metinlerinin-dil-duzeylerine-gore-sadelestirilmesi.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Bölükbaş, F., Yılmaz, M., Y. (Ed) (2017). *İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabı*. Kültür Sanat.

- Bölükbaş, F., Yılmaz, M., Y. (Ed) (2017). *İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A2 Ders Kitabı*. Kültür Sanat.
- Bölükbaş, F., Yılmaz, M., Y. (Ed) (2017). *İstanbul Yabancılar İçin Türkçe B1 Ders Kitabı*. Kültür Sanat.
- Bölükbaş, F., Yılmaz, M., Y. (Ed) (2017). *İstanbul Yabancılar İçin Türkçe B2 Ders Kitabı*. Kültür Sanat.
- Bölükbaş, F., Yılmaz, M., Y. (Ed) (2017). *İstanbul Yabancılar İçin Türkçe C1 Ders Kitabı*. Kültür Sanat.
- Brown, R. L. (1985). *A comparison of the comprehensibility of modified and unmodified ESL reading materials*. Master's thesis, University of Hawai'i, Manoa Honolulu.
- Brumfit, C. (1993). Simplification: theory and application. M. L. Tickoo (Ed.). Simplification in pedagogy in. (1-6). Seameo Regional Language Centre.
- Büyükbaykal, G. (2012) İletişim ile iletişim sürecinin yaşamımızdaki yeri. *İletişim Fakültesi Dergisi*. 0(16), 185-191.
- Cemiloğlu, M. (2015). *İlköğretim okullarında Türkçe öğretimi*. Bursa: Alfa Aktüel.
- Chomsky, N. (2014). *Dilin mimarisi* (İ., K. Bayırlı, Çev.). İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi.
- Chung, H. (1995). *Effects of elaborative modification on second language reading comprehension and incidental vocabulary learning*. University of Howai Working Papers in ESL. 14(1). 27-61.
- Çetişli, İ. (2011). *Edebiyat sanatı ve bilimi*. Ankara: Akçağ.
- Crossley, S. A., Mccarthy, P. M., Louwse, M. M. & Mcnamara, D. S. (2007). *A Linguistic Analysis of Simplified and Authentic Texts*. The Modern Language Journal 91, 15-30.
- Davies, A. (1993). Simplification: theory and application. M. L. Tickoo (Ed.). *Simply defining constructing a dictionary of language testing in*. (101-113). SEAMEO: Regional Language Centre.

- Demir, A., Açık, F. (2011). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kültürlerarası yaklaşım ve seçilecek metinlerde bulunması gereken özellikler. *TUBAR*. 30. 51-72.
- Demircan, Ö. (2013). *Yabancı dil öğretim yöntemleri*. İstanbul: DER.
- Demirel, Ö. (2012). *Yabancı dil öğretimi*. Ankara: Pegem.
- Demirel, Ö. (2014). *Eğitimde program geliştirme kuramdan uygulamaya*. Ankara: Pegem.
- Dilber, E. (2015). Dil öğretimi. Bekleyen N. (Ed.), *Dilbilgisi öğretimi içinde*. (s.371-390). Ankara:Pegem.
- Dilidüzgün Ş. (2017). *Metin dilbilim ve Türkçe öğretimi*. Ankara: Anı.
- Durmuş, M. (2013). *İkinci/yabancı dil öğretiminde özgün ve değiştirilmiş dilsel girdi üzerine*. *Turkish Studies*. 8(1). 1291-1306.
- Durmuş, M. (2013). Metin değiştirimin dilbilimsel süreçleri üzerine. *The Journal of Academic Social Science Studies*. 6(4). (391-408).
- Eğitim. (t.y.). *Türk Dil Kurumu* içinde. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GT.S.5b6b0db3cf61c2.28265020 sayfasından erişilmiştir.
- Ellis, E. (1993). Simplification: theory and application. M. L. Tickoo (Ed.). *Naturally simplified input, comprehension and second language acquisition in*. (53-68). SEAMEO: Regional Language Centre.
- Ellis, R. (2008). *The study of second language acquisition*. China: Oxford University.
- Erdem, İ. (2008). Öğretmen görüşlerine göre dil bilgisi konularının öğretilme güçlükleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. 6(1). 85-105.
- Ergin, M. (2004). *Türk dil bilgisi*. İstanbul: Bayrak.
- Erkul, R. (2004). *Cümle ve metin bilgisi*. Ankara Anı.
- Genç, H., N. (2017). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yazma eğitimi bağlamında yazım ve noktalama. *Dil Dergisi*. 168(2). 31-42.
- Genç, A., & Ünver, Ş. (2012). Türkiye’de geçmişten günümüze Almanca öğretimi için yazılan ders kitaplarındaki metinlerin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 37 (163), 67-80.

- Goodman, K., S., Freeman, D. (1993). Simplification: theory and application. M. L. Tickoo (Ed.). *What's simple in simlified language? In* (69-81). SEAMEO: Regional Language Centre.
- Göçen, G. & Okur, A. (2013). Yabancılara Türkçe öğretimi el kitabı. Durmuş, M., Okur, A. (Ed.), *Dil bilgisi eğitimi içinde* (s. 333-356). Ankara: Grafiker.
- Göçer, A. (2015). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde konuşma becerisinin kazandırılması. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 17(2). 21-36.
- Gökberk, M. (2011). *Değişen dünya değişen dil*. İstanbul: Yapı Kredi.
- Günay, D. (2013). *Metin bilgisi*. İstanbul: Papatya.
- Güneş, F. (2007). *Türkçe öğretimi ve zihinsel yapılandırma*. Ankara: Nobel.
- Güneş, F. (2013). Türkçe öğretiminde metin seçimi. *Ana Dili Öğretimi Dergisi*. 1(1). 1-12.
- Güneş, F. (2016). *Türkçe öğretimi yaklaşımlar ve modeller*. Ankara Pegem.
- Güngör, S., M. (2008). Öğrenme ve bellek. *Cerrahpaşa Öğrenci Bilimsel Dergisi*. 1(1). 33-35.
- Güven, A., Z., Halat, S. ve Bal, M. (2014). Ortaokul 6. Sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin metinsellik ölçütleri açısından incelenmesi. *International Journal of Language Academy*. 2(3). 208-231.
- İbare. (2003). *Türk Dil Kurumu* içinde. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=%C4%B0BARE sayfasından erişilmiştir.
- İletişim. (t.y.). *Türk Dil Kurumu* içinde. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GT.S.59d5dda1f14976.43502932 sayfasından erişilmiştir.
- İşeri, K. (2014). Türkçe ders kitabı çözümlenmeleri. Ülper, H. (Ed.). *Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin metinsellik ölçütleri içinde*. Ankara: Pegem.
- Kalenderoğlu, İ. (2015). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan temel düzey (A1, A2) ders kitaplarında kültür aktarımı. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*. 4 (12). 73-83.

- Kara, F., A. & Ağırman, F. (2015). İki dillilik üzerine sosyolojik bir değerlendirme. *International Journal of Educational and Teaching*. (894-903).
- Karatay, H. (2014). *Okuma eğitimi kuram ve uygulama*. Ankara: Pegem.
- Kavcar, C., Oğuzkan, F. & Sever, S. (1998). *Türkçe öğretimi*. Ankara: Engin.
- Kaya, M. & Nurlu, M. (2017). Özgün ve yabancı dil olarak Türkçe öğretimi için sadeleştirilmiş metinlerde fiilimsi kullanımı: Dokuzuncu Hariciye Koğuşu ve Yılkı Atı örneği. *Turkish Studies*. 12(28). 325-342.
- Keleş, E. & Çepni, S. (2006). Beyin ve öğrenme. *Türk Fen Eğitim Dergisi*. 3(2). 66-82.
- Keskin, F. & Okur, A. (2013). Yabancılara Türkçe öğretimi el kitabı. Durmuş, M., Okur, A. (Ed.), *Okuma eğitimi içinde* (s. 293-308). Ankara: Grafiker.
- Konuşma. (2003). *Türk Dil Kurumu* içinde. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GT.S.59d22ab2cf3ed1.49393224 sayfasından erişilmiştir.
- Köksal, D., Varışoğlu, B. (2014) Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi. Şahin, A. (Ed.), *Yabancı dil öğretiminde yaklaşım yöntem ve teknikler içinde*. (s.81-111).
- Krashen, S., D. (1987). *Principles and practice in second language acquisition*. London: Prentice-Hall International.
- Küçükkaragöz, H. (2008). Bilişsel gelişim ve dil gelişimi. B. Yeşilyaprak. (Ed.), *Eğitim psikolojisi içinde* (s. 82-115). Ankara: Pegem.
- Leow, R., P. (1997). *Review of resources simplification and second language acquisition*. *World Englishes*. 16(2). 291-296.
- Long, M. H., & Ross, R. (1993). *Modifications that preserve language and content*. M. L. Tickoo (Ed.), *Simplification: theory and application: Anthology Series 31*(pp. 29-52). Singapore: Seameo Regional Language Center.
- Lüleci, M. (2011). *Gerçek'leşsek de mi, öğretsek? yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde otantik malzeme*. III. Uluslararası Türkiyat Araştırmaları Sempozyumu Bildiler Kitabı. 541-553. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü ve Türk Dil Kurumu.

- Millî Eğitim Bakanlığı. (2006). *İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu* (6-8. Sınıflar). Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basım Evi.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2012). *6.-8. sınıflar öğretim programı ve kılavuzu*. Ankara.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2017). *Türkçe dersi öğretim programı*. Ankara.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2018). *Türkçe dersi öğretim programı*. Ankara.
- Negari, G., M. & Rouhi, M. (2012). *Effects of lexical modification on incidental vocabulary acquisition of Iranian EFL students*. English Language Teaching. 5(6). 95-14.
- Nurlu, M., Vargelen, H., Altunbay, M., Özdemir, O. & İnan, K. (2015) Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi metodolojisi. Sarıçoban, A. (Ed.), *Türkçenin yabancı/ikinci dil olarak öğretimi politikaları içinde* (s. 70-116). Ankara: Anı.
- Okur, A. (2014). Türkçe ders kitabı çözümlenmeleri. Ülper, H. (Ed.), *Türkçe ders kitaplarında metinlerin türsel özellikleri içinde* (s. 115- 140). Ankara: Pegem.
- Onan, B. (2012). Türkçenin ana dili olarak öğretiminde bilgi işleme süreci. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8 (1). 96-113.
- Onursal, İ. (2003). Günümüz dilbilim çalışmaları. Kıran, A., Korkut, E., Ağildere, S. (Ed.), *Türkçe metinlerde bağdaşıklık ve tutarlık içinde* (s. 121-132). İstanbul: Multilingual.
- Ögeyik. M., C. (2008). *Metinlerarasılık ve yazın eğitimi*. Ankara: Anı.
- Öğretim. (t.y.). *Türk Dil Kurumu* içinde. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GT.S.5b6b0db84f39e7.53770885 sayfasından erişilmiştir.
- Öz, M., F. (2001). *Uygulamalı Türkçe Öğretimi*. Ankara: Anı.
- Öztürk, B. & Kısaç, İ. (2008). Bilgiyi işleme modeli. B. Yeşilyaprak. (Ed.), *Eğitim psikolojisi içinde* (s. 82-115). Ankara: Pegem.
- Polat, T. (1993). Yazınsal metinler ve yabancı dil olarak Almanca öğretimi. *İstanbul Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 8. 181-190.
- Saraçoğlu, A. (2000). *Dil ve edebiyat terimleri sözlüğü*. Eskişehir: Etam.

- Sarıçoban, A., Kavaklı, N., Arslan, S., Özer, Z. (2015). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi metodolojisi. Sarıçoban, A. (Ed.), *Yabancı dil öğretimine yönelik yöntem ve yaklaşımlar içinde*. (s. 358-400). Ankara: Anı.
- Sever, S. (1998). Dil ve iletişim. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 31(1) 51-66.
- Sezer, A. (1988). Yabancı dil öğretiminde üretken-dönüşümlü dilbilgisinin yeri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 3. (141-151).
- Slogan. (t.y.). *Türk Dil Kurumu* içinde. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GT.S.5a0b04890a2a95.61391659 sayfasından erişilmiştir.
- Tapan, N. (1995). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde özgün metinlerle çalışma yolları*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Temizkan, M. (2009). *Metin türlerine göre okuma eğitimi*. Ankara: Nobel.
- Tompkins, G., E. (1998). *Language arts*. Amerika: Prentice-Hall.
- Toprak, F. (2011). Yabancılar Türkçe öğretimi kitaplarındaki okuma parçaları ve diyaloglar üzerine bir değerlendirme. *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*. 29. 11-24.
- Tufan, A. (2016). *Bilgiyi işleme modeli*. [Resim]. <https://www.guncelpsikoloji.net/fizyolojik-psikoloji/bilgiyi-isleme-kurami-ve-bellek-turleri-h6049.html> sayfasından erişilmiştir.
- Uçak, S. (2016). Dil öğrenimi ve edinimi üzerine bir tartışma. *Aydın TÖMER Dil Dergisi*. 1(1), (65-80).
- Urano, K. (2000). *Lexical simplification and elaboration: sentence comprehension and incidental vocabulary acquisition*. Mater's thesis. University Of Hawai'i: Honolulu.
- Ülper, H. (2010). *Okuma ve anlamlandırma becerilerinin kazandırılması*. Ankara: Nobel.
- Yağmur, K. (2013). Yabancılar Türkçe öğretimi el kitabı. Durmuş M. & Okur, A. (Ed.), *Dil öğretiminde ana dili, ikinci dil, ve yabancı dil kavramları içinde*. (s. 181-200). Ankara: Grafiker.
- Yalçın, A. (2012). *Türkçe öğretim yöntemleri*. Ankara: Akçağ.

- Yazıcı, Z., & İter, B. (2008). Okul öncesi dönemdeki iki dilli/çok dilli çocukların dil kazanım süreçleri. *Dil Araştırmaları Dergisi*. s.3. (47-61).
- Yeşilyaprak, B. & Uçar, E. (2008). Eğitim psikolojisi. Yeşilyaprak, B. (Ed.), Öğrenmeden öğretime içinde. (s. 310-368). Ankara: Pegem.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin.
- Yıldırım, M., Nurlu, M. (2016). Yazma gelişim dosyası uygulamasının yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin yazma başarılarına etkisi. *Turkish Studies*. 11 (14). 827-846.
- Yıldız, C., Okur, A., Arı, G., Yılmaz, Y. (2013). Yeni öğretim programına göre kuramdan uygulamaya Türkçe öğretimi. Yıldız, C. (Ed.), Ankara: Pegem.
- Yule, G. (2014). *The study of language*. Spain: Cambridge.
- Yunus Emre Enstitüsü (2017). http://www.yee.org.tr/tr/faaliyethaberleri/yunus-emre-enstitusu-turkce-yeterlik-sinavi-yapildi_15728 sayfasından erişilmiştir.

EKLER

Ek 1. YİTÖS A1 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metin Türlerine Ait Tespitler

Ünite Adı	Metin Başlığı	Oluşturulma Amacına Göre Metin Türü	İşlevlerine Göre Metin Türü
1. Tanışma	Tanışalım (s.11)	Kurgu	KİM Diyalog
	Adınız Ne? (s.11)	Kurgu	KİM Diyalog
	Sizi Tanıştırıyorum (s.12)	Kurgu	KİM Diyalog
	Tanıştığımıza Memnun Oldum(s.12)	Kurgu	KİM Diyalog
	Bu Kim? (s.17)	Kurgu	EM Biyografi
	Öğrenci Hayatı (s.19)	Kurgu	KİM Diyalog
	Günaydın (s.19)	Kurgu	KİM Diyalog
	8. Ne Var, Ne Yok? (s.21)	Kurgu	KİM İbare
	9. Ne Var, Ne Yok? (s.21)	Kurgu	KİM İbare
	Var mı? (s.21)	Kurgu	KİM İbare
	16. İnceleyelim Okuyalım (s.24)	Kurgu	EM Karikatür
	İyi Günler (s.26)	Kurgu	KİM Diyalog
	Kişisel Bilgilerim (s.28)	Kurgu	EM Biyografi
	Boş Odanız Var mı? (s.30)	Kurgu	KİM Diyalog
Resepsiyonda (s.30)	Kurgu	KİM Diyalog	
2. Ailemiz	Ailemi Çok Seviyorum (s.35)	Kurgu	EM Otobiyografi
	Aile Bahçede (s.44)	Kurgu	Diğer
	Maç Başlıyor (s.46)	Kurgu	KİM Maç anlatımı
	11. Okuyalım (s.47)	Kurgu	KİM İbare
	2. Okuyalım, Yazalım (s.49)	Kurgu	KİM Mektup
	Haydi, Öğrenelim (s.50)	Kurgu	KİM İbare
	Nereden Geliyorsun? (s.51)	Kurgu	KİM Diyalog
	Nereden Nereye? (s.51)	Kurgu	KİM İbare
Ailem (s.52)	Kurgu	EM Otobiyografi	
3. Günlük Hayat	1. İnceleyelim, Okuyalım (s.56)	Kurgu	KİM İbare
	Bilet Var mı? (s.57)	Kurgu	KİM Diyalog
	Murat Dün Neler Yaptı? (s.58)	Kurgu	EM Hatıra
	Öncesi Sonrası (s.59)	Kurgu	KİM Günlük
	7. Okuyalım (s.60)	Kurgu	KİM İbare
	Sınav Takvimim (s.63)	Kurgu	KİM Program(Schedule)/
	Alışveriş Sepeti (s.66)	Kurgu	KİM Diyalog
	Derya Kuzusu (s.68)	Kurgu	KİM Diyalog
Sevgili Günlük (s.69)	Kurgu	KİM Günlük	

	2. Okuyalım, Tamamlayalım (s.70)	Kurgu	KİM İbare
	Para (s.71)	Kurgu	KİM Günlük
	Alışverişte Neler Söylüyoruz (s.74)	Kurgu	KİM İbare
	Arkadaşım Derya (s.80-81)	Kurgu	KİM Diyalog
	5. İnceleyelim, Okuyalım (s.82)	Kurgu	EM Karikatür
	Üniversitem (s.83)	Kurgu	Diğer
	1. İnceleyelim, Okuyalım (s.84)	Kurgu	KİM Yer/Yön tarifi
	7. Okuyalım (s.85)	Kurgu	KİM Diyalog
	Muhtarlık Nerede? (s. 86)	Kurgu	KİM Diyalog
	Pazardan Eve Kadar (s.87)	Kurgu	KİM Günlük
	13. Okuyalım, İnceleyelim (s.88)	Kurgu	KİM Diyalog
4. Çevremiz	Haftalık Planımız (s.89)	Kurgu	KİM Program (Schhedule)
	Alo, Evde Kimse Yok mu? (s.90)	Kurgu	EM Karikatür
	Yemekte Neler Var? (s.92)	Kurgu	KİM Diyalog
	Gelecek On Yılda Neler Olacak? (s.93)	Kurgu	KİM İbare
	Bir Günlük Planım (s.93)	Kurgu	KİM Program(Schedule)
	Hacı Bayram Veli'den Seçmeler (s.94)	Özgün	EM Özdeyiş
	Öğretmen Olacağım (s.98)	Kurgu	Diğer
	Öğrencim Ali (s.99)	Kurgu	EM Hikâye
	Mesleğimi Seviyorum (s.100)	Kurgu	KİM Günlük
	7. Cümleleri Okuyalım (s.101)	Kurgu	KİM İbare
	10. Cümleleri Okuyalım (s.101)	Kurgu	KİM İbare
	Bilin Bakalım Ben Kimim? (s.102)	Kurgu	KİM İbare
	Aile Sağlığı Merkezinde (s.106)	Kurgu	KİM Diyalog
	Doktorumuz Tavşan Hanım (s.108)	Kurgu	EM Karikatür
	10. Okuyalım, Eşleştirelim (s.109)	Kurgu	Diğer
5. Meslekler	Âmâ Ressam (s.111)	Kurgu	EM Biyografi
	Ömer Altınkanat (s.112)	Kurgu	EM Otobiyografi
	Benim Sayfam (s.113)	Kurgu	KİM Form
	Kuaförde (s.113)	Kurgu	KİM Diyalog
	8. Okuyalım, Tamamlayalım (s.114)	Kurgu	KİM Diyalog
	Geleneksel Meslekler: Bakırcılık (s.114)	Kurgu	KİM Ansiklopedi/Sözlük maddesi
	2. Okuyalım, Tamamlayalım (s.119)	Kurgu	KİM İbare
	5. Okuyalım Tamamlayalım (s.120)	Kurgu	KİM İbare

6. Ulaşım	Uçakta (s.122)	Kurgu	KİM Diyalog
	Ben Kimim? (s.124)	Kurgu	EM Otobiyografi
	Hızlı Adam (s.126)	Kurgu	KİM Maç anlatımı
	Sedat ve Ailesi Piknikte (s.131-132)	Kurgu	KİM Günlük
	Fayton (s.134)	Kurgu	KİM Ansiklopedi/Sözlük maddesi
7. İletişim	“Alo”nun Hikâyesi (s.138)	Kurgu	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
	En Ucuz Uçak Bileti (s.140-141)	Kurgu	KİM Diyalog
	1. Bilgisayar Size Ne Diyor? (s.144)	Kurgu	KİM Günlük
	2. Bilgisayar Size Ne Diyor? (s.145)	Kurgu	KİM Günlük
	4. Bilgisayar Size Ne Diyor? (s.149)	Kurgu	KİM Günlük
8. Tatil	Haberleşme (s.152)	Kurgu	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
	Büyükada’da Hafta Sonu (s.156-157)	Kurgu	EM Hatıra
	Hafta Sonu Nereye Gidelim? (s.157)	Kurgu	KİM Diyalog
	Doğa Yürüyüşü (s.158)	Kurgu	EM Hatıra
	Seyahat Acentasında (s.159-160)	Kurgu	KİM Diyalog
	Melike’nin Yaz Tatili Planı (s.162)	Kurgu	Diğer
	Tatilde Yaptıklarım (s.163)	Özgün	EM Şiir
	Tatili Çok Seviyorum (s.164)	Kurgu	Diğer
	Okul Gezisi (s.165)	Kurgu	KİM Tanıtım yazısı
	Bayram Günü (s.166-168)	Kurgu	KİM Diyalog
Bayram Namazı (s.172)	Kurgu	EM Hatıra	

Ek 2. YİTÖS A2 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metin Türlerine Ait Tespitler

Ünite Adı	Metin Başlığı	Oluşturulma Amacına Göre Metin Türü	İşlevlerine Göre Metin Türü
	Semih’in Bir Günü (s.10-11)	Kurgu	EM Hatıra
	Bir Ressamın Hikâyesi (s.12)	Kurgu	EM Otobiyografi
	Resim Sergisinde (s.13)	Kurgu	KİM Diyalog
	Üç Önemli İnsan (s.14)	Kurgu	EM Biyografi
	Tatlı Telaş/Tatil Planı (s.18)	Kurgu	KİM Diyalog

1. Zaman Mekân	4. Cümleleri Okuyalım, Farklarını Söyleyelim (s.18)	Kurgu	KİM İbare
	Ağrı Dağı Efsanesi (s.19)	Özgün	EM Efsane
	Zaman Nasıl Geçti (s.20)	Kurgu	KİM Ansiklopedi/Sözlük maddesi
	İş İlanları (s.22)	Özgün	KİM İlan (Eİİ ilanları, duyuru, el ilanları)
	Müjde (s.22-23)	Kurgu	KİM Diyalog
	Kayseri’de Emlakçıda (s.24-25)	Kurgu	KİM Diyalog
	Kayseri (s.25)	Kurgu	KİM Tanıtım yazısı
	Kayseri Mantısı (s.26)	Kurgu	KİM Tanıtım yazısı
	Kırmızı Burun (s.31)	Kurgu	KİM Diyalog
	Alerjik Nezle (s.33)	Kurgu	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
	Hastalıklar ve Belirtileri (s.34)	Kurgu	KİM İbare
	Niçin? (s.35)	Kurgu	KİM İbare
	İhtiyarlıktandır (s.38)	Kurgu	KİM Diyalog
	Çevre Kirliliği (s.39)	Kurgu	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
2. Sağlıklı Yaşam	Ağaç Dikme Şenliği (s.40)	Özgün	KİM İlan (Eİİ, duyuru, el ilanları)
	Uzaylılar Kızamık Yapıyor (s.41-42)	Kurgu	KİM Diyalog
	Ziyaret (s.44)	Kurgu	KİM Diyalog
	Trafik Psikolojisi (s.45)	Kurgu	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
	Türk Hamamı (s.46)	Kurgu	KİM Ansiklopedi/Sözlük maddesi
	Gezici Kütüphane (s.51)	Kurgu	EM Biyografi
	Evde İş Bölümü (s.52)	Kurgu	KİM İbare
	8. Okuyalım (s.54)	Kurgu	KİM Tanıtım yazısı
	Neşeli Günler (s.59)	Kurgu	KİM Tanıtım yazısı
	Av Mevsimi (s.60)	Kurgu	KİM Diyalog
3. Sosyal Etkinlikler	Altın Sporcu İle Röportaj (s.62)	Kurgu	KİM Röportaj
	İster Beğen İster Beğenme (s.63)	Kurgu	KİM Diyalog
	8. Okuyalım, Yazalım (s.65)	Kurgu	KİM İbare
	Ata Sporumuz Cirit (s.68)	Kurgu	KİM Tanıtım yazısı

4. Güzel Ülkem	Her Yeri Görmek İstiyoruz (s.72-73)	Kurgu	KİM Diyalog
	Tur Şirketinde (s.73)	Kurgu	KİM Diyalog
	Çanakkale'ye Yolculuk (s.74-75)	Kurgu	KİM Diyalog
	Likya Yolu (s.77)	Kurgu	EM Gezi yazısı
	Peri Pansiyonu (s.79)	Özgün	KİM Afiş
	Kiralık Odalar (s.81)	Özgün	KİM İlan (Emlâk ve iş ilanları, duyuru, el ilanları)
	Yöresel Lezzetler Festivali (s.82-84)	Özgün	KİM Afiş
	Sütlü Tatlılar (s.87)	Özgün	KİM Yemek tarifi
	Güllaç-Aşure (s.88)	Kurgu	KİM Tanıtım yazısı
5. Üretimden Tüketime	Yiyecekler (s.92)	Kurgu	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
	Ürettiğimiz Dokumalar (s.93)	Kurgu	KİM Ansiklopedi/Sözlük maddesi
	Beyaz Eşyalar Tartışıyor (s.98)	Kurgu	KİM Diyalog
	Yakıtta Tasarruf (s.101)	Kurgu	KİM Diyalog
	Para Nerede? (s.102)	Kurgu	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
	Sonbahar ve Kış İçin Alışveriş (s.106-107)	Kurgu	KİM Diyalog
	Ramazan Geliyor (s.109)	Kurgu	KİM Diyalog
	Çini Sanatı (s.110)	Kurgu	KİM Ansiklopedi/Sözlük maddesi
	6. Duygular	Anneme Mektup (s.114-115)	Kurgu
Kuzen (s.116)		Kurgu	KİM Diyalog
7. Okuyalım (s.117)		Kurgu	KİM İbare
Kızarmış Ekmek Kokusu (s.120-121)		Kurgu	EM Hikâye
Yeni Komşumuz (s.122-124)		Kurgu	KİM Diyalog
Komedyenler (s.126)		Kurgu	EM Biyografi
Meddahlık (s.128)		Kurgu	KİM Ansiklopedi/Sözlük maddesi
7. Teknoloji ve İletişim	Sabah Sabah Kim Acaba? (s.133)	Kurgu	EM Hikâye
	Evlilik Hazırlığı (s.134)	Kurgu	Diğer
	Elektrikli Ev Eşyaları (135-136)	Kurgu	KİM Diyalog
	Programlar Arasında (s.139)	Kurgu	KİM Tanıtım yazısı
	Telefon Görüşmesi (s.140-141)	Kurgu	KİM Diyalog

	9. Okuyalım, İşaretleyelim (s.141)	Kurgu	KİM İbare
	2. Cümleleri Okuyalım (s.144)	Kurgu	KİM İbare
	Hafta Sonu Ziyareti (s.145)	Kurgu	KİM Günlük
	Hayvanat Bahçesinde (s.146-147)	Kurgu	KİM Diyalog
	Kuş Evleri (s.148)	Kurgu	KİM Ansiklopedi/Sözlük maddesi
	Salih Bey Kaygılarından Kurtuluyor (s.152-153)	Kurgu	KİM Diyalog
	Kişilik Özellikleri (s.156)	Kurgu	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
	Sen Ne Olacaksın? (s.160)	Kurgu	EM Otobiyografi
	Ali Nasuh Mahruki (s.161)	Kurgu	EM Biyografi
8. İnsan ve Toplum	Türkiye Ampute Millî Futbol Takımı Türkiye Üçüncüsü Oldu (s.166)	Kurgu	KİM Haber metni
	Engelleri Aşıyoruz (s.167)	Özgün	KİM Afiş
	Adam Olacak Çocuk (s.168)	Kurgu	EM Biyografi

Ek 3. YİTÖS B1 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metin Türlerine Ait Tespitler

Ünite Adı	Metin Başlığı	Oluşturulma Amacına Göre Metin Türü	İşlevlerine Göre Metin Türü
	Genç İhtiyar (s.10)	Kurgu	KİM Haber metni
	Ekonomist Serdar Şenol Değerlendiriyor (s.14)	Kurgu	KİM Haber metni
	Dedikodu (s.15)	Kurgu	KİM Ansiklopedi/Sözlük maddesi
1. Haberin Var mı?	İletişim Araçları (s.16)	Kurgu	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
	Eskiden Çok Eskiden (s.19)	Kurgu	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
	Haberler (s.20)	Kurgu	Diğer
	Yetenek İş (s.21)	Kurgu	Diğer
	Sosyal Medya (s.23)	Kurgu	EM Deneme
	Tellal (s.24)	Kurgu	KİM Ansiklopedi/Sözlük maddesi
	Türkü Baba (s.28-29)	Kurgu	EM Biyografi

2. Yorumlar ve Görüşler	5. İşaretleyim, Okuyalım (s.30)	Kurgu	KİM İbare
	Hat Sanatı (Hüsnühat) (s.32)	Kurgu	KİM Ansiklopedi/Sözlük maddesi
	Seyahat Danışmanları Arıyoruz (s.33)	Özgün	KİM (Eİİ, duyuru, el ilanları)
	Yarın Buluşalım (s.33)	Kurgu	KİM Diyalog
	5. Okuyalım, İnceleyelim (s.35)	Kurgu	KİM İbare
	Metin Hoca'nın Ders Notları (s.38)	Kurgu	KİM Ders notu
	İş Görüşmesi (s.39)	Kurgu	KİM Diyalog
	Özgeçmiş (s.40)	Özgün	KİM Özgeçmiş
	Yemek Kokusu (s.42)	Özgün	EM Deneme
	Babam ve Oğlum (s.43)	Kurgu	KİM Tanıtım yazısı
Tercüman-ı Ahval (s.44)	Kurgu	KİM Ansiklopedi/Sözlük maddesi	
3. Eğitim	Büyük Heyecan (s. 48-49)	Kurgu	Diğer
	4. Okuyalım, Tamamlayalım (s.50)	Kurgu	KİM Diyalog
	5. Okuyalım, İnceleyelim (s.50)	Kurgu	KİM İbare
	Hayatımızdaki "Keşke"ler (s.51)	Özgün	KİM Blog
	Yaren Üniversiteye Kayıt Yaptırıyor (s.52-53)	Özgün	KİM Talimatname
	Yaren'in Fakültesi (s.53)	Kurgu	KİM Tanıtım yazısı
	Üniversitemizdeki İmkânlar (s.54-55)	Kurgu	KİM Tanıtım yazısı
	Dil Ne Taşır? (s.57)	Kurgu	KİM Diyalog
	2. Okuyalım, İnceleyelim (s.58)	Kurgu	KİM İbare
	4. Okuyalım, Tamamlayalım (s.59)	Kurgu	KİM Diyalog
	5. Okuyalım, Tamamlayalım (s.59)	Kurgu	KİM Diyalog
	Kitap Okumanın Faydaları (s.62-63)	Kurgu	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
	En Değerli Ödülüm (s.64)	Özgün	KİM Belge/Diploma/Sertifika
	Kitap Okuyorum, Hem de Çok Hızlı (s.65)	Kurgu	KİM Haber metni
	Türklerde Kitap Ciltleme Sanatı (s.66)	Kurgu	KİM Ansiklopedi/Sözlük maddesi
	Kafede (70-71)	Kurgu	KİM Diyalog
	2. Okuyalım, İnceleyelim (s.71)	Kurgu	KİM İbare
5. Okuyalım, Cevaplayalım (s.72)	Kurgu	KİM Diyalog	

	Kültür Elçileri Türkiye’de (s.73)	Özgün	KİM Haber metni
	Yunus Emre Enstitüsü Üsküp (s.75)	Özgün	KİM Broşür
	Kayıt Bürosunda (s.76)	Kurgu	KİM Diyalog
	11. Fiillere Dikkat Ederek Okuyalım (s.77)	Kurgu	KİM İbare
	Bir Ömür (s.78)	Kurgu	Diğer
	Altınkanat Müteahhit (s.79-80)	Özgün	KİM (Eİİ, duyuru, el ilanları)
4. Gelin Tanış Olalım	Hangisini Alalım (s.80)	Kurgu	KİM Diyalog
	Sürpriz (s.82-83)	Kurgu	EM Hatıra
	Garanti Belgesi (s.84)	Kurgu	KİM Diyalog
	Altınkanat Buzdolabı İçin Garanti Belgesi (s.85)	Özgün	KİM Garanti belgesi
	Buzdolabı Kullanım Talimatı (s.85)	Özgün	KİM Talimatname
	Bir Gazete Haberi (s.86)	Kurgu	KİM Haber metni
	Elektrik Kazalarına Karşı Neler Yapılmalı? (s.86-87)	Kurgu	KİM Talimatname
	Ömrün Garanti Belgesi Var mı? (s.88)	Kurgu	EM Deneme
	Parmaklarıyla Gören Adam (s. 92-93)	Kurgu	EM Biyografi
	Sanat Galerisi (s.95-96)	Kurgu	KİM Diyalog
5. Engelleri Kaldıralım	Yağmur Adam (s.98-99)	Kurgu	KİM Tanıtım yazısı
	6. Okuyalım, Cevaplayalım (s.103)	Kurgu	EM Biyografi
	Nasıl Yardım Ederiz? (s.104)	Kurgu	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
	Âşık Veysel Şatıroğlu (s.106)	Kurgu	EM Biyografi
	Uykudaki Dünyamız: Rüyalar (s.110-111)	Özgün	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
	Rüya İçinde Rüya (s.111-112)	Kurgu	KİM Diyalog
	5. Okuyalım, İnceleyelim (s.113)	Kurgu	KİM İbare
	Menemen (s.114-115)	Özgün	KİM Yemek tarifi
	Köpek Uçağı Isırdı (s.116)	Kurgu	KİM Haber metni
	6. Kurgu	Dertliyim (s.117-118)	Kurgu
Anket (s.119)		Kurgu	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
Sinema Daveti (s.119-120)		Kurgu	KİM Diyalog
Çiçek Festivali (s.123)		Kurgu	KİM Tanıtım yazısı
Türk toplumunda Rüya (s.126)		Kurgu	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)

7. Kutlama	Haka Dansı (s.130-131)	Kurgu	KİM Ansiklopedi/Sözlük maddesi
	Mezun Olduğumuz Gün (s.133)	Kurgu	KİM Söylev
	Festivale Gidelim (s.135)	Kurgu	KİM Tanıtım yazısı
	Gül Dalında Bir Dilek (s.140)	Kurgu	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
	Düğün (s.142)	Kurgu	KİM Diyalog
	Tuzlu Kahve (s.145)	Kurgu	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
	Bir Yastıkta Kocamak (s.146)	Kurgu	KİM Ansiklopedi/Sözlük maddesi
8. Ömür Dedğin	Tahir ile Zühre (s.150-151)	Özgün	EM Hikâye
	Başyapıt (s.153)	Kurgu	KİM Tanıtım yazısı
	Seherde Uğradım Ben Bir Güzele (s. 155)	Özgün	EM Şiir
	Manilerimiz (s.155)	Özgün	EM Mâni
	Bir Liderin Doğuşu (s. 156)	Kurgu	EM Biyografi
	Çobanlıktan ÖSS Zaferine (s. 158)	Özgün	KİM Haber metni
	Ayşe Kulin (s.161-162)	Özgün	EM Hatıra
Türk Sinemasının Unutulmaz İkili Mür Özkul-Adile Naşit (s.166)	Kurgu	KİM Tanıtım yazısı	

Ek 4. YİTÖS B2 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metin Türlerine Ait Tespitler

Ünite Adı	Metin Başlığı	Oluşturulma Amacına Göre Metin Türü	İşlevlerine Göre Metin Türü
1. Mesleğimde İlerliyorum	Yıllar Sonra (s.10-12)	Kurgu	KİM Diyalog
	4. Okuyalım (s.13)	Kurgu	KİM İbare
	5. Okuyalım, İnceleyelim (s.13)	Kurgu	KİM İbare
	Hangisi Doğru (s.16)	Kurgu	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
	Başarılı İnsanların farklı Yaptığı 12 Şey (s.18-20)	Özgün	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
	İş Yerinde (s.20-21)	Kurgu	KİM Diyalog
	7. Okuyalım (s.21)	Kurgu	KİM İbare
	Kazlardan Alınacak Çok Ders Var (s.22)	Kurgu	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
	Erasmus (s.24-25)	Kurgu	KİM Tanıtım yazısı

	Leonardo (s.25-26)	Kurgu	KİM Tanıtım yazısı
	Mevlana (s.26)	Kurgu	KİM Tanıtım yazısı
	Mariya Türkiye’de (s.27)	Kurgu	EM Hatıra
	Rapor (s.30)	Kurgu	KİM Ansiklopedi/Sözlük maddesi
	Püf Noktası (s.32)	Kurgu	KİM Ansiklopedi/Sözlük maddesi
	Murat Evren’le Röportaj (s.36-37)	Kurgu	KİM Röportaj
	İki Arkadaş (s.42-43)	Özgün	EM Hikâye
	5. Okuyalım, İnceleyelim (s.45)	Kurgu	KİM İbare
	En Yakın Arkadaşım (s.47-48)	Kurgu	KİM Diyalog
2. Değerlerimiz	Aslan İle Fare (s.49)	Özgün	EM Fabl
	Komşuluk (s.50-51)	Kurgu	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
	İmece (s.54)	Kurgu	KİM Ansiklopedi/Sözlük maddesi
	Mesele Mühim (s.59)	Kurgu	Diğer
	Sevgili Anneciğim ve Babacığım (s.61)	Özgün	EM Mektup
	Gebelik İlgili İnanışlar (s.63)	Kurgu	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
	Kimse Beni Anlamıyor (s.64-67)	Kurgu	KİM Diyalog
3. Bir Ömür Böyle Geçti	Gençlik Dönemi (s. 67-68)	Kurgu	KİM Ansiklopedi/Sözlük maddesi
	Ekmek Aslanın Ağzında (s.68)	Kurgu	KİM Diyalog
	6. Okuyalım, Cevaplayalım (s.69)	Özgün	KİM Dilekçe
	Huzurevinde Kahvaltı (s.73)	Kurgu	EM Hatıra
	Yaşlılık (74-75)	Kurgu	EM Deneme
	8. Okuyalım, Örnekteki gibi Tamamlayalım (s.76)	Kurgu	KİM İbare
	Türklerde Ad Verme Geleneği (s.78)	Özgün	EM Bilimsel makale
	Birinin Yemeği Diğerinin Zehridir (s.82-84)	Özgün	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
	Analı Kızlı Çorbası (s.86-87)	Özgün	KİM Yemek tarifi
	Ölçüyü Kaçırarak (s.90-91)	Kurgu	KİM Haber metni
	Yemek Yapmak Uzmanlık İster (s.94-97)	Kurgu	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)

4. Mutfakta Kim Var?	Misafir Umduğunu Değil Bulduğunu Yer (s.98)	Kurgu	KİM Ansiklopedi/Sözlük maddesi
	İstanbul'da Yaşama Sanatı (s.102-103)	Kurgu	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
	Memleket İsterim (s.106)	Özgün	EM Şiir
	Bir Elmanın Yarısı Sen Yarısı Ben (s.109)	Kurgu	KİM İbare
	Bakış Açısı (s.110)	Kurgu	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
	Sanata Adanmış Bir Ömür (s.113-114)	Özgün	EM Anekdote
	40 Yıl 2 Dakika (s.115)	Özgün	EM Anekdote
5. Tercihiniz Nedir?	Duyguların Dili Oya Sanatı (s.116)	Kurgu	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
	İlginç Olaylar (s.120-121)	Kurgu	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
	2. Okuyalım, İnceleyelim (s.121)	Kurgu	KİM İbare
	Tornado (s.126-128)	Kurgu	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
6. Neler Oluyor Hayatta?	Bunları Biliyor musunuz? (s.129)	Kurgu	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
	Sıra Dışı Başarılar (s.130)	Kurgu	KİM Haber metni
	Okuyalım, Sıraya Koyalım (s.133)	Kurgu	KİM Haber metni
	Şans Oyunları (s.136-137)	Kurgu	KİM Haber metni
	Serbest Okuma (s.138)	Kurgu	KİM Ansiklopedi/Sözlük maddesi
	Öğrenme Devam Ediyor (s.142-143)	Kurgu	EM Hatıra
	Nasıl Öğreniyoruz? (s.143-144)	Kurgu	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
7. Öğrendim, Çalıştım Başardım	3. Okuyalım, Tamamlayalım (s.149-150)	Kurgu	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
	Öğrenme Çeşitleri Testi (s.151-152)	Kurgu	Diğer
	Onlar Çalıştılar ve Başarılı Oldular (s.155-157)	Kurgu	EM Biyografi
	Geçmişten Günümüze Meslekler (s.158)	Kurgu	KİM Ansiklopedi/Sözlük maddesi
	Türkiye'de Misafirperverlik (s.163)	Kurgu	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
	İki Orta, Bir Sade (s.165-166)	Kurgu	KİM Diyalog
	Ticaret Hayatı (s.170)	Kurgu	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)

8. Misafir Sever misiniz?	Köy Odaları (s. 173)	Özgün	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
	Tanrı Misafiri (s.178)	Kurgu	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)

Ek 5. YİTÖS C1 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metin Türlerine Ait Tespitler

Ünite Adı	Metin Başlığı	Oluşturulma Amacına Göre Metin Türü	İşlevlerine Göre Metin Türü
1.Spor	Olimpiyatların Öyküsü (s.10-14)	Özgün	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
	Olimpiyat Oyunları Nerede Düzenlenir? (s.16-17)	Kurgu	Diğer
	Kırmızı Giyen Kazanır (s.19)	Kurgu	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
	2008 Avrupa Futbol Şampiyonası (s.22-23)	Kurgu	KİM Haber metni
	7. işaretleyelim, yerleştirelim (s.23-25)	Kurgu	KİM Ansiklopedi/Sözlük maddesi
	Egzersiz Neden Bu Kadar Yararlı? (s.28-30)	Özgün	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
	Geleneksel Bir Türk Sporunu: Matrak (s.32)	Kurgu	KİM Ansiklopedi/Sözlük maddesi
	Elvan Abeylegesse (s.33)	Kurgu	EM Biyografi
	Pekin'den Londra'ya (s.36-39)	Kurgu	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
	İpek Yolu'ndan Marmaray'a (s.40-41)	Kurgu	KİM Tanıtım yazısı
2. Değişen Dünya	Göçebe (s.42)	Kurgu	KİM Ansiklopedi/Sözlük maddesi
	İki Otobüs Meraklısının Serüveni (s.43-45)	Özgün	KİM Tanıtım yazısı
	Türkiye'de Eğitim (s.46-47)	Özgün	KİM Talimatname
	Kullanma Kılavuzu (s.50)	Özgün	KİM Kullanma kılavuzu
	Yıkılacak Giysilerin Hazırlanması (s.51)	Özgün	KİM Talimatname
	Antakya (s.52)	Kurgu	KİM Tanıtım yazısı
	Geçmişten Günümüze Tıp (s.53)	Kurgu	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
	Tarihten Hazır Cevaplar (s.56-57)	Özgün	EM Anekdöt
	Dil İncelik İster (s.59)	Kurgu	KİM İbare
	Lambada Titreyen Alev Üşüyor (s.62-64)	Özgün	KİM Röportaj

3. Kelimelerin Büyülü Dünyası	Sözcükleri Birbiriyle Karşılaştırma (s.65)	Kurgu	KİM İbare
	Tatlı Dil (s.67)	Özgün	EM Deneme
	Sevi Şiiri (s.68)	Özgün	EM Şiir
	Sözcükleri Yanlış Anlamda Kullanma (s.70)	Kurgu	KİM İbare
	Serbest Okuma (s.70)	Özgün	EM Şiir
4. Canlılar Âlemi	Kelimelerin Gizli Dili (s.71)	Kurgu	EM Deneme
	Hayvanlar Âlemi (s.74-75)	Kurgu	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
	İnci Kefali (s.78-80)	Kurgu	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
	Oksijen Makineleri (s.81-83)	Kurgu	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
	Tutsaklık mı Koruma mı? (s.86-87)	Kurgu	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
	6. Okuyalım, Boşlukları dolduralım (s.89)	Kurgu	KİM İbare
	Bunları Biliyor musunuz? (s. 90)	Kurgu	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
	Şerbet (s.90)	Kurgu	KİM Ansiklopedi/Sözlük maddesi
	Yeryüzünün Süzgeçleri (s.90)	Kurgu	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
	5. Tarihe Yolculuk	Yazı Nasıl Ortaya Çıktı? (s.96-97)	Kurgu
Orhon Yazıtları (s.98-99)		Kurgu	KİM Ansiklopedi/Sözlük maddesi
“Maya” Deyince Akla O Gelir (s.101)		Kurgu	KİM Tanıtım yazısı
Boğaziçi Köprüsü (s.104-105)		Kurgu	KİM Tanıtım yazısı
Büyük Üstatlar (s.107-109)		Kurgu	EM Biyografi
Kadeş Antlaşması (s.110)		Kurgu	KİM Ansiklopedi/Sözlük maddesi
Rosetta Taşı (s.111)		Kurgu	KİM Ansiklopedi/sözlük maddesi
6. Bilimin Gözüyle	Sempozyum ve Bildiri (s. 114-116)	Kurgu	KİM Ansiklopedi/Sözlük maddesi
	Yabancılara Türkçe Öğretiminde Yunus Emre Enstitüsü Modeli (s.120)	Özgün	EM Bilimsel makale
	Bir Sempozyum Yap (s.122)	Özgün	EM Eleştiri

	Türk-Boşnak Halk Kültürünün Ortak Unsurları (s. 124-126)	Özgün	EM Bilimsel makale
	Kültürel İlişkiler (s.128)	Kurgu	KİM Haber metni
	Hulusi Behçet (s.129)	Kurgu	EM Biyografi
7. Sayılarla Hayat	Sıra Sıra Boncuklardan Mini Mini Bilgisayarlara (s.132-134)	Özgün	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
	Hoca'nın Hesabı (s.136)	Özgün	EM Mizahi Fıkra
	Deli mi Akıllı mı? (s.137)	Özgün	EM Mizahi Fıkra
	Sayılar Yalan Söylemez (s.137)	Özgün	EM Mizahi Fıkra
	Arabanın Hangi Lastiği Patladı? (s.138)	Özgün	EM Mizahi Fıkra
	Uçak Yolculuğu (s. 138-139)	Özgün	EM Mizahi Fıkra
	Türkiye'nin Nüfusu Açıklandı (s.140-141)	Kurgu	EM Bilimsel makale
	Türkiye Bursları Başvuru, Değerlendirme ve Seçim (s.142-143)	Özgün	KİM Grafik
	Kültürümüzde Sayılar (s.145-148)	Özgün	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
	Bu Sayılar Uçaklarda Niçin Yok? (s.150)	Özgün	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
	Batıl İnançlar(s.51)	Kurgu	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
	Deyimler Kalıp Sözcükler (s. 152)	Özgün	EM Deyim
	Hakk'ın Kandilinde Gizli Sır İdim (s.152)	Özgün	EM Şiir
	Değerlendirme (s.153)	Kurgu	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
8. Kişiler, Kişilikler	Cahit Arf (s.156-158)	Özgün	EM Biyografi
	Cahit Arf; Bir Efsanenin Ardından (s.158-159)	Özgün	EM Hatıra
	El Yazısı Analizi (s.162-163)	Özgün	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
	Yüz Hatları ile Karakter Okumak (s.165)	Özgün	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
	Kıyafetnameler (s.168)	Kurgu	KİM Ansiklopedi/Sözlük maddesi
	Vermeyince Mabut Neylesin Mahmut (s.169)	Özgün	KİM Ansiklopedi/Sözlük maddesi

Ek 6. İTÖS A1 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metin Türlerine Ait Tespitler

Ünite Adı	Metin Başlığı	Oluşturulma Amacına Göre Metin Türü	İşlevlerine Göre Metin Türü
-----------	---------------	-------------------------------------	-----------------------------

1. Merhaba	Tanışma (s.8-9)	Kurgu	KİM Diyalog
	Sınıf (s. 14)	Kurgu	KİM İbare
2. Nerede	Okul (s.22)	Kurgu	KİM Tanıtım yazısı
	Kaç? (s. 26-27)	Kurgu	KİM İbare
	Neredesin? (s. 31)	Kurgu	KİM Diyalog
	Mağazalar (s.34)	Kurgu	KİM Tanıtım yazısı
3. Ne Yapıyorsun?	Bir Günüm (s. 39)	Kurgu	EM Otobiyografi
	Sosyal Gruplar (s.43)	Kurgu	KİM Tanıtım yazısı
	Hafta Sonu Ne Yapıyorsun? (s. 46)	Kurgu	KİM Diyalog
4. Benim Dünyam	Öğrenciler (s. 48)	Kurgu	Diğer
	Benim Ailem (s.52-53)	Kurgu	EM Otobiyografi
	Benim Sınıfım (s. 56-57)	Kurgu	EM Biyografi
	Sevgili Ailem (s. 59-60)	Kurgu	KİM E-posta
5. Zaman Zaman	Aileler (s. 64)	Kurgu	KİM Tanıtım yazısı
	Ne zaman (s. 68)	Kurgu	KİM Diyalog
	Bayramlar (s. 72-73)	Kurgu	KİM Tanıtım yazısı
	Özel Günler (s. 75-76)	Kurgu	Diğer
6. Çevremiz ve Biz	İlginç Festivaller (s. 78)	Kurgu	KİM Tanıtım yazısı
	Akrabalarım (s. 82-83)	Kurgu	EM Otobiyografi
	Benim Mahallem (s. 87)	Kurgu	KİM Tanıtım yazısı
6. Çevremiz ve Biz	Hastayım (s.91)	Kurgu	KİM Diyalog
	Sohbet Kültürü (s. 94)	Kurgu	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)

Ek 7. İTÖS A2 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metin Türlerine Ait Tespitler

Ünite Adı	Metin Başlığı	Oluşturulma Amacına Göre Metinler	Metin İşleme Süresi
1. Gezelim Görelim	Şiş Kebap Yapalım (s.9)	Özgün	KİM Yemek tarifi
	Yemek Siparişi (s.12-13)	Kurgu	KİM Diyalog
	Arkadaş Arıyorum (s. 16-17)	Kurgu	EM Biyografi
	Yemek Kültürü (s.20)	Kurgu	Diğer
2. Haberiniz Olsun	Dünyadaki İlkler (s. 24)	Kurgu	KİM İbare
	Dün Neler Yaptın? (s. 27-28)	Kurgu	KİM Diyalog
	Sağlık İçin Daha Çok Balık Tüketin (s.31-32)	Özgün	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
	Gökyüzünde İnsanlar (s.34)	Kurgu	EM Biyografi

3. Neler Olacak	Geleceğe Mektup (s.38-39)	Kurgu	KİM.-Mektup
	Avrupa Turu (s.42-43)	Kurgu	KİM Diyalog
	Piknikte (s.45-46)	Kurgu	KİM Diyalog
	Kahve Dünyası (s.48)	Kurgu	KİM Tanıtım yazısı
4. Evvel Zaman İçinde	Yeni komşu (s.52-53)	Kurgu	KİM Diyalog
	Keloğlan ve Sihirli Tas (s.56-57)	Özgün	EM Masal
	Eşeğin Sözü (s.60)	Özgün	EM Fıkra(Mizahi)
	Efsaneler (s.64)	Özgün	EM Efsane
5. Ne Olur Ne Olmaz	Doğa Olayları (s.69-70)	Kurgu	KİM Ansiklopedi/Sözlük maddesi
	Alışkanlıklarımız ve Hobilerimiz (s.72)	Kurgu	EM Deneme
	Çalıkuşu (s.75)	Özgün	EM Roman
	Geleneksel Oyunlar (s.78)	Kurgu	Ansiklopedi maddesi/Sözlük maddesi
6. Neler Yapabilirsiniz?	İş İlanı (s.83)	Kurgu	KİM Diyalog
	Otelde (s. 86-87)	Kurgu	KİM Diyalog
	İstanbul'da Neler Yapabilirsiniz? (s.89-90)	Kurgu	KİM Turizm rehberi
	Halk Oyunları (s.92)	Kurgu	KİM Tanıtım yazısı

Ek 8. İTÖS B1 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metin Türlerine Ait Tespitler

Ünite Adı	Metin Başlığı	Oluşturulma Amacına Göre Metin Türü	İşlevlerine Göre Metin Türü
1.Yeni Bir Hayat	Nasıl Bir Ev Arıyorsunuz? (s.9)	Kurgu	KİM Diyalog
	Nereye Gideceğiz? (s.12-13)	Kurgu	KİM Diyalog
	İçimdeki Türkiye'm (s.16-17)	Özgün	EM Hatıra
	Dillerdeki İlginç Kelime Benzerlikleri (s.20)	Kurgu	KİM İbare
2. İş Dünyası	İş Hayatındaki Roller (s.25)	Özgün	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra))
	Yoğurdun Steve Jobs'u (s.29-30)	Özgün	KİM Röportaj
	Meslek Seçimi (s.32-33)	Özgün	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
	İlginç Meslekler (s.36)	Kurgu	KİM Tanıtım yazısı
	Sağlığın Anahtarı (s.40)	Özgün	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
	Yüz Yaşında Hâlâ Dinç (s.43-44)	Özgün	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)

3. Her Şeyin Başı Sağlık	Kristal Tedavileri (s.48-49)	Özgün	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
	Hamam Merakı (s.52)	Özgün	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
4. Eğitim Hayatı	Herkes Aynı Şekilde mi öğrenir? (s.56-58)	Özgün	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
	Türkçe Farklı Bir Dil (s.60)	Kurgu	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
	Vazgeçmek İçin Çok Erken (s.63-64)	Özgün	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
	Türkiye’deki Yabancı Okullar (s.66)	Kurgu	KİM Tanıtım yazısı
	“Keşke” Oynayalım mı? (s.70-71)	Kurgu	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
5. Hayallerimiz	Pişmanlıklarınızdan Kurtulun (s.74-75)	Özgün	KİM Blog
	Murphy Kanunları (s.79)	Kurgu	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
	Uğurlu ve Uğursuz Sayılar (s.82)	Kurgu	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
6. İnsanlar Konuşa Konuşa	Öğrenci Evi (s.87-88)	Kurgu	EM Deneme
	Türk Aile Yapısı (s.90-91)	Kurgu	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
	Komşuluk Ölüyor (s.94-95)	Özgün	EM Mektup
	Misafir Kültürü (s.97)	Kurgu	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)

Ek 9. İTÖS B2 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metin Türlerine Ait Tespitler

Ünite Adı	Metin Başlığı	Oluşturulma Amacına Göre Metinler	Metin İşleme Süresi
1. Leyleği Havada Görmek	Bavul Hazırlama Sanatı (s.8-9)	Özgün	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
	Turizmde Çek-Yat Yöntemi (s.13)	Özgün	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
	Meryem Ana Evi (s.16-17)	Kurgu	EM Gezi yazısı
	Ünlü Seyyahlar (s.19)	Kurgu	EM Biyografi
2. Geçmişten Günümüze	Çocukluğumdan Bugüne Teknoloji (s.25-26)	Kurgu	EM Hatıra
	Günümüzde İletişim (s.30-31)	Özgün	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
	Ulaşım Araçları (s.34-35)	Kurgu	KİM Tanıtım yazısı
	Türkiye-Almanya-Fransa (s.39)	Kurgu	KİM Tanıtım yazısı

	Kişilik ve Karakter (s.45)	Kurgu	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
	Renklerin İnsan Psikolojisine Etkisi (s. 48-49)	Özgün	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
	Duygusal Zeka (EQ) (s.53)	Özgün	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
3. Bir Yudum İnsan	Müzikle Tedavi (s.56)	Kurgu	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
	Moda Nedir, Ne Değildir? (s.60-61)	Kurgu	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
	Kalıcı Moda Var mı? (63-64)	Kurgu	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
4. Bana Her Şey Yakışır	Dikkat Giysileriniz Konuşuyor (s.67-68)	Özgün	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
	Peri Bacaları (s.74-75)	Özgün	EM Efsane
	Taç Mahal (s.78-79)	Özgün	EM Hikâye
5. Harikalar Diyarı	İlginç İcatlar (s.82-84)	Özgün	KİM Tanıtım yazısı
	Ünlü Kaplıcalar (s.86)	Kurgu	KİM Tanıtım yazısı
	İnsan Vücuduyla İlgili Bilmediklerimiz (s.91-92)	Kurgu	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
	Başarabilmek (s.96-97)	Kurgu	EM Biyografi
	Bunları Biliyor musunuz? (s.101-102)	Özgün	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
6. Şaşıtm kaldım	Beden Dili (s.104)	Kurgu	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)

Ek 10. İTÖS C1 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metin Türlerine Ait Tespitler

Ünite Adı	Metin Başlığı	Oluşturulma Amacına Göre Metin Türü	İşlevlerine Göre Metin Türü
	Saatin İcadı (s.10-12)	Özgün	KİM Ansiklopedi/Sözlük maddesi
	24 Saat Yetmiyorsa (s.16-18)	Kurgu	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
1. Öyle Bir Geçer Zaman Ki	Ünlü Bilim Adamlarının Çocukları (s.21-23)	Özgün	EM Biyografi
	12 Hayvanlı Takvim (s.26)	Kurgu	KİM Ansiklopedi/Sözlük maddesi/Kurgu4
	Cengiz Dağcı (s.27)	Kurgu	EM Biyografi
	Yoldaşlar (s.27)	Özgün	EM Roman
	Yansılar I	Özgün	EM Hatıra

2. Aşk Olsun	Aşkın Kimyası (s.32-33)	Özgün	KİM Röportaj
	Ünlü Âşıklar ve Aşk Mektupları (s.38-39)	Kurgu	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
	Aşkın Sırrı (41-42)	Özgün	EM Hikâye
	Aşkın Tacı: Evlilik Gelenekleri (s.46)	Kurgu	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
	Aşk Olsun (s.46)	Kurgu	KİM Sözlük/Ansiklopedi maddesi
	Cengiz Aytmatov (s.47)	Kurgu	EM Biyografi
	Dişi Kurdun Rüyaları (s.47)	Özgün	EM Roman
3. İşini Şansa Bırakma	Büyük İkramiyeyi Kazanıp Kaybedenler (s.50-51)	Özgün	KİM Haber metni
	Satranç ve Tavla (s.55-56)	Özgün	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
	Elmas Gerdanlık (s.58-60)	Özgün	EM Hikâye
	Kültürden Kültüre (s.62)	Kurgu	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
	Mehmet Akif Ersoy (s.62)	Kurgu	EM Biyografi
	Bir Gece (s.62)	Özgün	EM Şiir
4. Bir Maruzatım Var	Arzuhâlden Dilekçeye (s.67)	Kurgu	KİM Ansiklopedi/Sözlük maddesi
	İş Görüşmelerinde İşverenler Nelere Dikkat Eder? (s.73-74)	Özgün	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
	Fatih Sultan Mehmet Mahkemedede (s.76-77)	Özgün	EM Anekdöt
	Sezai Karakoç (s.79)	Kurgu	EM Biyografi
	Mona Rosa (s.79)	Özgün	EM Şiir
	Kültürden Kültüre (s.80)	Kurgu	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
5. Film Şeridi Gibi	Lumiere Kardeşler (s. 84-85)	Kurgu	Diğer
	Susuz Yaz (s.89-91)	Özgün	KİM Röportaj
	Yabancı Ülkelerde Yayınlanan Türk Dizileri (s.94-95)	Kurgu	KİM Haber metni
	Kültürden Kültüre (s.99)	Kurgu	KİM Tanıtım yazısı
	Necip Fazıl Kısakürek (s.100)	Kurgu	EM Biyografi
	Çile (s.100)	Özgün	EM Şiir
	Bilge ve Bilgelik (s.104-105)	Özgün	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
Bilgi Teknolojisi (s.108-109)	Kurgu	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)	

6. Bilgi Dünyası	Bilgi Toplumu ve Üniversiteler (s.112-113)	Kurgu	EM Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)
	Kültürden Kültüre (s.115)	Kurgu	KİM Tanıtım yazısı
	Cemil Meriç (s.116)	Kurgu	EM Biyografi
	Kültür ve Medeniyet (s.116)	Özgün	EM Deneme

Ek 11. YİTÖS A1 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metinlerindeki Kelime Sayılarına Ait Tespitler

Ünite Adı	Metin Başlığı	Kelime Sayısı
1. Tanışma	Tanışalım (s.11)	36
	Adınız ne? (s.11)	19
	Sizi Tanıştırıyorum (s.12)	36
	Tanıştığımıza Memnun Oldum(s.12)	60
	Bu Kim? (s.17)	38
	Öğrenci Hayatı (s.19)	51
	Günaydın (s.19)	27
	8. Ne Var, Ne Yok? (s.21)	16
	9. Ne Var, Ne Yok? (s.21)	20
	Var mı? (s.21)	11
	16. İnceleyelim Okuyalım (s.24)	17
	İyi Günler (s.26)	19
	Kişisel Bilgilerim (s.28)	38
	Boş Odanız Var mı?	28
Resepsiyonda	30	
2. Ailemiz	Ailemi Çok Seviyorum (s.35)	42
	Aile Bahçede (s.44)	31
	Maç Başlıyor (s.46)	53
	11. Okuyalım (s.47)	24
	2. Okuyalım, Yazalım (s.49)	15
	Haydi, Öğrenelim (s.50)	48
	Nereden Geliyorsun? (s.51)	18
	Nereden Nereye? (s.51)	42
	Ailem (s.52)	40
	1. İnceleyelim, Okuyalım (s.56)	49
	Bilet Var mı? (s.57)	73
	Murat Dün Neler Yaptı? (s.58)	77
	Öncesi Sonrası (s.59)	87

3. Günlük Hayat	7. Okuyalım (s.60)	14
	Sınav Takvimim (s.63)	23
	Alışveriş Sepeti (s.66)	90
	Derya Kuzusu (s.68)	80
	Sevgili Günlük (s.69)	75
	2. Okuyalım Tamamlayalım (s.70)	46
	Para (s.71)	58
	Alışverişte Neler Söylüyoruz? (s.74)	21
4. Çevremiz	Arkadaşım Derya (s.80-81)	124
	5. İnceleyelim, Okuyalım (s.82)	32
	Üniversitem (s.83)	43
	1. İnceleyelim, Okuyalım (s.84)	12
	7. Okuyalım (s.85)	27
	Muhtarlık Nerede? (s. 86)	70
	Pazardan Eve Kadar (s.87)	108
	13. Okuyalım, İnceleyelim (s.88)	45
	Haftalık Planımız (s.89)	132
	Alo, Evde Kimse Yok mu? (s.90)	54
	Yemekte Neler Var? (s.82)	124
	Gelecek On Yılda Neler Olacak? (s.93)	17
	Bir Günlük Planım (s.93)	38
Hacı Bayram Veli'den Seçmeler (s.94)	32	
5. Meslekler	Öğretmen Olacağım (s.98)	114
	Öğrencim Ali (s.99)	112
	Mesleğimi Seviyorum (s.100)	127
	7. Cümleleri Okuyalım (s.101)	24
	10. Cümleleri Okuyalım (s.101)	28
	Bilin Bakalım Ben Kimim? (s.102)	66
	Aile Sağlığı Merkezinde (s.106)	89
	Doktorumuz Tavşan Hanım (s.108)	84
	10. Okuyalım Eşleştirelim (s.109)	46
	Âmâ Ressam (s.111)	86
	Ömer Altınkanat (s.112)	121
	Benim Sayfam (s.113)	49
	Kuaförde (s.113)	85
	8. Okuyalım, Tamamlayalım (s.114)	42
Geleneksel Meslekler: Bakırcılık (s.114)	39	

	2. Okuyalım, Tamamlayalım (s.119)	49
	5. Okuyalım Tamamlayalım (s.120)	69
	Uçakta (s.122)	112
6. Ulaşım	Ben Kimim? (s.124)	71
	Hızlı Adam (s.126)	127
	Sedat ve Ailesi Piknikte (s.131-132)	96
	Fayton (s.134)	73
	“Alo”nun Hikâyesi (s.138)	98
	En Ucuz Uçak Bileti (s.140-141)	202
7. İletişim	1. Bilgisayar Size Ne Diyor? (s.144)	85
	2. Bilgisayar Size Ne Diyor? (s.145)	85
	4. Bilgisayar Size Ne Diyor? (s.149)	67
	Haberleşme (s.152)	77
	Büyükada’da Hafta Sonu (s.156-157)	125
	Hafta Sonu Nereye Gidelim? (s.157)	107
	Doğa Yürüyüşü (s.158)	120
	Seyahat Acentasında (s.159-160)	189
8. Tatil	Melike’nin Yaz Tatili Planı (s.162)	50
	Tatilde Yaptıklarım (s.163)	56
	Tatili Çok Seviyorum (s.164)	118
	Okul Gezisi (s.165)	36
	Bayram Günü (s.166-168)	231
	Bayram Namazı (s.172)	123

Ek 12. YİTÖS A2 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metinlerindeki Kelime Sayılarına Ait Tespitler

Ünite Adı	Metin Başlığı	Kelime sayıları
	Semih’in Bir Günü (s.10-11)	98
	Bir Ressamın Hikâyesi (s.12)	120
	Resim Sergisinde (s.13)	136
	Üç Önemli İnsan (s.14)	128
	Tatlı Telaş/Tatil Planı (s.18)	169
1. Zaman Mekân	4. Cümleleri Okuyalım, Farklarını Söyleyelim (s.18)	58
	Ağrı Dağı Efsanesi (s.19)	193
	Zaman Nasıl Geçti (s.20)	62
	İş İlanları (s.22)	53

	Müjde (s.22-23)	109
	Kayseri'de Emlakçıda (s.24-25)	180
	Kayseri (s.25)	99
	Kayseri Mantısı (s.26)	74
	Kırmızı Burun (s.31)	90
	Alerjik Nezle (s.33)	137
	Hastalıklar ve Belirtileri (s.34)	33
	Niçin (s.35)	8
	İhtiyarlıktandır (s.38)	136
2. Sağlıklı Yaşam	Çevre Kirliliği (s.39)	80
	Ağaç Dikme Şenliği (s.40)	96
	Uzaylılar Kızamık Yapıyor (s.41-42)	137
	Ziyaret (s.44)	92
	Trafik Psikolojisi (s.45)	101
	Türk Hamamı (s.46)	82
	Gezici Kütüphane (s.51)	162
	Evde İş Bölümü (s.52)	49
	8. Okuyalım (s.54)	203
3. Sosyal Etkinlikler	Neşeli Günler (s.59)	166
	Av Mevsimi (s.60)	181
	Altın Sporcu İle Röportaj (s.62)	166
	İster Beğen İster Beğenme (s.63)	146
	8. Okuyalım Yazalım (s.65)	10
	Ata Sporumuz Cirit (s.68)	118
	Her Yeri Görmek İstiyoruz (s.72-73)	124
	Tur Şirketinde (s.73)	99
	Çanakkale'ye Yolculuk (s.74-75)	111
4. Güzel Ülkem	Likya Yolu (s.77)	143
	Peri Pansiyonu (s.79)	100
	Kiralık Odalar (s.81)	64
	Yöresel Lezzetler Festivali (s.82-84)	262
	Sütlü Tatlılar (s.87)	137
	Güllaç-Aşure (s.88)	135
	Yiyecekler (s.92)	158
	Ürettiğimiz Dokumalar (s.93)	99
	Beyaz Eşyalar Tartışıyor (s.98)	142
	Yakıtta Tasarruf (s.101)	168

5. Üretimden Tüketime	Para Nerede (s.102)	82
	Sonbahar ve Kış İçin Alışveriş (s.106-107)	185
	Ramazan Geliyor (s.109)	152
	Çini Sanatı (s.110)	116
6. Duygular	Anneme Mektup (s.114-115)	249
	Kuzen (s.116)	106
	7. Okuyalım (s.117)	51
	Kızarmış Ekmek Kokusu (s.120-121)	245
	Yeni Komşumuz (s.122-124)	261
	Komedyenler (s.126)	178
	Meddahlık (s.128)	88
	Sabah Sabah Kim Acaba? (s.133)	129
	Evlilik Hazırlığı (s.134)	204
	Elektrikli Ev Eşyaları (135-136)	259
7. Teknoloji ve İletişim	Programlar Arasında (s.139)	198
	Telefon Görüşmesi (s.140-141)	72
	9. Okuyalım, İşaretleyelim (s.141)	19
	2. Cümleleri Okuyalım (s.144)	35
	Hafta Sonu Ziyareti (s.145)	128
	Hayvanat Bahçesinde (s.146-147)	136
	Kuş Evleri (s.148)	83
	Salih Bey Kaygılarından Kurtuluyor (s.152-153)	149
	Kişilik Özellikleri (s.156)	187
	Sen Ne Olacaksın (s.160)	146
8. İnsan ve Toplum	Ali Nasuh Mahruki (s.161)	156
	Türkiye Ampute Millî Futbol Takımı Türkiye Üçüncüsü Oldu (s.166)	63
	Engelleri Aşıyoruz (s.167)	100
	Adam Olacak Çocuk (s.168)	135

Ek 13. YİTÖS B1 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metinlerindeki Kelime Sayılarına Ait Tespitler

Ünite Adı	Metin Başlığı	Kelime sayıları
	Genç İhtiyar (s.10)	170
	Ekonomist Serdar Şenol Değerlendiriyor (s.14)	125
	Dedikodu (s.15)	43
	İletişim Araçları (s.16)	289

1. Haberin Var mı?	Eskiden Çok Eskiden (s.19)	144
	Haberler (s.20)	204
	Yetenek İşi (s.21)	72
	Sosyal Medya (s.23)	178
	Tellal (s.24)	100
2. Yorumlar ve Görüşler	Türkü Baba (s.28-29)	268
	5. İşaretleyim, Okuyalım (s.30)	19
	Hat Sanatı (Hüsnühat) (s.32)	161
	Seyahat Danışmanları Arıyoruz (s.33)	62
	Yarın Buluşalım (s.33)	105
	5. Okuyalım, İnceleyelim (s.35)	63
	Metin Hoca'nın Ders Notları (s.38)	159
	İş Görüşmesi (s.39)	171
	Özgeçmiş (s.40)	103
	Yemek Kokusu (s.42)	187
	Babam ve Oğlum (s.43)	151
	Tercüman-ı Ahval (s.44)	62
	Büyük Heyecan (s. 48-49)	154
	4. Okuyalım, Tamamlayalım (s.50)	37
	5. Okuyalım, İnceleyelim (s.50)	80
3. Eğitim	Hayatımızdaki "Keşke"ler (s.51)	293
	Yaren Üniversiteye Kayıt Yaptırıyor (s.52-53)	257
	Yaren'in Fakültesi (s.53)	124
	Üniversitemizdeki İmkânlar (s.54-55)	272
	Dil Ne Taşır? (s.57)	251
	2. Okuyalım, İnceleyelim (s.58)	98
	4. Okuyalım, Tamamlayalım (s.59)	27
	5. Okuyalım, Tamamlayalım (s.59)	68
	Kitap Okumanın Faydaları (s.62-63)	113
	En Değerli Ödülüm (s.64)	149
	Kitap Okuyorum, Hem de Çok Hızlı (s.65)	229
	Türklerde Kitap Ciltleme Sanatı (s.66)	100
	Kafede (70-71)	200
	2. Okuyalım, İnceleyelim (s.71)	46
	5. Okuyalım, Cevaplayalım (s.72)	94
Kültür Elçileri Türkiye'de (s.73)	237	
Yunus Emre Enstitüsü Üsküp (s.75)	214	

4. Gelin Tanış Olalım	Kayıt Bürosunda (s.76)	94
	11. Fiillere Dikkat Ederek Okuyalım (s.77)	62
	Bir Ömür (s.78)	112
	Altınkanat Müteahhit (s.79-80)	287
	Hangisini Alalım (s.80)	150
	Sürpriz (s.82-83)	182
	Garanti Belgesi (s.84)	160
	Altınkanat Buzdolabı İçin Garanti Belgesi (s.85)	100
	Buzdolabı Kullanım Talimatı (s.85)	67
	Bir Gazete Haberi (s.86)	65
	Elektrik Kazalarına Karşı Neler Yapılmalı? (s.86-87)	91
5. Engelleri Kaldıralım	Ömrün Garanti Belgesi Var mı? (s.88)	291
	Parmaklarıyla Gören Adam (s. 92-93)	135
	Sanat Galerisi (s.95-96)	244
	Yağmur Adam (s.98-99)	117
	6. Okuyalım, Cevaplayalım (s.103)	84
	Nasıl Yardım Ederiz? (s.104)	164
6. Kurgu	Âşık Veysel Şatıroğlu (s.106)	139
	Uykudaki Dünyamız: Rüyalar (s.110-111)	304
	Rüya İçinde Rüya (s.111-112)	318
	5. Okuyalım, İnceleyelim (s.113)	60
	Menemen (s.114-115)	40
	Köpek Uçağı Isırdı (s.116)	91
	Dertliyim (s.117-118)	193
	Anket (s.119)	141
	Sinema Daveti (s.119-120)	147
	Çiçek Festivali (s.123)	246
7. Kutlama	Türk toplumunda Rüya (s.126)	74
	Haka Dansı (s.130-131)	235
	Mezun Olduğumuz Gün (s.133)	126
	Festivale Gidelim (s.135)	223
	Gül Dalında Bir Dilek (s.140)	180
	Düğün (s.142)	264
8. Ömür Dedğin	Tuzlu Kahve (s.145)	105
	Bir Yastıkta Kocamak (s.146)	90
	Tahir ile Zühre (s.150-151)	285
	Başyapıt (s.153)	50

Seherde Uğradım Ben Bir Güzele (s. 155)	66
Manilerimiz (s.155)	30
Bir Liderin Doğuşu (s. 156)	256
Çobanlıktan ÖSS Zaferine (s. 158)	163
Ayşe Kulin (s.161-162)	392
Türk Sinemasının Unutulmaz İkilişi Münir Özkul-Adile Naşit (s.166)	97

Ek 14. YİTÖS B2 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metinlerindeki Kelime Sayılarına Ait Tespitler

Ünite Adı	Metin Başlığı	Kelime Sayısı
1. Mesleğimde İlerliyorum	Yıllar Sonra (s.10-12)	560
	4. Okuyalım (s.13)	111
	5. Okuyalım, İnceleyelim (s.13)	173
	Hangisi Doğru (s.16)	163
	Başarılı İnsanların farklı Yaptığı 12 Şey (s.18-20)	593
	İş Yerinde (s.20-21)	126
	7. Okuyalım (s.21)	49
	Kazlardan Alınacak Çok Ders Var (s.22)	219
	Erasmus (s.24-25)	181
	Leonardo (s.25-26)	146
	Mevlana (s.26)	174
	Mariya Türkiye’de (s.27)	86
	Rapor (s.30)	82
	Püf Noktası (s.32)	147
2. Değerlerimiz	Murat Evren’le Röportaj (s.36-37)	344
	İki Arkadaş (s.42-43)	464
	5. Okuyalım, İnceleyelim (s.45)	95
	En Yakın Arkadaşım (s.47-48)	283
	Aslan İle Fare (s.49)	113
	Komşuluk (s.50-51)	170
	İmece (s. 54)	111
	Mesele Mühim (s. 59)	128
	Sevgili Anneciğim ve Babacığim (s. 61)	221
	Gebelikle İlgili İnanışlar (s. 63)	103
Kimse Beni Anlamıyor (s. 64-67)	421	
Gençlik Dönemi (s. 67-68)	148	

3. Bir Ömür Böyle Geçti	Ekmek Aslanın Ağzında (s. 68)	122
	6. Okuyalım, Cevaplayalım (s. 69)	69
	Huzurevinde Kahvaltı (s. 73)	265
	Yaşlılık (s. 74-75)	375
	8. Okuyalım, Örnekteki gibi Tamamlayalım (s. 76)	54
	Türklerde Ad Verme Geleneği (s. 78)	151
4. Mutfakta Kim Var?	Birinin Yemeği Diğèrinin Zehridir (s. 82-84)	761
	Analı Kızlı Çorbası (s. 86-87)	217
	Ölçüyü Kaçırarak (s. 90-91)	220
	Yemek Yapmak Uzmanlık İster (s. 94-97)	638
	Misafir Umduğunu Değil Bulduğunu Yer (s. 98)	115
	İstanbul'da Yaşama Sanatı (s.102-103)	292
5. Tercihiniz Nedir?	Memleket İsterim (s.106)	45
	Bir Elmanın Yarısı Sen Yarısı Ben (s.109)	96
	Bakış Açısı (s.110)	130
	Sanata Adanmış Bir Ömür (s.113-114)	485
	40 Yıl 2 Dakika (s.115)	263
	Duyguların Dili Oya Sanatı (s.116)	163
6. Neler Oluyor Hayatta?	İlginç Olaylar (s.120-121)	73
	2. Okuyalım, İnceleyelim (s.121)	237
	Tornado (s.126-128)	339
	Bunları Biliyor musunuz? (s.129)	136
	Sıra Dışı Başarılar (s.130)	315
	Okuyalım, Sıraya Koyalım (s.133)	180
7. Öğrendim, Çalıştım Başardım	Şans Oyunları (s.136-137)	234
	Serbest Okuma (s.138)	193
	Öğrenme Devam Ediyor (s.142-143)	141
	Nasıl Öğreniyoruz? (s.143-144)	168
	3. Okuyalım, Tamamlayalım (s.149-150)	24
	Öğrenme Çeşitleri Testi (s.151-152)	209
8. Misafir Sever misiniz?	Onlar Çalıştılar ve Başarılı Oldular (s.155-157)	587
	Geçmişten Günümüze Meslekler (s.158)	145
	Türkiye'de Misafirperverlik (s.163)	202
	İki Orta, Bir Sade (s.165-166)	339
	Ticaret Hayatı (s. 170)	284
	Köy Odaları (s. 173)	258
Tanrı Misafiri (s.178)	147	

Ek 15. YİTÖS C1 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metinlerindeki Kelime Sayılarına Ait Tespitler

Ünite Adı	Metin Başlığı	Kelime Sayısı
1. Spor	Olimpiyatların Öyküsü (s.10-14)	828
	Olimpiyat Oyunları Nerede Düzenlenir? (s.16-17)	472
	Kırmızı Giyen Kazanır (s.19)	101
	2008 Avrupa Futbol Şampiyonası (s.22-23)	222
	7. işaretleyelim yerleştirelim (s.23-25)	343
	Egzersiz Neden Bu Kadar Yararlı? (s.28-30)	557
	Geleneksel Bir Türk Sporunu: Matrak (s.32)	214
2. Değişen Dünya	Elvan Abeylegesse (s.33)	267
	Pekin'den Londra'ya (s.36-39)	467
	İpek Yolu'ndan Marmaray'a (s.40-41)	589
	Göçebe (s.42)	106
	İki Otobüs Meraklısının Serüveni (s.43-45)	364
	Türkiye'de Eğitim (s.46-47)	169
	Kullanma Kılavuzu (s.50)	184
3. Kelimelerin Büyülü Dünyası	Yıkanacak Giysilerin Hazırlanması (s.51)	201
	Antakya (s.52)	160
	Geçmişten Günümüze Tıp (s.53)	276
	Tarihten Hazır Cevaplar (s.56-57)	214
	Dil İncelik İster (s.59)	85
	Lambada Titreyen Alev Üşüyor (s.62-64)	894
	Sözcükleri Birbiriyle Karşılaştırma (s.65)	16
Tatlı Dil (s.67)	209	
Sevi Şiiri (s.68)	161	
Sözcükleri Yanlış Anlamda Kullanma (s.70)	15	

	Serbest Okuma (s.70)	125
	Kelimelerin Gizli Dili (s.71)	340
	Hayvanlar Âlemi (s.74-75)	308
	İnci Kefali (s.78-80)	354
	Oksijen Makineleri (s.81-83)	535
4. Canlılar Âlemi	Tutsaklık mı Koruma mı? (s.86-87)	289
	6. Okuyalım, Boşlukları dolduralım (s.89)	65
	Bunları Biliyor musunuz? (s. 90)	193
	Şerbet (s.90)	121
	Yeryüzünün Süzgeçleri (s.90)	188
	Yazı Nasıl Ortaya Çıktı? (s.96-97)	388
	Orhon Yazıtları (s.98-99)	238
	“Maya” Deyince Akla O Gelir (s.101)	119
5. Tarihe Yolculuk	Boğaziçi Köprüsü (s.104-105)	348
	Büyük Üstatlar (s.107-109)	509
	Kadeş Antlaşması (s.110)	146
	Rosetta Taşı (s.111)	286
	Sempozyum ve Bildiri (s. 114-116)	380
	Yabancılara Türkçe Öğretiminde Yunus Emre Enstitüsü Modeli (s.120)	231
	Bir Sempozyum Yap (s.122)	290
6. Bilimin Gözüyle	Türk-Boşnak Halk Kültürünün Ortak Unsurları (s. 124-126)	450
	Kültürel İlişkiler (s.128)	262
	Hulusi Behçet (s.129)	225
	Sıra Sıra Boncuklardan Mini Mini Bilgisayarlara (s.132-134)	436
7. Sayılarla Hayat	Hoca'nın Hesabı (s.136)	86
	Deli mi Akıllı mı? (s.137)	127
	Sayılar Yalan Söylemez (s.137)	51

	Arabının Hangi Lastiği Patladı? (s.138)	87
	Uçak Yolculuğu (s. 138-139)	112
	Türkiye'nin Nüfusu Açıklandı (s.140-141)	456
	Türkiye Bursları Başvuru, Değerlendirme ve Seçim (s.142-143)	88
	Kültürümüzde Sayılar (s.145-148)	1185
	Bu Sayılar Uçaklarda Niçin Yok? (s.150-151)	278
	Batıl İnançlar 151	217
	Deyimler Kalıp Sözler (s. 152)	155
	Hakk'ın Kandilinde Gizli Sır İdim (s.152)	148
	Değerlendirme (s.153)	226
8. Kişiler, Kişilikler	Cahit Arf (s.156-158)	703
	Cahit Arf; Bir Efsanenin Ardından (s.158-159)	325
	El Yazısı Analizi (s.162-163)	720
	Yüz Hatları ile Karakter Okumak (s.165)	348
	Kıyafetnameler (s.168)	158
	Vermeyince Mabut Neylesin Mahmut (s.169)	320

Ek 16. İTÖS A1 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metinlerindeki Kelime Sayılarına Ait Tespitler

Ünite Adı	Metin Başlığı	Kelime Sayısı
1. Merhaba	Tanışma (s.8-9)	170
	Sınıf (s. 14)	42
	Okul (s.22)	96
2. Nerede	Kaç? (s. 26-27)	72
	Neredesin? (s. 31)	81
	Mağazalar (s.34)	73
	Bir Günüm (s. 39)	216
3. Ne Yapıyorsun?	Sosyal Gruplar (s.43)	150
	Hafta Sonu Ne Yapıyorsun? (s. 46)	159
	Öğrenciler (s. 48)	80
	Benim Ailem (s.52-53)	90

4. Benim Dünyam	Benim Sınıfım (s. 56-57)	145
	Sevgili Ailem (s. 59-60)	166
	Aileler (s. 64)	85
	Ne zaman (s. 68)	90
5. Zaman Zaman	Bayramlar (s. 72-73)	169
	Özel Günler (s. 75-76)	195
	İlginç Festivaller (s. 78)	166
6. Çevremiz ve Biz	Akrabalarım (s. 82-83)	283
	Benim Mahallem (s. 87)	177
	Hastayım (s.91)	137
	Sohbet Kültürü (s. 94)	101

Ek 17. İTÖS A2 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metinlerindeki Kelime Sayılarına Ait Tespitler

Ünite Adı	Metin Başlığı	Kelime sayıları
1. Gezelim Görelim	Şiş Kebap Yapalım (s.9)	66
	Yemek Siparişi (s.12-13)	86
	Arkadaş Arıyorum (s. 16-17)	72
	Yemek Kültürü (s.20)	56
2. Haberiniz Olsun	Dünyadaki İlkler (s. 24)	57
	Dün Neler Yaptın (s. 27-28)	132
	Sağlık İçin Daha Çok Balık Tüketin (s.31-32)	80
3. Neler Olacak	Gökyüzünde İnsanlar (s.34)	89
	Geleceğe Mektup (s.38-39)	147
	Avrupa Turu (s.42-43)	179
4. Evvel Zaman İçinde	Piknikte (s.45-46)	179
	Kahve Dünyası (s.48)	87
	Yeni komşu (s.52-53)	207
5. Ne Olur Ne Olmaz	Keloğlan ve Sihirli Tas (s.56-57)	261
	Eşeğin Sözü (s.60)	101
	Efsaneler (s.64)	227
	Doğa Olayları (s.69-70)	251
5. Ne Olur Ne Olmaz	Alışkanlıklarımız ve Hobilerimiz (s.72)	174
	Çalığışu (s.75)	194
	Geleneksel Oyunlar (s.78)	116
	İş İlamı (s.83)	259

6. Neler Yapabilirsiniz?	Otelde (s. 86-87)	211
	İstanbul'da Neler Yapabilirsiniz? (s.89-90)	194
	Halk Oyunları (s.92)	119

Ek 18. İTÖS B1 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metinlerindeki Kelime Sayılarına Ait Tespitler

Ünite Adı	Metin Başlığı	Kelime sayıları
1. Yeni Bir Hayat	Nasıl Bir Ev Arıyorsunuz? (s.9)	260
	Nereye Gideceğiz (s.12-13)	257
	İçimdeki Türkiye'm (s.16-17)	233
	Dillerdeki İlginç Kelime Benzerlikleri (s.20)	82
2. İş Dünyası	İş Hayatındaki Roller (s.25)	240
	Yoğurdun Steve Jobs'u (s.29-30)	325
	Meslek Seçimi (s.32-33)	242
	İlginç Meslekler (s.36)	114
3. Her Şeyin Başı Sağlık	Sağlığın Anahtarı (s.40)	179
	Yüz Yaşında Hâlâ Dinç (s.43-44)	257
	Kristal Tedavileri (s.48-49)	266
	Hamam Merakı (s.52)	277
4. Eğitim Hayatı	Herkes Aynı Şekilde mi öğrenir? (s.56-58)	376
	Türkçe Farklı Bir Dil (s.60)	151
	Vazgeçmek İçin Çok Erken (s.63-64)	222
	Türkiye'deki Yabancı Okullar (s.66)	195
5. Hayallerimiz	"Keşke" Oynayalım mı? (s.70-71)	218
	Pişmanlıklarımızdan Kurtulun (s.74-75)	315
	Murphy Kanunları (s.79)	235
	Uğurlu ve Uğursuz Sayılar (s.82)	144
6. İnsanlar Konuşa Konuşa	Öğrenci Evi (s.87-88)	318
	Türk Aile Yapısı (s.90-91)	268
	Komşuluk Ölüyor (s.94-95)	216
	Misafir Kültürü (s.97)	305

Ek 19. İTÖS B2 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metinlerindeki Kelime Sayılarına Ait Tespitler

Ünite Adı	Metin Başlığı	Kelime sayıları
-----------	---------------	-----------------

1. Leyleği Havada Görmek	Bavul Hazırlama Sanatı (s.8-9)	343
	Turizmde Çek-Yat Yöntemi (s.13)	364
	Meryem Ana Evi (s.16-17)	308
	Ünlü Seyyahlar (s. 19)	274
2. Geçmişten Günümüze	Çocukluğumdan Bugüne Teknoloji (s. 25-26)	426
	Günümüzde İletişim (s.30-31)	286
	Ulaşım Araçları (s.34-35)	238
	Türkiye-Almanya-Fransa (s.39)	204
3. Bir Yudum İnsan	Kişilik ve Karakter (s.45)	327
	Renklerin İnsan Psikolojisine Etkisi (s. 48-49)	439
	Duygusal Zekâ (EQ) (s.53)	317
4. Bana Her Şey Yakışır	Müzikle Tedavi (s.56)	198
	Moda Nedir, Ne Değildir? (s.60-61)	285
	Kalıcı Moda Var mı? (63-64)	181
5. Harikalar Diyarı	Dikkat Giysileriniz Konuşuyor (s.67-68)	386
	Peri Bacaları (s.74-75)	238
	Tac Mahal (s.78-79)	291
	İlginç İcatlar (s.82-84)	302
6. Şaşıtm kaldım	Ünlü Kaphıcalar (s.86)	125
	İnsan Vücutuyla İlgili Bilmediklerimiz (s.91-92)	329
	Başarabilmek (s.96-97)	257
	Bunları Biliyor musunuz? (s.101-102)	202
	Beden Dili (s.104)	72

Ek 20. İTÖS C1 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metinlerindeki Kelime Sayılarına Ait Tespitler

Ünite Adı	Metin Başlığı	Kelime sayıları
1. Öyle Bir Geçer Zaman Ki	Saatin İcadı (s.10-12)	755
	24 Saat Yetmiyorsa (s.16-18)	703
	Ünlü Bilim Adamlarının Çocuklukları (s.21-23)	617
	12 Hayvanlı Takvimi (s.26)	236
	Cengiz Dağcı (s. 27)	128
	Yoldaşlar (s. 27)	190
	Yansılar I (s. 27)	105
	Aşkın Kimyası (s.32-33)	553
	Ünlü Âşıklar ve Aşk Mektupları (s.38-39)	593

	Aşkın Sırrı (s. 41-42)	776
2. Aşk Olsun	Aşkın Tacı: Evlilik Gelenekleri (s.46)	158
	Aşk Olsun (s.46)	213
	Cengiz Aytmatov (s.47)	106
	Dişi Kurdun Rüyalari (s.47)	118
	Büyük İkramiyeyi Kazanıp Kaybedenler (s.50-51)	529
3. İşini Şansa Bırakma	Satranç ve Tavla (s.55-56)	470
	Elmas Gerdanlık (s.58-60)	1002
	Kültürden Kültüre (s.62)	266
	Mehmet Akif Ersoy (s.62)	134
	Bir Gece (s.63)	142
4. Bir Maruzatım Var	Arzuhâlden Dilekçeye (s.67)	183
	İş Görüşmelerinde İşverenler Nelere Dikkat Eder? (s.73-74)	316
	Fatih Sultan Mehmet Mahkemedede (s. 76-77)	418
	Sezai Karakoç (s.79)	116
	Mona Rosa (s.79)	350
5. Film Şeridi Gibi	Kültürden Kültüre (s.80)	424
	Lumiere Kardeşler (s. 84-85)	447
	Susuz Yaz (s.89-91)	791
	Yabancı Ülkelerde Yayınlanan Türk Dizileri (s.94-95)	546
	Kültürden Kültüre (s.99)	341
6. Bilgi Dünyası	Necip Fazıl Kısakürek (s.100)	197
	Çile (s.100)	142
	Bilge ve Bilgelik (s.104-105)	604
	Bilgi Teknolojisi (s.108-109)	335
	Bilgi Toplumu ve Üniversiteler (s.112-113)	700
	Kültürden Kültüre (s.115)	198
	Cemil Meriç (s.116)	167
	Kültür ve Medeniyet (s.116)	311

Ek 21. YİTÖS A1 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metinlerinde Öğretilmeden Kullanılan Dil Bilgisi Yapılarına Ait Tespitler

Ünite Adı	Metin Başlığı	Metinde Yer Alan Öğrenilmemiş Gramer Yapıları
	Tanışalım (s.11)	
	Adınız ne? (s.11)	
	Sizi Tanıştırıyorum (s.12)	
	Tanıştığımızı Memnun Oldum(s.12)	

	Bu Kim? (s.17)	
	Öğrenci Hayatı (s.19)	
1. Tanışma	Günaydın (s.19)	Bulunma hâli eki (1),
	Ne Var, Ne Yok? (s.21)	Bulunma hâli eki (4), ünsüz benzeşmesi (4)
	Ne Var, Ne Yok? (s.21)	Bulunma hâli eki (6), ünsüz benzeşmesi (6)
	Var mı? (s.21)	Bulunma hâli eki (4), ünsüz benzeşmesi (3)
	16. İnceleyelim Okuyalım (s.24)	Buluma hâli eki (2), ünsüz benzeşmesi(2)
	İyi Günler (s.26)	
	Kişisel Bilgilerim (s.28)	Şimdiki zaman (1), şahıs eki (5)
	Boş Odanız Var mı?	
	Resepsiyonda	
	Ailemi Çok Seviyorum (s.35)	İyelik eki (6), isim tamlaması (6)
	Aile Bahçede (s.44)	Bulunma hâli eki (2), belirtme hâli eki (1), yönelme hâli eki(1)
	Maç Başlıyor (s.46)	Bulunma hâli eki (1), yönelme hâli eki (3), belirtme hâli eki (4), isim tamlaması (3)
	11. Okuyalım (s.47)	Bulunma hâli eki (4) ünsüz benzeşmesi (1)
2. Ailemiz	2. Okuyalım Yazalım (s.49)	İyelik eki (2)
	Haydi, Öğrenelim (s.50)	
	Nereden Geliyorsun? (s.51)	
	Nereden Nereye? (s.51)	
	Ailem (s.52)	İyelik eki (9), ile (bağlaç, edat) (1), isim tamlaması (2), gibi edatı (1), için edatı (1), ek fiilin geniş zamanı (1), ünlü düşmesi (1)
	1. İnceleyelim Okuyalım (s.56)	
	Bilet Var mı? (s.57)	İsim fiil (1), iyelik eki (1), şahıs eki (1)
	Murat Dün Neler Yaptı? (s.58)	İsim tamlaması (3)
3. Günlük Hayat	Öncesi Sonrası (s.59)	İyelik eki (1), isim tamlaması (1), ek fiilin geçmiş zamanı (1)
	7. Okuyalım (s.60)	
	Sınav Takvimim (s.63)	İsim tamlaması (1)
	Alışveriş Sepeti (s.66)	İyelik eki (2)
	Derya Kuzusu (s.68)	İsim tamlaması (1), iyelik eki (3)
	Sevgili Günlük (s.69)	İyelik eki (8), isim tamlaması (6), İsim fiil (1), -A kadar (1),
	2. Okuyalım Tamamlayalım (s.70)	İsim tamlaması (5)

	Para (s.71)	İyelik eki (5), isim tamlaması (2), ünlü düşmesi (1), ek fiilin geçmiş zamanı (3)
	Alışverişte Neler Söylüyoruz (s.74)	
	Arkadaşım Derya (s.80-81)	İsim tamlaması (4), istek kipi (1), gelecek zaman (1)
	5. İnceleyelim, Okuyalım (s.82)	
	Üniversitem (s.83)	İsim tamlaması (4), zamir “n”si (1)
	1. İnceleyelim, Okuyalım (s.84)	İsim tamlaması (3)
	7. Okuyalım (s.85)	
	Muhtarlık Nerede? (s.86)	İsim tamlaması (5)
	Pazardan Eve Kadar (s.87)	İçin edatı (1), isim fiil (2), isim tamlaması (5)
4. Çevremiz	13. Okuyalım, İnceleyelim (s.88)	
	Haftalık Planımız (s.89)	Sıfat yapan “ki” (1), zamir “n”si (2), isim tamlaması (3)
	Alo, Evde Kimse Yok mu? (s.90)	
	Yemekte Neler Var? (s.92)	İsim tamlaması (11), -DIktAn sonra (1), istek kipi (1)
	Gelecek On Yılda Neler Olacak? (s.93)	İsim tamlaması (1)
	Bir Günlük Planım (s.93)	
	Hacı Bayram Veli’den Seçmeler (s.94)	
	Öğretmen Olacağım (s.98)	
	Öğrencim Ali (s.99)	Karşılaştırma derecesi (zarf: daha) (1), isim fiil (1)
	Mesleğimi Seviyorum (s.100)	Dolaylı anlatım (1), istek kipi (1)
	7. Cümleleri Okuyalım (s.101)	
	10. Cümleleri Okuyalım (s.101)	
	Bilin Bakalım Ben Kimim? (s.102)	
	Aile Sağlığı Merkezinde (s.106)	İstek kipi (1)
5. Meslekler	Doktorumuz Tavşan Hanım (s.108)	İstek kipi (1)

	10. Okuyalım Eşleştirelim (s.109)	Dönüşlü zamir (1), göre edatı (1), ek fiilin geniş zamanı (1), gibi edatı (1)
	Âmâ Ressam (s.111)	
	Ömer Altınkanat (s.112)	İsim fiil (17)
	Benim Sayfam (s.113)	
	Kuaförde (s.113)	İsim fiil (1)
	8. Okuyalım, Tamamlayalım (s.114)	Ek fiilin geniş zamanı (2), gibi edatı (1)
	Geleneksel Meslekler: Bakırcılık (s.114)	
	2. Okuyalım, Tamamlayalım (s.119)	
	5. Okuyalım Tamamlayalım (s.120)	
	Uçakta (s.122)	İsim fiil (3), ek fiilin geniş zamanı (3), “DİK” sıfat fiili (1), için edatı (1)
6. Ulaşım	Ben Kimim? (s.124)	
	Hızlı Adam (s.126)	Ettirgen çatı (1), -mAk üzere (1)
	Sedat ve Ailesi Piknikte (s.131-132)	Dönüşlü çatı (2), ek fiilin geçmiş zamanı (2)
	Fayton (s.134)	Ek fiilin geçmiş zamanı (1)
	“Alo”nun Hikâyesi (s.138)	“IncA” zarf fiili (2), isim fiil (2), ettirgen çatı (2), “ArAk” zarf fiili (1), ek fiilin geçmiş zamanı (1)
	En Ucuz Uçak Bileti (s.140-141)	İsim fiil (6), edilgen çatı (2), yeterlik fiili (1), ek fiilin geçmiş zamanı (1)
	1. Bilgisayar Size Ne Diyor? (s.144)	Ettirgen çatı (1), ek fiilin geçmiş zamanı (1)
7. İletişim	2. Bilgisayar Size Ne Diyor? (s.145)	Dönüşlü zamir (1), isim fiil (1), dönüşlü çatı (1), ek fiilin geçmiş zamanı (1)
	4. Bilgisayar Size Ne Diyor? (s.149)	Dönüşlü zamir (1)
	Haberleşme (s.152)	İsim fiil (3), ettirgen çatı (1), ek fiilin geçmiş zamanı (1)
	Büyükada’da Hafta Sonu (s.156-157)	Dönüşlü çatı (1), “AcAk” sıfat fiili (1), için edatı (1), ettirgen çatı (1), ek fiilin geçmiş zamanı (1)
	Hafta Sonu Nereye Gidelim? (s.157)	İsim fiil (3), -DİK sıfat fiili (1)
	Doğa Yürüyüşü (s.158)	İsim fiil (5), ettirgen çatı (1), “hem...hem” bağlacı (1), ek fiilin geçmiş zamanı (1)
8. Tatil	Seyahat Acentasında (s.159-160)	İsim fiil (4)

Melike'nin Yaz Tatili Planı (s.162)	-DAn dolayı (1)
Tatilde Yaptıklarım (s.163)	“-A...-A zarf fiili (3) “İp” zarf fiili (1)
Tatili Çok Seviyorum (s.164)	Dönüşlü çatı (1), dönüşlü zamir (1), ettirgen çatı (1)
Okul Gezisi (s.165)	
Bayram Günü (s.166-168)	
Bayram Namazı (s.172)	Ek fiilin geçmiş zamanı (4), işteş çatı (1), dönüşlü zamir (1)

Ek 22. YİTÖS A2 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metinlerinde Öğretilmeden Kullanılan Dil Bilgisi Yapılarına Ait Tespitler

Ünite Adı	Metin Başlığı	Metinde Yer Alan Öğrenilmemiş Gramer Yapıları
1. Zaman Mekân	Semih'in Bir Günü (s.10-11)	Ek fiilin geçmiş zamanı (2), dönüşlü çatı (2), bu yüzden (1)
	Bir Ressamın Hikâyesi (s.12)	İsim fiil (3),
	Resim Sergisinde (s.13)	İsim fiil (1), ettirgen çatı (1)
	Üç Önemli İnsan (s.14)	Ek fiilin geniş zamanı (1), ettirgen çatı (1)
	Tatlı Telaş/Tatil Planı (s.18)	İsim fiil (6)
	4. Cümleleri Okuyalım, Farklarını Söyleyelim (s.18)	İsim fiil (1)
	Ağrı Dağı Efsanesi (s.19)	İsim fiil (2), dönüşlü çatı (1)
	Zaman Nasıl Geçti (s.20)	İsim fiil (8)
	İş İlanları (s.22)	İsim fiil (1)
	Müjde (s.22-23)	İsim fiil (1)
	Kayseri'de Emlakçıda (s.24-25)	İsim fiil (1)
	Kayseri (s.25)	Ek fiilin geniş zamanı (1), gibi edatı (1)

	Kayseri Mantısı (s.26)	Ek fiilin geniş zamanı (4), isim fiil (1), göre edatı (1), gibi edatı (1)
	Kırmızı Burun (s.31)	İsim fiil (2), gibi edatı (1), bu yüzden (1)
	Alerjik Nezle (s.33)	İsim fiil (3), ek fiilin geniş zamanı (2), şart kipi (1)
	Niçin (s.35)	İsim fiil (9)
	İhtiyarlıktandır (s.38)	Ek fiilin geniş zamanı (5), isim fiil (4), dönüşlü çatı (1), işteş çatı (1), ettirgen çatı (1)
	Çevre Kirliliği (s.39)	Ettirgen çatı (1)
2. Sağlıklı Yaşam	Ağaç Dikme Şenliği (s.40)	Ek fiilin geniş zamanı (6), isim fiil (1)
	Uzaylılar Kızamık Yapıyor (s.41-42)	Ettirgen çatı (2), dönüşlü çatı (1), geniş zaman (1)
	Ziyaret (s.44)	İsim fiil (1), ettirgen çatı (1)
	Trafik Psikolojisi (s.45)	Ettirgen çatı (1)
	Türk Hamamı (s.46)	Ek fiilin geniş zamanı (3), isim fiil (3), şart kipi (1)
	Gezici Kütüphane (s.51)	İsim fiil (6), eşitlik-görelilik eki (3), ettirgen çatı (1)
	Evde İş Bölümü (s.52)	
	8. Okuyalım (s.54)	İsim fiil (7), ek fiilin geniş zamanı (3), eşitlik-görelilik eki (1)
	Neşeli Günler (s.59)	Ek fiilin geniş zamanı (8), isim fiil (4), ettirgen çatı (1), edilgen çatı (1), eşitlik-görelilik eki (1), "hem...hem" bağlacı (1)
	Av Mevsimi (s.60)	İsim fiil (3), -Ip zarf fiili (1), edilgen çatı (1), eşitlik-görelilik eki (1)
3. Sosyal Etkinlikler	Altın Sporcu İle Röportaj (s.62)	Ek fiilin geniş zamanı (1)
	İster Beğen İster Beğenme (s.63)	İsim fiil (2)
	8. Okuyalım Yazalım (s.65)	
	Ata Sporumuz Cirit (s.68)	Ek fiilin geniş zamanı (3), isim fiil (2), ettirgen çatı (1)
	Her Yeri Görmek İstiyoruz (s.72-73)	-AcAk sıfat fiili(1)
	Tur Şirketinde (s.73)	
4. Güzel Ülkem	Çanakkale'ye Yolculuk (s.74-75)	
	Likya Yolu (s.77)	-mAz sıfat fiili (1)
	Peri Pansiyonu (s.79)	Ek fiilin geniş zamanı (2), ettirgen çatı (1)
	Kiralık Odalar (s.81)	Ek fiilin geniş zamanı (5), edilgen çatı(2)

	Yöresel Lezzetler Festivali (s.82-84)	Ek fiilin geniş zamanı (1), şart kipi (1)
	Sütlü Tatlılar (s.87)	Ettirgen çatı (7), -ArAk zarf fiili (1)
	Güllaç-Aşure (s.88)	Ek fiilin geniş zamanı (12), ettirgen çatı(3), edilgen çatı (1)
	Yiyecekler (s.82)	Ek fiilin geniş zamanı (8), ettirgen çatı (2), edilgen çatı (1)
	Ürettiğimiz Dokumalar (s.93)	Ek fiilin geniş zamanı (6), ettirgen çatı (1)
5. Üretimden Tüketime	Beyaz Eşyalar Tartışıyor (s.98)	Edilgen çatı (2),
	Yakıtta Tasarruf (s.101)	Ettirgen çatı (1), diye (1)
	Para Nerede (s.102)	Ek fiilin geniş zamanı (1)
	Sonbahar ve Kış İçin Alışveriş (s.106-107)	Ettirgen çatı (6)
	Ramazan Geliyor (s.109)	
	Çini Sanatı (s.110)	Ek fiilin geniş zamanı (7)
	Anneme Mektup (s.114-115)	
	Kuzen (s.116)	-AcAk sıfat fiili (1)
	7. Okuyalım (s.117)	
6. Duygular	Kızarmış Ekmek Kokusu (s.120-121)	Dönüşlü çatı (6), -mİş sıfat fiili (3), diye edatı(1), ettirgen çatı(1)
	Yeni Komşumuz (s.122-124)	Ek fiilin geniş zamanı (1), ettirgen çatı (1)
	Komedyenler (s.126)	Ek fiilin geniş zamanı (7), ettirgen çatı(1)
	Meddahlık (s.128)	Ek fiilin geniş zamanı (2), ettirgen çatı (2), şart kipi (1)
	Sabah Sabah Kim Acaba? (s.133)	Dönüşlü çatı (3)
	Evlilik Hazırlığı (s.134)	İşteş çatı (1)
	Elektrikli Ev Eşyaları (135-136)	Ek fiilin geniş zamanı (2)
7. Teknoloji ve İletişim	Programlar Arasında (s.139)	Ek fiilin geniş zamanı (2), işteş çatı (1)
	Telefon Görüşmesi (s.140-141)	
	9. Okuyalım, İşaretleylim (s.141)	
	2. Cümleleri Okuyalım (s.144)	

8. İnsan ve Toplum	Hafta Sonu Ziyareti (s.145)	Dönüşlü çatı (3), -mAk üzere (1), ettirgen çatı(1)
	Hayvanat Bahçesinde (s.146-147)	Ek fiilin geniş zamanı (3), dönüşlü çatı (2), şart kipi (1)
	Kuş Evleri (s.148)	Ek fiilin geniş zamanı (5), edilgen çatı (1), “-mIş” sıfat fiili (1),
	Salih Bey Kaygılarından Kurtuluyor (s.152-153)	Dönüşlü çatı (2)
	Kişilik Özellikleri (s.156)	Ek fiilin geniş zamanı (14),
	Sen Ne Olacaksın (s.160)	Ettirgen çatı (2) -IncA zarf fiili (1), -ken zarf fiili (1)
	Ali Nasuh Mahruki (s.161)	Ek fiilin geniş zamanı (3), -ken zarf fiili (1), ettirgen çatı (1), edilgen çatı (1)
	Türkiye Ampute Millî Futbol Takımı Türkiye Üçüncüsü Oldu (s.166)	Ek fiilin geniş zamanı (2), edilgen çatı (1)
	Engelleri Aşıyoruz (s.167)	Ek fiilin geniş zamanı (3), -mIş sıfat fiili (1)
	Adam Olacak Çocuk (s.168)	Ek fiilin geniş zamanı (1), edilgen çatı (1)

Ek 23. YİTÖS B1 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metinlerinde Öğretilmeden Kullanılan Dil Bilgisi Yapılarına Ait Tespitler

Ünite Adı	Metin Başlığı	Metinde Yer Alan Öğrenilmemiş Gramer Yapıları
	Genç İhtiyar (s.10)	-mAz sıfat fiili (1), şimdiki zamanın hikâyesi (1)
	Ekonomist Serdar Şenol Değerlendiriyor (s.14)	
	Dedikodu (s.15)	Dönüşlü zamir (2), edilgen çatı (1)
	İletişim Araçları (s.16)	Ettirgen çatı (3), edilgen çatı (1), -DIk sıfat fiili (1)
	Eskiden Çok Eskiden (s.19)	Ettirgen çatı (2), edilgen çatı (1)

1. Haberin Var mı?	Haberler (s.20)	Ettirgen çatı (2), Edilgen çatı (2)
	Yetenek İşi (s.21)	
	Sosyal Medya (s.23)	Ettirgen çatı (3)
	Tellal (s.24)	Dönüslü çatı (1)
2. Yorumlar ve Görüşler	Türkü Baba (s.28-29)	Ettirgen çatı (1), edilgen çatı (1), dönüslü çatı (1), -AcAk sıfat fiili (1)
	5. İşaretleyim Okuyalım (s.30)	
	Hat Sanatı (Hüsnühat) (s.32)	Ettirgen çatı (3), edilgen çatı (3), şart kipi (1), -mİş sıfat fiili (1)
	Seyahat Danışmanları Arıyoruz (s.33)	-Ar sıfat fiili (1)
	Yarın Buluşalım (s.33)	
	5. Okuyalım, İnceleyelim (s.35)	
	Metin Hoca'nın Ders Notları (s.38)	-AcAk sıfat fiili (1),
	İş Görüşmesi (s.39)	
	Özgeçmiş (s.40)	
	Yemek Kokusu (s.42)	Ettirgen çatı (5), dönüslü çatı (1), şart kipi (1), -mİş sıfat fiili (1),
	Babam ve Oğlum (s.43)	Ettirgen çatı (2), edilgen çatı (1)
	Tercüman-ı Ahval (s.44)	Edilgen çatı (5)
	Büyük Heyecan (s. 48-49)	Edilgen çatı (3), -Dİk sıfat fiili (1)
	4. Okuyalım, Tamamlayalım (s.50)	Dönüslü zamir (1)
5. Okuyalım, İnceleyelim (s.50)	Ettirgen çatı (1)	
Hayatımızdaki "Keşke"ler (s.51)	Ettirgen çatı (2), -Dİk sıfat fiili (1)	

3. Eğitim	Yaren Üniversiteye Kayıt Yaptırıyor (s.52-53)	Edilgen çatı (6), ettirgen çatı (4)
	Yaren'in Fakültesi (s.53)	Edilgen çatı (8), ettirgen çatı (3)
	Üniversitemizdeki İmkânlar (s.54-55)	Edilgen (3)
	Dil Ne Taşır? (s.57)	Edilgen çatı (1), ettirgen çatı (1)
	2. Okuyalım, İnceleyelim (s.58)	
	4. Okuyalım, Tamamlayalım (s.59)	
	5. Okuyalım, Tamamlayalım (s.59)	
	Kitap Okumanın Faydaları (s.62-63)	Ettirgen çatı (9), -Dlk sıfat fiili (2), Edilgen çatı (1).
	En Değerli Ödülüm (s.64)	Ettirgen çatı (2), -Dlk sıfat fiil (1)
	Kitap Okuyorum, Hem de Çok Hızlı (s.65)	Edilgen çatı (3), ettirgen çatı (1)
	Türklerde Kitap Ciltleme Sanatı (s.66)	Edilgen çatı (4), ettirgen çatı (2)
	Kafede (70-71)	
	2. Okuyalım, İnceleyelim (s.71)	
	5. Okuyalım, Cevaplayalım (s.72)	Ettirgen çatı (2)
Kültür Elçileri Türkiye'de (s.73)	Ettirgen çatı (4), edilgen çatı (3)	
Yunus Emre Enstitüsü Üsküp (s.75)	Edilgen çatı (4)	
Kayıt Bürosunda (s.76)		
11. Fiillere Dikkat Ederek Okuyalım (s.77)		
Bir Ömür (s.78)	-Dlk sıfat fiili (1)	
Altınkanat Müteahhit (s.79-80)		
Hangisini Alalım (s.80)	-Dlk sıfat fiili (2), edilgen çatı (1)	
4. Gelin Tanış Olalım		
Sürpriz (s.82-83)	-Dlk sıfat fiili (2), edilgen çatı (1)	

	Garanti Belgesi (s.84)	-Dİk sıfat fiili (2), -Dİğİnda zarf fiili (1)
	Altınkanat Buzdolabı İçin Garanti Belgesi (s.85)	Edilgen çatı (6), -Dİk sıfat fiili (4), -AcAk sıfat fiili (1), -mİş sıfat fiili (1), dönüştü zmir (1)
	Buzdolabı Kullanım Talimatı (s.85)	-mAz sıfat fiili (1)
	Bir Gazete Haberi (s.86)	Edilgen çatı (3)
	Elektrik Kazalarına Karşı Neler Yapılmalı? (s.86-87)	Edilgen çatı (10)
	Ömrün Garanti Belgesi Var mı? (s.88)	Geniş zamanın hikâyesi (1), -mİş sıfat fiili (1)
	Parmaklarıyla Gören Adam (s. 92-93)	
	Sanat Galerisi (s.95-96)	Edilgen çatı (3), -mAz sıfat fiili (1), -mİş sıfat fiili (1)
	Yağmur Adam (s.98-99)	
5. Engelleri Kaldırılım	6. Okuyalım, Cevaplayalım (s.103)	-Dİk sıfat fiili (1)
	Nasıl Yardım Ederiz? (s.104)	Edilgen çatı (3), -Dİk sıfat fiili (2); -AcAk sıfat fiili (1)
	Âşık Veysel Şatiroğlu (s.106)	Edilgen çatı (3), -Dİk sıfat fiili (1)
	Uykudaki Dünyamız: Rüyalarda (s.110-111)	-Dİk sıfat fiili (7), -mİş sıfat fiili (1), -AcAk sıfat fiili (1), -IncA zarf fiili (1), -Dİğİnda zarf fiili (1)
	Rüya İçinde Rüya (s.111-112)	
	5. Okuyalım, İnceleyelim (s.113)	
	Menemen (s.114-115)	
6. Kurgu	Köpek Uçağı Isırdı (s.116)	-Dİk sıfat fiili (1)
	Dertliyim (s.117-118)	-AcAk sıfat fiili (2), -mİş sıfat fiili (1)
	Anket (s.119)	-IncA zarf fiili (1), -AcAk sıfat fiili (1)
	Sinema Daveti (s.119-120)	-IncA zarf fiili (1)
	Çiçek Festivali (s.123)	-mİş sıfat fiili (1)

	Türk Toplumunda Rüya (s.126)	
	Haka Dansı (s.130-131)	
	Mezun Olduğumuz Gün (s.133)	
	Festivale Gidelim (s.135)	
7. Kutlama	Gül Dalında Bir Dilek (s.140)	
	Düğün (s.142)	
	Tuzlu Kahve (s.145)	-mAz sıfat fiili (1)
	Bir Yastıkta Kocamak (s.146)	
	Tahir ile Zühre (s.150- 151)	
	Başyapıt (s.153)	
	Seherde Uğradım Ben Bir Güzele (s. 155)	
	Manilerimiz (s.155)	
8. Ömür Dediğin	Bir Liderin Doğuşu (s. 156)	
	Çobanlıktan ÖSS Zaferine (s. 158)	-IncA zarf fiili (1)
	Ayşe Kulin (s.161-162)	
	Türk Sinemasının Unutulmaz İkilişi Münir Özkul-Adile Naşit (s.166)	

Ek 24. YİTÖS B2 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metinlerinde Öğretilmeden Kullanılan Dil Bilgisi Yapılarına Ait Tespitler

Ünite Adı	Metin Başlığı	Metinde Yer Alan Öğrenilmemiş Gramer Yapıları
	Yıllar Sonra (s.10-12)	

	4. Okuyalım (s.13)	
	5. Okuyalım, İnceleyelim (s.13)	
	Hangisi Doğru (s.16)	
	Başarılı İnsanların farklı Yaptığı 12 Şey (s.18-20)	-DikçA zarf fiili (1)
1. Mesleğimde İlerliyorum	İş Yerinde (s.20-21)	Tezlik fiili (1), süreklilik fiili (1)
	7. Okuyalım (s.21)	
	Kazlardan Alınacak Çok Ders Var (s.22)	
	Erasmus (s.24-25)	
	Leonardo (s.25-26)	
	Mevlana (s.26)	
	Mariya Türkiye’de (s.27)	
	Rapor (s.30)	
	Püf Noktası (s.32)	
	Murat Evren’le Röportaj (s.36-37)	-DikçA zarf fiili (1)
	İki Arkadaş (s.42-43)	
2. Değerlerimiz	5. Okuyalım, İnceleyelim (s.45)	
	En Yakın Arkadaşım (s.47-48)	
	Aslan İle Fare (s.49)	
	Komşuluk (s.50-51)	
	İmece (s.54)	
	Mesele Mühim (s.59)	
	Sevgili Anneciğim ve Babacığim (s.61)	-IncA zarf fiili (2), -DikçA zarf fiili (1)
	Gebelikle İlgili İnanışlar (s.63)	
	Kimse Beni Anlamıyor (s.64-67)	-DikçA zarf fiili (1)
	Gençlik Dönemi (s. 67- 68)	

	Ekmek Aslanın Ağzında (s.68)	
3. Bir Ömür Böyle Geçti	6. Okuyalım, Cevaplayalım (s.69)	
	Huzurevinde Kahvaltı (s.73)	
	Yaşlılık (74-75)	-IncA zarf fiili (1), -DıkçaA zarf fiili (1)
	8. Okuyalım, Örnekteki gibi Tamamlayalım (s.76)	
	Türklerde Ad Verme Geleneği (s.78)	
4. Mutfakta Kim Var?	Birinin Yemeği Diğerrinin Zehridir (s.82-84)	
	Analı Kızlı Çorbası (s.86-87)	
	Ölçüyü Kaçırarak (s.90-91)	-IncA zarf fiili (3)
	Yemek Yapmak Uzmanlık İster (s.94-97)	-DIğİndan zarf fiili (2)
	Misafir Umduğunu Değil Bulduğunu Yer (s.98)	
5. Tercihiniz Nedir?	İstanbul'da Yaşama Sanatı (s.102-103)	
	Memleket İsterim (s.106)	
	Bir Elmanın Yarısı Sen Yarısı Ben (s.109)	-DIğİndan zarf fiili (1)
	Bakış Açısı (s.110)	
	Sanata Adanmış Bir Ömür (s.113-114)	
6. Neler Oluyor Hayatta?	40 Yıl 2 Dakika (s.115)	
	Duyguların Dili Oya Sanatı (s.116)	
	İlginç Olaylar (s.120-121)	
	2. Okuyalım, İnceleyelim (s.121)	
	Tornado (s.126-128)	

	Bunları Biliyor musunuz? (s.129)	
	Sıra Dışı Başarılar (s.130)	
	Okuyalım, Sıraya Koyalım (s.133)	
	Şans Oyunları (s.136-137)	
	Serbest Okuma (s.138)	
	Öğrenme Devam Ediyor (s.142-143)	
	Nasıl Öğreniyoruz? (s.143-144)	
7. Öğrendim, Çalıştım Başardım	3. Okuyalım Tamamlayalım (s.149-150)	
	Öğrenme Çeşitleri Testi (s.151-152)	
	Onlar Çalıştılar ve Başarılı Oldular (s.155-157)	Tezlik fiili (1)
	Geçmişten Günümüze Meslekler (s.158)	
	Türkiye’de Misafirperverlik (s.163)	
	İki Orta, Bir Sade (s.165-166)	
	Ticaret Hayatı (s. 170)	
8. Misafir Sever misiniz?	Köy Odaları (s. 173)	
	Tanrı Misafiri (s.178)	

Ek 25. İTÖS A1 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metinlerinde Öğretilmeden Kullanılan Dil Bilgisi Yapılarına Ait Tespitler

Ünite Adı	Metin Başlığı	Metinde Yer Alan Öğretilmemiş Gramer Yapıları
	Tanışma (s.8-9)	
1.Merhaba	Sınıf (s. 14)	
	Okul (s.22)	Çünkü (1)

2. Nerede	Kaç? (s. 26-27)	İyelik eki (4), isim tamlaması (3), şahıs eki (2)
	Neredesin? (s. 31)	
3. Ne Yapıyorsun?	Mağazalar (s.34)	Ek fiilin geniş zamanı (12), çünkü (1), -DAn sonra (1)
	Bir Günüm (s. 39)	İyelik eki (17), yönelme hâli eki (12), ile edatı (3), belirtme hâli eki (2), -DAn sonra (2), ayrılma hâli eki(1)
	Sosyal Gruplar (s.43)	Belirtme hâli eki (6), iyelik eki (5), ile (bağlaç, edat) (3), -mİş sıfat fiili (1)
	Hafta Sonu Ne Yapıyorsun? (s. 46)	İsim tamlaması (2), dönüşlü çatı (1), belirtme hâli eki (1), ile (bağlaç, edat) (1), -dır (zarf)
	Öğrenciler (s. 48)	İyelik eki (7), ile (bağlaç, edat) (3), belirtme hâli eki (2), zamir “n”si (2), dönüşlü zamir (1)
4. Benim Dünyam	Benim Ailem (s.52-53)	
	Benim Sınıfım (s. 56-57)	zamir “n”si (3), isim tamlaması (2), belirtme hâli eki (1)
	Sevgili Ailem (s. 59-60)	İle (bağlaç, edat) (2), -DAn sonra (1), işteş çatı (1), çünkü (1)
	Aileler (s. 64)	İsim tamlaması (3)
5. Zaman Zaman	Ne Zaman? (s. 68)	İstek kipi (1)
	Bayramlar (s. 72-73)	Ek fiilin geniş zamanı (5), dönüşlü çatı (2), için edatı (1), ile (bağlaç, edat) (1), gibi edatı (1)
	Özel Günler (s. 75-76)	İsim tamlaması (8), ile edatı (4), isim fiil (1), ek fiilin geniş zamanı (1)
	İlginç Festivaller (s. 78)	İsim tamlaması (12), gelecek zaman (2), diye edatı (2), gibi edatı (2), çünkü (2)
	Akrabalarım (s. 82-83)	İle (edat, bağlaç) (4), ikileme (2), şart kipi (1), ettirgen çatı (1)
6. Çevremiz ve Biz	Benim Mahallem (s. 87)	İsim fiil (4), dönüşlü çatı (1)
	Hastayım (s.91)	Gelecek zaman (2), isim fiil (1), için edatı (1), yeterlik fiili (1), eşitlik görelilik eki (1)
	Sohbet Kültürü (s. 94)	İle (edat, bağlaç) (9), ek fiilin geniş zamanı (3), şart kipi (2), eşitlik-görelilik eki (1)

Ek 26. İTÖS A2 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metinlerinde Öğretilmeden Kullanılan Dil Bilgisi Yapılarına Ait Tespitler

Ünite Adı	Metin Başlığı	Öğrenilmemiş Gramer Yapılarının Kullanıldıkları Yerler
	Şiş Kebap Yapalım (s.9)	Ettirgen çatı (2), ikileme (1), için edatı (1)

1. Gezelim Görelim	Yemek Siparişi (s.12-13)	
	Arkadaş Arıyorum (s. 16-17)	Ek fiilin geniş zamanı (1), için edatı (1)
	Yemek Kültürü (s.20)	İle (bağlaç, edat) (1)
2. Haberiniz Olsun	Dünyadaki İlkler (s. 24)	
	Dün Neler Yaptın (s. 27-28)	İle (bağlaç, edat) (1)
	Sağlık İçin Daha Çok Balık Tüketin (s.31-32)	Ek fiilin geniş zamanı (3), gibi edatı (1)
	Gökyüzünde İnsanlar (s.34)	İsim fiil (3), gibi edatı (1), Karşılaştırma derecesi (zarf: en) (1), ek fiilin geniş zamanı (1),
	Geleceğe Mektup (s.38-39)	İkileme (2), ettirgen çatı(1)
3. Neler Olacak	Avrupa Turu (s.42-43)	İsim fiil (2), dönüşlü çatı (1), yeterlik fiili (1) ikileme (1)
	Piknikte (s. 45-46)	İşteş çatı (3), eşitlik- görelilik eki (1)
	Kahve Dünyası (s. 48)	Ek fiilin geniş zamanı (5), geniş zaman (4), isim fiil (3), karşılaştırma derecesi (zarf: daha) (1)
4. Evvel Zaman İçinde	Yeni Komşu (s. 52-53)	Dönüşlü çatı (4), işteş çatı (1)
	Keloğlan ve Sihirli Tas (s.56-57)	Ettirgen çatı (3), dönüşlü çatı (2), hem...hem bağlacı (1), isim fiil (1)
	Eşeğin Sözü (s.60)	
	Efsaneler (s.64)	Ek fiilin geniş zamanı (3), isim fiil (3), dönüşlü çatı (2), -ken zarf fiili (1)
5. Ne Olur Ne Olmaz	Doğa Olayları (s.69-70)	Ek fiilin geniş zamanı (12), isim fiil (2), dönüşlü çatı (1), -ken zarf fiili (1), işteş çatı (1), ettirgen çatı (1)
	Alışkanlıklarımız ve Hobilerimiz (s.72)	İsim fiil (7), ek fiilin geniş zamanı (4), ettirgen çatı (1), dönüşlü çatı (1)
	Çalışkuşu (s.75)	Ettirgen çatı (1), işteş çatı (1)
	Geleneksel Oyunlar (s.78)	Ettirgen çatı (6), isim fiil (1), şart kipi (1), dönüşlü çatı (1)
	İş İlanı (s.83)	İşteş çatı (5), isim fiil (1), ettirgen (1)
6. Neler Yapabilirsiniz?	Otelde (s. 86-87)	Ettirgen çatı (3), isim fiil (3)
	İstanbul'da Neler Yapabilirsiniz? (s.89-90)	İsim fiil (4), şart kipi (2), dönüşlü çatı (1)
	Halk Oyunları (s.92)	Ettirgen çatı (2), -DİKÇA zarf fiili (1), ikileme (1)

Ek 27. İTÖS B1 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metinlerinde Öğretilmeden Kullanılan Dil Bilgisi Yapılarına Ait Tespitler

Ünite Adı	Metin Başlığı	Öğrenilmemiş Gramer Yapılarının Kullanıldıkları Yerler
1. Yeni Bir Hayat	Nasıl Bir Ev Arıyorsunuz? (s.9)	İsim fiil (2), şart kipi (2), dönüşlü çatı(1)
	Nereye Gideceğiz (s.12-13)	İsim fiil (2), şart kipi (1)
	İçimdeki Türkiyem (s.16-17)	İkileme (2), isim fiil (2), “ki” bağlacı (1)
	Dillerdeki İlginç Kelime Benzerlikleri (s.20)	-An sıfat fiili (1), edilgen çatı (1), isim fiil (1)
2. İş Dünyası	İş Hayatındaki Roller (s.25)	Ettirgen çatı (2), işteş çatı(2), -IncA zarf fiili (2), şart kipi (1),
	Yoğurdun Steve Jobs’u (s.29-30)	Ettirgen çatı (2), gereklilik kipi (2)
	Meslek Seçimi (s.32-33)	-mAdAn zarf fiili (1), -DIk sıfat fiili (1), göre edatı (1)
	İlginç Meslekler (s.36)	Ettirgen çatı (1)
3. Her Şeyin Başı Sağlık	Sağlığın Anahtarı (s.40)	
	Yüz Yaşında Hâlâ Dinç (s.43-44)	Ettirgen çatı (3), -An sıfat fiili (2), dönüşlü çatı (1), göre edatı (1)
	Kristal Tedavileri (s.48-49)	Ettirgen çatı (12), edilgen çatı (2), şart kipi (1)
	Hamam Merakı (s.52)	Ettirgen çatı (2), dönüşlü çatı (2), işteş çatı (1), ikileme (1)
4. Eğitim Hayatı	Herkes Aynı Şekilde mi öğrenir? (s.56-58)	Ettirgen çatı (3), -DIk sıfat fiili (2)
	Türkçe Farklı Bir Dil (s.60)	
	Vazgeçmek İçin Çok Erken (s.63-64)	Şart kipi (4), ettirgen çatı (2)
	Türkiye’deki Yabancı Okullar (s.66)	Edilgen çatı (3), ettirgen çatı (2), -mAdAn zarf fiili (1)
5. Hayallerimiz	“Keşke” Oynayalım mı? (s.70-71)	
	Pişmanlıklarınızdan Kurtulun (s.74-75)	Ettirgen çatı (3), işteş çatı (1)
	Murphy Kanunları (s.79)	-An sıfat fiili (3), -dİğİndA zarf fiili (3), ettirgen çatı (2), ikileme (1), -dİğİ zaman zarf fiili(1), -IncA zarf fiili (1), edilgen çatı (1), -DIğİ kadar (1), AcAğİ için (1)

	Uğurlu ve Uğursuz Sayılar (s.82)	Ettirgen çatı (1), göre edatı (1), -Dİk sıfat fiil (1), “ki” bağlacı (1), edilgen çatı (1)
	Öğrenci Evi (s.87-88)	Ettirgen çatı (3), -İncAyA kadar(1) “ki” bağlacı (1)
	Türk Aile Yapısı (s.90-91)	Edilgen çatı (2), -Dİk sıfat fiili (2), ettirgen çatı (1)
6. İnsanlar Konuşa Konuşa	Komşuluk Ölüyor (s.94-95)	-DİğİndA zarf fiili (2), -Dİk sıfat fiili (2), DİkçA zarf fiili (1), ettirgen çatı (1)
	Misafir Kültürü (s.97)	Edilgen çatı (3), ettirgen çatı (2), -DİğİndA zarf fiili (1), -mAdAn zarf fiili (1), -ar sıfat fiili (1), göre edatı (1)

Ek 28. İTÖS B2 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metinlerinde Öğretilmeden Kullanılan Dil Bilgisi Yapılarına Ait Tespitler

Ünite Adı	Metin Başlığı	Öğrenilmemiş Gramer Yapılarının Kullanıldıkları Yerler
1. Leyleği Havada Görmek	Bavul Hazırlama Sanatı (s.8-9)	Ettirgen çatı (4), -AcAk sıfat fiili (1), -Dİk sıfat fiili (1)
	Turizmde Çek-Yat Yöntemi (s.13)	Ettirgen çatı (3), -Dİk sıfat fiili (1), -AcAk sıfat fiili (1), dönüşlü çatı (1)
	Meryem Ana Evi (s.16-17)	-An sıfat fiili (1), -Dİk sıfat fiil (1), ettirgen çatı (1), edilgen çatı (1)
	Ünlü Seyyahlar (s.19)	Ettirgen çatı (1), -Dİk sıfat fiil (1)
2. Geçmişten Günümüze	Çocukluğumdan Bugüne Teknoloji (s.25-26)	-Dİk sıfat fiili (3), ikileme (2), ettirgen çatı (2), geniş zamanın hikâyesi (2), duyulan geçmiş zamanın hikâyesi (1), “ki” bağlacı (1), -An sıfat fiili (1)
	Günümüzde İletişim (s.30-31)	-Dİk sıfat fiili (2), -An sıfat fiili (1), -AcAk sıfat fiili (1), göre edatı (1), ikileme (1)
	Ulaşım Araçları (s.34-35)	Ettirgen çatı (2), -AcAk sıfat fiili (1), -An sıfat fiili (1)
	Türkiye-Almanya-Fransa (s.39)	-An sıfat fiili (4), ettirgen çatı (1)
	Kişilik ve Karakter (s.45)	-Dİk sıfat fiili (1), -mİş sıfat fiili (1)
3. Bir Yudum İnsan	Renklerin İnsan Psikolojisine Etkisi (s.48-49)	Göre edatı (1), -dİk sıfat fiili (1)
	Duygusal Zeka (EQ) (s.53)	-An sıfat fiili (1), -mAksİzİn zarf fiili (1)
	Müzikle Tedavi (s.56)	-Dİk sıfat fiili (1)
	Moda Nedir, Ne Değildir? (s.60-61)	-Dİk sıfat fiili (3), -AcAk sıfat fiili (2), ikileme (2)

4. Bana Her Şey Yakışır	Kalıcı Moda Var mı? (63-64)	Göre edatı (1)
	Dikkat Giysileriniz Konuşuyor (s.67-68)	İkileme (1), “ki” bağlacı (1)
5. Harikalar Diyarı	Peri Bacaları (s.74-75)	Geniş zamanın rivayeti (1)
	Tac Mahal (s.78-79)	
	İlginç İcatlar (s.82-84)	
6. Şaştım Kaldım	Ünlü Kaplıcalar (s.86)	
	İnsan Vücutuyla İlgili Bilmediklerimiz (s.91-92)	
	Başarabilmek (s.96-97)	
	Bunları Biliyor musunuz? (s.101-102)	Duyulan geçmiş zamanın hikâyesi (1)
	Beden Dili (s.104)	

Ek 29. İTÖS C1 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metinlerinde Öğretilmeden Kullanılan Dil Bilgisi Yapılarına Ait Tespitler

Ünite Adı	Metin Başlığı	Öğrenilmemiş Gramer Yapılarının Kullanıldıkları Yerler
1. Öyle Bir Geçer Zaman Ki	Saatin İcadı (s.10-12)	Duyulan geçmiş zamanın hikâyesi (1), tezlilik fiili (1)
	24 Saat Yetmiyorsa (s.16-18)	“ki” bağlacı (2)
	Ünlü Bilim Adamlarının Çocukları (s.21-23)	“ki” bağlacı (1)
	12 Hayvanlı Takvim (s.26)	
	Cengiz Dağcı (s.27)	
	Yoldaşlar (s.27)	
	Yansılar (s.27)	
	Aşkın Kimyası (s.32-33)	

2. Aşk Olsun	Ünlü Âşıklar ve Aşk Mektupları (s.38-39)	“ki” bağlacı (3)
	Aşkın Sırrı (41-42)	“ki” bağlacı (1)
	Aşkın Tacı: Evlilik Gelenekleri (s.46)	
	Aşk Olsun (s.46)	
	Cengiz Aytmatov (s.47)	
3. İşini Şansa Bırakma	Büyük İkramiyeyi Kazanıp Kaybedenler (s.50-51)	
	Satranç ve Tavla (s.55-56)	“ki” bağlacı (2)
	Elmas Gerdanlık (s.58-60)	“ki” bağlacı (1), süreklilik fiili (1)
	Kültürden Kültüre (s.62)	
	Mehmet Akif Ersoy (s.62-63)	Tezlik fiili (1)
4. Bir Maruzatım Var	Arzuhâlden Dilekçeye (s.67)	
	İş Görüşmelerinde İşverenler Nelere Dikkat Eder (s.73-74)	
	Fatih Sultan Mehmet Mahkemedede (s.76-77)	
	Sezai Karakoç (s.79)	
	Mona Rosa (s.79)	“ki” bağlacı (4)
	Kültürden Kültüre (s.80)	
5. Film Şeridi Gibi	Lumiere Kardeşler (s.84-85)	
	Susuz Yaz (s.89-91)	
	Yabancı Ülkelerde Yayınlanan Türk Dizileri (s.94-95)	
	Kültürden Kültüre (s.99)	
	Necip Fazıl Kısakürek (s.100)	
	Bilge ve Bilgelik (s.104-105)	

6. Bilgi Dünyası	Bilgi Teknolojisi (s.108-109)
	Bilgi Toplumu ve Üniversiteler (s.112-113)
	Kültürden Kültüre (s.115)
	Cemil Meriç (s.116)

Ek 30. YİTÖS A1 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metinlerinin Metin İşleme Sürelerine Ait Tespitler

Ünite Adı	Metin Başlığı	Metin İşleme Süreleri (dk.)		
		Uygulayıcı Görüşü	Uzman Görüşü	Ortalama
1. Tanışma	Tanışalım (s.11)	5	5	5
	Adınız ne? (s.11)	2	3	2,5
	Sizi Tanıştırıyorum (s.12)	6	8	7
	Tanıştığımıza Memnun Oldum(s.12)	5	10	7,5
	Bu Kim? (s.17)	5	10	7,5
	Öğrenci Hayatı (s.19)	5	10	7,5
	Günaydın (s.19)	5	5	5
	Ne Var, Ne Yok? (s.21)	3	3	3
	Ne Var, Ne Yok? (s.21)	7	10	8,5
	Var mı? (s.21)	3	2	2,5
	16. İnceleyelim Okuyalım (s.24)	3	2	2,5
	İyi Günler (s.26)	5	3	4
	Kişisel Bilgilerim (s.28)	10	15	12,5
	Boş Odanız Var mı? (s.30)	5	5	5
	Resepsiyonda (s.30)	5	5	5
	2. Ailemiz	Ailemi Çok Seviyorum (s.35)	17	21
Aile Bahçede (s.44)		12	17	14,5
Maç Başlıyor (s.46)		15	18	16,5
11. Okuyalım (s.47)		5	3	4
2. Okuyalım Yazalım (s.49)		6	10	8
Haydi, Öğrenelim (s.50)		10	30	20
Nereden Geliyorsun? (s.51)		6	10	8
Nereden Nereye? (s.51)		6	10	8
Ailem (s.52)	7	15	11	

	1. İnceleyelim Okuyalım (s.56)	6	10	8
	Bilet Var mı? (s.57)	15	15	15
	Murat Dün Neler Yaptı? (s.58)	17	24	20,5
	Öncesi Sonrası (s.59)	20	15	17,5
	7. Okuyalım (s.60)	3	15	9
	Sınav Takvimim (s.63)	9	15	12
	Alışveriş Sepeti (s.66)	15	13	14
3. Günlük Hayat	Derya Kuzusu (s.68)	20	15	17,5
	Sevgili Günlük (s.69)	25	40	32,5
	2. Okuyalım Tamamlayalım (s.70)	12	15	13,5
	Para (s.71)	15	15	15
	Alışverişte Neler Söylüyoruz (s.74)	10	8	9
	Arkadaşım Derya (s.80-81)	22	30	26
	5. İnceleyelim, Okuyalım (s.82)	10	8	9
	Üniversitem (s.83)	15	7	11
	1. İnceleyelim, Okuyalım (s.84)	3	5	4
	7. Okuyalım (s.85)	5	5	5
	Muhtarlık Nerede? (s. 86)	15	18	16,5
	Pazardan Eve Kadar (s.87)	30	30	30
4. Çevremiz	13. Okuyalım, İnceleyelim (s.88)	7	5	6
	Haftalık Planımız (s.89)	33	25	29
	Alo, Evde Kimse Yok mu? (s.90)	10	15	12,5
	Yemekte Neler Var? (s.92)	25	25	25
	Gelecek On Yılda Neler Olacak? (s.93)	5	5	5
	Bir Günlük Planım (s.93)	5	5	5
	Hacı Bayram Veli'den Seçmeler (s.94)	10	15	12,5
	Öğretmen Olacağım (s.98)	30	40	35
	Öğrencim Ali (s.99)	25	30	27,5
	Mesleğimi Seviyorum (s.100)	25	30	27,5
	7. Cümleleri Okuyalım (s.101)	3	5	4
	10. Cümleleri Okuyalım (s.101)	3	8	5,5
	Bilin Bakalım Ben Kimim? (s.102)	7	15	11
	Aile Sağlığı Merkezinde (s.106)	20	25	22,5
	Doktorumuz Tavşan Hanım (s.108)	15	20	17,5
5. Meslekler	10. Okuyalım Eşleştirelim (s.109)	7	10	8,5
	Âmâ Ressam (s.111)	23	17	20

	Ömer Altınkanat (s.112)	17	25	21
	Benim Sayfam (s.113)	15	30	22,5
	Kuaförde (s.113)	20	30	25
	8. Okuyalım, Tamamlayalım (s.114)	15	25	20
	Geleneksel Meslekler: Bakırcılık (s.114)	15	15	15
	2. Okuyalım, Tamamlayalım (s.119)	10	10	10
	5. Okuyalım Tamamlayalım (s.120)	7	15	11
	Uçakta (s.122)	23	25	24
6. Ulaşım	Ben Kimim? (s.124)	25	40	32,5
	Hızlı Adam (s.126)	31	35	33
	Sedat ve Ailesi Piknikte (s.131-132)	24	35	29,5
	Fayton (s.134)	15	20	17,5
	“Alo”nun Hikâyesi (s.138)	24	30	27
	En Ucuz Uçak Bileti (s.140-141)	30	40	35
7. İletişim	1. Bilgisayar Size Ne Diyor? (s.144)	15	15	15
	2. Bilgisayar Size Ne Diyor? (s.145)	17	25	21
	4. Bilgisayar Size Ne Diyor? (s.149)	15	20	17,5
	Haberleşme (s.152)	20	20	20
	Büyükada’da Hafta Sonu (s.156-157)	28	25	26,5
	Hafta Sonu Nereye Gidelim? (s.157)	16	35	25,5
	Doğa Yürüyüşü (s.158)	30	25	27,5
	Seyahat Acentasında (s.159-160)	30	40	35
8. Tatil	Melike’nin Yaz Tatili Planı (s.162)	10	10	10
	Tatilde Yaptıklarım (s.163)	15	20	17,5
	Tatili Çok Seviyorum (s.164)	35	40	37,5
	Okul Gezisi (s.165)	20	40	30
	Bayram Günü (s.166-168)	40	60	50
	Bayram Namazı (s.172)	26	30	28
	Toplam	1266	1608	1437

Ek 31. YİTÖS A2 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metinlerinin Metin İşleme Sürelerine Ait Tespitler

Ünite Adı	Metin Başlığı	Okuma Süreleri (dk.)		
		Uygulayıcı Görüşü	Uzman Görüşü	Ortalama
	Semih’in Bir Günü (s.10-11)	31	35	33

1. Zaman Mekân	Bir Ressamın Hikâyesi (s.12)	25	20	22,5	
	Resim Sergisinde (s.13)	27	35	31	
	Üç Önemli İnsan (s.14)	33	25	29	
	Tatlı Telaş/Tatil Planı (s.18)	30	40	35	
	4. Cümleleri Okuyalım, Farklarımı Söyleyelim (s.18)	6	15	10,5	
	Ağrı Dağı Efsanesi (s.19)	47	65	56	
	Zaman Nasıl Geçti (s.20)	20	15	17,5	
	İş İlanları (s.22)	7	10	8,5	
	Müjde (s.22-23)	18	25	21,5	
	Kayseri'de Emlakçıda (s.24-25)	23	30	26,5	
	Kayseri (s.25)	17	20	18,5	
	Kayseri Mantısı (s.26)	10	18	14	
	2. Sağlıklı Yaşam	Kırmızı Burun (s.31)	15	20	17,5
		Alerjik Nezle (s.33)	23	35	29
Hastalık Belirtileri (s.34)		3	3	3	
Niçin (s.35)		21	35	28	
İhtiyarlıktandır (s.38)		20	20	20	
Çevre Kirliliği (s.39)		25	27	26	
Ağaç Dikme Şenliği (s.40)		32	30	31	
Uzaylılar Kızamık Yapıyor (s.41-42)		24	25	24,5	
Ziyaret (s.44)		15	40	27,5	
Trafik Psikolojisi (s.45)		20	22	21	
Türk Hamamı (s.46)		13	15	14	
3. Sosyal Etkinlikler		Gezici Kütüphane (s.51)	33	40	36,5
		Evde İş Bölümü (s.52)	6	5	5,5
		8. Okuyalım (s.54)	29	35	32
	Neşeli Günler (s.59)	46	30	38	
	Av Mevsimi (s.60)	31	35	33	
	Altın Sporcu İle Röportaj (s.62)	20	20	20	
	İster Beğen İster Beğenme (s.63)	15	25	20	
	8. Okuyalım Yazalım (s.65)	7	14	10,5	
	Ata Sporumuz Cirit (s.68)	19	25	22	
	Her Yeri Görmek İstiyoruz (s.72-73)	25	20	22,5	
	Tur Şirketinde (s.73)	17	15	16	
	Çanakkale'ye Yolculuk (s.74-75)	15	15	15	
	Likya Yolu (s.77)	33	25	29	

4. Güzel Ülkem	Peri Pansiyonu (s.79)	21	25	23	
	Kiralık Odalar (s.81)	15	23	19	
	Yöresel Lezzetler Festivali (s.82-84)	38	40	39	
	Sütlü Tatlılar (s.87)	25	40	32,5	
	Güllaç-Aşure (s.88)	22	30	26	
5. Üretimden Tüketime	Yiyecekler (s.92)	39	45	42	
	Ürettiğimiz Dokumalar (s.93)	29	27	28	
	Beyaz Eşyalar Tartışıyor (s.98)	20	20	20	
	Yakıtta Tasarruf (s.101)	41	35	38	
	Para Nerede (s.102)	23	25	24	
	Sonbahar ve Kış İçin Alışveriş (s.106-107)	29	35	32	
	Ramazan Geliyor (s.109)	21	20	20,5	
	Çini Sanatı (s.110)	15	15	15	
	Anneme Mektup (s.114-115)	44	50	47	
	Kuzen (s.116)	13	15	14	
6. Duygular	7. Okuyalım (s.117)	5	12	8,5	
	Kızarmış Ekmek Kokusu (s.120-121)	41	45	43	
	Yeni Komşumuz (s.122-124)	29	43	36	
	Komedyenler (s.126)	28	35	31,5	
	Meddahlık (s.128)	15	15	15	
	Sabah Sabah Kim Acaba? (s.133)	20	15	17,5	
	Evlilik Hazırlığı (s.134)	25	20	22,5	
7. Teknoloji ve İletişim	Elektrikli Ev Eşyaları (135-136)	34	35	34,5	
	Programlar Arasında (s.139)	52	25	38,5	
	Telefon Görüşmesi (s.140-141)	17	25	21	
	9. Okuyalım, İşaretleyelim (s.141)	10	25	17,5	
	2. Cümleleri Okuyalım (s.144)	5	5	5	
	Hafta Sonu Ziyareti (s.145)	23	17	20	
	Hayvanat Bahçesinde (s.146-147)	17	20	18,5	
	Kuş Evleri (s.148)	15	15	15	
	8. İnsan ve Toplum	Salih Bey Kaygılarından Kurtuluyor (s.152-153)	23	25	24
		Kişilik Özellikleri (s.156)	52	25	38,5
Sen Ne Olacaksın (s.160)		22	30	26	
Ali Nasuh Mahruki (s.161)		29	35	32	

Türkiye Ampute Millî Futbol Takımı Türkiye Üçüncüsü Oldu (s.166)	15	30	22,5
Engelleri Aşıyoruz (s.167)	21	25	23
Adam Olacak Çocuk (s. 168)	16	20	18
Toplam	1710	1916	1813

Ek 32. YİTÖS B1 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metinlerinin Metin İşleme Sürelerine Ait Tespitler

Ünite Adı	Metin Başlığı	Metin İşleme Süreleri (dk.)		
		Uygulayıcı Görüşü	Uzman Görüşü	Ortalama
1. Haberin Var mı?	Genç İhtiyar (s.10)	30	35	32,5
	Ekonomist Serdar Şenol Değerlendiriyor (s.14)	44	40	42
	Dedikodu (s.15)	21	45	33
	İletişim Araçları (s.16)	32	40	36
	Eskiden Çok Eskiden (s.19)	23	25	24
	Haberler (s.20)	25	25	25
	Yetenek İşi (s.21)	15	12	13,5
	Sosyal Medya (s.23)	35	40	37,5
	Tellal (s.24)	15	15	15
	2. Yorumlar ve Görüşler	Türkü Baba (s.28-29)	34	40
5. İnceleyelim, Okuyalım (s.30)		4	5	4,5
Hat Sanatı (Hüsnühat) (s.32)		16	20	18
Seyahat Danışmanları Arıyoruz (s.33)		9	15	12
Yarın Buluşalım (s.33)		24	20	22
5. Okuyalım, İnceleyelim (s.35)		7	15	11
Metin Hoca'nın Ders Notları (s.38)		18	30	24
İş Görüşmesi (s.39)		25	35	30
Özgeçmiş (s.40)		28	40	34
Yemek Kokusu (s.42)		32	38	35
Babam ve Oğlum (s.43)		27	25	26
Tercüman-ı Ahval (s.44)		10	10	10
Büyük Heyecan (s. 48-49)		26	24	25
4. Okuyalım, Tamamlayalım (s.50)		40	35	37,5
5. Okuyalım, İnceleyelim (s.50)		10	15	12,5
Hayatımızdaki "Keşke"ler (s.51)		35	40	37,5

3. Eğitim	Yaren Üniversiteye Kayıt Yaptırıyor (s.52-53)	42	50	46
	Yaren'in Fakültesi (s.53)	21	23	22
	Üniversitemizdeki İmkânlar (s.54-55)	44	55	49,5
	Dil Ne Taşır? (s.57)	27	35	31
	2. Okuyalım, İnceleyelim (s.58)	25	20	22,5
	4. Okuyalım, Tamamlayalım (s.59)	10	15	12,5
	5. Okuyalım, Tamamlayalım (s.59)	16	20	18
	Kitap Okumanın Faydaları (s.62-63)	34	40	37
	En Değerli Ödülüm (s.64)	20	20	20
	Kitap Okuyorum, Hem de Çok Hızlı (s.65)	23	27	25
	Türklerde Kitap Ciltleme Sanatı (s.66)	15	25	20
4. Gelin Tanış Olalım	Kafede (70-71)	28	34	31
	2. Okuyalım, İnceleyelim (s.71)	5	8	6,5
	5. Okuyalım, Cevaplayalım (s.72)	15	15	15
	Kültür Elçileri Türkiye'de (s.73)	24	32	28
	Yunus Emre Enstitüsü Üsküp (s.75)	31	25	28
	Kayıt Bürosunda (s.76)	17	25	21
	11. Fiillere Dikkat Ederek Okuyalım (s.77)	5	7	6
	Bir Ömür (s.78)	8	10	9
	Altınkanat Müteahhit (s.79-80)	26	30	28
	Hangisini Alalım (s.80)	19	25	22
	Sürpriz (s.82-83)	20	27	23,5
5. Engelleri Kaldıralım	Garanti Belgesi (s.84)	24	30	27
	Altınkanat Buzdolabı İçin Garanti Belgesi (s.85)	17	23	20
	Buzdolabı Kullanım Talimatı (s.85)	15	15	15
	Bir Gazete Haberi (s.86)	10	10	10
	Elektrik Kazalarına Karşı Neler Yapılmalı? (s.86-87)	10	10	10
	Ömrün Garanti Belgesi Var mı? (s.88)	23	25	24
	Parmaklarıyla Gören Adam (s. 92-93)	22	24	23
	Sanat Galerisi (s.95-96)	25	30	27,5
	Yağmur Adam (s.98-99)	21	25	23
	6. Okuyalım, Cevaplayalım (s.103)	15	15	15
	Nasıl Yardım Ederiz? (s.104)	24	32	28
Âşık Veysel Şatıroğlu (s.106)	19	15	17	
6. Kurgu	Uykudaki Dünyamız: Rüyalarda (s.110-111)	33	40	36,5

	Rüya İçinde Rüya (s.111-112)	25	30	27,5
	5. Okuyalım, İnceleyelim (s.113)	5	8	6,5
	Menemen (s.114-115)	28	20	24
	Köpek Uçağı Isırdı (s.116)	40	60	50
	Dertliyim (s.117-118)	16	20	18
	Anket (s.119)	20	25	22,5
	Sinema Daveti (s.119-120)	23	25	24
	Çiçek Festivali (s.123)	27	33	30
	Türk Toplumunda Rüya (s.126)	15	10	12,5
	Haka Dansı (s.130-131)	30	40	35
	Mezun Olduğumuz Gün (s.133)	15	15	15
	Festivale Gidelim (s.135)	34	40	37
7. Kutlama	Gül Dalında Bir Dilek (s.140)	32	40	36
	Düğün (s.142)	31	35	33
	Tuzlu Kahve (s.145)	20	20	20
	Bir Yastıkta Kocamak (s.146)	15	15	15
	Tahir ile Zühre (s.150-151)	45	40	42,5
	Başyapıt (s.153)	47	55	51
	Seherde Uğradım Ben Bir Güzele (s. 155)	7	10	8,5
	Manilerimiz (s.155)	7	10	8,5
	Bir Liderin Doğuşu (s. 156)	30	25	27,5
8. Ömür Dedğin	Çobanlıktan ÖSS Zaferine (s. 158)	21	25	23
	Ayşe Kulin (s.161-162)	46	40	43
	Türk Sinemasının Unutulmaz İkili Münir Özkul-Adile Naşit (s.166)	15	15	15
	Toplam	1912	2202	2057

Ek 33. YİTÖS B2 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metinlerinin Metin İşleme Sürelerine Ait Tespitler

Ünite Adı	Metin Başlığı	Metin İşleme Süreleri (dk.)		
		Uygulayıcı Görüşü	Uzman Görüşü	Ortalama
	Yıllar Sonra (s.10-12)	32	40	36
	4. Okuyalım (s.13)	25	15	20
	5. Okuyalım, İnceleyelim (s.13)	20	30	25
	Hangisi Doğru (s.16)	25	20	22,5

1. Mesleğimde İlerliyorum	Başarılı İnsanların farklı Yaptığı 12 Şey (s.18-20)	37	50	43,5
	İş Yerinde (s.20-21)	20	20	20
	7. Okuyalım (s.21)	21	15	18
	Kazlardan Alınacak Çok Ders Var (s.22)	20	20	20
	Erasmus (s.24-25)	25	27	26
	Leonardo (s.25-26)	27	20	23,5
	Mevlana (s.26)	30	25	27,5
	Mariya Türkiye’de (s.27)	15	15	15
	Rapor (s.30)	25	15	20
	Püf Noktası (s.32)	27	25	26
2. Değerlerimiz	Murat Evren’le Röportaj (s.36-37)	40	35	37,5
	İki Arkadaş (s.42-43)	35	40	37,5
	5. Okuyalım, İnceleyelim (s.45)	18	20	19
	En Yakın Arkadaşım (s.47-48)	37	30	33,5
	Aslan İle Fare (s.49)	25	20	22,5
	Komşuluk (s.50-51)	35	40	37,5
	İmece (s.54)	20	25	22,5
	Mesele Mühim (s.59)	15	15	15
3. Bir Ömür Böyle Geçti	Sevgili Anneciğim ve Babacığım (s.61)	27	37	32
	Gebelikle İlgili İnanışlar (s.63)	28	35	31,5
	Kimse Beni Anlamıyor (s.64-67)	30	40	35
	Gençlik Dönemi (s. 67-68)	34	28	31
	Ekmek Aslanın Ağzında (s.68)	18	15	16,5
	6. Okuyalım, Cevaplayalım (s.69)	17	20	18,5
	Huzurevinde Kahvaltı (s.73)	30	30	30
	Yaşlılık (74-75)	45	50	47,5
	8. Okuyalım, Örnekteki gibi Tamamlayalım (s.76)	25	30	27,5
	Türklerde Ad Verme Geleneği (s.78)	17	25	21
4. Mutfakta Kim Var?	Birinin Yemeği Diğeri Zehridir (s.82-84)	43	50	46,5
	Analı Kızlı Çorbası (s.86-87)	25	27	26
	Ölçüyü Kaçırarak (s.90-91)	27	35	31
	Yemek Yapmak Uzmanlık İster (s.94-97)	40	60	50

	Misafir Umduğunu Değil Bulduğunu Yer (s.98)	17	20	18,5
5. Tercihiniz Nedir?	İstanbul'da Yaşama Sanatı (s.102-103)	35	40	37,5
	Memleket İsterim (s.106)	25	35	30
	Bir Elmanın Yarıısı Sen Yarıısı Ben (s.109)	23	30	26,5
	Bakış Açısı (s.110)	27	35	31
	Sanata Adanmış Bir Ömür (s.113-114)	34	45	39,5
	40 Yıl 2 Dakika (s.115)	27	30	28,5
	Duyguların Dili Oya Sanatı (s.116)	16	20	18
	İlginç Olaylar (s.120-121)	30	30	30
6. Neler Oluyor Hayatta?	2. Okuyalım, İnceleyelim (s.121)	21	30	25,5
	Tornado (s.126-128)	34	45	39,5
	Bunları Biliyor musunuz? (s.129)	15	25	20
	Sıra Dışı Başarılar (s.130)	32	25	28,5
	Okuyalım, Sıraya Koyalım (s.133)	27	35	31
	Şans Oyunları (s.136-137)	23	25	24
	Serbest Okuma (s.138)	16	25	20,5
	Öğrenme Devam Ediyor (s.142-143)	32	30	31
7. Öğrendim, Çalıştım Başardım	Nasıl Öğreniyoruz? (s.143-144)	18	20	19
	3. Okuyalım Tamamlayalım (s.149-150)	29	35	32
	Öğrenme Çeşitleri Testi (s.151-152)	35	45	40
	Onlar Çalıştılar ve Başarılı Oldular (s.155-157)	42	50	46
	Geçmişten Günümüze Meslekler (s.158)	18	20	19
	Türkiye'de Misafirperverlik (s.163)	36	20	28
8. Misafir Sever misiniz?	İki Orta, Bir Sade (s.165-166)	20	25	22,5
	Ticaret Hayatı (s. 170)	29	35	32
	Köy Odaları (s. 173-175)	35	45	40
	Tanrı Misafiri (s.178)	20	20	20
	Toplam	1696	1884	1790

Ek 34. YİTÖS C1 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metinlerinin Metin İşleme Sürelerine Ait Tespitler

Ünite Adı	Metin Başlığı	Metin İşleme Süreleri (dk.)		
		Uygulayıcı Görüşü	Uzman Görüşü	Ortalama
1. Spor	Olimpiyatların Öyküsü (s.10-14)	52	80	66
	Olimpiyat Oyunları Nerede Düzenlenir? (s.16-17)	47	60	53,5
	Kırmızı Giyen Kazanır (s.19)	34	20	27
	2008 Avrupa Futbol Şampiyonası (s.22-23)	55	45	50
	7. İşaretleyelim Yerleştirelim (s.23-25)	42	50	46
	Egzersiz Neden Bu Kadar Yararlı? (s.28-30)	52	65	58,5
	Geleneksel Bir Türk Sporu: Matrak (s.32)	37	20	28,5
	Elvan Abeylegesse (s.33)	26	25	25,5
2. Değişen Dünya	Pekin'den Londra'ya (s.36-39)	68	80	74
	İpek Yolu'ndan Marmaray'a (s.40-41)	40	40	40
	Göçebe (s.42)	21	25	23
	İki Otobüs Meraklısının Serüveni (s.43-45)	40	35	37,5
	Türkiye'de Eğitim (s.46-47)	34	38	36
	Kullanma Kılavuzu (s.50)	25	30	27,5
	Yıkanacak Giysilerin Hazırlanması (s.51)	33	35	34
	Antakya (s.52)	21	20	20,5
3. Kelimelerin Büyülü Dünyası	Geçmişten Günümüze Tıp (s.53)	23	30	26,5
	Tarihten Hazır Cevaplar (s.56-57)	34	28	31
	Dil İncelik İster (s.59)	28	30	29
	Lambada Titreyen Alev Üşüyor (s.62-64)	60	70	65
	Sözcükleri Birbiriyle Karşılaştırma (s.65)	35	20	27,5
	Tatlı Dil (s.67)	31	30	30,5
	Sevi Şiiri (s.68)	21	25	23
	Sözcükleri Yanlış Anlamda Kullanma (s.70)	46	30	38
	Serbest Okuma (s.70)	21	15	18
	Kelimelerin Gizli Dili (s.71)	28	35	31,5
	Hayvanlar Âlemi (s.74-75)	39	45	42

	İnci Kefali (s.78-80)	49	50	49,5
	Oksijen Makineleri (s.81-83)	41	60	50,5
	Tutsaklık mı Koruma mı? (s.86-87)	36	40	38
4. Canlılar Âlemi	6. Okuyalım, Boşlukları dolduralım (s.89)	40	30	35
	Bunları Biliyor musunuz? (s. 90)	14	25	19,5
	Şerbet (s.90)	13	15	14
	Yeryüzünün Süzgeçleri (s.90)	25	30	27,5
	Yazı Nasıl Ortaya Çıktı? (s.96-97)	43	40	41,5
	Orhon Yazıtları (s.98-99)	40	35	37,5
	“Maya” Deyince Akla O Gelir (s.101)	22	20	21
5. Tarihe Yolculuk	Boğaziçi Köprüsü (s.104-105)	42	35	38,5
	Büyük Üstatlar (s.107-109)	43	55	49
	Kadeş Antlaşması (s.110)	14	15	14,5
	Rosetta Taşı (s.111)	24	25	24,5
	Sempozyum ve Bildiri (s. 114-116)	46	38	42
	Yabancılar Türkçe Öğretiminde Yunus Emre Enstitüsü Modeli (s.120)	30	35	32,5
6. Bilimin Gözüyle	Bir Sempozyum Yap (s.122)	22	35	28,5
	Türk-Boşnak Halk Kültürünün Ortak Unsurları (s. 124-126)	41	35	38
	Kültürel İlişkiler (s.128)	21	25	23
	Hulusi Behçet (s.129)	25	25	25
	Sıra Sıra Boncuklardan Mini Mini Bilgisayarlara (s.132-134)	44	35	39,5
	Hoca'nın Hesabı (s.136)	11	10	10,5
	Deli mi Akıllı mı? (s.137)	12	12	12
	Sayılar Yalan Söylemez (s.137)	8	8	8
	Arabanın Hangi Lastiği Patladı? (s.138)	12	14	13
7. Sayılarla Hayat	Uçak Yolculuğu (s. 138-139)	15	13	14
	Türkiye'nin Nüfusu Açıklandı (s.140-141)	37	40	38,5
	Türkiye Bursları Başvuru, Değerlendirme ve Seçim (s.142-143)	16	20	18
	Kültürümüzde Sayılar (s.145-148)	54	70	62
	Bu Sayılar Uçaklarda Niçin Yok? (s.150-151)	42	40	41

	Batıl İnançlar (s.151)	44	40	42
	Deyimler Kalıp Sözcükler (s. 152)	17	20	18,5
	Hakk'ın Kandilinde Gizli Sır İdim (s.152)	18	20	19
	Değerlendirme (s.153)	19	30	24,5
	Cahit Arf (s.156-158)	45	40	42,5
	Cahit Arf; Bir Efsanenin Ardından (s.158-159)	23	35	29
	El Yazısı Analizi (s.162-163)	34	40	37
	Yüz Hatları ile Karakter Okumak (s.165)	26	35	30,5
8. Kişiler, Kişilikler	Kıyafetnameler (s.168)	12	20	16
	Vermeyince Mabut Neylesin Mahmut (s.169)	22	25	23,5
	Toplam	2135	2261	2198

Ek 35. İTÖS A1 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metinlerinin Metin İşleme Sürelerine Ait Tespitler

Ünite Adı	Metin Başlığı	Metin İşleme Süresi (dk.)		
		Uygulayıcı Görüşü	Uzman Görüşü	Ortalama
1. Merhaba	Tanışma (s.8-9)	42	40	41
	Sınıf (s. 14)	26	30	28
	Okul (s.22)	38	50	44
2. Nerede	Kaç? (s. 26-27)	35	45	40
	Neredesin? (s. 31)	32	40	36
	Mağazalar (s.34)	40	40	40
	Bir Günüm (s. 39)	75	90	82,5
3. Ne Yapıyorsun?	Sosyal Gruplar (s.43)	82	70	76
	Hafta Sonu Ne Yapıyorsun? (s. 46)	84	60	72
	Öğrenciler (s. 48)	24	35	29,5
	Benim Ailem (s.52-53)	53	65	59
4. Benim Dünyam	Benim Sınıfım (s. 56-57)	50	60	55
	Sevgili Ailem (s. 59-60)	43	55	49
	Aileler (s. 64)	20	30	25
	Ne zaman (s. 68)	20	30	25
5. Zaman Zaman	Bayramlar (s. 72-73)	67	55	61
	Özel Günler (s. 75-76)	59	45	52

	İlginç Festivaller (s. 78)	74	90	82
	Akrabalarım (s. 82-83)	80	70	75
6. Çevremiz ve Biz	Benim Mahallem (s. 87)	78	90	84
	Hastayım (s.91)	44	60	52
	Sohbet Kültürü (s. 94)	36	30	33
	Toplam	1102	1180	1141

Ek 36. İTÖS A2 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metinlerinin Metin İşleme Sürelerine Ait Tespitler

Ünite Adı	Metin Başlığı	Metin İşleme Süreleri (dk.)		
		Uygulayıcı Görüşü	Uzman Görüşü	Ortalama
1. Gezelim Görelim	Şiş Kebap Yapalım (s.9)	30	35	32,5
	Yemek Siparişi (s.12-13)	24	30	27
	Arkadaş Arıyorum (s. 16-17)	23	25	24
	Yemek Kültürü (s.20)	18	15	16,5
2. Haberiniz Olsun	Dünyadaki İlkler (s. 24)	42	50	46
	Dün Neler Yaptın (s. 27-28)	45	55	50
	Sağlık İçin Daha Çok Balık Tüketin (s.31-32)	24	30	27
	Gökyüzünde İnsanlar (s.34)	17	15	16
3. Neler Olacak	Geleceğe Mektup (s.38-39)	54	45	49,5
	Avrupa Turu (s.42-43)	38	30	34
	Piknikte (s.45-46)	31	35	33
	Kahve Dünyası (s.48)	20	15	17,5
4. Evvel Zaman İçinde	Yeni Komşu (s.52-53)	44	56	50
	Keloğlan ve Sihirli Tas (s.56-57)	35	30	32,5
	Eşeğin Sözü (s.60)	23	20	21,5
	Efsaneler (s.64)	44	40	42
5. Ne Olur Ne Olmaz	Doğa Olayları (s.69-70)	47	40	43,5
	Alışkanlıklarımız ve Hobilerimiz (s.72)	33	30	31,5
	Çalığışu (s.75)	28	35	31,5
	Geleneksel Oyunlar (s.78)	20	15	17,5
6. Neler Yapabilirsiniz?	İş İlanı (s.83)	42	50	46
	Otelde (s. 86-87)	27	25	26
	İstanbul'da Neler Yapabilirsiniz? (s.89-90)	24	20	22

Halk Oyunları (s.92)	18	20	19
Toplam	751	760	755,5

Ek 37. İTÖS B1 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metinlerinin Metin İşleme Sürelerine Ait Tespitler

Ünite Adı	Metin Başlığı	Metin İşleme Süreleri (dk.)		
		Uygulayıcı Görüşü	Uzman Görüşü	Ortalama
1. Yeni Bir Hayat	Nasıl Bir Ev Arıyorsunuz? (s.9)	32	30	31
	Nereye Gideceğiz (s.12-13)	45	40	42,5
	İçimdeki Türkiye'm (s.16-17)	33	40	36,5
	Dillerdeki İlginç Kelime Benzerlikleri (s.20)	17	30	23,5
2. İş Dünyası	İş Hayatındaki Roller (s.25)	42	50	46
	Yoğurdun Steve Jobs'u (s.29-30)	45	55	50
	Meslek Seçimi (s.32-33)	43	35	39
	İlginç Meslekler (s.36)	28	35	31,5
3. Her Şeyin Başı Sağlık	Sağlığın Anahtarı (s.40)	30	25	27,5
	Yüz Yaşında Hâlâ Dinç (s.43-44)	55	45	50
	Kristal Tedavileri (s.48-49)	52	45	48,5
	Hamam Merakı (s.52)	47	55	51
4. Eğitim Hayatı	Herkes Aynı Şekilde mi öğrenir? (s.56-58)	61	55	58
	Türkçe Farklı Bir Dil (s.60)	32	25	28,5
	Vazgeçmek İçin Çok Erken (s.63-64)	40	45	42,5
	Türkiye'deki Yabancı Okullar (s.66)	43	50	46,5
5. Hayallerimiz	"Keşke" Oynayalım mı? (s.70-71)	40	35	37,5
	Pişmanlıklarımızdan Kurtulun (s.74-75)	54	45	49,5
	Murphy Kanunları (s.79)	77	60	68,5
	Uğurlu ve Uğursuz Sayılar (s.82)	20	25	22,5
6. İnsanlar Konuşa Konuşa	Öğrenci Evi (s.87-88)	40	50	45
	Türk Aile Yapısı (s.90-91)	56	40	48
	Komşuluk Ölüyor (s.94-95)	44	45	44,5
	Misafir Kültürü (s.97)	35	35	35
Toplam		1011	995	1003

Ek 38. İTÖS B2 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metinlerinin Metin İşleme Sürelerine Ait Tespitler

Ünite Adı	Metin Başlığı	Metin İşleme Süreleri (dk.)		
		Uygulayıcı Görüşü	Uzman Görüşü	Ortalama
1. Leyleği Havada Görmek	Bavul Hazırlama Sanatı (s.8-9)	32	40	36
	Turizmde Çek-Yat Yöntemi (s.13)	35	40	37,5
	Meryem Ana Evi (s.16-17)	28	35	31,5
	Ünlü Seyyahlar (s.19)	42	45	43,5
2. Geçmişten Günümüze	Çocukluğumdan Bugüne Teknoloji (s.25-26)	47	40	43,5
	Günümüzde İletişim (s. 30-31)	43	50	46,5
	Ulaşım Araçları (s.34-35)	47	55	51
	Türkiye-Almanya-Fransa (s.39)	27	40	33,5
3. Bir Yudum İnsan	Kişilik ve Karakter (s.45)	46	55	50,5
	Renklerin İnsan Psikolojisine Etkisi (s. 48-49)	54	65	59,5
	Duygusal Zekâ (EQ) (s.53)	60	70	65
	Müzikle Tedavi (s.56)	44	55	49,5
4. Bana Her Şey Yakışır	Moda Nedir, Ne Değildir? (s.60-61)	43	55	49
	Kalıcı Moda Var mı? (63-64)	43	50	46,5
	Dikkat Giysileriniz Konuşuyor (s.67-68)	47	60	53,5
5. Harikalar Diyarı	Peri Bacaları (s.74-75)	45	50	47,5
	Tac Mahal (s.78-79)	45	40	42,5
	İlginç İcatlar (s.82-84)	45	55	50
	Ünlü Kaphıcalar (s.86)	28	35	31,5
6. Şaştım kaldım	İnsan Vücutuyla İlgili Bilmediklerimiz (s.91-92)	48	60	54
	Başarabilmek (s.96-97)	39	50	44,5
	Bunları Biliyor musunuz? (s.101-102)	45	40	42,5
	Beden Dili (s.104)	20	20	20
Toplam		953	1105	1029

Ek 39. İTÖS C1 Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metinlerinin Metin İşleme Sürelerine Ait Tespitler

Ünite Adı	Metin Başlığı	Metin İşleme Süreleri (dk.)		
		Uygulayıcı Görüşü	Uzman Görüşü	Ortalama
1. Öyle Bir Geçer Zaman Ki	Saatin İcadı (s.10-12)	60	40	50
	24 Saat Yetmiyorsa (s.16-18)	84	70	77
	Ünlü Bilim Adamlarının Çocukları (s.21-23)	87	65	76
	12 Hayvanlı Takvim (s.26)	13	15	14
	Cengiz Dağcı (s.27)	6	8	7
	Yoldaşlar (s.27)	10	10	10
	Yansılar (s.27)	5	9	7
2. Aşk Olsun	Aşkın Kimyası (s.32-33)	60	40	50
	Ünlü Âşıklar ve Aşk Mektupları (s.38-39)	85	60	72,5
	Aşkın Sırrı (41-42)	59	75	67
	Aşkın Tacı: Evlilik Gelenekleri (s.46)	32	25	28,5
	Aşk Olsun (s.46)	11	15	13
	Cengiz Aytmatov (s.47)	7	7	7
	Dişi Kurdun Rüyaları	7	7	7
3. İşini Şansa Bırakma	Büyük İkramiyeyi Kazanıp Kaybedenler (s.50-51)	82	45	63,5
	Satranç ve Tavla (s.55-56)	50	40	45
	Elmas Gerdanlık (s.58-60)	60	40	50
	Kültürden Kültüre (s.62)	15	20	17,5
	Mehmet Akif Ersoy (s.62-63)	4	7	5,5
	Bir Gece (s.63)	15	27	21
4. Bir Maruzatım Var	Arzuhâlden Dilekçeye (s.67)	51	32	41,5
	İş Görüşmelerinde İşverenler Nelere Dikkat Eder (s.73-74)	58	39	48,5
	Fatih Sultan Mehmet Mahkemedede (s.76-77)	42	58	50
	Sezai Karakoç (s.79)	10	10	10
	Mona Rosa (s.79)	35	53	44
	Kültürden Kültüre (s.80)	20	40	30
	Lumiere Kardeşler (s. 84-85)	62	25	43,5
Susuz Yaz (s.89-91)	43	45	44	

5. Film Şeridi Gibi	Yabancı Ülkelerde Yayınlanan Türk Dizileri (s.94-95)	70	45	57,5
	Kültürden Kültüre (s.99)	15	20	17,5
	Necip Fazıl Kısakürek (s.100)	10	10	10
	Çile (s.100)	13	25	19
6. Bilgi Dünyası	Bilge ve Bilgelik (s.104-105)	63	45	54
	Bilgi Teknolojisi (s.108-109)	40	40	40
	Bilgi Toplumu ve Üniversiteler (s.112-113)	82	60	71
	Kültürden Kültüre (s.115)	18	20	19
	Cemil Meriç (s. 116)	13	15	14
	Kültür ve Medeniyet (s. 116)	14	20	17
	Toplam	1411	1227	1319

Ek 40. Dil Bilgisi Yapılarının Sınıflandırılmasına İlişkin Öneri

A1 Seviyesi	
1. Ünite	1. Alfabe 2. Çokluk eki 3. İşaret sıfatları (bu, şu, o) 4. Soru edatı (mI), ek fiilin olumsuzu (değil) 5. İşaret zamirleri (burası, şurası, orası) 6. Bulunma hâli eki 7. Ses olayları (ünsüz benzeşmesi) 8. Var, yok? 9. Sayılar 10. Yapım eki (-InI)
2. Ünite	1. Şahıs eki 2. İyelik eki 3. Şimdiki Zaman 4. Ayrılma hâli eki 5. Yönelme hâli eki
3. Ünite	1. Saatler 2. Edat grubu (-DAn önce, Dan sonra) 3. Edat grubu (-DAn-A kadar) 4. İsim tamlaması 5. zamir “n”si
4. Ünite	1. Emir kipi 2. Belirtme hâli eki
5. Ünite	1. Belirli geçmiş zaman 2. Ek fiilin belirli geçmiş zamanı 3. Edat, bağlaç (ile)
6. Ünite	1. İlgi eki (-ki) 2. Karşılaştırma derecesi (Zarf: daha) 3. Karşılaştırma derecesi (Zarf: en)
A2 Seviyesi	
1. Ünite	1. İsim fiiller 2. İstek kipi 3. Yapım eki (-II, -sIz, -IIk)
2. Ünite	1. Gelecek zaman 2. Edat (gibi, kadar) 3. Eşitlik / görelilik eki 4. Bağlaç (dA)
3. Ünite	1. Belirsiz geçmiş zaman 2. Ek fiilin belirsiz geçmiş zamanı 3. Pekiştirme
4. Ünite	1. Geniş zaman 2. Ek fiilin geniş zamanı
5. Ünite	1. Yeterlik fiili 2. Edat grubu (-mAk için) 3. Edat grubu (-mAk üzere) 4. Bağlaç (çünkü), Edat grubu (bu nedenle, bu yüzden)
6. Ünite	1. Zarf fiil (-Ip, -mAdAn, -ArAk, -A.....-A 2. Zarf fiil (-mAdAn önce, -DIktAn sonra)
B1 Seviyesi	
1. Ünite	1. Edat (diye) 2. Dolaylı anlatım (emir kipi) 3. Edilgen çatı
2. Ünite	1. Dönüşlü zamir 2. Dönüşlü çatı 3. Gereklilik kipi 4. Gereklilik kipi (lazım, gerek)

3. Ünite	1. Dilek kipi 2. Dilek kipinin hikâyesi 3. Zarf fiil, ek fiilin zarfı (-ken)
4. Ünite	1. Şimdiki zamanın hikâyesi 2. Şimdiki zamanın rivayeti
5. Ünite	1. Edat grubu (-Dan beri), Zarf (-Dİr) 2. Edat grubu (-DığIndAn beri) 3. Zarf fiil (-DI... -All) 4. Zarf fiil (-All)
6. Ünite	1. Ettirgen çatı 2. Sıfat fiil (-An, -Dİk, -AcAk)
B2 Seviyesi	
1. Ünite	1. Diğer birleşik zamanlar 2. Diğer sıfat fiiller
2. Ünite	1. Zarf fiil (-Dığında, -Dİğİ zaman, -Dİğİ sırada, -AcAğİ zaman, -AcAğİ sırada, -IncA, -Ar.... -mAz) 2. Edat grubu (-AnA kadar, -AnA dek, -IncAyA kadar, -IncAyA dek)
3. Ünite	Dolaylı aktarma (bütün zamanlar)
4. Ünite	1. Edat grubu (-Dİğİ için, -AcAğİ için) 2. Zarf fiil (-DİğIndAn, -AcAğIndAn)
5. Ünite	1. Edat grubu (Dİğİ halde, -AcAğİ halde) 2. Edat grubu (-mAsInA rağmen, -mAsInA karşın) 3. Edat grubu (-A rağmen, -A karşın) 4. Edat grubu (-sA bile)
6. Ünite	1. Zarf fiil (-mAktAnsA, -mAk varken, -mAk yerine) 2. Zarf fiil (-AcAğInA) 3. Zarf fiil (- AcAğİ yerde)
C1 Seviyesi	
1. Ünite	1. Kurallı birleşik fiiller
2. Ünite	Bağlaç (-ki) 2. Zar fiil (-cAsInA), edat grubu (-mİş gibi)
3. Ünite	1. Edat grubu (-DİğInA göre, -AcAğInA göre) 2. Edat grubu (-Dİğİ kadarıyla) 3. Edat grubu (-Dİğİ takdirde) 4. Zarf fiil (-mAsI durumunda)
4. Ünite	1. Zarf (-mAsI şartıyla, -mAsı koşuluyla) 2. Zarf fiil (-mAksIzIn)
5. Ünite	Bağlaçlar (açıkçası, aksi halde, aslında, hiç değilse, meğerse, oysaki gel gelelim, kuşkusuz, dolayısıyla)
6. Ünite	Bağlaçlar (yeter ki, yoksa, diyelim ki, mademki, tut ki, öylesine, bereket versin, öyleyse)

Ek 41. Dil Bilgisi Yapılarının Sınıflandırılmasına İlişkin Gerekçeleştirme

A1 Seviyesi

1. Ünite

1. Alfabe

Türkçe öğrenmeye başlayan öğrencilere tanışma kısmının hemen sonrasında alfabe öğretilir. Çünkü alfabede yer alan harflerin doğru telaffuzu konuşma ve dinleme becerisi için oldukça önemlidir. Ayrıca diğer dillerin birçoğunda bulunmayan “ı, u, ç, p, ü, ö” gibi harfler öğrencilere öğretilmelidir.

2. Çokluk Eki

Öğrenciler alfabeyi öğrenirken her harf ile ilgili yakın çevrelerinde bulunan bazı kelimeleri öğrenmelidir. Öğrenciler bu kelimelerin nasıl çoğul hale getirilebileceğini basitçe öğrenebilir. Çoğul eki öğrenilirken ses olaylarından büyük ünlü uyumu da öğrenilmiş olur.

Örnek kelimeler:

“Kalem- Kalemler

Ağaç-Ağaçlar”

3. İşaret sıfatı, Soru Zamiri (bu, şu, o, ne, kim)

Öğrenciler çokluk eklerini öğrendikten sonra “bu, şu, o” işaret zamirlerini öğrenebilir ve hemen ardından bu zamirleri çoğul hale getirebilir. Ayrıca “ne” ve “kim” soru zamirlerini öğrenip basit soru ve isim cümleleri kurabilirler.

Örnek cümleler:

“Bu ne?”

“Bu kalem.”

Bunlar ne?

Bunlar kalem.

“Bu kim?”

“Bu öğretmen”

“Bunlar kim?”

“Bunlar öğrenci.”

4. Soru Edatı (-mI), Ek Fiilin Olumsuzu (değil)

Öğrenciler daha önce öğrenmiş oldukları yakın çevrelerinde yer alan nesnelerin Türkçe karşılıklarını unutmamak için bolca uygulama yapmalıdır. Bu kelimeler öğretilirken “mI” soru eki de öğretilebilir ve öğrenciler “Evet” ya da “Hayır değil” şeklinde cevap verebilirler.

Örnek cümleler:

“Bu kalem mi?”

“Evet bu kalem.”

“Bu doktor mu?”

“Hayır bu doktor değil, bu öğretmen.”

5. İşaret Zamiri (burası, şurası, orası), Soru Zamiri (neresi)

Öğrenciler “bu, şu, o, bunlar, şunlar, onlar, ne, kim” yapılarını aynı anda öğrenmişlerdir. Ancak yer gösteren “burası, şurası, orası” ve “neresi” yapılarını aynı ders içinde birden çok benzer yapının kavranmasının zor olacağından öğrenmemişlerdir. Öğrenciler soru edatı ve ek fiilin olumsuzunu öğrendikten ve bilgilerini pekiştirdikten sonra “burası, şurası, orası” işaret zamirlerini öğrenmeye hazır hâle gelir. Bu yapının verilmesinin ardından basit yer tariflerinde bulunulabilir.

Örnek cümleler:

“Burası neresi?”

“Burası sınıf.”

“Burası hastane mi?”

“Hayır, burası hastane değil. Burası sınıf.”

6. Bulunma Hâli Eki, Ünsüz Benzeşmesi

Öğrenciler basit cümleler kurmaya bulunma hâli ekini kullanarak başlayabilir. Bu ekin doğru bir şekilde kullanılması için ünsüz benzeşmesi kuralının bilinmesi gerekmektedir. Her iki yapının aynı anda öğrenilmesi ilerleyen dönemlerde öğrencilerin sorun yaşamalarının önüne geçecektir.

Örnek cümleler:

“Kalem nerede?”

Kalem masada.”

“Öğrenciler nerede?”

Öğrenciler sınıfta. “

“Öğretmen sınıfta mı?”

Evet, öğretmen sınıfta.”

7. Var, yok?

Öğrenciler bulunma hâli ekini öğrenip ünsüz benzeşmesini kavradıktan sonra “var, yok” yapısı öğrencilere verilebilir. Bulunma hâli eki genel olarak bu yapı ile beraber kullanılmaktadır.

Örnek cümleler:

“Sınıfta öğretmen var.”

“Sınıfta doktor var mı?”

“Hayır, sınıfta doktor yok.”

Not: Bu yapı öğretilirken öğrencilerin mevcut yapıyı “hayır, değil” yapısı ile karıştırmamaları önemlidir.

8. Sayılar

Öğrencilerin zihinlerinde çokluk eki öğrenildikten sonra sayı kavramı oluşmaya başlar. Bu sebeple çok ara vermeden sayıları öğrenmeleri gerekir. Ancak dikkat edilmesi gereken husus diğer birçok dilin aksine Türkçede sayıların çokluk ekleri ile beraber kullanımının mümkün olmadığıdır.

Örnek cümleler:

“Masada kalemler var.”

“Masada iki kalem var.”

9. Yapım Eki (-IncI)

Öğrencilerin sayıları öğrenmesinden sonra sayılar arasında sıralama yapabilmeleri için “IncI” yapısı anlatılabilir. Bu yapının öğretimi esnasında sayılar tekrar edilerek pekiştirileceği için ara verilmeden öğretilmelidir.

Örnek cümleler:

“Bu üçüncü ders.”

“Kütüphane dördüncü katta mı?”

“Evet, kütüphane dördüncü katta.”

2. Ünite

1. Şahıs Eki

Öğrenciler ikinci üniteye şahıs eklerini öğrenerek başlar. İlk üniteye birçok kelime öğrendikleri için bu yapıyı öğrenmeleri daha kolaydır.

Örnek cümleler:

“Ben öğrenciyim.”

“Sen öğretmensin.”

“O doktor”

“Siz öğrenci misiniz?”

“Evet, biz öğrenciyiz.”

2. İyelik Eki

Şahıs ekleri ve iyelik ekleri birbiriyle sıklıkla karıştırılan iki yapı olduğu için art arda öğretilmelidir. Öğrencilere “Ben öğretmenim” ve “Benim öğretmenim” gibi örnekler üzerinden iki yapının farkı kavratılmalıdır.

Örnek cümleler:

“Ben öğrenciyim. Benim öğretmenim çok iyi.”

“O öğrenci. Onun öğretmeni Ahmet.”

“Benim kalemim masada.”

“Masada benim kalemim var.”

“Bu benim kalemim mi?”

“Hayır, bu onun kalemi.”

3. Şimdiki Zaman

İsim cümlelerini temel düzeyde kavrayan öğrenciler artık fiilleri öğrenmeye hazırdır. A1 düzeyinde öğrencilerin ilk öğrendikleri zaman çevrelerindeki anlık olayları

gözlemleyebildikleri için şimdiki zaman olmalıdır. Ayrıca şimdiki zaman yapısını öğrenen öğrencilere bu yapının gelecek ve geniş zaman anlamları da öğretilir. Böylece öğrencilerin günlük hayatta kullanabilecekleri temel zaman yapılarını kullanabilmeleri sağlanır.

Örnek cümleler:

“Ben ders dinliyorum.”

“Öğretmen şarkı söylüyor.”

“Ali uyuyor.”

“Ahmet gülüyor.”

“Her gün spor yapıyorum”

“Yarın okula gelmiyorum”

4. Ayrılma Hâli Eki

Öğrenciler şimdiki zamanı öğrendikten sonra diğer hâl eklerini öğrenmeye hazırdır. Daha önce ünsüz benzeşmesini öğrenen öğrencilerin “-DAn,” ayrılma hâli ekinin kullanımını doğru bir şekilde öğrenmeleri kolaydır. Ayrıca “çıkmaq, ayrılmak, gitmek” gibi temel aktiviteler bu ekle ifade edilir.

Örnek cümleler:

“Sınıftan çıkıyorum.”

“Sizden ayrılıyorum.”

“Buradan gidiyorum.”

5. Yönelme Hâli Eki

Ayrılma hâli ekini kavrayan öğrenciler yönelme hâli ekini de kolaylıkla kavrayacak ve her ikisini beraber kullanmayı öğrenecektir. Bu noktada fiil öğretimi yapılırken fiillerin alabilecekleri hâl eklerinin verilmesi önemlidir.

Örnek cümleler:

“Marketten eve yürüyorum.”

“Kahire’den İstanbul’a gidiyorum.”

“Bahçede çiçeklere bakıyorum.”

3. Ünite

1. Saatler

Daha öncesinde sayılar öğretildiği için öğrenciler saatleri öğrenebilecek ön bilgiye sahiptir. Ayrıca bulunma hâli eki ve ünsüz benzeşmesini de öğrenen öğrenciler “Saat kaçta?” sorusuna da cevap verebilme yeterliğine haiz olmuştur.

Örnek cümleler:

“Saat beşi çeyrek geçiyor.

Saat beş buçukta sinemada buluşuyoruz.”

2. Edat Grubu (-DAn önce, –DAn sonra)

Öğrenciler saatleri ve sayıları öğrendikten sonra günlük hayatta yaptıkları işlerin önceliğini ve sonralığını ifade edebilmek için bu yapıyı kullanmaya ihtiyaç duymaktadır. Ayrıca daha önce ünsüz benzeşmesini ve ayrılma hâli ekini kavradıkları için söz konusu yapıyı kolayca öğrenip uygulayabilirler.

Örnek cümleler:

“Saat 3’ten önce eve dönüyorum.

Dersten sonra sinemaya gidiyorum.”

3. Edat Grubu (-dan-a kadar)

Öğrenciler söz konusu yapıyı isim cümleleri ve şimdiki zaman ile kullanabilir.

Örnek cümleler:

“Sabahtan akşama kadar evdeyim.

Okuldan eve kadar yürüyorum.”

4. İsim Tamlamaları

Öğrencilerin temel düzeyde sağlam cümleler kurabilmeleri için bu yapıyı öğrenmeleri gerekmektedir. Ayrıca öğrenciler iki ismi nasıl birleştirip yeni bir kelime yapacaklarını ya da iki isim arasındaki bağlantıyı nasıl kuracaklarını öğrenmeye hazır hâle gelmişlerdir.

Örnek tamlamalar:

“Spor salonu

Okulun otoparkı

Sınıfın penceresinin camı”

5. Zamir “n”si

Öğrenciler isim tamlamalarını öğrenirken zamir “n”sini kullanarak cümle oluşturabilir. Bu yapıyı isim tamlamaları ile beraber öğrenmeleri gerekmektedir. Çünkü öğrenciler daha öncesinde sadece “y” yardımcı ünsüzünü bilmektedir. İki eki birbiriyle karıştırmamaları için isim tamlamaları ile birlikte bu ek verilmesi önemlidir.

Örnek cümleler:

“Spor salonuna gidiyorum.

Evin yoluna bakıyorum.

Gül bahçesine giriyorum. “

4. ÜNİTE

1. Emir Kipi

Öğrenciler şimdiki zaman yapısını öğrenirken birçok fiil öğrendiği için emir kipini öğrenebilir. Emir kipi oldukça basit bir kip ve yaygın kullanım alanına sahip olduğu için öğrencilerin zorlanmadan öğrenebileceği bir yapıdır.

Örnek cümleler:

“Buraya gel.

Odadan çık.

Ali'nin evine git.”

2. Belirtme Hâli Eki

Öğrenciler bulunma, ayrılma ve yönelme hâli eklerini öğrenmişlerdir. Sıra belirtme hâli ekindedir. Öğrencilerin bu hâl eki ile yönelme hâli ekini karıştırmaları mümkündür. Bu yüzden öğrencilere yönelme hâli ekini kavramaları için zaman tanınmalıdır. Belirtme hâli eki öğrencilerin en zorlandıkları hâl ekidir. Bu sebeple diğer hâl eklerinden ayrı bir şekilde ele alınması gerekir.

Örnek cümleler:

“Bu kalemi al.

Seni seviyorum.

Ali 'yi arıyorum.”

5. ÜNİTE

3. Belirli Geçmiş Zaman

Öğrenciler şimdiki zamanı, saatleri ve sayıları öğrendikleri için geçmişteki olayları anlatabilecek seviyeye ulaşmışlardır. Öğrencilerin temel düzeyde hayat hikâyelerini basitçe anlatabilmeleri beklenmektedir. Bu durumda öncelikle fiilleri kullanarak belirli geçmiş zaman yapısını öğrenmeleri gerekmektedir.

Örnek cümleler:

“1995 'te doğdum.

10 sene önce liseye başladım.

Dün erken uyandım. “

4. Ek Fiilin Belirli Geçmiş Zamanı

Belirli geçmiş zaman yapısını fiillerle kullanmayı öğrenen öğrenciler söz konusu yapıyı isimlerle de kullanmayı öğrenmelidir. İki yapı da geçmiş zamanı yansıttığı için ara vermeden öğretilmelidir.

Örnek cümleler:

“Dün hastaydım.

10 sene önce öğrenciydim.

Sınıf dün temizdi. “

5. Edat, Bağlaç (İle)

Öğrenciler günlük hayatlarındaki aktiviteleri anlatmak için bu yapıyı kullanmaya sıkça ihtiyaç duymaktadır. Özellikle ulaşım araçlarını cümle içinde kullanırken bu yapıyı kullanmaları gerekmektedir. Bu yapının sadece “ve” bağlacının yerini tutmadığı başka görevlerinin de olduğu anlatılmalıdır.

Örnek cümleler:

“Okula metroyla geldim.

Sinemaya Ali ’yle gittim.

Ali ’yle Ayşe evlendi.

Pazardan sebze ile meyve aldım”

6. ÜNİTE

1. Aitlik Eki (-ki)

Öğrenciler iyelik eklerini ve isim tamlamalarını daha önce öğrendiklerinden uzun cümleleri kısaltmak için bu yapıyı öğrenir.

Örnek cümleler:

“Benim kalemim yeni, seninki eski.

Ahmet ’in arabası Ferrari, Mehmet ’inki Mercedes.”

2. Karşılaştırma Derecesi (Zarf: daha)

Öğrenciler “ki” aitlik ekini öğrendikleri için zihinsel anlamda karşılaştırma yapmaya başlamışlardır. Ayrıca daha önce ayrılma hâli ekini ve ünsüz benzeşmesini öğrendikleri için bu yapıyı kavramaları kolay olacaktır.

“Ahmet ’in arabası Mehmet ’in arabasından daha pahalı.

Ahmet ’in arabası Mehmet ’inkinden daha pahalı.

Ali Ayşe'den daha uzun.

Konya Nevşehir'den daha büyük. “

3. Karşılaştırma derecesi (Zarf: en)

Öğrenciler “daha” karşılaştırma derecesini öğrendikleri için “en” karşılaştırma derecesini de öğrenmelidir. Bu iki yapı ara vermeden art arda öğretilmelidir.

Örnek cümleler:

“Ahmet'in arabası en pahalı araba.

Ali en uzun öğrenci.

Konya en büyük şehir. “

A2 SEVİYESİ

1. Ünite

1. İsim Fiiller

Öğrenciler A1 seviyesinde isim ve fiillerin günlük hayatta sıkça kullanılanlarını öğrendikleri için *isim fiilleri* öğrenmeye hazır hâle gelmiştir. Bu yapının öğrenilmesiyle öğrenciler hobilerini ve isteklerini daha kolay ifade edebilir.

Örnek cümleler:

“Kitap okumayı seviyorum.

Türkiye'ye gitmek istiyorum.

Her gün yürüyüş yapıyorum”

2. İstek Kipi

Öğrenciler *isim fiil* yapılarını öğrenirken “mAk iste-“ birleşik fiilini sıkça kullandıkları için istek kipinin içerdiği anlamı kavramıştır. Bu sebeple ara vermeden istek kipinin öğretimi gerçekleştirilmelidir.

Örnek cümleler:

“Haydi derse başlayalım.

İzin ver, Türkiye'ye gideyim.

Mola verelim.”

3. Yapım Eki (-II, -sIz, -IIk)

Öğrenciler bu yapıyı isimlerle birlikte kullanabilir ve daha karmaşık cümleler kurabilir. Sahip olma, bir millete, yere veya gruba ait olma anlamlarıyla “-II” eki, bir eşyanın bulunduğu yeri belirtme, alet ya da eşya yapma anlamlarıyla “-IIk” eki, sahip olmama, içinde bulundurmama anlamlarıyla “-sIz” eki öğretilir.

Örnek kelime ve cümleler:

“Şekerli çay

Şekersiz çay

Şekerlik

Çayı şekerli içiyorum.

Şekersiz çayı sevmiyorum.

Marketten şekerlik aldım.”

2.ÜNİTE

1. Gelecek Zaman

Öğrenciler şimdiki zaman ve bilinen geçmiş zamandan sonra günlük hayatta en çok kullanılan zamanlardan gelecek zamanı öğrenmeye hazır hâle gelmiştir. Bu yapı sayesinde geleceğe dair planlar, duygu ve düşünceler aktarılabilir.

Örnek cümleler:

“Yaz tatilinde Türkiye'ye gideceğim.

Marketten et alacağım ve yemek pişireceğim.

Ahmet üç sene sonra öğretmen olacak. “

2. Edat (gibi, kadar)

Öğrenciler daha önce karşılaştırma yapılarını basit düzeyde öğrendikleri için artık benzetme, miktar ve derecelendirme yapabilmek için “gibi, kadar” yapılarını öğrenebilir.

Örnek cümleler:

“Ali, kurt gibi aç.

O kadar değil.

Babam gibi araba kullanıyorum. “

3. Eşitlik, Görelik Eki

Benzerlik, karşılaştırma ve derecelendirme ilişkilerini kurmayı öğrenen öğrenciler eşitlik ve görelik yapısını öğrenebilirler. Böylece kıyaslama yapabilirler. Ayrıca kişilere ait şahsî fikirleri temel ölçüde söyleyebilir ya da sorabilirler.

Örnek cümleler:

“Ahmet, Mehmet kadar uzun.

Bana göre Ahmet daha uzun.

Ona göre ben çalışkanım.

Bence en güzel ülke Türkiye. “

4. Bağlaç (da / de)

Öğrenciler ilk andan itibaren (Ben de memnun oldum) çeşitli cümleler aracılığıyla “da, de” bağlaçları ile karşılaşmakta ancak bazen bulunma hâli eki olan “da, de” ile karıştırabilmektedirler. Bu yüzden öğrencilerin bağlaç olan “da, de” yapısını A2 düzeyinde görmelerinde fayda vardır.

Örnek cümleler:

“Ben İstanbul’a gideceğim. Sen de geliyor musun?

Ahmet araba aldı. Mehmet de motor aldı.

Seni seviyorum. Sen de beni seviyor musun?”

3. Ünite

1. Belirsiz Geçmiş Zaman

Bilinen geçmiş zamanı daha önce öğrenen öğrencilerin bütün geçmiş durumları bu yapı ile kullanmaları mümkün olmadığı için belirsiz geçmiş zamanı da öğrenmeleri ve özellikle başkalarından duydukları haberleri aktarmada bu yapıyı kullanmaları gerekmektedir.

Örnek cümleler:

“Ahmet tatile çıkmış.

Ben 3 kilo doğmuşum. “

2. Ek Fiilin Belirsiz Geçmiş Zamanı

Öğrenciler belirsiz geçmiş zaman yapısını fiillere uygulamayı öğrendikten sonra bu yapıyı isimlerle beraber kullanabilmelidir.

Örnek cümleler:

“Bu araba çok pahalıymış.

Benim annem çok güzelmiş.

Ali lisede çok çalışkanmış.”

3. Pekiştirme

Bazı durumlarda kelimeleri ve bu kelimelerin yer aldıkları cümlelerin anlamlarını kuvvetlendirme ihtiyacı vardır. Bu sebeple pekiştirme kuralları artık öğretilbilir.

Örnek cümleler:

“Kıpkırmızı bir balon aldım.

Güzel mi güzel bir araba gördüm.”

4. Ünite

1. Geniş zaman

Öğrenciler daha önce şimdiki, geçmiş ve gelecek zaman yapılarını öğrenmiştir. Artık geçmişten geleceğe uzanan zaman kesimini ifade etmek için öğrencilere geniş zaman öğretilbilir.

Örnek cümleler:

“Ali her sabah spor yapar.

Türkçe öğrenir ve Türklerle daha güzel iletişim kurarım.

İnşallah güzel günler görürüz.

Buraya gelir misin?”

2. Ek Fiilin Geniş Zamanı

Öğrenciler geniş zaman yapısını fiillerle beraber kullanmayı öğrendikten sonra bu yapıyı isimler ile beraber de kullanabilir. Yabancı dil öğretiminde öğrencilere iletişimsel beceri kazandırmak esas olduğu için ve günlük dilin öğrencilere öğretilmesi gerektiği için bu yapının A1 seviyesinde öğretilmesine gerek bulunmamaktadır. Bu yapının geniş zaman kipi ile birlikte ele alınması daha doğrudur.

“Türkiye’nin başkenti Ankara’dır.

Sınıfın en uzun öğrencisi Ali’dir”

5. Ünite

1. Yeterlik Fiili

Bir eylemin gerçekleştirilebilme yeterliğini, gerçekleşme ihtimalini ortaya koymak veya ricada bulunmak amacıyla öğrenciler yeterlik fiilini öğrenir.

Örnek cümleler:

“Sınavı geçebilirim.

Yağmur yağabilir.

Buraya gelebilir misin?”

2. Edat Grubu (-mAk için)

Öğrenciler isim fiil yapısını daha önceden öğrenip temel zamanları tamamladığı için bu yapıyı öğrenebilecek ön bilgiye sahiptir.

Örnek cümleler:

“Türkiye ’ye gitmek için bilet alacağım.

Seni sevmek için nedene ihtiyacım yok. “

3. Edat Grubu (-mAk üzere)

Bir olayın gerçekleşme süresinin yaklaştığını belirtmek ve sebep belirtmek için kullanılan “-mAk üzere yapısı öğretilir. “-mAk için” yapısını öğrenen öğrencilerin bu yapıyı kavraması kolaydır.

Örnek cümleler:

“Üniversiteye başlamak üzere buradan ayrılıyorum.

Ahmet gelmek üzeredir. “

4. Bağlaç (çünkü), Edat Grubu (bu nedenle, bu yüzden)

Temel zaman yapıları öğrenciler tarafından daha önce öğrenildiği için sebep-sonuç cümleleri oluşturabilir. “Bu yüzden, bu sebeple ve çünkü” yapılarının birlikte verilmesi öğrenciler tarafından sıklıkla karıştırılan bu yapıların daha iyi anlaşılmasını sağlar.

Örnek cümleler:

“Yorgunum çünkü spordan geldim.

Spordan geldim bu yüzden yorgunum.

İşe gidiyorum bu nedenle evden çıkıyorum. “

6. Ünite

1. Zarf Fiil (-Ip, mAdAn, -mAyIp, -ArAk , -A...A)

Öğrenciler B1 seviyesine geçmeden önce birden çok cümleyi birbirine bağlayabilecek zarf fiillerin bir kısmını öğrenebilecek ön bilgiye sahiptir.

Örnek cümleler:

“Kahvaltı yapmadan evden çıktım.

Evden çıkıp metroya bindim.

Metroda oturmayıp ayakta durdum.

Metrodan inip yürüyerek işe ulaştım.

Konuşa konuşa ofisime geçtim. “

2. Edat Grubu (-mAdAn önce, -DIktAn sonra)

Öğrenciler hem isim fiil hem de zarf fiil yapılarını öğrendikleri için “-mAdAn önce, -DIktAn sonra” yapılarını rahatlıkla kullanabilir.

Örnek cümleler:

“Eve gitmeden önce alışveriş yaptım.

Eve gittikten sonra dinlendim ve televizyon izledim. “

B1 Seviyesi

1. Ünite

1. Edat (diye)

Öğrenciler B1 seviyesinde yani orta seviyede dolaylı anlatım konusunu öğrenmeye başlayabilir. Ancak dolaylı anlatım konusuna geçilmeden önce doğrudan anlatım konusu öğrenilmelidir. Ayrıca cümleler arasında amaç, neden, sebep, sonuç ilişkilerini daha ileri düzeyde kurmaya başlamalıdır. Daha öncesinde öğrenciler tarafından öğrenilen “çünkü, bu nedenle, bu yüzden” yapıları “diye” edatının anlaşılmasını kolaylaştırır.

Örnek cümleler:

Annem “Yarın İstanbul’a gideceğim” diye söyledi

Öğretmen “Sınav çok kolay olacak” diye söyledi”

Tatile çıkayım diye bankadan kredi çektim.

Yağmur yağar diye şemsiye aldım.

2. Dolaylı Anlatım (emir kipi)

Öğrenciler daha önce duyulan geçmiş zaman yapısını öğrendiği için haber aktarımı yapabilir. Ayrıca isim fiil yapılarını öğrenen öğrenciler dolaylı anlatımı da öğrenebilecek düzeye ulaşmıştır.

Örnek cümleler:

Ahmet Ali'ye "Buraya gel." dedi.

Ahmet Ali'ye buraya gelmesini söyledi.

Ahmet Ali'den buraya gelmesini istedi.

3. Edilgen Çatı

Etken çatıları temel zamanlar vasıtasıyla öğrenen öğrenciler edilgen çatıyı yine temel zamanlarla kullanacak düzeye gelmiştir. Geçişli fiileri geçişsiz fiilere dönüştüren edilgen çatı kullanımları, öznesi bilinmeyen veya belirtilmeyen durumları ifade etmek için kullanılır.

Örnek cümleler:

"Tatile gidildi.

Dışarıya çıkılıyor.

Camlar silinecek.

Ali tarafından bana söylendi.

Bulaşıklar yıkandı. "

2. Ünite

1. Dönüştürücü Zamir

Öğrenciler sürekli "ben" ile başlayan cümleler kurdukları ve edilgen çatıyı öğrendikleri için bu yapıyı edilgen çatının hemen ardından öğrenmelidir.

Örnek cümleler:

"Bulaşıkları kendim yıkadım.

Ödevi kendisi yapmamış.

Kendin ol."

2. Dönüflü Çatı

Dönüflü zamir ve edilgen çatı öğrenildikten sonra dönüflü çatı öğrenilebilir. Edilgen çatı ile karıştırılmaması için çok zaman geçirilmeden dönüflü çatının anlatılması gerekir.

Örnek cümleler:

“Banyoda yıkandım.

Ayna karşısında tarandı.

Giyindin mi? “

3. Gereklilik kipi

Öğrencilerin gereklilik, zorunluluk, tahmin, olasılık, pişmanlık, tereddüt ve başkalarının kendisi hakkındaki düşüncelerini ifade edebilmesi için hikâye ve rivayet birleşik zamanlarıyla birlikte gereklilik kipi öğretilir.

Örnek cümleler:

“Sınavı geçmek için çok çalışmalıyım.

Yaşamak için su içmeliyim.

Bu saate eve gelmiş olmalı.

Okulu bıraktım ve işsizim. Okula devam etmeliydim.

Ahmet’e göre okula devam etmeliymişim.“

4. Gereklilik Kipinin Farklı Kullanımları (-mAk lazım, -mAk gerek)

İsim fiilleri, isim cümlelerini ve gereklilik kipinin bazı kullanımlarını öğrenmiş olan öğrenciler gereklilik kipinin “-mak lazım ve -mak gerek” kullanımlarını kolaylıkla öğrenebilir.

Örnek cümleler:

“Türkiye’ye gitmek lazım.

Türkiye’ye gitmem gerek.”

3. Ünite

1. Dilek/Şart Kipi

Gereklilik, emir ve istek kiplerini öğrenen öğrenciler dilek/şart kipini de öğrenmeye hazır hâle gelmişlerdir. Bu kipler “eğer” ve “keşke” yapıları ile beraber öğretilmelidir.

Örnek cümleler:

“Tatile çıksam çok iyi olur.

Tatile çıkarsam çok para harcayacağım.

Keşke zengin olsak.

Eğer zengin olursak dünya turu yapacağız. “

2. Dilek/Şart Kipinin Hikâyesi

Dilek/Şart kipini öğrenen öğrenciler daha önce gereklilik kipinin hikâyesini de öğrendikleri için dilek/şart kipinin hikâyesini kavrayabilir. Yine pişmanlık bildiren yapıları kullanmayı kısmen öğrenen öğrenciler bu yapıyı anlamada zorluk çekmeyecektir.

Örnek cümleler:

“Keşke geçen sene evlenseydim.

Geçen sene evlenseydim bu sene 1 yıllık evliydim.

Keşke yabancı bir dil öğrenseydin.

Yabancı bir dil öğrenseydin şimdi daha güzel bir işte çalışabilirdin. “

3. Zarf Fiil, Ek Fiilin Zarfı (–ken)

İsim ve fiil cümlelerini orta düzeyde öğrenen öğrenciler zarf fiil ve ek fiilin zarf biçimindeki şekli olan “–ken” yapısını öğrenebilir. “–ken” yapısı öğretilirken cümleye kattığı farklı anlamlar da ele alınmalıdır.

Örnek cümleler:

“Hastayken doktora gittim.

Doktora gidiyorken metroya binmek istedim.

Metroya binecekken arkadaşımı gördüm.

Arkadaşımı görmüşken onunla projemizi konuştum.

Onunla konuşurken öğretmenimiz geldi. “

4.Ünite

1. Şimdiki Zamanın Hikâyesi

Öğrenciler hem şimdiki zamanı hem de bilinen geçmiş zamanı daha önce öğrendikleri ve aradan geçen sürede bu yapıları kavradıkları için şimdiki zamanın hikâyesini öğrenebilir. Ayrıca daha önce öğrenilen “-ken” yapısının bu yapı ile sıklıkla bir arada kullanılması iki yapının art arda öğrenilmesi açısından önem ifade etmektedir.

Örnek cümleler:

“Çocukken her gün top oynuyordum.

Üniversitedeyken spor yapıyor muydun?

O zamanlar Mısır’da bulunuyordun. “

2. Şimdiki Zamanın Rivayeti

Öğrenciler şimdiki zaman ve duyulan geçmiş zaman yapılarını daha önce öğrendiklerinden ve aradan geçen sürede bu yapıları kavradıkları için şimdiki zamanın rivayetini öğrenmek için gerekli ön bilgiye sahiptir. Ayrıca şimdiki zamanın hikâyesini henüz öğrenmişler, bu yapıyı kavrarken “-ken” yapısını öğrenmiş olmalarının avantajını kullanmışlardır.

Örnek cümleler:

“Yedi aylıkken yürüyormuşum.

Hayırdır? Türkiye’ye gidiyormuşsun. “

5.Ünite

1. Edat Grubu (-DAn beri), Zarf Grubu (-Dİr)

Öğrenciler sayıları, zaman ifade eden kelime ve yapıları daha önce öğrendikleri için bu yapıyı öğrenmeye hazırdır. Öğrencilere “-DAn beri” yapısının “-Dİr” yapısına göre daha sık kullanıldığı her ikisinin de aynı görevi gördüğü ancak kimi zaman “-Dİr” yapısının kullanımının mümkün olmadığı örneklerle açıklanmalıdır.

Örnek cümleler:

“Sabahtan beri bir şey yemedim.

Üç aydan beri tatildaydı.

Bir haftadır ders çalışıyorum. “

2. Edat Grubu (-DIğIndAn beri)

Öğrenciler hem iyelik eklerini hem bilinen geçmiş zamanı hem de “-DAn beri” yapısını öğrendiklerinden bu yapının kavranması için gerekli ön bilgiye sahiptir.

Örnek cümleler:

“Uyandığımdan beri bir şey yemedim.

Tatile gittiğinden beri üç ay geçti. “

3. Zarf Fiil (-DI... -All)

Öğrenciler “-DIğIndAn beri” yapısını örneklerle kavradıkları için “-DI...-All” yapısını öğrenmeye hazırdır.

Örnek cümleler:

“Uyandım uyanalı bir şey yemedim.

Tatile gitti gideli üç ay geçti.”

Zarf Fiil (-All)

Öğrenciler “-DI...All” yapısını öğrendikleri için tek başına “-All” yapısını da öğrenebilir. Söz konusu iki yapının art arda verilmesi konunun kavranması açısından önemlidir.

Örnek cümleler:

“Uyanalı bir şey yemedim.

Mezun olalı üç ay geçti.”

6. Ünite

1. Ettirgen Çatı

Öğrenciler dönüşlü, edilgen ve etken çatıyı daha önce öğrendikleri için ettirgen çatıyı da öğrenmelidir. Ettirgen çatı cümle içerisinde işi özne dışında başka birine yaptırma anlamını ifade etmek için kullanılır.

Örnek cümleler:

“Ahmet’e marketten süt aldurdım.

Dosyaları avukata incelettin mi?

Bu işi ona yaptırdık. “

2. Sıfat Fiil (-An, -Dİk, -AcAk)

Öğrenciler A2 seviyesinin başından itibaren isim fiilleri öğrenmiş ve zarf fiillerin bazıları hakkında bilgi sahibi olmuştur. İsim fiillerin ve zarf fiillerin bazılarının biliniyor olması bu yapının öğrenilmesini kolaylaştırır.

Örnek cümleler:

“Ağlayan çocuğu teselli ettim.

Gördüğüm şey gerçek değildi.

Yaptıklarımız yapacaklarımızın teminatıdır.”

B2

1. Ünite

1. Birleşik Zamanlar

Öğrenciler orta seviyenin üst basamağı olan B2 seviyesinde daha önce temel zamanları bitirdikleri ve birleşik zamanların bir kısmını öğrendikleri için kalan birleşik zamanları öğrenebilir.

Örnek cümleler:

“Üniversitedeyken spor yapardım.

3 hafta önce tatile gidecektin değil mi?

Eskiden çok çalışmış”

2. Diğer Sıfat Fiiller

Öğrenciler “-An, -DIk ve -AcAk” yapılarının cümle içinde üstlendikleri görevlerin farkına vardıklarından diğer sıfat fiilleri de öğrenebilir.

Örnek cümleler:

“İstanbul görülesi bir şehir.

Geçmiş zamana yolculuk yapma fikri hep ilgimi çekmiştir.

İş bilmez adamlarla iş yapmamak lazım.

Komutan askerleri koşar adım yürüttü. “

2. Ünite

1. Zarf Fiil (-DIğIndA, -DIğI zaman, -DIğI sırada, -AcAğI zaman, -AcAğI sırada, -IncA, -Ar....-mAz)

Öğrencilerin B1 seviyesinde öğrendiği “Dık+iyelik +ndan beri” yapısı gerek içerdiği dil bilgisi kuralları gerekse de muhteva ettiği zaman anlamıyla bu zarf fiillerin kavranmasına yardımcı olur.

Örnek cümleler:

“Annen aradığında neredeydin?

Yurtdışına çıkacağım zaman önce pasaportumu kontrol ederim.

Üniversiteye başladığım sıralarda çok kitap okurdum.”

Gidince her şey bitecek mi sanıyor?

Uyanır uyanmaz seni aradım.

2. Edat Grubu (-AnA kadar, -IncAyA kadar, -AnA dek, -IncAyA dek)

“-A kadar” yapısını ve diğer zarf fiilleri öğrenmiş olan öğrenciler “-AnA kadar, -IncAyA kadar, -AnA dek, -IncAyA dek” edat gruplarını da öğrenmelidir.

“Sen buraya gelinceye kadar bir yere ayrılmayacağız

Ödevi bitirene kadar uyumadım

Seni ölene dek seveceğim.”

3. Ünite

1. Dolaylı Anlatım (isim cümlesi, fiil cümlesi, istek kipi, soru cümlesi)

Daha önce doğrudan anlatım ve emir cümlelerinde dolaylı anlatım öğrenildiği için dolaylı anlatımın kalan tüm unsurları kavranabilir. Ayrıca çeşitli konular kapsamında “-DİK” yapısını anlamlandırdıklarından bu konuyu özümsemeleri kolaydır.

Örnek cümleler:

“Öğretmen ödevlerimizi yapmamız gerektiğini söyledi.

Öğretmen ödevlerimizi yapmamız gerektiğini mi söyledi?

Evet, öğretmen ödevlerimizi yapmamız gerektiğini söyledi.

Ayşe, ödevlerimizi yapsaydık öğretmenin kızmayacağını söyledi.

Öğretmen çok çalışkan olduğumuzu söyledi. “

4. Ünite

1. Edat Grubu (-DIĞI için, -AcAĞI için)

Öğrenciler daha önce sebep-sonuç belirten cümlelerin kullanımlarına aşina oldukları ve geçmiş zaman, gelecek zaman ve bazı zarf fiil kullanımlarını bildikleri için “-DIĞI için, -AcAĞI için” edat gruplarını öğrenmeye hazır hâle gelmiştir.

Örnek cümleler:

“Utandığı için içeri girmedi.

Onunla konuştuğumuz için bu sorun çözüldü.

Ödevlerimi akşam yapacağım için şimdi sinemaya gidebilirim.

Sinemaya gidecekleri için piknik programını iptal ettik. “

2. Zarf Fiil (-DIĞIndAn, - AcAğIndAn)

Öğrenciler bir önceki konuda “-DIĞI için ve AcAĞI için” yapılarını kullanmayı öğrendikleri için anlam olarak aynı özelliklere sahip olan bu yapıları da öğrenebilir.

Örnek cümleler:

“Utandığından içeri girmedim.”

Yarın yağmur yağacağından bugün dışarıdaki işlerimizi hallettik.”

5. Ünite

1. Edat Grubu (-DIĞI hâlde, -AcAĞI hâlde)

“-DIĞI için, -AcAĞI için” yapılarından sonra “-DIĞI hâlde, -AcAĞI hâlde” edat grupları kolayca kavranabilir.

Örnek cümleler:

“Ödevlerimi yaptığım halde annem dışarı çıkmama izin vermedi.”

Onu sevdiği halde evlenmedi mi?

Bütün şartları yerine getirdiğim halde işe kabul edilmedim. “

2. Edat Grubu (-mAsInA rağmen, -mAsInA karşın)

Öğrenciler daha önce isim fiil yapılarının iyelik ekleriyle beraber nasıl kullanılacağını öğrenmişlerdir. Ayrıca bir önceki konuda DIK/AcAk+iyelik+hâlde yapısı öğrenilerek yapının muhteva ettiği anlam kavranmıştır. Bu sebeple öğrenciler konuyu öğrenmeye hazırdır.

Örnek cümleler:

“Ödevlerimi yapmama rağmen annem dışarı çıkmama izin vermedi.”

Onu sevmesine karşın evlenmedi mi?

Bütün şartları yerine getirmeme rağmen işe kabul edilmedim. “

3. Edat Grubu (-A rağmen, -A karşın)

Öğrenciler bir önceki konuda “rağmen ve karşın” yapılarının fiillerle beraber kullanımını öğrenmişlerdir. Bu sebeple içerik olarak konuya hâkim olmuşlar ve yapıların isimlerle kullanımını öğrenmeye hazır hâle gelmişlerdir.

Örnek cümleler:

“Yoğun trafiğe rağmen işe zamanında yetiştim.

Onun fikirlerine karşın kendi fikirlerimi öne sürdüm. “

4. Edat Grubu (-sA bile)

Öğrenciler daha önce şart ve dilek kiplerini öğrendikleri ve mevcut ünite içerisinde olumsuzluk ifadelerinin dışa vurumlarını birçok şekilde kavradıkları için “-sA bile” edat grubunu öğrenebilirler.

Örnek cümleler:

“Yıllar ayırsa bile biz ayrılamayız.

O gitse bile ben burada kalacağım. “

6.Ünite

1. Zarf Fiil (-mAktAnsA, -mAk varken, -mAk yerine)

Öğrenciler bir önceki ünite de olumsuzluk ifade eden durumların hangi yapılarla beraber kullanılabileceğini örneklerle öğrenmişlerdir. Ayrıca daha önceki seviyelerde “daha ve en” gibi karşılaştırma yapılarını öğrenmişler ve zihin dünyalarında karşılaştırmaların, alternatiflerin nasıl ifade edileceğini kavramlaştırmışlardır. Bu sebeplerden dolayı söz konusu yapıyı öğrenmek için gerekli ön bilgilere sahip olmuşlardır.

Örnek cümleler:

“Evlenmektense ölürüm daha iyi.

Sinemaya gitmektense evde kalmayı tercih ediyor.

Pikniğe gitmek varken evde oturmak ne sıkıcı!

Kahramanmaraş’a gitmek yerine İstanbul’a gittik.”

2. Zarf Fiil (-AcAğInA)

Öğrenciler bir önceki konuda alternatif durumları nasıl ifade edeceklerini “mAktAnsA, -mAk varken, -mAk yerine” yapılarını kullanarak öğrenmişlerdir. Ayrıca bir önceki ünite de “-AcAğI hâlde” yapısını öğrenerek AcAk+iyelik yapısını dil bilgisi anlamında kavramışlardır. Bu sebeple öğrenciler bu yapıyı öğrenmeye hazırdır.

Örnek cümleler:

“Evleneceğime ölürüm daha iyi.

Sinemaya gideceğine evde kalmayı tercih ediyor.”

3. Zarf Fiil (-AcAğI yerde)

Öğrenciler bir önceki konuda AcAk+iyelik+A kullanımını öğrenerek alternatif durumları ifade etmeyi öğrenip onun öncesindeki konuda da “yerine” yapısının anlam durumunu kavradıkları için bu konuyu öğrenebilirler. Bu yapının önceki benzer yapılara göre daha çok “pişmanlık” unsuru taşıdığı öğretilmelidir.

Örnek cümleler:

“Sinemaya gideceği yerde evde kalmayı tercih etti.

Pikniğe gideceğimiz yerde evde oturmak ne sıkıcı!”

C1 Seviyesi

1. Ünite

1. Kurallı Birleşik Fiiller

Öğrenciler C1 seviyesinde dili üst beceriler düzeyinde kullanabilecek yeterlikte olmalıdır. Daha önce temel zamanları ve temel zamanların birleşimi ile oluşturulan birleşik zamanları öğrenen öğrenciler iki fiilin birleşmesi yoluyla oluşan kurallı birleşik fiilleri öğrenmek için gerekli ön bilgiye sahiptir.

Örnek cümleler:

“Kış geliverdi.

Siz bekleyedurun, ben hemen geliyorum.

Dondurmacılık bu şehirde geçmişten beri süregeliyor.

Buzdan kayıp düşeyazdım.

Beni görünce bakakaldı.”

2. Ünite

1. “ki” bağlacı

Öğrenciler henüz A1 seviyesindeyken aitlik eki olan “-ki”nin kullanımını öğrenmişlerdir. Bu sebeple açıklama ya da sonuçlandırma yapmak için kullanılan “ki” bağlacı bu seviyede verilebilir.

Örnek cümleler:

“Geçmiş zaman olur ki hayali cihan değer.

Bilmem ki buna ne der?

Demek ki gidiyorsun. “

2. Zarf Fiil (-cAsInA) Edat Grubu (-mİş gibi)

Daha önce “gibi” yapısı kullanılarak benzetmelerin nasıl yapılacağı isimler üzerinden öğrenilmiştir. Öğrenciler “-cAsInA, -mİş gibi” yapılarını kullanarak cümleler arasında benzetmeler ve karşılaştırmalar yapmayı öğrenmeye hazır hale gelmiştir.

Örnek cümleler:

“İçi yanmışçasına su içiyordu.

Çok üzülmüş gibi görünüyor.”

3. Ünite

1. Edat Grubu (-DIğInA göre, -AcAğInA göre)

“göre” edatını öğrenmiş olan öğrenciler C1 seviyesinde fiillere gelen “-DIğInA göre, -AcAğInA göre” yapılarını öğrenebilir.

Örnek cümleler:

“Buraya geldiğine göre muhakkak önemli bir şey vardır.

Alışveriş için İstanbul'a gideceğine göre çok parası var.

Ali'nin dediğine göre Cumhurbaşkanı yarın Antalya'ya gelecekmiş”

2. Edat Grubu (-DIĞI kadarıyla)

Miktar, derecelendirme ve karşılaştırma belirten “kadar” edatını daha önceden bilen öğrenciler bu yapıyı fiillerle birlikte kullanmayı da öğrenir.

Örnek cümleler:

“Anladığım kadarıyla benden pek hoşlanmıyor.

Bildiğim kadarıyla sorunun cevabı bu şekilde olmalı”

3. Edat Grubu (-DIĞI takdirde)

Şart cümlelerinin nasıl kurulması gerektiğini bilen öğrencilerin bu yapının kullanımını da bilmeleri gerekmektedir.

Örnek cümleler:

“C1 sertifikasını alamadığın takdirde birinci sınıfa başlayamazsın.

Derse geç geldiğin takdirde yok yazılırsın”

4. Zarf Fiil (-mAsI durumunda)

“-DIĞI takdirde” yapısı ile aynı anlamı içeren bu yapının öğretimi “-DIĞI takdirde” yapısının hemen ardından gerçekleştirilmelidir.

Örnek cümle:

“Derslere katılmaman durumunda sınavda başarısız olursun.”

4. Ünite

1. Zarf (-mAsI şartıyla, -mAsI koşuluyla)

“-DIĞI takdirde” ve “-mAsI durumunda” yapılarını öğrenen öğrencilerin benzer özellikler içeren bu yapıları da öğrenmeleri gerekmektedir.

Örnek cümleler:

“Yarın geri vermen şartıyla borç verebilirim.

Hatasını tekrar etmemesi koşuluyla onu affediyorum.”

2. Zarf Fiil (-mAksIzIn)

Benzer özelliklere sahip “-mAdAn” zarf fiilini daha önce öğrenen öğrencilerin kullanımı çok yaygın olmasa da C1 seviyesinde bu yapıyı da öğrenmeleri gerekmektedir.

Örnek cümle:

“Ara vermeksizin ders çalışıyor.”

5. Ünite

1. Bağlaçlar (açıkçası, aksi hâlde, aslında, hiç değilse, meğerse, oysaki, gel gelelim, kuşkusuz, dolayısıyla)

Öğrenciler C1 seviyesinde yaygın şekilde kullanılan bağlaçları öğrenir.

Örnek cümleler:

“Açıkçası konuşmanı hiç beğenmedim.

Yarına kadar borcunu öde aksi hâlde senetleri avukata vereceğim.

Aslında ben öyle bir insan değilim. Çok özür dilerim.

Hiç değilse bana 5 dakikanı ayır.

Ben sana çok güvendim gel gelelim sen beni hep haksız çıkardın.

Kuşkusuz milletin istikbali gençliktir.

Meğerse söylediklerinin tamamı yalanmış.

Yarın yağmur yağacakmış. Dolayısıyla piknik iptal oldu.

Sen bana hep kötü davrandın. Oysaki ben seni çok sevmiştim.”

6. Ünite

1. Bağlaçlar (yeter ki, yoksa, diyelim ki, mademki, tut ki, öylesine, bereket versin, öyleyse)

Öğrenciler C1 seviyesinde yaygın şekilde kullanılan bağlaçları öğrenir.

Örnek cümleler:

“Yeter ki gel ne istersen yapacağım.

Sınava iyi çalış yoksa geçemezsin.

Diyelim ki çok zengin oldun. İlk ne yaparsın?

Mademki sen gelmiyosun ben de yalnız giderim.

Yarın tatilmiş. Öyleyse geç saate kadar uyuyabilirim.

Bereket versin kazadan yara almadan kurtulduk.

Tut ki annen birazdan buraya gelecek. Ona ne söylersin?”

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR..